

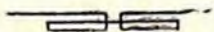
ՈՂԻՍԱԿԱՆ

ՕՆԻԲՆՈՒԹՅԱՆ

2972-

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Υ Π Ο
ΑΜΑΖΑΣΗ ΑΜΠΑΡΤΣΟΥΜΙΑΝ

ՀՈՄԵՐՈՍ

ՈՐԻՍԱԿԱՆ

A II 77268

Հին հունարենից թարգմանեց
ՀԱՄԱԶԱՍՊ ՀԱՄԱՐԶՈՒԹՅԱՆԸ

Բնագրի հետ համեմատեց և խմբագրեց ԱՐԱՄ ԹՈՓՉՅԱՆԸ

**«ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ» ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԻ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ**

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄՅԱՆ Ս. Ա. (նախագահ), ԱՂԱՅԱՆ Է. Բ., ԱՆԱՆՅԱՆ Գ. Գ., ԹԱՄՐԱԶՅԱՆ Հր. Ս., ՄԿՐՏՉՅԱՆ Լ. Մ., ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Բ. Հ.

Հոմերոս

Հ781 Ողիսական /Հոմերոս, Հին. հուն. թարգմ. Հ. Համբարձումյանը, (քնագրի հետ համեմատեց և խմբ. Ա. Թովիշյանը).— Եր.: Երևանի համալս. հրատ., 1988.— 416 էջ.— (Ուսանողի գ-րան /Երևանի պետ. համալս., խմբ. հանձնաժողով՝ Համբարձումյան Ս. Ա. (նախագահ) և ուրիշ.)

4704020000
Հ $\frac{4704020000}{704(02)-88}$ 32—87

ԳՄԴ 84(0)3

ГОМЕР

ОДИССЕЯ

(На армянском языке)

Издательство Ереванского университета
Ереван—1988

Ե Ր Գ Վ Ա Ն Ա Ջ Ի Ն

ԱՍՏՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ, ԱԹԵՆԱՍԸ ՔԱԶԱԼԵՐՈՒՄ Լ ՏԵԼԵՄԱՔՈՍԻՆ

- Պատմի՛ր, մուսա, այն բազմափորձ քաջի մասին, որ սրբազան
Իլիոն քաղաքը կործանեց և թափառեց ապա երկար
Ծառ քաղաքներ, տեսավ մարդկանց վարքն ու բարքը, փորձեց նրանց:
Նա ծովերում բյուրաբազում աղետ ու վիշտ հոգով կրեց,
Ծճեց փրկել կյանքն իր, հոգավ վերադարձը ընկերների,
Բայց չփրկեց ընկերներին, թեպետ փափագն այդ միշտ ուներ.
Քանզի նրանք իրենք իրենց մատնեցին ժանտ կործանումի,
Երբ լափեցին անմտաբար եզներն Արև-Հիպերիոնի.
Ուստի նրանց վերադարձը անբիժ Հելիոսը խափանեց:
- 10 Օ՛հ, դիցունի՛դ, դատրիկ Զևսի, այդ ամենը պատմիր և ինձ:
Փրկված ծովից և մարտերից՝ իրենց տան մեջ էին արդեն
Բոլոր քաջերն: Միայն նրան, որ կարոտ էր վերադարձի
Եվ իր կնոջ, դեռ պահում էր քարանձավում իր խորափոր
Գերամեծար այն Կալիստոն՝ վեհ դիցունին աստվածագոր,
Ու փափագում էր տենչագին, որ լինի նա ամուսինն իր:
Սակայն հասավ այն տարին, երբ աստվածների հոժար կամքով
Պիտ կատարվեք վերադարձն իր դեպ Իթակե, դեպի իր տուն,
Ուր սիրելի մարդկանց մեջ էլ գերծ չմնաց նա տանջանքից:
Այնժամ բոլոր աստվածները դարձան նրան խիստ կարեկից,
- 20 Բացի միայն Պոսիդոնից. Ոդիսևսի դեմ դիցակերպ
Սա, ռխակալ, մեծ քեն ուներ, մինչև նա ետ կդառնար տուն.
Բայց Պոսիդոնը հեռացել էր դեպ հեռավոր եթուլպացիք,
Որ ապրում են երկրի ծայրին, միշտ բաժանված երկու մասի.
Մի մասը՝ մոտ արևմուտքին, մյուս մասն այնտեղ, որ արեգակն է
միշտ ծագում:
- Գնացել էր, որ ընդունի հարյուրեզնյա ու գառների շքեղ զոհեր:

Եվ հրճվում էր անդ նա բազմած խրախճանքի: Մինչ այլ անմահ

աստվածները

Եկել խմբվել էին արդեն ապարանքում Օլիմպատեր Զևս աստծու:

Այնժամ նրանց իր խոսքն ուղղեց աստվածների և մարդկանց հայրն,

Իր հոգու մեջ վառ հիշելով Էգիսթոսին փառապասկ,

30 Որին սպանեց Ագամեմնոն քաջի որդի Օրեստեսը գերահռչակ:

Նրա մասին մտածելով՝ Զևսը խոսեց և այս ասաց աստվածներին.

«Ավա՛ղ, մարդիկ մահկանացու աստվածներին ամբաստանում են

անտեղի

Եվ պնդում են, թե մեզնից է ծագում չարիք: Մինչդեռ ընդդեմ

ճակատագրի

Իրենք են միշտ անմտաբար իրենց մատնում աղետների,

Ինչպես արեց Էգիսթոսը: Բախտին ընդդեմ ամուսնացավ Ատրիդեսի

Օրինական կողակցի հետ և նրան էլ տուն դառնալիս նա սպանեց,

Թեպետ գիտեր նա անխուսափ իր կորուստը. մինչ մեր կողմից դեպ

նա այնժամ

Ուղարկված էր Արգոսաասպանը սրատես՝ բարյացական բաներն՝

Հերմես,

40 Որ չսպանի Ատրիդեսին և կնոջ հետ չամուսնանա,

Թե ոչ՝ հանուն Ատրիդեսի՝ Օրեստեսից դաժան պատիժ նա կստանա,

Երբ սա մի օր հասակ առնի և իր երկրի կարոտն զգա ու տուն դառնա:

Այդպես նրան Հերմեսն ասաց: Բայց Էգիսթի սիրտն այդ խոսքով

չհամոզվեց

Եվ փոխարենն, ահավասիկ, հատուցեց նա ժանտ վրեժով»:

Պատասխանեց իսկույն նրան Աթենասը՝ պայծառաչյա

աստվածուհին.

«Ով դու մեր հայր Կրոնոսյան, իշխանավոր դու գերագույն,

Արժանի էր միանգամայն նա այդ պատժին ու ժանտ մահվան.

Թող որ այդպես միշտ կործանվի չարագործը, ով այդպիսի գործ

կատարի:

Սիրտս սակայն խորտակվում է Ռդիսևսի համար դժբախտ ու իմաստուն,

50 Որ տանջվում է վաղուց ի վեր, հեռու սիրած իր մարդկանցից,

Ծովապարփակ կղզու վրա, որը կենտրոնն է ծովերի,

Կղզու վրա անտառափստ, ուր ապրում է ապարանքում իր դիցունի՝

Դուատրը կախարդ և դավադիր Ատըլասի, որը գիտի

Խորունկ խորքերը ծովերի և պահում է իր ուսերին

Երկինքն, երկիրը բաժանող սյուններն հուժկու և վիթխարի.

Ահավասիկ, դուատրը դրա կաշկանդել է այն վշտաբեկ տարաբախտին

Եվ իր խոսքով սիրատենչիկ ու փաղաքուշ ճգնում է նա

Նրան քերել գայթակղության, որ հայրենի իր Իթակեն նա մոռանա:

Մինչ Ռդիսևսն, որ կարոտ է տեսնել գոնե քուլա-քուլա վեր բարձրացող

60 Ծովսն հարազատ իր ասիերի, մահ է ուզում միայն արտանց:
Մի՞թե քո մեջ, Օլիմպոսի, գեթ չի հուզվում սիրող սիրող, կամ Ռդիսևսն
Քեզ չի՞ տվել միթե հառույժ պերճ զոհերով նավերի մոտ արգիական,
Անդ, Տրոյայում լայնատարած: Կամ ինչո՞ւ ես դու զայրացած,
Զևս երկնատեր»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց աստվածահայր Զևսն
ամպացիր.

«Ի՞նչ խոսք էր այդ, ո՞վ իմ զավակ, որ դուրս թռավ քո բերանից,
Եվ կամ ինչպե՞ս կարող եմ ես մոռացման տալ Ռդիսևսին

աստվածակերպ,

Որն իր խելքով գերագույնն է մարդկության մեջ և որն անբավ

Զոհ է բերել անծայրածիր երկնքի տեր աստվածներին:

Բայց Պոսիդոնն երկրասասան զայրագնաբար հալածում է նրան

աաստիկ

70 Հանում հզոր մեծ Կիկլոպի, որին նա ժանտ կուրացրել է մի ժամանակ,
Ի սեր հարգո, աստվածակերպ, Պոլիփեմի, որը բոլոր կիկլոպներից
Կորովագույնն է, հիրավի: Նրան ծնեց հավերժահարսը՝ Թոոսան,
Խոր անձավում, Պոսիդոնի հետ տոփանքով իր միացած,
Դուստրը հավերժ ալեկոծվող ծովերի տեր Փոբկիսի:

Ահավասիկ՝ Ռդիսևսին Պոսիդոնը երկրատատան, թեպետ նրան

Անկարող է նա սպանել, վանում է միշտ իր հայրենի երկրից հեռու:

Ուստի եկե՛ք մենք բոլորս վերադարձը նրա քննենք,

Ինչպե՞ս պիտի նա տուն դառնա: Մինչ Պոսիդոնը իր զայրույթը

կը թողնի.

Քանզի չե՞ որ անկարող է նա միայնակ, դեմ-հանդիման,

80 Դուրս գալ, մարտել բոլոր ամմահ աստվածների ցանկության դեմ»:

Նրան իսկույն պատասխանեց Աթենասը՝ աստվածուհին պայծառաշյա.

«Կրոնույան, ո՞վ դու մեր հայր, իշխանավորդ գերագույն.

Եթե իրոք հանելի է գերերջանիկ աստվածներին,

Որ Ռդիսևսն ամենագետ վերադառնա իր սիրելի հայրենի տուն,

Ապա իսկույն պիտ առաքենք մենք բանբերին արագավազ՝

Բարյացական ժիր Հերմեսին, դեպի կղզին այն՝ Օգիգիե, որ նա այնտեղ

Գեղազանգուր աստվածուհուն հայտարարի մեր վճիռը ու կամքն անշեղ՝

Բազմահամբեր Ռդիսևսի դարձի մասին, թե պետք է նա վերադառնա:

Իսկ ես էլ արդ կը սլանամ դեպ Իթակե, որպեսզի անդ նրա որդուն

90 Ոգեշնչեմ խիզախությամբ և մեծապես քաջալերեմ,

Որ ժողովի իսկույն կանչի նա արգիյանց երկայնամազ

Եվ դուրս վանի ապարանքից իր հայրական խոսնայրներին,

որ անխտիր

Կոտորում են մանր անասուն ու շատ եզներ դանդաղաքայլ ու

կորեղջյուր:

Ապա նրան դէպի Սպարտա եւ կառաքեմ, դէպի Պիլոսն ավազածիր,
Որ նա այնտեղ սիրելի հոր դարձի մասին տեղեկանա, բան յմանա
Եվ որպէսզի մարդկանց առաջ վսեմական փառք վատարակի»:

Ասաց այդպէս, ապա իսկույն իր ոտքերին հագաւ անեղծ,

գեղգեղափայլ,

Ոսկյա մուշկերն, որոնք նրան թոցնում էին հողմանման արագությամբ
Լայն ծովերի՝ և անսահման երկրի վրա: Վերցրեց հետո իր հաստաքեստ

100 Նիզակն հզոր, ծանրածանր ու ամրապինդ, որը ուներ

Պղնձե սայր, որով գնդերը մեծագոր հերոսների

Ջախջախում էր նա, դատրիկը անպարտելի մեծ աստղծու:

Այդպէս զինված՝ նա սրընթաց թռավ գլխից Օլիմպական բարձունքների

Եվ շուտ հասավ անդ, Իթակե, այնտեղ, ընթեր Ռոփսուսան

Մեծ դարբասի, նա կանգ առավ՝ ձեռքին բռնած իր հիզակը պղնձաձուլչ,

Նմանվելով եկվոր հյուրին՝ տափոսացի իշխանագոր քաջ Մենտեսին:

Անդ նա տեսավ խոսնայրներին անբարտաւան, որոնք այնժամ

դռների մոտ,

Իրենց մորթած գեր եզների կաշիների վրա նստած՝

Վեզ խաղալով՝ փնտրում էին սիրտը շոյող զվարճալի մի բերկրություն:

110 Ծորջը անդուլ շարժվում էին սպասարկու ծառայողներ ու բանբերներ.

Ոմանք հապճեպ խստնում էին սարկարանում ջուրն ու գինին

անապական,

Ոմանք էլ անդ նուրբ, ծակոտկեն սպունգներով մաքրում էին սեղանները,

Մաքրում արագ և մոտ քաշում. իսկ ոմանք էլ բրդում էին միսը սռատ:

Ամենից շուտ նրան տեսավ Տելեմաքոսն աստվածակերպ,

Որը, բազմած խոսնայրների միջև այնժամ, սրտակոտոր ու տխրամած

Միտք էր անում ազնվամեծար իր հոր մասին, թե ե՞րբ արդյոք

նա պիտի գա

Եվ տեր դառնա փառք ու պատվին, իշխանատեր իր սեփական

այս օջախին:

Այդ մտքի մեջ, սեղեխների շարքում նստած, նա նկատեց Աթենասին,

Ծուտ վեր կացավ, արագ քայլեց դէպի դուռը և իր հոգում խոր

տրտնջաց,

120 Որ եկվոր հյուրը դռան մոտ գուր սպասեց այդքան երկար:

Մոտենալով՝ նա աջ ձեռքը նրա սեղմեց, վերցրեց տեգը պղնձակոտ

Եվ, դառնալով իսկույն նրան, խոսքերն ասաց այս թևավոր.

«Ողջո՛ւյն, եկվոր, մեր հարկի տակ մենք կընդունենք քեզ սիրալիր,

Իսկ երբ ուտեստը վայելէս, նոր կը պատմես, ինչ պետք է քեզ»:

Ասաց այդպէս, առաջ անցավ, և հետևեց նրան Պալլաս Աթենասը:

Արդ, երբ նրանք այդպէս մտան դահլիճի մեջ այն բարձրաշեն,

Տեղը դրեց նա մի ողորկ դարակի մեջ, մեծ պունի մոտ,
Որտեղ կային բազմահամբեր Ողիսևսի նաև բազում տեղ-նիզակներ:
Ապա խնդրեց նրան նստել բազկաթոռին գեղեցկակերտ,

- 130 Որի վրա նախ նա փռեց պերճ, նկարեն, վառ մի ծածկոց,
Դրեց նաև ոտքերի տակ, իբր հեռարան, մի աթոռակ:
Իսկ իր համար հետո բերեց գեղաքանդակ մի բազկաթոռ
Եվ այն դրեց խոսնայրներից մի փոքր հեռու, որ աղմուկից
Հյուրն անհանգիստ անդ չը լինի անբարտապան այդ մարդկանց մեջ,
Ու որպեսզի հնար լինի հարցմունք անել իր հոր մասին հալածական:
Աղախինը, գեղեցկափայլ ու ոսկեղեն մի գավի մեջ
Լվացվելու ջուր բերելով՝ այն արծաթյա կոնքը լցրեց,
Եվ այնուհետ քաշեց, դրեց նրանց սոջև նա տաշածո մի կոկ սեղան:
Մատանապետ կինն հարգելի՛ պատրաստի, ճոխ պաշարներից

- 140 Սիրահոժար բերեց, դրեց հաց, կերակուր բազմապիսի.
Իսկ մատուլակն հապճեպ շարեց նրանց ստաշ և՛ ափսեներ, և՛ սկուտեղ՝
Լի մսեղեն ուտեստներով ու ոսկեղեն պերճ բաժակներ:
Բանքերն հաճախ մոտենում էր, որ հոգատար գինին լցնի նրանց համար:
Ու ներս մտան այդ ժամանակ խոսնայրները անբարտապան,

որոնք իսկույն

Ծարք ու կարգով նստուեցին աթոռներին, բազմոցներին.
Բանքերները ջուր բերեցին, որով նրանք պիտի ձեռքեր լվանալին,
Զամբյուղներով սուստորեն հաց բերեցին ստրկուհիք,
Իսկ պատանիք սպասարկող բաժակները լցրին գինով բերնեքերան,
Ապա նրանք ձեռք մեկնեցին այդպես պատրաստ ուտեստներին:

- 150 Եվ երբ արդեն կերուխումով նրանց փափագը հագեցավ,
Խոսնայրների սրտում այնժամ ծագեց մի նոր վառ ցանկություն,
Երգ ու պարի մի ցանկություն, որ հաճույքն է, զարդարանքը

խնջույքների:

Բանքերն իսկույն բերեց կիթառը գեղաշուք և այն հանձնեց Փեմիոսին,
Որն ակամա պիտի երգեր կամքով նպերտ խոսնայրների.

Եվ նա զարկեց նուրբ լարերին, հնչեց երգը իր քաղցրաձայն:

Տեղեմաքը, իր գլուխը պայծառաչյա Աթենասի կողմը թեքած,
Որ այդ ոչ ոք չնկատի, նրան դիմեց այս խոսքն ասաց.

«Զը նեղանա՛ս, հյուր սիրելի, եթե ես քեզ մի խոսք ասեմ.

Միակ հոգսը սրանց համար երգն է, իրավ, և կիթառն այդ:

- 160 Հե՛շտ գործ է դա, քանզի միայն այժմ ուրիշի գույքն են վատնում

անօրեն,

Գույքն այն քաջի, որի ճերմակ ոսկորները թերևս ծյուրում են արդեն

Երկրի վրա, անձրևի տակ կամ ծովի մեջ ալիքներից տարուքերվում:

Մինչդեռ սրանք, եթե աչքով գեթ տեսնեին դարձը նրա դեպ Իթակե,

Ավելի շուտ կը ցանկային ճարպիկ ու ժիր ոտք ունենալ

փախուստ տալու,

Քան թե լինել ունենոր և հարուստ ոսկով ու հագուստով:

Սակայն հիմա էլ նա չկա, կործանված է բախտի կամքով.

Եվ սփոփանք մեզ չի տրված, թեկուզ հայտնվի երկրաքնակ որևէ մարդ

Ու մեզ ասի, թե նա կը գա: Ավա՛ղ, կորավ օրը նրա վերադարձի:

Բայց դու ասա և ճշմարիտն ինձ դու պատմիր. ո՞վ ես արդյոք,

170 Ո՞ր ցեղից ես կամ ո՞րտեղ եմ ծնողներիդ, քաղաքը քո:

Ի՞նչ նավ էր այն, որի վրա այստեղ եկար և կամ ինչպե՞ս քեզ

նախաստիք

Ասի հանեցին դեպ Իթակե, ինչպե՞ս էին կոչվում նրանք:

Քանզի բնավ ես չեմ կարծում, որ հետիոտն եկած լինես դու այստեղ:

Այդ ամենը ճիշտ ինձ ասա, որ ճշմարիտն իմանամ.

Սա առաջի՛ն գալուստն է քո, թե հյուրն ես դու իմ հայրական.

2Է՞ որ մեր տանն միշտ եղել եմ և բազմաթիվ ուրիշ մարդիկ,

Քանզի հայրս սրտանց կապված էր շատ ու շատ այլ մարդկանց հետ»:

Եվ Աթենասն՝ աստվածուհին պայծառաշյա, պատասխանեց

և խոսքն ասաց.

«Ահավասիկ, ես կը պատմեմ ճշմարտաբար քեզ ամեն բան.

180 Ամենագետ Անքիալոսի գավակն եմ ես, և Մենտես է անունը իմ:

Իշխողն եմ ես տափոսացի թիավարող նավորդների:

Ես այժմ ահա նավիս վրա ընկերներիս հետ միասին այստեղ եկա՝

Մութ ծովերում պանալով դեպ երկիրներն օտարազգի ու հեռավոր:

Փայլուն երկաթ եմ տանում ես և գնում եմ դեպ Տեմեսե,

Որ անդ գնեմ պղինձ, արույր: Նավս կանգնած է շատ հեռու

այս քաղաքից,

Դաշտի կողքին, նավակայան Հոիթրոնում անտառապատ Նեյոնի մոտ:

Մենք վաղեմի ու պապական ծանոթներ ենք և բարեկամ.

Եթե կուզես, դու այդ մասին հարցրու ազնիվ, ծեր Լաերտին,

Որն, ասում եմ, գյուղում է այժմ ու չի գալիս քաղաքն այլևս

190 Եվ կրում է այնտեղ նա իր տառապանքը ծեր օրերի:

Անդ նա ապրում է զստամյալ իր աղախնի հետ միասին,

Որը նրան կեր և խմիչք է պատրաստում, երբ խոնջանքից մարմինը իր

Թուլանում է խաղողի ճոխ, բազմապտուղ այգիներում աշխատելիս:

Այժմ ես այստեղ եկա, քանզի ինձ ասացին, որ քո հայրը տանն է արդեն.

Թերևս նրա վերադարձը խափանում եմ աստվածները:

Ողիսւսը երկրի վրա չի մահացել. կենդանի է նա տակավին.

Բայց երևի լայն ծովերում դեռ մնում է նա արգելված,

Ծովապարփակ կղզու վրա, կաշկանդել եմ թերևս այնտեղ նրան մարդիկ

Խիստ վայրենի ու անողորմ և պահում եմ անդ իր կամքին հակառակ:

- 200 Բայց կարող եմ քեզ գուշակել, ինչպես սրտիս ներշնչում են
անմահները,
Այն, որ, կարծես, կը կատարվի, թեպետ իրոք գուշակ չեմ ես,
Եվ, ճիշտն ասած, հավանա գործերին ես անտեղյակ եմ.
Այլևս երկար նա չի մնա իր սիրելի հայրենիքից այսպես հեռու,
Նույնիսկ եթե նրան երկաթ շղթաներով պինդ կաշկանդեն.
Բազմահմար է, կգտնի նա միջոցը վերադարձի.
Սակայն հիմա դու ինձ ասա, պատմիր միայն ճշմարտացի.
Մի՞թե դու ես, ինչպես որ կաս, ճիշտ զավակը Ռդիսևսի,
Եվ չափազանց նման ես դու նրան գլխով և մաշվածքով գեղագույն:
Չէ՞ որ առաջ հաճախակի հանդիպել ենք մենք իրարու,
- 210 Նախքան մեկնեց նա դեպ Տրոյա, որ լայնանիստ մավերի մեջ
Արշավեցին նաև հզոր ու լավագույն բազում քաջերը արգիշանց:
Այն օրվանից Ռդիսևսին չեմ տեսել ես, ոչ էլ նա ինձ»:
Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորինաց.
«Ես քեզ կասեմ, հյուրդ բարի, գործն իսկությամբ ու բացահայտ
Մորբս խոսքով՝ ճիշտ որ զավակն եմ ես նրա, բայց չը գիտեմ
եւ ինքքս այդ,
Քանզի ոչ ոք լավ չը գիտի ծագումն՝ հորից իր իսկական:
Ա՛խ, երանի ես լինեի զավակն ուրիշ, երջանկավետ, մի ալ մարդու,
Որը հասներ խոր ծերության՝ իր սեփական գույքի վրա դեռ իշխելիս:
Պետք է ասեմ, երբ հարցնում ես. խոսք կա արդեն, որ այն մարդու
որդին եմ ես,
- 220 Որն, հիրավի, մահկանացու մարդկանց շարքում դժբախտագույնն էր
ամենքից»:
Իսկույն նրան պատասխանեց Աթենասը՝ աստվածունին պաշտառաչա.
«Աստվածները շնորհել են քեզ ոչ պակաս փառավոր ցեղ և լավ սերունդ,
Եվ քեզ որպես հենց այդպիսին ծնել է պերճ Պենելոպեն:
Սակայն հիմա դու այս ասա ու պատմիր ինձ ճշմարտացի.
Ի՞նչ խնջույք է սա իսկապես կամ ի՞նչ ժխտ, խառնածողով է այժմ
այստե՛ղ.
Կարո՞տ ես դու միթե սրան, հարսանի՞ք է, թե խրախճանք.
Երևում է, վճարովի խնջույք չէ սա: Սրանք, կարծես, ուրիշի տանն
Ամբարտավան, անիրավ գործ են կատարում: Եթե ներս գա վսեմ
մի մարդ,
Պիտ վրդովվի, երբ նկատի այսօրինակ խայտառակ բան»:
230 Եվ Տելեմաքը բանիմաց պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Հյուրամեծար իմ եկվորդ, երբ դու այդպես հարց ես տալիս,
որ իմանաս,
Ահա ես քեզ ճիշտ կը պատմեմ. վիճակված էր տանն այս լինել
մի ժամանակ,

Երբ քաջն էր դեռ իր հարկի տակ, հարուստ ու լի և փառունակ:

Սակայն այլ կերպ սահմանեցին աղետն ու վիշտը հորինող

աստվածները.

Նրանք նրա կորուստն այնպես ստեղծեցին, ինչպես ոչ ոք մարդկության
մեջ

Դեռ չի տեսել: Ես այսքա՛ն վիշտ չէի զգա, եթե միայն նա մահանար,
Կամ սպանվեր Տրոյայի մոտ իր ռազմական ընկերների հետ միասին,
Կամ վախճանվեր կուլից հետո՝ միշտ սիրելի մարդկանց կողքին

իր հարկի տակ.

Նրան, անշուշտ, արեացիք կը կանգնեին արժանավոր դամբան-բլուր,

240 Եվ կը թողներ նա իր որդուն լավ ապագա, մեծագույն փառք:

Մինչդեռ հիմա նրան, ավա՛ղ, անփառունակ ժանտ հարպիսները

փախցըրին,

Եվ նա կորավ այսպես անհայտ ու անիմաց՝ թողնելով ինձ ջաչանք

ու լաց:

Բայց ոչ միայն նրա համար է, որ այսպես հեծեծում եմ ես դառնադառն.

Այժմ իմ գլխին աստվածները թափում են այլ կրակ ու ցավ, հոգսեր

ու վիշտ.

Ահա սրանք, որոնք բոլորն իշխաններ են մեծամեծար

Դուլիքիոնում և Սամեում, կղզիներում անտառախիտ Զակինթոսի,

Սրանք բոլորն, որ իշխում են Իթակեում այս ժայռապատ,

Բոլորն ահա փեսացուն են դարձել իմ մոր և քանդում են տունն այս

հիմա:

Մայրս սակայն ոչ ժխտում է ամուսնությունն այդ ատելի,

250 Ոչ էլ մի կերպ վերջ է տալիս այս վիճակին: Մինչ, լափելով գույքն իմ,
սրանք

Ավերում են տունն իմ այսպես, թերևս և ինձ շուտով պիտի մատնեն

մահվան»:

Այնժամ Պալլաս Աթենասը ցասկոտ սրտով պատասխանեց

և խոսք ասաց.

«Ծիշտ է, ավա՛ղ, և չարիազանց զգալի է, որ բացակա է Ռդիսևսն,

Որն անամոթ խոսնայրներին իր ձեռքն հզոր ցույց պիտի տար:

Ա՛խ, եթե նա ետ գար հիմա և հաղթ կանգներ դոների մեջ իր օջախի

Գլխին շքեղ սաղավարտն իր, ձեռքին վահան և գույգ հիզակ,

Այնպես, ինչպես տեսա մի օր ես առաջին անգամ նրան՝

Մեր հարկի տակ, լի բերկրանքով, երբ թնդում էր խնջույքը վառ.

Այն ժամանակ Էփիրեում Մերմերիդես Իլոսին էր նա այցելել.

260 Ռդիսևսը գնացել էր իր ճեպընթաց նավի վրա,

Որպեսզի անդ նա ձեռք բերի մահաբեր թո՛ւյն և այն քսի՝

Պղնձակոտ պաքների: Բայց մերժել էր նրան Իլոսն,

Վախենալով հավերժակյաց աստվածների ոխից անել:

Մինչդեռ հայրս թույնը տվեց, քանզի նրան նա միշտ սիրում էր
չափազանց,
Եթե հանկարծ այդ վիճակում Ռդիսկալ խոսնայրների դեմ հանդես գար,
Մահը պետք է նրանց հասներ, և թանկ նստեր իրենց կիրքը

փեսայության:
Սակայն գործն այդ, հարկավ, միայն աստվածներից է միշտ կախված,
Պե՞տք է արդյոք, որ ետ գա նա և իր տան մեջ խոսնայրներից
վրեժն առնի,

Թե՞ բնավ ոչ: Մինչդեռ ես քեզ խորհուրդ կը տամ. լավ մտածիր,
270 Ինչպե՞ս արդյոք սեղեխներին պետք է տնից դուրս վորնդել:
Իսկ դու հիմա ինձ լավ լսիր, խոսքիս եղիր դու ուշադիր.
Վաղը և եթ ժողով կանչիր դու գերազնիվ աքեացոց
Եվ գործն ամբողջ պատմիր նրանց. թող քեզ լինեն աստվածները
այնժամ վկա:

Դու պահանջիր, որ խոսնայրները ցրիվ գան իրենց տներն:
Իսկ քո մայրը, եթե, իրավ, կամենում է նա արտալի
Ամուսնություն, թող մեծագոր իր հոր տունը վերադառնա:
Նրա համար նա կը սարքի պերճ հարսանիք. կը տա հարուստ
այնքան բաժինք,

Որքան պետք է և պատշաճ է տալ սիրելի իր զավակին:
Բայց քեզ անձամբ ես բարերար խորհուրդ կը տամ, միայն լսիր.

280 Պատրաստիր նավն ամենալավ և քսան հոգի քաջ թիավար,
Ծանապարհիկիր, գնա շուտով հարցուփորձի՝ անհայտ կորած
քո հոր մասին,
Գուցե մի բան քեզ մարդկանցից մահկանացու մեկը ասի,
Գուցե լսես մարդկանց համար ամենից շատ փառք ստեղծող

Զևսի լուրը:
Նախ և առաջ գնա Պիլոս, հարցում արա դու Նեստորին աստվածափառ,
Հետո կանցնես դեպի Սպարտա, դեպի հերոս, խարտիշագեղ,
Մենելաոսն,

Որն աքեյանց պղնձագեղն մեծ քաջերից ամենից ուշ է տուն դարձել:

Եթե լսես, որ հայրը քո կենդանի է ու ետ կը գա տունն հայրենի,
Մեկ տարի էլ պիտ սպասես, չը մայած որ քեզ կտանջեն:
Սակայն եթե լսես մի կերպ, որ մեռած է հայրդ արդեն և էլ չը կա,

290 Վերադարձիր դու հայրենիք, երկիրը քո սիրատենչիկ,
Ծինիր նրա հիշատակին վայելչագեղ դամբան-բլուր
Եվ կատարիր նրան պատշաճ մի մեծարանք, ապա մորդ դու
մարդու տուր:

Ահավասիկ՝ երբ ամենն այդ դու կատարես, գլուխ բերես,
Այն ժամանակ ինքդ քո մեջ և քո արտում դու միտք արա, խորհիր
ու տես,

Տանդ ինչպե՛ս պիտ կոտորես խոսնայրներին. խարդախորեն,
Թե՛ ընդհարման մեջ, բացահայտ. քանզի հիմա այն հասակում չես
դու արդեն,

Որ վայելի մանկան նման քեզ զբաղվել դատարկ գործով:

Դեռ չը գիտես, թե ո՞րպիսի փառքի հասալ մարդկության մեջ
Աստվածակերպ քաջն Օրեստեսը, զի սպանեց իր հայրասպան

300 Ու նեղադալ Էգիսթոսին, որ սպանել էր գերագնիվ հորը նրա:
Մինչ դու, ինչպես տեսնում եմ քեզ, որ և՛ մեծ ես, և՛ գեղեցիկ,
Պետք է այնքան կարշնեղ լինես, որ գովք անեն քեզ սերունդները
միշտ գալիք:

Ես էլ արդեն դեպի նալն իմ արագընթաց, դեպ ընկերներն իմ ուղեկից
Պիտ հեռանամ. նրանք այնտեղ սպասում են ինձ անհամբեր:

Իսկ քո մասին ինքդ հոգա և ասածն իմ մի մոռանա՛:

Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Տելեմաքոսը բանիմաց.
«Հյուր սիրելի, այդ ամենը դու ասացիր, որպես ազնիվ ինձ բարեկամ,
Ինչպես հայրը իր զավակին, իսկ ես երբե՛ք չեմ մոռանա խորհուրդը քո:
Եվ թեպետ դու շտապում ես ճանապարհվել, բայց սպասիր փոքր-ինչ,
այստեղ

310 Գեթ լողացիր, և քաղցրությամբ սիրած սիրտդ թող հագեմա,
Որ ետ գնաս դու դեպի նալն, ստանալով պերճ ընծաներն
իմ թանկարժեք,

Որով սիրտդ պիտի խնդա և որն ինձնից միշտ կը մնա քեզ հիշատակ.
Այդպիսիներն հյուրընկալն է հյուրին տալիս, իբրև նվեր արժանագով»:
Պատասխանեց իսկույն նրան Աթենասը, աստվածուհին պայծառաչյա.

«Ոչ, դու այլևս ինձ մի պահիր. շտապում եմ ճամփա գնալ,
Իսկ ընծաներն, որ ուզում ես սիրով, սրտանց, պարգևել ինձ,
Դու կը տա՛ս ինձ, որ տուն տանեմ, այն ժամանակ, երբ ետ դառնամ.
Բայց լավն ընտրիր, որ քեզ տալիք իմ ընծային արժան լինի»:

Այդպես ասաց ու հեռացավ վեհ Աթենասն, աստվածուհին
պայծառաչյա

320 Երդկից թռավ ինչպես արծիվ: Նա ներշնչեց նրա սրտին
Խիզախություն և քաջության բարձր ոգի: Առաջվանից ավելի վառ
Հիշեց նա իր սիրելի հորն, ապա սրտանց խորունկ խորհեց
Եվ զարմացավ նա իր հոգով ու հասկացավ, որ աստված էր
եկվորը այդ:

Ասյա քաջն այդ աստվածագոր իսկույն քայլեց, գնաց դեպի
խոսնայրները.

Նրանց դիմաց վսեմ երգիչն երգ էր երգում: Ծուրջը նստած և լռելյայն
Լսում էին նրանք նրան: Երգում էր նա բազմատխտո դարձն աքեյանց,
Վերադարձը սուրբ Իլիոնից, որ սահմանել էր վեհ Պալլասն Աթենասը:
Վերնատան մեջ՝ ոգևորիչ, աստվածունակ երգն այդ հանկարծ

Լսեց դուստրը Իկարիոսի՝ Պենելոպեան իմաստախոհ
330 Եվ ցած վազեց իր սենյակից նա սանդուղքով բարձրաստիճան,
Բայց ոչ մենակ, այլ նրա հետ եկան նաև երկու նաժիշտ:
Երբ նա՝ կանանց գեղեցկատիպ Վեհ դիցուհին, եկավ, հասավ
խոսնայրներին՝

Քողարկելով այտերը իր փայլեմազարդ մի ծածկոցով,
Կանգնեց իսկույն դահլիճի մեջ, ամրակառույց հաստ սյունի մոտ,
Իսկ նաժիշտները մեծարող կանգնեցին անդ երկու կողմից:
Եվ երգչին աստվածածայն ասաց այնժամ Պենելոպեան արտասովազոչ.
«Փեմիոս, չէ՞ որ դու շատ գիտես մարդկանց սրտին բերկրանք բերող
ուրիշ երգեր

Աստվածների և քաջերի գործոց մասին, որ երգիչներն երգում են միշտ:
Գեթ նրանցից մեկը երգիր, որ սրանք էլ գինին խմեն և լուռ լսեն,

340 Եվ ընդհատիր դառնակակիծ ու տխրագին երգն այդ շուտով,
Քանզի վշտով լցնում է նա սիրած սիրտս իմ կրծքի տակ:
2Է՞ որ ինձ է ամենից շատ վերաբերում վիշտն անմոռաց.
Ես հեծում եմ հույժ դառնալի, երբ հիշում եմ գլխի մասին այն մեծ քաջի,
Որի փառքն է լայն որոտում Արգոսի մեջ և բովանդակ Հելլադայում»:
Եվ Տելեմաքոսը խորիմաց նրան իսկույն իր խոսքն ասաց.
«Մա՛յր իմ, ինչո՞ւ թույլ չես տալիս գերհաճելի այս երգչին
Զվարճագեղ երգը երգել, ինչպես նրան ոգեշնչում է իր հոգին:
Երգիչները մեղավոր չեն այստեղ բնավ, Զևսն է միայն
Մեղապարտը. աշխատանքով կեր հայթայթող մարդկության մեջ

350 Նա ամենքին այն է տալիս, ինչ որ ինքն է միայն ուզում:
2Է՞ որ բնավ մեղք չունի սա, երբ երգում է դաժան բախտը Դանայացոց.
Մինչդեռ մարդիկ սովորաբար հրապուրվում են այն երգով,
Որն իսկապես նորագույն է, ազդեցությամբ քաղցրահնչել:
Սրտիդ հուզմունքը դու զսպիր և սրտալի երգն այդ լսիր:
Ոչ թե միայն Ոդիսևսն է, որ կորցրեց օրն երջանիկ վերադարձի,
Այլ Տրոյայում կոտորվեցին բազմաբազում այլ հերոսներ:
Բայց դու գնա շուտ քո սենյակն ու քո գործով անդ զբաղվիր
Ու գործի դիր ծառաներին: Հսկիր ջանքին ճախարակի և իլիկի,
Իսկ ճառելու գործը պետք է թողնել միայն տղամարդկանց,
մանավանդ ինձ,

360 Քանզի այս տան իշխանագոր տերը միակ էս եմ այսօր»:
Այդպես ասաց: Նա զարմացած վերադարձավ, գնաց իսկույն
դեպ իր սենյակ.

Որդու խոսքը իմաստալի խորունկ ազդեց նրա սրտին:
Իսկ երբ մտավ վերնատունը՝ ծառաների հետ միասին,
Իր ամուսին Ոդիսևսին սկսեց ողբալ, լալ ու երկար արտասովել,
Մինչ Աթենաս աստվածուհին նրա աչքերն անուշաբույր քնով փակեց:

Եվ բոլորն էլ տեճում էին պառկել մահճում Պենելոպի:

Այնժամ իր խոսքն ուղղեց նրանց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Ո՛վ խոսնայրներ իմ մայրիկի, որ նսկերտ եք, ամբարտապան,

370 Թողե՛ք, որ այժմ խնջույքն անենք լի բերկրանքով, սակայն ստանց

զուր աղմուկի,

Քանզի անչափ հաճելի է երգը լսել քաջ երգչի,

Այդպիսին է երգիչը այս, որն իր ձայնով կարծես նման է աստրծու:

Առավոտյան մենք կըզմանք հրապարակ, որ գումարենք համաժողով,

Որպեսզի ձեզ ես իմ վճիռն հայտնեմ անկեղծ ու բացահայտ,

Որ հեռանաք դուք իմ տնից: Ձեր տներում դուք փոխե՛վոյն

Սարքեցե՛ք այլ խրախճանքներ, ձեր սեփական գո՛ւյքը լափե՛ք:

Սակայն եթե կարծում եք դուք, որ առավել գերազանիվ է, առավել լավ՝

Անպատժապարտ ոչնչացնել գանձերն ու գույքը մի մարդու,

Կործանեցե՛ք, իսկ ես այնժամ աղոթք կանեն աստվածներին

հավերժակյաց.

380 Եվ կառաքի՝ Ջևար անշուշտ ժանտ հատուցում արարքներին ձեր անօրեն,

Այն ժամանակ դուք բոլորդ այս հարկի տակ պիտ անվրեժ ոչնչանաք»:

Ասաց այդպես: Ծրթունքները կրծոտելով՝ բոլորն իսկույն խիստ

զարմացան

Այդ խոսքերից Տելեմաքի, որը այդքան խրոխտ խոսեց և անվեհեր:

Իսկ Անտիհոոսն՝ Եվպիթեսի որդին, նրան պատասխանեց և խոսք

ասաց.

«Տելեմաքոս, գուցե իրոք աստվածներն են սովորեցրել

Որ պարծենաս դու վիսաբար և խոսք ասես հանդգնագույն.

Մի լա՛վ նայիր, Ջևար հանկարծ չհաստատի քեզ թագավոր

Ծովապարփակ Իթակեում, որ և ունես դու իրավունք, իբրև ժառանգ»:

Եվ Տելեմաքը բանիմաց, առարկելով, այսպես նրան իր խոսքն ասաց.

390 «Չը զայրանա՛ս դու ինձ վրա, ո՛վ Անտիհոոս, եթե մի բան ասես ես քեզ.

Այո՛, եթե Ջևար թույլ տա, կը ցանկանամ ես, հիրավի, այդ ձեռք բերել,

Եվ մի՛թե դու համոզված ես, որ իսկապես վատ բան է այդ:

Վա՛տ չէ լինել վեճ թագավոր, տունը որի ճոխանում է

հյուրաբազում հարստությամբ, ինքն էլ պատիվ է միշտ ստանում

ժողովրդից:

Բայց ծովածիր Իթակեում Աքեյանց մեջ շատ կան մարդիկ

Երիտասարդ կամ ավեր, մեծամեծներ գերահռչակ, որոնցից մեկն

Իշխանությունն այդ կը ստանա, երբ մահացած է Ոդիսևսն աստվածային

Իսկ ես իմ տան և իմ գույքի իշխող տերը պիտի դառնամ,

Նաև տերը ստրուկներիս, որոնց թողել է Ոդիսևսը դյուցազուն».

400 Այնժամ որդին Պոլիբոսի՝ Եվրիմաքոսը, խոսք ասաց ու բարբառեց.

«Ամենը այդ, ո՛վ Տելեմաք, կախված է լոկ աստվածներից,
Թե ո՛վ պիտի ծովապարփակ Իթակեոն թագավորի:
Իսկ դու քո տան իշխողն ես այժմ, տերը բոլոր այս գույքերի:
Եվ ոչ մի մարդ, ոչ ոք, իրավ, չի հանդգնի բռնի կերպով
Քեզ քո գույքից զրկել այստեղ, քանի դեռ կա մեր Իթակեն:
Սակայն ես քեզ, բարեկամքս, այն եկվորի մասին հիմա հարց
պիտի տամ:

Ո՞րտեղից էր այդ մարդն, ասա՛, ո՞ր երկրում է ծնվել արդյոք,
Կամ, վերջապես, ո՞ր երկրում է տոհմը նրա, ո՞րտեղ ունի նա հայրենիք:
Լո՞ւր էր քերել նա քեզ արդյոք դարձի մասին քո ծնող հոր,

410 Թե՞ եկել էր նա Իթակե իր ցանկությանը և իր կարիքը հոգալու:
Եվ ինչպե՞ս նա շոտ վեր կացաւ ու հեռացավ, չուզեց մեզ հետ
ծանոթ լինել,

Մինչդեռ տեսքով նման չէր նա ստո՛ր, անտե՛ր կամ վատ մարդու»:

Եվ Տելեմաքը խորիմաց պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ո՛վ Եվրիմաք, արդեն հիմա կորցրել եմ ես հույսը իմ հոր վերադարձի.
Ուստի էլ ինձ չեն՝ գրավում լուր ու համբավ, որ գալիս են այս-այն
տեղից:

Անհոգ եմ ես և անտարբեր դեպի հմայք ու գուշակում,
Որոնցով այժմ, տուն կանչելով գուշակների, մայրս է զբաղվում:
Իսկ այդ եկվորն՝ իմ հայրական հյուրն է ծանոթ տափոսացի.
Իր ասելով՝ խորախորհուրդ Անքիալոսի Մեմոնս որդին,

420 Մեծամեծար իշխող տերը տափոսածին թխավարող նավորդների»:
Այդպես ասաց Տելեմաքը, թեպետ գիտեր, որ աստված էր
խոսակիցն այն:

Սակայն նրանք, տրված պարին ու երգերին պրտագրավ,
Հրճվում էին դեռ մեծապես, մինչև եկավ, վրա հասավ մուրօ երեկոն.
Այդպես նրանք բերկրում էին մեծ աղմուկով, երբ իրիկվա մուրջը իջավ:
Եվ գնացին այդ ժամանակ քուն մտնելու... ամեն մեկը գնաց իր տուն:
Տելեմաքն էլ, սուզված խորունկ մտքերի մեջ, ելավ, գնաց, որ քուն
մտնի

Իր բարձրաբերձ ննջարանում, որ կառուցված էր բակի մեջ՝
Գեղեցկակերտ ու հոշակասւյ, ամեն կողմից տեսանելի,
Եվ նրա հետ իսկույն գնաց, վառ ճրագը ձեռին բռնած՝

430 Պիսենորյան Օսյսի դստրիկն՝ Եվրիկլիան հավատարիմ:

Սրան, մատաղ դեռ հասակում, մի ժամանակ գնեց Լաերոն
Իր սեփական միջոցներով ու վճարեց ողիղ քրտան եզան արժեք,
Որին նա իր ամուսնու չափ մեծարում էր իր հարկի տակ,
Բայց մահիճին նրա երբեք չէր մոտենում՝ կնոջ խանդից միշտ խույս
տալով:

Արդ՝ նա գնաց այժմ նրա հետ, ձեռքին ճրագ: Ստրուկներից

ամենից շատ

Նա էր սիրում Տելեմաքին և կրթել էր նրան մանկուց:

Ամրակառույց գնջարանի դուռը բացեց Տելեմաքոսն,

Մտավ, նստեց մահճակալին, հանեց իր նուրբ պատմունքանը

Եվ այն գցեց ձեռքերի մեջ միշտ հոգատար այն պառավի,

440 Որն խնամքով թափահարեց ու քնքշաբար հարթեց, ծալեց բաճկոնը այդ

Ապա կախեց մեխից այնտեղ, քանդակածո մահիճի մոտ,

Եվ դուրս եկավ գնջարանից, դուռն օղակով արծաթագեղ

Քաշեց, ծածկեց, սպա փոկով դռան նիզը շարժեց իր տեղն.

Իսկ նա պառկած մահճի վրա, ծածկված մորթով ոչխարենի,

Գիշերն ամբողջ միտք էր անում ճամփի մասին, որն Աթենասն էր

ցույց տվել:

Ե ր գ ե ր կ ր ո ր ղ

ԻԹԱԿԵՑՈՑ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ. ՏԵԼԵՄԱՔՈՍԻ ՈՒՂԵՎՈՐՈՒՄԸ

- Երբ խաւարից ծագեց եկալ վառ Արշալույսը վարդամատն,
Իր մահիճից շուտ վեր կացալ Ողիսւսի սիրած որդին.
Հագուստն հագալ, ուսին գցեց նա իր թուրը սրաքերան,
Հետո հագալ նա շողշողուն իր ոտքերին մուկերը պերճ, գեղեցկաիւայ
Եվ դուրս եկալ մեջարանից, տեսքով ինչպէս հաղթ մի աստված:
Հրամայեց նա մույնհետաւն բանքերներին իր մեծաձայն՝
Կանչել իսկույն երկայնամագ աքեացոց անդ ժողովի:
Ու կանչեցին իսկույն նրանք և շատ շուտով հաւաքվեցին աքեացիք,
Իսկ երբ բոլորն արդեն եկան, ու բազմամբոյս դարձալ ժողովն,
10 Նա դուրս եկալ դեպ հրապարակ, ձեռքին տեգը պղնձաձուլ,
Բայց ոչ մեմակ. իր հետևից ցատկում էին արագալազ երկու շներ:
Տեսքը նրա վերափոխեց Աթենասը, դարձրեց չքմաղ ու հմայիչ,
Եվ նրանով, երբ նա եկալ, սքանչացան բոլոր մարդիկ:
Գնաց՝ բազմեց նա հոր տեղը, իսկ ծերունիք այն զիջեցին:
Այնժամ կանգնեց և բարբառեց Էգիպտիոսը դյուցազուն.
Ծերունական հասակ ուներ և շատ բան էր կյանքում տեսել:
Մինչդեռ նրա սիրած որդին՝ միզակակիր քաջն Ամթիփոս,
Նավերի մեջ սևակտուց, Ողիսւսի հետ դյուցազուն,
Մեկնեց Տրոյա ձիահարուստ: Բայց սպանեց նրան Կիկլոպն վայրագ
ու ժանտ
- 20 Անդ՝ խորախոր անձաւի մեջ ու նրանով սարքեց ընթրիքը իր վերջին:
Ուներ նա այլ երեք որդի, որոնցից այժմ Եվրիմոմոսն
Հուլի մեջ էր խոսնայրների, մինչ երկուսը վարում էին գործերը հոր:
Բայց առաջին նա իր որդուն չմոռացած՝ վիշտ էր անում և ողբ ու լաց,
Նրա համար արտասովելով՝ նա ճառեց ու այս խոսքն ասաց.
«Ղուք լսեցեք, իթակեցիք, թե ձեզ հիմա ես ինչ կասեմ.
Այն օրվանից, երբ դյուցազն Ողիսւսը մեկնեց լայնկող իր նավերով,

Ոչ մի անգամ չի գումարվել ոչ մեր խորհուրդն, ոչ էլ համայն ժողովը
այս:

Իսկ ո՞վ հիմա մեզ ժողովի այժմ հավաքեց. ո՞վ էր, իրոք, ի՞նչ
մարդ էր նա,

Երիտասարդ, թե՞ ալևոր, որ մեր կարիքը այժմ զգաց:

- 30 Գուցե համբավ է նա լսել արեական մեծ բանակի դարձի մասին
Եվ միտք ունի մեզ ճիշտն ասել, քանզի ինքը լսել է այդ առաջինը:
Կամ գուցե նա մեզ կը հայտնի և կճառի մի հանրային գործի մասին:
Գիտեմ, որ նա մի փառավոր և օգտավետ մարդ է, իրավ, թող որ նրան
Զևար բարիքն այն շնորհի, ինչ ուզենա ինքը՝ արտանց»:
Այդպես ասաց: Խոսքն այդ բարի շատ հավանեց Ռդիսևսի սիրած որդին,
էլ իր տեղում չը կարեցավ երկար նստել և ճառելու տենչն էր անհուն:
Նա դուրս եկավ, կանգնեց մեջտեղը ժողովի, մինչդեռ բանքեր
Պիսեմորը,

Որ քաջ գիտեր խորախորհուրդ օրենք ու կարգ, նրա ձեռքը
մական դրեց:

Եվ դառնալով նախ ծերուկին՝ նա խոսք ասաց ու բարբառեց.

- 40 «Ծերուկ, բնավ հեռու չէ քո ասած մարդը, այլ կտեսնես իսկույն նրան,
Որ գումարեց ժողովը այս: Լկկում են ինձ աղետն ու վիշտը չափազանց:
Դարձի մասին մեծ բանակի ես չեմ լսել ոչ մի համբավ,
Որ ձեզ հայտնեն ճշմարտացի, հանց իմացողը առաջին,
Ոչ էլ գործն է ժողովրդի, որի մասին պիտի հայտնեն ա խոսք ասեն,
Այլ կարիքն է իմ սեփական. երկու աղե՛տ, որոնք իմ տանն են հասել
այժմ:

Նախ զրկված եմ ես իմ հորից, որն իշխում էր ազնվամեծար՝

Զեզ, բոլորիդ, իբրև արքա ողորմասեր և որպես հայր:

Իսկ այժմ արդեն գլխիս եկավ մի այլ աղետ՝ ավելի ծանոթ,

Որ կվատնի գույքն իմ իսպառ և քարուքանդ կանի տունն իմ:

- 50 Մորըս, ընդդեմ նրա կամքի, խոսնայրներն են շրջապատել,
Որ սիրելի զավակներն են այստեղացի ազնվամեծար հայտնի

մարդկանց:

Նրանք, սակայն, չեն էլ ուզում տունը գնալ, խնդրել նրա ծնող հորը՝

Իկարիոսին, որ կարող էր իր աղջկան գին որոշել օրինավոր,

Եվ մարդու տալ, ում ուզենար, ում հավաներ նա սրտագին,

Բայց ոչ. նրանք փոխարենը ամեն օր մեր տուն են գալիս,

Մորթոտում են անվերջ եզներ ու ոչխարներ, պարարտ այծեր

Եվ անընդհատ խնջույքի մեջ խմում են մեր կարմիր գինին:

Այդպես անբավ գույքն է կորչում... մինչդեռ չկա այնպիսի մարդ

մի քաջագոր,

Որպիսին էր Ռդիսևսը, որ իր տնից վանի աղետը այս դաժան:

- 60 Իսկ ես չե՞ որ անկարող եմ այժմ այդ անել, և երևի այսուհետև

Նույնպէս անգոր ես կլինեմ, անընդունակ պաշտպանության:
Ես, իհարկէ, պաշտպանության կդիմեի, եթէ միայն ուժըս պատեր.
Իսկ գործն արդեն դառնում է հույժ անտանելի, կողոպտում են

գույքն իմ ամբողջ,

Տունս քանդում են անիրավ: Ուշքի՛ եկեք այժմ գոնէ դուք.

Ամաչեցեք գեթ մարդկանցից ձեր հարևան, որոնք ապրում են մեր

շուրջը,

Պատկառեցեք գեթ զայրույթից աստվածների, որ վրդովված

Այս չարությամբ, գեթ չը թափեն և ձե՛ր գլխին նույնպիսի ժանտ

աղետ ու ցավ:

Աղէքսում եմ հանուն Զևսի Օլիմպացի և Թէմիսի,

Որն ինքն է միշտ մարդկանց՝ ժողովը գումարում և արձակում:

70 Զսպված եղեք, բարեկամներ, թողեք, որ ես գեթ մեկուսի՝ իմ վիճակում,
Տառապանքը մեռակ կրեմ: Արդյո՞ք հայրն իմ՝ Ռդիսկար մեծախորհուրդ,
Զեզ, գեղեցկոտն աքեացոց, թշնամաբար ինչ որ չարիք է պատճառել
Եվ դուք էլ այժմ, իբր հատուցում, ինձ վատություն եք ցանկանում՝
Սրա՛նց իմ դեմ գրգռելով: Մինչ ինձ համար շատ օգտավետ պիտի

լիներ,

Եթէ ինքներդ մսխելիք իմ գույքն անշարժ ու շարժական.

Եթէ հենց դուք այդ անեիք, հատուցումը կը գար շուտով և անհապաղ.

Ես այդ դեպքում քաղաքի մեջ այնքա՛ն պատի աղմուկեի՝

Պահանջելով ետ տալ գույքս, մինչև որ ինձ կայքս ամբողջ ետ

դարձնեին,

Մինչդէռ այսպէս անհուսալի ժանտ կսկիծով լցնում եք դուք

այժմ իմ հոգին»:

80 Այդպէս ասաց նա վրդովված, ու իր ձեռքից գետին գցեց

գավազանը,

Եվ սկսեց դառն արտասել: Յալակցությունը կաշկանդեց անդ

ամենքին.

Ուստի բոլորն նստած էին լուռության մեջ, չհանդգնեց և ոչ մի մարդ

Պատասխանել Տելեմաքին խոսքով դաժան և անողորմ:

Լոկ Անտիֆոնն, առարկելով, պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ի՞նչ ասացիր, ով դու անգուսպ և սնապարծ Տելեմաքոս,

Ի՞նչ՝ ես իզուր մեզ նախատում ու ցանկանում խաշտառակել:

Բնավ քո դեմ մեղապարտ չեն խոսնայրները աքեացի,

Մեղավոր է միայն մայրը քո սիրելի, որ խարդախել շատ լավ գիտէ:

Ահա երրորդ տարին անցավ, և չորրորդն է գալիս արդեն,

90 Բայց շարունակ խաբում է նա սիրտն ու հոգին աքեացոց կրծքերի տակ.

Հույս է տալիս նա բոլորին, խոստանում է ամեն մեկին առանձնակի,

Ակնարկներ է անվերջ անում, բայց այլ բան է խորհում իրոք իր

մտքի մեջ:

Եվ բացի այդ, խարդախ խելքով նա հորինեց այլ նենգություն:
Սենյակի մեջ, իր դագաճին, մի մեծագույն հյուսվածք մկեց.
Հյուսում էր նա մի շատ երկար և մուրք գործվածք, իսկ մեզ ասաց
այն ժամանակ.

«Ո՛վ գերազնիվ իմ խոսնայրներ, քանզի մեռած է Ռոխսան
աստվածատես,
Մի՛ մտածեք դուք շուտափույթ ամուսնությունն իմ կատարել, մինչև
որ ես

Սաղանն հյուսեմ և ավարտեմ, որ գործվածքըս զուր չկորչի:
100 Սա պատանքն է հերոսանուն ծեր Լաերտի. երբ որ նրան
Հափշտակի դժնի օրհասը բազմավիշտ ու ժանտ մահվան,
Թող մարդկանց մեջ չդարովի աքեացի ինձ ոչ մի կին,
Թե, այնքան շատ կուտակելով, ծերը թաղվել է անպատանք»:
Այդպես ասաց, և սրտերը մեր քաջարի համոզվեցին:
Այնուհետև նա ցերեկով գործում էր հիմքն իր մեծագույն այդ
հյուսվածքի,
Իսկ գիշերով իր գործածը քանդում լույսի տակ ճրագի:
Այդպես խարդախ ու գաղտնաբար երեք տարի խաբում էր նա
աքեացոց:

Իսկ երբ եկավ չորրորդ տարին, և ժամկետը վրա հասավ,
Այնժամ մի կին, որ ճիշտ գիտեր, պատմեց մեզ գործն այդ համարձակ,
110 Ու մենք հասանք և բռնեցինք նրան այնտեղ իր պերճ հյուսվածքը
քանդելիս:

Նա այդպիսով գործն ավարտեց, թեպետ կամքին իր հակառակ:
Արդ՝ այսպես են պատասխանում քեզ խոսնայրներն, որ դու սրտով
լա՛վ իմանաս,

Եվ որպեսզի տեղյակ լինենք նաև բոլոր աքեացիք:
Ուստի քո մորն ետ ուղարկիր, հրամայիր, որ նա շուտով ամուսնանա
Այն մարդու հետ, որին ինքը հավան լինի, որին իր հայրը ցանկանա:
Իսկ թե երկար պիտի վանի աքեացոց որդիներին
Իր նենգ խելքով, որով առատ նրան օժտել է Աթենասն
(Պերճ արվեստում հմուտ է նա, մեծ խելք ունի
Եվ այնպիսի մի նենգություն, որպիսին մենք չենք լսել դեռ
120 Հնում եղած գեղագանգուր աքեացի կանանց մասին.
Ո՛չ Ալկմենեն, ո՛չ էլ Տիրոն, ո՛չ Միկենեն գեղապալակ,
Դրանցից ոչ մեկը չունեի Պենելոպի չափ նենգություն.
Սակայն հիմա խարդախությունը չի կարող նրան օգնել ոչ մի կերպ)
Ուրեմն այնքան պետք է կորչի քո գույքն անշարժ ու շարժական,
Քանի դեռ նա կշարունակի համատել այն որոշման մեջ,
Որը հիմա նրա սրտին ներշնչել են աստվածները:
Այդպես, այդ, միայն մեծ փառք նա կստեղծի սոսկ իր համար,

Մինչդեռ դու դեռ կործանումը քո գույքերի ողբալու ես չարաչար:
Իսկ մենք հիմա մեր արհեստին կամ այլ գործի դեռ չենք գնա,

մինչև որ նա

130 Մեկն ու մեկին աքեանց մեջ կին չդառնա, ում կամենա»:

Եվ Տելեմաքը խորհմաց իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց.
«Ով Անտիհնոոս, չէ՞ որ բնավ չի կարելի դուրս վորնդել տնից նրան,
Որն ինձ ծնել և սնել է: Իսկ հայրը իմ երկրումն օտար,
Դեռ ո՞վ գիտի, կենդանի՞ է, թե՞ մահացած: Եվ ծանրագույն գործ կլինի
Իկարիոսին տալ մեծ տուգանք, եթե մորըս ետ ուղարկեմ ես ինքնակամ,
Նաև իմ հայրն ինձ կպատժի: Ահեղ պատիժ ինձ կը հասնի և աստըծուց,
Երբ որ, տնից հեռանալիս, մայրս կանչի Էրինիսին զարհուրելի,
Եվ վերջապես՝ ինձ կարող եմ դատապարտել նաև մարդիկ:
Ուստի իմ մորն այդ վճիռը ես չեմ կարող հայտնել երբեք,

140 Սակայն եթե փոքր ի շատե դուք խիղճ ունեք ձեր հոգու մեջ,
Դուրս գնացեք դուք իմ տնից ու ձեզ սարքեք այլ խնջույքներ,
Ձեր սեփական գույքը վատնեք ձեր տներում փոփոխակի:
Իսկ եթե դուք ստույգ կարծում եք, որ առավել ազնվագույթ է

ու փառունակ—

Անպատժապարտ ոչնչացնել ստացվածքը սոսկ մի մարդու,
Վատնե՞ք, սակայն ես կկանչեմ աստվածներին հավերժակյաց,
Եվ երևի Ջևան հատուցումն իր կառաքի գործի համար այդ անիրավ,
Ու այս տան մեջ բոլորդ այնժամ կործանվելու եք անվրեժ»:

Այդպես ասաց Տելեմաքը: Եվ դեպի նա Ջևան հեռագոչ
Ուղղեց լեռան բարձունքներից երկու հզոր արծիվների,

150 Որ պացան արագաչու, հուժկո՜ւ, ինչպես շունչը հողմի,
Առժամանակ միմյանց մոտիկ, թևերն իրենց լայնատարած:
Իսկ երբ նրանք, մեջտեղն հասան մեծաղաղակ այդ ժողովի,
Պտույտ գալով լայն թևերը թափ-թափ տվին արագ ու ծիր
Եվ բոլորի գլուխներին անդ նայեցին հայացքով խոր ու մահագույժ:
Հետո նրանք ճիրաններով ճանկըռտեցին վիզն ու գլուխը միմյանց
Ու ճախրեցին դեպ աջակողմ՝ դեպի քաղաքն, ուղիղ դեպի նրանց տներն:
Խիստ ապշեցին նրանք այնժամ, երբ որ իրենց աչքով տեսան

թռչուններից,

Եվ խորհեցին իրենց հոգում, թե այդ ինչո՞վ պիտ վերջանա:

Այնժամ նրանց խոսք ասաց ծեր Հալիթերսեսը Մաստորյան,

160 Քանզի նա էր հասակակից ընկերներից իմաստունը,

Քաջաբանիկ հավահման, որը գիտեր ճիշտ գուշակել գործն ապագա:

Այսպես նրանց նա բարեխոս՝ իր խոսքն ասաց ու բարբառեց.

«Դուք ինձ հիմա ականջ դրեք, իթակեցիք, ինչ կասեմ ձեզ ահավասիկ:
Նախ և առաջ խոսնայրների համար եմ այս բանը հայտնում,
Քանզի նրանց սպառնում է արդեն աղետը մեծագույն և ահավոր.

Այլևս երկար մնալու չէ հեռու սիրած իր մարդկանցից քաջ Ողիսևան,
 Գտնվում է մոտիկ մի տեղ, ուր նշույթում է մահ և կորուստ այս բոլորին.
 Եվ, հիրավի, փորձանք կգա մահ մեզնից շատ շատերին՝
 Որ ապրում ենք հայտերևակ իթակեում: Ուստի եկեք լավ մտածենք,
 170 Ի՞նչպես պետք է զսպել սրանց, թեպետ սրանք հենց իրենք էլ
 Պիտ գուսպ դառնան, քանզի այդ է իրենց համար ամենից շատ այժմ
 օգտակար,
 Եվ այդ էս ձեզ գուշակում են ոչ իբր անփորձ, այլ քաջիմաց մի գուշակող
 Ասում են ձեզ, որ կատարվեց ամենայն ինչ ողիղ այնպես,
 Ինչպես նրան մի ժամանակ էս գուշակել էի իրոք, երբ արգիյանք
 Սրշավեցին դեպի Իլիոն, և նրանց հետ Ողիսևալ ամենիմաց:
 Ես ասացի, որ կրելով անթիվ աղետ, զրկված բոլոր ընկերներից,
 Նա, ամենքից չճանաչված, քսաներորդ տարում նորից
 Ետ պիտի գա, իր տունն հասնի: Այդ ամենը կատարվում է արդ
 լիովին»:

Պատասխանեց նրան որդին Պոլիբոսի՝ Եվրիմաքոսն ու խոսք ասաց.
 180 «Ո՛ր՛ ծերունի, լավ կլինի, դու տուն գնաս և քո որդոց անդ գուշակես,
 Որ չկրեն ապագայում նրանք աղետ ու փորձանքներ:
 Մինչ էս քեզնից ավելի լավ կարող են այդ մեկնաբանել.
 Ծա՛տ կան, իրոք, հավքեր, որոնք սլանում են արեգակի լույսի ներքո
 Բայց դրանցից ոչ բոլորն են կանխագուշակ: Իսկ Ողիսևան
 Արդեն վաղուց կործանված է, և ասիսո՛ւ որ նրա հետ դու էլ չկորար,
 Որպեսզի գեթ չը ճառեիր այդպես անգետ քո գուշակման մասին այստեղ
 Եվ այդպիսով չհուզեիր՝ առանց այն էլ հույժ զայրացած Տելեմաքին.
 Գիտեմ, այդպես դու կսպասես, որ մի բան էլ քո տունն ընկնի,
 որպես նվեր

Բայց արդ՝ էս քեզ մի խոսք կասեմ, և դա՝ անշուշտ գլուխ կգա,
 190 Եթե մարդուն այս նորատի դու, ավետ, որ փորձ ունես բազմապիսի,
 Եվ այսուհետ պիտի դրդես թշնամանքի, անմիտ խոսքեր բարբառելո՛ւ՝
 Լավ իմացիր, որ մախ նրան այդ կլինի ծանր ու վնաս,
 Քանզի բնավ այս գործի մեջ ոչինչ անել նա չի կարող,
 Եվ բացի այդ՝ ինքդ, ծերուկ, դու քեզ պատիժ կը վաստակես,
 Որից սիրտըդ խիստ կհուզվի և տանջանքդ ժանտ կը լինի:
 Իսկ էս ահա Տելեմաքին բոլորի դեմ կտամ խորհուրդն իմ բարեմիտ.
 Թող իր մորը նա պատվեր տա՝ իր հոր տունը վերադառնալ,
 Այնտեղ նրան հարսանիքի կպատրաստեն և կաարքեն հարուստ ու մեծ
 Այնքան օծիտ, որքան իրոք պատշաճ է տալ սիրած որդուն,
 200 Զի հիրավի, էս չեմ կարծում, որ ձեռք քաշեն զավակները աքեացոց
 Փեսայության ծանր գործից, քանզի բնավ մենք վախ չունենք աստ
 ոչ որից,
 Ոչ էլ նույնիսկ Տելեմաքից, թեկուզ և նա ճոռոմախոս է չափազանց:

Անուշադիր մենք կթողնենք, ծերուկ, նաև գուշակումը քո անիմաստ,
Զի դու հիմար դուրս ես տալիս, որով անչափ ատելի ես դառնում

դու մեզ:

Գուցքը նրա կկործանվի դեռ չարաչար, առանց վարձի,
Քանի այդպես Պենելոպեյն ամուսնությունն աքեյանց հետ կձրգձրգի:
Իսկ մենք երկար սպասել ենք և կը սպասենք դեռ՝ մրցելով
Հանուն նրա գեղեցկության ու չենք դիմի մենք այլ կանանց,
Որոնց հետ հույժ վայելուչ է ամուսնանալ այժմ մեզանից ամեն մեկին»:

210 Նրան ապա Տելեմաքոսը բանհիմաց պատասխանեց և խոսք ասաց.

«Դու, Եվրիմաք, և դուք բոլոր խոսնայրներիդ ազնվաբարո,
Էլ այդ մասին ձեզ չեմ խնդրի, խոսք չեմ ասի ես վերստին,
Քանզի արդեն գործն այդ գիտեն և՛ աստվածներն և՛ աքեյանք,
Այլ ինձ տվեք միայն մի նալ արագընթաց և ուղեկից քսան հոգի,
Որոնք ինձ հետ պետք է լինեն, ճանապարհվեն դեպ հեռուներ:
Ես կգնամ դեպի Սպարտա, նաև Պիլոս ավազածիր
Եվ հարցուփորձ այնտեղ կանեմ դարձի մասին անհետացած իմ

ծնող-հոր:

Գուցե մի բան ինձ մարդկանցից մահկանացու մեկը ասի,
Գուցե լսեմ՝ մարդկանց համար ամենից շատ փառապարզն լուրը Զևսի:

220 Արդ, երբ լսեմ, որ հայրը իմ կենդանի է և պիտ մի՛ օր վերադառնա,
Այնժամ գուցե, չնայած որ ինձ կտանջեն, մեկ տարի էլ՝ ես կը սպասեմ:
Իսկ եթե ես մի կերպ լսեմ, որ մեռած է հայրս արդեն և էլ չկա,
Ետ կդառնամ ես հայրենիք՝ դեպի հողը իմ սիրասուն,
Եվ կկերտեմ նրա պատվին դամբան-բլուր վայելչագույն,
Թաղման կարգը կը կատարեմ ես վայելուչ և իմ մորը մարդու կտամ»:

Այդպես ասաց նա իր խոսքը և անդ նստեց: Իսկույն ևեթ նրանց

առաջ

Կանգնեց Մենտորն, որ ընկերն էր Ոդիսևսի մեծախորհուրդ:

Նա, նավերով հեռանալիս, պատվեր տվեց տանն իր ամբողջ՝

Լսել, անալ միշտ ծերուկին, իսկ Մենտորին՝ պահպանել տունը

խնամքով:

230 Արդ՝ նա սրտով բարյացակամ, դիմեց նրանց և խոսք ասաց.

«Հիմա լսեք դուք նաև ինձ, իթակեցիք, ինչ կասեմ ձեզ.

Թո՛ղ չլինի այսուհետև ոչ մի խոհեմ կամ ողորմած, հեզաբարո,

Մականակիր վեհ յթագավոր, և նրա սիրտն արդարություն թող չիմանա,

Այլ միշտ դաժան թող լինի նա, թող բռնություն միշտ կատարի նա

անխնա,

Քանզի ոչ ոք այս մարդկանցից էլ չի հիշում Ոդիսևսին

աստվածափառ,

Որ իշխում էր սրանց վրա հեզաբարո և միշտ արդար, ինչպես մի հայր:

Բայց՝ ես նպերտ խոսնայրներին չեմ նախատում այսօր բնավ,

Որ բռնություն են կատարում անգապատիր ու վիսաբար.

Թեպետ՝ գույքն են Ողիսևսի նրանք լափում ապօրինի,

- 240 Վտանգելով գլուխն իրենց, և խոսում են, որ նա երբեք էլ ետ չի գա,
Բայց մեղապարտ են կհաշվեն ձեզ, ազգովի, զի բոլորը,
Այստեղ մտած մունջ ու լոկի, խոսք չասացիք, չգալեցիք ամենևին
Խոսնայրներին՝ սակավաթիվ, թեպետ շատ եք դուք իրապես ու
բազմաթիվ»:

Այնժամ խոսեց սուարկելով Լիոկրիտոսն Եվեմորյան.

«Ի՞նչ խոսք էր այդ, որ ասացիր, ո՛վ խելագուրկ, գոռոզ Մենտոր,

Հորդորում ես, որ մեզ՝ զսպի ամբոխն ամբողջ: Դժվար է այդ.

Բյուր մարդիկ էլ չեն կարենա կոիվ մղել խնջույք անող մեր խմբի դեմ.

Անգամ եթե ետ՝ գար ինքը՝ իթակեցի Ողիսևսը դիցասնունդ,

Եվ կամենար սրտանց մի կերպ դուրս վորնդել այժմ իր տնից

- 250 Խնջույքի մեջ հրճվանք անող խոսնայրներին ազնվամեծար,
Թերևս՝ նրա վերադարձին չուրախանար մույնիսկ նրա կինն անմամն,
Թեպետ՝ կարոտ է ամուսնուն, և խայտառակ բախտ ունենար Ողիսևսը,
Թեկուզ նրան այդ կովի մեջ բազմությունները օգնեին:
Հիմա՛ր բւսն էր, որ ասացիր: Տրվե՛ք, մարդի՛կ, և ետ դարձեք ձեր

գործերին:

Թող որ հոգան Տելեմաքի ուղևորումն Հալիթերսեսն ու քաջ Մենտորն,
Որ վաղեմի և մտերիմ ընկերներն են նրա՝ մեծ հոր:

Սակայն, կարծես, դեռ շատ երկար Իթակեում նա կնստի՝ համբավ ու լուր
Հավաքելով, ՝ քանզի երբեք չի գնալու նա ճանապարհն իր ցանկացած»:

Այդպես ասաց և արձակեց նա ժողովը: Տրիվ եկան

- 260 Եվ հեռացան բոլորն իսկույն՝ ամեն մեկը արագ գնաց դեպի իր տուն:
Իսկ խոսնայրներն՝ աստվածագարմ Ողիսևսի տուն գնացին:
Բայց Տելեմաքն ուղղվեց, ՝ գնաց ավազածիր ծովի ափով:
Անդ նա ծովի ճերմակ ջրով լվաց ձեռքերն և աղոթեց Աթենասին.
«Գեթ ինձ լսիր, աստված անմահ, որ՝ տունը մեր երեկ եկար,
Պատվեր տվիր, որ ես գալով ճանապարհիվեմ ծովի վրա օդագույն,
Եվ հարցուփորձ անեմ ուրեք՝ անհետացած իմ ծնող հոր դարձի մասին,
Մինչ աքեյանք այդ ամենին խոչընդոտ են ու խափանող,
Եվ մանավանդ՝ խոսնայրները անչափ նայերտ ու վիսացող»:

Այդպես ասաց՝ աղերսանքով: Եվ Աթենասը մոտեցավ իսկույն՝

նրան՝

- 270 Անդ իր ձայնով ու կեցվածքով Մենտորի տեսքը ընդունած,
Դարձավ՝ նրան նա բարձրաձայն ու խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Տելեմաքո՛ւ, այսուհետև լինելու չես բնավ վախկոտ և կամ պանդույր.
Եթե իրոք համառ ոգին քո ազնիվ հոր հատուկ է՝ քեզ,
Որպիսին էր նա գործի մեջ և իր խոսքով ամենուրեք,
Այնժամ՝ անշուշտ քո ճանապարհը կը լինի հնարավոր:

Բայց եթե դու զավակը չես Պենելոպի կամ որդին չես Ոդիսևսի,
Ես հույս չունեմ, որ հիրավի դու հասնես քո՝ փափագին:
Իրավ, չէ՞ որ զավակներից՝ շատ քչերն են իրենց ծնող հորը՝ մամն,
Իսկ մեծագույն մասը հորից վատթար է միշտ: Միայն՝ քչերն են

գերազանց:

280 Եվ եթե դու այսուհետև չես լինելու վախկոտ ու վատ, խենթ՝ ու տհաս,
Քանզի բնավ զրկված չես դու Ոդիսևսի բարձր խելքից,
Հույս կա՝ արդեն, որ դու իրոք կկատարես քո գործը այդ:
Ուստի և դու անմիտ, հիմար, խոսնայրների քմայքների
Ու դավանքի մասին բնավ այսուհետև չմտածես:

Խենթ են նրանք և անարդար՝ ու չեն զգում պատիժը ժամոտ, մահն

ահավոր,

Որոնք արդեն մոտալուտ են, և մեկ օրում կկործանվեն նրանք՝ դաժան:
Մինչ հեռու չէ, ոչ՝ էլ անհաս, ճանապարհն այն, որին տենչում ես

դու այդպես,

Քանզի ինձ պես, ահավասիկ, դու հայրական ընկեր ունես հավատարիմ:
Արդ, քեզ մի նալ սրագընթաց ես կը գտնեմ, ինքս էլ կը գամ քեզ

ուղեկից:

290 Իսկ դու հիմա շուտ տուն գնա, խոսնայրների հետ եղիր անդ: Բայց

քեզ համար

Թող պատրաստեն՝ պարեն, պաշար և ամեն ինչ զամբյուղների մեջ

զետեղեն:

Կարասներում հեղեն գինի, ամուր, կաշվե տկերի մեջ՝

Թող որ լցնեն գարե-ալյուր՝ կերն ու՝ կորուլը միշտ մարդկանց:

Իսկ ես շուտով ազգի միջից կընտրեմ փորձված հոծաբալալ՝

Ծովապարիակ Իթակեում շա՛տ կան՝ նավեր և՛ նոր, և՛ հին, թիավարներ.

Ու նրանցից ես քեզ համար լավագույնը կընտրեմ անշուշտ,

Եվ այն հապճեպ մենք կըսարքենք ու կձրգենք՝ լայն ծովի մեջ»:

Այդպես ասաց վեհն Աթենաս՝ դուստրը Զևսի: Տեղեմաքոսն

Էլ բնավին չդանդաղեց, երբ ասածո՝ ձայնը լսեց:

300 Դարձավ, գնաց նա դեպի տուն՝ սրտով տխուր ու վշտաբեկ

Եվ իր տան մեջ անդ նա գտավ՝ խոսնայրներին ամբարտալան,

Որոնք քերթում էին այծեր, խանձում էին պարարտ խոզեր լայն

բակի մեջ:

Կանգնեց իսկույն՝ Անտիոոսը և ժպտալով դեպ Տեղեմաքոս ուղիղ գնաց,
Զեռքը նրա ամուր բռնեց, դարձավ նրան և խոսք ասաց.

«Տեղեմաքոս՝ դու սնապարծ, նպերտախոս, քեմդ անզուսպ և մոլեգին,

Չար դավանքը՝ քո գործերի ու խոսքերի զուր ես պահում դու

կրծքիդ տակ,

Այլ սրտաբաց կե՛ր ու խմիր, ինչպես առաջ: Իսկ աքեյանք,

լավ իմացիր,

Ամենայն ինչ կայստրաստեն ու քեզ կտան ճեպընթաց մով,
Թիալարներ ընտիր ու քաջ, որպեսզի դու փութանակի

310 Գնաս և սուրբ Պիլոս հասնես ու գերազնիվ քո հոր մասին լուր

ստանաս»:

Եվ Տելեմաքը իշխացի պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ոչ, Անտիոոս, ձեզ պես մպերտ՝ և վիսացող, չար մարդկանց հետ

ես չեմ կարող

Խնջույքի մեջ մեկտեղ մտել, ուրախանալ հանգիստ սրտով:

Բավ չէ՞, որքան մինչև այսօր՝ կայքն իմ բազում և մեծարժեք

Ոչնչացրիք դուք, խոսնայրներ, երբ որ դեռ ես մանուկ էի:

Իսկ այժմ արդեն, երբ մեծ եմ ես, լավ հասկացա խոսքն ու խորհուրդը
խելացի:

Հոգիս ներքուստ վառվում է այժմ քաջարությանը մի առնական,

Փափագում եմ, որ որ լինեմ, թափել դաժան մահն ու՝ աղետը

ձեր գլխին,

Թեկուզ Պիլոս ես հեռանամ, թեկուզ այստեղ՝ հենց մեր՝ ազգի մեջ

ես մնամ:

320 Ես կգնամ, և չի լինի զուր, անպտուղ, իմ հորինած՝ այդ ճանապարհն,

Բայց ուրիշի մալի վրա, իսկ ես չունեմ ո՛չ թիալար՝ և ո՛չ էլ մով.

Մինչ ձեզ համար իմ այդ վիճակն էր ցանկալի և՛ շահավետ»:

Այդպես ասաց, թեթևորեն ձեռքը հանեց ձեռքի միջից Անտիոոսի:

Խոսնայրները շարունակում էին տան մեջ խնջույքն ուրախ,

Ծաղրում էին նրանք նրան, խոսքեր ասում հայհույական.

Եվ, օրինակ, երիտասարդ մպերտներից շատերն էին՝ այսպես խոսում.

«Կատակ հո չի՞, որ Տելեմաքն մահ և կորուստ է մեզ նշույթել,

Չէ՞ որ իրեն լավ պաշտպաններ պետք է բերի մա Պիլոսից ավազածիր,

Կամ թե նույնիսկ Սպարտայից. այնտեղ գնալ փախագում է մա

սաստկապես:

330 Գուցե մահ մա միտք ունի գնալ դեպի բերրի՝ երկիրն այն՝ Էփիրե,

Որ այնտեղից կործանարար և մահացու թույնը բերի մա մեզ համար

Եվ այն, գինու ամանի մեջ գաղտ խառնելով, մեզ բուրբիս աստ կոտորի»:

Կամ այսպիսի խոսք էր ասում մեկն ու մեկը ամբարտալիմ ջահելներից.

«Արդ, ո՞վ գիտի. գուցե և մա, ճամփա ելած մալի վրա՝ իր լայնանիստ,

Հար շրջելով, հեռու սիրած իր մարդկանցից՝ հանց Ոդիսևսն, ոչ ընչա՞նա:

Այդպես սակայն մեզ կստեղծի հույս ու խոնջանք մա չափազանց,

Քանզի նրա գույքերն ամբողջ մենք մեր միջև պիտ բաժանենք,

իսկ տունն անբախտ

Կտանք իր մորը իշխելու, մահ նրան, ով նրա հետ ամուսնանա»:

340 Այդպես դատում էին նրանք: Իսկ մա մտավ իր հոր մատանը բարձր

ու լայն,

Որ կուտակված պահւում էին ոսկի, պղինձ և մեղր անուշ,
Հագուստեղեն՝ սնդուկներով, անուշաբույր շատ-շատ յուղեր:
Հենված պատին՝ անդ շարեշար կանգնած էին բազմաբազում

կարասները

Համեղահամ և հնամյա քաղցր գինու, իսկ նրանց մեջ՝ անապական,
Աստվածային խմիչքը կար, որ կսպասեր Ռդիսեսին,

Երբ որ բազում փորձանք կրած՝ նա ետ դառնար հայրենի տուն:

Մառանը այդ երկփեղկանի, ամրակառույց և պինդ փակող մեկ դուռ
ունէր.

Գիշեր, ցերեկ, անդուլ նրան միշտ հսկում էր մառանապանն.

Հաւատարիմ, Պիսենորյան Օպսի դստրիկն՝ Եւրիկլիան:

Սա ամեն ինչ պահպանում էր խելքով, կամքով և բազմափորձ:

հոգածությամբ:

350 Տեղեմաքուն ասաց նրան՝ ներս կանչելով դեպի մառանն.

«Լցրու, մայրիկ, կճուճներից ինձ լավ գինին քաղցրանուշիկ,

Համեղահամ ու գերհաճո, որը պահում ես դու այստեղ՝

Մտահոգված միշտ այն դժբախտ մարդու մասին, ե՞րբ պիտի գա

մի օր արդյոք

Ռդիսեսը աստվածազարմ՝ խուսափելով իր օրհասից ու ժանտ մահից:

Տասներկու կճուճ լցրու և խուփերով ամուր՝ ծածկիր:

Լցրու նաև գարե ալյուրը սրբկերի մեջ ամրակար.

Ընդամենը դու աղացած գարին պետք է լցնես քսան չափ.

Այս ամենը, պետք է միայն դո՛ւ իմանաս: Այդ բոլորը մի կողմ դու դիր,

Երեկոյան ես կը վերցնեմ, երբ իր սենյակը վերնատան

360 Մտահոգված մայրս գնա՝ այնտեղ հանգիստ քուն մտնելու:

Արդ՝ մեկնում եմ ես Սպարտա, նաև Պիլոս ալազածիր,

Որ հարց անեմ դարձի մասին իմ սիրած հոր, գուցե լսեմ որևէ բան»:

Այդպես ասաց: Եւրիկլիա սիրող դայակն խիստ լաց եղավ ու հեկեկաց.

Նա խորախոր հառաչանքով նրան դիմեց ու թևավոր այս խոսքն ասաց.

«Ի՞նչ ես ասում, այդ ինչ՝ միտք է մտել գլուխդ, սիրասուն դու իմ

որդյակ.

Այս, ինչո՞ւ ես գնում ուրիշ դու երկրներ: Չէ՞ որ միակ

Սիրելին ես մեր միևնույն: Դու լավ գիտես, որ հայրենի երկրից հեռու

Անդ ալազգի մարդկանց մեջ զուր կործանվեց մեր Ռդիսեսը

աստվածազարմ:

Մինչդեռ սրանք, հենց որ մեկնես դու այստեղից, կհորինեն գործ

չարադավ.

370 Որ կործանեն քեզ նեղաբար, ու իրար մեջ կը բաժանեն գույքն այս

ընտիր:

մշ, մի՛ գնա, հատի՛ր, հսկի՛ր դու քո գույքին: Հարկավոր չէ, որ դու

կրես

Ծովերի մեջ սին, անպտուղ աղետ ու ցավ և թափառե՛ս երկրե-երկիր»:
Եվ Տեղեմաքը խորիմաց նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց.
«Հանգի՛ստ եղիր, դայակ, առանց աստվածների չի ընդունված

վճիռը այս:

Միայն երդվի՛ր, որ այդ մասին բնավ ոչինչ դու չես ասի սիրած

մորն իմ

Մինչև չանցնի իմ մեկնելուց տասնամեկ օր կամ տասներկու,
Կամ մինչև որ ինքն ինձ հիշի և կամ լսի, որ մեկնել եմ ես անհապաղ,
Որպեսզի նա լացուկոծով չփչացնի դեմքն իր չքնաղ»:

Այդպես ասաց: Եվ պառավը երդվեց իսկույն մեծ երդումով

աստվածներին:

380 Իսկ երբ երդվեց նա ջերմաձայն ու կատարեց երդումն ահեղ,

Կճումները համեղահամ գինին լցրեց նա անհապաղ

Եվ ամրակար պարկերի մեջ գարի ալյուրը լի լցրեց:

Իսկ Տեղեմաքը տուն դարձավ, խոսնայրներին անդ միացավ:

Սակայն այլ գործ մտքով անցավ պայծառաշյա աստվածուհի

Աթենասի:

Տեսքն ընդունած Տեղեմաքի՛ շրջեց, անցավ քաղաքն ամբողջ

Եվ ուղղակի ամեն մարդու, ում հանդիպեց, նա պատվիրեց,

Որ հավաքվեն երեկոյան արագընթաց նավի վրա:

Փըրոնիոսի գեղեցկատես քաջ զավակից՝ Նոեմոնից

Նա ճեպընթաց մի նավ խնդրեց, իսկ նա սիրով խոստացավ տալ:

390 Մինչ արեգակը մայր մտավ, փողոցներին խավարն իջավ:

Արագ նավը ծով ձգեցին ու բարձեցին հարմարանքը նրա վրա,

Ծովի ափին նավը կանգնեց, որին մոտիկ հավաքվեցին ժիր նավաստիք,

Եվ նրանցից ամեն մեկին քաջալերեց աստվածուհին:

Այլ բան նաև մտքով անցավ Աթենասի, պայծառաշյա աստվածուհու.

Դեպ ապարանքն աստվածակերպ Ռիսուսի քայլեց, գնաց

Եվ անդ բոլոր խոսնայրներին խնջույքի մեջ նա ներշնչեց քաղցրանուշ
քուն,

Խիստ շփոթեց; նրանց հոգին ու դեմ ձգեց նրանց ձեռքից գավաթ ու թաս:

Նրանք իսկույն ցրիվ եկան քաղաքի մեջ քուն մտնելու. այլևս երկար

Չը կարեցան այնտեղ նստել, քանզի քունն էր արդեն փակում նրանց

աչքերն:

400 Մինչ Աթենաս պայծառաշյա աստվածուհին այդ ժամանակ,

Նմանվելով քաջ Մենտորին՝ թե՛ իր ձայնով և թե տեսքով,

Տեղեմաքին, պերճակառույց տնից նրան դուրս կանչելով, այսպես ասաց.

«Քո նավաստիք, Տեղեմաքոս, պատրաստ են այժմ ծովի ափին

Եվ թիերի մոտ են հիմա, սպասում են քո պատվերին.

Գնա՛նք շուտով, որ անտեղի ճանապարհը մեր չուշանա»:
Այդպես ասաց, առաջ անցավ, արագ քայլեց, Պալաս Աթենասը:
Հետևելով աստվածուհուն՝ արագ ու ժիր գնաց և ինքը Տելեմաքն:
Իսկ երբ նրանք եկան հասան արագընթաց նավին այնտեղ, լայն ծովի
մոտ,

Գտան իսկույն ծովի ափին թիավարող նավորդներին երկայնամագ:

410 Տելեմաքի սուրբ զորությունն այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց.
«Եկեք շուտով, բարեկամներ, գնանք, բերենք ճանապարհի պաշարը մեր.

Որը պատրաստ է մեր տան մեջ, մայրս սակայն այդ չգիտի,
Այլև ոչ ոք ստրուկներից: Բայց մեկը կա, որ լսել է գործի մասին»:

Այդպես ասաց, առաջ անցավ: Նրանք նրան հետևեցին

Ու, ամեն ինչ հավաքելով, հանց պատվիրեց Ուիսևսի սիրած որդին,
Բերին, դրին նավի վրա, որը ուներ ամրակառույց տախտակամած:

Տելեմաքը նավ բարձրացավ, իսկ Աթենասն առաջ անցավ
Եվ անդ բազմեց նավախելին ու նրա մոտ այնտեղ նստեց Տելեմաքը:
Թիավարներն արձակեցին նավակապերն ու կառաններն,

420 Ապա իրենք շուտ բարձրացան ու նստեցին նստիքներին:

Աթենասը սլաճառաչյա նրանց այնժամ ուղենպաստ հողմ շնորհեց,
Եվ աղմըկեց մուգ ու մթին ծովի վրա հանկարծ Զեփյուռը խատաշունչ:

Նավորդներին հորդորելով՝ հրամայեց Տելեմաքոսը խորիմաց

Կարգի բերել նավասարքը: Նրանք, նրան հնազանդված,

Կայմն եղևնյա վեր բարձրացրին և տնկեցին իր բնի մեջ

Ու կապեցին այնուհետև չվաններով հաստատ ու պինդ,

Իսկ փոկերով լավ ոլորված վեր հանեցին առագաստը շողշողենի:

Հողմը փչեց մեջտեղն ուղիղ առագաստի, և նա իսկույն փքվեց ուժգին,

Ու գետվեցին աղաղակող մութ ալիքները ցռուկին սահող լճավի,

430 Բայց թռչում էր նավը առաջ՝ խոր ճեղքելով ճանապարհն իր ջրի միջով:

Մինչ սևաթույր արագ նավի ապավանդակն հարդարելով՝

Դուրս հանեցին նրանք այնտեղ սարկարանները գինով լի

Եվ զոհ-զեմում կատարեցին աստվածներին հավերժակյաց,

Նամանավանդ Զևսի դստրիկ պայծառաչյա Աթենասին:

Ամբողջ գիշեր և առավոտ ճեղքում էր նավը մութ ծովում

ճանապարհն իր:

Ե Ր Գ Ե Ր Ր Ո Ր Ղ

ՊԻԼՈՍՈՒՄ

Արևն արդեն, դուրս ելնելով գեղեցկատես ծովի խորքից,
Վեր բարձրացավ դեպ երկինքը պղնձափայլ, որ պտղավետ երկրի վրա
Լույսն իր սփռի անմահներին, նաև մարդկանց մահկանացու:
Մինչդեռ նրանք եկան հասան գեղեցկաշեն Պիլոս քաղաքը Նելևսի:
Այնտեղ բնիկ պիլոսացիք թույլ եզներից փարթամ զոհեր էին բերում
Ու կոտորում երկրասասան ու սևահեր մեծ աստղծուն:
Ծարված էին ինը շարքով, ամեն մեկում հինգ հարյուր մարդ,
Եվ ամեն մի շարքի դիմաց ինը ցուլ եզ կար խողխողված,
Ընդերքն ուտում էին իրենք, իսկ աստղծուն՝ աչքում էին թիկնասմատեր:
Նավորդները անդ ստի հասան, առագաստը և նավի սարքը համաչափ
10 Հավաքեցին. նավը ամուր կառանեցին ու քայլեցին դեպի ցամաք:
Տեղեմաքոսն իջավ նավից, իսկ Աթենասը առջևից անցավ նրա:
Նախ դիցուհին պայծառաշյա նրան դարձավ և խոսք ասաց.
«Տես, Տեղեմաք, գեթ մագաչափ չպետք է դու վախկոտ լինես.
Նրա համար դու ծովն անցար, որ գեթ մի բան քո հոր մապին աստ
իմանաս:

Եվ արդ հիմա ուղիղ գնա դեպ ձիագուսպ Նեստորը ծեր.
Տեսնենք, արդյոք նա որպիսի՞ մտքեր ունի իր սրտի մեջ:
Խնդրիր նրան, թող քեզ ստի ճշմարտությունը բացահայտ,
Իսկ նա ստել չի կամենա, ճշմարտախոս է չափազանց»:
Նրան իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց Տեղեմաքոսը բանիմաց.
20 «Բայց ես, Մենտոր, ինչպե՞ս գնամ, ինչպե՞ս պիտի դիմեմ նրան.
Հմուտ չեմ ես և խելացի ճառեր ասել ես չը գիտեմ,
Եվ վերջապես ամոթ է, որ ես, նորաստիս, հարցմունք անեմ աստ
մեծերին»:

Եվ խոսք ասաց նրան կրկին պայծառաշյա աստվածուհին.
«Մասամբ ինքդ, ով Տեղեմաք, ասելիքդ քո սրտի մեջ կը մտածես,
Եվ մասամբ էլ աստվածը քեզ կներշնչի, բանգի, կարծեմ,

Դու ծնված չես կամ սնված չես առանց կամքի աստվածների»:

Ասաց, ապա. արագ քայլեց, գնաց Պալլաս Աթենասը:
Տեղեմաքոսն էլ հետևեց: Այդպես եկան այնտեղ հասան,
Ուր ժողովն էր պիտուացոց: Իր որդոց հետ ծեր Նեստորն էր այնտեղ
բազմած,

30 Ծորքը նրա խնջույք էին սարքում այնտեղ ծանոթներն իր
Եվ տապակում էին միայն ու խորոված պատրաստում շամփորներով:
Երբ հյուրերին նրանք տեսան, շուտ ընդատաչ ելան նրանց
Ու ձեռք տալով, ողջունեցին ու խնդրեցին նստել իսկույն:
Բայց առաջինը՝ մոտ գնաց Պիսիստրատը Նեստորածին,
Զեռքը բռնեց նա երկուսի, բազմեցրեց խրախճանքի
Նորք և փափուկ մորթու վրա, ավազածիր ծովի ափին,
Անդ, առընթեր իր՝ մեծ եղբայր Թրասիմեդին և իր մեծ հոր:
Այնուհետև փորոտիքից նրանց բաժին առաջարկեց,
Գինի լցրեց նա գավաթը ոսկեակար ու, ողջույնի խոսք ասելով,

40 Դիմեց Պալլաս Աթենասին՝ ասպարակիի Զևսի դստերն.
«Հյուր այլազգի, ա՛ն բաժակը և աղոթի՛ր Պոսիդոնին իշխանազոր.
Քանզի այստեղ, զոհաբերման այս խնջույքին, զուգադիպեց

գալուստը ձեր:

Իսկ երբ որ դու հեղումն անես և աղոթես, ինչպես պատշաճ է օրենքով,
Այս մեղրանուշ գինով թասը տուր և դրան, որ նա նույնպես
հեղումն անի,

Քանզի և նա, համոզված եմ, աղոթում է անմահներին,
Որովհետև բոլոր մարդիկ կարիքն ունեն աստվածների:
Մինչ փոքրագույնն է նա քեզնից, բայց ինձ հետ մեկ հասակի է,
Ուստի և ես արդ՝ նախապես քեզ եմ տալիս այս բաժակը

ոսկեքանդակ»:

Այդպես ասաց, ձեռքը դրեց ոսկի բաժակն անուշ գինով:

50 Հանույք զգաց վեհ Աթենասն, որ մեծարողն արդարացի
Նախ և առաջ մեկնեց իրեն գինով լցված գավաթն ոսկի,
Եվ Պոսիդոն մեծ արքային աղոթքն ուղղեց նա ջերմեռանդ.
«Հսի՛ր գեթ ինձ դու, երկրակալ ո՛վ Պոսիդոն, մի մերժիր մեզ.
Երբ ջերմաջերմ աղոթում եմք, մեր աղերսանքը կատարիր:
Նախ շնորհիր դու Նեստորին և իր որդոց փառք ու պատիվ,
Այնուհետև տուր դու նաև պիտուացոց պերճ հատուցում,
Որ ձոնեցին հարչուրաեզ զենույնը քեզ ու պարգևներ, պերճապատիվ:
Թող որ և ես ու Տեղեմաքոս ետ դառնանք շուտ, կատարելով մեր

գործը այն,

Որի համար եկել ենք այժմ նավի վրա արագընթաց ու սևաթույր»:

60 Այդպես ասա նա աղոթեց, ինքն էլ հեղումը կատարեց,
Ապա հանձնեց Տեղեմաքին գեղեցկալիսյլ ու կրկնականթ գավաթը այն:

Ու աղոթեց աշոպես և նա՝ Ռդիսեսի սիրած որդին:

Այնժամ նրանք, խորովելով, դուրս քաշեցին թիկնամիսը շամփուրներից

Ու բաշխեցին բաժինները, կատարեցին խնջույքը սերն ու փառավոր:

Երբ լիովի նրանք կերան ու հագեցան կերուխումով,

Նեստորն այնժամ, գերեմացի ձիավարը, դիմեց նրանց ու խոսք ասաց.

«Արդեն հիմա, երբ հյուրերը հագեցած են կերուխումով,

Հարմար է ասա հարցմունք անել, ո՞վ են նրանք: Արդ՝ ո՞վ եք դուք,

70 Հյուր եկվորներ: Ո՞րտեղից եք դուք լող տվել հորդ ուղիով,

Ի՞նչ գործ ունեք: Գուցե միայն դեգերում եք դուք ընդունայն,

Հանց ծովահենն ավազակներ, որ թափառում են ծովերում

Եվ, կյանքն իրենց վտանգելով, միշտ աղետներ են ալլազգի

մարդկանց հաւացնում»:

Պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց,

Որ խիզախ էր արդեն հիմա, խիզախությունը ներշնչեց ինքն Աթենասն,

Որպեսզի նա հարցմունք անի անհետացած իր հոր մասին

Ու աշոպիսով մարդկության մեջ փառք վաստակի ազնվափայլ:

«Ո՞վ դու Նեստոր Նելևսածին, դու աքեյանց փառք ու պարծանք.

Հարց ես տալիս, որտեղի՞ց եմք մենք իրապես. արդ՝ կալատմեն

քեզ այդ իսկույն:

80 Եկել եմք մենք Իթակեից, որ գտնվում է Նելյոն լեռան շրջակայքում:

Իսկ գործը մեր, որ քեզ կասեմ, համայնական գործ չէ բնավ,

Լուր են փնտրում կամ մի համբավ, որպեսզի ես գեթ իմանամ

Դարձի մասին իմ ծնող հոր՝ բազմաշարժար Ռդիսեսի,

Որն, ասում են, քեզ հետ մեկտեղ անդ կովելով, Տրոյա քաղաքը ավերեց:

Չէ՞ որ գիտենք մենք բոլորի վերաբերմամբ, որ կովել են տրոյացոց դեմ,

Եվ ով՝ որտե՞ղ ոչնչացավ չար օրհասով իր դժբնդակ:

Մինչդեռ նրան Կրոնոսյանը սահմանեց մահ, անհայտ կորուստ,

Քանզի ոչ ոք այժմ չի կարող ուղիղն ասել, ո՞ր կործանվեց նա

իսկապես.

Արդյոք կորավ նա ցամաքո՞ւմ՝ չա՛ր, անողորմ մարդկանց ձեռքով,

90 Թե՞ ծովերում, Ամփիտրիտի բուռն հոսանքի ալիքներում մրրկացալտ:

Եվ արդ՝ հիմա ընկած եմ քո ծնկների մոտ. արդյոք դու չե՞ս բարեհաճի

Գեթ ինձ հայտնել նրա թշվառ մահվան մասին, եթե, հարկավ,

Տեսել ես դու այդ քո աչքով կամ լսել ես մեկն ու մեկից թափառական:

Ավա՛ղ, իրոք տարաբախտ էր մայրը ծնել նրան աշոպես:

Սակայն բնավ չը պաճուճես՝ ինձ հարգելով կամ հավակից լինելով ինձ,

Այլ ամեն բան, ինչ տեսել ես դու քո աչքով, ճիշտը պատմիր.

Աղաչում եմ, եթե իրոք երբևիցե Ռդիսեսը՝ հայրս ազնիվ,

Անդ, Տրոյայում, ուր կրել եք դուք՝ աքեյանք, բյուր տառապանք,

Կատարել է քեզ խոստացածը իր գործով կամ իր խոսքով, այդ այժմ

հիշիր.

100 Եվ ամեն բան ճշմարտացի ու մի առ մի դու ինձ պատմիր»:

Պատասխանեց իսկույն նրան ծեր Նեատորը, ձիավարը գերեմացի.
«Ոհ, բարեկամ. ինձ դու արտանց հիշել տվիր այն աղետներն,
Որ այն երկրում միշտ քաշեցինք մենք՝ աքայեանց զավակներս
անպարտելի,,

Եվ այն, որքա՛ն խոր տառապանք մենք կրեցինք ծովում իբրև
ավարառու՝

Հար շրջելով նավերի մեջ, որոնց իշխողն Աթիլեան էր Պելասածին,
Եվ այն, որքա՛ն ցավեր տեսանք մենք Պրիամոս թագավորի
Մեծ քաղաքի մոտ մարտելիս: Եվ այնտեղ էլ կոտորվեցին քաշերն հզոր.
Պառկած է անդ քաջամարտիկ Էասը մեծ, այնտեղ է և Աթիլեսը,
Այնտեղ է և Պատրոկլոսը՝ խորհրդականն աստվածակերպ,

110 Այնտեղ է և սիրատենչիկ զավակը իմ՝ Անտիլոքոսը զորավոր,
Որը վազում էր գերազանց, պատերազմող էր անմահն:
Այդ չէ միայն. մենք կրել ենք բյուրաբազում և այլ տանջանք ու
աղետներ,

Եվ մարդկանցից մահկանացու ո՛վ կարող է խոսքով պատմել
ամենը այդ:

Եթե նույնիսկ աստ մնայիր դու հինգ տարի կամ վեց տարի և անընդհատ
Հարց անեիր, թե որքա՛ն են կրել փորձանք աստվածազարմ աքեացիք,
Էլի ոչինչ դեռ չիմացած՝ պիտ փախչեիր դեպ հարազատ երկիրը քո:
Եվ շարունակ, ինը տարի, բյուր նեկոությունք շուրջը նրանց հորինեցինք
Ադետ, փորձանքը չարամանկ, մինչև ուժով գործն ավարտեց

Կրոնոսյանն:

Եվ բնավին ոչ ոք այնտեղ չէր մտածում և չէր կարող

120 Հավասարվել խելքով դյուցազն Ռդիսեսին. և հռչակված էր չափազանց
Հնարքներով իր խորամանկ նա՝ հայրը քո, եթե իրոք ճիշտ է միայն,
Որ դու նրա զավակն ես: Ես զարմանքով նայում եմ քեզ.
Ծիշտ որ, նույնիսկ խոսքով ես դու նրան նման: Եվ հիրավի,
ո՛վ կկարծեր,

Թե կարող է քեզ նման մի երիտասարդ ասել այդքան խելոք խոսքեր:
Մինչ մենք այնտեղ, համեմայն դեպս, ես, Ռդիսեսն աստվածակերպ՝
Ժողովի մեջ կամ խորհրդում չենք հակասել միմյանց երբեք,
Այլ միաբան միտք ենք արել՝ անդ խորիմաց և համերաշխ,
Ինչպե՛ս պետք է դեկավարել աքեացոց, որ լավ գնա ամեն մի գործ:
Սակայն երբ մենք կործանեցինք Պրիամոսի մեծ քաղաքը

բարձրապարիսպ

130 Ու նավերով ճամփա ընկանք, երբ որ ցրեց աստվածն այնժամ աքեացոց,
Զևսն իր արտի մեջ սահմանեց, որ վատաբախտ լինի այդ դարձը
արգիյանց,

Քանզի իրոք ոչ-բոլորը արդար էին և իմաստուն:

Եվ նրանցից շատ շատերը արժանացան թշվառագույն ժանտ վիճակի,
Որովհետև պայծառաշյա դուստրը մեծ հոր, լի զայրույթով,
Ատըրևսի երկու հզոր որդոց միջև ցանել էր ոխը գժտության:
Եվ արդ՝ նրանք, երբ արևը մայր մտնելիս անդ կանչեցին մեծ ժողովի
Աքեացոց ամենեքյան, մինչ զո՛ր էր այդ և անկանոն, հանիրավի,
Եվ երբ եկան բոլոր որդիք արեացոց, սակայն գինով խիստ ծանրացած,
Խոսք խոսեցին, թե ինչո՞ւ է այդպես ժողովը գումարված:

- 140 Եվ Մենելայն այդտեղ ահա պահանջ դրեց, որ արքայանք
Շուտ որոշեն վերադառնալ կրծքի վրայով լայն ծովերի:
Բայց հանելի այդ չթվաց Ագամեմնոն թագավորին.
Հետաձգել՝ նա կամեցավ դարձը զորքի, որ կատարի զենումը սուրբ,
Որպեսզի գեթ Աթենասի քենն ահալոր մեղմացնի:
Խելացնո՛ր. նա չիմացավ, որ չի կարող աստվածունին հեշտ համոզվել,
Քանզի մտքերն հավերժակյաց աստվածների երբեք դյուրավ չեն

փոփոխվում:

Այդպես նրանք կանգնած էին՝ հայհոյական եպերանքը իրար ուղղած:
Այդ ժամանակ ոտքի ելան արընքագեղ արեացիք
Եվ ահարկու աղմըկեցին, անհանելի թվաց խորհուրդը երկպառակ:

- 150 Ու գիշերն այդ մենք անցկացրինք՝ լի չար մտքով դեպի միմյանց:
Զևսն էր նյութում մեզ այդ աղետն, հանց պատուհաս:
Մյուս առավոտ՝ շատերն իրենց խոր նավերը սրբազնասուրբ ծով

ձգեցին

Ու բարձեցին դրանց վրա կայքն ու կանանց գեղագոտի:
Սակայն մնաց իր տեղն համառ երկրորդ կեսը ժողովրդի
Իշխանագոր Ագամեմնոն Ատրիդեսի հետ միասին:
Մեզ հետ եղած կեսը սակայն խոր նավերով մեկնեց հապճեպ:
Եվ սլացան նավերն արագ, քանզի աստված հանդարտեցրեց

ծովն անեղերք:

Իսկ երբ հասանք մենք Տենեդոս, զոհ ու զենում կատարեցինք՝
Դեպ հայրենիք շտապելով: Զևսը սակայն դեռ միտք չունեի

դարձի մասին:

- 160 Դաժանորեն կրկին նյութեց նա մեզ համար վատթար կոխի:
Ուստի ոմանք շուտ ետ դարձան ու շարժեցին իրենց նավերը կրկնակոր,
Հետևելով հնարագյուտ ու բազմափորձ Ոդիսևսին,
Ողղվեցին դեպ Ատրիդես Ագամեմնոնն՝ այդպես նրան մեծարելով:
Իսկ ես այնժամ, շուրջս շարժվող իմ նավերով փախա սուաջ՝
Իմանալով, որ նյութում է աստվածն արդեն նոր աղետներ:
Փախավ նաև քաջակորով Տիդևսյանը ընկերների հետ միասին:
Ծարժվեց ապա խարտեշագեղ Մենելայն, Լեսբոս կղզում նա հասավ մեզ,

Որտեղ արդեն ճանապարհը մեր հեռագույն քննում էինք մենք իրար հետ՝

Ինչպե՞ս պետք էր ուղևորվել. ապառաժոտ Քիոս կղզուց

- 170 Դեպի վերև՝, Պսիրիե կղզին՝ այն ձախ կողմում ունենալով,
Թե՛ հողմաշունչ Միմասին մոտ, բայց Քիոսից շատ դեպի ցած:
Աղերսեցինք մենք աստծուն, որ լավ նշան հալո՞ւնաբերի:
Եվ նա տվեց մեզ այդ նշանն՝ պատվիրելով, որ դեպ Եվբես մենք գնանք՝
Ծեղքելով ծովը մեջտեղից, որ շուտափույթ փորձանքից մենք
խուսափենք:

Մեր հետևից հողմը փչեց՝ խիստ սրընթաց և ուժգնակի,
Եվ սլացան նավերն արագ, հեշտ անցնելով ողջ ճանապարհը
ձկնառատ.

Ու գիշերով եկան, հասան նավերն արդեն Գերեստ կղզին:
Երբ որ մեծ ծովը մենք անցանք, շատ եզների թիկնամսներ
Մենք զոհեցինք Պոսիդոնին: Չորրորդ օրն էր, երբ Արգոսի
նավակայան

- 180 Նավերն հասցրին Տիդևայան քաջ և ձիագուսպ Դիոմեդին:
Իսկ իմ նավը ես ուղեցի դեպի Պիլոս: Էլ չընդհատվեց
Ջամին բնավ այն վայրկյանից, երբ ստաքեց նրան աստված:
Այդպես եկա, ո՛վ իմ զավակ, ես անտեղյակ: Եվ չգիտեմ, թե ո՛վ արդյոք
Աքեական մեծ քաջերից անդ ազատվեց կամ կործանվեց:
Մհավափիկ, որքան որ ես, մեր տանն նստած, գիտեմ այստեղ,
Դու կիմանաս, ինչպես հարկն է, և չե՛մ պահի ոչինչ թաքուն
ես քեզանից:

Արդ, ասում եմ, որ հաջողակ տուն եմ դարձել միրմիդոնցիք քաջաղեղ,
Նրանք, որոնց ստաջնորդն էր ազնիվ որդին աստվածագոր Աքիլլեսի:
Ողջ-ստողջ է և Փիլոլտեսն, փառապսակ, հզոր որդին Պեասի:

- 190 Ետ է բերել Իդոմենևսն պատերազմից հաջող փրկված զինվորներին
Իր հայրենի Կրետե կղզին, և նրանցից ծովն ոչ ոքի չի կլանել:
Ատրիդեսի մասին արդեն լսել եք դուք, թե ինչպես նա
Տուն է դարձել, ինչպես դժբախտ մահ է նյութել նրան Էգիսթը
դժնաբար:

Սակայն և ինքը՝ դավադիր Էգիսթոսը, պատժվեց սաստիկ:
Որքա՛ն լավ է, երբ մնում է կործանվողի մահից հետո քաջ մի զավակ,
Ջանգի որդին վրեժն առավ իր հայրասպան նենգ Էգիսթից,
Որ մեծափառ հորն էր նրա ոչնչացրել դաժանաբար:

Ո՛հ, սիրելիս, տեսնում եմ քեզ չքնաղ ու վեհ, քաջամասակ.

Պետք է այնքա՛ն խիզախ լինես, որ քեզ հիշեն միշտ ապագա
սերունդները»:

- 200 Եվ Տելեմաքը խորիմաց պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց.

«Ո՛վ դու Նեստոր Նելկասծին, դու արեւանց գերաւմեծար փառք
ու պարծանք.

Ծիշտ է, առ, վրեժն ստալ նա իսկապէս, և նրա փառքն արեւացիք
Կապրածեն երկրե-երկիր, այդ կիմանամ սերունդները նաև գալիք:
Ըն՛ն երանի և ինձ ալնքամ ուժ շնորհեն մեծ աստվածները,
Որ կարենամ վրեժն ստնել եւ ոճրագործ խոսնայրներից,
Որոնք անսանձ կատարում են մեր տանն հանցանք ու չար գործեր:
Բայց անմահներն չեն վիճակել ինձ այդպիսի բախտ ու բարիք,
Ո՛չ հեզ իմ հորն և ո՛չ էլ ինձ, ուստի պետք է, որ համբերեմ»:

Պատասխանեց ապա նրան գերանացի Նեստորն իշխան.

210 «Բարեկամս, ինքդ այդ մասին հիշեցնելով, խոսք ասացիր,
Ծիշտ, ասում են, որ ձեր տան մեջ քո մոր համար խոսնայրները
բազմաբազում
Անկայել գործ են կատարում ու քարվականք՝ քո ցանկությանը
հակասակ:

Բայց-ինձ ասա, կամովի՞ ես դու հանդուրժում այդ ամենը,
Թե՞ ատում է քեզ ժողովուրդն, կամքով անմահ աստվածների:
Բայց ո՛վ գիտի, գուցե և գա Ողիսկար և փոխարենն այդ բռնության
Նրանց պատժի. ինքը միայն կամ արեւանց հետ միասին:
Այս, երանի՜ քեզ կամենար ալնպե՛ս սիրել պայծառաշյա Աթենասը,
Ինչպէս արտանց հոգատար էր Ողիսկսին նա մեծափառ
Այնտեղ՝ երկրում Տրոյական, ուր կրեցինք մենք տանջանքներ
բազմապիսի:

220 Ես, հիրավի, չեմ տեսել դէռ, որ աստվածները բացահայտ
այդպէս սիրեն,
Ինչպէս նրան պաշտպանում էր անդ Աթենասը բացարձակ:
Եթե Պալլաս Աթենասը քեզ իսկապէս օգներ այնպէս,
Սեղեխներից շատերն այնժամ պիտ մոռնային ամուսնության
մասին խորհել»:

Պատասխանեց նրան իսկույն Տելեմաքոսը իմաստուն.

«Ավա՛ղ, կարծեմ, չեն կատարվի քո այդ խոսքերն, ո՛վ ծերունի.
Իրավ, մեծ գործ դու հայտնեցիր: Զմայլված եմ եւ մեծասքանչ:
Բայց այդ, գիտեմ, գլուխ չի գա, թեկուզ նույնիսկ աստվածները
ցանկանան»:

Եվ Աթենաս աստվածուհին պայծառաշյա սյապէս խոսեց
և խոսք ասաց.

«Այդ ի՞նչ խոսք էր, ով Տելեմաք, որ դուրս թռալ քո շուրթերից:
230 Մարդուն աստված, թե կամենա, հեշտ կազատի նույնիսկ հեռուստ:
Ես, օրինակ, հույժ գերադաս կհամարեմ կրել բազում տանջանք ու վիշտ
Եվ տուն դառնալ իմ հայրենի, տեսնել այնտեղ վերադարձիս օրը բարի:

Քան ետ դնումալ և հարազատ օջախի մեջ ոչընչանալ,
 Հանց կործանվեց Ագամեմնոնն Էգիսթոսի և իր կնոջ խաղաղությամբ:
 Սակայն մարդկանց մահկանացու, թեկուզ նույնիսկ շատ սիրելի,
 Անկարող են փրկել անմահ աստվածները, երբ որ նրանց,
 Մշտատխտոր մահվան օրհասը հասնելով, հափշտակում է դժնաբար»:
 Եվ Տելեմաքը խորիմաց պատասխանեց իսկույն նրան և ասաց.
 «Թող որ, Մենտոր, էլ չխոսենք մենք այդ մասին, լոկ վիշտ է այդ
 պատճառում մեզ:

240 Մինչդեռ նրա վերադարձն է այլևս բնավ անհուսալի,
 Անմահներն են սահմանել մահ ու սև վիճակ այդպես նրան:
 Ես ուզում եմ այլ բան խոսել, հարցմունք անել այժմ Նեստորին,
 Քանզի չէ՞ որ գերազանց է նա բոլորից արդարությամբ և իր խելքով,
 Եվ ստում են, որ իշխում է արդեն երրորդ նա սերունդին:
 Նալվածքով էլ նա թվում է ողիլ ինչպես անմահ աստված:
 Պատմիր դու ինձ ճշմարտաբար, ո՞վ դու Նեստոր Նելևաձին,
 Ի՞նչպես մեռավ Ագամեմնոն Ատրիդեսը իշխանատեր,
 Ի՞նչ կործանում սարքեց նրան Էգիսթոսը նե՞ լապատիր,
 Երբ սպանեց նա իրենից քաջ մի մարդու, ո՞վ. էր այնժամ Մենելաքը:

250 Գուցե չկար նա Արգոսում, այլ շրջում էր երկրներում նա այլևայլ:
 Ուտի և նա համարձակվեց սպանությունն այդ կատարել»:
 Պատասխանեց նրան Նեստոր ձիավարը գերեմացի.

«Ծա՛տ լավ, որդյակ, քեզ ամեն բան ես կպատմեմ արդարացի:
 Ինքդ նաև հասկանում ես, թե սիկապես ինչ կլինեք,
 Եթե իյոք Ատրևտորդին՝ Մենելաքը խարտիշագեղ,
 Տրոյայից ետ վերադարձած, Էգիսթին տան մեջ ողջ գաներ,
 Նրան նույնիսկ մահից հետո երկրի վրա դամբան-բուր չէին կանգնի,
 Այլ պիտ միսով ընկած լինեք քաղաքից դուրս, դաշտերի մեջ,
 Որ անողորք հոշոտեին նրան շներն և թռչունները գիշատիչ:

260 Եվ արցունքն իր նրա համար թափելու չէր արեացի և ոչ մի կին.
 Ահռելի գործ նա կատարեց: Երբ Իլիոնում վարում էինք մենք
 պատերազմ,

Նա անդորրիչ մի անկյունում՝ Արգոսի մեջ ձիառատ,
 Ագամեմնի կնոջ սիրուն էր իր ճառերով հրապուրում:
 Այդ նողկալի քաղաքից Կլիտեմնեստրան աստվածային
 Սկզբներում համաձայն չէր, իբր անբասիր և ազնիվ կին,
 Որի մոտ կար նաև գուռն. Ատրևտորդին իշխանագոր,
 Դեպի Տրոյա արշավելով, պատվիրել էր նրան միշտ իր կնոջ:
 Սա, դիցալիս բախտի քերձմունք հրապուրվեց և անձնատուր
 եղավ կրթին,

270 Իսկ Էգիսթոսը երգչին այն արքայեց դեպ ամայի կղզին հեռու,
 Որ նա մնաց, և մարմինն իր բաժին դարձավ թռչուններին:

Մինչ հաճույքով իր տուն բերեց նա թագուհուն արդեն հոժար
Եվ կատարեց աստվածներին նա շատ զեմում, թիկնամետ ւայրեց
բազում,

Չոհեց շատ-շատ նա նվերներ, նուրբ գործվածքներ և ոսկեղեն,
Բանգի անեղ գործ կատարեց անակնկալ հաջողությամբ:
Այդ ժամանակ ես ու Ատրիդ Մենելատը միասին, որպէս անխախտ
Բարեկամներ, դեռ Տրոյայից ետ դառնալիս, մեր ճանապարհն էինք
անցնում,

Իսկ երբ հասանք մենք Աթենքի բարձունքի մոտ՝ սուրբ Սունիոն,
Հանդես եկաւ անեղաշունչ սլաքներով Փեք-Ապոլլոնն:

280 Նա հարվածեց և սպանեց Մենելայի նավաւարին,
Օնետորյան Փրոնտիսին, որը նաւի դէկն էր վարում այդ միջոցին,
Եվ որն իրոք գերազանցն էր մահկանացու մարդկանց մեջ,
Իբրև նաւի հմուտ վարիչ, երբ փոթորիկ էր բռնկվում:
Անդ կանգ առաւ Մենելայը, թեսէտ սաստիկ շտապում էր
ճանապարհին,

Որ ընկերոջ թաղումն անի և մեծարանք տա լիովին:
Բայց երբ հետո ճամփա ընկաւ նա մութ ծովում նաւի վրա իր
լայնանիստ

Ու ճեպընթաց եկաւ, հասաւ Մալիս բարձր հրվանդանին,
Հեռագոչ Ջեսը կամեցաւ ուղին նրա դժբախտ դարձնել
Եվ առաքեց շունչն աղմկող ու կործանիչ ժանտ հողմերի:

290 Խիստ բարձրացան ու թնդացին մեծ ալիքներն, հանց բարձունքները
լեռների,

Այդպէս ցրեց նավերը նա, որոնց մի մասն հասաւ Կրետե,
Որ կիողմներն են բնակվում՝ Յարդան գետի հորձանքին մոտ:
Եվ կա այնտեղ, մութ ծովի մեջ, սեպեզր ու հարթ մի փոքրիկ ժայռ,
Որը սահմանն է Գորտինի ու կախված է ալշաց վրա:

Անդ գետում է Նոտն ալիքներ դեպի Փետտոս, դեպ հրվանդանն
արևմտյան,

Որտեղ այդ ժայռը աննշան ետ է մղում ալիքները անագնացալո:
Ահա այդտեղ նավերն հասան, մինչ նավորդներն հազիվ մահից

խուսափեցին:

Բայց նավերը, պինդ զարկվելով սեպ ժայռերին, խորտակվեցին:

Եվ նրանցից սեակտուց միայն հինգ նաւ հողմ ու ալիք՝

300 Վերցրին տարան ու զարկեցին հեռու ափին Եգիպտոսի:
Այդպէս ահա Մենելատն իր նավերով ալալեզու ցեղերի մեջ
Հար թափառեց ու հաւաքեց անհաշիվ զանձ, գույք և ոսկի:
Այնժամ ահա Էգիսթոսը տանն իր նյութեց ոճիրը ժանտ:

Ատրիդեսի մահից հետո նա յոթ տարի, անդ, ոսկեշատ Միկենետում
Թագաւորեց, և ժողովուրդն էր հպատակ, հլու նրան:

Իսկ ութերորդ տարում, ինչպես մի պատուհաս, ինքն՝ Օրեստեսն
աստվածակերպ,

Աթենքից ետ վերադարձավ և սպանեց իր հայրասպան
Նեոգասպատիր Էգիսթոսին, որն սպանել էր մեծախառ իր ծնող հորը:
Այնուհետև արգիացոց տվեց նա ճոխ մի հոգեհաց՝

310 Հանումն անել, դաժան իր մոր և այն վախկոտ Էգիսթոսի:

Եվ նույն այդ օրն եկավ, հասավ Մենելաոսն անելագոտ,
Որ բերել էր բյուր կայք ու գանձ, ինչքան որ բեռ վերցնում էին

նրա նավերն:

Իրավ, և դու, իմ սիրելի, շատ մի շրջիր, տնից-տեղիցդ հեռացած,
Անտեր թողած կայքըդ ամբողջ՝ մարդկանց կամքին ամբարտապան.
Ո՛հ միգուցե այդ գույքդ ողջ նրանք լսիեն՝ իրարու մեջ բաժանելով,
Եվ միգուցե քո ճանապարհն անցնի ունայն և անպտուղ:

Արդ, քեզ խորհուրդ եմ ես տալիս, նաև պատվեր՝ գնալ դեպի Մենելաոսն:
Դեռ նոր է նա նավի վրա վերադարձել օտար երկրից ու մարդկանցից,
Որոնց միջից վերադարձի հույս ունենալ մարդ չի կարող,

320 Երբ ահալոր մորիկներն են նրան նետել այնտեղ՝ հեռու,

Այն ծովի մեջ, որտեղից նույն տարում անգամ թռչունները

Անկարող են թռչել ու գալ, քանզի մեծ է այն չափազանց ու անոտի:

Եվ արդ հիմա պետք է գնաս դու քո նավով՝ նավորդներիդ հետ միասին:
Թե ցանկանաս, ճանապարհովիդ դու ցամաքով. ես քեզ կտամ ձիեր

ու սալ

Ու կառաքեմ և իմ որդոց, որոնք իրոք քեզ կուղեկցեն

Մինչև չքնաղ Լակեդեմոն, որ տարում է Մենելայը խարտիշագեղ:

Այնտեղ նրան դու կաղերսես, որ պատմի քեզ գործը իրոք ճշմարտացի,
Թեպետև սուտ նա չի խոսի, քանզի մարդ է նա իմաստուն»:

Այդպես ասաց: Մինչդեռ արևը մայր մտավ և ամենուր տիրեց խավար:

330 Իսկ Աթենասն՝ աստվածուհին պայծառաչյա, նրան դիմեց ու

խոսք ասաց.

«Ո՛ւ ծերունի. այդ ամենը դու ասացիր իրավացի և օգտակար:

Բայց կտրեցեք դուք լեզուները եզների և խառնեցեք շուտով գինին,

Որպեսզի մենք հեղում անենք Պոսիդոնին և այլ հավերժ անմահների

Ու այնուհետ քուն մտնելու մասին հոգանք, ժամանակն է քնել արդեն.

Հանգավ արդեն օրվա լույսը արևմուտքում, և վաչել չէ

Աստվածային խնջույքի մեջ երկար նստել, այլ պետք է շուտ մենք

հեռանանք»:

Այդպես ահա խոսքն իր ասաց դուստրը Զևսի, և լսեցին նրանք

նրան:

Բանբերները ջուր բերեցին, որ ձեռքերին լցնեն նրանց:

Խառնարանները խմիչքով մինչև բերան լի լցրեցին պատանիներն

340 Եվ բոլորին ըմպակներով բաժանեցին սխառշաճապես

Ու անտեցին կրակի մեջ լեզուները: Հեղումն արին ոտքի կանգնած:
Երբ հեղումը կատարեցին և խմեցին, որքան սիրտն էր տենչում նրանց,
Պատրաստվեցին վեհ Աթենասն ու Տելեմաքն աստվածակերպ,
Որ երկուսով շուտ ետ դառնան դեպի նավը սևակտուց:
Բայց արգելեց նրանց Նեստորն և խոսք ասաց կշտամբելով.
«Թող որ բնավ Զևսը չանի և կամ անմահ աստվածները,
Որ ինձանից այս ժամանակ դուք դեպ նավերը հեռանաք:
Իրավ, կարծես, նման եմ ես մի շատ աղքատ ու մերկ մարդու,
Որն իր տան մեջ չունի այնքան բարձ ու ծածկոց, այլև վերմակ,
350 Որպեսզի ինքն և իր հյուրը քնեն փափուկ անկողնու մեջ:
Ոչ, իմ տանը կա լիովի գեղապանույն վերմակ ու բարձ,
Քանի դեռ ես կենդանի եմ, և իմ տան մեջ սպորում են դեռ

զավակներն իմ,

Որոնք պիտի քաղցրաբարո, լա՛վ ընդունեն մեզ մոտ եկող միշտ

հյուրերին,

Թույլ չեմ տա ես, որ սիրելի որդին քաջի, որպիսին է Ոդիսևսը,
Գնա, պառկի այնտեղ, այն կոշտ, տախտակամած նավի վրա»:
Եվ Աթենասն՝ աստվածուհին պայծառաչյա, իր խոսքն ասաց

այնժամ նրան.

«Սիրելի ծեր. արդարացի՛, լա՛վ ասացիր: Տելեմաքը սիրահոժար
Թող քո խոսքին հնազանդվի, քանզի իրոք լավագույնը այդ է միայն,
Եվ քո տան մեջ քուն մտնելու թող նա հիմա քեզ հետևի:

360 Մինչ ես անշուշտ պետք է գնամ դեպի նավը սևակտուց,
Որ հորդորեմ նավորդներին և տամ նրանց պատվերներն իմ:
Արդ՝ կարող եմ ես պարծենալ, որ նրանց մեջ չափահասը ես եմ միայն.
Նորատի են նրանք բոլորն և քաջասիրտ Տելեմաքին հասակակից
Ու նրան այժմ ողելցում են իբրև սիրող բարեկամներ:
Ես կարող եմ պառկել այնտեղ՝ սևակտուց և խորագոգ նավի վրա,
Որպեսզի շուտ՝ դեպ կավկոնները քաջարի գնամ ես վաղ առավոտյան:
Պարտք են նրանք, պիտ ստանամ, և պարտքն է այդ վաղնջական
և շատ խոշոր:

Իսկ դու սրան, քանի որ սա քո մոտ՝ քո տունն է ժամանել,
Ծուռ առաքիր քո որդու հետ՝ սպլի վրա, և տուր ձիերդ դիմացկուն,

370 Որոնք լինեն արագավազ և զորությամբ լավագույնը»:

Եվ Աթենասն՝ աստվածուհին պայծառաչյա, այդ ասելով,

թուավ, գնաց,

Ինչպես ծովի արծիվն հզոր: Սարսափ տիրեց սկսնառես բոլոր

մարդկանց.

Եվ ծերունին էլ խիստ զարմացավ, երբ իր աչքով այդ նա տեսավ,
Զեոքը բռնեց Տելեմաքի, անվամբ կոչեց ու խոսք ասաց.

«Բարեկամս, ես չեմ կարծում, որ դու լինես վախկոտ ու թույլ,

Երբ քեզ, աղքատ դեռահասին, աստվածներն են հովանավոր.

Եվ չէ՞ որ դա ոչ այլ ոք էր աստվածներից օլիմպակյաց,

Թե ոչ միայն ավարաբաշխ, տրիտոնածին դուստրը Զևսի,

Որն արգիլանց քաջերի մեջ ամենից շատ սիրում, հարգում էր

քո մեծ հորն:

380 Արդ, ողորմա՛ծ եղիր, իշխող աստվածունիդ, և տուր դու ինձ

և իմ որդոց,

Նաև կնոջն իմ հարգելի, փառք ու պատիվ ազնվաշուք,

Իսկ ես ամա զոհ կը քերեմ քեզ մի երինջ լայնամակաւ

Դեռ չլծված ու գեղանի, որի վզին լուծ չի դրել դեռ ոչ մի մարդ.

Քեզ կզոհեմ ես երինջն արդ և կը զուգեմ իր եղջուրները ոսկեզարդ»:

Այդպես ասաց աղերսագին: Լսեց նրան վեհ Աթենասն:

Ծարժվեց ապա դեպ ասարսանքն իր հովակապ գերեմացի Նեստորն

ազնիվ՝

Առաջն ընկած զալակների և ազնվագույն փեսաների:

Եվ երբ եկան, հրաշակերտ տունը հասան թագավորի,

Կարգով բոլորն աթոռներին ու պերճագույն բազմոցներին նստոտեցին:

390 Ծերուկն իսկույն եկածների դեմը դրեց դաշխուրանը՝

Անուշահամ գինով լցված, որ նոր միայն մարանապետ կինը հանեց,

Վերցնելով խուփը կարասի, որը փակված էր տասնևեկ տարի անդու:

Արդ, այդ գինին խառնեց ծերուկն անոթի մեջ, հեղում արեց այնուհետև,

Զերմ աղոթեց Աթենասին՝ պաշտառ դասերն ասպարակիր Զևս զգոնի:

Երբ հեղումը կատարեցին ու խմեցին, որքան սիրտն էր տենչում նրանց,

Ցրիվ եկան, ու ամեն մեկն իր տուն գնաց քուն մտնելու:

Իսկ դյուցազուն Ռիսուսի սիրած որդի Տելեմաքին

Քնեցըրեց Նեստորն իշխան, ձիավարը գերեմացի,

Մահճակալում քանդակածո, անդաստակում իր աղմկոտ,

400 Եվ նրա մոտ՝ Պիսիստրատին քաջաղեղ ու ազգի իշխան.

Սա ամուրի ճեղքն էր նրա և ապրում էր տան մեջ իր հոր:

Նեստորն ինքը քնեց ներքին ճնշարանում իր քարձր տան.

Իսկ տիկինը, հանց կողակից, անդ զարդարեց նրա մահիճը գեղեցիկ:

Եվ երբ ծագեց վառ արշալույսը վարդամատն,

Ծուռ վերկացավ իր մահիճից գերեմացի ծերուկ Նեստորը ձիավար

Ու դուրս գալով, գնաց, նստեց այն քարերի վրա հրդկված,

Որոնք այնուեղ կային վաղուց, տան քարձրաքերձ դարպասի մոտ:

Փայլուն էին հղկված քարերն այդ սպիտակ. նրանց վրա մի ժամանակ

Նստում էր միշտ Նելևսն ինքը՝ խորհրդականն աստվածակերպ.

410 Սակայն արդեն մահվան ձեռքով նա կործանված իջել էր տունը Հադեսի:

Եվ արդ՝ հիմա բազմեց Նեստոր գերեմացին աքեացոց մեծ պատվարը՝

Զերքին բռնած գավազանն իր: Ծուրջը նրա հավաքվեցին

Սենյակներից դուրս եկած իր որդիք՝ Ստրատիոսն, Էքեփրոնը,

Պերսևսը և Արեաոսը, Թրասիմեդէան աստվածային,
Հետո նրանց անդ մոտեցաւ Պիսիատրատը քաջամարտիկ:
Նրանք այնտեղ, դուրս բերելով, բազմեցըրին Տելեմաքին:
Այնժամ խոսեց ծեր Նեստորը, ձիավարը գերեմացի:
«Դուք, զավակներ իմ սիրալիր, կատարեցէք իմ կամքը շուտ,
Որ մենք շուտով խանդաղատենք աստվածներից նախ և առաջ

Աթենասին.

420 Նա երևաց ինձ խնջույքում փարթամանոխ, որը ձոնված էր ասածուն:
Ձեզնից մեկը թող դաշտ գնա կով բերելու, որ նա շուտով այստեղ լինի.
Թող կովն հանդից քըշի-բերի, մախիրն այնտեղ արածեցնող

հովիվն ինքը,

Թող որ մեկն էլ հապճեպ գնա դեպ սև նալը Տելեմաքի,
Կանչի, բերի նրա բոլոր ընկերներից, լոկ երկուսին այնտեղ թողնի:
Թող երրորդը գնա կանչի քաջ ոսկերիչ Լաերկեսին,
Որ շուտ նա գա և եղջյուրներն անլուծ կովի ոսկեջրի:
Իսկ մյուսներդ՝ այստեղ եղէք դուք խմբովին, պատվեր տվէք
Ստրուկների՝ մեծափարթամ խնջույք սարքել ապարանքում

գեղեցկաշեն:

Թող բազմոցներ շարեն չորս կողմ, ամենուրեք, թող կրեն փայտ

և զուլալ ջուր»:

430 Այդպես ասաց, և բոլորը շտապեցին կատարել այդ:
Երինջն իսկույն հանդից բերին: Քաջակորով Տելեմաքի ընկերները
Արագընթաց ու համաչափ նավից եկան: Եկաւ նաև ոսկերիչը՝
Ջեոքին բռնած սիտույքները իր դարբնական, գործիքները իր արհեստի՝
Կռան, գնդանը վայելուչ և աքցանը գեղեցկակերտ,
Որոնցով նա ոսկերչության գործն էր անում: Աթենասը կանգնեց ընթեր,
Որ մասնակից դառնա գեմման: Մինչ ձիագուսպ ծեր Նեստորը
տվեց ոսկի

Իսկ ոսկերիչն ոսկեզարդեց եղջյուրները գեր երնջի,
Որ դիցունին ցնծա սրտանց, տեսնելով զոհն արժանավոր:
Կովը, բռնած եղջյուրներից, մոտ բերեցին Ստրատիոսն և Էքեփրոնը,
440 Իսկ հեղումի ջուրը տնից, ծաղկանկար մի կոնքի մեջ, բերեց Արեաոն,
Որն և ուներ իր մյուս ձեռին մատաղ գարին զամբյուղի մեջ:
Արդ, մոտ կանգնեց, սուր տապարը ձեռքին բռնած, քաջամարտիկ

Թրասիմեդը,

Որ խողխողի և փողոտի անլուծ կովը իբրև մի զոհ:
Կանգնած էր անդ և Պերսևսը՝ ձեռքին բաժակ արյան համար:
Եվ սկսեց ծեր Նեստորը հեղումն անել, ցանել գարին:
Նա սողոթեց Աթենասին, կովի գլխի մագը կտրեց և կրակի մեջ

այն նետեց:

Իսկ երբ նրանք սողոթեցին ու ցանեցին առատ գարին,

- Ծեր Նեստորի որդին իսկույն՝ Թրասիմեդեսը քաջագույն,
 Մոտիկ կանգնեց ու հարվածեց. սակայն վզի մկանները կտրատեց,
 450 Կյանքից զրկվեց կովը իսկույն: Հեկեկացին բարձր ձայնով
 Քաջ Նեստորի դստերն, հարսներն ու ամուսինը՝ գերագնիվ
 Եվրիդիկեն,
 Որ դստերից Կլիմենոսի՝ անդրանիկն էր և ամենքի միշտ սիրելին:
 Լայն, ընդարձակ գետնից կովը վեր բարձրացրած՝ պահում էին
 այդպես նրանք,
 Մինչ փողոտեց նրան արագ՝ մարդկանց իշխան Պիսիստրատը:
 Երբ նրանից արտածորեց արյունը սև, ու ոսկրերից հոգին թռավ,
 Իսկույն նրան կտրատեցին, թիկնամներն, ինչպես կարգն է,
 ողջ հանեցին
- Եվ պատեցին ապա ճարպով՝ շուրջանակի ու կրկնաշերտ,
 Իսկ վերևից դրանք նորից բրդած մսի կտորներով լավ ծածկեցին:
 Ծերը դրեց, վառ կրակին ու սրբակեց վրան գինին իր կայծաքայտ,
 460 Իսկ նորատիք կանգնած էին՝ ձեռքին իրենց հնգաժանի.
 Երբ այրեցին թիկնամներն ու երբ ընդերքն իրենք կերան,
 Մյուս մասերն կտրատեցին ու զարկեցին շամփուրներին.
 Այդպես ահա խորովեցին՝ ձեռքով բռնած այն շամփուրները սրածայր:
 Այդ ժամանակ Տելեմաքին լողացրեց Պոլիկաստեն՝
 Գեղեցկատես կրտսեր դուստրը ազնիվ Նեստոր Նելևայանի:
 Իսկ երբ լվաց, նրա մարմինն օծեց յողով նա խնամքով,
 Ապա նրան շքեղազարդ բաճկոն հագրեց ու պատմուման:
 Նա դուրս եկավ լողարանից՝ կերպարանքն իր աստվածակերպ,
 Եվ, անցնելով դեպի Նեստորն, ազգավարի կողքին նստեց:
- 470 Իսկ երբ կարմրեց միսը արդեն, դուրս քաշեցին շամփուրներից
 Եվ այն նստած վայելեցին: Ծառաները գնում էին անդ ամեն կողմ,
 Առատորեն գինին լցնում պերճ բաժակները ոսկեկոտ:
 Արդ. երբ նրանք լավ հագեցան կերուխումով, որքան իրենց սիրտն
 էր տենչում,
 Նեստորն՝ իշխան գերեմացին, դարձավ նրանց ու խոսք ասաց.
 «Դուք, իմ որդիք, Տելեմաքի համար ձիեր գեղեցկաբաշ ու կորովի
 Դուրս քաշեցեք, կառքը լծեք, որ ճանապարհն իր նա գնա»:
 Այդպես ասաց: Նրանք, նրան հնազանդված, փութանակի
 Դուրս քաշեցին ձիերն արագ և ժրածիր կառք լծեցին:
 Մինչ կառքի մեջ մատանապետ կինը իսկույն բերեց, դրեց հաց և գինի
 480 Եվ կերակուր, որն ուտում են արքաները աստվածանուն:
 Այնուհետև շքեղազարդ կառքը նստեց Տելեմաքոսն աստվածատես
 Եվ նրա հետ՝ Պիսիստրատը Նեստորածին, մարդկանց իշխան:
 Կառքը շարժվեց: Իր ձեռքն առավ նա երասանն ու մորակեց:

Թուան իսկույն ձիերն արագ և սլացան դեպ դաշտավայրն՝
Իրենց ետն, հեռուն թողած Դիլոս քաղաքը բարձրաշեն:
Ողջ օրն ձիերը սլացան՝ սլերս անուրը խիստ հոգնելով:
Մինչ մայր մտավ արևն արդեն, մթնշաղը ծածկեց ամբողջ

ճանապարհն:

Երբ որ նրանք Փերե եկան, Դիոկլեսի տունը հասան:

Սա գավակն էր Օրսիլոքի՝ Ալփիոսից ծնունդ առած:

490 Այնտեղ նրանք գիշերեցին, իսկ նա նրանց հյուրասիրեց հյուրամեծար:

Երբ խավարից շողշող ծագեց անդ Արշալույսը վարդամատն,

Ծուռ լծեցին նրանք ձիերն ու բարձրացան կառքի վրա գեղեցկազարդ

Եվ դուրս եկան մուտքից իսկույն՝ աղբմուկով բսկն անցնելով:

Նա մտրակեց հորից ձիանց, որոնք արագ, ժիր սլացան

Ու սրընթաց եկան, հասան դաշտավայրը բազմացորյան,

Ուր և ուղին ավարտեցին արագընթաց նժուգներով:

Եվ մայր մտավ արևն արդեն, ճանապարհներն ամենուրեք

պատեց խավարն:

Ե Ր Գ Հ Ո Ր Ր Ո Ր Պ

ԼԱԿԵԴԵՄՈՆՈՒՄ

Եկան նրանք Լակեդեմոն, որը ծածկված է լեռներով
 Եվ սլացան ուղիղ դեպի ապարանքը փառապաակ Մենելայի,
 Որին գտան խնջույքի մեջ իր ազգական շատ մարդկանց հետ՝
 Անդ իր որդու և անբասիր իր աղջըկա հարսանիքը կատարելիս:
 Իր դատրիկին նա տալիս էր անպարտելի Աքիլլեասի ազնիվ որդուն,
 Քանզի նրան խոստացել էր դեռ Տրոյայում, վաղուց ի վեր.
 Եվ կատարվում էր հարսանիքն հիմա կամքով աստվածների:
 Արդ՝ իր դատերն հիմա կառքով և ձիերով ճամապարհ էր դնում նա
 Դեպ փառաշուք այն քաղաքը միրմիդոնցոց, որտեղ իշխում էր

փեսացուն:

10 Իսկ աղջըկան ապարտացի Ալեկտորի քերում էր նա այժմ

իբրև կին

Իր մեծագոր և սիրելի պերճ գավակին՝ Մեգապեդեթին:
 Սա ծնվել էր մի ժամանակ նրա տանը ստրկությունց,
 Ջի աստվածներն Հեղինեին չը կամեցան պարզևել երկրորդ գավակ,
 Երբ նա ծնեց Հերմիոնեին, որ տեսքն ուներ ոսկեպսակ Ափրոդիտի:
 Այդպես ահա հրճվում էին պերճ խնջույքով բարձրակտուր մեծ

շենքի մեջ

Մեծահոջակ Մենելայի ազգականներն ու դրացիք բազմաբազում:
 Իսկ նրանց մեջ քաղցր երգում էր գուսան-երգակն աստվածային
 Եվ կիթառով հնչում խաղեր: Նրանց սուաջ անդ, մեջտեղում,
 Երկու միմոս թավալգոր էին գալիս, երգչի վեհ երգը հնչելիս.

20 Մինչդեռ հերոս Տելեմաքոսն ու Նեստորի հրաշք որդին

Ուղիղ եկան և ձիերով դարպասի մոտ կանգ առան:

Իսկ մեծանուն Մենելայի կառավարիչը տնօրեն՝

Էտեոնևսը քաջագոր, դուրս վազելով, տեսավ նրանց

Ու ետ դարձավ շուտ դեպի տուն, որ լուր բերի ազգավարին

իր դյուցազուն:

Արդ՝ հա նրան մոտիկ կանգնեց և խոսքն ասաց իր թևալոր.

«Երկու եկվոր կամ ալլազգի մարդ կա այստեղ, ո՛վ Մենելայ

աստվածասուն.

Եվ ծագումով կարծես նույնիսկ նմանվում են գերամեծար Զևսի ցեղին:

Ասա, արդյոք մենք արձակե՞նք նրանց ձիերն արագավազ,

Թե՞ ուղարկենք, որ որոնեն մի այլ մարդու, որն ընդունի այստեղ

նրանց»:

30 Խիստ զայրացավ նրա վրա և խոսք ասաց Մենելայը խարտիշագեղ.

«Բոեթոսյան Էտեոնես, առաջ այդպես սլանդույր չէիր ամենևին.

Մինչդեռ հիմա, ինչպես մանուկ, հիմար բան էս դու դուրս տալիս:

Չէ՞ որ և մենք գնացել ենք հյուրընկալման շատ մարդկանց մոտ

Եվ այդպես էլ վերադարձանք ու տուն հասանք. թող որ Զևսը

այսուհետև

Աղետներից մեզ ազատի: Գնա՛ շուտով նրանց ձիերը արձակիր

Եվ հյուրերին էլ բեր այստեղ, որպեսզի լավ հյուրասիրվեն»:

Այդպես ասաց: Իսկ հա տնից շուտ դուրս թռավ, ապա կանչեց

Այլ քաջաժիր ծառաների, որ հետևեն նրանք իրեն:

Այդպես իսկույն արձակեցին անդ անուրից նրանք ձիերը քրտնաթոր

40 Ապա նրանց հապճեպ տարան ու կապեցին ճծույզների մսուրի մոտ,

Առջևն իրենց լցրին անար և ցանեցին վերուստ գարի:

Կառքը տարան և հենեցին անդ՝ սրահի շողշող պատին,

Իսկ հյուրերին ներս տարան տունն աստվածային, որտեղ նրանք,

Լի զարմանքով, նայում էին փարթամ շենքին դյուցաանունդ թագավորի.

Մինչ բարձրաբերձ ողջ ապարանքը փառապանծ Մենելայի

Լցված էր լի՝ կարծես լուսնի և արևի լուսաճաճանչ շողշողյունով:

Երբ, նայելով, նրանք այդպես, ականատես, լավ հագեցան,

Դուրս գնացին դեսի ողորկ լոգարանը լողանալու:

Այնտեղ նրանց ստրկուհիք լավ լողացրին և օժեցին փայլուն լողով,

50 Ապա հագցրին բրդե բաճկոն և պատմունան նկարագարդ:

Այնժամ եկան ու բազմեցին նրանք կողքին Ատրևսորդի Մինելայի:

Աղախինը լվացվելու ջուրը բերեց սերն գալի մեջ մի ոսկեղեն,

Լցրեց նրանց, որ լվացվեն ամանի մեջ արծաթաշեն.

Ապա քաշեց, նրանց առաջ դրեց ողորկ հոկված սեղան:

Մատանապետ մեծարգո կինն բերեց դրեց հացը առատ,

Այլն պահած սաշարներից բազմապիսի շատ ուտեստներ:

Իսկ մատրուլակն հապճեպ նրանց առաջարկեց ափսեները

Լցված տարբեր մսեղենով և բաժակներ դրեց ոսկի:

Եվ Մենելայն խարտիշագեղ ողջույնի խոսք ուղղեց նրանց և այս ասաց.

60 «Կուշտ հաց կերեք և ողջ լերուք: Երբ ուտեստով հագեանաք դուք,

Ապա նոր ձեզ հարցում կանեմ թե ինչպիսի մարդիկ եք դուք,

Քանզի գիտեմ, որ անհայտ չեն ձեր ծագումը և զարմը ձեր ծնողների,

Այլ երևի ցեղից եք դուք Զևսից ծնված մականակիր արքաների:
Ես չեմ կարծում, որ ձեզ նման վեհ քաջերը ծնված լինեն ստոր

մարդուց»:

Ասաց, ապա վերցրեց ձեռքով եզան պարարտ թիկնամետը
խորովված,

Որ իր բաժինն էր պատվալոր, և՛ այն նրանց մեկնեց իսկույն:
Այնժամ նրանք ձեռք զարկեցին պատրաստ դրած ուտեստներին:
Երբ հագեցան կերուխումով, որքան սիրտն էր տենչում իրենց,
Նոր Տեղեմաքն ալո ճամնակ խոսքով դիմեց ծեր Նեստորի վեհ
գավակին՝

70 Յուր գլուխը նրան թփած, որ ալո ոչ ոք անդ չիմանա.

«Մի լա՛վ մաշիր, Նեստորածին, ո՛հ, սիրելիդ դու իմ սրտի.
Այս շողունին պերճ արույրի, որով դահլիճն է զարդարված,
Ոսկի, արծաթ պանուճանքին, վառ փղոսկրին, քահրիքարին.
Այդպես, կարծեմ, օլիմպիացի Զևսի տունն է ներքուստ գուգված:
Եվ այնքա՛ն կա սքանչելիք անպատմելի, որ հիացած եմ նայելով»:

Այդպես ասաց նա կամացուկ: Բայց հաակացավ Մենելայը
խարտիշագել,

Ուստի նրանց դիմեց իսկույն և խոսքն ասաց այս թեալոր.

«Ոհ, սիրելի իմ գավակներ. ոչ, չի կարող որևէ մեկը մարդկանցից
Միցել անմահ հայր Զևսի հետ, զի անեղծ եմ և՛ տունը իր, և՛

գույքն ու գանձն:

80 Մինչ մարդկանցից ինձ մրցակից գուցե լինի մեկն իր գույքով,

գուցե և ոչ:

Ես եմ դարձել ես ութերորդ տարին միայն, իսկ կալքն ու գանձը
այս ամբողջ

Ես քերել եմ նավերիս մեջ՝ հար շրջելով և տառապանք միշտ կրելով:

Թափառել եմ ես Կիպրոսում, Փյունիկիայում, Եգիպտոսում:

Եղել եմ ես եթովպացոց, սիդոնացոց, Էրեմքների երկրում անգամ,
Լիբիայում, որ նորածին գառները իսկ եղջյուրավոր են միշտ լինում,

Որ ծնում են ոչխարները ամեն տարի երեք անգամ,

Եվ տերն իշխող կամ հովիվը այնտեղ բնավ կարիք չունի

Ո՛չ պանրի, ո՛չ էլ մսի, ո՛չ քաղցրահամ անուշ կաթի:

Ամբողջ տարին և անընդհատ ոչխարները կաթ են տալիս անուշահամ:

90 Երբ ես այդպես շրջում էի երկրե-երկիր, հավաքելով գույքն անհամար,
Նեմո մարդասպանն անակնկալ ու գաղտնաբար սպանել էր

իմ մեծ եղբորը,

Սպանել էր նա՝ անիծյալ նրա կնոջ Անեգորթյունից օգուլելով:

Ուստի բնավ ես չեմ հրճվում հարստությամբ այս անսպառ:

Դուք լսել եք այս ամենը ձեր հաջրերից, ով էլ թեկուզ նրանք լինեն:

Որքա՛ն եմ ես տանջանք կրել, ինչպե՛ս եմ ես զրկվել տնից
իմ սեփական,
Ապարանքից իմ հոյաշուք, գեղակառույց, բյուր թանկարժեք իրերով լի:
Ա՛խ, պատրաստ եմ տանն իմ ապրել՝ ունենալով լոկ երրորդ մասն
այս ամենի,
Եթե միայն այժմ կենդանի լինեն նրանք, որոնք կորան լայն Տրոյաշում,
Կորան այնտեղ, օտար երկրում՝ ճողեն, հեռու պերճ Արգոսից
մեր ձիաբույծ:

100 Մինչդեռ այսպես՝ հասած եմ ես ապարանքում այս անօգուտ՝
Ողբն անելով այդ ամենքի, հեծեծում եմ ես շատ հաճախ, դառնակակիծ
Եվ մերթ լացով ամոքում եմ վշտակոտոր ես իմ հոգին,
Մերթ ընդհատում եմ ջալանքն իմ, քանզի շատ շուտ հազեմում եմք
մենք սարցունքով:
Մինչ ոչ ոքի այդ բոլորից ես չեմ ողբում այնքա՛ն սրտանց, որքան
մեկին,
Եվ դառնադառն եմ ինձ թվում կրեն ու քունն իմ նրա մասին միտք
անելիս,
Քանզի ոչ ոք աքեյանց մեջ չի տառապել այնքան ուժգին.
Որքա՛ն տանջանք, որքա՛ն զրկանք է կրել նա՝ Ռիսևսը
աստվածատուն:

Ծակասագիրն էր վիճակել, որ նա կրի բազում վշտեր:
Անավասիկ՝ և իմ վիշտը նրա համար ահապահման է և անամոք:
110 Ախ, վաղուց է, որ նա չկա, և չգիտեմք, կենդանի՞ է, թե՞ մահացած:
Գուցե նրան ողբում են այժմ ծեր Լսերտը և խորիմաց Պենելոպեն
Կամ Տելեմաքն, որին թողեց նա իր տանը դեռ նորածին»:
Այդպես ասաց և նրա մեջ հուզեց տենչանք նա խորախոր՝
Լալ ու հեծել իր հոր համար: Եվ նա թափեց իր այտերին, գետնի վրա
Վարար արցունքն իր աչքերից, երբ հոր մասին լսեց այդպես.
Ասա կարմիր պատմունճանի փեշը ուղղեց դեպ իր աչերն երկու ձեռքով:
Մենեղսուն այդ նկատեց ու միտք արեց ինքը իր մեջ և իր սրտում.
Պիտ սպասե՛լ, որ նա ինքը յուր հոր մասին խոսքն սկըսի,
Թե՛ մանրամասն հարցում անել և ամեն ինչ պարզ իմանալ:

120 Երբ իր սրտում և իր հոգում նա այդ մասին միտք էր անում,
Բարձրակոտոր ու քաղցրաբույր իր սենյակից հանդես եկավ ինքն՝
Հեղինեն,

Որն իր տեսքով նմանվում էր ոսկեպաք Արտեմիսին:
Նրա համար գեղեցկակերտ պերճ մի աթոռ իսկույն դրեց անդ
Ադրեստեն,
Իսկ Ալկիպպեն ոտքերի տակ քերեց փոռեց մի հրբազեղ ու բրդե գորգ:
Ասա Փիլոն քերեց, հանձնեց նուրբ զամբյուղը արծաթակերտ
ու գեղեցիկ,

Որը նրան պարգևել էր Պոլիքոսի կինն՝ Ալկանդրեն՝
Թեթեի մեջ եգիպտական, ուր տները լիքն են գույքով բյուրաբազում:
Մինչ Պոլիքոսն ընծայել էր Մենելային արծաթակերտ գույզ լոգարան,
Երկու փարթամ եռոտանի և տասը տաղանդ մաքուր ոսկի:

130 Եվ բացի այդ՝ կինը նրա Հեղինեին նվիրել էր .

Մի ոսկեկոտ շքեղ իլիկ և դրա հետ՝ անիվավոր մի արկղիկ,

Որը շինված էր արծաթից, իսկ եզրերը ոսկուց էին:

Արդ՝ սղախին Փիլոն բերեց, հանձնեց նրան արկղիկը այդ՝

Էջված թելով ճարձարագործ. դրա վրա այն իլիկն էր

Որի շուրջը շողշողում էր բուրդը քնքուշ ու կապուսապ:

Եվ Հեղինեն բազմեց շքեղ այն բազմեցին, ոտքը դրեց աթոռակին,

Ապա իսկույն խոսքն իր ուղղեց նա ամուսնուն և մանրամասն

հարցմունք արեց.

«Արդո՞ւք գիտե՞ս, Հևսի ծնունդ Մենելասու, ի՞նչ մարդիկ են

սրանք այստեղ .

Ո՞ր ցեղից են կամ որտեղի՞ց, որ մեր տունն են եկել հիմա:

140 Մխալ են ես թե ոչ, սակայն, պիտ գուշակեմ, և իմ սիրուն է դրդում

այդպես..

Արդ՝ իմացիր, որ այսպիսի նմանություն բնավ երբեք չեմ տեսել ես,

Ո՛չ կանանց մեջ, ո՛չ էլ նույնիսկ տղամարդկանց. և նայում եմ ես

զարմանքով..

Թե ինչպե՞ս սա նման է քաջ Ոդիսևսի փայլուն որդուն՝ Տելեմաքին,

Որին այնժամ հայրը չէ՞ որ տանը թողեց դեռ նորածին,

Երբ արեյանք արշավեցին անդ ինձ համար՝ շնաբարս կնոջ համար,

Դեպի Տրոյա և նյութեցին պատերազմը այն ամառնոր»:

Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Մենելայը

խարտիշագեղ..

«Ես էլ այդպես եմ մտածում, ինչպես կարծում ես դու, ա՛յ կին.

Նման է սա իրավ նրան իր քաջվածքով ու ձեռքերով,

150 Նայվածքով էլ իր աչքերի, տեսքով գլխի գանգոյրների:

Իսկ երբ հիմա ես, հիշելով Ոդիսևսին, խոսք ասացի նրա մասին,

Թե որքան նա աղետ ու վիշտ իրոք կրեց անդ ինձ համար,

Սա սխեց իր աչքերից արցունք թափել դառնակակիծ

Ու բարձրացրեց դեպ աչքերն իր փեշը կարմիր պատմունճանի»:

Պատասխանեց նրա խոսքին Պիսիստրառը Նևստորածին.

«Ո՛ւր Մենելայ Ատրևտրդի, դիցաւնունդ դու ազգապետ,

Ծիշտ որ որդին է սա նրա, հանց ասացիր դու բանհիմաց.

Բայց համեստ է և ամոթխած, պատկառում է նա չափազանց,

Իբրև նոր հյուր օտար տեղում, հանդգնաբար քո դեմ խոսել ու

բարբառել:

160 Մինչ քո ձայնը մենք լսում ենք, հանց աստծու խոսք ու պատգամ:

Ահալասիկ, ինձ պատվիրեց գերեմացի Նեստորն իշխան՝

Գալ սրա հետ իբր ուղեկից, քանզի խորունկ նա փափագում էր

տեսնել քեզ,

Որպեսզի դու որևէ կերպ սրան խոսքով և կամ գործով օժանդակես.

Իրավ, որդին բացակա հոր՝ միշտ էլ իր տանը սևփական

Կրում է բյուր ցալ ու տանջանք, երբ որ չունի մի մտերիմ կամ

օգնական,

Ինչպես և այժմ Տեղեմաքն է. բացակա է հայրը նրա,

Իսկ ազգի մեջ մեկը չը կա, որ բազմաշար աղետներից նրան փրկի»:

Եվ Մենելայն խարտիշագեղ իսկույն նրան պատասխանեց

ու խոսք ասաց.

«Ավա՜ղ, միթե իմ հարկի տակ ես տեսնում եմ որդուն սիրած

բարեկամիս,

170 Որն ինձ համար կրել է միշտ բյուրաբազում փորձանք ու ցալ,

Մինչ ես նրան, վերադարձիս, հույս ունեի աստ ընդունել ավելի լավ,

Քան թե բոլոր այլ արգիյանց, եթե թույլ տար Օլիմպացի Զևսն հեռագոչ՝

Մեզ ետ դառնալ դեպի մեր տուն լայն ծովերով, նավերի մեջ

արագընթաց:

Պիտ կանչեի Իթակեից իր զավակի ու մարդկանց հետ և իր գույքով,

Որ արգոսում մի քաղաք տամ բնակության և տուն շինեմ նրան մի նոր.

Նրա համար միտք ունեի ազատ անել մեկն իմ մոտիկ քաղաքներից,

Տեղափոխել անդուստ մարդկանց, որոնց վրա իշխում եմ ես:

Մենք մերթ ընդ մերթ կտեսնվեինք աստ միմյանց հետ և էլ ոչինչ

չէր խանգարի

Մեր սրտալի մտերմությանն, մեր բերկրանքին ու ջերմ սիրույն,

180 Մինչև այն օրն, երբ մահվան սև ամպը ծածկեր մեկն ու մեկիս:

Մեր երջանիկ այդ վիճակին նախանձաբեկ պիտի լիներ ինքը աստված,

Որն և գրկեց միայն նրան, այդ դժբախտին, վերադարձից»:

Այդպես ասաց, և բոլորը փափագեցին լաց ու կոծի և արցունքի:

Դառն հեկեկաց և Հեղինեն արգիացի, դուստրը Զևսի.

Խոր ջալլեցին և՛ Տեղեմաքն և՛ Մենելայը Ատրիդես:

Արցունքները անդ չզսպեց և Նեստորի հրաշք որդին,

Քանզի հիշեց նա իր սրտում սիրած եղբորն իր անբասիր՝ Անտիոքին,

Որին մի օր սպանել էր փալլուն որդին ճաճանչագեղ Արշալույսի:

Արդ՝ հիշելով նա այժմ նրան, այսպես խոսեց ու թևավոր իր

խոսքն ասաց.

190 «Ատրևատրդի, Նեստորը ծեր, ամեն անգամ իր հարկի տակ քեզ հիշելիս

Երբ որ մեր մեջ խոսք էր լինում, ասում էր մեզ, թե մարդկանց մեջ

մահկանացու

Դու ամենից գերազանցն ես իմաստությամբ և քո խելքով:

Արդ՝ ինձ ասա, եթե ունես դու ասելիք, որովհետև այժմ ինձ բնավ

Հաճելի չէ, ընթրիքից ետ, ջաշխանք անել արտոսրախառն,
Մինչ կծագի արդեն շուտով վաղ արշալույսն, ժամը կգա հեծեծանքի,
Երբ կը ողբան ամեն մարդու, ում հասել է օրհասը դառն.

21" որ այդ է մահկանացու թշվառ մարդկանց միակ պատիվն ու

հարգանքը,

Որ սովոր են մազեր խուզել և դեմքն իրենց դառն արցունքով

միշտ ոռոգել:

Մեռավ նաև իմ եղբայրը, որ վատթար չէր արգիյանց մեջ.

200 Նրան, կարծեմ, դու լավ գիտես, իսկ ես նրան ոչ տեսել եմ և ոչ գիտեմ.

Մինչ ասում եմ, որ Անտիոքն հռչակված էր իբրև հերոս՝

Հանց ամենքից ավելի մեծ արագավազ քաջամարտիկ

Եվ խոսք ասաց նրան իսկույն ի պատասխան Մենելայը

խարտիշագեղ.

«Ո՛հ սիրելիս: Իրավ այնպես դու ասացիր, ինչպես կարող էր այդ ասել

Կամ կատարել մի խորհմաց իմաստուն մարդ կամ չափահասը

մեծապես.

Այդպիսին էր և հայրը քո, ուստի գիտես դու խոսք խոսել իմաստալի:

Ծա՛տ դյուրին է ցեղն իմանալ այն վեհ մարդու, որին որդին Կրոնոսի
Սահմանել է երջանկություն թե՛ ծնվելիս և թե՛ կյանքում ամուսնական,
Ինչպես ահա շնորհել է նա Նեստորին երջանիկ կյանք.

210 Ապրել երկար և ծերանալ տանն իր ուրախ ու անվիրով

Եվ ունենալ միզակակիր ու բանիմաց ազնիվ որդիք:

Վերջ տանք սակայն լաց, ու կոծին, որ մեզ այսպես հուզեց արտանց,

Եվ մեր ընթրիքն հիշենք կրկին: Թող ջոր լցնեն մեր ձեռքերին,

Իսկ ասելիքն իմ, հիյալի, Տելեմաքին, դեռ կլինի վաղ առավոտ.

Այն ժամանակ մենք կը խոսենք, զրույց կանենք մենք իրար հետ»:

Այդպես ասաց: Տնօրենը փառասլակ Մենելայի՝

Ասիալիոնը քաջածիր, լցրեց նրանց ձեռքերին ջոր.

Ապա նրանք, ուտեստներին ձեռք զարկելով, վայելեցին:

Մինչդեռ մի այլ գործ հորինեց Զևսի ծնունդ պերճ Հեղինեն.

220 Իսկույն ցանեց նա գինու մեջ, որը նրանք խմում էին, գաղտնի մի դեղ՝

Անվիշտ դարձնող, չարն մոռացնող ու ամենայն աղետներից մարդուն

փրկող:

Ով ընդուներ դեղն այդ հանկարծ բաժակի մեջ լցված, լուծված,

Նրա դեմքին այդ ամբողջ օրն էլ չէր կաթա ոչ մի կաթիլ արտասուքի.

Նույնիսկ եթե հայրը նրա կամ նրա մայրը մահաւաճ,

Նույնիսկ եթե նրա առաջ սիրած որդուն կամ եղբորն իր

Սուր պղնձով խողխողեին, և նա տեսներ այդ աչքերով իր քաջահայտ:

Դուստրը Զևսի դեղն այդ ուներ հանց գերհրաշ սքանչելիք,

Եվ դա նրան մվիրել էր եգիպտացի Պոլիդամեն՝

Կինը Թոնի, որին երկիրն է հաջաբեր այդ դեղերով օժտում առատ:

- 230 Իսկ դրանց մեջ շատ կա խառնորդ բուծիչ ու լավ, շատ կա և թույն:
 Բոլորն այնտեղ բժիշկներ են և գիտությամբ այլ մարդկանցից
 միշտ գերազանց,
 Քանզի բոլորն այդ երկրի մեջ առաջացել են Պեանից:
 Եվ երբ ցաննեց նա դեղն աղոյխն, հրամայեց բաժակներում խառնել
 գինին,
 Ասա, կրկին բարբառելով, ալապես խոսեց դուստրը Զևար.
 «Դյուցազնունդ դու Ատրիդես, ով Մենելայ, և դուք, որդիք ազնվաբարո,
 Գերամեծար հզոր մարդկանց. ամեն մարդու՝ սրան-նրան, իբրև վիճակ,
 Զևար տալիս է և՛ բարիք, և՛ պատուհաս, քանզի նա է ամենագոր:
 Ահապատիկ՝ նստած այստեղ, ապարանքում, խնջույք արեք դուք
 փառապանծ
 Եվ հրմվեցեք զրույցներով: Իսկ ես սմա մի վայելուչ բան պատմեմ ձեզ:
 240 Ես չեմ կարող խոսքով պատմել կամ թվարկել բյուրաբազում
 գործերը այն,
 Տրոնք այնժամ անդ կատարեց Ռդիսևսը բազմաշարշար,
 Այլ միմիայն կպատմեմ այն, ինչ հորինեց նա՝ մեծ հերոսը քաջագոր,
 Ու կատարեց անդ Տրոյայում, ուր աղետներ շատ կրեցիք դուք՝
 արեւյանք:
 Ինքք իրեն ամոթալի հարվածներով սլլանդակած, իբրև ծեծված,
 Իր ուսերին ձգած զագիր մի ցնցոտի, ձորձ մի թշվառ,
 Ռրայես աորուկ թշնամական, նա ներս խուժեց լայնալիողոց
 Իլիոն քաղաք
 Ու թաքթաքոր քայեց այնտեղ, իբր անծանոթ, որպես մուրիկ,
 Ռրախին անդ բնավ չկար նավերի մեջ աքեացոց:
 Այդպես, դրան նմանվելով, քաղաք մտավ, ու խաբվեցին այնտեղ
 դուրսով:
 250 Բայց միայն ես ճանաչեցի նրան, թեպես այդպես մուրիկ նա ձևացավ.
 Ու կամեցա հարցուփորձով բան իմանալ, բայց նա, խելոք, խույս
 էր տալիս:
 Արդ, մի անգամ, երբ ես նրան լավ լողացրի և օժեցի մաքուր լողով,
 Երբ հագուստը ես հագցրի, երբում կերա ես ահավոր,
 Որ չեմ հայտնի ոչ ոքի, թե Ռդիսևսն է տրոյացոց մեջ գտնվողն այդ,
 Մինչև որ նա դառնա, զնա դեպի նավերը ճեպընթաց:
 Այնժամ ահա նա ինձ հայտնեց աքեացոց խոր միտումները խորամանկ:
 Հետո, սրով երկայն ու սուր տրոյացոց կոտորելով,
 Վերադարձավ դեպ արգիյանք՝ նրանց տալով բազմապիսի նոր
 համբավներ:
 Եվ բարձրաձայն հեկեկացին տրոյունիք, բայց սիրտը իմ խորունկ
 խնդաց,

260 Քանզի այնժամ հոգիս արդեն դրդում էր ինձ ետ դառնալ շուտ
դեպի մեր տուն.

Ողբում էի ես մեղսանքն իմ, որին դրդեց ինձ Ափրողիտեն դաւադիր.
Երբ չարադաւ հեռացրեց ինձ հարազատ հայրենիքից,
Որ թողեցի իմ դատրիկին, իմ տունն ու տեղն, իմ ամուսնուն,
Որ ցտեմ է ու գերազանց թե՛ իր տեսքով և թե՛ խելքով իմաստաւի:

Պատասխանեց նրան իսկույն Մենելայը խարտիշագեղ.

«Իրավ, ա՛յ կին, այդ ամենը, ինչպէս հարկն է, ճիշտ ասացիր:
Բազմաբազում հերոս մարդկանց միտքն ու բնույթն ես իմացա,
Քանզի անցա ու շրջեցի շատ երկրներ քազմապիսի,
Սակաւն երբեք աչքալիսի մարդ ես չեմ տեսել իմ աչքերով,

270 Որպիսին էր Ռդիսւսը համբերատար և քազմափորձ:

Արդ՝ օրինակ, ինչ հորինեց և կատարեց քաջն այդ տոկուն,
Երբ ձիւ մեջ դարանամուտ՝ մենք, մեծագնիւլ աքեացիք,
Տանում էինք տրոյացոց ժանտ կոտորած, մահ և կորուստ:
Այնժամ, ա՛յ կին, եկար և դու, գուցե դևն այդ քեզ ներշնչեց՝
Ցանկանալով տալ տրոյացոց փառքն ու պատիւը հաղթության:
Մինչ՝ մոտեցաւ քո ետևից և Դեիփոբն աստվածակերպ:
Շոշափելով՝ դու եռակի պտույտ եկար դարանի շուրջն մեծափոր
Եւ կանչեցիր դու անունով բոլոր ազնիւ դանաչացոց՝
Պատճենելով արգիացոց կանանց ձայնը սովորական:

280 Ես, Տիդևսյանն այդ միջոցին և Ռդիսւսը դյուցազուն,

Փայտյա ձիւ մեջը նստած՝ լսում էինք, ինչպէս էիր կանչում դու մեզ:
Մենք՝ երկուսով, անգուսպներս, փափագատենէ շարժւեցինք անդ,
Որ այնտեղից դուրս գանք շուտով կամ ձայն տանք քեզ, բայց Ռդիսւսն
Արգելելով՝ մեզ խիստ զսպեց, թեպէտ ձգտում էինք սաստիկ.
Իսկ մյուս որդիք աքեացոց անխոս էին այնժամ և լուռ,
Եւ միմիայն Անտիկլուսը անդ կամեցաւ գեթ խոսք ասել ու ձայն

տալ քեզ,

Բայց Ռդիսւսն իսկույն ևեթ իր ձեռքերով մեծակորով
Անդմեց, փակեց նրա բերանն և աչքալիսով փրկեց որդոց նա աքեյանց,
Զեռքը այնքան բերնին պահեց, մինչև դրդեց քեզ Աթենասը՝ հեռանալ:

290 Եւ անդ նրան պատասխանեց Տելեմաքոսը խորիմաց

«Իյուցանունդ Ատրևտորդի, ո՛վ Մենելայ ազգերի տեր.
Ցաւալի է այժմ առաւել, որ չփրկվեց նա ժանտ մահից իր չարաբաստ,
Թեկուզ և նա ներքուստ՝ իր մեջ երկաթի պէս սիրտ ունէր:
Սակայն թույլ տուր, որ մենք գնանք դեպ անկողին, որպեսզի մենք
Գեթ հագենանք՝ մեր աչքերին իջնող քնով հանգըստաւէտ»:

Այդպէս ասաց: Իսկ Հեղինեն արգիացի՝ պատվեր տվեց

ստրուկներին՝

Սրահի մեջ երկու մահիճ սարքել իսկույն, նուրբ անկողին,

Մեծ խնամքով փոել սլնտել գորգել՝ շքել և տալ նաև վառ, ծիրանի
Երկու վերմակ, որ վերևից ծածկվեն նրանք վայելչապես:
Եվ ստրուկներն հապնեալ տնից դուրս վազեցին, ձեռքին իրենց

ջահ ու նրազ,

200 Անկողիներն հարդարեցին, ապա բամբերն իսկույն նրանց կանչեց,
տարաւ:

Ու պատկեցին տան սրահուն նրանք հանգիստ ու միասին՝
Տելեմաքոսն հերոսագոր և Նեստորի հրաշք որդին:
Մինչ բարձրաշեն ապարանքի խորքում քնեց Ատրիդեսը,
Կողքին պատկեց պերն Հեղինեն՝ աստվածուհին կանանց մեջ:
Իսկ երբ ծագեց մութ խավարից Արշալույսը վարդամատն,
Իր մահիճից շուտ վեր կացալ Մենելայը քաջամարտիկ ու փառաշուք.
Զգեստն հագալ, իր սուր թուրը իսկույն ետք ձգեց ուսին
Եվ սպիտակ իր ոտքերին մուշկերն հագալ նա գեղեցիկ
Ու դուրս եկալ ննջարանից, տեսքով ինչպես անմահ աստված:

310 Գնաց, նստեց Տելեմաքի կողքին սլնտել, անվամբ կոչեց և խոսք ասաց.
«Ի՞նչ կարիք կար, հերոսասիրտ Տելեմաքոս, որ դու այդպես

այստեղ եկար՝

Լայնատարած ծովի լանջով դեպի փարթամ Լակեդեմոնն աստվածային:
Համայնակա՞ն մի գործ է դա, թե՞ մասնավոր: Ծշմարտացի

դու ինձ ասա»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց

«Դյուցաանունդ Մենելաոս, ազգերի տեր դու Ատրիդես.

Ես եկել եմ, որ դու գուցե իմ հոր մասին մի լուր տաս ինձ:

Քարոքանդ է տունս արդեն. բերրի դաշտերն անօգուտ են և ամալի:

Լիքնէ տունս թշնամական, լիոր մարդկանցով, որոնք անգութ

Կոտորում են. մանր անասուն և համրաքալ ու կորեղջյուր եզները մեր.

320 Դրանք իմ մոր խոնապներն են վես ու նպերտ և մոլեգին:

Եվ ես հիմա ընկած եմ քո ծնկների մոտ. արդյոք դու չե՞ս բարեհաճի

Պատմել իմ հոր թշվառագույն բախտի մասին, եթե հարկալ

Տեսել ես դու քո իսկ աչքով, կամ լսել ես դու թափառող մեկն ու մեկից:

Եվ իսկապես՝ վատաբախտ էր մայրը ծնել նրան մի՞ օր:

Սակայն բնալ չսպաճուճես ինձ հարգելով կամ, ցավակից, չը՝ մեղմացնես.

Այլ ամեն բան, ինչ որ տեսել կամ լսել ես, դու ինձ պատմիր

ճշմարտաբար:

Աղաչում եմ, եթե իրոք երբևիցե իմ մեծափառ Ողիսևս հայրն

Անդ՝ Տրոյայում, ուր կրել եք դուք, աքյանք, բյուր տառապանք,

Կատարել է քեզ խոստացածը նա գործով և կամ խոսքով, դու

այդ հիշիր,

330 Եվ ամենը ճշմարտացի ու լիովին այժմ ինձ պատմի՛ր»:

Եվ, վրդովված, Մենելայը խարտիշագեղ նրան ասաց.

«Ավա՛ղ, ինչպե՛ս. մի՛թե դրանք, այդ անիրավ, անգոր մարդիկ,
Ցանկանում են պանկել շքեղ մահի՛ն մեջ կորուլագույն մեծ դյուցազնի.
Բայց ճիշտ այնպես, ինչպես եղնիկն երկու ծծկեր նորածնունդ

իր ձագերին

Թողնում է անդ՝ անստառապատ կաղաղի մեջ հաղթ առյուծի.

Ինքն էլ սպա, արածելով, թռչկոտում է դեպ դաշտն ու ձորը

դալարտա,

Մինչ առյուծը կորուլագույն, ետ դառնալով դեպի որջն իր,

Եղնորթներին այդ երկվորյակ մահ է քերում և ժանտ կորուստ,

Սյդպես էլ հենց Ողիսւսը խոսնայրներին մահ կը նշուրի մի

խայտառակ:

340 Ո՛հ, եթե նա, օգնի՛ր Զես հայր, ո՛վ Ապոլլոն, դո՛ւ Աթենաս,

Ետ զա այնպես, ինչպես որ էր մի ժամանակ Լեսբոս կղզում

գեղեցկակերտ,

Երբ դուրս եկավ մրցամարտի Փիլոմելիդ մեծ քաջի դեմ ու քաջագոր,

Հաղթ հարվածով նրան ուժգին զարկեց գետին, ու ցնձացին սքեւացիք,

Եթե այդպես խոսնայրների դեմը կանգներ Ողիսւսը կորուլալիր,

Ծուռ կլափեր մահը նրանց, թանկ կնստեր ամուսնույթյան գործը

այնժամ:

Իսկ այն, ինչ որ խնդրում էս այժմ, կը հայտնեն քեզ ճշմարտացի,

Առանց շեղման և բնավին չխաբելով՝ էս կպատմեն:

Ահալաւիկ՝ ինչ որ իրոք հայտնեց, ասաց Ծովածերուկն արդարախոս,

Ես բացեքաց, չծածկելով և ոչ մի խոսք, քեզ ամեն բան կասեմ հիմա:

350 Ես փափագում էի արտանց ետ դառնալ տուն, բայց աստվածներն

Ինձ պահեցին Եգիպտոսում, քանզի նրանց էս զոհ-գեղում չէի արեւ:

Անմահները պահանջում են, որ միշտ նրանց պառգամները հիշեն

մարդիկ:

Կա մի կղզի ծովապարփակ, միշտ մեծագոյ ու ափնակոծ,

Անդ՝ մերձակա Եգիպտոսին, և անվանում են այն Փարոս,

Որն այնքան է ափից հեռու, որքան մի օր անցնում է նավը մեծափոք,

Երբ ետևից նրա աստիկ հողմն է փչում մոնչացող և ուղեկից:

Անդ կա հարմար նավակայան, որից մեկնում են համաշափ նավերը

միշտ՝

Վերցնելով ջուրը մթագույն, որքան պետք է, իբրև պաշար:

Քսան օր այնտեղ աստվածները ինձ պահեցին՝ խափանելով

ճանապարհն իմ.

360 Այդ միջոցին հանդես չեկավ և ոչ մի հողմ հաջող շնչով,

Որն ուղեկից է նավերին լայն լանջերում լայնատարած մթին ծովի:

Այնտեղ արդեն սպառվում էր պաշարն ամբողջ, մարդկանց ուժը,

Եթե հանկարծ չը ցավակցեր և չփրկեր ինձ Իդրոթեա աստվածուհին,

Կորուլալիր ծովածերուկ Պրոտևսի դստրիկն անմահ,

Որի սիրտը ամենից շատ և չափազանց էս հուզեցի,
Երբ հանդիպեց ու ինձ տեսաւ: Երջում էի էս մեծ-մեծակ,
Ընկերներից իմ հեռացած, որ ձուկ էիմ որսում այնտեղ՝
Կորագլուխ կարթիկներով, քանզի սովից ստամոքսն էր տանջում

նրանց:

370 Եվ դիցումիմ, ինձ մոտ գալով, այսպես խոսեց ու խոսք ասաց.
«Պաճող՛ւր էս դու, օտարական, թե՛ չափազանց թեթևամիտ.
Գուցէ դիտմամբ անփույթ էս դու և հրճվում էս տառապանքով

քո սեփական:

Չէ՛ որ վաղուց արգելված էս կղզու վրա ու չես կարող մի ելք գտնել.
Մինչդեռ այստեղ ընկերների վհատվում են սրտով իրոք»:
Այդպես ահա նա ինձ ասաց: Իսկ էս նրան ի պատասխան այս ասացի.
«Քեզ էլ կասեմ, ով էլ որ դու լինես, անմահ աստվածոհիդ.
Ես կամովի չեմ արգելված այստեղ բնավ, այլ երկի
Մեղանչել եմ ընդդէմ հալերժ անմահների, որ իշխողն են լայն երկնքի:
Մակայն գեթ դու ինձ այժմ ասա, քանզի իրավ աստվածներն են
ամենագետ,

Ռ՛վ է կապել անմահներից՝ ճանապարհն իմ վերադարձի,
Ռ՛վ է արդյոք ինձ կաշկամդել և չի թողնում անցնել ծովն այս

ձկնավետ»:

Այդ ասացի: Եվ ինձ իսկույն պատասխանեց աստվածոհիմ.
«Լա՛ւ, ինձ լսիր, օտարական, ճշմարտացի քեզ կպատմեմ
էս ամեն բան.

380 Հաճախակի աստ գալիս է Ծովածերուկն ամենիմաց՝
Եգիպտացի հալերժ անմահ Պրոտևսը, որ սերուկն է Պոսիդոնի:
Նա լավ գիտի ծովի բոլոր գաղտնաբաններն անդընդաշին
Եվ հենց ինձ էլ նա է ծընել, զի ասում են՝ հայրն է նա իմ:
Արդ՝ եթե դու, դարան մտած, կարողանաս բռնել՝ նրան,
Քեզ կպատմի նա քո ողին, չափն իսկական ճանապարհիդ,
Հո վերադարձն և այն, ինչպես պետք է անցնես դու լայն ծովերդ
ձկնավետ:

Նա քեզ կասի, եթե միայն դու ցանկանաս, Զևսի գավաթը քաջագուն,
Ի՛նչ է արդյոք այնտեղ, քո տանը կատարվել՝ բարի կամ չար,
Այն օրվանից, երբ դիմեցիր դեպ հեռավոր քո ճանապարհը դժվարին»:

390 Այդպես ասաց: Եվ անդ նրան ի պատասխան էս ասացի.

«Դու ինքդ արդ՝ այժմ հորինիր աստվածական այդ ծերուկի դեմ
մի դարան,

Որ նախապես նա չիմանա և խույս չը տա ինձնից իսկույն.

Դժվարին է մահկանացու մարդու համար անձահալել հաղթ ատոծուն»:

Այդ ասացի, և ինձ իսկույն պատասխանեց նա՝ դիցումիմ

անմահների.

«Օտարակա՛ն, ես կախումեմ քեզ ամեն ինչ ճշմարտաբար:
 Երբ որ ծագի վառ արևը ու երկնքի ուղիղ մեջտեղը բարձրանա,
 Երբ Ջեփյոտի շունչը փչի, ծովի ծերունի ամենագետ,
 Ծածկված ալյաց հոգնակոհակ և՛ ծփանքով, իսկույն և՛ եթ դուրս
 սլիտի գա,
 Եվ դուրս գալով՝ նա կախուկի քուն մտնելու անդ ամձալի մեջ

լայնափոր:

400 Ծերմակ ծովից մաշկոտանի փոկերն ապա, ծովի դատերը գեղեցիկ
 Շուտ դուրս կգան և կախուկեն ծերունի շուրջը չորս կողմից՝
 Տարածելով աղի հոտը խորախոր ու մուգ ծովերի:
 Արդ՝ քեզ այնտեղ ես կտանեն, Արշալույսը հենց որ ծագի,
 Կախուկեցնեն նրա կողքին: Միայն ընտրիր ուշի-ուշով երեք ընկեր,
 Որոնք շքեղ քո նավերում լավագույնն են և կորովի:
 Արդ, քեզ ասեմ նաև ամբողջ կախարդանքները ծերունի.
 Նախ՝ նա չորս դին արագ կանցնի և կը հաշվի փոկերն իսկույն,
 Երբ որ դրանց աչքի առնի ու հաշվարկի նա հաշվով իր մատների,
 Անդ կաշուկի նրանց մեջտեղն, հանց հովիվն է պատկում միջև

ոչխարների:

410 Ահավասիկ, երբ որ տեսնեք, որ քուն մտավ նա պառկած տեղն,
 Խիզախությամբ ոգեշնչված, հարձակվեցեք, բռնե՛ք նրան,
 Բռնեք ամուր, որքան էլ նա ճիգեր թափի խույս տալ, պնդվել.
 Նա փորձ կանի փոխվել տարբեր էակների, որ ապրում են երկրի վրա.
 Նա կարող է դաճնալ և ջուր, դաճնալ և բորբ հոտ ու կրակ:
 Սակայն նրան պիտի ու ամուր բռնած պահեք, սեղմե՛ք ուժգին:
 Իսկ երբ դառնա նա այնպիսին, ինչպես տեսաք նրան քնած

իր վիճակում,

Ու, դիմելով քեզ, խոսք ասի, հարցում անի, այնժամ, հերոս,
 Գործի մի՛ դիր ուժը բռնի, այլ ազատ թող դու ծերունին,
 Սակայն հարցրու. ո՞վ է արդյոք աստվածներից քո վերադարձը
 կաշկանդում,

420 Եվ կամ ինչպե՛ս ճամփա ընկնես, ծովը անցնես դու ձկնավետ»:
 Այդպես ասաց և ալեկոծ նա ծովի մեջ սուզվեց իսկույն:
 Իսկ ես անցա՛մ դեպի նավերն, որոնք կանգնած էին ափին ալազածիք.
 Երբ ես այդպես գնում էի, հուզվում էր իմ սիրտը ուժգին:
 Իսկ երբ շուտով ես հասա իմ նավերին ու ծովեզերքին,
 Մենք սարքեցինք իսկույն ընթերիք: Վրա հասավ գիշերն ապա
 աստվածային.

Մենք քուն մտանք՝ ծովի ափին, ալիքների հուզմունքի մեջ:
 Երբ խավարից ծագեց շողշող Արշալույսը վարդամառն,
 Ես ուղղվեցի դեպի ափունքը լայն ծովի և, ծունկ չորսմ,
 Աղոթեցի աստվածներին ես ջերմագին: Հետքս վերջի՝ երեք ընկեր,

430 Որոնց վրա ամեն տեսակ ձեռնարկի մեջ վստահ էի ես չափազանց:
Իսկ դիցունին լայնատարած ծովի խորքը սուզվեց, ապա նա դուրս եկավ
Եվ դուրս հանեց ալիքներից փոկերի չորս փայլուն մորթի:

Բոլորը թարմ ու նոր քերթած: Մինչ իր հոր դեմ նեղություն

էր մտածել նա.

Եվ, փորելով անդ, ծովափնյա ալագի մեջ, մի լայն խանդակ,
Սպասում էր այնտեղ կանգնած: Մենք մոտեցանք նրան իսկույն:
Մեզ փոսի մեջ պառկել տվեց, ամեն մեկիս վրա մորթի փոեց ապա:
Բայց դարանն այդ սարսափելի՝ էր մեզ համար. վերուստ մորթին էր

նողկալի,

Եվ տանջում էր մեզ գարշ հոտը ծովասնունդ այդ փոկերի:

Ո՛վ կարող է հանգիստ պառկել ծովում ապրող հրեշի մոտ:

440 Բայց հորինեց աստվածունին մեզ փրկարար մի օգնություն.

Ծուտով քերեց անուշաբույր նա ամբոսիա և այն ցանեց մեր քթերին,

Որն և իսկույն ոչընչացրեց հրեշների հոտը դաժան:

Եվ մենք այդպես համբերությամբ սպասեցինք մինչ առավոտ,

Երբ որ հանկարծ անդ հուլիհուլ դուրս սողացին ծովից փոկերն,

Որոնք հետո միմյանց կողքին անդ պառկեցին՝ ծփանքի մեջ

հուզվող ալյաց:

Մինչ կեսօրին ծերուկն հանկարծ ծովից ելավ և փոկերին տեսավ

պարարտ:

Նա բոլորի կողքով սնցավ, նալեց, հաշվեց նրանց մեկ-մեկ.

Հրեշների հետ միասին նախ և առաջ հաշվեց և մեզ: Իսկ իր մոքում

Չը կասկածեց, որ դարան կա, ուստի ինքն էլ պառկեց իսկույն:

450 Այնժամ բարձր աղաղակով նրա վրա հարձակվեցինք մենք ուժգնակի

Ու բռնեցինք նրան ձեռքով, բայց ծերուկը չմոռացավ արհեստն իր նեղ.

Նախ և առաջ նա վերածվեց գեղեցկաբաշ մի առյուծի,

Հետո փոխվեց նա վիշապի, դարձավ հովազ, դարձավ վարազ,

Դարձավ նույնիսկ հոսանուտ ջուր, նույնիսկ և ծառ բարձրակատար:

Սակայն նրան մենք պինդ-ամուր բռնել էինք առանց վախի և անվհաստ:

Երբ ձանձրացավ ու չարչարվեց հնարքներում միշտ հմտագույն

ծերուկն այդպես,

Այն ժամանակ նա ինձ դիմեց և մարդկային լեզվով խոսեց ու այս ասաց.

«Ատրևտորդի, աստվածներից ո՛վ քեզ տվեց խորհուրդն այդ վես,

Որ պետք է աստ դարան մտնես ու ինձ բռնես: Ի՞նչ է պետք քեզ»:

460 Այդպես ասաց: Եվ ես նրան ի պատասխան այս ասացի.

«Ինքքդ, ծերուկ, շատ լավ գիտես, էլ ինչո՞ւ ես զուր հարցընում,

Զե՞ որ երկար կաշկանդված եմ նավիս վրա ես այստեղ

Ու չեմ կարող մի ելք գտնել. վհատված եմ ես հոգեպես:

Գեթ ինձ ասա, քանզի չե՞ որ աստվածներն են ամենագետ,

Աստվածներից ո՛վ է կապել վերադարձի իմ ճանապարհն.

Ո՛ր է արդոք ինձ կաշկանդել ու չի թողնում, որ ծովն անցնեմ
ես ձկնալետ»:

Այդ ասացի: Եվ նա իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Հարկավոր է, որ դու Զևսին և այլ անմահ աստվածներին
Փարթամանդիս զենում և զոհ աստ կատարես ու բարձրանաս

նալըդ իսկույն,
470 Որ շուտափույթ վերադառնաս քո հայրենիք՝ անցնելով ծովը մթագույն:
Քեզ քո բախտից չի՛ վիճակված ավելի շուտ գնալ քո տունը պերճաշեն
Եվ սիրելյաց տեսնել այնտեղ, հայրենական քո երկրի մեջ,
Մինչև որ դու չըլիճես անդ՝ անձրևածին, հզոր գետի ջրերի մոտ,
Եգիպտոսում և, ի պատիվ հավերժ անմահ աստվածների, չկատարե՛ս:
Գեր ցուլերի՛ց մեծափարթամ՝ հարյուրեզնյա զոհն ու զենումը սրբազան:
Այնժամ կտան քեզ աստվածներն այն ճանապարհն, որ փափագում
ես դու արտանց»:

Այդպես ասաց: Մինչ սիրասուն սիրտս այնժամ խորտակվում էր
իմ կրծքի տակ,
Քանզի պատմեց, որ ես կրկին պետք է անցնեմ ծովը մթին, դեպ
Եգիպտոս՝

Անցընելով նոր ճանապարհն սող հեռավոր ու դժբնդակ:
480 Բայց և այնպես՝ նրա խոսքին ի պատասխան ես ասացի.
«Կկատարեմ ես այդ ամենն, ինչպես որ դու պատվիրեցիր:
Սակայն ասա՝ դու ինձ հիմա և ճշմարի՛տը ինձ պատմիր.
Վերադարձա՛ն արդոք բոլոր աքեացիք նավերի մեջ ու անվնաս,
Որոնցից մեճք՝ Նեստորն ու ես, բաժանվեցինք դեռ Տրոյայում,
Թե՛ դառնադառն մահով ոմանք կործանվեցին նավերի մեջ
Կամ ձեռքերին սիրած մարդկանց, երբ պատերազմն ավարտվել էր»:
Այդ ասացի: Նա ինձ նորից պատասխանեց և խոսք ասաց.
«Ի՞նչ ես հարցնում ինձ այդ մասին, Ատրևտորդի, պետք չէ բնավ,
Որ ամեն բան դու իմանաս, տեղյակ լինես իմ մտքերին:

490 Անարտաւոք դու չես մնա, երբ ամեն ինչ ճիշտ իմանաս:
Կործանվեցին շա՛տ շատերը, բայց շատերն էլ կենդանի են,
ապրում են դեռ:

Տուն դառնալիս կորան միայն պղնձագեն աքեացոց երկու քաջեր,
Իսկ թե որքա՛ն կոտորվեցին պատերազմում, դու ինքդ այդ
շատ լավ գիտես:

Մինչդեռ մեկը կենդանի է, լայն ծովերի մեջ արգելված:
Սակայն էսան ոչընչացավ երկայնաթի նավերի հետ.
Պոսիդոնը նրան քշեց դեպի Գիրե ժայռերը մեծ,
Բայց ծովախեղդ լինելուց էլ նա ազատեց նրան այնտեղ:
Գուցե և խույս տար նա մահից, թեպետ անչափ ատելի էր Աթենասին,
Եթե միայն, մտակորույս, ամբարտաւան խոսքեր չասեր,

500 Իբրև թէ ինքն, անկախ անմահ աստվածներից, փրկվեց ծովի
անդունդներից:

Երբ սնապարծ այդ խոսքերը 'Պոսիդոնը լսեց հաճկարծ,
Վերցրեց իսկույն եռաժանին մա իր ձեռքով հզորագոր,
Գիրե ժայռին զարկեց ուժգին, ճնդքեց, կոտրեց երկու մասի.
Կեսը մնաց անդ՝ իր տեղում, իսկ մյուս բեկորը ծովն բնկավ,
Որի վրա հենց նստած էր Էասն այնժամ, երբ պարծեցավ:
Տարավ նրան ժայռի բեկորն անպարսպիժ ծովում այդպես,
Եվ աղետեղ էլ մա կործանվեց, աղի ջրով խեղդամահ:
Իսկ քո եղբայրն իր լայնանիստ մալերի մեջ անդ խույս տվեց

դաժան մահից

Եվ ազատվեց, քանզի նրան փրկեց Հերան գերասնծար:
510 Սակալն երբ որ հասել էր մա Մալիա քառձր հրվանդանին,
Մրրիկն ամեղ այնժամ նրան, ծանրակնկիժ հառաչելիս,
Զարկեց, քեց դեպի ծովերը ձկնապետ, դեպ հեռավոր այն

երկրածայրն,

Որ ապրում էր վաղ ժամանակ Թիեստն իր պերճ ապարանքում.
Իսկ այժմ այնտեղ բնակվում էր ինքն՝ Էգիսթոսը Թիեստյան:
Այնտեղ ահա մա համոզվեց, որ ամփոռագ է իր ուղին վերադարձի:
Աստվածները տվին ներքից հողմ ուղեկից, և մա եկավ, իր տունն հասավ:
Խոր բերկրանքով մա ոտք դրեց հողի վրա իր հայրենի,
Համբուրեց հողն իր հարազատ, այնուհետև առատ ու ջերմ
Արցունք թափեց, երբ որ տեսավ երկիրը իր փափազատենց:

520 Դիտարանից նրան տեսավ հսկիչ պահակն, որին կարգել էր չարադավ
Էգիսթոսը՝ խոստանալով, իբրև պարգև, երկու տաղանդ մաքուր ոսկի.
Եվ այդպես մա հսկում էր միշտ՝ մի ողջ տարի շարունակ, անդուլ
Որ Ստրիդենն հանկարծ չգա ու սրընթաց չհարձակվի.
Իսկույն վազեց մա դեպի տուն, որ տա համբավն ազգավարին:
Եվ Էգիսթոսը անհապաղ ամդ որոշեց գործ կատարել ննգապատիր.
Ժողովրդից հապճեպ ընտրեց մա քսան հոգի վատահեղի ու քաջ

մարդկանց,

Որոնց պահեց դարանի մեջ, այնուհետև սլաավիրեց ճոխ

խնջույք սարքել:

Իսկ ինքն ապա շքեղ կառքով ու ձիերով անդ ընդատաշ շուտով գնաց
Որ ագերի առաջնորդին լավ ընդունի, թեպետ իր միտքն էր դավադիր:

530 Նա հանդիպեց այդպես նրան, որ չգիտեր դավանքը աղ,

ու տուն բերեց

Եվ խնջույքից հետո սպանեց, ինչպես որ եզ են սպանում մտորի մոտ:
Ազամեմնոն դյուցազնի հետ եկած մարդիկ նույնպես մահից չփրկվեցին,
Ինչպես մաս կողմակիցներն Էգիսթոսի, բոլորն սնունդ կոտորվեցին»:
Այդպես ասաց: Մինչ խորտակվում էր սիրտը իմ սիրակարոտ.

Ես լաց եղա՝ չոր ալիազի վրա ընկած, և իմ հոգին, վշտաշարժար,
Էլ չէր ուզում ապրել ալևա, ապրել, տեսնել լույսն արևի:
Սակայն երբ ես կուշտ լաց եղա ու ջալանքով իմ հագեցա,
Իսկույն նորից իմ խոսքն ասաց ծովի ծերունկն արդարա՛խտ.

«Ատրևաորդի, բա՛ւ է, երկա՛ր դու լաց եղար և ջալեցիր դառնակսկիծ».

540 Լաց ու կոծով արտասալալի հաջողության դու չես հասնի,
Այլ գործըդ տես, ինչպե՛ս գնալ և հալո՛ւնի քո երկիրը հասնել շուտով:
Կամ կզընաւ և կենդանի անդ կըգտնես Էգիսթոսին, կամ Օրեստեսն
Նրան քեզնից վաղ կըսպանի, իսկ դու միայն հասնելու ես հոգեհացին»:
Այդպէս ասաց և իր խոսքով քաջալերեց ինձ հոգեպէս.
Ուրախացաւ սիրտն իմ կրծքում, թեպէտ դաժան վիշտն էր տանջում
ինձ տակաւինն:

Ուստի նրան ես դիմեցի և թևաւոր խոսք ասացի.

«Այդ երկուսի մասին արդէն ես իմացա, բայց անվանիր ինձ երրորդին,
Որը դեռես կենդանի է, բայց կաշկանդված է ծովերում լայնատարած:
Ասա՛, որ ես այդ իմանամ, թեպէտ վիշտն է մաշում հոգիս»:

550 Այդպէս անա ես ասա՜: և նա իսկույն պատասխանեց ու
խոսք ասաց..

«Լաերտորդուն, որն ապրում էր Իթակեում՝ իր պերճ տան մէջ,
Տեսա ես անդ, կղզու վրա դառն արտասուք միշտ թափելիս.
Բռնի ուժով իր պալատում նրան պահում է Կալիստո աստվածուհին:
Եվ չի կարող նա ոչ մի կերպ վերադառնալ ու գալ երկիրն իր հալո՛ւնի,
Քանզի չունի այնտեղ անվեր նա քազմաթի և նաւորդներ,
Որոնք նրան ողեկցեին ծովի լանջով լայնատարած:
Արդ, Մենելայ աստվածասուն, չի վիճակված քեզ կործանել
Անդ, ձիաքոյծ Արգոսի մէջ, կամ մահակոյր լինել բերմամբ
ժանտ օրհասի»:

Այլ անմահները կառաքեն քեզ դէպ դաշտերը Էլիսյան,

560 Այս աշխարհի սահմանից դուրս, ուր ապրում է Հուսդամանթիսը
շիկաներ.

Մարդկանց համար կյանքն է անցնում անդ անվրդով ու երջանիկ,
Այնտեղ չկա ձյուն ու ձմեռ, չկա անձրև կամ ցուրտ ու բուք,
Այլ միմիայն Օվկիանոսն է անդ առաքում թեթև հոսանքը Ջեփյոտի,
Որ նա մարդկանց միշտ հով անի և միշտ նրանց մեղմ գուրգուրի,
Քանզի Ջևսի, աստվածների փեսան ես դու, ամուսինը Հեղինէի»:
Այդպէս ասաց, ապա սուզվեց նա ծովի մէջ ալեծածան.
Իսկ ես դարձա դէպի նաւերն՝ աստվածակերպ ընկերներիս հետ

միասին:

Երբ ես այդպէս գնում էի, սիրտս նուզվում էր աստեկարար:
Երբ մենք հասանք մեր նաւերին ու լայնալիք ծովի ափին,

570 Իսկույն ընթրիք անդ սարքեցինք. աստվածային գիշերն արդեն
վրա հասավ:

Մենք քուն մտանք՝ ալիքների հուզմունքով լի ծովի ափին:
Երբ որ ծագեց առավոտյան Արշալույսը վարդամասուն,
Մենք ձգեցինք նախ և առաջ մեր նավերը սուրբ ծովի մեջ,
Կայսր կանգուն նավերի մեջ մենք տնկեցինք, առագաստները
պարզեցինք.

Եվ ինքներս էլ վեր բարձրացանք ու նստեցինք նստիքներին:
Նստած այդպես իրար կողքի՝ մենք ճեղքեցինք բազմափրփուր
ծովը թիով

Եվ շատ շուտով Եգիպտոսի անձրևածին մեծ գետի մեջ մենք
կանգ առանք:

Եվ ես այնտեղ կատարեցի հարյուրեզնյա զոհաբերումն աստվածական:
Իսկ երբ քենին հավերժակյաց աստվածների վերջ տվեցի ես այդպիսով,
580 Դամբան-բլուր անդ կանգնեցի Ագամեմնին, որ նրա փառքն

հավերժ մնա:

Գործն ավարտած՝ ես մեկնեցի: Անմահները շնորհեցին հույն հաջողակ,
Որն ինձ շուտով բերեց, հասցրեց երկիրը այս իմ հայրենի:
Եվ արդ, հիմա պետք է մնաս իմ տանը դու հյուրամեծար՝
Գեթ տասնևմեկ կամ տասներկու օր շարունակ: Այնուհետև
Կողոտրվես դու մեծ պատվով. քեզ կընծայեն ճոխ պարզևներ.
Երեք ճծույզ, փայլուն մի կառք և մի բաժակ գեղեցկափայլ,
Որպեսզի դու, հավերժակյաց ամենագոր աստվածներին
Չոն և հեղում կատարելիս, չմոռանաս ինձ ոչ մի օր»:
Պատասխանեց նրան այնժամ Տելեմաքոսը իմաստուն.

590 «Ոչ, Ատրիդես, այդքան երկար քո հարկի տակ ինձ մի պահիր,
Թեպետ պատրաստ եմ ես սիրով քո մոտ մնալ մի ողջ տարի
Եվ բնավին չըզգալ կարոտն հայրենի տան և սիրելի ծնողների:
Ես հիացած եմ՝ լսելով խոսք ու զրույցդ մեծասքանչ,
Բայց ինձ համար անհամբուստ են ընկերներս սուրբ Պիլոսում.
Այստեղ երկար ինձ մի պահիր. տակ պարզևները քո սասած,
Որ պիտի տաս, միշտ ինձ համար լինելու են սիրանվեր.
Իսկ ճծույզներն ես չեմ տանի դեպ Իթակե. թող քո զարդը

նրանք լինեն,

Քանզի դու ես իշխող տերը լայնատարած շատ դաշտերի,
Որ բարգավաճ ամուս եմ միշտ փարթամ ցորեն և կիպեոխս,

600 Նաև առատ լոտոս, անար ու բարձրաբույս ճերմակ գարի:
Մինչ մենք չունենք Իթակեում դաշտավայրեր, լայն ուղիներ.
Նա սնում է միայն այծեր, իսկ ձիերին արշավելու վայրեր չը կան.
Ծովում եղած կղզիներից և ոչ մեկը մարգավետ չէ,
Ոչ էլ հարմար ձիարշալի ասպարեզ է, իսկ Իթակեն առավել ևս»:

Այդպէս ասաց: Ժպտաց իսկույն Մենելայը կորուսախոս,
Ձեռքով շոյեց նրան քնքուշ, անվամբ կոչեց և խոսք ասաց.

«Դու գերազնիւ արյունից ես, պիտելիո՛ւ իմ, և խոտում ես այնքա՞ն վսեմ.
Լա՛ւ, կը փոխեմ ես նկերդ, և դժվար չէ այդ ինձ համար:

610 Բո՛ւ կտառնաս ամենալալն, հույժ մեծարժեքն ու գովելին.
Ես քեզ կըտամ ճարտարարվեստ ու նկարեն մի պերճ գալաթ,
Ամբողջովին արծաթակերտ, իսկ եզրերը՝ ոսկեդրվագ:

Կերտվածքն է դա Հեփեստոսի. այն ինչ հաստով Սիրոնական

թագավորից՝

Հերոասիքի Փեդիմոսից. նա իր տանը մեզ ընդունեց,

Երբ անդ եղանք մենք ետ գալիս: Եվ դա հիմա ես ուզում եմ

տալ քեզ ընծա»:

Այդպէս անա խոտում էին նրանք այնտեղ իրարու հետ:

Մինչդեռ արդեն հյուրերն էին թագավորի աստվածային տունը գալիս.
Ոմանք բերում էին ոչխար, ոմանք՝ գինի քաջալերիչ,
Իսկ նրանց հետ՝ հացն առաքում էին կանաչ գեղազուտի:

620 Այդպէս նրանք սարքում էին ապարանքում մեծ խրախճանք:

Այդ ժամանակ խոսնայրները Ռդիսուսի պալատի մոտ,
Որ կոխտած կար լայն մի տեղ, հրճվում էին, զվարճանում:

Նստում էին սովորաբար սկավառակ, տեգ ու միզակ:

Բայց մեկուսի էին նստած սեղեխների դեկավարներն՝

Անդ բոլորին գերազանցող Անտիֆոոսն ու Եվրիմաքն աստվածակերպ:

Եվ մոտեցաւ՝ այնտեղ նրանց Նոեմոնը Փրոնիոսյան:

Նա, դիմելով Անտիֆոոսին, հարցմունք արեց և խոսք ասաց.

«Ով Անտիֆոոս, արդո՞ք գիտի՞ մեկն ու մեկը, թե՞ չգիտի՞

630 Երբ պիտի գա Տելեմաքոսն ավագածիր պերճ Պիլոսից.

Նա իմ նաւը վերցրեց գնաց, քայց նաւը ինձ պետք է հիմա:

Գնում եմ ես լայնատարած Էլիս ահա, քանգի այնտեղ

Գտնվում եմ իմ տասներկու՝ ճաշիկ ձիերն և ջորիները իմ տոկուն,

Որոնք սակայն դեռ չեն լծված: Մեկն ուզում եմ բերել, լծել»:

Այդպէս ասաց: Խիստ զարմացան, քանգի նրանց մտքով անգամ

Ձեր անցել, թե նա դեպ Պիլոս է գնացել: Կարծում էին, որ տանն է նա,

Կամ էլ մի տեղ՝ հանդերում իր, խոզարածի, խաշների մոտ:

Եվ Եվպիթյան Անտիֆոոսը պատասխանեց իսկույն նրան ու խոսք ասաց.

«Ծշմարտացի դու ինձ ասա. ե՞րբ նա գնաց, և ո՞վ արդո՞ք

640 Իթակեի ջահելներից նրան եղաւ անդ ուղեկից:

Ընտի՞ր մարդիկ էին արդո՞ք, թե՞ վարձկաններ կամ ստրուկներ.

Այդ էլ կարող էր նա անել: Դու ճիշտ խոսիր, որ ամեն ինչ

լալ իմանամ:

Ան նալն արդոյ՞ք խեց քեզնից նա հակառակ քո ցանկության,
Թե՛ կամովի ինքդ նրան այն զիջեցիր, երբ որ սրտանց նա

խնդրեց քեզ»:

Եվ Նոեմոն Փրոնիոսյանն իսկույն նրան պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ինքս իմ կամքով ես տվեցի: Ո՞վ կարող էր այլ կերպ վարվել,
Երբ խնդրողն էր այնպիսի մարդ, որն իր սրտում մեծ վիշտ ունի,
Դժվարին էր մերժել այնժամ աղերսանքին այդ վշտալի:

Իսկ նրա հետ պատանհները մեկնեցին, որ լավագույնն են ազգի մեջ,

650 Որոնց թվում, իբր առաջնորդ, նկատեցի ես Մեհտորին,

Բայց թերևս աստված էր դա, որը նրան էր մմանվել

Ապշած եմ ես, քանզի երեկ այստեղ տեսա ես Մեհտորին

աստվածակերպ.

Մինչ նա վաղուց, նալը նստած, ուղևորվեց դեպի «Դիոս ավազածիր»:

Այդպես ասաց և հեռացավ, գնաց տունը իր հայրական:

Եվ վրդովվեց այն երկուսի սիրտն անվեհեր: Նրանք իսկույն

Խոսնայրներին իրենց շորջը հավաքեցին և խաղն հապճեպ

ընդհատեցին.

Իսկ Եվաիթյան Անտինոսը նրանց դիմեց և խոսք ասաց

զայրագնաբար,

«Բանգի ինքը տխուր էր խիստ, և լցված էր նրա հոգին

Չար դավանքով, իսկ աչքերն իր վատվում էին ինչպես կրակ.

660 «Ավա՛ղ, իրոք Տեղեմաքոսն հանդգնաբար գլուխ քերեց ճանապարհի

Գործն անվեհեր: Իսկ մենք այնժամ կարծում էինք, որ այդ բնավ

չի կատարվի,

Մինչդեռ կամքին մեր հակառակ, նա՛ այդ լակոտն, ինչպես հարկն է

նալը սարքած,

Ու քաջարի մարդիկ ընտրած ազգի միջից, ճանապարհվեց անավասիկ.

Այսուհետ էլ նա միշտ աղետ և պատուհաս մեզ կը քերի:

Թող կործանի Զևսը նրա զորությունը, նախքան դառնա նա չափահաս:

Պատրաստեցեք ճեպընթաց նավ ու նավաստի քսան հոգի և

հանձնեք ինձ,

Որ ես հսկեմ նրա ուղին վերադարձի: Նեղուցի մեջ,

Իթակեի և Սամեի միջև ժայռոտ դարանամուտ ես կլինեմ,

Այդպես նրա ուղևորումն հանուն իր հոր՝ աղետալի գործ կդառնա»:

670 Այդպես ասաց. բոլորն իրեն խրախուսում էին, գովում,

Ապա շուտով վեր կացան և Ոդիսևսի տուն գնացին:

Մինչդեռ երկար էլ չմնաց Պենեյոպեյն անհրազեկ գործի մասին,

Որ չարադավ խոսնայրները խորհել էին սրտում իրենց նենգապատիր.

Լուրը նրան Մեդոնն հայտնեց. բակի պատի ետև կանգնած՝ լսել էր նա

Որոշումը, այն դալը, որը նստեցին նրանք բակում:

Արդ նա որպէս համբաւաբեր, տուն մտնելով, վազեց դեպի Պենելոպեան:
Երբ նոր էր դեռ նա շեմքն անցել, Պենելոպեան նրան հարցրեց.

«Ասա, բանբեր, ինչո՞ւ արդոյք սուսքեցին քեզ խոսնայրները պանծալի
Գուցէ նրանք պատվիրում են, որ դշուցագուն Ոդիսևսի ծառաները

680 Այժմ ընդհատեն աշխատանքը և պատրաստեն իրենց համար

նոր խրախճանք:

Ո՛հ, երանի թէ վերջինը լինի խնջույքն այդ անիրաւ,
Գեթ դադարեն այստեղ մնալ փեսայության գործի համար.

Հաւաքվում են այստեղ հաճախ, ոչնչացնում ու վատնում են

մեր գույքն ամբողջ,

Ստացվածքը իմ խորիմաց Տելեմաքի: Եվ մի՞թէ դուք ձեր հայրերից

Ձեր մանկության տարիներին չէք իմացել հաստատապէս,

Թե ինչպե՞ս էր լալ ու բարի վերաբերվում Ոդիսևսը ձեր ծնողաց.

Ա՛խ, ոչ ոքի նա չը գիտեր վիրավորել՝ ոչ իր գործով, ոչ էլ խոսքով,

Մինչ սովոր են թագաւորներն աստվածագոր այլ կերպ վարվել

Ու մարդկանցից մահկանացո՛ւ՝ ոմանց ստել և մեծապէս ոմանց սիրել:

690 Իսկ նա բնաւ անօրեն գործ չի կատարել ոչ մի մարդու:

Մինչդեռ հայտնի են ձեր տենչանքն ու անվայել գործերը ձեր:

Իր բարության համար հիմա շնորհակալ չէք դուք բնաւ»:

Պատասխանեց նրան խոհեմ ու իրազեկ Մեդոնն իսկույն.

«Ո՛հ, թագուհիս, երանի՜ թէ անեղ ոճիրն այդ լոկ լիներ:

Կա ավելի վատթարագույնն և ավելի զարհուրելին.

Ահոելի գործ են մտածել խոսնայրները. ո՛հ, Չևսը այդ թող խափանի:

Մտադիր են նրանք սրով Տելեմաքին անդ սպանել,

Երբ որ նա տուն վերադառնա. գնացել է իր հոր մասին

Լուր ստանալու նա սուրբ Պիլոս, Լակեդեմոն աստվածային»:

700 Ասաց այդպէս: Եվ թագուհու սիրտն ու ծնկները թուլացան.

Բերանի մեջ պապանձված էր կարծես լեզուն, աչքերն իսկույն

Լցվեցին հորդ, դառն արցունքով, խզվեց նույնիսկ ձայնը նրա առողջ

ու ջինջ.

Եվ անագան խոսեց միայն ու այսպիսի խոսք նա ասաց.

«Ինչո՞ւ, բանբեր, իմ զաւակը գնաց, ավա՛ղ, ի՞նչ կարիք կար,

Որ նա շրջի արագընթաց սև անվերով, որոնք այնտեղ, ծովերի մեջ,

Նժույզներ են մարդկանց համար ու ճեղքում են ջրերն անծայր.

Մի՞թէ, իրաւ, ուզում է նա, որ մարդկանց մեջ ընդմիջտ անունն

իր վերանա».

Պատասխանեց նրան խոհեմ ու իրազեկ Մեդոնն իսկույն.

«Ես չը գիտեմ. գուցէ իրոք նրան դրդեց մի ոմն աստված,

710 Կամ ներշնչեց սիրտն իր այդպէս՝ Պիլոս գնալ, որպէսզի անդ

գեթ իմանա

Վերադարձն իր սիրելի հոր կամ այն, որ նա մահացել է գուցէ արդեն»:

Ասաց այդպէս ու հեռացաւ նա տան միջով Ողիսևսի:
 Մինչ դառնալի, սրակոտոր վիշտը պատեց նրա հոգին,
 Եվ նա նստել չկարեցաւ տանը եղած բազմոցներից մեկն ու մեկին,
 Այլ վայր ընկաւ իր ամրաշէն ննջարանի շէմքի առաջ
 Ու հեկեկաց դառնակսկիծ: Ծորջը նրա ստրուկ ծառայք,
 Որքան կային տան մեջ այնժամ, ծեր ու ջանել, ջայլեցին խիստ
 ու մեծաձայն:

Եվ դառնապէս հեծկտալով նրանց ասաց Պեգեղուպեն.

«Ակա՛նջ դրեք, սիրելիներ, ինձ հետ ծնված, համահասակ բլուր
 կանանց մեջ

- 720 Օլիմպացին ամենից շատ ինձ է տվել վիշտ ու աղետ և տառապանք:
 Նախ ինձ գրկեց իմ ամուսնուց ազնվամեծար, սոյոժասիրտ,
 Որն իր ամեն արժանիքով միշտ փալլում էր դանապանց մեջ,
 Եվ փառքը իր տարածված էր Հելլադայում ու լայնալիր Արգոսի մեջ:
 Իսկ այժմ ահա իմ այս տնից սիրանվեր իմ զավակին
 Ժանտ մորիկները շորթեցին. մինչ ես, ավա՛ղ, նրա մեկնումը չիմացա:
 Ո՛հ անողոք անպիտաններ, մի՞թե ոչ որ գլխի չընկաւ, որ գեթ գայիք
 Եվ մահիճից ինձ հանէիք. չէ՞ որ այնժամ դուք գիտէիք,
 Թե ե՛րբ տնից նա դուրս եկաւ կամ ե՛րբ ուղղվեց դեպի նալը սևակտուց:
 Ա՛խ, եթե ես իմանայի, որ այդպիսի ճանապարհ է ձեռնարկում նա,
 730 Անշուշտ տանը նա կմնար, որքան էլ խիստ ուղևորվել նա ցանկանար,
 Կամ պետք է ինձ այն ժամանակ նա մահացած թողներ տան մեջ:
 Սակայն ձեզնից մեկը հիմա թող շուտ գնա, կանչի, բերի ծեր Դոլիոսին՝
 Իմ ծառային, որին հայրս ինձ նվիրեց, երբ դեռ այստեղ էի գալիս:
 Նա այժմ հսկիչ խնամող է իմ ծառաշատ պարտեզի մեջ:

Թող նույնհետայն

Լաերտեսի մոտ նա գնա և ամեն բան պատմի նրան:

Գուցե ծերունկն իր մտքի մեջ կարողանա գտնել հիմա գեթ մի հնար
 Եվ գա շուտով ու գանգատվի համայն ազգին՝ ինչպէս սրանք անագորույն
 Ցանկանում են ոչնչացնել աստվածակերպ Ողիսևսի ցեղն ու որդուն»:
 Այնժամ նրան իր խոսքն ասաց ստնտու կին Եվրիկլիան.

- 740 «Ո՛հ, իմ դատրիկ դու սիրելի, կուզես՝ այժմ ինձ ըսպանի՛ր սուր պղնձով,
 Թե չէ՝ թող ինձ դու այս տան մեջ, բայց ես քեզնից իսկությունը
 չեմ թաքցնելու:

Ամբողջ գործը ես գիտեի, ես եմ սարքել և ամեն բան նրան տվել.

Հաց և գինի համեղահամ: Մինչդեռ նա մեծ երդում առաւ

այնժամ ինձնից,

Որ չհայտնեմ քեզ այդ մասին, նախքան կանցնի տասներկու օր,
 Մինչև որ դու ինքդ, սրտով վշտաշարչար, հարցմունք անես և իմանաս.
 Որպեսզի դու քո վաղաժամ լացուկոծով դեմքիդ պերճանքը չվատնես:
 Սակայն հիմա եկ լվացվիր, զգեստն հագիր քո մաքրագույն

- Եվ վերնատուն դու բարձրացիր ծառաներիդ հետ միասին
 Ու ջերմաջերմ անդ սողոթիր ասպարակիր Զևսի դստրիկ Աթենասին:
- 750 Նա է միայն, որ կարող է մահից փրկել քո զավակին:
 Իսկ ծերուկին վշտաչարչար նորից դու վիշտ մի պատճառիր.
 Ես չեմ կարծում, որ տոհմը մեծ Արկեիսիանի երանավետ աստվածներին
 Անհաճ լինի և ստելի: Այլ կմնա տակավին մեկը կենդանի,
 Որն այս շենքին բարձրակտուր, այլև բերրի լայն դաշտերին
 պիտի իշխի»:
- Այդպես ասաց և ամոքեց վիշտը նրա. աչքի արցունքը չորացավ:
 Նա լվացվեց, ապա իսկույն իր մաքրափայլ հագուստն հագավ
 Եվ վերնատուն շուտ բարձրացավ ծառաների հետ միասին:
 Նա զամբյուղը գարի լցրեց և սողոթեց Աթենասին:
 «Լսի՛ր դու ինձ, ասպարակիր Զևսի դստրիկ, անպարտելիդ ո՛վ Աթենաս.
 760 Եթե տանն իր երբևիցե Ոդիսևսը ամենագետ քո մեծ պատվին
 Այրել է գեր թիկնամետերը կուկերի կամ խաշների,
 Հիշիր դու այդ և սիրելի որդուս հիմա պահիր դու ողջ ու անվնաս,
 Եվ վիսացող սեղեխների չար դավանքից փրկիր նրան»:
 Ասաց ու ջերմ նա լաց եղավ: Աթենասը լսեց նրա թախանձանքն այդ:
 Իսկ խոսնայրները սենյակում ստվերամած դեռ աղմկում էին դաժան,
 Եվ վիսացող պատանիներն այսպես էին խոսում այնտեղ.
 «Բազմախոսնայր մեր թագուհին պատրաստվում է ամուսնության
 Եվ չգիտի, թե իր որդուն ինչպիսի մահ է ըսպասում»:
 Այդպես էին խոսում ժամանք՝ չիմանալով, թե իրենց ինչ է վիճակված:
 770 Բայց Անտիոնոսն, անարգելով, դիմեց նրանց ու խոսք ասաց,
 «Ո՛հ, սնապարծ դուք պանդույրներ, թողե՛ք նպերտ, ամբարտալան
 խոսքերը ձեր,
 Որ չըլսի մեկն ու մեկը և չգնա ու այդ մասին հայտնի այնտեղ:
 Այլ շո՛ւտ գնանք մենք լուռումուռ և գաղտնաբար կատարենք այն
 գործը փայլուն,
 Որն հաճելի է բոլորիս և ծնվել է մեր բոլորի սրտերի մեջ»:
 Այդ ասելով՝ ընտրեց իսկույն կորովալիր քսան հոգի
 Եվ նրանց հետ ծովափ գնաց, դեպի նավը արագընդաց:
 Նախ և առաջ ծովի խորքը նրանք սև նավը ձգեցին.
 Կայմը իր տեղը տնկեցին և առագաստը սարքեցին,
 Թիերն ապա պինդ կապեցին կաշվե, սմուր ճուպաններով
 780 Եվ, ամեն ինչ հարդարելով, առագաստները պարզեցին,
 Իսկ մարտական գեները նրանց այնտեղ բերին ծառաները քաջահոգի:
 Խարսխեցին նավը հետո և ափն իջան իրենք իսկույն
 Ու սարքեցին այնտեղ ընթրիք՝ սպասելով, որ գիշերը շուտով կգա:
 Այդ ժամանակ իր վերնատան սենյակի մեջ Պենելոպեն խոհեմամիտ
 Տխուր պառկել էր միայնակ՝ խմիչքն, ուտեստը մոռացած:

Նա մտորում էր ալեկոծ. արդյոք մահից խույս կտա՞ իր ազնիվ որդին,
Թե՞ նա իրոք կկործանվի ամբարտալան խոսնայրների բռնի ուժով:
Այնպես, ինչպես առյուծն հզոր, որսկաններով շրջապատված,
Ահը սրտում, մտածում է, թե մոտենում են ոսոխները որսատենչ,

790 Այդպես ահա մտորելիս՝ նրա աչքին քունը իջավ քաղցրանուշիկ.
Եվ պառկելով նա քուն մտավ, թմբեց մարմինն, ու վերացան

ցավեր ու վիշտ:

Մինչդեռ այլ միտք անդ հղացավ պայծառաչյա վեռ Աթենասն.
Մի ուրվական նա հորինեց և կանացի կերպարանքով օժտեց նրան՝
Նմանությամբ Իփթիմեի, Իկարիոսի պերճ դստրիկի,
Որը մի օր ամուսնացել էր Փերեոսն՝ տուն ունեցող Եվմելի հետ:
Ուրվականն ադ՝ աստվածակերպ Ռդիսևսի տուն նա հղեց,
Որ ամոքի սրտմտությամբ ալեկոծվող ու վշտաբեկ Պենելոպին
Եվ մեղմացնի նրա ջալյանքն ու հեծեծանքն արտոսրալի:
Դռան միգի փոկի կողքով նա մեջարան մտավ նրա,

800 Կանգնեց նրա սնարի մոտ ու բարբառեց և խոսք ասաց.

«Քնա՞ծ ես դու, Պենելոպե, սիրտդ տխուր և վշտաբեկ,
Զալլում ես միշտ: Բայց աստվածները հեշտակյաց, ահավասիկ,
Արգելում են քեզ ողբ անել և հեկեկալ: Իսկ քո որդին դեռ ետ կը գա
Դեպի տունն իր, քանզի հանդեպ աստվածների մեղապարտ չէ

նա քնավին»:

Նրան այսպես պատասխանեց և խոսք ասաց խոհեմամիտ Պենելոպեն՝
Նա, որ քնած էր քաղցրաբույր երազների կամարի տակ.

«Ի՞նչ բան է սա, քույր իմ, ասա՛: Ինչպե՞ս եկար: Մինչդեռ առաջ

չէիր գալիս,

Քանզի չէ՞ որ ապրում ես դու անդ, հեռավոր քո հարկի տակ:

Պատվիրում ես, որ վերջ տամ ես սրտմտությանն ու ջալյանքիս

բազմաչարչար,

810 Որո՞նք մաշում, խորտակում են իմ հեզ սիրտը և իմ հոգին.

Նախ զրկվեցի ես ամուսնուց առյուծաաբառ և ազնվագույն,

Որն, հիրավի, գերազանց էր դանաչանց մեջ ամեն տեսակ արժանիքով.

Հերոս էր նա, որի փառքը Հելլադայում և Արգոսում

Թմրում էր միշտ: Իսկ այժմ, ավա՛ղ, սև, լաչնափոր նավով

մեկնեց սիրած որդիս,

Պանդոփոսն անմիտ: Անփորձ է նա թե՛ գործի և թե՛ խոսքի մեջ:

Ուստի լալիս եմ դառնադառն՝ ավելի շատ նրա համար,

քան ամուսնուս:

Դողում եմ ես այժմ երկյուղից, սարսափում եմ տարակուսած.

Փորձանքի մեջ գուցե ընկնի նա այն երկրում, ուր որ մեկնել է

նա հիմա,

Կամ թե ծովում, ուր չարագործ շատ կան մարդիկ, որ նրա դեմ

դավանք ունեն

820 Եվ ուզում են սպանել նրան, նախքան երկիրն իր հայրենի նա

եւո դառնա»:

Իսկ ուրվականը անմարմին պատասխանեց իսկույն նրան և այս ստաց.

«Քաջալերվիր և քո սրտում չվախենաս դու բնավին.

2Է՝ որ նրա առաջնորդն է մի ուղեկից, որին, որպես զորավիգի,

Կը ցանկալին բոլոր մարդիկ, քանզի իրոք մեծագոր է նա չափազանց

Ինքը Պալլաս Աթենասն է. նա կարեկից է նաև քեզ վշտերիդ մեջ

Եվ հիմա էլ ինձ առաքեց, որ քեզ հայտնեմ ես այդ մասին»:

Նրան նորից իր խոսքն ստաց Պենելոպեյն խոփեմամբ.

«Եթե իրոք դիցուհի ես կամ լսել ես խոսքն սատրծու,

Հայտնիր դու ինձ դժբախտագույն իմ ամուսնու մասին նաև.

830 Կենդանի՞ է դեռ նա սրդյոք և տեսնո՞ւմ է նա կենսատուր լույսն արևի,

Թե՞ նա արդեն մահացած է և Հադեսի տունն է իջել»:

Պատասխանեց այնժամ նրան այն ուրվականը անմարմին.

«Նրա մասին ես չեմ կարող ճշմարտացի քեզ բան ասել.

Մեռա՞ծ է նա, թե՞ կենդանի, քանզի լինել ունայնախոս լավ չէ բնավ»:

Այդպես ստաց և նույնհետայն դուռն փակի անցքի միջով

Անհետացավ, հանց շունչ հողմի: Մինչ խոր քնից իր վեր թռավ

Իկարիոսի դստրիկն այնժամ, և սիրելի սիրտը նրա խորունկ խնդաց,

Քանզի երազն, հանց իրական մի վստ տեսիլ, նրան գիշերն այդ երևաց:

Խոսնապրները նավի վրա շուտ լող տվին ճանապարհով այն ծովային՝

840 Սրտում իրենց միտք անելով Տելեմաքի անագորույն մահվան մասին:

Անդ ծովի մեջ է Աստերիս ապառաժոտ փոքրիկ կղզին,

Իթակեի և քարքարոտ Սամեի մեջ: Եվ կան նրա երկու սպիմ

Նավընկալող հարմարագույն երկու կայան: Ահավասիկ,

Անդ կանգ առած՝ սպասեցին դարանամուտ աքեացիք:

ՈՂԻՍԵՎՍԻ ԼԱՍՏԱՆԱՎԱԿԸ

Արշալույսը վեր բարձրացավ փառաբանված Տիթոնոսի պերճ մահիճից,
Որ իր շողշող լույսը սփռի անմահներից, նաև մարդկանց մահկանացու:
Անմահները բազմած էին մեծ խորհրդի, և նրանց մեջ
Ինքը Զևսն էր բազմել ահեղ, որի կորովն է մեծագույն և գերազանց:
Աթենասը նրանց պատմում էր բազմաթիվ աղետները Ողիսևսի,
Որին նա միշտ կարեկից էր, որը տանն էր դեռ դիցուհու:
«Աստվածահայր դու հզոր Զևս և դուք նաև, հավերժակյաց
ով աստվածներ,

Այո՛, բնավ այսուհետև մականակիր ոչ մի արքա
Թող չլինի հեզ ու բարի կամ ողորմած, թող չիմանա արդարություն,

- 10 Այլ թող որ միշտ նա ժանտ լինի և անօրեն գործ կատարի:
Քանզի ոչ ոք աստվածակերպ Ողիսևսին էլ չի հիշում այն ազգի մեջ,
Որի վրա իշխում էր նա, ինչպես մի հայր՝ ներողամիտ ու բարերար:
Մինչդեռ հիմա գտնվում է կղզու վրա՝ կրելով վիշտ ու տառապանք
Անդ, Կալիպսո դիցուհու տանն, որ պահում է նրան բռնի:
Վերադառնալ դեպի երկիրն իր հայրենի և դեպի տուն նա չի կարող,
Քանզի չունի ոչ ընկերներ, ոչ բազմաթի արագ նավեր,
Որոնք նրան ուղեկցեին լայնատարած, խոր լանջերով մթին ծովի:
Իսկ այժմ ահա մտադրվել են ըսպանել սիրատենչիկ նրա որդուն
Տուն դառնալիս: Մեկնել է նա դեպի Պիլոս, Լակիդեմոն աստվածային,
20 Որպեսզի գեր անդ իմանա որևէ լուր կամ մի համբավ իր հոր մասին»:
Պատասխանեց և խոսք ասաց նրան Զևսը ամպահալած.
«Ո՛հ իմ զավակ, ի՞նչ խոսք էր այդ, որ դուրս թռավ քո շուրթերից.
Զե՛ որ ինքըդ, դու քո խելքով ամենագետ, որոշեցիր,
Որ Ողիսևսն ետ պիտի գա և նրանցից առնի վրեժն իր ահավոր:
Եվ ինքդ դու, որ կարող ես, Տելեմաքին եղիր հիմա մի ուղեկից,
Որպեսզի նա ողջ, անվնաս ետ գա, հասնի իր երկիրը հայրենական,

Իսկ սեղեխներն իրենց նստիւմ էտ կը դառնան անհաշտակ -
ու ձեռնունայն»:

Այդ ասելով՝ դիմեց ապա նա Հերմեսին՝ սիրանվեր իր գալակին.

«Դու ես, Հերմես, բանքերը մեր այլ դեպքերում: Նաև հիմա

30 Գնա, հաշտման գեղազանգուր, հավերժահարս աստվածուհուն

մեր կամքն ամուր՝

Բազմահմուտ Ողիսևսի դարձի մասին: Թող նա շուտով ճանապարհվի,

Սակայն նրան թող չողեկցի ոչ ոք, ո՛չ մարդ մահկանացու,

ո՛չ էլ աստված:

Այլ նա ինքը, լատուսիայտի վրա ամուր, թող բշուր տանջանք,

վիշտ կրելով՝

Գնա, հասնի քսաներորդ օրը պտղավետ Աքերիա՝

Պերն երկիրը փեսակների, որոնք իրոք ազգական են աստվածներին:

Նրանք նրան անդ աչնայիսի պատիվ կտան, որը վայել է աստըծուն,

Եվ կողարկեն նավի վրա նրան դեպի հալքենի հողը սիրելի:

Կտան նրան ալնքան ոսկի, ալնքան պղինձ ու հագուստներ

փարթամ ու բշուր,

Որքան անգամ Տրոյայից Ողիսևսը իր հետ տանել չէր կարենա,

40 Եթե բաժինն իր ավարի անդ ստանար ու բարեբախտ էտ գար իր տուն:

Նրան աղբյւն է վիճակված՝ վերադառնալ դեպի երկիրն իր հալքենի,

Դեպի տունն իր բարձրակտուր և տեսնել անդ սիրանվեր բոլոր

մարդկանց»:

Ասաց աղբյւն, հնազանդվեց նրան Հերմեսն Արգոսասպան:

Նա նույնհետայն իր ոտքերին մուկերն հագալ գեղեցկափայլ,

Անեղծ ու պերն և ոսկեղեն, որոնք նրան թոցնում էին լայն ծովերի,

Անպարագիծ երկրի վրա, հանց հողմերի շունչը թեթև:

Իր ձեռքն առաւ գալազանը, որով գիտեր նա քուն բերել

Մահկանացու մարդկանց աչքին և կամ քնից արթնացնել:

Մականը այդ ձեռքին բռնած՝ թռավ, գնաց Արգոսասպանը մեծագոր:

50 Իսկ երբ հասաւ նա Պիերիա ջինջ եթերից իսկույն իջաւ նա ծովի մեջ,

Ապա արագ ճախրեց, սահեց մի թևավոր ճաչի նման,

Որ ջրերում հաճախակի թաց է անում կուրծքն ու թևերն իր կորովի՝

Հավերժագոչ, մթին ծովի վտանգավոր խորշերի մեջ ձուկ որսալիս:

Աղբյւն, դրան նմանվելով, Հերմեսն արագ սահեց ծովի մակերեսով:

Իսկ երբ, աղբյւն պանալով, եկաւ, հասաւ հեռու կղզին,

Կապույտ ծովից ցամաք ելաւ, ապա շարժվեց, գնաց դեպի խոր

բարանձաւն,

Որի մեջ հենց բնակւում էր գեղազանգուր հավերժահարս

աստվածուհին:

Եվ հիրավի, նա դիցուհուն գտաւ աչնտեղ, անձալի մեջ:

Օջալսի մեջ վառւում էր անդ բորբ կրակը: Բոցավառվող մալքիների

1. Ջևը Հերմեսին ողարկում է Կալիստ հավերժահարսի մոտ (նկար սափորի վրա):

60 Եվ խնկեմու բուրմունքն
անուշ տարածված էր
կղզու վրա ամենուրեք:

Հավերժահարս աստվածուհին, երգն հնչելով
իր քաղցրաձայն, Ոսկի մաքոքը շարժելով,
հյուսում էր անդկամ
պտտվում հաստոցի մոտ:

Անձավի շուրջ ծաղկափթիթ,
ճոխ անում էր անտառը խիտ
Եվ նրա մեջ՝ պերճ կաղամախ
ու լաստեմի, անուշաբույր շատ
նոճիներ:

Ծառերի մեջ բնակալել էին
բազում թռչունները
թեթևաթև,

Աղմկարար ջրագուսներ, բյուր բլեճներ և ճուռակներ,
Որոնք իրենց ճոխ կերակուրն հայթայթում են լայն ծովափին:
Այդ խորափոր քարանձավի շուրջ բոլորը անում էին փարթամորեն
Կանաչազարդ որթեր բազում ողկույզներով բեռնավորված:

70 Եվ չորս աղբյուր իրար կողքի, ջինջ ու վճիտ, ինչպես բյուրեղ,
Հոսում էին ու վազվզում այստեղ-այնտեղ և ամենուր:
Ծորջը ծաղկող մարգեր կային, իսկ նրանց մեջ՝ նւխուր, չքնաղ
մանուշակներ:

Եթե այցի գար այդ կղզին մեկը անմահ աստվածներից,
Տեսնելով այդ՝ կզարմանար, և կլցվեր հիացմունքով նրա հոգին:

Եվ կանգ առավ այնտեղ ահա սուրհանդակը Արգոսասպան,
Ծորջը նայեց ու հոգեպես նա հագեցավ այդ ամենով,
Ապա մտավ խոր անձավը, և առաջին իսկ հայացքից
Պերճ Կալիստոն՝ գեղեցկուհին աստվածների, հեշտ ճանաչեց
իսկույն նրան,

Քանզի իրար անձանոթ չեն աստվածները հավերժակյաց,

80 Նույնիսկ եթե բնակվում են նրանք հեռու միսրյանցից.
Բայց չը գտավ ներսում այդի նա քաջասիրտ Ռդիսևսին,

Որ, ծովափի ժայռին նստած, ինչպէս և միշտ, լաց էր լինում
դառնակսկիւմ.

Սրտակոտոր հեծեճանքով մաշում էր նա սիրտն ու հոգին
իր վշտաբեկ,

Աչքն իր ուղղած հուզվող ծովի հեռաստանին՝ դառն արցունք էր
թափում այնտեղ:

Մինչ Հերմեսին պերճ Կալիպսոն՝ գեղեցկութիւն աստվածների,
Հարցում արեց, հրավիրեց, որ նա նստի վառ բազմոցին.
«Ի՞նչ կա, առա, որ եկել ես դու այժմ, Հերմես ոսկեմական.
Գերամեծար իմ սիրելի, մինչդէտ առաջ այցելության չէիր գալիս:
Արդ, ինձ առա, ի՞նչ ես ուզում. կրկատարեմ, ինչպէս դրդում է
սիրտս ինձ,

90 Եթե միայն ես կարող եմ այդ կատարել, եթե գործն է հնարավոր:
Բայց նախապէս հետևիր ինձ, որպէսզի քեզ հյուրասիրեմ ես արտագին»:
Այդպէս առաջ աստվածուհին, ապա դրեց նրա առաջ նա մի սեղան
Ու ամբոստիս առաջարկեց, լցրեց նաև կարմիր նեկտար:
Եվ սխեց ուտել, խմել արգոսասարսն բանքերը ժիր:
Երբ նա կերավ ու հագեցավ, և իր հոգին կերովստնով այդ լիացավ,
Այնժամ նրա նա հարցմունքին պատասխանեց և խոսք առաջ.
«Աստվածուհիդ, հարց ես տալիս այստեղ եկած դու աստըծուն.
Ծննդարտացի ես քեզ կասեմ, ինչպէս որ դու հորդորեցիր:
Զուր միայն ինձ պատվիրեց այժմ այստեղ գալ, ինքս թեպէտ չէի ուզում.

100 Եվ իսկապէս, ո՞վ կուզենա կամով անցնել ծովի ջրերը անասման,
Զե՞ որ չկա մահկանացու մարդկանց ոչ մի քաղաք այստեղ,
Որտեղ ընտիր, հարյուրեզնյա զոհ եմ անում աստվածներին:
Բայց մեկն ու մեկն աստվածներից անկարող է չկատարել կամ անտեսել
Հզոր կամքը, հրամանը ասպարակիի Զևս—զգոնի:
Ասում է նա, որ այստեղ է թշվառագույն քաջն այն հզոր հերոսներից,
Որ կովեցին Պրիամոսի քաղաքի մոտ ինը տարի կորովաբար,
Իսկ տասներորդ տարում նրանք քաղաքը այն հիմնահատակ
խորտակեցին

Ու հեռացան: Ետ դառնալիս՝ Աթենասի դեմ չարաչար մեղանչեցին,
Եվ նա նետեց նրանց վրա սինդիի հողմ, մեծ ափքներ.

110 Այդպէս ահա ոչնչացան նրա բոլոր ընկերները:
Իսկ իրեն էլ՝ հողմն ու ափքը զարկեցին և, քշելով, հասցրին այստեղ:
Ահավասիկ՝ նա պատվիրեց, որ այդ քաջին դու արձակես փութանակի,
Քանզի բախտը չի սահմանել, որ վախճանվի նա՝ հեռու իր սիրածներից:
Վիճակված է նրան՝ դառնալ դեպի երկիրն իր հայրենի,
Դեպի տունն իր բարձրակոտոր և տեսնել անդ սիրանվեր բոլոր
մարդկանց»:
Այդպէս առաջ, ու Կալիպսոն՝ գեղեցկութիւն աստվածների, ահաբեկվեց,

Եվ, Հերմեսին դառնալով, նա պատասխանեց և խոսքն ասաց
իր թեւովոր.

«Ո՛հ, աստվածներ. որքա՛ն եք դուք նախանձաբեկ և անողորք:

Այդ կրքի մեջ

- Գերազանց եք դուք բոլորից: Վրդովվում եք դուք չափազանց,
120 Երբ դիցուհիք միանում են քաջերի հետ, որ ամուսին դառնան իրենց:
Երբ վարդամատն Արշալույսը Օրիոնին սիրով սիրեց, ողջագուրեց,
Վրդովվեցիք, նախանձեցիք դո՛ւք հեշտակյաց ո՛վ աստվածներ,
Մինչև նրան սուրբ Արտեմիսը ոսկեգան, Օրտիգիայում հարձակվելով,
Զարկեց հանկարծ և սպանեց իր մահաբեր սլաքներով:
Նույն բանն եղաւ, երբ Դեմետերը վարսագեղ, սրտի տեղչին
հնազանդված,

Մի եռահերկ հողի վրա Յասիոնի հետ մեկ մահիճում սիրով կապվեց:
Մինչ այդ մասին Զևսը այնժամ շատ չը մնաց անիրազեկ,
Այլ շողշողուն շանթով զարկեց և սպանեց նա Յասիոնին:
Նույնպէս և ինձ, ով աստվածներ, թույլ չեք տալիս, որ ես ապրեմ
այս քաջի հետ:

- 130 Ես եմ փրկել նրան ծովում, երբ նստած էր ջարդված նաւի նա ողնուցին:
Ծողշողենի իր կայծակով Զևսն ահաւոր զարկեց ուժգին
Եվ խորտակեց, այրեց նրա նաւը ծովում մուգ-մթագույն:
Կործանվեցին այդ ժամանակ նրա բոլոր ընկերները ազնվամեծար,
Մինչդեռ նրան հողմը քշեց, և ալիքներն այստեղ հանկարծ ափ
նետեցին:

Իսկ ես նրան ջերմ սիրեցի, խնամեցի ու սնեցի գորովագին.
Հույս ունեի և հաստատ կամք՝ դարձնել նրան հավերժ անմահ,
Բայց քանի որ աստվածներից ոչ ոք բնավ չի հանդգնի
Ասպարակիի Զևսի կամքը չկատարել կամ անտեսել,
Թող որ գնա նա դեպի ծովն հավերժագոյ, քանզի Զևսն է
պահանջում այդ.

- 140 Սակայն նրան ես չեմ կարող ոչ աջակցել, ոչ էլ մարդիկ տալ ուղեկից,
Քանզի չունեմ ես բազմաթի, խորագոգ նաւ և ընկերներ հաւատարիմ,
Որոնք նրան ուղեկցեին լայնատարած, մուգ լանջերով մթին ծովի:
Բայց նրանից չեմ թաքցնի, այլ խորհրդով կօժանդակեմ ես քարեհաճ,
Ինչպէս պետք է նա անվնաս վերադառնա իր երկիրը հայրենական»:
Կրկին նրան իր խոսքն ասաց սուրհանդակը Արգոսասպան.
«Ուրեմն հիմա քաց թող նրան և պատկառիր դու զայրույթից
ահել Զևսի,

Որպեսզի նա հետագայում զայրույթով քեզ չվնասի»:

Այդ ասելով՝ շուտ հեռացավ Արգոսասպանն հզորագոր:

Իսկ մեծարգո հավերժահարսն ուղղվեց, գնաց դեպ Ոդիսսեոս մեծահոգի,

- 150 Քանզի Զևսի հրամանին հնազանդվեց նա իսկապէս:

Ողիսևսին անդ ծովափին մատած գտաւ: Նրա դէմքին
Դառն արցունքը չէր ցամաքել: Նա իր տխուր կյանքն էր մաշում
այնտեղ անօգ.

Հատաչելով կարոտատենչ դարձի մասին՝ ջաշում էր մա սրտամորմոք,
Նրաքն սշլաւ ամենեկին հաճելի չէր հաւերթահարսն, որի հետ մա
Գիշերում էր լայն անձաւի մեջ ակամաւ և դիցունու ցանկությամբ լոկ:
Իսկ ցերեկներն անցկացնում էր ծովի ափին, ժայռի վրա, մտահոգւած:
Հեծեծանքով ու դառնությամբ անդ մաշում էր մա իր հոգին
Եւ, հաչելով հուզւած ծովի հեռաստանին, վարար արցունք էր
թափում միշտ:

Այդ, մոտեցաւ մրան այնտեղ հաւերթահարսն աստվածագոր
և խոսք ասաց.

160 «Թշվառական, բաւ չէ՞՝ այդքան ջաշանք անես. կյանքդ իզուր
դու մի՛ կարճիր:

Այդէն սրտանց պատրաստ եմ ես ճանապարհել քեզ այստեղից.
Գնա շուտով, կտրիր երկար, հաստ գերաններ. սուր կացինով
քեզ պատրաստիր

Դու լայնալիր մի լատանաւ, բայց վերևից դրա՛ շինիր
Տախտակամած, որ քեզ տանի դա դեպի ծովը մթագուն:
Իսկ ես կտամ քեզ հաց և ջուր. ճանապարհիդ համար մաւ
Առատորեն կտամ գինի, որ քո քաղցին ու ծարաւին դու հագուրդ տաս:
Կհագցնեմ քեզ մոր զգեստ և ողեկից հողմ կառաքեմ,
Որ սիրելի և հայրական քո երկիրը հասնես դու ողջ և անվնաս,
Ինչպէս որ այդ ցանկանում եմ այժմ լայնալիր երկնքի տեր

աստվածները,

170 Որոնք ինձնից զորաւոր եմ և՛ գործի մեջ, և՛ իմաստուն վճիռներով»:

Այդպէս ասաց: Ահաքելվեց բազմահաւերթ Ողիսևսը.

Նա, դիմելով աստվածունուն խոսքերն ասաց այս թեւովոր.

«Բո մտքում մի ուրիշ բան կա, աստվածունի, ո՛չ մեկնումն իմ:

Պատվիրում ես լատանաւով անել ու գոռ անդունդները անցնել ծովի.

Դժվար է այդ և ահռելի: Նույնիսկ արագ մալերը հարթ ու համաշափ,

Զևսի հողմով խրախուսւած՝ միշտ չեն հաջող այն անցընում:

Ահաւասիկ, քո ցանկությանը հակառակ, լատանաւով ես չեմ գնա,

Մինչև որ դու չկամենաս մեծ երդումով երդվել այստեղ,

Որ ինձ համար չես հորինում դու այլ աղետ մի չարադաւ»:

180 Այդպէս ասաց, և Կալիստոն աստվածային իսկույն ժպտաց,

Նրան ձեռքով մա փայփայեց, անվամբ կոչեց ու խոսք ասաց.

«Միշտ որ դու խիստ խորամանկ ես, հնարագետ և իմաստուն,

Որ այդպիսի լուրջ ու զգաստ և խորիմաց միտք հղացար:

Թող իմանան, իբրև վկա, երկիրը այս, երկինքը լայն

Եւ Ստիքսի ջրերը հորդ, որոնք հոսում են գետնի տակ (այս է իրոք

Երանալետ աստվածների երդումը մեծ և անալոր),
Երդվում եմ արդ, որ ես քո դեմ չեմ հորինում ոչ մի աղետ, ոչ մի
դավանք,

Այլ քեզ իրոք այն եմ միայն խորհուրդ տալիս, որն իմ ազնիվ
համոզմունքն է.

Այդպես ինքս կվարվեի, եթե իրավ քո վիճակում ես լինեի:
190 2Է՞ որ ես էլ և՛ կամք ունեմ, և՛ սուրբ ձգտում արդարության,
Նաև սիրտս այս կրծքի տակ երկաթից չէ, այլ վատվում է
կարեկցությամբ»:

Այդ ասելով՝ քայլեց, գնաց պերճ դիցունիին աստվածների
Եվ հետևեց աստվածուհուն Ողիսևսը բազմաշարչար:
Երկուսով էլ խոր քարանձավ նրանք մտան. քաջն հողածին և դիցունին:
Բազմեց այնտեղ նա բազմոցին, որից դեռ նոր Արգոսասպանը
վեր կացավ.

Հավերժահարսն իսկույն դրեց նրա առաջ ամեն տեսակ կերակուրներ՝
Ե՛վ խմիչքներ, և՛ ուտելիք, որ ուտում են միայն մարդիկ մահկանացու:
Ինքն էլ ախա բազմեց ողիղ աստվածակերպ Ողիսևսին դեմ-հանդիման,
Իսկ նածիշտները դիցունուն մատուցեցին քաղցր նեկտար և ամբրոսիա:
200 Այդպես նրանք ձեռք մեկնեցին պատրաստ դրված ուտեստներից.

Երբ հագեցան կերով խոմով նրանք այդպես և լիովի,
Նախ և առաջ իր խոսքն ասաց պերճ դիցունիին աստվածների.
«Դյուցասնունդ Լաերտածին, ո՛վ Ողիսևս բազմահնար
Ուրեմն դու մտադիր ես գնալ, հասնել քո օջախը բարձրակտուր
Եվ սիրելի քո հայրենիք: Բարո՞ւլ գնաս. հաջողություն քեզ կմաղթեմ:
Բայց եթե դու իմանայիր՝ որքա՞ն տանջանք և դառն աղետ
Դեռ վիճակված է քեզ կրել, մինչև հասնես դու հայրենի երկիրը քո,
Իրավ, ինձ մոտ կմնայիր և կապրելիր ինձ հետ այստեղ, իմ հարկի տակ.
Ու դու անմահ կլինեիր, հավերժակյաց, թեպետ ձգտում ես դեպի տուն,

210 Որ կնոջդ տեսնես շուտով, որին այդպես կարոտել ես փափագատենչ:
Մինչ կարող եմ արդարացի ես պարծենալ, որ իսկապես քո կնոջից
Հասակովս կամ իմ տեսքով վատթար չեմ ես: Եվ չի կարող
Մահկանացու կինը մրցել գեղեցկությամբ անմահների պերճանքի հետ»:
Պատասխանեց իսկույն նրան Ողիսևսը ամենագետ.

«Ես լավ գիտեմ, որ իմաստուն Պենելոպեյն, եթե նայես՝
Իր հասակով և իր տեսքով քեզնից նսեմ է առավել ու աննշան,
Իբրև թշվառ մահկանացու, սակայն չէ՞ որ անմահ ես դու:
Բայց կարոտ եմ ես իմ կնոջ, նրա վիշտն է ինձ ամեն օր տառապեցնում
Ես ուզում եմ տունս գնալ, մեծափափագ օրը տեսնել վերադարձիս:

220 Իսկ եթե մեկն աստվածներից մթին ծովում ինձ պատճառի
նոր արհավիրք

Կըհանդուրժեմ ես նաև այդ. բազմափորձ է սիրտս, տոկուն.

Ծատ եւ կրել եւ տառապանք, խոնջանք ու վիշտ ծովերի մեջ,
'Նաև այնտեղ՝ պատերազմում, թող միանա և նոր՝ աղետն այդ ամենին»:

Այդպես առաց: Մինչդեռ արևը մայր մտավ, և ամենուր տիրեց խավար:
Եվ հեռացան նրանք իսկույն: 'Այնտեղ՝ մի մեղմ անկյունի մեջ

խոր անձավի

Սիրո քաղցր գգվանքի մեջ հրճվում էին նրանք մենակ:
Իսկ երբ ծագեց առավոտյան արշալույսը վարդամատն,
Ողիսևսը հագավ իսկույն իր պատմունքն ու վերաբերմունք:
Իսկ դիցուհին ծածկեց ծածկոցն իր նրբահյուս, գեղեցկափայլ

ու շողշողուն,

230 Կապեց մեջքին նա իր գոտին՝ գեղեցկակերտ ու ոսկեղեն,

Այնուհետև քաշեց գլխին պայծառ շղարշը նկարեն

Եվ սկսեց Ողիսևսին ողևորման նա պատրաստել:

Հանձնեց նրան նա մի տապար՝ թեթև ու մեծ, պղնձակերտ,

Երկապոյի և ձեռքի համար հարմարալույն ու գեղեցիկ,

Որը ամուր հագցըրած էր ձիթենու պինդ փայտից կոթին:

Եվ բացի այդ՝ տվեց նրան մի սրբատաշ, հղկված ուրագ.

Ապա հապճեպ ողևորվեց դեպ հեռավոր ծայրը կղզու,

Ուր մեծամեծ ծառեր կային և՛ կաղամախ, և՛ լաստենի, և՛ երկնահաս

Եղևնիներ. բոլորը գուռ ու մերկացած, լողի համար պինդ ու հարմար:

Երբ որ նրան նա ցույց տվեց, թե որտեղ են աճում ծառեր

բարձրակատար,

240 Իսկույն ևեթ աստվածուհի պերճ Կալիպսոն ետ դարձավ տուն:

Եվ սկսեց նա կորատել այնտեղ ծառեր, եռաց նրա գործը արագ.

Նա քսան ծառ կտրեց այդպես, սուր կացինով սրբատաշեց

շուրջանակի,

Հղկեց ապա ճարտարապես, չափեց լարով և հարթեցրեց նա համաչափ:

Իսկ Կալիպսոն՝ պերճ դիցուհին աստվածային, նորից եկավ,

բերեց գշիր:

Եվ նա փորեց ու ծակծկեց գերաններն այդ, կապեց, կցեց իրարու հետ.

Պահանգներով և սեպերով պինդ հեղուսեց ու լաստանավն

այդպես կերտեց:

Ինչպես վարպետն հյուանության մեջ ճարտարագործ, չափում է լավ,

Ապա շինում լանջածավալ ու բեռնատար նավի հատակն,

250 Այդպես շինեց Ողիսևսը լաստանավն իր տարողունակ:

Ձողեր տնկեց և հեղուսեց հեցուկներով ու ցանկապատ շինեց վերուստ,

Ցանկապատի վրա երկար նա բռնակներ շինեց նաև.

Տնկեց կայմը, որին կցեց սռագաստի համար մի ձող:

Եվ բացի այդ՝ դեկ պատրաստեց, որպեսզի ճիշտ դեկավարի,

ուղղությոն տա,

Շեղքերի մէջ նա խիտ առ խիտ խցկեց ճյուղերը ոտննու,
Որ պաշտպանվի նաւը ջրից, հետո լցրեց նա լաստի մէջ շատ

կոճղ ու ճյուղ:

Եվ Կալիստոն՝ աստվածային պերճ դիցունիսն, բերեց կտալ

մի շողշողուն,

Որ առագաստ նա պատրաստի, իսկ Ողիսեսն այդ էլ շինեց

ճարտարորեն:

Կցեց դրան նա չվաններ, առագաստի սյարանները սարքեց իսկույն

260 Ու վերջապէս լծակներով լատը ձգեց աստվածային ծովի վրա:

Հասաւ արդեն չորրորդ օրը, և պատրաստված էր ամեն բան,

Իսկ հինգերորդ օրը նրան ճամփա դրեց պերճ Կալիստոն աստվածային:

Նա լողացրեց նրան մաքուր, հագուստ հագցրեց անուշաբույր,

Նրա համար բերեց, դրեց մի տիկ գինի մուգ-կարմրագույն

Ու մեծագույն մի տկով ջուր: Դրեց նաև նա ընտրովի մի պարփ պաշար.

Բազմաբազում քաղցրեղեններ ու տենչալի շատ ուտեստներ:

Նա առաքեց այնուհետև բարենպաստ ուղեկից հողմ,

Որի համար Ողիսեսը ուրախացաւ և առագաստն իսկույն պարզեց:

Նստեց ապա նա ղեկի մոտ, ղեկը շարժեց, ղեկավարեց վարպետորեն,

270 Եվ այնուհետ քունը նրա աչքերն այլևս չփակեց:

Նա նայում էր Բուլքին անդուլ և անագան միշտ մայր մտնող

Եզնարածին, այլև Արջին, որը նաև կոչվում է Սայլ,

Որ միևնույն տեղն է շարժվում և անդադար հետևում է Օրիոնին

Ու երբևէ Օվկիանոսի ջրերի մէջ չի ընկղմվում:

Կալիստոն էր, աստվածային պերճ դիցունիսն, տվել պատվերն

այդ նախօրոք,

Որ աստղերն այդ իր ձախ թևում միշտ ունենա նա՝ ծովի մէջ

նավարկելիս:

Տասնկյոթ օր նա շարունակ իր ուղին էր անցնում ծովով,

Տասնութերորդ օրը արդեն երևացին փեակների

Երկրի լեռներն ստվերամած, որ նավորդին մոտ էին շատ.

280 Դրանք մթին այդ ծովի մէջ նման էին մի մարտական մեծ վահանի:

Այնժամ երկրից եթովպացոց ետ էր գալիս երկրաասանն իշխանագոր.

Երբ լեռներից սոլիմների տեսաւ հանկարծ, որ Ողիսեսն է ծովն անցնում,

Ահեղորեն նա զայրացաւ, սիրտը լցվեց վրդովմունքով:

Թափահարեց նա գլուխն իր, ապա խոսեց և իր հոգուն այս

խոսքն ասաց.

«Ավա՛ղ, միթե աստվածները, երբ ես հեռու երկրում էի եթովպական,

Ողիսեսի բախտը այլ կերպ եմ որոշել: Ահավասիկ հասնում է նա

Փեակների երկիրն արդեն, որտեղ նրան վիճակված է վերջ ի վերջո

Խույս տալ ցանցից իր բազմադետ տանջանքների, որ կրում է
նա հաճախաւ:
Բայց դեռ, կարծեմ, շատ տառապանք պիտի կրի, մինչև որ կուշտ
նա հագեմա»:

290 Այրպէս ասաց և հաւաքեց նա ամպերը: Եռածանին իր ձեռքն ստաւ,
Փոթորկեց ծովն ու բորբոքեց շունչը բոլոր մրրիկների.
Թուխայ ամպերը խիտ ծածկեցին երկիրն ու ծովն ամենուրեք,
Իսկ երկնքից գիշերն իջաւ. խիտ հուզվեցին հոռիկու Եկրոսն ու
Նոտուրը,

Այլև Զեփյոտն արագաշունչ ու Բորեասն եթերածին,
Ռրոնք ուժգին անդ նետեցին վիթխարի ու բուն պիքներ:
Եվ թուլացան սիրելի սիրտն ու ծնկները Ռոփսուսի:
Նա վրդուկեց ու իր հոգուն քաջակոյրով՝ այս խոսքն ասաց.
«Ալա՛հ, որքան դժբախտ եմ ես: Ի՞նչ կլինի վերջն իմ արդյոք:
Ոհ, երևի ճիշտ գուշակեց աստվածոմիհն իմ ասպազան.

300 Ձէ՛ որ ասաց, որ ծովի մեջ, նախքան հասնեմ իմ հայրենի երկիրը ես,
Պիտի կրեմ շատ աղետներ: Եվ այժմ ահա կատարվում է ամենը այդ:
Տե՛ս, որպիսի՛ խիտ ամպերով Զևաը պատեց անծայրածիր երկինքն
ամբողջ.

Բորբոքել է ծովը հոռիկու, շուրջը շաչում են մրրիկները բազմազան՝
Լի հուզմունքով փոթորկալից, և այժմ արդեն անխուսափ է
կորուստը իմ:

Ա՛խ, եռակի, քառապատիկ երջանիկ եմ դանաչացիք, որոնք ընկան,
Կործանվեցին լայն Տրոյայում՝ Ատրիդների հաւատարիմ:
Լաւ չէ՞ր լինի, որ նաև ես կործանվեի ժանտ օրհասով
Հենց այն օրը, երբ բազմամբոխ տրոյացիք Պելևսյանի դիակի մոտ
Թափում էին գլխիս անվերջ բլուր-բլուրավոր սուր միզակներ:

310 Եվ այդ դեպքում ինձ մեծ պատվով կը թաղեին, ես վեհ փառքի
կը հասնեի

Աքեյանց մեջ, մինչ այժմ պետք է ես մահանամ մահով թշվառ
և անարժան»:

Այդ ասելիս՝ նրա վրա վերուստ ընկաւ մի անոռի, հոռիկու պիք
Եվ գալարեց, պտույտ տվեց լատաճաւը ահագնակի:
Իսկ Ռոփսուսն, ղեկն իր ձեռքից բաց թողնելով, ցած տապալվեց
Եվ ծովն ընկաւ լաստից պոկվեց: Մի՞նչ հողմերի բուրնկումը

անեղաշունչ,
Հանց ամենուր գոռ շառաչող հոռիկու մրրիկ, զարկեց, կտորեց
կայմն մեջտեղից.

Առագաստը և նրա ձողն հոռիկու թափով ծով նետվեցին ու սլացան
Ալիքների արշալի մեջ, Ռոփսուսին՝ Կոհակները դեռ պահեցին
Ջրերի տակ. չկարեցաւ նա փրփրալից ալյաց ճնշումն հաղթահարել,

320 Ծանրացած էր նա հագուստով, որ Կալիպսոն հագցրեց նրան
արժանապես.

Բայց ի վերջո նա դուրս եկավ. բերնից թափվում էր ջուրն աղի,
Որն հոսում էր նաև նրա գլխից, բոլոր գիսակներից:
Չը մոռացավ նա լաստը իր, թեպետ արդեն հոգնած էր խիստ:
Նա, ալիքները ճեղքելով, ուղղվեց դեպի այն ու բռնեց
Եվ, փրկվելով օրհասական իր վիճակից, նստեց լաստին:
Հուժկու ալյաց հորձանքի մեջ լաստը նետվում էր աջ ու ձախ,
Հանց աշունքին ժանտ Բորենասն է քշում փշերը դաշտի մեջ,
Որոնք, թվով անհաշվելի, հողմի առաջ միանում են, կցվում իրար,
Այդպես ծովում հողմերն, աստ-անդ հար նետելով, քշում էին

լաստը նրա:

330 Մերթ Նոտոսն էր այն նետում դեպ Բորենասը, որ սա քշի,
Մերթ էլ՝ Եվրոսն էր այն ձգում դեպի Ջեփյուոն, որ հալածի նա անխնա:
Բայց Կադմոսի դստրիկն՝ Ինոն, քաջահասակ Լևկոթենն, տեսավ նրան.
Մահկանացու էր նա առաջ և մարդաձայն, սակայն հիմա
Նա ծովային աստվածուհու վեհ փառքին էր արժանացել:
Գթաց նա հեգ Ռդիսևսին, որ տառապում էր մեծապես.
Նմանվելով ճայի՝ իսկույն նա դուրս եկավ հորձանքներից,
Ամուր նստեց լաստանավին, ապա ասաց Ռդիսևսին.
«Ո՛հ, դու դժբախտ, ինչո՞ւ արդյոք Պոսիդոնը երկրասասան
Քո դեմ այդպես զայրացած է ու տեղում է նա քո գլխին բյուր

աղետներ:

340 Սակայն նա քեզ չի կործանի, թեպետև խիստ փափագ ունի.
Դու ինձ լսիր, վարվիր այսպես, քանզի, կարծես, դու պանդույր չես:
Հանիր շորդ և դեն ձգիր. իսկ լաստը այս թող հողմերի քմալքներից
Ու ձեռքերովդ լող տուր այժմ և փրկությունը որոնիր
Անդ, երկրի մեջ փեակների, քանզի այնտեղ է վիճակված քեզ

ապաստան:

Վերցրո՛ւ անեղծ, աստվածատուր այս քողը և կրծքիդ փոփր,
Եվ դու բնավ այսուհետև չես վախենա կործանումից:
Իսկ երբ լող տաս դու ձեռքերով և ցամաքին հասնես շուտով,
Քողն արձակիր և այն իսկույն ծովը նետիր դու մթագույն,
Սակայն ափից հեռու ձգիր և ցամաքով երկրի ներսը արագ գնա»:

350 Այդպես ասաց աստվածուհին և քողն հանձնեց իսկույն նրան,
Իսկ ինքն ապա, ճայի մման, սուզվեց նորից խորքն ալեկոծ,
Մթին ծովի, և մթագույն ալիքն իսկույն ծածկեց նրան:
Ու մտածեց բազմաշարժար Ռդիսևսը աստվածակերպ,
Մտահոգված՝ նա հառաչեց և քաջ սրտին այս խոսքն ասաց.

«Վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ: Ոհ, միգուցե մեկն ու մեկը սատկածներից
 իմ դեմ հիմա
 'Նոր նենգություն է հորինում՝ պատվիրելով, որ լատանալը ես թողնեմ:
 Սակայն ես այդ չեմ կատարի, զի տեսնում եմ՝ հեռու է դեռ
 ցամաքն ինձնից,
 Ուր ինձ համար, ինչպես սասց, նոր ապաստան է վիճակված:
 Լավ չի՞ լինի, վարվեմ այսպես.— և ստավել բարվոք է դա այժմ
 ինձ թվում,

360 Քանի որ այժմ գերանները պահանգներով դեռ հեղուակված,
 կցված են պինդ,
 Ես կը մնամ լատիս վրա և կը կրեմ, կը հանդուրժեմ այժմ ամեն ինչ:
 Իսկ երբ արդեն լատանալն իմ աստ խորտակվի ալիքներում
 այս ամառնոր,
 Ծով կհետվեմ ու լող կտամ, ուրիշ հնար քաջահարմար այստեղ չկա»:
 Մինչ նա այդպես միտք էր անում ինքն իր սրտում և իր հոգում,
 Պոսիդոնը երկրատառան հուզեց, շարժեց մի անոռի, մեծ ու հզոր,
 Կարծես ուղիղ նրա գլխին վերուստ կախված, հուժկու ալիք.
 Ողիսևսի լատին զարկեց: Ինչպես հողմի շունչն ամենի
 Քշում է գոս կույտը հարդի և այն նետում է ցիրուցան,
 Այդպես անա ջարդեց, ցրեց նա գերաններն երկար լատի:
 370 Իսկ Ողիսևսն գերաններից մեկը բռնեց ու ցատկելով՝ վրան նստեց,
 Ինչպես հեծնում են ճծույզ ձին. հանեց հագուստն, որը տվել էր
 Կալիստոն,

Ու ծով ձգեց: Սպա հապճեպ նա իր կրծքին կապեց քողը
 կախարդական,
 Պարզեց ձեռքերն իր լայնորեն ու ծով նետվեց գլուխն ի վար՝
 Փափագելով լող տալ այդպես: Տեսավ նրան երկրաատանն
 իշխանագոր,

Ծարժեց գլուխն և ինքն իր մեջ ու իր սրտին այսպես սասց.
 «Այդպես անա, բյուր տառապանք հանդուրժելով, շրջիր ծովում
 դու չարագույժ,
 Մինչև որ գաւ դեպի ցամաք, հասնես մարդկանց դյուցասանունդ.
 Բայց և այնժամ, համոզված եմ, չես տրտնջա, որ տառապանքն էր
 քո նվազ»:

Սասց այդպես ու մորակեց գեղեցկաբաշ նա ձիերին,
 380 Գնաց հասավ իսկույն Էգե, ուր ազնվաշուք ապարանքն էր նրա
 կանգնած:

Մինչ Աթենասն՝ դուստրը Զևսի, այլ բան մտքում իր մտածեց.
 Արգելեց նա շունչն հողմերի, ուղիները փակեց նրանց,
 Պատվեր տվեց, որ դադարեն բոլորն իսկույն և քուն մտնեն մեղմ
 ու հանգիստ:

Հուզվեց միայն Բորեասը, որ վերացնի ալիքներն՝ այն,
Որպեսզի գեթ դյուցասնունդ Ռդիսևսը գնա, հասնի
Փեակներին անդ թիասեր և խուսափի այդ մահացու իր վիճակից:
Բայց նա այդպես՝ երկու գիշեր ու երկու օր տաքութեովեց

հորդ ալյաց մեջ,
Ինքն իր սրտում և մախապես լավ զգալով իր անխուսափ կորուստն
այնտեղ:

390 Իսկ երբ երրորդ օրն ասեղծեց Արշալույսը գեղագանգուր,
Սաստկաշունչ հողմը դադարեց, շուրջը տիրեց հանդարտություն,
Խաղաղ ծովն էր Ռդիսևսի դիմաց փոված: Նա, ալիքով առաջ նետված,
Քաջահալաց մայեց շուրջն իր և նկատեց ցամաքն այնտեղ:
Ինչպես հաճախ որդոց համար ցնծալետ է ու բերկրալի կյանքն

իրենց հոր,
Որը, պատկած հիվանդագին, երկարատև տանջանքի մեջ,
Հար տառապում էր սաստկապես, քանզի դեռ էր տկարության
մատնել նրան,

Բայց փրկել են աստվածները նրան մահից՝ բերկրաճառ տալով
նրա որդոց,

Այդպես ահա Ռդիսևսին հույժ բերկրալի թվաց երկիրն ու անտառը,
Եվ նա ուժգին լող էր տալիս, որ գեթ շուտով ոտքն իր դընի հողի վրա:
Երբ նա արդեն այնքան մոտ էր, որքան կարող է ձայնն հառնել,

400 Լսեց հանկարծ գոռ թնդյունը ժայռը թակող ալիքների:
Մինչ վիթխարի, մեծ ալիքները կատաղի զարկվում էին չոր ցամաքին
Ու մրոնշում ահագնակի, և ամեն ինչ ծովափրփուրն էր պատել անդ:
Ծորջը չկար մավակալան և ծովախորշ կամ մավերին մի ապաստան:
Ժայռերն էին ցցված ծովում և ծովածեծ, ապառաժուտ, քարափ միայն,
Ուստի իսկույն Ռդիսևսի սիրտն ու ծնկները թուլացան,
Եվ վշտացած այս խոսքն ասաց նա իր սրտին քաջախիզալի.
«Ավա՛ղ. Ջևաք թույլ տվեց ինձ տեսնել երկիրն անակնկալ,
Անդունդները ես լող տվի, գոռ ալիքները ճեղքելով՝ այստեղ հասա,
Սակայն չկա ճերմակ ծովից դուրս ելնելու ոչ մի հնար.

410 Դեմս կանգնած են սեպեզր լեռնաժայռեր, շուրջն՝ ալիքներն,
հոխորտալով,

Աղմըկում են մեծամոռունչ ու մոլեգին. վերուստ կախված են ուղղաբերձ
Ապառաժներն անմատչելի, ծովն է այստեղ հուզված ու խոր.

Անհնար է երկու ոտքով կանգնել ամուր և խուսափել ժանտ աղետից:
Եթե փորձեն ես դուրս ցատկել, հուժկու ալիքն ինձ կարող է բռնել

իսկույն

Եվ խիստ նետել այս ժայռերին, և կլինի փորձն իմ մահի:
Եթե այլուր լող տամ՝ ափին այս զուգահեռ, որ գտնեն գեթ
Հեշտ զատիվայր, որևէ ծերայ, մավակալան,

Սարսափում եմ. ո՛ր, միգուցե մորիկը ինձ, հեծեծման մեջ այս

չարադետ,

Վերցնի, ապա քշի, տանի՝ դեպ հեռուները ձկնալետ այս մուգ ծովի:

420 Կամ միգուցե մի ոմն աստված անդ մի հրեշ ծովից հանկարծ

իմ դեմ հանի,

Որպիսիներն աչտեղ իրոք շատ է՝ սնում Ամփիտրիտեն փառապասկ.

Քանզի գիտեմ, իմ դեմ ասատիկ զայրացած է Պոսիդոնը երկրասասան»:

Երբ որ այդպես միտք էր անում նա՝ իր սրտում և հոգու մեջ,

Հուժկու ալիքն հանկարծ նրան բռնեց, նետեց դեպ լեռնաժայռը ավունքի:

Մաշկն իր մարմնի պիտ պոկեր և ոսկրերն էլ ջարդուվշուր պիտի աներ,

Եթե նրան աստվածունի վեհ Աթենասն այնպիսի միտք չներշնչեր.

Նա շուտափույթ, երկու ձեռքով, ժայռը բռնեց և, հեծնելով,

Նրա լանջին կախված մնաց, իսկ ժանտ ալիքը ետ քաշվեց,

Եվ նա մահից իր խուսափեց: Սակայն ալիքն, ետ քաշվելով,

նորից թնդաց,

430 Վրա տվեց, նրան զարկեց, ժայռից պոկեց ու դեպ ծովի՝ խորքը տարավ:

Այնպես, ինչպես բազմոտանուն, եթե նրան իր խոռոչից

դուրս են բերում,

Կաշում են պինդ և խիտալիտ բազմաբազում ավազիկներ,

Այդպես նրա հաղթ ձեռքերի պոկված մաշկը կտոր-կտոր

Կպած մնաց ժայռի լանջին, իսկ ալիքը ծածկեց նրան ամբողջովին:

Եվ Ոդիսևսը տարաբախտ, ճակատագրին՝ իր հակառակ, պիտ

կործանվեր,

Եթե նրան քաջահմար խորհուրդ չը տար պայծառաշյա վեհ Աթենասն:

Դուրս լող տալով ալիքներից, որոնք թակում էին ափունքը՝ ցամաքի,

Նա լողալով շարժվեց հեռուն՝ աչքն իր ուղղած դեպի երկիրն,

որ գեթ մի կերպ

Տեսնի այնտեղ հեշտ մատչելի մի զտոփվեր, նավակայան:

440 Երբ, լող տալով, եկավ, հասավ նա բերանին գեղեցկահոս վարար գետի,

Նրա աչքին անդ երևաց հարմարագույն և հարթ մի տեղ,

Փափուկ մի ափ, որն ազատ էր քարից, ժայռից, պաշտպանված

էր ժանտ հողմերից:

Նա հասկացավ, որ ծովալեժ մի գետ է դա, և աղոթեց նա սրտագին.

«Լսի՛ր ինձ, տեր, ով որ լինես, դիմում եմ քեզ աղերասնքով.

Խուսափել եմ այսպես ահա ծովից հուժկու և զայրույթից Պոսիդոնի:

Չէ՞ որ անմահ աստվածների վեհ խնամքին արժանի եմ նաև նրանք,

Որ գալիս են իբրև դժբախտ թափառական, անչպես ես եմ, ահավասիկ,

Եկել եմ ժանտ թափառումից: Ընկած եմ, սրդ, քո հորձանքին

ու ծնկներիս:

Խղճա ինձ, տեր, քանզի ես քեզ աղոթում եմ հանց արժանի մի

խնդրարկու»:

450 Ասաց այդպես: Եվ նույնհետայն գետ-աստվածը դադար տվեց
հորդ հոսանքին,
Զսպեց, սանձեց ալիքներն իր: Ստեղծելով շուրջը նրա հանդարտություն՝
Նրան փրկեց իր հունի մեջ: Բայց թուլացել էին նրա ծնկներն այդեն
Ու ձեռքերը. ալիքների դեմ կուլելուց սիրտն էր արդեն սաստիկ տկար:
Ուռեց նրա մարմինն ամբողջ. ջուրն էր հոսում նրա քթից և բերանից:
Անշնչացած, անխոս և լուռ՝ պառկեց այնտեղ նա ուժասպառ,
Եվ տիրեցին նրան այդպես անհուն խոնջանքն ու թուլությունն:
Բայց երբ հետո նա շունչ քաշեց, ուշքի եկավ, միտքն արթնացավ
իր հոգու մեջ,

Իսկույն ևեթ աստվածուհու կախարդական քողն արձակեց
Եվ այն հապճեպ նետեց գետի հորձանքի մեջ այն ծովալիճ.
460 Քողը սահեց ալիքների մեջքի վրա: Աստվածուհի ինձն այնտեղ
Այն ընդունեց սիրանվեր իր ձեռքերով: Իսկ նա, գետից հեռանալով,
Չոքեց դալար շամբուտի մեջ և համբուրեց երկիրն ու հողը կենարար:
Ապա հուզվեց և խոսք ասաց նա իր սրտին քաջախիզախ.
«Վա՛յ ինձ, ալա՛ն, ինչե՛ր պիտի դեռ ես կրեմ, ի՞նչ կլինի վերջն
իմ արդյոք.
Եթե այստեղ, այս գետի մոտ, ես անցկացնեմ գիշերը այս
ծանրաթախիժ.

Եղյամբ վատ, վնասարար և ցողը ցուրտ կարող եմ ինձ
Աստ կործանել. իսկ ես չե՞ որ առանց այդ էլ ուժասպառ եմ
արդեն հիմա:

Մինչ ցրտաշունչ հողմն է փչում առավոտյան այս հորդ գետից:
Սակայն եթե վեր բարձրանամ ես բլուրն այս և անտառում սովերամած,
470 Տերևախիտ ճյուղերի մեջ անդ քուն մտնեմ, եթե այդպես
ինձ խստագին
Խոնջանքն ու ցուրտն հաղթահարեն, ու ես սուզվեմ քաղցրանուշիկ
խոր քնի մեջ,
Երկյուղում եմ. ո՛հ միգուցե գազաններին դառնամ ալալ ու կերակուր»:
Նրան, այդպես միտք անելիս, հանկարծ թվաց, որ լավագույնը
վերջինն է:

Ուստի գնաց նա անտառը, որ թեքված էր դեպի գետն այն.
Նա սողալով տակը մտավ մի ճյուղավոր ու խիտ թփի,
Որն աճում էր մեծ ցողունից. մի ճյուղն ազնիվ ձիթենի էր, մյուսը,
սակայն,
Վալրենի էր: Խորքը դրանց չէր թափանցում քամիների շունչը խոնավ,
Եվ չէր հասնում դրանց բնավ վառ ճառագայթը արևի:
Անձրևն անգամ դեռ չէր անցել դրանց ներսը, չափազանց խիտ
էին դրանք.

480 Թփերն աճում էին կցված ու միասին: Դրանց տակ մտավ Ոդիսևսը:

Իր հաղթ ձեռքով նա տերևներ անդ հավաքեց և անկողին տարքեց
իսկույն,

Քանզի կային բյուրաբազում շատ տերևներ անդ կուտակված,
Որոնցով լավ պատուպարվել կարող էին մույնիսկ երկու կամ երեք մարդ,
Երբ եղանակը վատ լիներ, երբ թնդային փոթորիկներ:

Տեսնելով այդ՝ բազմաչարչար, սատվածակերպ Ողիսևը խնդաց 'հոգով,
'Պսոկեց իսկույն և իր վրա տերևների կույտը ցանեց.

Այնպես, ինչպես դաշտում հեռու, որտեղ չկա ո՛չ հարևան և ո՛չ սի
մարդ,

Իր խանձողն է մոծիրի մեջ թաքցնում, պահում հովիվն հաճախ,

Որ կրակի սաղմը մնա և այն այլուր ձեռք բերելու պետք չլինի,

490 Այդպես ծածկվեց Ողիսևը տերևներով: Իսկ Աթենասն

Քունն աչքերին ցանեց նրա, որ խոնջանքից նա ազատվի,

Եվ շուտափույթ փակեց նրա արտևանունքը սիրելի:

Ե ր գ Վ Ե ց Ե ր ո ր դ

ՈՂԻՍԵՎԱԸ ԳԱԼԻՍ Է ՓԵԱԿՆԵՐԻ ՄՈՏ

- Այդպէս քնած էր դյուցազուն Ռդիսէսը բազմաշարշար:
Հաղթահարել էին նրան քունը խորունկ և խոնջանքը:
Այդ ժամանակ Աթենասը՝ աստվածուհին պալծառաչաւ,
Թռալ, գնաց դէպի քաղաքն ու երկիրը փեակների.
Սրանք առաջ, վաղ ժամանակ, ապրում էին Հիպերիայում լայնատարած,
Անդ, մերձակա կիկլոպներին, որոնք անչափ նպերտ էին ու վիսացող,
Ու միշտ նրանց՝ ճնշում էին, երբ առավել կորուլալիր ու գերազանց:
Եվ դուրս հանեց փեակներին Նալսիթոոսն աստվածակերպ,
Սքերիա բերեց բնակության, որը նեղու էր մարդկանցից շահախնդիր:
10 Քաղաքի շուրջը պարիսպներ նա կառուցեց, տներ շինեց բնակության,
Կանգնեց փարթամ նա տանարներ աստվածներին և բաժանեց հողն
ամենքին:
Սակայն մահվան ուժով գերված՝ վաղուց ի վեր տունն էր իջել
նա Հադէսի:
Եվ իշխում էր այժմ Ալկինոոսն՝ աստվածներից իմաստութունն
իր ստացած:
Արդ՝ Աթենասն՝ աստվածուհին շողշողաչաւ, մեծահոգի Ռդիսէսի
Դարձի մասին հոգ տանելով, դէպի նրա ապարանքը ուղղվեց, գնաց:
Նա բարձրացաւ, արագ մտաւ ննջարանը գեղեցկակերտ ու նկարեն,
Ուր քնած էր աստվածատես արքայադուստրը՝ Նալսիկան,
Գեղեցկափայլ պերճ դատրիկը մեծահոգի Ալկինոոսի.
Իսկ նրա մոտ, այնտեղ դռան երկու կողմից, կանգնած էին զույգ
նաժիշտներ՝
20 Քարիսներից իրենց պերճանքը ստացած: Փակված էին դռներն հղկված:
Եվ դիցուհին, հանց հողմի շունչ, արագ անցաւ դէպ անկողինը սղջրկա,
Կանգնեց նրա նա սնարին, դիմեց նրան և խոսք ասաց՝
Նմանվելով ծովագնաց քաջ Դիմասի այն դատրիկին,
Որին իրոք հասակակից էր Նալսիկան, և որին նա սիրում էր շատ:

Անա, նրա տեսքն ընդունած, Աթենասը պայծառաչյա աչսպես խոսեց.
«Ինչպե՞ս է որ, ով Նալսիկա, սիրած մայրդ ծուլ է ծնել քեզ, ապաքեն,
Եվ քնած ես դու տակաւին՝ անհոգ թողած քո զգեստները պերճաշուք.
Մինչդեռ արդեն մոտիկ է քո ամուսնությունն, երբ դու ինքդ պիտի

զուգես

- Եվ պիտ զուգես նաև նրանց, որ կտանեն՝ քեզ հարսանիք:
30 Լավ զգեստներ պարկեշտ հագնող մարդն է արժան փառք ու պատվի,
Եվ ցնծում են ուրախությամբ հայրը նրա և հարգո մայրն:
Արդ, եկ գնանք մենք լվացքի, հենց որ ծագի Արշալույսը ճաճանչագեղ.
Կը հետևենք քեզ նաև ես, հանց օգնական, որ շուտափույթ գործն

ավարտես:

- Իսկ դու չէ՞ որ երկար, աչսպես, մնալու չես կույս, ամուրի.
Եվ քեզ արդեն խնամախոս են փեսայան ամբողջ ազգի քաջագուններն,
Որոնց ցեղին պատկանում ես նույնպես և դու: Ահալափկ,
Առաւիտ վաղ գնա, խնդրիք վեճմափալ քո ծնող հորն, որ պատվիրի
Կառքը լծել ջորիք արագ, որպեսզի շուտ նրա վրա բառնանք, տանենք
Պատմունքներ, ծածկոցները փայլենազարդ և գոտիներն:
40 Եվ ավելի վայելույշ է, որ դու գնաս կառքի վրա, և ոչ ոտքով ու հետիոտն,
Քանզի չէ՞ որ լվացքի տեղն հեռու է շատ մեր քաղաքից»:
Այդ ասելով՝ պայծառաչյա Աթենասը դեպ Օլիմպոսը հեռացավ,
Ուր ասում են, աստվածների հավերժ անեղծ բնակավայրն է անասաւան.
Ոչ հողմերն են տատանում այն, և ոչ անձրևն է թրջում.
Զյունը երբեք չի ծածկում այն, երկինքն է միշտ ջինջ ու կապույտ,
Ու լցված է լուսապայծառ շաչումն այնտեղ Արեգակի.
Եվ հրճվում են նրա վրա երանալետ աստվածները հավերժապես:
Երբ խրատեց պերճ աղջկան, անդուստ իսկույն Աթենասը թոսավ, գնաց:
Ծագեց շուտով Արշալույսը գեղեցկագան և արթնացրեց
50 Գեղեցկափալ Նալսիկային, որ զարմացած էր երագով:
Իսկույն վազեց, սուներ մտավ, որ այն պատմի ծնողներին,
Իր սիրելի հորն ու մորը: Երկուսին էլ տան մեջ գտավ.
Նաժիշտների հետ միասին մայրը, նստած օջախի մոտ,
Ծիրանագույն մաքուր բրդից թել էր մսնում: Իսկ հայրիկին նա

հանդիպեց

- Դռան առջև. նա գնում էր դեպի ատշանը մեծափառ իշխանների:
Այնտեղ նրան վեհ խորհրդի կանչել էին փեսայները ազնվամեծար:
Արդ, մոտեցավ նա իր հորը և խոսքն ասաց այս մեղմագին.
«Ոհ, հայրիկ ջան, չե՞ս պատվիրի, որ ինձ համար սարքավորեն
60 Գեղեցկանիվ կառքը բարձրիկ. պիտի տանեն ես գետափը լվանալու
Մեր զգեստները գեղազարդ, քանզի դրանք կեղոտտ են այժմ:
2է՞ որ և քեզ, իշխանագարս մարդկանց շարքում, խորհրդի մեջ

հանդես գալիս,

Վայելուչ է մարմնիդ վրա միշտ ունենալ մաքուր զգեստներ,
Եվ բացի այդ, քո տանն ունես սիրանվեր դու հինգ որդի.
Երկուսն արդեն ամուսնացած, իսկ երեքը ծաղկահասակ և ամուրի:
Չէ՞ որ նրանք ցանկանում են, պերճ, մաքրափայլ, զգեստն հագած,
Պարահանդես գնալ հաճախ: Մինչ հոգատարն այդ գործերի

ես եմ միայն»:

Ասաց այդպես, բայց ամաչեց հիշել նաև սիրատենչիկ իր հարսանիքն:
Հայրն հասկացավ, ուստի իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց.

70 «Ջալակա, քեզ չեմ խնայի ոչ ջորիներ, ոչ էլ այլ բան,

Գնա, ինչպես կամենում ես. թող գան շուտով ստրուկները և

պատրաստեն

Գեղեցկանիվ կառքը բարձրիկ, իսկ վերևից թող դնեն թափքը

գեղեցիկ»:

Ասաց այդպես ու ձայն տվեց ստրուկներին, որոնք իսկույն այդ լսեցին:
Դուրս հանեցին ու սարքեցին իսկույն կառքը գեղեցկանիվ ու ջորեքաշ:

Մոտ բերեցին և ջորիներ ամրասմբակ ու լծեցին կառքը փայլուն,
Իսկ Նավսիկան խորդանոցից հանեց, բերեց հագուստեղենը գերհրաշ:

Ապա բարձեց նա խնամքով կառքի վրա հղկված ու կոկ և նկարեն:

Համբոյով մեջ մայրը դրեց շատ այլևայլ ուտեստեղեն,

Դրեց նաև նա մսեղեն, լցրեց գինին մի այծենի նուրբ տկի մեջ:

80 Եվ բարձրացավ, կանգնեց ապա կառքի վրա պերճ Նավսիկան:

Մայրը բերեց տվեց նաև օծանելիքը ոսկեկերտ մի փարչի մեջ,

Որ իր մարմինը նա օծի նաժիշտների հետ միասին:

Ու Նավսիկան իր ձեռքն առավ սիրուն մտրակն և երասանը շողշողուն

Եվ մտրակեց ջորիներին: Թնդաց դոփյունը ոտքերի. անխոնջ ու ծիր

Ջորիները սուր սլացան, արագ տարան հագուստեղենն ու աղջկան,

Բայց ոչ մենակ. նրան իսկույն հետևեցին և նաժիշտները ժրաջան:

Եկան այդպես և շատ շուտով գետափն հասան գեղեցկահոս,

Որ մշտական լվարաններ էին տարքված, որոնց տակից ջինջ ու

պայծառ

Ջուրն էր հոսում առատորեն, որ կարող էր կեղտն ամենայն մաքրել

խալառ:

90 Այնտեղ նրանք ջորիներին հապճեպ կառքից արձակեցին

Եվ թողեցին, որպեսզի անդ, այն հորդահոս գետի ափին,

Լավ արածեն ու վայելեն կանաչ խոտերը մեղրահամ և հյութալից:

Ապա իրենք ցած բերեցին կառքից հագուստն ու թափեցին սև ջրի մեջ.

Եվ սկսեցին, մրցակցելով իրարու հետ, կոխ տալ, քամել փոսերի մեջ:

Երբ լվացին նրանք այդպես, կեղտից ամբողջը մաքրեցին,

Ծուտ փոռեցին անդ շարեշար ծովի ափին, ուր մեծ հորձանքը

հորդ այլաց

Ամենից շատ դուրս էր գետում դեպի ցամաք կոպին, ավազ:

Այնուհետև լավ լուսացան և օծվեցին պարարտ յուղով
Ու նստեցին գետի ափին այնժամ ճաշի համեղահամ:

100 Մինչդեռ լվացքը թողեցին, որ չորանա արևի վառ լույսերի տակ:
Երբ կերովսումն աւարտեցին ու հագեցան, նաժիշտները և Նախիկան,
Գլխաքողերն արձակելով, ցած ձգեցին և սկսեցին գնդակ խաղալ:
Մինչ նրանց մեջ լուսաթևիկ Նախիկան փորձն սկսեց երկու պարի:
Եվ ճիշտ այնպես, ինչպես վեստ Արտեմիսը, երբ ճախրում է նա,
քաջադեղ,

Բարձրակատար Էրիմանթի և Տևգետի լանջով շքեղ,
Արագավազ եղնիկների ու կինճերի բազմազվարճ որսն անելիս,
Երբ նրա շուրջ թռչկոտում են դաշտակենցաղ հավերժահարս
սկերճ դիցունիք,
Ասպարակիր Զևսի դստերք, և Լետոյի սիրտն է թնդում
բերկրանքով լի,
Քանզի նրա դատրիկն անմահ գլխով, տեսքով, գերազանց է
անդ բոլորից,

110 Եվ հեշտ է միշտ նրան իսկույն անդ ճանաչել, թեպետ բոլորն են
գեղեցիկ,

Այդպես անա կույսն ամուրի գեղեցկությամբ գերազանցն էր
նաժիշտներից:

Արդ, երբ նրանք պատրաստվեցին վերադառնալ և տուն գնալ,
Երբ լծեցին ջորիներին ու լվացված, պերճ զգեստը հավաքեցին,
Աթենասը՝ պայծառաչյա աստվածուհին, մի այլ, նոր գործ
անդ հորինեց,

Որպեսզի շուտ Ոդիսևսը քնից զարթնի և այդ շքնաղ կույսին տեսնի,
Եվ, որպեսզի կույսն աննման նրան տանի դեպ քաղաքը փեակների:
Գնդակն անա արքայադուստրն այնժամ ձգեց դեպի մեկն իր
նաժիշտներից,

Բայց վրիպեց, և գնդակը ընկավ գետի հորձանքի մեջ:

Նրանք բարձր գոգոռացին, և արթնացավ Ոդիսևսը աստվածակերպ:

120 Նա վեր կացավ և սկսեց ինքն իր սրտում խոր միտք անել:

«Վա՛յ ինձ, ալիա՛ղ: Որտե՞ղ եմ ես. ի՞նչ հողածին մարդկանց
մոտ եմ ես այժմ եկել:

Գուցե գոռոզ նկերտների մի վայր է սա կամ վայրենի և անօրեն,

Գուցե արանք մարդիկ են հեզ և հյուրասեր, աստվածավախ

և բարեգութ:

Սակայն կարծես ձայն եմ լսում, նուրբ, կանացի, քնքուշ մի ձայն

աստ, մերձակա,

Ինչպես մի ճիշ շքնաղ կույսի կամ Նիմփայի. նրանք հաճախ

Գտնվում են լեռների մեջ, արտ-արոտում կամ գետերի սկունքներում,

Գուցե եկել և հասել եմ մարդկանց ուրույն բնակության:

- Լալ է սակայն, որ ես ինքս փորձեմ գնալ և իմանալ հաստատուպես»:
 Ասաց այդպես Ողիսևը աստվածատես և դուրս եկավ թիփ տակից:
- 130 Կարող ձեռքով թանձրաթիփից նա կտրատեց տերևաշատ մի փունջ
 ճյուղեր,
 Որ նրանցով ծածկի մի կերպ իր մերկացած մարմնի մասերն ասոթալի:
 Եվ նա գնաց, ինչպես առյուծ մի լեռնասուն, իր զորությամբ
 ինքնավստահ,
 Որն անցնում է՝ անտեսելով անձրևը հորդ և ժանտ քամին:
 Ինչպես կրակ,
- Փայլատակում են աչքերն իր: Մինչ նա, հզոր, ներս է խոժում
 Ոչխարների և կովերի կամ վայրենի եղնիկների մեջ հանկարծ:
 Քաղցն է դրդում շորթել ոչխարը փարախից և պարիսպը անցնել ամուր:
 Այդպես ելավ Ողիսևը, որ մոտենա աղջիկներին գեղագանգուր,
 Թեպետ մերկ էր նա ողջ մարմնով, բայց կարիքն էր դրդում նրան:
 Եվ նա թվաց աղջիկներին զարհուրելի, տիղմով պատած և ալյանդակ:
- 140 Ահաբեկված՝ նրանք փախան այս ու այն կողմ, դեպի ծովի
 ափունքը կոր,
 Եվ միմիայն դուստրը մնաց Ալկինոոսի: Աթենասը նրա սրտին
 Ներշնչեց բուռն խիզախություն և մարմինը ձերբազատեց նա երկյուղից:
 Սրտապնդված՝ նա դեմառդեմ կանգնեց տեղում: Մինչ Ողիսևը
 մտածեց.
 Գրկե՛լ արդյոք գեղեցկափայլ կույսի ծունկը և աղերսել նրան այդպես,
 Թե՞ խոսքերով թախանձագին, պատկառանքով պետք է դիմել՝
 միայն հեռվից,
- Որպեսզի գեթ նա քաղաքը ցույց տա իրեն և տա նաև հագուստեղեն:
 Այդպես այնժամ միտք անելիս՝ նրան թվաց, որ բարվոք է և օգտակար
 Խնդրել հեռվից, պատկառանքով, խնդրել խոսքով թախանձալի,
 Քանզի եթե ծունկը գրկի, գուցե այնժամ խիստ վրդովվի կույսի հոգին:
- 150 Եվ նույնհետև թախանձանքի խոսքով դիմեց և այս ատուց.
 «Աղաչում եմ քեզ ծնկաչոք. դիցուհի՞ ես, թե՞ երկրածին:
 Եթե մեկն ես աստվածներից դու, հիրավի, որ իշխում եմ լսյն երկնքին,
 Ապա ուրեմն, ըստ քո տեսքի և հասակի, ավելի շուտ
 Նման ես դու Արտեմիսին՝ Ջևսի դստերն ամենագոր,
 Իսկ եթե դու մահկանացու հողածին ես և ապրում ես երկրի վրա,
 Եռապատիկ երջանիկ եմ քո հայրը քաջ և քո մայրը գերամեծար,
 Եռապատիկ բախտավոր եմ եղբայրներիդ, որոնց սիրտը, քեզ նայելիս,
 Լցվում է ջերմ ու խանդավառ մի հրճվանքով, քանզի նրանք,
 Տեսնում են, թե ինչպես ես դու հրաշագեղ խմբապար մտնում:
- 160 Բայց առավել երանելի կհամարեմ ես այն մարդուն մահկանացու,
 Որը հաղթի նվերներով ուրիշներին և տուն տանի քեզ իբրև կին:
 Քանզի երբեք ես չեմ տեսել աչքովս նման մահկանացու, ո՛չ կին, ո՛չ էլ

- Մի տղամարդ. քեզ հայելով՝ զարմացած եմ ես չափազանց:
 Եվ մի անգամ միայն տեսա ես Դելոսում, Ապոլլոնի բազիլի մոտ,
 Ուղիղ քեզ պես՝ վայելչակազմ, նորաքողբոջ, պերճ մի ուղեջ արմավենի:
 Գործով էի այնտեղ եկել, ինձ հետ կային բազմաբազում և այլ մարդիկ.
 Մինչ այդ ուղին իմ խեղճ գլխին թափեց բազում տանջանք ու վիշտ
 չարաշուստիկ:
- Եվ ճիշտ այսպես այն ժամանակ երկար ուշքի չէի գալիս ես զարմանքից.
 Ո՛հ, դժվար թե այդպիսի ծառ երբևիցե բուսել, ծագել է այս երկրից:
 170 Այդպես և այժմ, ա՛յ կին, քեզնով ապշած եմ ես. սարսափում եմ,
 ահավասիկ,
 Մոտ գալ, դիպչել քո ծնկներին: Բայց վիշտը ժանտ խորտակում է
 իմ հոգին:
 Միայն երեկ, քսաներորդ օրն, ես ժանտ մահից խուսափեցի
 մթին ծովում.
 Այդքան երկար, անել ու գոռ հողմերի մեջ, ինձ քշում էր սլիքը ժանտ,
 Անդ, Օգիգիա կղզու այս կողմ: Եվ արդ հիմա աստվածն է ինձ
 Գետել այստեղ,
 Որպեսզի նոր ժանտ աղետներ ես հանդուրժեմ, քանզի բնավ
 չեմ կարծում ես,
 Որ վերացան դրանք արդեն, այլ աստվածներն ինձ կը բերեն
 դեռ շատ աղետ:
 Իշխանուհիդ, խղճա դու ինձ: Բյուրաբազում աղետ, փորձանք
 հանդուրժած,
 Քեզ եմ դիմում ես առաջին անգամ, ահա: Անծանոթ եմ, չեմ ճանաչում
 Աստ ոչ ոքի և չգիտեմ, ո՞վ է իշխողն այս աշխարհի, այս քաղաքի:
 180 Յույց տուր ուղին դեպի քաղաք. ձորձ շնորհիր, որ մարմինս
 ծածկեմ միայն,
 Եթե ունես կամ վերցրել ես, այստեղ գալով, գեթ մի կապոց:
 Թող շնորհեն քեզ աստվածներն, ինչ որ սրտանց դու ցանկանաս.
 Պերտ տուն ու տեղ և ամուսին ու նրա հետ համերաշխ կյանքը
 անպակաս:
 Եվ արդարև՝ չկա ոչինչ ավելի լավ, ազնվագույն ու պանծալի,
 Քան այն, երբ միշտ մարդ ու կինն են համաբարո և սիրով լի
 մեկ հարկի տակ՝
 Ի բերկրություն բարեկամի և ի հեճուկս նախանձաբեկ չար թշնամու:
 Մինչ ամենից ավելի լավ նրանք իրենք են գիտակցում բախտն
 այդպիսի»:
- Եվ Նավսիկան լուսաթևիկ պատախաճեց ու խոսք ասաց.
 «Օտարական, դու լիրբ մարդու կամ հիմարի չես նմանվում ամենևին.
 190 Օլիմպացի Զևսն է սակայն բախտ ու բարիք բաշխում մարդկանց,
 Ինչպես ինքն է դա կամենում. թե՛ վատթարին-և թե՛ լավին:

Եվ քեզ, հարկավ, տրված է այդ, ու պետք է այդ համբերատար
դու հանդուրժես:

Եվ քանի որ դու եկել ես այժմ այս երկիրն ու այս քաղաքն,
էլ դու կարիք չես ունենա ոչ հագուստի, ոչ էլ հաս մի այլ քանի,
Որ վայել է տալ մեզ դիմող աղերսարկու մարդկանց թշվառ:
Քաղաքը քեզ ես ցույց կըրտամ և կնշեմ հաս անունը այս ազգի.
Փեակներն են այս քաղաքի և այս երկրի տերը իշխող:
Ահավասիկ՝ դատրիկն եմ ես մեծահոգի Ալկինոոսի,
Որ իր ձեռքին պահում է այժմ փեակների իշխանությունն ու

գործությունն»:

- 200 Լիդպես ասաց, ապա կանչեց նաժիշտներին գեղագանգուր.
«Շո՛ւտ կանգ առեք. ո՞ր եք փախչում, մարդ տեսնելիս, աղախիններ՝.
Արդ, իսկապես դուք չեք ասի, որ մարդ է սա մի չարակամ

կամ թշնամի:

Չկա բնավ և չի ծնվել այս աշխարհում այնպիսի մարդ,
Որն երկիրն այս փեակների իր հետ բերի չար թշնամանք,
Քանզի մենք միշտ անմահներին հաճելի ենք չափազանց.
Եվ բացի այդ՝ մենք ապրում ենք շատ-շատ հեռու, երկրի ծայրին,
Ծովերի մեջ կորովագոչ, և ոչ մի մարդ չի գալիս մեզ այցելության:
Իսկ նա, որ այժմ եկել է, արդ, մի ուղևոր, դժբախտ շրջիկ է միմիայն,
Որին պետք է լավ ընդունել ու խնամել, քանզի Զևսից են միշտ գալիս

- 210 Մորիկներն ու մոդեհները. դա աննշան, բայց թանկ տուրք է:
Ուստի շուտով, ո՛վ նաժիշտներ, ուտեստ տվեք, հաս խմիչք
Եվ օգնեցեք, որ գետի մեջ, հողմի շնչից պատսպարված, նա լողանա»:
Ասաց այդպես: Ծառաները, իսկույն միմյանց հորդորելով,
Անդ կանգ առան, Ոդիսևսին նստեցրին մի գողտրիկ տեղ,
Հանց պատվիրեց մեծահոգի Ալկինոոսի չքնաղ դատրիկը՝ Նավսիկան,
Եվ դրեցին նրա կողքին հագուստեղեն. մի պատմունք և մի ծածկոց:
Տվին նաև օծանելիք՝ նրբափայլ յող ոսկեպանույն մի գավի մեջ
Եվ ցանկացան օգնել նրան, որ լողանա նա գետի մեջ գեղեցկահոս:
Մինչ Ոդիսևսն աստվածակերպ այս խոսքն ասաց նաժիշտներին.

- 220 «Հեռու կանգնեք, մի կողմ, այնտեղ, կույս աղջիկներ, մինչև ինքս
Փրփուրն ու տիղմն իմ ուտերից լավ լվանամ և յող քսեմ ես իմ մարմնին,
Քանզի մաշկս վաղուց ի վեր օծանելիք ու նրբարար յող չի տեսել:
Ես ձեր առաջ չեմ լողանա. ամոթալի է ինձ համար
Գեղագանգուր կույսերի դեմ մերկ մարմնովս երևալ»:
Ասաց այդպես: Եվ հեռացան նրանք իսկույն ու պատմեցին չքնաղ
կույսին:

Մինչ Ոդիսևսն աստվածակերպ հորդ գետի մեջ լվաց, մաքրեց
տիղմն ու կեղտը,
Որ խիտառխիտ ծածկել էին մեջքը նրա, հաս ուտերը լայնալիր:

2. Ողիսևս և Նավսիկես: Զսիս կողմում Ողիսևսն է, որս սողնում Աթենասը, սրս կողքին՝ Նավսիկեսն, իսկ վերջում՝ ապատոհմները (նկար ստեփոսի վրա):

- Արբեց ապա նա իր գլխից խիտ փրփուրը հավերժագոչ մթին ծովի:
 Երբ որ լվաց ու մարմինն իր պարարտ և նուրբ յուղով օծեց,
 230 Հագավ իսկույն նա զգեստն այն, որ տվել էր կույսն անբասիր:
 Իսկ Աթենասը Զևսածին դարձրեց նրան էլ սուավել քաջահասակ,
 Տեսքը շքեղ, վաչելչակազմ. պատեց գլուխը խիտառխիտ
 Գանգուրներով, որոնք գույնով հիսկինթի էին նման:
 Հանց դրվագում է արծաթն իր ոսկեջրով հմուտ վարպետն,
 Որ իր արվեստն ստացել է Աթենասից, Հեփեստոսից,
 Եվ կերտում է ադրպես հաճախ նա գերհրաշ ու նկարեն շատ-շատ
 գործեր..
 Ադրպես և նա նրա գլուխն և ուսերը նոր պերճանքով պատեց իսկույն:
 Անցավ ապա Ողիսևսը դեպի ծովափն ու նստեց անդ՝
 Ծողշողալով իր պանծալի նոր պերճությունը: Նաչեց նրան կույսն
 ակնապիշ..
 240 Նա, հիացած, այս խոսքն ասաց նաժիշտներին զանգուրազեղ.
 «Ինձ լսեցեք, լուսաթևիկ կույս աղջիկներ, ահա թե ինչ կատեն ես ձեզ.
 Օլիմպակյաց աստվածների կամքին բնավ հակառակ չէ, որ քաջը այս
 Այստեղ եկավ, աստվածատես փեսակների երկիրը մեր.
 Թեպետ առաջ նա ինձ թվաց իբր աննշան, այլանդակ մարդ,
 Սակայն հիմա նա նման է անմահներին, որ իշխողն են լայն երկնքի:
 Ո՛ր էր թե ես ունենայի մի այսպիսի վեհ ամուսին,
 Որ ցանկանար ընդմիշտ մնալ ու բնակվել այս երկրի մեջ,

Ուստի շուտով, ով նաժիշտներ, կեր ու խմիչք բերեք, տվեք

այս եկվորին»:

Ասաց այդպես: Նրանք սիրով այդ լսեցին ու արեցին,

250 Ողիսևսի դեմ շուտասիրույք բերին, դրին խմիչք ուտեստ:

Ազահությամբ կերավ, խմեց աստվածակերպ Ողիսևսը բազմաշարձար, Բանգի չէ՞ որ անանունդ էր. նա ուտեստի վաղուց ի վեր ձեռք չէր տվել: Միշդեռ այնժամ լուսածղի պերճ Նավսիկան մի ուրիշ միտք անդ

հղացավ.

Հագուստեղենն արագ ծալեց ու պերճանիվ կառքի վրա տեղավորեց, Լծեց ջորիքն ամրասմբակ, թռավ, կանգնեց կառքի վրա նա քաջապես, Ողիսևսին, մոտ կանչելով, այսպես դիմեց ու խոսք ասաց.

«Վե՛ր կաց, կանգնիր, օտարական: Հիմա պիտի քաղաք գնաս:

Քեզ կողեկցեն

Եվ խորիմաց հորըս տունը քեզ ցույց կտամ: Իսկ դու, կարծես

անդ կտեսնես

Ավագանի ու մեծամեծ փեսայներին, որքան որ կան նրանք այնտեղ:

260 Սակայն այսպես պիտի վարվես, քանգի, գիտես, անհասկացող,

անգետ մարդ չես:

Քանի ուղիղ պիտի գնանք մենք դաշտերով և արտերով

մարդապատկան,

Նաժիշտների հետ միասին դու հետևիր ջորիներին

Եվ այս կառքին գեղեցկանիվ, իսկ ճանապարհն ես ցույց կտամ:

Այնուհետև կնոտենանք մենք քաղաքին. շրջապատված է այն բարձր

Պարիսպներով: Երկու կողմից կա գեղաշուք նավակալան,

իսկ այնտեղից

Զգված է նեղ մի ճանապարհ: Երկու եզրին այդ նեղանցով

ճանապարհի

Կանգնած են միշտ կոր նավերը մեր ծովանցիկ, և ամեն մեկը նրանցից Իր առանձին կայանն ունի: Անդ կա նաև, Պոսիդոնի տաճարի մոտ,

Մի ընդարձակ հրապարակ, շուրջը որի կան շատ քարեր հողին խրված:

270 Եվ այնտեղ էլ պատրաստվում է սև նավերի սարքը ամբողջ.

Առագաստներ, պինդ կառաններ ու կոկ, հղկված նավաթիեր:

Քանգի բնավ փեսայներին չեն գրավում ոչ աղեղը և ոչ կապարճն,

Այլ միմիայն նավապատկան կայմն ու թիերն և կոր նավերը համաշափ,

Որոնց վրա նրանք գիտեն ուրախությամբ ճերմակ ծովը ճեղքել-անցնել:

Բայց ուզում եմ ես խուսափել անմիտ ճաշից. թող որ բնավ իմ հետևից

Վատ խոսք չասեն, ծաղրանք չանեն: Մեր ազգի մեջ շատ կա

լկտի ու վիսացող.

Թերևս այնտեղ մեզ հանդիպող լկտիներից մեկն ու մեկը այսպես խոսի.

«Ի՞նչ մարդ է սա, օտարականն այս գեղեցիկ, Նավսիկային

արդ ուղեկցող.

- Ո՞րտեղից է ճարել նրան: Գուցե նրան նա ամուսին դառնա նույնիսկ:
- 280 Եվ կամ գուցե հեռաքնակ, ճամփակորույս մի մարդ է նա,
Որին նավից է նա վերցրել իր խնամքին, քանզի չկան մեր շուրջն,
այստեղ,
Այլ ապրողներ: Գուցե նույնիսկ աստված է նա, որ երկնքից է ցած իջել՝
Աղերսալի, ջերմ աղոթքով, որ կույսի հետ, հանց ամուսին, ապրի
հավերժ:
- Լավագույնը այդ է, իրավ, որ այլազգի, օտարական մարդ է գտել
Նա իր համար իբր ամուսին: Մինչդեռ բազում մեծ քաջերին փեսակների,
Որոնք նրա փեռքն են հայցում, արհամարհում է նա սաստիկ
ու բացահայտ:
- Այդպես կասեն, և ինձ համար դա կլինի անտանելի մի քարվականք:
Ես ինքս եմ միշտ դատապարտում այն աղջրկան, որ հանդգնում է
Իր սիրելի հոր ու մոր կամքին ընդդեմ, տակալին դեռ չամուսնացած,
290 Մի որևէ տղամարդու հետ միանալ: Այսպես, ուրեմն, օտարական,
Դու լավ լսիր խոսքերը իմ և կատարիր, որ շուտափույթ
Իմ հայրը քեզ պատրաստի ճիշտ ճամփորդության, վերադարձի
դեպ հայրենիք:
- Անդ՝ ուղեներձ, դու կտեսնես մի գեղեցիկ բարդու պուրակ.
Աթենասին է նվիրված... մի ջինջ աղբյուր կա նրա մեջ, շուրջը՝ մարգեր:
Այնտեղ է հենց նաև իմ հոր հողամասը, ծաղկափթիթ նրա այգին.
Եվ ճիշտ այնքան է դա հեռու մեր քաղաքից, որքան կարող է
ձայնն հասնել:
- Այնտեղ նստիր և սպասիր, մինչև որ մենք մտնենք քաղաք
Եվ այնուհետ գնանք, հասնենք իմ հոր շքեղ ապարանքին:
Իսկ երբ որ դու անդ համոզվես, որ մենք արդեն հասել ենք տուն,
300 Այնժամ մտիր դու քաղաքը փեսակների, հարցրու ապա, ում հանդիպես՝
Ինչպե՞ս գնալ և տունն հասնել մեծահոգի Ալկինոսի:
Եվ դժվար չէ այդ իմանալ. երեխան էլ քեզ ցույց կտա,
Քանզի ոչ ոք փեսակներից այդպիսի տուն իրոք չունի,
Ինչպես շքեղ կառուցված է ապարանքը քաջ ու հերոս Ալկինոսի:
Արդ, երբ այնտեղ, մեր լայնալիք բակն անցնելով, դու տուն մտնես,
Դահլիճն անցիր իսկույն, ապա ուղիղ գնա դեպ մայրը իմ.
Նա նստած է օջախի մոտ, անդ՝ բոցավառ կրակի դեմ
Ու շտապույն թել է մանում՝ հենված սյունին մեր հոյակապ:
Տեսնես՝ կասես՝ հրաշք է դա մի մեծաքանչ: Նրա ետև հավաքված են
310 Ստրկուհիք: Մի փոքր հեռու, նույն սյունի մոտ դրված է պերճ
բազմոցն իմ հոր,
Որին բազմած, սիրում է նա գինի խմել և հար հրճվել ինչպես աստված:
Նրան թողած՝ դու ձեռքերով բռնիր իսկույն ծնկներն իմ մոր
Եվ աղերսիր, որպեսզի շուտ դու խնդալի օրը տեսնես վերադարձի,

Թեպետև շատ հեովից ես դու, և տունն է քո հույժ հեռավոր:
Արդ, եթե մա սրտանց, սիրով, կարեկցություն դեպ քեզ տաճի,
Այնժամ իրոք հույս կունենաս վերադառնալ երկիրը դու քո հայրենի,
Դեպի տունդ գեղեցկաշեն, որ սիրելի բոլոր մարդկանց տեսնես

դու անդ»:

Ասաց այդպես, զարկեց ապա ջորիներին մա մտրակով շողշողենի,
Որոնք արագ, սուր սլացան՝ հեռուն թողած գետի հոսանքը հոսանուտ:
320 Սահում էին մրանք այդպես գեղեցկաճեմ ու ոտքերով դոփում վսեմ.
Մինչ քշում էր չքնաղ կույսը ճարտարակի, որ գան, հասնեն

և՛ հետիոտն

Նաժիշտները, և՛ Ոդիսևսն. մտրակում էր մա միշտ տեղին և խորիմաց:
Երբ մայր մտավ արևն արդեն, մրանք եկան և փառավոր պուրակն
հասան,

Աթենասին մվիրվածը: Այնտեղ մնաց Ոդիսևսը աստվածակերպ
Եվ սկսեց ջերմ աղոթել Ջևս աստըծու վեհ դատրիկին.

«Ակա՛նջ դիր ինձ, անպարտելիդ. ասպարակիր Ջևսի դատրիկ.

Լսիր գեթ այժմ, քանզի առաջ, խորտակվելիս, ինձ բնավին չես լսել դու,
Երբ մեծագոր երկրասասանն հալածում էր ինձ տարագիր:

Տուր, որ իրոք փեակները ինձ ընդունեն սիրով, սրտանց ու կարեկից»:

330 Ասաց այդպես աղերսելով: Լսեց Պալլաս Աթենասը,
Բայց ընդառաջ չեկավ մրան ու չերևաց, քանզի սաստիկ
Պատկառում էր հորեղբորից, որ քինահույզ զայրացած էր
Աստվածակերպ Ոդիսևսի դեմ, քանի դեռ ետ չէր դարձել մա հայրենիք:

Ե Ր Գ յ ո թ Ե Ր ո Ր Դ

ՈՂԻՍԵՎԱԸ ԳԱԼԻՍ Է ԱԼԿԻՆՈՈՍԻ ՏՈՒՆ

Այդպէս փորձված, աստվածակերպ Ողիսեսը ջերմ աղոթեց,
Մինչդեռ կույսին քաղաքն հասցրին ջորիները կորովալիր:
Իսկ երբ հասավ նա պանծալի մեծ ապարանքը հայրական,
Ջորիները շուտ կանգնեցին մուտքի սուռ: Կույսի շուրջը հավաքվեցին
Եղբայրները աստվածակերպ, որոնք հապճեպ ջորիներից
Շքեղ կառքից արձակեցին և հագուստները ներս տարան.
Եվ Նավսիկան իսկույն գնաց իր սենյակը. ճրագն այնտեղ վառեց

ծառան՝

Սենեկապան պառավ կինը, Եվրիմեդոս Էպիրացին:

Նրան մի օր Էպիրեցից բերել էին կորակտուց նավի վրա

- 10 Եվ երբ ընծա տվել էին Ալկիմոոսին, քանզի բոլոր փեականերին
Ղեկավարում էր ազնվորեն և հարգված էր աստծու պէս:
Այդ պառավն էր ապարանքում միշտ խնամել Նավսիկային լուսաթնիկ.
Հիմա էլ նա ճրագ վառեց և շուտափույթ ընթրիք սարքեց կույսի համար:
Մինչ Ողիսեսը վեր կացավ, ողևորվեց դեպի քաղաք,
Իսկ Աթենասն, Ողիսեսին միշտ կարեկից, շուրջը սփռեց թանձր խավար,
Որ պանծալի փեականերից մեկն ու մեկը հանդիպելիս
Չդարովի նրան իզուր կամ հարց չը տա, թե ո՛վ է նա:
Երբ որ արդեն պատրաստ էր նա, որ ներս մտնի քաղաքի մեջ,
Շուտ ընդառաջ նրան ելավ պայծառաշյա վեհ Աթենասն.
- 20 Նմանվելով փոքր աղջկա, ձեռքին բռնած մի նոր զամբյուղ,
Կանգնեց ողիղ դեմը նրա: Եվ հարց տվեց Ողիսեսը աստվածակերպ.
«Ոհ, զավակս. չե՞ս կարող դու ինձ ողեկցել դեպի տունը Ալկիմոոսի,
Որն, ասում են, առաջնորդ է և իշխում է այստեղացի բոլոր մարդկանց:
Ես, մի դժբախտ օտարական, ահավասիկ՝ այստեղ եկա
Շատ հեռավոր և այլազգի մի աշխարհից, բայց ոչ ոքի
Չեմ ճանաչում այն մարդկանցից, որ իշխողն են այս քաղաքի»:
Իսկույն նրան իր խոսքն ասաց Աթենասը՝ շողշողաշյա աստվածուհին.

«Քեզ ես իսկույն, ով եկվոր հայր, քո ուզած տունը ցույց կը տամ,
Քանզի և տունն իմ ազնիվ հոր գտնվում է անդ առընթեր:

- 30 Քայլիր, գնանք, կառաջնորդեմ: Սակայն անցիր դու լռելյայն
Ու մարդկանցից աստ ոչ ոքի դու չը նայես և հարց չը տաս.
Տեղացիներն օտարական մարդկանց բնավ չեն հանդուրժում

ու չեն սիրում

Եվ հարգանքով չեն ընդունում նրանք նրան, ով այլ երկրից է

աստ գալիս,

Քանզի միայն անձնատուր են կոր նավերին և նավերով
Շեղքում, անցնում են անդունդները ծովերի, երկրասասանն է

այդ տալիս:

Եվ նավերն են սրանց արագ, ինչպես միտքը, ինչպես թռչունը թևավոր»:
Այդպես Պալլաս Աթենասը խոսքն իր ասաց և անհապաղ առաջ անցավ:
Իսկ Ոդիսևսը, ասածու ետևն ընկած, արագապես քայլեց գնաց:

Նավահռչակ փեակները բնավ նրան անդ չտեսան,

- 40 Երբ անցնում էր նա քաղաքի փողոցներով՝ նրանց միջով.

Աթենասը, կորովալիր, գեղազանգուր աստվածուհին կատարեց այդ.

Սիրում էր նա Ոդիսևսին, ուստի ծածկեց նրան մեզով հրաշագործ:

Հիացած էր Ոդիսևսը՝ տեսնելով անդ նավակայանն ու կոր նավերն,
Հերոսների ատյանի տեղն ու պարիսպները բարձրաբերձ՝

Ամրակառույց ցանկալատով շրջապատված. հրաշք էր դա չը տեսնված:

Իսկ երբ նրանք եկան, հասան սքանչելի ապարանքը թագավորի,

Նախ և առաջ իր խոսքն ասաց ու բարբառեց շողշողաչյա վեհ Աթենասն.

«Օտարական հայր իմ, ահա քեզ այն տունը, որը գտնել դու կամեցար:

Դյուցասնունդ իշխաններին անդ կըգտնես փարթամաճոխ խնջույքի մեջ.

- 50 Ուղիղ գնա և ներս մտիր, արտով բնավ չվախենաս,

Քանզի իրոք քաջն անվեհեր ամեն գործից դուրս է գալիս հաջողությամբ,
Թեկուզ նույնիսկ նա որևէ հեռու երկրից եկած լինի:

Նախ և առաջ գնա, հասիր այնտեղ, տան մեջ, տանտիրուհուն,

Որի անունն է Արետե. նույն ցեղից է նա ծագումով,

Որից ծնվեց, առաջ եկավ ինքը՝ արքա Ալկինոոսը:

Մի ժամանակ Նավսիթոոսը ծնունդ առավ Պոսիդոնից երկրասասան

Եվ Պերիբեա կնոջից: Սա, իր տեսքով գեղեցկագույնը կանանց մեջ,

Կրտսերագույն, փոքր աղջիկն էր արժանահաղթ Եվրիմեդոն

դյուցագունի,

Որն իշխում էր վաղ ժամանակ գիգանտներին հաղթ, մոլեգին:

- 60 Եվ կործանեց նա ոճրագործ ազգությունն այդ, բայց կործանվեց

ինքը նաև:

Ահավասիկ նրա դասեր հետ միացավ Պոսիդոնը, և ծնեց նա

Մեծահոգի Նավսիթոոսին, որ իշխում էր փեակների:

Նավսիթոոսից ծնունդ առան Հոնքսենորն ու Ալկինոոսը:

Բայց մահացաւ Հոնքսենորը նորապսակ՝ զարկված նետովն Ապոլլոնի.
Որդի չունէր և իր տանը թողեց միակ նա դստրիկին՝ Արետէին,
Որին վերցրեց Ալկինոսը իրեն որպէս քաջահաճո և ազնիւ կին:
Նրան այնպէս նա մեծարեց, ինչպէս երբեք դեռ ոչ մի կին երկրի վրա
2ի մեծարվել, որքան որ կան ամուսնացած և տնարար բազում կանայք:
Այդպէս նրան հարգել են միշտ և հարգում են նաև հիմա

70 Թե՛ սիրելի զավակներն իր, և թե՛ արքա Ալկինոսը,
Ու ողջ ազգը, որ նայում է նրան որպէս մի աստղծու
Եւ ջերմաջերմ ողջունում է, երբ որ անցնում է քաղաքով նա փառահեղ,
Քանզի նաև զուրկ չէ խելքից ու ազնիւ է և շատ հաճախ
Մեղմ խորհրդով վերացնում է չար գծոտությունը ամուսնու և կնոջ մէջ:
Արդ, եթե նա քեզ այժմ, եկվոր, վերաբերվի կարեկցաբար,
Այնժամ նոր դու հույս կունենաս տեսնել մարդկանց քո սիրելի,
Վերադառնալ անդ՝ տունը քո գեղեցկաշեն և քո երկիրը հայրենի»:
Այդպէս անա Աթենասը պայծառաստեա խոսքն իր ասաց ու հեռացաւ
Դեպի ծովը հավերժագոյ՝ անդ թողնելով Աթերիան պերճապաճույն:

80 Գնաց, հասաւ Մարաթոնին և Աթենքին լայնափողոց,
Մտաւ ապա Էրեթթեսի ապարանքը ամրակառույց: Իսկ Ռդիսևսն
Ծարժվեց, գնաց շքեղ տունը Ալկինոսի, բայց արտաքէլ անդ

կանգ առաւ:

Նախքան դրեց ոտքը՝ շենքին արույրաշեն, նա զարմացաւ,
Քանզի, կարծես, պերճ ապարանքն արժանահաղթ Ալկինոսի
Լի լցված էր շողշողունով արեգակի և վառ լուսնի:
Երկու կողմից ձգված էին պատերը վառ, արույրաշեն ու շողշողուն,
Իսկ վերևից, եզերքներին փայլում էին շքեղ քիվերը լաջվարդի:
Տունը ներքուստ փակում էին դռները պերճ և ոսկեկոտ,
Պղնձաշեն շենքի վրա հիմնված էին բարավորները արծաթա.

90 Արծաթաշեն էին նաև կոտ դրանդիք, իսկ դռների պինդ օղակները՝
ոսկեղեն:

Իսկ դռների երկու կողմը կանգնած էին արծաթաճուլ ու ոսկեկերտ
Ծքեղ շներ, որ կերտել էր Հեփեստոսն իր ճարտարությամբ

քաջահաճար,

Որ պահպանեն մեծահոգի Ալկինոսի ապարանքն այդ

պերճապայծառ.

Անմահ էին այդ շները, հավերժ անեղծ, չծերացող:

Տան պատերին անդ շարեշար շենքից մինչև ծայրը վերջին,
Հենված էին բազկաթոռներ, որոնց վրա փոված կային նորք

ծածկոցներ՝

Գեղեցկափայլ ու ձեռաստեղծ գործվածքները չքնաղ կանանց.

Դրանց վրա բազմում էին փեակների առաջնորդները մեծամեծ
Եւ լիովի հրճվում էին կերուխումով խնջույքներում առատ և ճոխ:

- 100 Ծարված էին անդ ամրապինդ պատվանդաններ. դրանց վրա
կանգնած էին
Պերճ արձաններ ոսկեկառույց պատանյաց, որոնց ձեռքի ջահերը վառ
Գիշերն ամբողջ անընդհատ լույս էին սփռում խնջույք անող
մեծ քաջերին:
Նրա տանը կային հիսուն ստրուկ կանայք, և նրանցից այնտեղ ոմանք
Աղում էին ուկե ցորեն՝ երկանքները գործի դրած,
Իսկ ոմանք էլ գործում էին նուրբ հյուսվածքներ կամ իլիկով
մանում թելեր:
Վայելչակազմ էին ամենքը, շարեշար, հանց տերևներ կաղամախի.
Նրանց հյուսած խիտ կտավից հեղհեղուկ յուղը ծործորում էր
հազիվհազ:
Ինչպես իրենք՝ ծովագնաց փեակներն են բազմատեղյակ ու հմտալից՝
Ծովերի մեջ արագ նավերը վարելիս, այդպես նաև նրանց կանայք
110 Հմտագույն են հյուսելու մեջ. ինքն՝ Աթենասն է պարգևել այդպես նրանց
Գեղեցկափայլ ձեռագործի բարձր շնորհք և ձիրքն ու խելքը խորհմաց:
Մինչ բակից դուրս, դարբասին մոտ, կար մի փարթամ, չորս օրավար
հողով այգի՝
Երկու կողմից ցանկապատով շրջապատված: Այնտեղ առատ
Աճում էին ծաղկափթիթ ծառերը մեծ, բարձրակատար.
Նոճենիներ, տանձենիներ, գեղապտուղ խնձորենիք,
Ոսկեծաղիկ ձիթենիներ և քաղցրահամ շատ թզենիք,
Որոնց վրա վառ պտուղներն անպակաս են, չեն չքանում
Ամբողջ տարի՝ ոչ ամառը, ոչ ձմեռը: Ջերմ գեփյուղի շունչն անընդհատ
Նայաստում է, որ միշտ ոմանք հասունանան, իսկ մյուսները ծլեն,
ծաղկեն:
120 Հասնում էին՝ տանձը տանձին հետևելով և նոր խնձորը՝ խնձորին:
Միշտ թզենուն հետևում էր նոր թզենի, ողկույզները՝ ողկույզներին:
Վար պտղավետ և խաղողի արդեն տնկած փարթամ այգի
Մի հարթ տեղով, որտեղ խաղողն էր չորանում արևի տակ:
Մյուս մասը՝ կուրթի տեղ էր, երրորդ մասում՝ քամում էին խաղողն արդեն:
Մինչ առջևից այդ ճոխ այգու կախված էին տերևաթափ դեռ ողկույզներ,
Իսկ մի այլ տեղ շառագունած խաղողը դեռ նոր էր կարմրում:
Պերճ խաղողի այգու ետև սարքված էին թմբեր, մարգեր,
Որ ողջ տարին և անընդհատ տալիս էին բանջարեղեն, թարմ կանաչի:
Եվ կար այնտեղ երկու աղբյուր, մեկն հոսում էր ամբողջ այգում
համատարած,
130 Իսկ երկրորդը՝ հակառակը, գետնում էր ջուրը իր՝ բակով,
Բարձրաբերձ տան շենքի տակով, և այս ջրից օգտվում էին քաղաքացիք:
Դրանք էին Ալկինոոսի սքանչելի բարիքները աստվածատուր:

Դեռ կանգնած էր այնտեղ երկար խիստ հիացած Ռդիսևը
բազմաշարչար,

Իսկ երբ արդեն նա իր սրտում հիացմունքով այդ հագեցավ,
Հապճեպ ու ծիր շենքը անցավ և հոյակապ ապարանքի ներսը մտավ,
Ուր նա գտավ փեակների իշխաններին և առաջնորդ մեծ բաջերին,
Որոնք գինին հեղում էին Արգոսասպան ու սրստես աստղծու պատվին,
Որին հեղումն անում են միշտ վերջում, մահինը հիշելիս:

Եվ տան միջով բազմաշարչար, աստվածակերպ Ռդիսևը վազեց արագ,
140 Բայց թանձրախիտ մեգով պատած, որով նրան ծածկել էր վեհ Աթենասը:
Նա վազեվազ գնաց, հասավ Արեւտեին և Ալկինոոս թագավորին,
Ապա իսկույն երկու ձեռքով Արեւտեի նա ծնկները բռնեց այնտեղ,
Ու նրանից այնժամ միայն անհետացավ թանձր մեգը աստվածային:
Խոր լուրջում տիրեց տան մեջ, պապանձվեցին, երբ հերոսին
տեսան այդպես

Ու զարմացած նայում էին, մինչ Ռդիսևը աղերսեց.

«Ոհ, Արեւե, աստվածարժան Հոնքսենորի չքնաղ աղջիկ,
Բյուր չարչարանք կրելուց ետ, ընկած եմ արդ քո ծնկներին
Ու ոտքերին քո սմուսնու, այլև սրանց, որ այստեղ են խնջույքի մեջ:
Թող շնորհեն աստվածները ձեզ, բոլորիդ, կյանք երջանիկ,

թող իր որդուն

150 Ամեն մեկդ սառ ունեցվածք և մեծարանք, որոնք ազգն է տվել նրան:
Ո՛հ, օգնեցեք, աղաչում եմ, որ շուտափույթ վերադառնամ իմ հայրենիք.
Վաղուց ի վեր, հեռու սիրած իմ մարդկանցից՝ աղետներ եմ կրում
անվերջ»:

Ասաց այդպես, ապա նստեց օջախի մոտ, կրակի դեմ, փոշու վրա:

Լուռ մնացին բոլորն այնժամ, տիրեց խորունկ մի լուրջում:

Միայն հետո իր խոսքն ասաց ծերուկ հերոս Էքեմեոն.

Փեակներից ամենամեծ ծերուկն էր նա իր հասակով

Ու իր խոսքի կարողությամբ հռչակված էր հանց բազմափորձ

մի խնաստում:

Եվ արդ, այնտեղ բարեխորհուրդ նա բարբառեց ու խոսք ասաց

այնժամ նրանց.

«Ով Ալկինոոս, քեզ համար լավ չէ բնավին, այլ իսկապես անվայել է,
160 Որ եկվորը նստի այսպես գետնի վրա, օջախի դեմ և փոշու մեջ.
Մինչդեռ սրանք, սպասելով քո պատվերին, դանդաղում են այժմ
անմոռոն»:

Ուստի վերցրու եկվոր հյուրին և բազմեցրու արծաթազամ այն

բազմոցին:

Հրամայիր արագաճեմ բանքերներին խառնել գինին,

Որպեսզի մենք հեղում անենք այստեղ Զևսին կայծակնացու,

Քանզի նա է ողելիցը մորիկների և օգնություն աղերսողի:

Եկվոր հյուրին թող ընթրիք տա մառանապետն, ինչ որ ունի իր

ձեռքի տակ»:

Երբ որ լսեց այդ խոսքերը սուրբ զորությունն Ալկինոսսի,
Քաջահմուտ և գերիմաստ Ողիսևսին, օջախից այն հեռացնելով,
Բարձրացրեց, ապա նրան բազմել տվեց պերճապանույն բազկաթոռին
170 Ու պատվիրեց միշտ իր կողքին նստող որդուն, գերամեծար

Լաոդամին,

Որին սիրում էր չափազանց, ամենից շատ, տեղը զիջել եկվոր հյուրին:
Ծառան իսկույն ջուրը բերեց ոսկի գավով պերճ, նկարեն,
Լցրեց նրան, որ լվացվի կոնքի վրա արծաթեղեն,
Ապա իսկույն քաշեց դրեց նրա առաջ սեղանը կոկ ու սրբատաշ:
Մառանապետ հարգելի կինն հացը բերեց իսկույն ևեթ,
Հետո դրեց առատ ու լի նա ուտեստներ, որքան որ կար անդ

սլատրաստի:

Եվ բանբերին այդ ժամանակ իր խոսքն ասաց զորությունը Ալկինոսսի.
«Ով Պոնտոնոս, սարկարանում լցրու, խառնիր քաղցր գինին,

180 Տուր բոլորին իմ հարկի տակ, որ կատարենք հեղում Զևսին

ամպահավաք,

Քանզի նա է ուղեկիցը մուրիկների և օգնություն աղերսողի»:

Ասաց այդպես, և Պոնտոնոսը հաճելի գինին խառնեց

Ու բաժակներն իսկույն լցրեց, առաջարկեց անդ ամենքին:

Երբ հեղումը կատարեցին և ըմպեցին, որքան հոգով ուզում էին,

Այնժամ նրանց վեհ Ալկինոսսը բարբառեց և այսպիսի խոսքեր ասաց.

«Արդ, ինձ լսե՛ք, փեսայների առաջնորդներ, խորհրդական

մեծամեծներ,

Ես ձեզ խոսքն իմ ահա կասեմ, ինչպես սիրտն է ինձ հորդորում

իմ կրծքի տակ:

Հիմա արդեն ցրիվ եկեք և գնացեք ձեր տները քուն մտնելու,

Առավոտյան՝ մենք կկանչենք ավելի շատ, բազմաբազում ծերունիներ

190 Եվ կը սարքենք հյուրամեծար և սրտալի խրախճանքներ,

Հաճոյական զոհ կը բերենք այն ժամանակ աստվածներին

Ու կը խորհենք ուղևորման գործի մասին, որ հյուրն առանց

մի փորձանքի

Մեր օգնությամբ, ողջ, անվնաս, գնա, հասնի իր հայրենիք

Եվ լի բերկրանք անդ վայելի, թեպետև շատ հեռվից է նա,

Եվ որպեսզի ճանապարհին չհանդիպի նա աղետի ու տանջանքի,

Մինչև որ իր երկիր հասնի: Այնուհետև թող որ կրի

Այն ամենը, ինչ որ բախտից է իսկապես, զի մանել են Մոյրաները

Նրա թելերը գոյության այն օրվանից, երբ որ ծնեց մայրը նրան:

Իսկ եթե սա մեկնումեկն է անմահներից և իջել է այժմ երկնքից,

200 Ակներև է ուրեմն արդեն, որ նոր քան են աստվածները հիմա խորհում,

Քանզի չէ՞ որ աստվածները սովորաբար մեզ երևում են բացահայտ,
Երբ մենք նրանց հարյուրեզնյա, գերապանծ զոհ ենք մատուցում,
Եվ միասին մեզ հետ նստած խնջույքի մեջ՝ հրճվում են:
Եթե նույնիսկ մի ուղևոր նրանց ճամփին իր հանդիպի,
Նրանք բնավ չեն թաքցնի տեսքը իրենց, քանզի մենք շատ

հարազատ ենք,

Մեզ պես՝ նաև կիկլուպները ու վայրի ցեղն հսկաների»:

Պատասխանեց նրան իսկույն և խուք ասաց Ոդիսևսը իմաստնագույն.

«Ո՛վ Ալկինոոս, այլ բան խորհիր դու քո սրտում, քանզի բնավ

նման չե՛մ ես

Անմահներին, որոնք իշխում են անասնման, լաշն երկնքին,

210 Ո՛չ իմ տեսքով, ո՛չ կազմվածքով: Ես նման եմ մահկանացու միայն

մարդկանց-

Ում որ գիտեք և տեսել եք՝ բոլորից շատ տառապանքների կյանքում

կրած,

Նրան եմ ես իմ չարաղետ ճակատագրով հավասար:

Սակայն հիմա կարող եմ ձեզ էլ առավել, բազմաբազում ժանտ

աղետներ

Պատմել այստեղ, որոնք կամավ աստվածների միշտ կրել եմ ես

չարատանջ:

Բայց թույլ տվեք, աղաչում եմ, ընթրիք անել, թեպետև խիստ

վշտահար եմ:

2Է՞ որ դաժան ստամոքսից ավելի վատ և անամոթ մի բան չկա.

Երբ հնչի նա իր հրամանն՝ ուզես, չուզես, պիտ ակամա հիշես նրան,

Թեկուզ լինես դու տառապյալ, թեկուզ լինի քո սրտի մեջ վիշտ ահավոր.

Այդպես եմ ես: Սրտումս կա դառնալի ցավ, մինչ նա ազան և անողոր

220 Դրդում է ինձ ուտել, խմել, կերուխումը շարունակել, ստիպում է,

Որ մոռանամ ես իմ կրած բյուր աղետներն հագուրդ տամ իրեն միայն:

Արդ, երբ ծագի վաղ Արշալույսն, ըշտապեցեք դուք մտածել,

խորհուրդ անել,

Թե ինչպե՛ս ինձ՝ հեզ թշվառիս, բյուրաբազում աղետ ու ցավ կրելուց ետ,

Ծանապարհել դեպ իմ երկիրը հայրենի: Իսկ երբ իրավ տեսնեմ ես անդ

Գույքն իմ, տունն իմ բարձրակտուր, ստրուկներիս, թող գա այնժամ

վերջը կյանքիս»:

Ասաց այդպես: Նրանք բոլորն հավանեցին ու լցվեցին կարեկցությամբ,

Որոշեցին ճանապարհել եկվոր հյուրին, քանզի խոսեց ճշմարտացի,

Իսկ երբ հետո հեղումն արին և ըմպեցին, որքան կարոտ ուներ հոգին,

Ցրիվ եկան բոլորեքյան, և ամեն մարդ քուն մտնելու գնաց իր տուն:

230 Ապարանքում մնաց միայն Ոդիսևսը աստվածակերպ,

Եվ նրա հետ Արեւտեն էր և Ալկինոոսն աստվածատես:

Նածիշտները սկսեցին անդ հալաթել խրախճանքի սարքն ու կարգը:

Մինչ Արեւուն լուսաթևիկ դիմեց նրան և խոսք ասաց,
Քանզի տեսաւ և ճանաչեց զգետուները պերճապանոյն,
Սիրուն ծածկոցն ու պատմունճանն, որ գործել էր ծառաների

հետ միասին,

Ուստի խոսեց նա բարձրաձայն և խոսքն ասաց իր թեւավոր.

«Օտարական, նախ և առաջ ես ինքս արդ հարց պիտի տամ.

Ո՞ւր ես, ասա, ի՞նչ մարդ ես դու, կամ ո՞ւր տվեց քեզ հագուստն այդ,

Զէ՛ որ արդեն դու ասացիր, որ, ծովի մեջ հար շրջելով, այստեղ եկար»:

240 Պատասխանեց նրան իսկույն Ռդիսկաը և խոսք ասաց իմաստալի.

«Անհնար է, ով թագուհի, քեզ ամեն բան մանրամասն պատմել այստեղ,

Պատմել բազում այն աղետներն, որ ինձ հասցրին աստվածները

երկնաբնակ,

Բայց կարող եմ քեզ այն պատմել, ինչի մասին հարցնում ես դու:

Անդ, ալեծուսի ծովի միջին մի կղզի կա, որը կոչվում է Օգիգիե,

Եվ ապրում է Ատըլասի ճենգապատիր դուստրը այնտեղ

Գանգոտազեղ պերճ Կալիպսոն, կորովագույն աստվածուհին.

Ոչ ոք նրան չի այցելում, ոչ էլ մարդիկ մահկանացու:

Եվ միայն ինձ՝ վատաբախտիս, հանց խնդրարկու, այնտեղ նետեց

կամքն աստծու

Այն ժամանակ, երբ որ Զևսը արագընթաց նավն իմ շողշող իր

կայծակով

250 Անդ խորտակեց ու հրկիզեց անդունդներում մթին ծովի:

Կործանվեցին այնժամ բոլոր ընկերներս քաջակորով,

Իսկ ես միայն, կորակտուց նավի դեկը ամուր բռնած,

Ինձ ամբողջ օր քաշքշվեցի և միմիայն տասներորդ օրը, գիշերով,

Աստվածները ինձ նետեցին դեպ Օգիգիե հեռու կղզին,

Որտեղ ապրում էր վարսազեղ պերճ Կալիպսոն, աստվածուհին

այդ գորավոր:

Եվ ինձ սիրով նա ընդունեց, լավ խնամեց, սնեց, պահեց միշտ

հոգատար:

Խոստանում էր, որ կդարձնի նա ինձ անմահ ու միշտ ջանել,

Սակայն սիրտը իմ կրծքի տակ այդ խոստումով չկարեցաւ հրապուրել:

Եվ յոթ տարի ես շարունակ մնացի. դառն արցունքով իմ անընդհատ

260 Թրջում էի ես հագուստն այն, որ տալիս էր ինձ Կալիպսոն

անմահական:

Վերջը, սակայն, երբ որ եկավ, հասավ տարին անդ ութերորդ,

Այնժամ միայն նա պատվիրեց ճանապարհվել ու հեռանալ

շուտ այնտեղից.

Գուցե Զևսի կամքն էր հզոր, կամ նա ինքը գուցե փոխեց

ցանկությունն իր:

Եվ ճանապարհն նա ինձ դրեց պիրկ հեղուսված լաստի վրա:

Տվեց նա ինձ.

Ծառ ուտեստներ, քաղցր գինի. անմահական հագցրեց հագուստ.

Եվ ստաքեց նա նաև հողմը բարեհույս և ողելից:

Տասնևյոթ օր լող տվեցի ծովերի մեջ ես շարունակ,

Երբ օրն հասավ տասնութերորդ, երևացին ստվերամած լեռները ձեր,

Ու իմ սիրտը փափագատենձ նոր բերկրանքով խնդաց իսկույն:

270 Մինչդեռ պետք էր դեռ հանդուրժել բյուրաբազում տանջանք ու ցավ,

Որ իմ գլխին թափեց դաժան Պոսիդոնը երկրասասան:

Նա բորբոքեց ժանտ մրրիկներ և ճանապարհն իսպառ փակեց:

Անծայրածիր ծովը հուզվեց, և իմ լաստին ընդդեմ ելած գոռ ալիքներն

Թույլ չտվին առաջ գնալ ինձ, դժբախտիս, երբ հատաչում էի սաստիկ:

Մրրիկն հանկարծ լաստանալն իմ ջախջախելով ցրիվ տվեց,

և ես այնժամ

Սկսեցի անդ լող տալով ճեղքել ծովի անդունդները ալեկոծված,

Մինչև որ հողմն և հուզմունքը ինձ, քշելով, ձեր երկիրը այժմ

նետեցին:

Հորդ ալիքներն ինձ նետեցին սուր, անառիկ, անեղ ժայռին:

Բայց դեսպի ետ ես լող տվի, մինչև հասա գետաբերանն,

280 Որ ցամաքը անդ ինձ թվաց հարմարագույն, հանց ապաստան

հողմերի դեմ:

Ես, դուրս գալով ծովից, այնտեղ գետնին ընկա: Բայց քիչ առ քիչ

ուշքի եկա:

Մինչ գիշերը աստվածային վրա հասավ, և ես գետից անձրևածին

Քիչ հեռացա ու քուն մտա թփերի տակ. տերևները ծածկեցին ինձ:

Աստվածն այնտեղ սուզեց իսկույն ինձ քնի մեջ երկարատև:

Այդպես ահա, տերևներով անդ պարուրված, սիրած սիրտս

տառապահար,

Ես քնեցի գիշերն ամբողջ, ողջ առավոտ, մինչև կեսօր,

Եվ արևն էր թեքվում արդեն, երբ ինձ թողեց քունն անուշիկ:

Այդ ժամանակ ես ծովափին, այնտեղ, տեսա խաղ խաղալիս,

Նածիշտների՞՞ քո դստրիկի, որ նրանց մեջ շողշողում էր հանց դիցունի:

290 Անդ ես նրան աղերսեցի. չդանդաղեց այդ գործի մեջ նա ազնվագութ,

Մինչ սպասել չէր կարելի, որ նորատի կույսը այդքան լավ վարվի,

Քանզի չէ՞ որ ջահելները անգետ են միշտ կամ անխոհեմ:

Նա ինձ ուտեստ տվեց առատ, այլև քաղցր, կարմիր գինի,

Ինձ լողանալ տվեց գետում և շնորհեց հագուստը այս, ահալապիկ:

Քեզ ամենն այս ես պատմեցի ճշմարտացի, թեպետ սիրտն էր իմ

վշտահար:»

Նրան այնժամ պատասխանեց և խոսք ասաց Ալկինոսը.

«Դստրիկը մեր լավ չի վարվել, ինչպես հարկն էր, օտարական.

Չի մտածել, որ պետք էր քեզ, նաժիշտների հետ միասին, մեր
տուն բերել,

Քանզի նրա՛ն նախ և առաջ աղերսանքով դու դիմեցիր»:

300 Առարկելով՝ նրան իսկույն պատասխանեց Ռդիսևը ամենագետ.

«Ոչ ո՛վ հերոս. մի կշտամբիր այդ առիթով կույսին անմեղ,

Քանզի իրոք նա պատվիրեց, որ ես տուն գամ նաժիշտների

հետ միասին,

Բայց ես ինքս այդ չուզեցի՝ ամաչելով, մտածելով,

Որ միգուցե, տեսնելով այդ, դու զայրանաս ու վրդովվես սրտակոտոր.

2Է՞ որ հիմա երկրի վրա դյուրաբորբոք են միշտ մարդիկ մահկանացու»:

Նրան այնժամ Ալկիմոսը պատասխանեց և խոսք ասաց.

«Օտարական, սիրտս երբեք իմ կրծքի տակ զուր և ունայն չի զայրանա.

Մինչդեռ բարվոք է չափազանց պատշաճությունն ամեն բանի,

Եվ արդ, եթե մեկը լիներ, Ջևս երկնահայր, դուք, Ապոլլոն և Աթենաս,

310 Որ քեզ նման հայացքներով ու բնությամբ ինձ նմանվեր

Եվ ցանկանար աղջկաս առնել, ինձ հարազատ փեսա կոչվել

Եվ բնակվել ընդմիշտ այստեղ, լավ տուն ու տեղ, հարստություն

ես կտայի,

Եթե մնալ նա կամենար: Սակայն ոչ ոք փեակներից չի ցանկանա

Պահել ուժով կամ ականա, և հայր Ջևսին էլ հաճելի այդ չի լինի:

Բայց կարող ես վստահ լինել. որոշում եմ քո առաքումն՝ վաղը ողիղ

Այս ժամանակ: Եթե այնտեղ բունդ տանի, կարող ես դու քնել հանգիստ,

Իսկ նավորդներն հարթ ու խաղաղ ծովի վրա կսլանան, մինչև հասնես

Դու քո տունը, քո հայրենիք կամ մի այլ տեղ, ուր կամենաս,

Թեկուզ նույնիսկ հեռու երկիր, անգամ մինչև Եվքես,

320 Որը հեռուն է ամենից, ինչպես գիտեն մեր նավաստիք:

Նրանք տեսել են այդ կղզին՝ խարտիշագեղ՝ Հոադամանթին ողեկցելիս,

Որը գնաց այնտեղ Երկրի Տիտիոս որդուն այցելության:

Նրանք այնտեղ հասել են ճիշտ և հեշտությամբ լոկ մեկ օրում,

Անցել են այդ ամբողջ ողիմ և նույն օրը ետ են դարձել ու տուն եկել:

Դու ինքդ անձամբ այդ կիմանաս, թե որքան են մեր նավերը

արագընթաց,

Եվ ինչպես են նավորդները մեր պատանի ծովը ճեղքում ճարտարակի»:

Ասաց այդպես: Խորունկ խնդաց բազմաշարչար Ռդիսևը

աստվածիմաց,

Եվ նա այնժամ բարձրադաղակ իր խոսքն ասաց ու ջերմաջերմ

անդ աղոթեց.

«Թող կատարի Ալկիմոսը այն ամենը, ինչ այժմ ասաց, Ջևս մեծագոր,

330 Տուր, որ նրա փառքը վսեմ այս կենսատու երկրի վրա

Անեղծ լինի և անթառամ, որ նաև ես վերադառնամ իմ հայրենիք»:

Մինչդեռ նրանք անդ միմյանց հետ խոսում, ասում էին այդպես,

Նաժիշտներին պատվեր տվեց ինքն Արեւուն լուսաթևիկ՝
Մահին սարքել սրահի մեջ, բազմապաճույճ ալ դռակներ փռել իսկույն,
Իսկ վերևից նաև գորգեր փռել այնտեղ մեծախնամ
Եվ տալ բրդեղ պերճ վերմակներ, որ հաճույքով նա ծածկվի:
Եվ ստրուկներն շտապ տնից դուրս վազեցին՝ ջահ ու ճրագը

ձեռքներին:

Իսկ երբ նրանք անդ սարքեցին պերճ ու փափուկ անկողինը,
Վերադարձան ու մոտեցան Ողիսեսին և կանչեցին.

340 «Օտարական, վեր կաց, գնա. արդեն պատրաստ է անկողինը

քեզ համար»:

Այդ ասացին, և քուն մտնելն հույժ հաճելի թվաց նրան:

Այդպես քնեց Ողիսեսը աստվածային ու բազմափորձ՝

Սրահի մեջ աղմկաշատ և մահիճում քանդակածո:

Մինչ Ալկինոոսն այնտեղ պառկեց մի անկյունում իր բարձր տան,

Իսկ իր կինը՝ տանտիրուհին, կողակիցն էր նրա այնտեղ:

Ե Ր Գ Ո Ւ Թ Ե Ր Ո Ր Ղ

ՈՂԻՍԵՎԱԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆՈՒՄ Է ՓԵԱԿՆԵՐԻՆ

Երբ որ ծագեց ճանանչագեղ Արշալույսը Վարդամատն,
Ծուռ վեր կացավ իր մահիճից սուրբ զորությունն Ալկինոսի,
Անդ վեր կացավ և Ողիսևսն աստվածագուն, քաղաքաջարդ:
Բայց նրանից Ալկինոսի սուրբ զորությունն առաջ անցավ,
Գնաց դեպի փեակների կանառատեղն՝ կայանի մոտ կոր մավերի.
Նրանք եկան ու բազմեցին անդ, ողորկված, կոկ քարերին, իրարու մոտ:
Տեսքն ընդունած խոհեմամիտ Ալկինոսին ժիր ծառայող սուրհանդակի
Եվ իր մտքում որոնալով վերադարձը մեծահոգի Ողիսևսի՝
Հզոր Պալլաս Աթենասը գնաց, անցավ քաղաքի մեջ

- 10 Եվ, քաջերից ամեն մեկին մոտենալով, այս խոսքն ասաց.
«Հավաքվեցե՛ք փեակների խորհրդական ատաջնորդներ,
Ծուռ գնացեք կանառատեղն և անդ տեսեք օտարական այն վեհ
մարդուն,

Որ նոր է դեռ կորովամիտ Ալկինոսի տունը եկել.

Մոլորված էր նա ծովի մեջ: Մինչ արտաքուստ անմահներին

Է նա նման»:

Այդպես խոսքով նա հորդորեց, հուզեց սաստիկ նա բոլորի

սիրտն ու հոգին,

Եվ լցվեցին իսկույն, հապճեպ բյուր մարդկանցով տեղերն ամբողջ:

Շատերն էին սքանչանում՝ տեսնելով անդ Լաերտի վեհ, պերճ զավակին,

Եվ մանավանդ, որ Աթենասն աստվածային նոր պերճությամբ

- 20 Այնտեղ պատեց իսկույն նրա գլուխն, ուսերը լայնալիք
Ու տեսքով իր դարձրեց նրան քաջահասակ և հաղթանդամ,
Որպեսզի անդ նա հաճելի, բազմապատկառ ու կորովի թվա բոլոր
Փեակներին, նաև հաղթի մրցությոներում այն բազմազան,
Որոնցով անդ Ողիսևսին փեակները պիտ փորձեին:
Իսկ երբ նրանք այնտեղ արդեն հավաքվեցին միահամուռ,
Վեհ Ալկինոսս՝ դիմեց նրանց և բարբառեց ու խոսք ասաց.

- «Ինձ լսեցեք, փեսայների առաջնորդներ և քաջագունք խորհրդական,
 Ձեզ կասեմ այն, որ սիրտս է այժմ ինձ ներշնչում իմ կրծքի տակ:
 Ես չգիտեմ՝ այս մոլորված օտարականն, որ եկել է իմ տունն այժմ,
 30 Ո՛վ է արդյոք. երկրացի է արևելյա՞ն, թե՞ մարդկանցից է արևմտյան:
 Խնդրում է նա, որ հայրենիք մենք ուղարկենք, ժամ ու ժամկետ
 սահմանենք:
 Ուստի եկեք ճանապարհենք, ինչպես որ միշտ կատարել ենք
 այդպիսի գործ:
 Ձե՞ որ ո՛չ սա, ո՛չ էլ այլ ոք, ով որ էլ գա իմ տունն իրոք,
 Չպետք է աստ երկար մնա, որ ջալանքով վերադարձն իր
 անվերջ չողբա:
 Ուստի եկեք սևաթույր նավն աստվածային ձգենք.
 Այն առաջին անգամ պիտի դուրս գա բաց ծով: Նրա համար ազգի
 սիջից
 Ընտրե՛նք շուտով հիսուներկու քաջ նավաստիք, որ լավագույնն են
 համարվում:
 Թող որ նրանք թիերն ամբողջ սարքավորեն, ամուր կապեն
 թիանցքներից:
 Գործն այդ այնտեղ ավարտելով՝ թող շուտափույթ ետ գան կրկին,
 40 Որ պատրաստենք աստ խրախճանք: Ես բոլորին շքեղորեն
 կը պատվեմ այժմ,
 Կպատվիրեմ, որ պատանի նավորդներին աստ առանձին
 խնջույք սարքեն:
 Իսկ դուք, բոլոր մականակիր վեհ արքաներ, եկեք գնանք
 իմ ապարանքն:
 Օտարական այս եկվորին պիտ մեծարենք իմ հարկի տակ և տանը իմ,
 Եվ թող ոչ ոք չմերժի այդ: Կանչեք, որ գա երգիչ-գուսանն
 աստվածային,
 Դեմոդոկը, որին աստվածն է շնորհել երգասության ձիրքն, եռանդը,
 Որ բերկրանքով սիրտը վառի, երբ քաջարի հոգին է երգը տենչում»:
 Ասաց այդպես, անցավ առաջ: Հետևեցին իշխանները մականակիր,
 Իսկ բանբերը իսկույն գնաց, որ երգակին աստվածագոր կանչի շուտով:
 Ապա հապճեպ անդ ընտրեցին հիսուներկու երիտասարդ քաջ
 նավաստի,
 50 Որոնք ելան և շուտափույթ հավերժագոյ ծովի ափունքը գնացին,
 Ինչպես որ այդ պատվիրել էր թագավորը, որ պատրաստեն
 նավը այնտեղ:
 Երբ որ նրանք ծովափն հասան, սևաթույր նավն իսկույն խորունկ
 ծով ձգեցին,
 Տնկեցին կայմն ու սարքեցին առագաստը նավի վրա,
 Իսկ թիերը թիանցքներից պիճո կապեցին կաշվե փոկով

Ու պարզեցին այնուհետև, ինչպես հարկն է, առագաստը լայն

ու ճերմակ:

Ապա ծովի մի խոր տեղում սևակտուց նավը ամուր խարսխեցին,
Եվ իրենք էլ հապճեպ եկան մեծաշեն տունը խորիմաց Ալկինոտսի:
Մինչ ամեն տեղ լեւի-լեցուն էր. և՛ սրահը, և՛ բակն ու տունն՝
Հոծ հավաքված բշտր մարդկանցով, կային բազում և՛ ծերունիք,

և՛ սլատանիք:

60 Եվ մորթել էր Ալկինոտսը նրանց համար տասներկու պարարտ ոչխար,
Ութ գլուխ խոզ ճերմակատամ, երկու հատ էլ համրաքայլ եգ.
Դրանց այնտեղ քերթում էին, սարքում էին քաջահաճո և ճոխ խնջույք:
Մինչ մոտեցավ բանբերն այնժամ, բերեց երգչին նա պատվավոր,
Որին մուսան էր շատ սիրում, բայց տվել էր ոչ լոկ բարիք, նաև չարիք.
Զրկել էր նա ոչքի լույսից, բայց տվել էր ձիրքն արվեստի:
Պոնտոնոսը երգչի համար դահլիճի մեջ, մարդկանց շարքում,
Արծաթագամ բազմոց դրեց անդ, բարձրաբերձ սյունին մոտիկ,
Իսկ կիթառը քաղցրահնչուն՝ մելսից կախեց, ողիղ նրա գլխի վերև,
Ապա ձեռքով նրան նշեց, թե ինչպես նա պիտի վերցնի:

70 Դրեց նաև նրա առաջ գեղեցկափայլ զամբյուղով հաց
Եվ գինով լի մի մեծ գավաթ, որ նա խմի, երբ սրտիճ այդ հաճո լիճի:
Այնժամ նրանք ձեռք մեկնեցին պատրաստ դրված համեղահամ
ուտեստների:

Երբ հագեցան կերուխումով, որքան կարիք ուներ հոգին,
Ոգեշնչեց երգչին մուսան, որ երգի երգը դյուցազանց,
Որոնց վսեմ սխրանքների փառքն էր հասել ու տարածվել մինչև
երկինք.

Ինչպե՛ս մի օր գծովեցին Ռդիսեսը և Աքիլլեսը Պելևսյան.
Ինչպես նրանք երկնաշնորհ, աստվածական խնջույքի մեջ
Ժամոտ խոսքերով անդ վիճեցին, ինչպես այնտեղ տերն ազգերի՝
Ագամեմնոնն,

Խնդաց հոգով, երբ գծովեցին աքեացիք այդ վեհագույն,
80 Քանզի այդպես էր գուշակել նրան Փեթոս Ապոլլոնը այն ժամանակ,
Երբ, անցնելով վիմակերտ շենքը Պիթոնի, անդ նա հարցրեց
այդ ատրժուն

Գործի մասին, որը, կամքով Զևս զգոնի, սկիզբն եղավ այնժամ արդեն
Տրոյացոց և դանաչանց սպառնացող բշտր-բշտրալոր աղետների:
Արդ, քաջափառ գուսանն ազնիվ այդ էր երգում: Մինչ Ռդիսեսն
Հզոր ձեռքով վեր բարձրացրեց ծածկոցն երկար ու շառագույն
Եվ, իր գլխին այն քաշելով, թաքցրեց այդպես իր դեմքն ազնիվ.
Նա ամաչեց փեակներից ցույց տալ արցունքն իր դառնագին:
Իսկ երբ երգիչն աստվածագոր ընդհատում էր երգն իր վսեմ
ու սրտառուչ.

Ցած էր քաշում քղամիդը մա իր գլխից և, սրբելով արցունքն աչքի,
90 Վերցնում էր թասը կրկնականք ու սրտալի հեղմունք անում

աստվածներին:

Իսկ երբ գուսանն սկսում էր կրկին երգել, քանզի երգով այդ հիացած՝
Մեծ քաջերը փեակների դրդում էին մվագն հնչել,

Նորից ողբում էր Ռդիսևան՝ իր գլուխը թաքցնելով ծածկոցի տակ:

Սակայն մրա դառն արցունքը անհայտ մնաց. ոչ ոք այնտեղ

այդ չտեսավ,

Եվ միմիայն այդ մկատեց և իմացավ Ալկինոսը,

Որ մտած էր մրա կողքին. մույնիսկ լսեց մա մրա խոր հեծեծանքը,

Ուստի իսկույն մա թիասեր փեակներին խոսքով դիմեց և այս ասաց.

«Արդ, ինձ լսեք, փեակների սուաջնորդներ և իշխաններ խորհրդական.

Մենք մեր սրտին հագուրդ տվինք ու հագեցանք պերճ խնջույքով,

100 Նաև երգով ու կիթառով, որ զարդերն են վեհ խնջույքի,

Սակայն հիմա գնանք, փորձենք մրցությունները բազմազան,

Որպեսզի այս օտարականն, երբ մա տունն իր վերադառնա,

Իր սիրելի մարդկանց պատմել կարողանա, թե որքա՛ն ենք

մենք գերազանց

Շատ շատերից բռնակուլում, մենամարտում, թռիչքների և վազքի մեջ»:

Ասաց այդպես, սուաջ անցավ: Իսկույն մրան հետևեցին բոլորեքյան:

Բանբերն ապա կիթառն հնչեղ նորից կախեց մեխից այնտեղ,

Դեմոդոկի ձեռքը բռնած՝ մա դուրս բերեց տնից մրան,

Ապա տարավ այն ուղիով, որով անցան երևելիք փեակների,

Որպեսզի անդ կատարվելիք մրցամարտով սրտանց հրճվեն և հիանան:

110 Անցան դեպի հրապարակն, և հետևեց խոուն ամբոխը, բյուր

ժողովուրդ:

Հանդես եկան շատ քաջասիրտ մեծամեծներ և կորովի պատանիներ:

Ոտքի ելան Ակրոնեոսն, Օկիալոսը, Էլատրևսը և Նավտևսը,

Պրիմևևսը և Անքիալոսը, Էրետմևսը և Պոնտևսը,

Պըրորևսը և Թոոնը: Հանդես եկան Անաքեսինն

Եվ Ամփիալն, որ զավակն էր Տեկտոնածին Պոլիմեոսի,

Քաջ Եվրիալն, որ մման էր մարդակոտոր ժամո Արեսին,

Որ կազմվածքով քաջահասակ և իր տեսքով գեղեցկափայլ

Գերազանց էր բոլոր, բոլոր փեակներից, բացի փայլուն Լաոդամից:

Հանդես եկան և քաջազոր երեք որդիքը անբասիր Ալկինոսի.

120 Լաոդամասն, Ալիոսը, Կլիտոնեոսն աստվածակերպ:

Հայտարարվեց մախ մրցությունը ոտքերի արագության,

Եվ սկսվեց մրցավազքը մշամակետ այունի մոտից:

Բոլորն իսկույն և միասին թունդ վազեցին, ու բարձրացավ

դաշտում փռչի.

Կլիտոնեոսը ամենքից լավագույնը մրցավազքում հանդիսացավ:

Եվ ինչպէս նոր հերկված արտում գույգ ջորիներն են անցնում ժիր,
Այդպէս բոլոր մրցողներից նա շուտ եկավ, իսկ մյուսները ետ մնացին:
Ապա դաժան մենամարտում իրենց կորովը փորձեցին նրանք իսկույն.
Այստեղ արդեն հզորագոր քաջ Եվրիալը ամենքին գերազանցեց:
Թռիչքի մեջ ամենաց լավն Ամփիալը հանդիսացավ,

- 130 Էլատրեսը սկավառակ նետելու մեջ հաղթող եղավ,
Սակայն ահեղ բռնակովում Լատդամասն Ալկինոոսյան հաղթող եղավ:
Եվ երբ նրանք մրցույթի մեջ հրճվում էին՝ հագուրդ տալով

իրենց սրտին,
Ալկինոոսի պայծառ որդի Լատդամը այս խոսքն ասաց այնժամ նրանց.
«Բարեկամներ, եկեք հարցնենք հիմա նաև օտարական այս եկվորին.
Գուցե ծանոթ է մրցույթին, գուցե գիտի: Նա արտաքուստ վատ չէ բնավ.
Ազդերը և սրունքները, ուսերը և հաղթ ձեռքերն իր,
Վիզը հզոր՝ այդ բոլորը ցույց են տալիս մի քաջարի, մեծ զորություն.
Հասակով էլ չի կորացած: Թերևս բազում աղետներից է նա տանջված:
Ես կարծում եմ՝ ոչինչ չկա այնքան դաժան վնասաբեր, ինչպէս ծովը.

- 140 Քայքայիչ է մարդու համար, որքան էլ նա տոկուն լինի»:
Եվ Եվրիալն իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց.
«Ծիշտ ասացիր դու, Լատդամ: Բայց մոտեցիր այժմ նրան
Եվ հայտնիր քո առաջարկը, այլև կանչիր դու մրցության»:
Երբ այդ լսեց Ալկինոոսի ազնվաւոյն զավակն այնտեղ,
Ծարժվեց իսկույն, կանգնեց մեջտեղ, Ողիսեսին այս խոսքն ասաց.
«Օ՛հ անդր, հայրիկ օտարական, ուժդ փորձիր մրցության մեջ:
Եթե հմուտ ես մի բանում, վայելուչ է, որ մասնակցես դու մրցույթին:
Մարդու կյանքում նրա համար չկա բնավ ավելի մեծ փառք ու

պարծանք,

Քան այն, երբ նա գործ է անում իր ձեռքերով կամ ոտքերով

կորովագույն:

- 150 Ե՛լ դու, սակայն, ու փորձի՛ր քեզ. վանի՛ր սրտիդ վիշտն ու կարիք,
Ողևորմանն էլ դու երկար չես սպասի, քանզի արդեն իսկ քեզ համար
Ծովն է ձգած նավը արագ և պատրաստ են նավորդներդ»:
Պատասխանեց նրան այնժամ Ողիսեսը բազմաչարչար և խոսք ասաց.
«Ո՛հ, Լատդամ. ի՛նչ ես կանչում ինձ մրցության դու հեզմաբար.
Լիքն է սիրտս աղետներով, մրցանքը չէ միտքս հուզողն, այլ ցավերը:
Զէ՛ որ ես ցարդ հանդուրժել եմ բոլոր դառնություն, կրել եմ բոլոր

տառապանքներ.

Եվ տե՛ս, հիմա նստած եմ այս կանառի մեջ, հուզված մտքով

վերադարձիս,

Ինչպէս թշվառ մի աղերսող, աղերսում եմ ձեր արքային և ողջ ազգին»:
Եվրիալը, դարովելով, պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց.

- 160 «Դու նման չես, օտարական, մրցության մեջ բազմահմուտ հերոսներին,

Որպիսիները մարդկանց մեջ շատ կան, իրավ, ամենուրեք,
Այլ նման ես դու բազմաթի մալի վրա շրջող մարդկանց վաճառական,
Որ միմիայն առևտուրով են զբաղվում և իշխում են մալիորդներին,
Որպեսզի նոր ապրանք բառնան իրենց մալին՝ նոր շահավետ
գործի համար:

Ոչ, նման չես դու մարտիկի, պիտանի չես դու մրցության»:
Եվ, մայելով նրան խոժոռ, ասաց այնժամ Ռիսևսը աստվածագոր.
«Լավ չասացիր դու, բարեկամ. պանդույր մարդ ես դու, երևի,
կամ անազնիվ:

Միշտ չեն տալիս աստվածները մարդուն իրոք ամեն տեսակ
արժանիքներ,

Միանգամից գեղեցիկ տեսք, և՛ խելք ու միտք, և՛ խոսքի ուժ,
170 Մինչ մարդն երբեմն արտաքինից երևում է որպես չնչին մի պատանի,
Բայց դրա տեղ աստված նրան շնորհել է հրաշալի խոսքի կորով,
Եվ մայում են նրան մարդիկ հիացմունքով. ճառում է նա սքանչելի,
Հրապուրիչ, հեզաբարո, փայլում է միշտ մարդկանց առաջ նա
բազմաթիվ:

«Բաղաքի մեջ անց կենալիս՝ նրան մայում են զարմանքով,
կարծես անմահ
Աստված լինի: Մեկ ուրիշը լոկ իր տեսքով է նմանվում անմահներին,
Մինչ աղքատիկ նրա խոսքը զուրկ է չքնաղ հմայքներից ճարտասանի:
Եվ դու նույնպես գեղեցկասիայ, լավ տեսք ունես, մի տեսք, որից
ավելի լավն

Աստված նույնիսկ չէր ստեղծի, սակայն խելքով աղքատ ես դու
և պանդույր ես:

Բորբոքեցիր սիրատենչիկ սիրտը դու իմ այս կրծքի տակ
180 Եվ անվայել խոսք խոսեցիր: Մրցության մեջ նորածին չեմ ես բնավ,
Ինչպես դու այժմ բարբառեցիր, այլ, թվում է, միշտ առաջինն
եմ ես եղել,
Այն ժամանակ, երբ դեռ արբուն, ջահել կյանքի, հաղթ ձեռքերի
տեր էի ես:

Մինչդեռ հիմա մատնված եմ ես դժբախտության և աղետի.
Ծառ եմ կրել ես տառապանք, կովել եմ միշտ ընդդեմ մարդկանց
և ժանտ ալյաց,
Բայց և այնպես, թեպետ շատ եմ տառապել ես, մրցության մեջ
կփորձեմ ինձ,
Քանզի այդպես դու քո խոսքով ինձ դրդեցիր, և ճառն էր քո
խիստ թունավոր»:

Ասաց: Իսկույն նա վեր թռավ, ծածկոցն հագած, և ձեռքն առավ
սկավառակը
Ծանր ու մեծ և հաստամետ, ավելի մեծ, քան աննշան սկավառակներն,

Որոնցով անդ իրարու հետ մրցում էին փեսայները մի քիչ առաջ:

190 Դա նա ուժգին թափահարեց և խիստ նետեց ձեռքով հզոր.

Քարը թնդաց և շառաչեց: Մինչ ուժգնակի քարն այդ ձեռքից

դուրս գետվելիս

Նավահուշակ, երկայնաթի փեսայները իսկույն գետնին, ցած կռացան,

Եվ սկավառակն հաղթ սլացավ, անցավ հուժկու նշանները նա բոլորի:

Իսկույն, մարդու նմանվելով, վեհ Աթենասն նշան դրեց

Եվ գիծ քաշեց, ապա դարձավ և բարձրաձայն իր խոսքն ասաց.

«Օտարական, կույրը անգամ քո նիշն այստեղ, շոշափելով, կտարբերի.

Նա չի խառնվել նշաններին այս քաջերի, այլ խիստ անցել է նրանցից:

Վստահ եղիր, որ կարող ես դու մասնակցել մրցության մեջ.

Հաղթանակը քոնն է այստեղ, և չի կարող ոչ ոք քեզնից հեռու գետել»:

200 Ասաց այդպես: Ուրախացավ բազմաշարժար Ռդիսեսը աստվածազն,

Նա գոհ մնաց, որ ժողովում բարյացակամ և բարեխոս ընկեր տեսավ,

Հանգստացավ սրտանց արդեն և խոսք ասաց փեսայներին.

«Պատանիներ, գետե՛ք հիմա, իսկ ես ապա մեկ ուրիշը

Կգետեն և, ենթադրում եմ, էլ առավել ձեզնից հեռու կձգեմ այն:

Եվ բոլորդ, ով որ սրտանց ուզում է այդ, արդեն կարող եք հանդես գալ

Մրցության մեջ՝ ուժ փորձելու բռնակրկում, մեղամարտում, իբրև ըմբիշ

Եվ վազքի մեջ, քանզի ասատիկ ինձ հուզեցիք: Փեսայներից

Ոչ մեկիդ հետ ես մրցելուց չեմ վախենա, բացի միայն Լաոդամից,

Քանզի նա իմ հյուրընկալն է: Ո՛վ կարող է մարտել ընդդեմ

իր տանտիրոջ:

210 Իրավ, անպետք և հիմար մարդ կլինի նա, ով սխալվի

Եվ կանչի յուր հյուրընկալին օտար երկրում մարտակովի, կամ

մրցության,

Քանզի այդպես նա միմայն ինքը իրեն կը վնասի:

Իսկ մյուսներիդ, ով որ լինի, ես չեմ մերժի, և պատրաստ եմ

Ես բացեիքաց ցույց տալ այստեղ, մրցության մեջ, զորությունն իմ:

Եվ վատ չեմ ես ամեն տեսակ մրցանքներում, որոնք հայտնի են

քաջ մարդկանց.

Ես լավ գիտեմ ողորկ աղեղը գործածել, հանց գետաձիգ մի քաջավարժ,

Ախոյանիս բազմության մեջ ամենից շուտ ես սուր գետով կկործանեմ,

Շուրջս թեկուզ կանգնած լինեն բյուրաբազում շատ ընկերներ,

Որոնք կարող են սլաքով դիպուկ զարկել մրցակցողին հակառակորդ:

220 Եվ միմիայն ինձ աղեղով գերազանցում էր Փիլոկտեսը դյուցազուն,

Երբ աղեղով մենք՝ աքեյանք, մրցում էինք այնտեղ, երկրում տրոյական,

Բայց, ասում եմ, անհամեմատ գերազանց եմ ես բոլորից, ուրիշներից,

Մահկանացու ու հացակեր այն մարդկանցից, որ ապրում են

հիմա երկրում:

Մինչ անկարող եմ ես մրցել վաղնջական քաջերի հետ.

Ընդդէմ հզոր Հերակլեսի, այլև ընդդէմ Էքալիացի Եվրիտուսի,
Որոնք հաճախ աղէկով հաղթ մարտում էին ընդդէմ անմահ

աստվածների,

Ուստի հանկարծ մահացաւ քաջ Եվրիտուսը՝ ծեր օրերին չհասնելով.

Խիստ զայրացած Փէր Ապոլլոնը սպանեց նրան նետով,

Քանզի նրան՝ այդ աստըծուն, նա կանչում էր աղէկամարտ քաջ

մրցութեան:

230 Ես կարող եմ տեզն ավելի հեռու նետել, քան ուրիշներն նետն աղէկի:

Բայց միմիայն երկյուղ ունեմ ես ոտքերից: Մեկն ու մեկը փեակներից

Ինձ վազքի մեջ գուցե հաղթի, քանզի հոգնած եմ չարաչար.

Տանջել եմ ինձ ալիքները ծովում դաժան, ուր շատ սակաւ էր

սնունդն իմ,

Ուստի անչափ թուլացել եմ այժմ անդամները իմ մարմնի»:

Ասաց այդպէս: Խոր լուրջուն տիրեց հանկարծ, լուռ էին

բոլորն այնտեղ:

Պատասխանեց նրան միայն Ալկինոոսը մեծահոգի.

«Օտարական, դու մեզ այստեղ անհաճելի բան չասացիր.

Ցանկանում ես դու հաստատել քաջարությունն, որն իսկայեւ

հատուկ է քեզ:

Վրդովվել ես, քանզի այստեղ, ժողովի մեջ, այս քաջն իզուր քեզ

կշտամբեց.

240 Մինչ մարդկանցից մահկանացու ոչ ոք, երբեք, չէր քաջությունը

չի ժխտի,

Ով խելք ունի և ընդունակ է խորիմաց խոսքեր ասել:

Ուստի հիմա դու խոսքն իմ այս լսիր, որ գեթ պատմես հետո

Դու նաև այլ հերոսների, երբ հուսով եմ, դու չո տանը, սրտահաճո

Քո կնոջ հետ, չո որդոց հետ, մեծափարթամ, պայծառ խնջույք սարքես

մի օր:

Այնժամ հիշիր դու նաև մեր քաջարությունն, որը Զևսն է միշտ

մեզ տալիս,

Եվ որը մենք ցույց ենք տալիս վաղուց ի վեր և անընդհատ:

Ըմբիշներ չենք մենք փառավոր, բոլրն քամարտն ու կոիվը լալ

չգիտենք,

Բայց հմուտ ենք մենք վազքի մեջ: Ծովագնաց մալորդներ ենք

Մենք գերազանց: Սիրում ենք մենք պերճ խնջույքներ, սրտալի երգ

ու խմբապար,

250 Բազմատեսակ չքնաղ զգեստներ, ջերմ լոգարան և նուրբ մահիճ:

Օն անդր, շուտ, փեակների մեծամեծար կաքավողներ, դուք ցույց տվեք

Ձեր զվարճանքն ու արվեստը, որպէսզի սա, եկվորը այս, երբ տուն

դառնա,

Պատմի անդ իր սիրածներին, ինչպես ենք մենք գերազանցում

բոլոր մարդկանց

Նավորդությանը ծովագնաց, վազքով արագ, երգ ու պարով գեղապանծ:

Եվ դուրս եկան ազգերի միջից ինը ընտիր կարգապահներ,

Որը, կարծեմ, գտնվում է մեր տանն հիմա, որևէ տեղ»:

Ասաց այդպես Ալկինոսը աստվածատես: Վազեց բանբերն

արագավազ,

Որ արքայի ապարանքից բերի կիթառը նրբակերտ,

Եվ դուրս եկան ազգի միջից ինը ընտիր կարգապահներ,

Նրանք էին հսկում կարգին ու կանոնին խաղ ու պարի ժամանակ.

260 Ժիր մաքրեցին պարասպարեզն, ընդլայնեցին մրցարանը:

Մինչ մոտ եկավ բանբերն այնժամ, Դեմոդոկին հանձնեց իսկույն

կիթառն հնչուն:

Երգիչն ապա մեջտեղն անցավ: Հավաքվեցին պատանիներն այնտեղ

շուրջն իր,

Կաքավողները մեծարվեստ և սխեցին ոտքով դուփել լայն ասպարեզն՝

Կատարելով պարն հմայիչ, աստվածային: Մինչ Ռդիսեսն աչքը հառած

Արագաշարժ բյուր ոտքերին, զարմանում էր, անդուլ դիտում սքանչելիքն:

Զարկեց երգիչն իր կիթառին, ու երգն հնչեց չքնադագեղ՝

Սիրո մասին պերճապասկ Ափրոդիտի և Արեսի: Եվ նա երգեց,

Ինչպես նրանք սիրով ծածուկ անդ միացան ապարանքում Հեփեստոսի,

Ինչպես անբավ ընծա տալով՝ պղծեց մահիճը Հեփեստոս մեծագորի,

270 Թեպետև թանկ դրա համար նա վճարեց: Քանզի իսկույն, իբրև բանբեր,

Արևն եկավ, որ տեսել էր, ինչպես նրանք գաղտնի սիրով անդ միացան:

Հենց որ լսեց Հեփեստոսը խոսքն այդ տխուր, սրտակոտոր,

Վազեց, գնաց իր դարբնոցը՝ սրտում հուզված վրեժն ահեղ.

Անդ նա դրեց կոճղի վրա գնդանը մեծը պիրկ կոփեց շղթա ու ցանց՝

Անլուծելի և անխորտակ, որ նրա մեջ նրանք բռնվեին և հար մնան:

Երբ որ կոփեց նա վարմը այդ Արեսի դեմ, ցասմամբ լցված

Վերադարձավ իր ննջարանն, ուր գտնվում էր հաճելի իր անկողինն,

Եվ անդ փոեց մահճակալի սյուների մեջ վարմն ամենուր, շուրջանակի:

Ու կախվեցին անդ խիտախիտ առաստաղից ամենուրեք

վարմն ու ցանցը՝

280 Ոստայնի պես և այնքան նուրբ, որ չէր տեսնի ոչ ոք աչքով,

Նույնիսկ ոչ մեկն երանալետ աստվածներից. կերտվածքն էր նուրբ

և խորամանկ:

Իսկ երբ կախեց մահիճի շուրջն ամենուրեք վարմն ահավոր և աննկատ,

Նա ձևացավ, թե ինքն իբրև մեկնում է դեպ գեղեցկաշեն Լեմնոս

քաղաքն,

Որ իր սրտին շատ ավելի հաճելի էր, քան երկիրները ամենայն:

Կույր չէր բնավ Արես աստվածը ոսկեհեր, երբ նա տեսավ,

Որ մեծարվեստ Հեփեստոսը մեկնում, գնում է հեռուներ,
Ելավ գնաց դեպ ապարանքն արվեստագետ Հեփեստոսի՝
Լցված սիրո տարփանքով դեպ Կիրթրոնին ոսկեպսակ,
Որ դեռ մոր էր այնժամ եկել ամենագոր Կրոնոսյանի մոտից այնտեղ

290 Եվ իր հանգիստն էր վայելում, երբ ներս մտավ նա ապարանքն:

Արդ, նա նրա ձեռքը բռնեց, անվամբ կոչեց և խոսք ասաց.

«Եկ, սիրելիս, գնանք դեպի պերճ մահիճը և, անդ պառկած,

հրճվենք սիրով,

Իսկ Հեփեստոսն այժմ տանը չէ, այլ երևի հեռացել է դեպի Լեմնոս,

Գնացել է նա իսկապես դեպ սինտիացիք վայրենախոս»:

Ասաց այդպես: Ուրախությամբ նա նրա հետ պառկեց այնտեղ

Մի մահիճում: Եվ քնեցին նրանք ապա, մինչդեռ նրանց իսկույն նեթ
Ամենագետ Հեփեստոսի այն նրբագույն վարմը այնքան ամուր պատեց,
Որ ոչ միայն չէր կարելի բարձրացնել այն, այլ դժվար էր շարժել անգամ
Անդամները իրենց մարմնի: Կոահեցին, որ թակարդից հնար չկա

300 Էլ դուրս գալու, մինչդեռ եկավ այդ ժամանակ կրկնակաղը փառապսակ.

Նախքան Լեմնոս հասնելը նա ետ դարձավ իր ճանապարհից,

Քանզի նրան գործի մասին հայտնեց Արևն ամենատես:

Այդպես նա տունն իր սիրելի վերադարձավ, սակայն սրտով իր

վշտաբեկ:

Կանգնեց այնտեղ դռան շեմքին՝ ժանտ զայրույթով լցված հոգին

Եվ ահռելի աղաղակեց, կանչեց այնտեղ աստվածներին:

«Դու, Զևս, մեր հայր, և դուք նաև, այլ աստվածներ հավերժակյաց,

Ծուտով եկեք, գործը տեսեք անտանելի ու խայտառակ.

Ինչպե՞ս է միշտ անարգում ինձ, կրկնակաղիս, դուստրը Զևսի՝

Ափրոդիտեն,

Որ կապվել է ամբարտավան Արեսի հետ գաղտնի սիրով,

310 Քանզի չքնաղ և ժիր է նա, մինչ ծնված եմ ես ոտքերով թույլ ու տկար:

Սակայն ոչ ոք այս գործի մեջ մեղավոր չէ, այլ ծնողները իմ երկու:

Լա՛վ կլինեք եթե նրանք չծնեին և ինձ աշխարհ չբերեին:

Ո՛հ, լավ նայեք, թե որտե՛ղ եմ քնել սիրո տարփանքի մեջ,

Պառկած այսպես իմ մահիճում, իսկ ես այստեղ նստած եմ խե՛ղճ

ու ցավագար:

Բայց չեմ կարծում, որ մյուս անգամ էլ ցանկանան նրանք նորից

պառկել այսպես,

Թեկուզ սաստիկ տարփանք զգան, այլ պառկելու տենձն երկուսի

շուտ կկորչի,

Քանզի այս նորք և խորամանկ թակարդը դեռ կաշկանդված

պիտի պահի

Նրանց այսպես, մինչև որ ինձ լրիվ ետ տա իմ հայրը այն գլխագիճը,

Որ ես նրան վճարեցի իր շնացող ու լրբենի դատեր համար:

320 Պերճ է թեպետ դատրիկը յուր և գեղեցիկ, բայց ժուժկալ չէ»:

Ասաց այդպես: Իսկ աստվածներն հավաքվեցին պղնձաշեն նրա
տան շուրջ.

Եկալ իսկույն Պոսիդոնը աշխարհակալ, Հերմեսն եկալ երախտագործ,
Անդ երևաց և Ապոլլոնը նետաձիգ, իշխանագոր,

Բայց կանացի ամոթանքից դիցունհիները մնացին տանը իրենց:

Կանգնած էին անդ դռան մեջ աստվածները բարիատուր,
Ու բռնկվեց ծիծաղն անգուսպ, հոհրոցը գերերջանիկ աստվածների,
Երբ անդ տեսան ամենիմաստ Հեփեստոսի այդ խորամանկ

կերտվածքը կոտ:

Արդ, մայելով իրար դեմքի, այսպես էին նրանք դատում և խոսք ասում.

«Չեն հաջողվում գործերը չար. դանդաղկոտը հաղթահարեց

քաջալագին:

330 Դանդաղկոտ էր կաղ Հեփեստոսն, բայց Արեսին որսաց գործով

իր խորամանկ:

Արեսն, իրալ, ժրագույնն է և քաջալագն Օլիմպակյաց աստվածներից,
Սակայն հիմա նա պիտ տուժի՝ ի հատուցում իր կատարած այս շնության:

Այդպես ահա իրարու հետ խոսում էին նրանք այնտեղ:

Այնժամ արքա Ապոլլոնը, Ջևսի որդին, խոսքն իր ասաց անդ Հերմեսին.

«Իսկ դո՞ւ, Հերմես, Ջևսի զավակ, երախտագործ և ուղեցույց,

Կը ցանկալի՞ր արդյոք այսպես, այդ անխորտակ, պիրկ վարմի մեջ

կաշկանդված,

Քնել կողքին, մահիճի մեջ, ոսկեպսակ Ափրոդիտի»:

Պատասխանեց այնժամ նրան Ուղեցույցը Արգոսասպան.

«Այո, եթե այդպես լիներ, ով Ապոլլոն, դու թագավորդ հեռաձիգ,

340 Թող պատեր ինձ այդպիսի վարմն եռապատիկ դաժանորեն,

Եվ դուք, բոլոր աստվածներդ և դիցունհիք թող դիտեիք՝

Ինչպես եմ ես այնտեղ պառկած մահիճի մեջ ոսկեակար Ափրոդիտի».

Այդպես ասաց, հոհուացին նորից անմահ աստվածները:

Պոսիդոնը միայն այնտեղ չէր ծիծաղում, այլ անդադար խնդրում էր նա:

Ծարտարարվեստ Հեփեստոսին, որ բաց թողնի նա Արեսին:

Եվ արդ, նրան նա դառնալով, խոսքերն ասաց այս թևավոր.

«Ոհ, արձակիր, երաշխավոր եմ քո առաջ, աստվածների առաջ այլև,

Որ նա կտա քեզ վճարն այդ, կվճարի նա վաշելույշ»:

Բայց առարկեց նրան իսկույն անդ կրկնակաղը վեհափառ.

350 «Մի պահանջիր դու այդ ինձնից, ո՞վ Պոսիդոն աշխարհակալ,

Եվ վաշել չէ երաշխիք տալ այս վատաբարք լրբի համար:

Կամ թե ինչպե՞ս պետք է քեզնից ես պահանջեմ այդ վճարը,

Երբ Արեսը, խուսափելով այս թակարդից, պարտք վճարել չկամենա»:

Պատասխանեց նորից նրան և խոսք ասաց Պոսիդոնը երկրատատան.

«Եթե նույնիսկ, խուսափելով սպարտքից, Արեւը փախուստ տա,
անհետանա,

Փոխարենը քեզ այդ դեպքում ինքս անձամբ կվճարեմ»:

Նրան այնժամ պատասխանեց կրկնակաղը մեծապատիվ.

«Անհնար է և անպատշաճ խնդիրը քո մերժել այստեղ»:

Այդ ասելով՝ զորությունը Հեփեստոսի արձակեց վարմը փոխապես:

360 Իսկ երբ նրանք ազատվեցին այն թակարդից, որ շատ պիրկ էր
և կաշկանդիչ,

Արագորեն վեր բարձրացան. Արեսն ուղղվեց դեպ Թրակիա,

Ափրոդիտը նրբաժպիտ գնաց Կիպրոս, Պափոս քաղաքն,

Ուր սրբազան նրա անտառն և ծխալից բագիւնը կար:

Անդ քարիսները լողացրին իսկույն նրան և օժեցին անմահական

Եվ նուրբ յուլով, որ քսում են հավերժ անմահ աստվածների անեղծ
մարմնին,

Ու հագցրին սքանչելի, աչքի համար զարմանալի, չքնաղ զգեստ:

Այդ էր ահա փառապատկեր գիշն՝ երգում: Ողիսեսը լսում էր լուռ,

Խոր հրճվանքով, հոգին լցված հիացմունքով. հրճվում էին նաև անթիվ

Փեակները երկայնաթի, ծովագնաց և նավերով միշտ հոշակված:

370 Մինչ Ալկինոսն հրամայեց Հաոդամին և Ալիոսին պարի դուրս գալ,

Բայց առանձին. ամենալավ պարողները նրանք էին:

Ու վերցրին նրանք իսկույն գեղեցկափայլ ու շառագույն մի մեծ գնդակ,

Որ կերտել էր մեծարվեստ Պոլիքոսը նրանց համար:

Մեկն համարձակ, ետ քաշվելով, գնդակն ուժգին նետում էր վեր
մինչև ամպերն,

Իսկ երկրորդը կորովակի ցատկում էր անդ գետնից վեր և

Բռնում տակից գնդակը հեշտ, նախքան ոտքն էր դիպչում հողին:

Երբ որ նրանք պերճ գնդակը մի կողմ դրին, գնդակախաղն
ավարտեցին,

Ըսկսեցին թունդ կաքավել բազմապտուղ գետնի վրա

Ու մերթ ընդ մերթ հերթափոխվել իրարու հետ: Ծուրջն հավաքված՝
պատանհներն

380 Իրար հետ ծափ էին տալիս, և թնդում էր դուփյունն ուժգին ամենուրեք:

Եվ Ողիսեսն աստվածային իր խոսքն ասաց Ալկինոսին.

«Իշխանագոր դու Ալկինոս, որ գերհոշակ ես մարդկանց մեջ,

Այդ, սպարճեցար դու քիչ առաջ, որ սրանք են կաքավողները գերազանց:

Ծշմարիտ էր խոսքդ, այո, և ես ահա հիանում եմ հոգեզվարճ»:

Այդպես ասաց: Խորունկ խնդաց սուրբ զորությունն Ալկինոսի

Եվ թիասեր փեակներին խոսքն իր ասաց պատկառելի.

«Ինձ լսեցեք, դուք, դյուցազունք փեակների, խորհրդական
առաջնորդներ.

Թվում է ինձ, որ եկվորն այս օտարական խորհմաց է, քաջահամնար,

Ուստի եկեք, ինչպես հարկն է, պերճ պարգևներ սրան մենք տանք
հյուրամեծար:

390 Հզորագոր մեր այս ազգին այժմ իշխում են քաջավայել
Տասներկու փայլուն արքա, մինչ տասներեքերորդն էմ էս:
Թող որ բերի նրան նվեր՝ ամեն մեկս մի մեծագույլ, շքեղ բաճկոն
Ու մաքրափայլ մի պատմունճան, մի տաղանդ էր մաքուր ոսկի:
Հարկավոր է, որ բոլորս այդքան բերենք, բայց շուտափույթ
և ամհապաղ,

Որ ընթերիքի հյուրը գնա՝ ձեռքին ընծայք քաջավայել, արտահաճ:
Թող գա նաև Եվրիալը և հյուրի դեմ մեղքն իր քալի, քանզի իզուր
Նա անպատկառ խոսքեր ասաց, թող բերի տա և ընծաներ մեծաշնորհ»:
Ասաց այդպես, և անդ բոլորն հոժարությամբ հավանեցին
խորհուրդը այդ:

Իսկ Եվրիալն Ալկինոսին իսկույն դիմեց և խոսք ասաց.
400 «Իշխանագոր Ալկինոս, դու մարդկանց մեջ արժանագույլ երևելիդ.
Պատրաստ եմ ես եկվոր հյուրին սիրաշահել, ինչպես որ դու
պատվիրեցիր:
Արդ՝ ձոնում եմ ես թուրը այս պղնձակոտ՝ արծաթագամ, շքեղ կոթով,
Որի պատյանն է զարդարված շուրջանակի փղոսկրակերտ
պանունանքով.

Նրա համար սա կլինի քաջավայել ինձնից նվեր»:
Ասաց այդպես, ասյա հանձնեց Ռդիսեսին արծաթագամ թուրը շքեղ,
Ու, դիմելով նրան, ասաց նա թևավոր խոսքերը այս.
«Ողջույն քեզ, հայր օտարական, եթե վատ խոսք քեզ ասացի,
Թող հողմերը քշեն, ցրեն խոսքն անշնորհք: Իսկ քեզ թող տան
աստվածները,

Որ շուտ դառնաս դու հայրենիք և շուտ տեսնես այնտեղ կնոջդ սիրելի,
410 Բանզի վաղուց, տառապահար, դու հեռացել ես մտերիմ
քո մարդկանցից»:

Այնժամ նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենիմաց.
«Շնորհապարտ եմ, բարեկամ. թող անմահները բարիքներ
պարգևեն քեզ,

Եվ թող երբեք դու չզղջաս, որ ինձ այսպես նվիրեցիր
Թուրն այս չքնաղ, արծաթապատ՝ ներողության խոսքն ասելով»:
Այդպես ասաց և իր ուսին արծաթագամ թուրը կախեց:
Երբ մայր մտավ արևն արդեն, եկան հասան նվերները մեծահաճ:
Բայց բանբերները ժրածիր իսկույն դրանք Ալկինոսի տունը տարան,
Իսկ անբասիր Ալկինոսի որդիք իսկույն ընդունեցին
Պերճապայծառ ընծաները, սիրելի մոր մոտ դարսեցին,

420 Մինչ, բոլորի առաջն ընկած, իր տունն եկավ սուրբ գործությունն
Ալկինոսի:

Ամենքն եկան ու բազմեցին բազմոցներին բարձր ու շքեղ:
Այնժամ դիմեց Արեւտէին և խոսք ասաց գործությունը Ալկինոսի.
«Ա՛յ կին, շուտով բեր մեր սնդուկն ամենալավ ու քաջապերճ,
Դիր նրա մեջ մի լավ բաճկոն և մաքրափայլ մի պատմունճան:

Պղինձ սամը դուք կրակին դրեք այնտեղ, որ տաքանա ջուրը շուտով,
Որ լողանա հյուրն վայելուչ: Թող նա տեսնի, որ պատրաստ են
այստեղ արդեն

- Փառապասկ փեակների բերած բոլոր պարգևները
Եվ խնջույքով այստեղ հրճվի, ապա լսի երգերը քաղցր ու սրտալի:
Իսկ ես ահա նվիրում եմ նրան գավաթն իմ ոսկեղենն ու գերհրաշ.
- 430 Ապարանքում, Զևս զգոնին և այլ անմահ աստվածներին
Հաճախ հեղում կատարելիս, թող ինձ հիշի ամեն անգամ»:
Ասաց այդպես: Եվ Արեւտեն ստրուկներին հրամայեց
Դնել շուտով անդ կրակին եռոտանին ամենամեծ:
Իսկույն նրանք վառ կրակին դրին կաթսան եռոտանի,
Մեջը արագ ջուր լցրին և զցեցին տակը առատ վառելափայտ:
Իսկույն գրկեց բոց-կրակը կաթսայի փորն, և տաքացավ ջուրը շուտով:
Իսկ Արեւտեն խորդանոցից հյուրի համար բերեց սնդուկն հրաշագեղ
Ու խնամքով մեջը դարսեց ընծաները սքանչելի՝
Մաքուր ոսկին և զգեստներն, որոնք հյուրին փեակները նվիրեցին:
- 440 Դրեց նաև մի լավ բաճկոն և քաջապերճ մի պատմունճան:
Ապա դիմեց նա եկվորին և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Այժմ կափարիչը սնդուկի դու քո ձեռքով ամուր կապիր, հանգույց արա,
Որպեսզի գեթ ճանապարհին մեկն ու մեկը չգողանա կամ ձեռք չտա,
Երբ դու անուշ միրհած լինես քո սևաթույր մավի վրա»:
Երբ այդ լսեց աստվածատես ու բազմափորձ Ողիսեսը,
Սնդուկի խուփն իսկույն փակեց, ապա կապեց այն խորամանկ մի
հանգույցով,

- Ինչպես նրան ուսուցել էր հարգո Կիրկեն մի ժամանակ:
Մառանապետն եկավ այնժամ, խնդրեց գնալ լողարանը լողանալու:
Տաք լողարանը տեսնելով՝ խորունկ խնդաց նա իր հոգով,
450 Զանգի բնավ չէր լողացել նա այն օրից, երբ հեռացավ՝
Գեղազանգուր Կալիպսոյի ապարանքից: Իսկ մինչև այդ
Ապրում էր նա մեծ խնամքով, որը միայն աստվածներին է արժանի:
Արդ, երբ նրան ստրկուհիք անդ լողացրին և օժեցին մաքուր յուղով,
Ապա հագցրին մաքուր բաճկոն և պատմունճան հրաշագեղ:
Նա դուրս գնաց լողարանից դեպի մարդիկ, որոնք այնտեղ
Առատ գինի էին խմում: Իսկ Նավսիկան, գեղեցկությունն իր ստացած
Աստվածներից, կանգնած էր անդ, դահլիճի մեջ, ամրակառույց
սյունին ընթեր,

- Եվ նայում էր հիացմունքով աստվածատես Ռդիսեսին:
Ապա նրան նա, դիմելով, այս խոսքն ասաց իր թևավոր.
- 460 «Ողջո՛ւյն քեզ, ով օտարական, երբ որ լինես դու երկրի մեջ
քո հայրենի,
Արդյոք մի կերպ ինձ կհիշե՞ս: Չէ՞ որ ինձ ես դու փրկությամբ
նախ պարտական»:
- Պատասխանեց նրան այնտեղ և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենիմաց.
«Ո՛հ, Նավսիկա, մեծահոգի Ալկինոոսի չքնաղ դստրիկ,
Թող գեթ թույլ տա այժմ ինձ Ջեսը՝ մեծ Հերալի ամուսինը որոտագոչ,
Որ իմ տունը ես ետ դառնամ, տեսնեմ օրը վերադարձիս.
Եվ ես այնտե՛ղ ամեն օր պիտ աղոթք անեմ քեզ սրտահույզ,
Որպես անմահ մի աստըծու, քանզի կյանքս դու փրկեցիր,
ո՛վ չքնաղ կույս»:
- Ասաց այդպես, նստեց ապա նա բազմոցին, Ալկինոոս արքայի մոտ:
Մինչդեռ արդեն բաժանեցին ուտեստները ու խառնեցին քաղցր գինին:
- 470 Եվ ներս եկավ բանբերն այնժամ ու ներս բերեց միշտ սիրելի
նա երգիչին,
Մարդկանց համար գերամեծար Դեմոդոկին, որը նստեց
Խնջույք անող բազմության մեջ՝ բարձր սյունին անդ հենվելով:
Եվ Ռդիսեսը իմաստուն, մի պատառ միս ներմակատամ պարարտ խոզի
Թիկնամսից անդ կտրելով, իր մոտ թողած էլ ավելի պարարտաճարպ
Մի մեծ կտոր՝ սուրհանդակին դիմեց հանկարծ և խոսք ասաց.
«Բանբեր, վերցրու դու այս միսը և տուր ազնիվ այդ երգիչին,
Դեմոդոկին,
Թող վայելի: Նրան ուզում եմ մեծարել, թեպետ սիրտն է իմ վշտալի:
Հայտնի բան է, որ երգիչները երկրածին մարդկանց կողմից
Պատիվ ունեն և մեծարանք, քանզի նրանց երգն անուշիկ
- 480 Ներշնչում է անմահ մուսան, որ սիրում է երգիչների տոհմը ամբողջ»:
Ասաց այդպես: Բանբերն առավ, տարավ դրեց ձեռքը հերոս: Դեմոդոկի:
Նա ընդունեց և չափազանց հոգով, սրտով ուրախացավ:
Այնուհետև ձեռք մեկնեցին նրանք այնտեղ պատրաստ դրված
ուտեստներին:
- Երբ հագեցան կերուխումով, որքան փափագ ուներ հոգին,
Կրկին դիմեց Դեմոդոկին և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենիմաց.
«Ո՛վ Դեմոդոկ, քեզ ամենից բարձր եմ դասում ես մարդկանց մեջ
մահկանացու,
Քանզի Մուսան է, հիրավի, քեզ ուսուցել՝ դուստրը Ջեսի, կամ Ապոլլոնն,
Եվ երգում ես բախտն աքեյանց դու, արդարև, ճշմարտացի,
Թե ի՞նչ գործեր կատարեցին, որքա՞ն տանջանք անդ կրեցին աքեացիք:
- 490 Բայց այնպես ես երգում, կարծես ինքդ ես եղել ականատես,
իսկ լսել ես

Մեկ ուրիշից: Այլ բան երգիր, պատմիր հիմա դու փայտակերտ ձիու
մասին,

Ինչպե՞ս շինեց ձին Էպիոսը Աթենասի օգնությամբ,
Ինչպե՞ս մտցրեց աստվածագն Ռդիսկսը խարդախությամբ այն
միջնաբերդ՝

Մեջը լցրած բազում քաջեր, որոնք Իլիոնն հիմնահատակ ավերեցին:
Եվ եթե դու այդ ամենը հիմա երգես, պատմես, ինչպես այդ կատարվեց,
Ես կպատմեմ բոլոր մարդկանց, ամենուրեք, ի լուր ամբողջ այս
աշխարհի,

Որ աստվածն է բարիատուր քեզ շնորհել աստվածաշունչ քաղցր երգեր»:
Ասաց այդպես: Եվ երգիչը աստվածային ոգեշնչմամբ երգն սկսեց.
Երգեց սրտանց, ինչպես հանկարծ վրանները հրկիզեցին արգիացիք

500 Ու բարձրացան գեղեցկակերտ ու լայնահիտ ճավի վրա
Եվ հեռացան, ինչպե՞ս ոմանք, մեծահոշակ Ռդիսկսի հետ, ձիու մեջ
Դարանամուտ՝ տըրոյացոց մեջ մնացին շրջապատված,
Եվ տրոյացիք իրենք անձամբ միջնաբերդը ձին ներս տարան:
Այդպես կանգնած էր ձին այնտեղ, մինչդեռ նրանք, շուրջը ձիու
ամբոխվելով,
Անվերջ ու խիստ վիճում էին, և կարծիքներ անդ հայտնվեցին
երեք տեսակ.

Կամ անողորք, դաժան կացնով կտրատել այդ լայնափոր փայտն,
Կամ վեր հանել մի բարձրաբերձ ժայռի վրա և բարձունքից գլորել ցած,
Եվ կամ պահել, հանց ուխտադիր աստվածներին սիրաշահող
մի սուրբ նվեր:

Սակայն հաստատ այդ վերջինը պիտ կատարվեր. ճակատագիրն
էր այդ նրանց,

510 Քանզի իրոք նրանց վիճակն էր՝ կործանում: Նրանք պետք է
ներս տանեին

Քաղաքի մեջ փայտյա մեծ ձին, որի փորում բազմաբազում
քաջեր կային,

Տրոյացոց մահն և կորուստը պատրաստող քաջակորով աքեացիք:
Նա այնուհետ երգեց՝ ինչպես ավերեցին այնժամ քաղաքն արգիացիք,
Ինչպես որդիք աքեացոց, դուրս ելնելով ձիու փորից,
Որոգայթից այն լայնափոր, հրկիզեցին ու քանդեցին քաղաքն հարուստ,
Ինչպե՞ս հետո բարձրակառույց այդ քաղաքը կապտում էին
և թե ինչպե՞ս.

Ժանտ Արեսին անանվելով, աստվածակերպ Մենելայի հետ միասին,
Ռդիսկսը ուղղվեց, գնաց այնժամ դեպի ապարանքը Դեիփորի,
Ինչպես այնտեղ ճակատամարտ հուզեց ահեղ թշնամու դեմ

520 Ու քաջարի հաղթանակեց մեծահոգի Աթենասի աջակցությամբ:

Այդպէս ահա փառապասկ երգիչն երգեց: Վշտահար էր Ռդիսևսը,
Եվ աչքերից նրա թափվող դառն արցունքը ոռոգում էր դեմքը նրա,
Այնպէս, ինչպէս հեծեծում է թշվառ կինը՝ ընկած զոհված իր ամուսնու
Մարմնի վրա, որ կործանվեց իբրև պաշտպան իր սիրելի հայրենիքի,
Երբ վանում էր կործանումը իր քաղաքից և հարազատ զավակներից:

Եվ տեսնելով իր ամուսնուն կարկամելիս ու մահամերձ՝ դժբախտ կինը
Փաթաթվում է նրան սրտանց, ջալլանք անում և արտասվում:

Մինչ հետևից չար թշնամիք միզակներով հարվածում են նրա վզին
և ուտերին

Եվ քշում են դեպ գերություն, որ ենթարկեն աղետների ու տանջանքի:
530 Իսկ նա, թշվառ, պիտ տառապի, և այտերն իր պիտի թոշնեն

դառն արցունքից:

Այդպէս ահա Ռդիսևսն էր թշվառ ու հեգ արցունք թափում իր աչքերից:
Մինչ բոլորին անհայտ էր այդ, որ թափում է աղիողորմ նա արտասուք:
Եվ միմիայն այդ մկատեց ու իմացավ Ալկիմոսը մեծահոգի,
Քանզի նստած էր նրա մոտ, նաև լսեց հեծեծանքը նրա ծածուկ:

Ուստի իսկույն նա թիասեր փեակներին դիմեց այնտեղ և խոսք ասաց.

«Ինձ լսեցեք, փեակների առաջնորդներ և քաջազուն դուք իշխաններ,

Թող Դեմոդոկը դադար տա բազմահնչուն իր կիթառին,

Քանզի ահա ոչ բոլորին նա երգով իր պատճառում է խինդ ու հաճույք.

Արդ, սկզբից մեր խնջույքի, երբ երգիչը երգն սկսեց աստվածային,

540 Մինչև հիմա դառն հեծեծում է վշտաբեկ օտարական մեր հյուրն եկվոր:

Եվ եռևի սիրտը նրա կաշկանդում է ծանր թախիծը տխրության:

Թող դադարի երգիչն հիմա, որ բոլորս բերկրանք զգանք

մենք հավասար՝

Թե՛ հյուրընկալն, և թե՛ հյուրը, և կլինի այդպէս անշուշտ ավելի լավ,

Քանզի չէ՞ որ այս ամենը աստ կատարվեց միայն հանուն եկվոր հյուրի,

Ե՛վ մրցույթը, և՛ քաջապերճ մկերները, որ ձոնեցիք իբրև հարգանք:

Ողևորը օտարական և օգնություն աղերսողը եղբոր նման

Հարազատ են միշտ այն մարդուն, որն իր գլխում գեթ աննշան

դեռ խելք ունի.

Ուստի, եկվոր՛ր, չթաքցնես հիմա խելքով քո խորամանկ այն, ինչ ես քեզ

Պիտի հարցնեմ. քեզ համար էլ լավ է պատմել մեզ ամեն բան:

550 Նախ, դու հայտնիր անունը քո. ինչպե՞ս էին քեզ անվանում

հայրդ ու մայրդ

Եվ այլ մարդիկ, որ ապրում են քաղաքիդ մեջ կամ թե նրա

շրջակայքում,

Քանզի գիտենք, որ մարդկանց մեջ անանում մարդ չկա երբեք՝

Թեկուզ լինի նա մեծատուն կամ հասարակ, չնչին մի մարդ:

Մարդուն, նրա ծնված ժամին, ծնողները անշուշտ տալիս են մի անուն:

Հայտնիր դու ինձ երկիրը քո, քաղաքը քո և ազգությունն,

Որպեսզի քեզ նավերն ուղիղ և նախապես մտադրված, վերցնեն տանեն.
Փեակները չունեն իրոք ոչ նավավար և ոչ էլ դեկ կամ դեկավար,
Ինչպես ունեն ուրիշները: Սակայն գիտեն նավագնաց
Մեր քաջերը մարդկանց միտքը և ցանկությունն, այլև նրանց
կամքն ու վճիռն:

560 Գիտեն նրանք նաև բոլոր քաղաքները ու երկրները պտղատու,
Ուստի արագ լող են տալիս և հեշտ անցնում են անդունդները
միգապատ

Եվ ամսյերով միշտ քողարկված. և չի սպառնում նրանց երբեք
Ո՛չ խորտակում և ո՛չ վնաս, ո՛չ որևէ դժբախտ մի դեպք կամ պատահար:
Թեպետ վաղուց լսել են ես իմ ծեր հորից՝ Նավսիթոոսից մի ժամանակ,
Որ իբր թե Պոսիդոնն է վրդովված մեր դեմ ընդմիշտ,
Նրա համար, որ ամենքին ամենուրեք ուղեկցում ենք մենք հուսալի,
Ուստի և նա զայրագնաբար սպառնում է մեզ քինահույզ,
Որ ինքն, հզոր, անշուշտ մի օր ծովի վրա այս կապուտակ
Փեակների գեղեցկակերտ նավը արագ, ճանապարհից ետ դառնալիս,

570 Կխորտակի, անգամ ուղին մեր քաղաքի մեծ, ահավոր, ժայռ կը նետի
ու կը փակի:

Արդ, այդպես էր ծերուկն ասում: Գուցե աստվածն այդ կատարի
Գուցե թողնի սպառնանքն այդ չիրագործված, ինչպես սիրտն իր
կը ցանկանա:

Ահա թե ինչ պատմիր դու ինձ, սակայն պատմիր ճշմարտացի.
Ինչպե՞ս եղավ,

Որ սկսեցիր դու թափառել կամ ի՞նչ մարդկանց աշխարհներումն
ես դու եղել:

Ծիշողը պատմիր նրանց մասին և նրանց շեն քաղաքների մասին նաև,
Պատմիր դու մեզ նրանց մասին, որոնք չար են կամ վայրենի և անօրեն,
Որոնք բարի հյուրասեր են, ու սրտերն են իրենց վսեմ, աստվածավախ:
Հայտնի դու մեզ. ինչո՞ւ ես դու խիստ հեծեծում և արտասուք

թափում այդպես,

Երբ լսում ես դանալացոց կամ արգիյանց բախտի մասին Իլիոնի մոտ:
580 Սահմանված էր գործն այդ կամքով աստվածների: Նրա համար են
անմահներն

Մահ վիճակել դժբախտ մարդկանց, որ այդ երգվի սերունդների
երգերի մեջ:

Գուցե այնտեղ, Իլիոնի մոտ, կործանվել է ազգականդ ազնվամեծար
Կամ աներդ կամ քո փեսան, որոնք, հարկավ, արյունակից
Տոհմից հետո, ամենաշատն են սիրելի: Գուցե նույնիսկ
Փափագատենչ ընկերը քո, որն երևի արժանացել էր քո սիրույն,
Որպես մի մարդ ազնվաբարո, և հավասար էր հարազատ եղբորը քո,
Քանզի հաճախ հենց այդպիսին դառնում է մեզ և՛ մտերիմ,
և՛ սրտակից»:

Ե Ր Գ Ի Ն Ն Ե Ր Ո Ր Ղ

ՈՐԻՍԵՎՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ. ԿԻԿԼՈՊԱԿԱՆ

Պատասխանեց նրան այնժամ և խոսք ասաց Ողիսևսը ամենիմաց.
«Իշխանագոր դու Ալկինոոս, որ գերհռչակ ես մարդկանց մեջ և անվանի,
Որքա՛ն, այո, հաճելի է այժմ ինձ համար երգը լսել վե՛ր երգիչի,
Որպիսին է սա իսկապես, որն իր ձայնով աստվածներին է նմանվում:
Եվ ես ահա մտածում եմ. չը կա սխրանք ավելի վե՛ր և սրտատենչ,
Քան քերկրանքը հոգեզվարճ, որ թնդում է ամենուրեք ողջ ազգի մեջ,
Երբ խնջույքի մասնակիցներն, իրար կողքի, տան մեջ նստած,
Երգն են լսում վե՛ր երգիչի, մինչ սեղանն է նրանց առաջ

ծանրաբեռնված

Մտեղենով և քաղցր հացով, իսկ մատրուկակն համեղ գինին

սկերճ գավաթից

- 10 Հանում է լի և պտըտվում ամենուրեք, որ բաժակներն հապճեպ լցնի:
Այո է, այո, ինձ, իմ սրտում, թվում վսեմ, բարձր մի գործ:
Մինչ հորդորեց քեզ սիրտը քո՝ հարցնել իմ հեզ տառապանքի,

վշտի մասին,

Որպեսզի այժմ էլ առավել ես հեկեկամ ու վշտագին ջալլանք անեն:

Բայց ես, ավա՛ղ, ո՞րը պատմեմ քեզ սկզբից կամ ո՞րն ասեմ

վերջ ի վերջո,

Բյուրաբազում աղետներ են ինձ շնորհել աստվածները երկնաքնակ:

Ահավասիկ՝ նախ ձեզ հայտնեմ անունը իմ, որ այդ հաստատ

դուք իմանաք,

Քանի որ ես, խուսափելով իմ օրհասից աղետալի, ձեր հյուրն եմ արդ,
Թեպետ հիմա, առանց այդ էլ, ես ապրում եմ ապարանքում

այս հեռագույն:

Ես եմ ահա Ողիսևսը Լաերտածին, մարդկության մեջ գերազդեցիկ,

- 20 Բյուր խորամանկ հերյուրանքով փառաբանված, և փառքն է իմ

հասել երկինք:

Ապրում եմ ես Իթակեում, որ նշմարվում է շատ հեռվից, հայտերևակ.

Նրա վրա Ներիտ լեռն է անտառաշատ և անվանի:

Շուրջը նրա բազմաբազում և մերձընդմերձ կան կղզիներ մարդաբնակ.
Դուլիքիոնը, Սամեն, Զակինթոս անտառախիտ: Իսկ Իթակեն

ծովապարփակ

Հարթավայր է մի լայնավիր և հեռավոր է չափազանց.

Գտնվում է արևմուտքում, բայց կղզիներն ուղղված են դեպ արևելք:

Խիստ քարքարոտ է Իթակեն, թեև սնում է պնդակազմ պատանիներ:

Ես չգիտեմ մի այլ երկիր ավելի լավ և վեհագույն, քան սիրելի

Իմ Իթակեն: Բայց արգելեց և ինձ պահեց անդ Կալիպսո աստվածուհին

30 Խոր անձավում՝ ցանկանալով, որ իր համար ես ամուսին

դառնամ այնտեղ:

Իր տանը ինձ պահեց մեկ կալսարդ Կիրկեն, հեռու կղզու մեջ Էական.

Եվ մա նույնպես կամենում էր անդ իր համար ինձ ամուսին դարձնել

մի կերպ,

Բայց մա բնավ չկարեցավ ինձ համոզել և սիրտը իմ իր կողմ թեքել:

Եվ ոչ մի բան սրտին այնքան հաճելի չէ, որքան երկիրը հայրենի

Ու ծնողներն, եթե նույնիսկ օտար երկրում մարդ ապրում է

պերճապսճույճ

Ապարանքում, սակայն հեռու իր ազնվագույն ծնողներից:

✓ Իսկ հիմա քեզ պատմեմ պիտի դարձի մասին իմ չարաղետ,

Որն ինձ համար, դեռ Տրոյայից ետ դառնալիս, Զևսն հորինեց:

Ինձ Իլիոնից հողմը քշեց, հասցրեց մինչև Իսմարոսը կիկլոնների.

40 Ավերեցինք մենք քաղաքն այդ, կոտորեցինք բնիկներին,

Վերցրինք ավար այդ քաղաքից, բյուրաբազում հարստություն

և շատ կանանց,

Բաժանեցինք այդ իրար մեջ, որպեսզի գեթ ոչ ոք մեզանից զուրկ չմնա,

Եվ ես այնտեղ հորդորեցի՝ շուտ հավաքվել ու հեռանալ փութանակի,

Սակայն նրանք, հիմարներն այդ, ինձ այդ գործում հնազանդվել

չկամեցան,

Այլ ծովափին գինի անչափ շատ խմեցին ու մորթեցին շատ ոչխարներ,

Ծառ կորյեղջյուր ու համրաքայլ պարարտ եզներ: Մինչդեռ փրկված

կիկլոնները

Ծուռ կանչեցին ա՛յլ, հարևան և ցամաքի խորքում ապրող կիկլոնների,

Որ առավել ուժեղ էին, շատ ավելի բազմաքանակ:

Սրանք արդեն լավ գիտեին կոիվ մղել մարտակառքով

50 Եվ երբեմն էլ, ուր պետք էր այդ, մարտում էին և հետիոտն:

Ծառ-շատ էին նրանք թվով, հաճախ գարունքի բյուր ծաղիկներ

ու տերևներ,

Որոնք հանկարծ, վաղ առավոտ, հարձակվեցին: Եվ մեզ, ավա՛ղ,

դժբախտներին,

Անդ վիճակվեց փորձել արդեն Զևսի տված բախտը դաժան
և տանջանքը:
Մեր ճեպընթաց նավերի մոտ թնդաց կոիվն ահագնակի: Նրանք
հուժկու
Նետում էին պղնձասայր տեգ-միզակներ ու մեր գլխին թափում անվերջ:
Եվ քանի դեռ առավոտ էր, ու սուրբ օրը դեռ չէր մթնել, մենք,
դիմադիր,
Վանում էինք նրանց մի կերպ, թեպետ թվով անդ գերազանց էին
նրանք:

Բայց երբ թեքվեց Արևն արդեն, երբ որ լծից արձակում են
եզներն հոգնած,
Մեզ կիկոններն հաղթահարել սկսեցին և ճնշեցին աքեացոց:
60 Մեր ամեն մի նավից աշոտեղ զոհվեց, ընկավ գեղասրունք
վեց քաջ ընկեր,
Իսկ մյուսներս հազիվ, մի կերպ ազատվեցինք նակատագրից
ու ժանտ մահից
Եվ հեռացանք մենք աշոտեղից: Ուրախացանք, որ օրհալից
խուսափեցինք,
Բայց վշտահար էինք սրտով մեր սիրելի ընկերների մահվան համար:
Մինչդեռ իմ կոր նավերն այնժամ ծովը չանցան, մինչև որ անդ
Երեք անգամ և միառմի չկանչեցինք մեր տարաբախտ ընկերներին,
Որ մահացան դաշտավայրում կիկոնների հարվածներից.
Մինչդեռ հանկարծ ամպահավաք Զևսը հուզեց ժանտ Բորեասը
սաստկաշունչ,
Հանց ահավոր մի փոթորիկ, և քողարկեց խիտ ամպերով ծովն

ու երկիրն,
Եվ երկնքից այնժամ իջավ մութ գիշերը և տարածվեց ամենուրեք:
70 Նավերն անցան՝ իրենց քթերը թաղելով մրրկահույզ, հորդ ալյաց մեջ:
Իսկ փոթորիկն առագաստները կտրատեց երեք թե չորս կտորների.
Սարսափելով խորտակումից՝ դրանք իսկույն մենք իջեցրինք նավի վրա
Եվ, թիերին խիստ ուժ տալով, մեր ընթացքը մենք ուղղեցինք
դեպի ցամաք:

Երկու գիշեր և երկու օր անդ անընդհատ մենք մնացինք ծովի ափին՝
Խոնջանքից թույլ և ուժասպառ, վշտերով լի ու ցավազար:
Իսկ երբ արդեն օրը երրորդ բերեց սլաշձառ Արշալույսը գեղազանգուր,
Հարդարեցինք մենք կալները, տարածեցինք առագաստները
լայնաափյուռ

Ու բազմեցինք մեր նավերին, որ սլացան նավորդների ձեռքերի տակ
Եվ ուղեկից հողմի շնչով: Հասնում էի արդեն երկիրն իմ հայրենի,
80 Բայց ինձ հորձանքն հուժկու ալյաց և Բորեասն, անդ, Մալիալի
շուրջն անցնելիս,

Խիստ շեղեցին, Կիթերայից դեպի հեռուն ահագնակի ինձ նետեցին:
Ինն օր ծովում այն ձկնառատ մենք սլացանք մրրկահույզ հողմերի տակ
Եվ տասներորդ օրը միայն հազիվ հասանք երկիրը այն,
Որ ծաղկակեր լոտոփագներն են բնակվում և սնվում են ծաղիկներով:
Այնտեղ ցամաք մենք դուրս եկանք, որ մեզ համար վերցնենք

առատ ջրի պաշար,

Եվ ճեպընթաց նավերի մոտ մեր ընկերները նստեցին ճաշկերույթի:
Երբ որ այդպես կերուխումով մենք հագեցանք, ընկերներից

ես ընտրեցի

Երկու հոգի հավատարիմ, երրորդին էլ՝ իբրև բանքեր,
Եվ անհապաղ ուղարկեցի, որ շուտ գնան և իմանան՝

90 Ի՞նչ հացակեր, մահկանացու մարդիկ են այդ երկրում ապրում:
Արդ, գնացին նրանք շուտով, բայց հանդիպել էին մարդկանց

լոտոսակեր:

Խաղաղասեր լոտոփագներն, իրավ, բնավ չէին ուզել մահվան մատնել
Մեր ուղարկված ընկերներին, այլ, փորձելով, լոտոս էին նրանց տվել:
Մինչ ով փորձել էր լոտոսի ծաղկամեղրը քաղցրահամ,

Էլ չէր ուզում այլևս ետ գալ, որ լուր բերի և իր ուղին անցնի կրկին,

Այլ ուզում էր մնալ ընդմիջտ այդ լոտոփագ ազգության մեջ

Եվ լոտոսի ծաղկամեղրով սնվել միայն՝ մոռանալով վերադարձն իր:

Ուժով նրանց ես դեպ նավերն ետ բերեցի, թեպետ լալիս էին սաստիկ,
Ու, քարշ տալով նավի վրա, պինդ կապեցի նավորդների նստիքներին,

100 Ապա իսկույն պատվիրեցի մեր մյուս սիրած ընկերներին աճապարել

Եվ փութապես նավը նստել ու հեռանալ, որ էլ ոչ ոք չկարենա

Լոտոսի մեղրը ճաշակել, որ վերադարձը դեպի տուն չմոռանա:

Հապճեպ նրանք վեր քարձրացան ու բազմեցին նստիքներին

Եվ սկսեցին թիերով ժիր ու քաջունակ փրփրաթաթախ ծովը ճեղքել:

Այդպես անդուստ մենք սլացանք դեպի առաջ՝ սրտով տխուր

և վշտատանց:

Ապա եկանք մենք երկիրը ամբարտաւան և անօրեն կիկլոպների:

Սրանք, անմահ աստվածների վրա միայն հուսադրված:

Սովորաբար ո՛չ վարում են, հող ու դաշտեր, ո՛չ ցանում են

իրենց ձեռքով,

110 Այլ լափում են լոկ չցանված և անմշակ բույս ու պտուղ.

Ցորեն, գարի, մեծաողկույզ և գինետու խաղող առատ:

Ու սնվում են ամեն բանով, ինչ աճում է Զևսից եկող անձրևներից:

Չունեն նրանք օրենք ու խիղճ, խորհրդական ու վեհ ատյան

Եվ ապրում են սեզ լեռների կատարներին և խորափոր անձավներում:

Իրենց կանանց, զավակներին դատում, իշխում են բռնաբար

Եվ չգիտեն ամենևին՝ ինչ է հոգսը այլոց մասին:

Ծովի ափին, կիկլոպների երկրից այնտեղ ոչ շատ հեռու, ոչ էլ մոտիկ,

Կա մի կղզի, անտառապատ մի հարթավայր, ուր անարգել,
Ազատ շրջում և արածում են վայրենի անթիվ այծեր,
120 Որոնց երբեք չի վախեցրել մարդու քայլը կամ հանդիպումը
մարդկանց հետ.

Այնտեղ նրանց չեն հետևում նաև դաժան որսորդները, որոնք հաճախ
Շատ զրկանքներ են հանդուրժում անտառի մեջ կամ լեռների
կատարներին:

Չկան այնտեղ ոչ վար ու ցանք, ոչ խաշնարոտ և ոչ խաշինք.
Այդպես այն կա և մնում է միշտ անմշակ, անմարդակյաց և ամայի,
Ու միմիայն սնվում են անդ մայող այծերը վայրենի,
Քանզի չէ՞ որ կիկլոպները չունեն նավեր սևակտուց ու կարմրալանջ,
Չունեն նրանք և վարպետներ նավակառույց, որ շինեին գեղեցկանիստ
Եվ ամրաթի արագ նավեր, որոնց վրա մարդիկ ծովով
Այցելության են միշտ գնում քաղաքներին մարդաբնակ

130 Եվ, անցնելով ծովանդունդը, միշտ շփվում են միմյանց հետ:
Բայց այդ կղզին կարող էին լավ մշակել, իրոք դարձնել գեղեցկաշեն
Եվ բազմամարդ. անպտուղ չէ այն հիրավի և կարող է տալ ամեն ինչ,
Քանզի այնտեղ, բազմափրփուր ծովի ափին, շատ կան մարգեր
Միշտ ոռոգվող և հյութալից և կարող է խաղողն անգամ այնտեղ աճել
Փարթամանոխ և ամսպառ, և կլինի վարն հեշտագույն, բերքը՝ առատ,
Քանզի այնտեղ, ամենուրեք, հողն է բերրի, ներքուստ պարարտ:
Անդ կա նաև քաջահարմար նավակայան, որտեղ բնավ կարիք չկա
Նավ կառանել, խարիսխ նետել կամ նավախելն ամուր կապել,
Եվ կարող է նավը այնքան երկարատև այնտեղ մնալ,

140 Որքան ուզում է նավորդի սիրտը, մինչև փչի հողմը:
Նավարանի կողքին, այնտեղ, ջուր էր հոսում պայծառ ու ջինջ.
Ժայռից բխող աղբյուր էր այդ, որի շուրջը բսնում էին պերճ սոսիներ:
Ահա այնտեղ եկանք, հասանք մենք լող տալով, թերևս աստված
մեզ բերեց անդ
Մի մութ գիշեր, այնքան մութ էր, որ նշմարել շուրջը ոչինչ չէր կարելի,
Եվ թանձրախիտ մեզն էր պատել նավերն ամբողջ, իսկ լուսինը
երկնքի մեջ

Լույս չէր տալիս ամենևին. ամպերով էր նա քողարկված:
Մինչ մեզանից անկարող էր մեկն ու մեկը աչքով տեսնել

այնտեղ կղզին:

Նախքան նավերը բազմաթի ափունքի մոտ անդ կանգնեցին,
Ամենևին չէինք տեսնում մենք ալիքները ցամաքին հուժկու զարկվող:
150 Իսկ երբ նավերը ափ հասան, մենք իջեցրինք սարքավորումն
և առագաստն,

Եվ ինքներս էլ իսկույն ևեթ անդ ծովածեծ ափ դուր : եկանք:
Ու քնեցինք իսկույն այնտեղ՝ սպասելով Արշալույսի՜ն աստվածատես:

Երբ որ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Մենք շարժվեցինք, որ թափառենք կղզու վրա և հիացանք հոգեզվարճ:
Ասպարակիի Զևսի դստերք ճիմփաները այնժամ այծերը լեռնակշաց
Դուրս հանեցին, որ ընկերներն իմ հեշտությամբ ուտեստ ճարեն:
Վերցրինք այնժամ մենք ճավերից կոր աղեղներ և ճիզակներ

երկայն ու սուր,

Բաժանվեցինք երեք խմբի, չսպա իսկույն սկսեցինք զարկել դրանց:

Եվ շատ շուտով աստվածն այնտեղ մեզ շնորհեց առատ ավար.

160 Տասներկու ճավ կալին ինձ հետ... ամեն մեկին ինը գլուխ լավ

այծ հասավ,

Սակայն բացի իմ բաժինից, մեկն էլ ավել և ընտրովի ես ստացա:

Եվ մենք այդպես ամբողջ որը, մինչև թեքվեց արևը իր մայրամուտին,
Նստած այնտեղ, լավում էինք բազմառատ միսն ու մեղրանուշ

գինին խմում:

Կարմիր գինին այդ տակավին, ոչ պահված էր ճավերի մեջ,

չէր սպառվել,

Քանզի շատ էր ամեն մեկըս վերցրել իր հետ կարասներով

Այն ժամանակ, երբ մենք առանք կիկլոսների ամրակառույց քաղաքն

հարուստ:

Այդպես ճատած՝ տեսնում էինք մենք երկիրը կիկլոսների, ծովան

այնտեղի,

Լսում էինք նրանց ձայնը, ոչխարների և այծերի մայունն հնչել:

Երբ մայր մտավ արևն արդեն, և խավարը իջավ վերուստ,

170 Բոլորեքյան մենք քուն մտանք այնտեղ, ափին հուզված ծովի:

Իսկ երբ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,

Ես անդ ժողով գումարեցի, ապա նրանց այս ասացի.

«Դուք բոլորդ, սիրատենչիկ իմ ընկերներ, պիտի այստեղ մնաք հիմա,

Իսկ ես իսկույն այս իմ ճավով և իմ մարդկանց հետ միասին

Պիտի գնամ, հարցմունք անեմ և իմանամ մոտիկ ապրող մարդկանց

մասին.

Արդյո՞ք նրանք վիսացող են և վայրենի կամ անօրեն, չնչին մարդիկ,

Թե՞ փառավոր և հյուրասեր մի ազգությունն, աստվածավախ սիրտ

ունեցող»:

Այդ ասացի, ճավ բարձրացա ես անհապաղ՝ պատվիրելով ընկերներին,

Որ և նրանք, կառանները արձակելով, ճավը ճատեն իսկույն ևեթ:

180 Նրանք հապճեպ ճավ բարձրացան և, բազմելով ճատիքներին,

իրար կողքի.

Սկսեցին թիերով ժիր ճեղքել ծովի ալիքները փրփրաթաթախ:

Ծատ շուտ հասանք մենք երկիրը կիկլոսների, որ մոտիկ էր,

Այնտեղ տեսանք ծովափին կից, ծովին ուղղված մի քարանձավ՝

Դարձնելով շրջապատված ու բարձրաբերձ: Անձալում այդ գիշերելու

Գալիս էին բյուր ոչխար, այծ. անձաւի շուրջ բակն անագին
Կերտւած էր գոռ և վիթխարի, գետնին ցցւած, բարձրագլուխ

մեծ ժայռերից.

Որոնց շուրջը ամուս էին բարձրագանգուր շատ կաղնիներ և սոճիներ,
Եվ ապրում էր անձաւի մեջ հսկա մի մարդ: Նա մեն-մենակ

Ու ամեն օր դուրս էր քշում ոչխար ու այծ դեպ խաշնարոտ. ոչ ոքի հետ

190 Զէր տեսնւում և հեռու էր պահում իրեն, բայց վարւում էր ժանտ,

անօրէն:

Հրեշ էր նա և մման էր հսկայական մի ճիւղաղի, բայց մման չէր

Նա հացակեր մարդկանց բնավ: Ահոելի էր ու լեռնաբերձ, ասես մի սար
Անտառախիտ, որը մենակ Աշմարվում է բոլորի մեջ:

Ահաւասիկ, պատվիրեցի ես իմ բոլոր սիրանւլեր ընկերներին

Նաւերի մոտ ապասել մեզ և նաւերը հսկել միայն,

Իսկ ես ինքս, տասներկու քաջ և ընտրովի ընկերներին հետ միասին,
Ծամփա ընկա: Ինձ հետ կարմիր ու մեղրանուշ մի տիկ գինի ես ունեի.

Դա ինձ տվել էր Մարոնը՝ քաջ զաւակը Եվանթոսի,

Քրմապետը Ապոլլոնի, որ քաջարի զորավիգն էր Իսմարոսի:

200 Նա նվիրեց այն առիթով, որ մենք իրոք, պատկառելով աստվածներից,

Պաշտպանեցինք այնտեղ նրան, նրա որդուն ու կնոջը.

Բնակվում էր նա Իսմարում, Ապոլլոնի թաւ անտառում:

Ծատ ընծաներ նա ինձ տվեց. յոթը տաղանդ մաքուր ոսկի

Եվ մի գաւլաթ շքեղագարդ, ամբողջովին արծաթաշէն,

Ապա լցրեց նա ինձ համար կարմիր գինի, տասներկու կարաս լիքը,

Անուշահամ և անարատ, աստվածարժան մի խմելիք:

Տանը ոչ ոք այդ չիմացաւ, ո՛չ ստրուկներն և ո՛չ ծառայք,

Այլ միայն ինքն և իր կինը սիրատենչիկ, նաև միակ մատանապետն:

Երբ այդ գինին վայելելիս՝ միայն մեկ թասը դրանից

210 Խառնում էին քսան թաս լիքը ջրի հետ, այնուհանդերձ

Ծորջն ամանի տարածվում էր բուրմունքն, ասես սքանչելիք,

Եվ այդ դեպքում իրավ ոչ ոք էլ չէր կարող զսպել իրեն:

Արդ, այդ գինով լցված մի տիկ հետո տարա, պարկի մեջ կար

նաև պաշար,

Քանգի սիրտն իմ քաշահայաց նախատեսաւ, կարծես զգաց,

Որ պետք է մենք մի ահոելի, մեծ գորությամբ օժտված մարդու

դիմաց կանգնենք,

Ժանտ հրեշի, որ չգիտի ոչ իրավունք և ոչ օրէնք:

Մենք գնացինք և շատ շուտով քարայր մտանք, բայց չգտանք

այնտեղ նրան,

Նա այդ ժամին խաշնարոտում արածացնում էր իր խաշինքը պարարուն:

Ներս մտնելով քարայրի մեջ՝ մենք ամեն ինչ լավ դիտեցինք.

220 Զամբյուղները լի էին անդ լավ պանիրով: Ախոռները լցված էին

Այծիկներով ու գառներով, բայց բոլորը իրարից գատ.

Տարբեր տեղեր էին փակված գարնանածինք, ամառնածինք,

աշնանածինք՝

Ասեմ տեսակն առանձնակի: Եվ լիքն էին ամանները թարմ շտուկով.

Պատրաստ կալին կաթ կթելու սկուտեղներ, կթի դուլեր:

Տեսնելով այդ՝ իմ ընկերները նախապես ինձ խնդրեցին

Վերցնել իսկույն այդ պանիրը ու ետ դառնալ դեպի նավերն,

Ապա շուտով վերադառնալ և քարայրից քշել տանել այժմ ու գառը,

Բառնալ նավին արագընթաց և շուտ լող տալ աղի ծովով ու հեռանալ,

Սակայն ինձ դա չհամոզեց, թեպետև այդ շատ ավելի լավ կլիներ:

230 Ես կամեցա տեսնել նրան՝ հույս տածելով, որ նվերներ կտա նա ինձ,

Բայց գալուստը նրա, ավա՜ղ, ուրախ չեղավ ընկերներիս համար

այնտեղ:

Ապա կրակ մենք վառեցինք, աստվածներին զոհ ու զենում

կատարեցինք

Եվ, քիչ պանիր ճաշակելով, քարայրի մեջ այդպես նստած սպասեցինք:

Եվ նա եկավ՝ մեջքին դրած մի ահագին ու մեծ շալակ խիլ ու ցախ,

Որ, խաշինքն իր տուն քշելով, կրակ վառի, ընթրիք սարքի:

Ներս նետելով ցախն ու խոլվն՝ այնքան ահեղ նա գոռգոռաց,

Որ մենք այնտեղ, քարանձավի մի անկյունում, կրճկըվեցինք

սարսափահար:

Մինչ հրեջը իր խաշինքի կթան ոչխարն ու էգ այծերն շուտ ներս քեց

Անձալի մեջ, իսկ մյուս մասը՝ գեր խոշերին, որձ այծերին

240 Թողեց այնտեղ, դռան ետև, լայնատարած իր բակի մեջ:

Այնուհետև նա բարձրացրեց մի վիթխարի, ծանրակիւր ժայռ

Եվ դա դրեց իր մուտքի դեմ: Այնքան էր մեծ այդ ժայռը, որ քսաներկու

Քառանիլ ու ամրապինդ սալ-այն իր տեղից շարժել չէին կարողանա:

Սրդ, այդպիսի հսկայական մի քարածայռ մուտքի առջևը նա դրեց,

Ապա նստեց և սկըսեց կթել մայող իր այծերն ու ոչխարները:

Կթեց բոլորն, ինչպես հարկն է, հետո նրանց տակը թողեց մի-մի ծծկեր:

Թողեց կեւը ճերմակ կաթի, որ մակարդի, ապա շուտով նա այն քամեց,

Իսկ քամածը նա խնամքով դարսեց իսկույն զամբյուղներում իր հյուսած:

Մինչ մյուս կեւը ամաններով մի կողմ դրեց, որ ձեռքի տակ այն ունենա,

250 Վերցնի խմի, երբ կամենա և որպեսզի իր ընթրիքին դա բավ լինի:

Երբ որ այդպես նա ժրաջան բոլոր գործերն իր ավարտեց,

Խարույկ վառեց և մեզ, հանկարծ նկատելով, հարցմունք արեց

ու գոռգոռաց.

«Հը՞, եկվորներ, որտեղի՞ց եք դուք լող տվել ուղիներով այն հորդաջուր,

Ի՞նչ գործ ունեք. գուցե միայն դեգերում եք դուք ընդունայն

Հանց ծովահենք, որ սովոր են ծովերի մեջ միշտ թափառել

զուր ու նանիր

Եվ, կյանքն իրենց վտանգելով, ժանտ աղետներ հասցնել մարդկանց
այլերկրացի»:

Ասաց այդպես, խորտակվեցին սիրատենչիկ արտերը մեր ահաբեկված:
Սարսափեցինք մենք վայրենի այդ հրեշից, նրա ձայնից զարհուրելի:
Բայց ես նրան, համեմայն դեպս, խոսք ասացի ի պատասխան.

260 «Մենք, արելանք, Տրոյայից ենք գալիս, ուղուց շեղվել ենք մենք
Ու շրջում ենք ամեն տեսակ հողմերի տակ, ծովի անհուն անդունդներով.
Փափագում ենք ետ դառնալ տուն, բայց եկել ենք ուղեկորույս,
այլ ուղղությամբ,

Եվ երևի Զևսի կամոք էր այդ իրոք մեզ վիճակված:
Մինչ կարող ենք մենք պարծենալ, հանց մարտիկներ Ատրևսածին
Ագամեմնի,

Որի փառքն է գերահռչակ թնդում հիմա երկնքի տակ:
Մի այնպիսի հզոր քաղաք նա ավերեց և կործանեց բյուր բյուրերի:
Եվ արդ, հիմա այստեղ եկած, քո ծնկներն ենք ընկնում ահա
աղերսագին.

Գուցե դու մեզ հյուրընկալես և կամ մի կերպ նվերներով մեզ սատարես,
Ինչպես որ այդ ընդունված է օտարական մարդկանց համար,
որպես օրենք.

270 Գեթ պատկառիր աստվածներից, ո՛վ գերագույն, աղերսողներ ենք
այստեղ մենք.

Զևսն է իրոք հովանավոր հյուրընկալը կարոտ մարդկանց և հյուրերի,
Նա է նրանց ուղեկիցը, եկվոր հյուրերն արժանի են մեծարանքի»:
Այդպես ահա ես ասացի, ինձ հույնհետայն նա անողորք պատասխանեց.
«Հիմար ես դու, օտարական, կամ եկել ես շատ շատ հեռվից,
Որ այժմ այստեղ պատվիրում ես զգուշանալ կամ երկնչել
աստվածներից.

Կիկլոպները չեն պատկառում ասպարակիր Զևսից երբեք,
Կամ այլ անմահ աստվածներից. մեր զորությամբ մենք ավելի
գերազանց ենք:

Զևսի քեռից չեմ վախենում և քեզ բնավ չեմ խնայի

Եվ ոչ էլ քո ընկերներին, եթե սիրտըս ինձ չդրդի:

280 Բայց ինձ սաա, որ իմանամ, որտե՞ղ արդյոք կստանեցիր
Դու քո հավը սարքավորված, այստե՞ղ, մոտի՞կ, թե՞ հեռավոր
մի այլ տեղում»:

Այդպես ասաց՝ ինձ փորձելով: Բայց ես, իբրև բազմափորձ մարդ,

Այդ հասկացա, ուստի նրան ի պատասխան այս խորամանկ
խոսքն ասացի.

«Իմ նավն, ավա՛ղ, այժմ խորտակեց Պոսիդոնը երկրաասան
Սահմանի մոտ ձեր այս երկրի, սուր ժայռերին խիստ զարկելով:
Նախ նա քշեց դեպ հրվանդան, մեզ ավնտեղից աղի ծովով հողմը բերեց,

Եվ միմիայն ես փրկվեցի դժնի մահից, նաև սրանք»:

Այդպես ահա ես առացի, բայց սխառասխառ ինձ չտվեց նա՝

Ժամտասիրտն,

290 Այլ վեր կացալ, ապա դեպի իմ ընկերները նա մեկնեց իր ձեռքը բիրտ
Եվ երկուսին, ինչպես երկու շան լակոտի, բռնեց, ճանկեց,

Անգթաբար զարկեց գետնին: Ուղեղն հոսեց և ոտոգեց ճատակն իսկույն,

Ապա նրանց նա ցրցըտեց ու վայելեց, իբրև ընթրիք,

Կերալ, լափեց հանց լեռնասուն արծիվն հզոր, և չթողեց ոչ մի կտոր,

Ոչ փորոտին, ոչ ուղեղը, որ հարուստ է ոսկորներով:

Ահեղ գործին աչք նայելով՝ հեկեկացինք մենք դառնադառն

ու հայր Զևսին

Կարկառեցինք ձեռքերը մեր. վհատությամբ լցվեց իսկույն

մեր խեղճ հոգին:

Արդ, երբ կիկլոպն այդպես լցրեց իր ահագին որոգայճը մարդու մտով,
Եվ երբ որ նա այնուհետև անապակ կաթը լափլփեց,

Անդ, քարայրում պառկեց, քնեց՝ լայն փովելով ոչխարների, այծերի մեջ:

300 Այդ ժամանակ քաջախիզախ իմ սրտի մեջ ես այսպիսի միտք հղացա.

Իր պատշանից սուրը քաշել իմ սայրասուր և, մոտ գալով ընդհուպ նրան,

Զարկել, վարսել կրծքին, այնտեղ, ուր բաժանվում է թաղանթով

լերդը սրտից:

Եվ ձեռքս արդեն շոշափում էր սուր արլինձը, երբ ինձ այլ միտք զսպեց

իսկույն,

Քանզի այնտեղ, քարայրի մեջ, մեզ ահռելի մի կործանում պիտ

վիճակվեր.

Զէ՛ որ չէինք մենք կարենա մեր ձեռքերով վանել քարձր դռան մոտից

Հսկայական ժայռը, որը անդ դրել էր հրեշն ահեղ:

Ուստի, միայն դառն հեծելով, սպասեցինք աստվածային Արշալույսին:

Իսկ երբ ծագեց անճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,

Նա վեր կացալ աչք ժամանակ, խարույկ վառեց, կրեց խաշինքն

իր փառավոր,

310 Կրեց բոլորն ինչպես հարկն էր և ամեն ինչ դասավորեց:

Երբ ավարտեց նա գործն այդպես, ծծկեր գառներ թողեց իսկույն

մայրերի տակ,

Ապա նորից երկու հոգի ճանկեց մեզնից և նախաճաշն իր պատրաստեց:

Երբ մարդամիս նախաճաշն այդ նա լափլփեց, այրից խաշինքն իր

դուրս տարալ՝

Մուտքի մեծ քարն հեշտիվ մի կողմ ետ քաշելով, ապա նորից

տեղը դրեց,

Սակայն դրեց այնքան թեթև, որ կարծես թե խուփը ծածկեց

նա կապարճի:

Աղմըկելով և սուլոցով քեց կիկլոպն իր գեր խաշինքը սարն ի վեր,

Մինչդեռ, փակված քարայրի մեջ, սկսեցի ես միտք անել,
ինչպե՞ս արդյոք վրեժն սունել. գուցե փառք տա ինձ Աթենասն

այս գործի մեջ:

Ահա վասիկ իմ հոգու մեջ հետևյալը ինձ ավելի հարմար թվաց.

- 320 Քարայրի մեջ, ախոռի մոտ, ընկած էր ձողը կիկլոպի, նոր կտրված
Եվ մեծագույն մի ձիթենի. նա կտրել էր, որ գործածի, երբ չորանա:
Մեր աչքերին դա կայմ թվաց՝ երկու տասնյակ թի ունեցող,
Արագընթաց, մեծածավալ ու բեռնակիր սև մալի կայմ,
Այն մեծ մալի, որ սլանում և անցնում է անդունդները մթին ծովի:
Երկարությամբ և հաստությամբ այդպես էր դա թվում աչքին:
Եվ ես դրան շուտ մոտեցա ու կտրեցի ճիշտ երկու գագ:
Ապա տվի ընկերներին՝ պատվիրելով այն հարթ հոկել:
Նրանք շուտով ողորկեցին, իսկ ես վերցրի ու սրեցի ծայրը դրա:
Ապա իսկույն սրված ծայրը ես խանձեցի բոցավառվող կրակի մեջ

- 330 Ու խնամքով այն պահեցի՝ խոր թաղելով խիտ աղբի տակ,
Որ մեծակույտ և լիովի թափված էր անդ, ախոռի մոտ:
Այնուհետև պատվիրեցի ընկերներին՝ վիճակ գցել իրարու մեջ,
Թե ո՞վ արդյոք պիտ հանդըգնի վերցնել, տանել ձողը ինձ հետ
Եվ աչքի մեջ նրա վարսել, երբ քաղցրանուշ քունը նրան իսկույն զապի:
Վիճակն ընկավ այն չորս հոգուն, որոնց և ես կցանկայի,
Եթե անձամբ ինքս ընտրողը լինեի, իսկ հիմգերորդը ես էի:
Եվ նա եկավ երեկոյան՝ տուն բերելով իր մեծ խաշինքը նրբագեղմ.
Նա անհապաղ այժմ ու ոչխարն քշեց, լցրեց մեծատարած անձալի մեջ,
Սակայն լցրեց ամբողջովին, իսկ բակի մեջ էլ չթողեց նա ոչ մի հատ:

- 340 Նախագգացմունքն այդպես գուցե դրդեց նրան կամ ներշնչեց
աստվածն այնժամ:

Արդ, նա կրկին վեր բարձրացրեց ժայռն ահագին ու սեղմ դրեց
դեմը մուտքի,

Ապա նստեց և սկսեց կթել ոչխարն, այլև մայող այծերը յուր.
Կթեց բոլորն ինչպես հարկն էր, հետո թողեց նրանց տակը մի-մի ծծկեր:
Երբ ժրաջան նա ավարտեց գործերը այդ, ձեռքը մեկնեց ու մեզանից
Կրկին ճանկեց երկու հոգի և նրանցից սարքեց ընթրիք նա իր համար:
Այդ միջոցին, ձեռքիս բռնած պերճ գավաթը, կարմիր գինին մեջը լեցուն,
Ես կիկլոպին խոսք ասացի՝ ընդհուպ նրան մոտենալով.
«Ա՛ռ, ով կիկլոպ, մարդու միսը ուտելուց ետ, խմիր գինին,
Որ իմանաս, թե որպիսի՝ ըմպելիք կար մեր մալի մեջ.

- 350 Ահա վասիկ, քեզ եմ բերում և քո պատվին հեղումը այս:
Գուցե խղճաս, մեզ արձակես, մինչ մոլեգնում ես չափազանց:
Անագորո՞ւյն, ինչպե՞ս արդյոք բյուրաբազում մարդկանց միջից
մեկնումեկը
Այցելության քեզ պիտի գա այսուհետև, երբ վարվում ես դու անօրեն»:

Այդպէս ահա բարբառեցի, և նա վերցրեց, իսկույն խմեց:
Քաղցրահամ թվաց նրան կարմիր գինին, և նա ինձնից խնդրեց կրկին.
«Տո՛ւր ինձ, խնդրեմ, մի անգամ էլ և ինձ հաշտնիր անունը քո,
Որպէսզի ես նույնպէս ընծա շնորհեմ քեզ, որ լավ խնդա և քո հոգին:
Ծի՛շտ է, գինի ողկուլզազարդ, պերճ խաղողից մայր երկիրը

այս կենսատու

360 Տալիս է և կիկլուպներին, քանզի Զևսի անձրևն է միշտ այն անեցնում,
Բայց այս գինին կարծես իրոք ամբոսիայի է կամ նեկտարի

կալակ ու ցայտ»:

Երեք անգամ ես տվեցի, երեք անգամ խելակորույս նա դատարկեց:

Երբ վկանդեց արդեն գինին ուշքն ու միտքը չար կիկլուպի,

Ես, դիմելով իսկույն նրան, գորովալիք բարբառեցի.

«Քաջդ կիկլուպ, իմ փառավոր անվան մասին դու հարցրիր,

որ իմանաս.

Հայտնում եմ այն, ահալասիկ, իսկ դու ընծան ինձ պարգևիր,

հանց խոստացար:

Արդ, «Ոչոք» է իմ անունը: Ինձ «Ոչոք» են միշտ հորջորջում

Իմ հայրն ու մայրն և իմ բոլոր բարեկամները բազմաթիվ»:

Ասացի այդ: Դաժանորեն նա ինձ նայեց և անողոք իր խոսքն ասաց.

«Ոչոք, ես քեզ ամենից ուշ պիտի լափեմ, ընկերներիդ մահից հետո.

370 Նախ կլափեմ այդ բոլորին, քեզ նվերն իմ այդ կլինի»:

Ասաց այդպէս ու տեղնուտեղն, օրորվելով ցած գլորվեց:

Պսոկեց ասա՛ր իր հաստագույն պարանոցը մի կողմ թեքած:

Ամենահաղթ քունը իսկույն զսպեց նրան, բայց, դեռ հարբած,

փսխում էր նա

Եվ կոկորդից իր զգայուն մարդու մսի քեկորները գինեխառն:

Ես անհասպաղ ձողն հանեցի, ծայրը կրկին կրակի մեջ խոր վառեցի,

Որ շիկանա այն հրավառ: Ընկերներին համոզեցի քաջահորդոր,

Որ մեկնումեկն ետ չկանգնի, չահաքելվի գործն անելիս:

Իսկ երբ արդեն կրակի մեջ ձիթենի ձողն հրակիզվեց ու շիկացավ,

Թեպետ խոնավ էր այն սաստիկ, վառ կրակից ես ձողը այդ

380 Արագապէս դուրս քաշեցի, ասա մոտիկ տարա նրան: Իմ կողքին վեա

Կանգնած էին ընկերներս, և աստվածն էր խիզախություն ներշնչում մեզ:

Իսկույն նրանք պինդ բռնեցին ձիթենի ձողն ու վարսեցին արված ծայրով

Աչքի մեջը ժանտ հրեշի: Մինչ ես, ձողին ամուր հեցված, պտտեցի

Եվ ճիշտ այնպէս, ինչպէս խառատն է ժիր ծակում նավախաչը

իր գշիրով,

Երբ ներքևից օգնողներն են այդ գշիրը պիրկ փոկերով պտույտ տալիս,

Ծարժվում է այն արագորեն՝ գերանի մեջ անդուլտրեն պտտվելով,

Այդպէս և մենք չար կիկլուպի մեծ աչքի մեջ պտտեցնում էինք արագ

Զողն հրաշեկ: Ցայտեց աչքից ջերմ արյունը և ոռոգեց քարայրն ամբողջ,

3. Պոլիփեմոսի կորացումը (նկար: սափորի վրա):

- Բորբ կրակից խիստ խանձվեցին նրա հոնքերն, թարթիչները,
 390 Բոցավառվեց խնձորն աչքի, ու պայթեցին սկանները՝ խիստ շչալով:
 Այնպես, ինչպես վարպետ դարբինն իր ուրագը կամ տապարը
 երկայն ու սուր
 վերցնում, նետում է ջրի մեջ, որպեսզի լավ կռիվեն դրանք,
 Քանզի երկաթն ամրանում է ջրմխվելով, և շշում են սառը ջրում
 Գործիքներն այդ, այդպես աչքն էր նրա շշում շուրջը ձողի:
 Նա ահռելի և ուժգնորեն աղաղակեց, շուրջը ժայտերը թնդացին,
 Եվ մենք այնտեղ, սաքսափահար, փախանք իսկույն ու ցրվեցինք:
 Կիկլոպն աչքից իր դուրս քաշեց կարող ձեռքով արյունոտված
 ձիթենի ձողն
 Եվ կատաղած ու մոլեգին նետեց մի կողմ, ապա բարձր,
 Ահեղագոչ գոռաց, կանչեց կիկլոպներին, որոնք այնտեղ
 400 Ապրում էին շրջակայքի բարձունքներում, անձավներում անտառախիտ:
 Լսելով այդ գոռոգոցը՝ կիկլոպները ամեն կողմից ելան, եկան
 Եվ, կանգնելով քարայրի մոտ, հարցմունք արին՝ ինչո՞ւ է նա
 տանջվում այդպես.
 «Ով Պոլիփեմ, առա, արդյոք ի՞նչ աղետ է սրտահեղ քեզ,
 Որ այս գիշերն աստվածային մեզ կանչեցիր և մեր քունը խափանեցիր:
 Գուցե մի ոմն մահկանացու քո խաշինքը հափշտակեց, քեց տարավ
 Եվ կամ գուցե մեկնումեկը կործանում է քեզ բռնաբար»:
 Ու քարայրից այն խորափոր աղաղակեց Պոլիփեմը հզորագոր.
 «Բարեկամներ, ինձ սպանում է Ոչոքը, խարդախությամբ, ոչ թե ուժով»:

- Նրանք նրան բարբառեցին ի պատասխան, խոսքն ասացին այս թևավոր.
- 410 «Արդ, քանի որ մենակ ես դու և քեզ ոչ ոք չի չարչարում,
 Ուրեմն ապա Զևսից եկած տառապանքից քեզ ազատել չի կարելի.
 Ուստի միայն պիտ աղոթես դու քո հորը, Պոսիդոնին իշխանագործ»:
 Այդ ասացին ու հեռացան: Մինչ սիրաւուն սիրտն իմ խնդաց,
 Քանզի նրանց այդպես խաբեց իմ անունը և նենգությունն իմ գերազանց:
 Իսկ կիկլոպը, հեծեծանքով, ահեղ ցավից իր կարկամած,
 Շուրջը ձեռքով իր շոշափեց, ապա մուտքի վիթխարի քարը գլորեց,
 Եվ ինքն իսկույն նստեց այնտեղ, մուտքի սուշև և տարածեց
 ձեռքերն իր հաղթ,
 Որ գեթ բռնի մեկն ու մեկիս՝ խաշների հետ քարանձավից
 դուրս ելնելիս:
 Այդպես նա ինձ, իր մտքի մեջ, համարում էր այդքան հիմար
 և միամիտ:
- 420 Մինչ ես խորունկ խորհում էի, ինչպե՞ս անել, ի՞նչ ելք գտնել,
 Որ ժանտ մահից փրկվեմք և՛ ես և՛ ընկերներն իմ սիրելի:
 Շատ շատ մտքեր և խորամանկ, նենգ միջոցներ ես հյուսեցի
 իմ գլխի մեջ.
 Չէ՞ որ կյանքի խնդիր էր այդ, և ժանտ մահն էր մեր դեմ կանգնած:
 Եվ արդ, այնժամ այս միտքը ինձ և իմ սրտին թվաց բարվոք
 ու լավագույն.
 Այնտեղ կային բազում խոյեր՝ պերճ, ահագին ու պարարուն,
 Որոնք ծածկված էին բրդով մուգ-շառագույն, խիտ գեղմերով:
 Դրանց միմյանց ես կապեցի՝ ամուր հյուսված դալար ու պինդ
 ընձյուղներով,
 Որոնց վրա պառկում, քնում էր անօրեն գործ կատարող հրեշը այն:
 Երեք-երեք ես կապեցի. մեջտեղիկնը իր հետ մի մարդ պիտի տաներ,
- 430 Իսկ մյուս երկուսն երկու կողմից պիտ գնային՝ ընկերներին քողարկելով:
 Այդպես ահա ընկերներից ամեն մեկի պիտ տանեին երեք ոչխար:
 Կար պերճ մի խոյ՝ եղած բոլոր ոչխարներից շատ ավելի մեծամարմին,
 Եվ ես ահա փաթաթվեցի նրա մեջքին ու, մտնելով թավ փորի տակ,
 Մեկնված էի՝ ձեռքերով պինդ բռնած նրա գեղմը փարթամ ու փառավոր:
 Արդ, ես դրա փորին կպած, կախված էի համբերությամբ, տոկուն
 սրտով:
 Այդպես այնժամ աստվածային Արշալույսին սպասեցինք մենք
 վշտահար:
 Իսկ երբ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
 Նա դուրս քշեց այրից դեպի արոտատեղ գեր այծերին ու խոյերին,
 Մինչ Էգերը դեռ չկթված մայրում էին ախոռի մոտ՝
- 440 Ծծերն իրենց կաթով լցված. տերը դրանց, ժանտ ցավերից
 իր տանջահար,

Խոյերի մեջքն էր շոշափում, երբ որ դրանք քարայրից դուրս էին
վազում,

Իսկ այն մասին՝ ո՞վ է արդյոք այդ գեղմաւոր պերճ խոյերի
Փորի տակին կապւած-կախւած, նա, հիմարն այդ, չէր մտածում:

Մինչ, ամենից վերջում դեպի դուռը վազեց իմ խոլը մեծ՝

Ծանրաբեռնւած չքնաղ բրդով, նաև անձով իմ խորիմաց:

Նրա մեջքը շոշափելով՝ այս խոսքն ասաց Պոլիփենը քաջակորով.

«Խո՛ւ, սիրելիդ, ինչո՞ւ այրից դուրս ես գալիս դու վերջինը.

Զե՛ որ առաջ իմ այս բոլոր ոչխարներից դու ետ չէիր մնում երբեք:

Ամենից շուտ էիր գնում դու սիգանեմ՝ ծաղկաբույր խոտն արածելու,

450 Ամենից շուտ և առաջինն էիր գալիս դու դեպ գետակը հորձանուտ,

Արոտներից երեկոյան միշտ դու էիր շտապ գալիս դեպի քարայր,

Մինչդեռ հիմա գնում ես դու, հանց վերջինը: Վշտահար ես

գուցե արդեն,

Մտահոգւած այժմ քո տիրոջ աչքի մասին. ինձ կուրացրեց դաժան

մի մարդ

Ընկերներով իր չարագործ. աստ խելքահան ինձ արեցին նախ գինիով:

Ոչոքն էր այդ, որը, կարծեմ, չի խուսափի իր անողորմ մահից հիմա:

Ա՛խ, եթե դու գեթ լինեիր ինձ համամիտ և խոտումակ

Եվ հաչոնեիր ինձ բացահայտ, թե որտե՞ղ է իմ զայրույթից

նա թաքնւած,

Ուժգընորեն նրան գետնին կգարկեի, և ուղեղով նրա ցրւած

Կծածկըվեր քարայրն ամբողջ, ու իմ սիրտը վշտակոտոր

460 Հանգիստ կստներ այս չարադաւ դառնությունից, որ հասցրեց ինձ

Ոչոքն ստոր»:

Ասաց այդպես և դուրս թողեց հույժ նագելի նա իր խոյին:

Քարանձաւից և լայն բակից փոքր-ինչ արդեն հեռանալով՝

Խոյից ես ինձ արձակեցի, ապա նաև արձակեցի ընկերներիս,

Եվ քշեցինք մենք շուտափույթ ոչխարները պարսպաւանարայ

Եվ, մերթընդմերթ ետ նայելով, մենք վերջապես եկանք, հասանք

մեր սև նալին:

Մեր սիրելի ընկերները ուրախությամբ հանդիպեցին այնտեղ մեզ,

Որ ժանտ մահից էինք փրկվել, իսկ մյուսների մահն ողբացին

դառն արցունքով,

Բայց՝ ես նրանց արգելեցի ջալանք անել, աչքով արի ամեն մեկին,

Պատվիրեցի նալը լցնել բյուրաբազում խաշինքը պերճ ու նրբագեղմ

470 Եվ անհապաղ նալը ուղղել դեպ աղի ծովը մթազույն:

Նրանք արագ վեր բարձրացան ու բազմեցին նստիքներին, թիերի մոտ,

Եվ, շարեշար այդպես նստած, կոկ թիերով ճեղքեցին ծովը փրփրալից:

Երբ, սահելով, այնքան անցանք, որքան կանչող ձայնն է հեռւից լսելի,

Ես, դիմելով այդ կիկլուպին ու ծաղրելով, խոսք ասացի.

«Տես դու, կիկլոս, ոչ այնքան թույլ, անգոր, մարդու ընկերներին
Դու լավեցիր քո խորափոր քարայրի մեջ՝ լի բռնությամբ ամբարտաւան,
Եվ արդ, հիմա արժանի ես այդ վիճակին դու չարաղետ,
Ո՛րդ ոճրագործ, որ հյուրերին չվախեցար լավել տանդ՝ քո հարկի տակ,
Ուստի պատիժն է դա Զևսի և այլ անմահ աստվածների»:

480 Այդպէս ահա ես ասացի: Եվ կատաղեց նա իր սրտում էլ ավելի,
Իսկույն պոկեց հսկա լեռան բարձր լանջից հսկա մի ժայռ,
Ապա հուժկու նետեց ուղիղ սևակտուց նալի առջև,
Եվ քիչ մնաց՝ ժայռը դիպչեր դաստապանին նաւաղելի:
Ժանտ անկումից հսկա ժայռի ալեկոծվեց ծովը լուծփն, ահագնակի:
Մինչ փրփրալի, հորդ ալիքը նաւը քշեց դեպի ցամաք,
Քանզի հորձանքը մակընթաց ստիպում էր նետվել, շարժվել դեպի ափը:
Իսկույն երկար ձողը նալի ես ձեռքս առա և նաւն ափից
Ետ մղեցի: Գլխով արի ընկերներին, պատվիրեցի հորդորելով՝
Թափով ուժ տալ թիակներին, որ փորձանքից այդ ազատվենք:

490 Եվ սկսեցին թիավարել լարվածությամբ կորովալի,
Իսկ երբ արդեն ծովում անցանք մենք կրկնակի տարածություն,
Ես ցանկացա նորից դիմել չար կիկլոսին և խոսք ասել,
Մինչ սկսեցին ընկերներն իմ ինձ հորդորել ամեն կողմից.
«Ի՞նչ ես անում, ո՛ր խելագորկ, ցանկանում ես, որ ժանտ հրեշն
այդ գազազի՞»:
Հսկա ժայռը ծով ձգելով՝ հենց հիմա մեր նաւը նետեց դեպի ցամաք,
Եվ քիչ մնաց, ինչպէս տեսանք, որ մենք այստեղ կործանվեինք
մահով ահեղ:

Եթե նա այժմ նորից լսի որևէ խոսք, ձայն, աղաղակ,
Նա կարող է ծովը նետել էլ ավելի վիթխարի ժայռ և ջախջախել
Մեզ, մեր գլուխն և նաւն ամբողջ, քանզի կարող է հասցընել
հարվածը մեզ»:

500 Այդպէս նրանք ինձ ասացին, բայց սիրտն իմ վէս չհամոզվեց,
Հոգիս հուզված էր հուզմունքով ցատումնալի, ուստի նորից ես գոռացի.
«Կիկլո՛ս, եթե մահկանացու մի մարդ մի օր հարցնունք անի,
Թե ո՛րդ այդպէս աչքից զրկեց, կուրացրեց քեզ խայտառակ,
Պատասխանիր, որ այդ արեց, աչքդ հանեց քաղաքաւեր Ոդիսսը,
Լաերտածինն, որն ապրում է շքեղ տան մեջ Իթակեում սպասաւժուտ»:
Այդպէս ահա ես ասացի, իսկ նա հեռվից, հառաչելով, պատասխանեց.
«Ավա՛ղ, ուրեմն կատարվեց գուշակությունը վաղեմի.

Մի օր այստեղ կար մի գուշակ, վաչելչակազմ, քաջահասակ
Տելեմուք Ելիփմիդես՝ հմայության մեջ խորիմաց և անվանի.

510 Այստեղ էր նա, գուշակում էր կիկլոսներին և այստեղ էլ նա ծերացավ:
Նա գուշակեց, հանց մարգարե, և ինձ ասաց, որ ամենն այդ կկատարվի:
Ասաց, որ ես Ոդիսսի ձեռքով մի օր կկուրանամ:

Ես սպասում էի, սակայն, որ իսկապես պիտ հանդիպեմ մի քաջագնիվ,
Մի մեծագարմ հերոս մարդու, կարողությամբ իր՝ գերագոր:
Մինչդեռ աչքից այժմ ինձ գրկեց նվաստագույն, ողորմելի,

Հնչին մի մարդ,
Մի ալլանդակ ու թույլ թզուկ, որ նախապես ինձ խելքահան

արեց գինով:
Օ՛հ, դու հիմա գեթ այստեղ եկ, ո՛վ Ռդիսես, քեզ պերճ պարգև

կրճծայեմ ես

Եվ կաղերսեմ նաև արքա մեծափառին, երկրասասան մեծ աստղծուն,
Որ տա հաջող քեզ վերադարձ, քանզի զավակն եմ ես նրա և իբրև հայր
520 Ինձանով է նա պարծենում, լոկ ինքը ինձ կթժշկի, թե ցանկանա,

Եվ ո՛չ մի ալլ անմահ աստված, ոչ էլ մի մարդ մահկանացու»:

Ասաց այդպես: Իսկ ես նրան անդ ասացի ի պատասխան.

«Ա՛խ, եթե ես կարենայի կորզել քո կյանքն ու քո հոգին,

Եվ քեզ հղել տունն Հադեսի, ինչպես ոչ ոք և ոչ մի մարդ,

Այնժամ քեզ չէր բուժի նույնիսկ Պոսիդոնը երկրատատան»:

Այդպես նրան ես ասացի, մինչ նա իսկույն դիմեց արքա Պոսիդոնին

Եվ աղոթեց՝ կարկառելով ձեռքերը լուր դեպի երկինքը աստղազարդ.

«Ակա՛նջ դիր ինձ դու, Պոսիդոն, ո՛վ սևամազ դու երկրակալ:

Եթե ես ճիշտ քո զավակն եմ, եթե, իմ հայրը լինելով, դու իսկապես

530 Պարծենում ես, մի՛ թող, որ տուն վերադառնա Ռդիսեսը Լաերտածին,
Որ տուն ունի, բնակվում է ապաստածուս Իթակեում:

Սակայն եթե վիճակված է, որ պետք է նա վերադառնա

Իր երկիրը հայրենավանդ, ապարանքն իր բարձրակտուր, որպեսզի անդ

Տեսնի մարդկանց իր սիրելի, թող ետ դառնա ուշ, տառապած,

Օտար նավով, գրկված բոլոր ընկերներից, թող նա տանջվի և իր

տան մեջ»:

Այդպես ասաց աղերսագին: Սևամազը նրան լսեց,

Իսկ Պոլիփեմն ավելի մեծ ու վիթխարի մի ժայռ վերցրեց,

Ապա ուժգին թափահարեց՝ անել կորովն իր լարելով

Եվ խիստ նետեց: Ժայռը ընկավ սևակտուց նավի ետևն ու շատ մոտիկ.

540 Քիչ էր մնում, որ այն դիպչեր դաստապանին նավաղելի,

Եվ անկումից հսկա ժայռի ծովը սաստիկ ալեկոծվեց,

Նավն ափքը առաջ նետեց, քշեց, տարավ դեպի ցամաք:

Այդպես եկանք, հասանք կղզին, ուր հավաքված էին նաև

Մեր մյուս նավերը գեղակերտ ու լայնանիստ, իսկ դրանց մոտ,

սպին նստած,

Մեր ընկերներն, աչքը ճամփին, մեր գալստյանն էին տխուր

դեռ սպասում:

Ափ հասնելով՝ նավը իսկույն մենք ավազում կառանեցինք,

Իսկ ինքներս, դուրս ելնելով, հուզվող ծովի ափը իջանք,

Ապա նաւից մեր խորափոր դուռս բերեցինք չքնաղ խաշինքը կիկլոսի
Եվ այն մեր մեջ բաժանեցինք, ու անդ գրկված կամ թե խաբված
ոչ որ չեղաւ:

550 Գեղասարունք ընկերներն իմ ինձ առանձին, իբրև պատիւ,
Նվիրեցին չքնաղ մի խոյ, որին այնտեղ, ծովի ափին, ես գոհեցի
Կրոնոսի անմահ որդուն՝ ամպահալած և ամենուր իշխող Զևսին:
Զոհն անելով՝ թիկնամները այրեցի, բայց գեղամը չընդունեց նա,
Այլ խորհում էր՝ ինչպես անել, որ կործանվեն իմ գեղակերտ
Ու լայնանիստ բոլոր նավերն և ընկերներըս սիրելի:
Այդպես անա այդ օրն ամբողջ, մինչ մայրամուտը արևի,
Այնտեղ նստած՝ լափում էինք մենք միսն առատ և ջինջ գինին

քաղցրանուշիկ:

Երբ մայր մտաւ արևն արդեն, և խաւարը իջաւ, գրկեց երկիրն համայն,
Անդ, աղմըկող և սլեկոծ ծովի ափին մենք քուն մտանք:
560 Իսկ երբ ծագեց ճանանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Ես վեր կացա ու շուտափույթ, հորորանքով, ընկերներիս պատվիրեցի
Ծուտ արձակել կառանները ու բարձրանալ նաւի վրա:
Նրանք իսկույն վեր բարձրացան ու բազմեցին թիերի մոտ, նստիքներին,
Եվ շարեշար այդպես նստած՝ ժիր թիերով ճնդքում էին ծովը փրփրուն:
Այդպես անդուստ մենք հեռացանք: Ուրախ էինք, որ փրկվեցինք
մահից դաժան,
Բայց վշտահար էինք սրտով, որ սիրելի մեր ընկերները մահացան:

Ե Ր Գ տ ա ս ն ե ռ ո ռ ղ

ԷՈԼՈՍԻ, ԼԵՍՏՐԻԳՈՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԻՐԿԵԻ ՄԱՍԻՆ

Եվ մենք այդպես եկանք հասանք Էոլական կոշվող կղզին,
Որի վրա բնակվում էր հավերժ անմահ աստվածների մեծ սիրելին՝
Հիպսյոտեսյան Էոլոսը: Շրջապատված էր այդ կղզին
Պղնձակերտ պարիսպներով, իսկ վերևից անմատչելի ժայռեր կային:
Տասներկու պերճ գավակ ուներ Էոլոսը. վեց կույս աղջիկ ու վեց տղա:
Հետո նա իր դստրիկներին ամուսնացրեց իր որդոց հետ,
Որոնք շքեղ ապարանքում սիրելի հոր և բարի մոր ապրում էին
Լիուրյան մեջ ու բերկրալի: Տունը լցված էր բյուրաբյուր պաշարներով.
Ուտեստների ճեճճ անընդհատ տարածվում էր անդ ամենուր՝

10 Լցնելով բակը լայնալիիր, և զգացվում էր օրնիբուն:

Գիշերները նրանք, իրենց հեզաբարո պերճ կանանց հետ,

Քնում էին քանդակածո մահիճներում, գորգերի մեջ:

Նրանց քաղաքը մենք եկանք, գեղեցկափայլ ապարանքը Էոլոսի:

Մի ողջ ամիս նա շատ սիրով մեզ ընդունեց: Հարցնում էր միշտ

նա Իլիոնի,

Արգիացոց գործի մասին, սև նավերի և աքեյանց դարձի մասին:

Ու մանրամասն ես պատմեցի անդ ամեն բան: Վերջը նրան ես խնդրեցի
Ճանապարհել մեզ դեպի տուն, դեպ սիրելի մեր հայրենիք:

Նա չմերժեց, այլ պատրաստեց, սարքավորեց ուղևորումը անհապաղ:
Քերթեց կաշին նա իննամյա մի եզան ու տկճոր շինեց մի ահագին

20 Եվ տվեց ինձ: Տկճորի մեջ նա պարփակեց շունչն հողմերի մրրկահույզ,
Քանգի Ջևան էր հանձնել նրան իշխանագոր տնօրինումը հողմերի,
Որ իր կամքով, ում ցանկանա, նա բորբոքի կամ թե զսպի, սանձահարի:
Արծաթահյուս պիրկ լարերով տկճորը այդ նա պինդ կապեց նավի վրա,
Որ չփչի ոչ մի քամի կամ հողմի շունչ: Հրամայեց նա Ջեփյոտին,
Որ նա լինի մեզ ուղեկից և նպաստի ճանապարհին մեզ իր շնչով
Եվ տանի մեզ ու մեր նավերն: Բայց դա չեղավ, քանզի մեզ այդ

չէր վիճակված,

- Ու մենք շուտով կործանվեցինք անխելքության հետևանքով:
 Ողիղ իմն օր, ինք գիշեր լող տվեցինք մենք անընդհատ:
 Տասներորդ օրն արդեն հեռվից մեզ երևաց հայրենավանդ երկիրը մեր,
 30 Եվ մենք արդեն նշարեցինք դաշտ ու արոտ և խարույկները բոցավառ:
 Հանկարծ այդտեղ քունս տարավ, ես քնեցի, քանզի սաստիկ հոգնած էի.
 ճովանաձիգ առաջասար շարժում էի միմիայն ես
 Ու ոչ ոքի չէի գիշում աշխատանքն այդ, որ շուտ հասնենք
 մեր հայրենիքն:
 Իսկ ընկերներս այդ միջոցին սկսեցին զրույց անել իրարու հետ.
 Կարծում էին, թե ես ինձ հետ այժմ տանում եմ ոսկի, արծաթ
 բազմաբազում,
 Որն ստացել եմ, հանց նվեր, քաջակորույ Հիսպոտեսյան Էդուսից:
 Եվ ոմանք էլ իրարու մեջ այսպես էին խոսում այնտեղ.
 «Զարմանալի մի բան է սա: Եվ ինչպե՞ս են սրտանց սիրում և մեծարում
 Այս հերոսին, երբ գալիս է սա մի քաղաք կամ մի երկիր: Բյուրաբազում
 40 Գանձ և իրեր արժեքավոր ու պերճ ավար դեռ Տրոյայից է
 տուն տանում,
 Իսկ մենք, տեսեք, թեպետ եղել ենք մասնակից այդ միևնույն
 արշավանքին,
 Ահավասիկ տուն ենք գնում գուրկ ու դատարկ և ձեռնուճայն.
 Եվ տե՛ս, հիմա Էդուսն է, հանց մեծարանք և սիրո տուրք,
 Սրան տվել այսքանն ահա: Եկեք, շուտով հայենք, տեսնենք՝
 Որքա՞ն արդյոք ոսկի, արծաթ կա այս ոռած տկճորի մեջ»:
 Այդպես էին նրանք խոսում: Եվ չարագույժ առաջարկն այդ
 հաղթանակեց:
 Ու քաց արին տիկը նրանք, որի միջից շուտ դուրս թռան հողմերը ժանտ,
 Եվ բորնկվեց մրրիկն հոռվու: Փոթորիկը քշեց նրանց,
 Որո՞նք արդեն լալիս էին, դեպ լայն ծովը, հեռու երկրից մեր հայրենի:
 50 Այնժամ քնից ես արթնացա և անբասիր իմ սրտի մեջ մտածեցի.
 «Արդյոք նավից ծո՞վն ինձ նետեմ, որ ծովախեղդ լինեմ այնտեղ,
 Թե՞ ամեն ինչ պիտ հանդուրժեմ, մնամ, ապրեմ ես մարդկանց մեջ»:
 Եվ ցանկացա ես հանդուրժել իմ վիճակը: Բայց և պսոկած էի կրկին
 Նավի վրա, վերուստ ծածկված: Մինչ ետ քշեց մրրիկն ահեղ
 Մեր նավերը նորից կղզին Էդական: Լալիս էին ընկերներս:
 Նավից խնկույն ցամաք իջանք ու մեզ ջրի պաշար վերցրինք:
 Արագընթաց նավերի մոտ ընկերներս մաշ սարքեցին,
 Իսկ երբ այդպես, ինչպես հարկն է, կերուխումով մենք հագեցանք,
 Ես ընտրեցի երկու հոգի՝ մի քաջ ընկեր և մի բանբեր
 60 Ու շարժվեցի դեպի շքեղ ապարանքը Էդուսի: Այնտեղ նրան
 Ծուտով գտա ես խնջույքում, զավակների ու կնոջ հետ:
 Մենք ներս մտանք ու նստեցինք դռների մեջ, շեմքի առաջ:

Եվ զարմացան նրանք սրտանց, հարցմունք արին իսկույն ևեթ.

«Ինչպե՞ս է որ դու ետ եկար, ո՞վ Ողիսևս: Ո՞ր չար աստվածն

ստիպեց քեզ:

Մենք ճանապարհ քեզ դրեցինք խիստ հոգատար ու քաջակեր,

Որ տուն գնաս և հայրենիք կամ թե այնտեղ, ուր որ ինքդ,

դու ցանկանաս»:

Այդպես նրանք ինձ ասացին: Եվ վշտասիրտ ես ասացի ի պատասխան.

«Աղետի մեջ ինձ նետեցին ընկերներս, և բացի այդ՝ քունն ապաքախտ:

Արդ՝ օգնեցեք, սիրելիներ, քանզի կարող եք այդ անել»:

70 Այդ ասելով՝ հույս ունեի սիրաշահել նրանց խոսքով գործվանքի:

Լուռ մնացին բոլորն այնժամ: Հայրը միայն պատասխանեց

ու խոսք ասաց.

«Կորի՛ր շուտով, որ մարդկանց մեջ մահկանացու զգվելի ես

ու խայտառակ,

Ձեմ հանդգնի ես ընդունել, ոչ էլ թեկուզ ճանապարհել մի ժամս

մարդու,

Որն, հիրավի, ատելի է գերերջանիկ աստվածներին:

Կորի՛ր շուտով, քանզի եկել ես դու այստեղ աստվածների

ատելությամբ»:

Ասաց այդպես և ինձ տնից դուրս վռնդեց: Հեկեկացի ես դառնադառն:

Մենք այնտեղից, սրտով տխուր ու խորտակված, լող տվեցինք

դեպի առաջ:

Թիավարումն էր տանջալի, քանզի արդեն թուլացել էր մարդկանց ոգին.

Մեր մեղքից էր այդ ամենը: Էլ հույս չկար վերադառնալ դեպ հայրենիք:

80 Մենք շարունակ լող տվեցինք այդպես վեց օր և վեց գիշեր.

Յոթերորդ օրն հասանք քաղաքը Լամոսի՝ Տելեպիլու,

Որ երկրում է լեստրիգոնյան: Անդ հովիվն է, իր նախիրը տուն քշելիս,

Ողջույն տալիս մյուս հովիվին՝ նախիրն արդեն դուրս տանողին:

Քուն չիմացող մարդը այնտեղ կստանար միշտ երկու վճար,

կրկնակի գին՝

Մեկը որպես սոսկ եզնարած, իսկ մյուսն իբրև ճերմակագեղմ

խաշինք պահող,

Քանզի այնտեղ շատ մոտիկ են օրն ու գիշերն, որոնց ուղին է միացած:

Մենք, լող տալով, մտանք այնտեղ նավակայան մի փառաշուք,

Երկու կողմից շրջապատված էր անմատույց այն ժայռերով,

Որտեղ ծովում իրար հանդեպ ցցված երկու բարձրաբերձ լեռ

90 Կազմում էին նեղ ծովածոց, և անցքն էր անդ նեղ և անձուկ:

Ընկերներս սևակտուց նավերն իրենց շուտ ներս տարան նավակայան

Եվ կապեցին անդ մերձընդմերձ: Ծովածոցում այդ անմատույց

Չի պատահում երբեք հորձանքն ալիքների, ո՛չ աննշան, ո՛չ մեծագույն,

Այլ հանգիստ է ծովը այնտեղ՝ անդորր ու հարթ և շողշողուն:

Եվ միայն ես իմ մասը սև մավակայան, ներս չտարա, այլ կանգ առա
Նավատեղից դուրս, քիչ հեռու, և կառանները ժայռերին հեղուակեցի:
Ինքս ապա վեր բարձրացա լեռան գլուխն ապստամբուտ.
Մինչ այնտեղից չէր երևում աշխատանքը ոչ մարդկային, ոչ եզների,
Այլ միմիայն մենք ծուխ տեսանք, որը երկրից բարձրանում էր

քուլա-քուլա:

- 100 Ես հղեցի այն ժամանակ ընկերներիս, որ շուտ գնան և իմանան՝
Ի՞նչ մարդիկ են մահկանացու և հացակեր ապրում այդտեղ:
Արդ, ընտրեցի ես երկու մարդ, իսկ երրորդին ես կարգեցի որպես

քանքեր,

Եվ գնացին նրանք իսկույն ճանապարհով հարթ, հավասար,
Որով ապրը բարձրակատար սեզ լեռներից փայտ է կրում դեպի քաղաք:
Նրանք այնտեղ, քաղաքից դուրս, հանդիպեցին ջրի եկած մի աղջկա.
Սա Անտիփատ լեստրիգոնի պերճ դատրիկն էր կորովալիր,
Նա եկել էր դեպ հոսանուտ, ջինջ աղբյուրը՝ Արտակիեն:
Այդ աղբյուրից էին միայն ջուրն անհրաժեշտ քաղաք տանում:
Նրանք, կույսին մոտենալով, հարցմունք արին և խոսեցին.

- 110 «Ո՞վ է այստեղ թագավորը, ո՞վ է նրան հպատակվողն այս քաղաքում»:
Եվ ցույց տվեց կույսն անհապաղ բարձրաբերձ տունը հայրական:
Նրանք իսկույն, տուն մտնելով, թագավորի կնոջն հանկարծ
այնտեղ տեսան՝

Քաջահասակ, ինչպես մի լեռ, սարսափեցին՝ տեսնելով այդ:
Իսկ տիկինը գնաց կանչեց Անտիփատին, քաջ ամուսնուն իր կանառից,
Որը, ավա՛ղ, անդ իմ մարդկանց մատնեց մահվան դաժանորեն:
Նա նրանցից մեկին բռնեց ու կեր դարձրեց և տեղնուտեղը լափլփեց,
Իսկ մյուս երկուսը փախչելով դեպի մավերն արագ եկան:
Մինչ քաղաքում թնդաց այնժամ ճիչ-աղաղակ և մարտակոչ.
Ամեն կողմից հազարներով հավաքվեցին լեստրիգոնները վիթխարի,

- 120 Որո՞նք մնան չէին մարդկանց մահկանացու, այլ գիգանտներ էին ահեղ,
Եվ սկսեցին նրանք նետել հսկայական, մեծ-մեծ ժայռեր:
Սև մավերի վրա թնդաց ճիչ-աղաղակն և ճարճատյունը չարագույժ
Անդ ջախջախվող մեր մավերի և կործանվող շատ-շատ մարդկանց:
Դիակները, ձկների պես հավաքելով, տարան իբրև սոսկալի կեր:
Այդպես ահա կոտորեցին ընկերներիս ծովածոցում այն խորախոր:
Այդ միջոցին դուրս քաշեցի ես ապրաստոր թուրն իմ կողքից
Ու դրանով կտրատեցի կառանները կորակտուց իմ սև մավի
Եվ անհապաղ քաջահորդոր պատվիրեցի ընկերներիս՝
Թիերն արագ, հուժկու շարժել, որ խուսափենք կործանումից

այդ ահավոր:

- 130 Եվ նրանք էլ, դաժան մահից սարսափելով, հուժկու թիերը շարժեցին,

Ու սլացալ իմ նավն հաջող՝ հեռանալով վերուստ կախված ժանո
 ժայտերից,
 Մինչդեռ բոլոր մյուս նավերը այնտեղ կորան, խորտակվեցին,
 Իսկ մենք արագ անցանք առաջ. ուրախ էինք, որ ժանո մահից
 խուսափեցինք:
 Տխուր էինք սրտով սակայն, որ զրկվեցինք ընկերներից մեր սիրելի:
 Այդպես եկանք մենք այնտեղից և Հական կղզուն հասանք,
 Ուր ապրում էր անեղ Կիրկեն, աստվածունին գեղազանգուր,
 որ մարդու պես
 Խոսել գիտեր: Սրա եղբայրն էր՝ Էետեսը նեղզամիտ:
 Վառ Հելիոսն էր այդ երկուսի ծնող հայրը, որը մարդկանց լույս
 է տալիս,
 Մինչդեռ Նիմփա Պերսեն՝ ծնված Օվկիանոսից, մայրն էր նրանց:
 140 Եվ լուռ ու մունջ մենք մոտեցանք կղզու ափին ու նավը մեր
 Կառանցեցինք ծովածոցում, աստվածային կամքն էր տվել մեզ այդ
 բախտը:
 Ափն իջնելով՝ այդտեղ սլառկած մենք մնացինք երկու գիշեր
 ու երկու օր
 Եվ մեր հոգին մաշում էինք խիստ խոնջանքով ու դառնությամբ:
 Իսկ երբ երրորդ օրը բերեց Արշալույսը գեղազանգուր,
 Հապճեպ ու ժիր ես վերցրիի նիզակը իմ և թուրը սուր
 Եվ, թողնելով նավը այնտեղ, շուտ բարձրացա ժայռի վրա,
 Որ գեթ տեսնեմ հետքը մարդու մշակույթի, գուցե լսեմ նաև ձայներ:
 Կանգնած այդպես մի բարձրաբերձ ժայռի գլխին՝ ես նայեցի
 շուրջս, հեռուն.
 Արդ, այնտեղից ծովսն երևաց, ծովսը երկրի, որ տարածվում էր Կիրկեի
 150 Տան չորս կողմը և կաղնավետ անտառի շուրջ:
 Եվ ես այնտեղ ինքս իմ մեջ և իմ սրտում մտածեցի.
 Քանի որ ես շատագույն ծովսն արդեն տեսա, պետք էր գնալ և իմանալ:
 Ու խորհելով՝ ես առավել ինձ օգտավետ այս խորհուրդը համարեցի.
 Նախ և առաջ ծովսի գնալ, դեպի նավը արագընթաց,
 Շաշ տալ այնտեղ ընկերներին, հետո միայն հղել նրանց լուր բերելու:
 Այն ժամանակ, երբ մոտեցա ես մեր նավին անդ կորսկոր,
 Ինչ-որ մեկը աստվածներից ինձ, նժդեհիս, խղճաց իսկույն
 Եվ առաքեց, իբրև վիճակ, բարձրաեղջյուր մի եղջերու,
 Որն այդ ժամին արոտներից անտառային շտապում էր դեպի ջուրը,
 160 Քանզի սաստիկ տոչորված էր վառ ու կիզիչ ճառագայթով արեգակի:
 Ու ես նրան, երբ երևաց, հարվածեցի ուղիղ մեջքին: Պղնձակոտ
 Տեգ-նիզակը վարավեց խորքը ողնաշարի ու դուրս թռավ:
 Բառաչելով նա տապալվեց գետնի վրա, հոգին մարմնից իր հեռացալ:
 Ուրբս սեղմած նրա կրծքին՝ դուրս բաշեցի տեգը վերքից

Եվ այն ապա ես թողեցի նորից այնտեղ, դիակի մոտ:

Ինքս դարձա, կտրատեցի դալար ճյուղեր ուռննու

Եվ հյուսեցի խիստ ամրապինդ, հաստ մի սյարսան մոտ երկու գազ

Ու դրանով ես կապեցի ոտքերն անեղ այդ գազանի,

Ապա նրան ուսիս դրած՝ դեպի սև նավն ես ուղղվեցի:

170 Մինչ քայլելիս՝ հենվում էի ես նիզակին, քանզի գազանը վայրենի

Ահագին էր և դժվար էր տանել նրան ուսիս վրա:

Իսկույն նրան նավի առաջ ես գցեցի, ապա խոսքով գորովալիք

Հորդորեցի ընկերներին, ամեն մեկին առանձնակի.

«Բարեկամներ, վշտակիր եմք մենք թեպետ այժմ, բայց և այնպես

տունն Հադեսի

Մենք տակավին իջնելու չենք, մինչև չգա օրհասը մեր:

Քանի դեռ կա նավի վրա կեր ու խմիչք, պետք չէ, որ մենք

մեզ չարչարենք՝

Քաղցին իզուր հպատակված: Ուստի եկեք ուտեստն հիշենք

մենք անվհատ»:

Այդպես այնժամ ես ասացի: Ինձ լսեցին նրանք իսկույն,

Հաղերժագոյ ծովի ափին իրենց դեմքերը բացեցին, շատ զարմացան,

180 Երբ եղջերուն հանկարծ տեսան, քանզի իրոք վիթխարի էր

այդ գազանը:

Իսկ երբ արդեն աչքի առաջ նրան տեսան, լավ դիտեցին ու հագեցան,

Ջեռքերն հապճեպ լավ լվացին ու ճոխ ընթրիք պատրաստեցին:

Այդպես անա ամբողջ օրն այդ, մինչ մայրամուտը արևի,

Այնտեղ նստած լավիում էինք առատ միսը, այլև գինին քաղցրանուշիկ:

Երբ մայր մտավ արևն արդեն, և խավարը ծածկեց երկիրն,

Մենք պսոկեցինք ավեկոծվող ծովի ափին ու քուն մտանք:

Իսկ երբ ծագեց ճանաչագեղ Արշալույսը վարդամատն,

Իսկույն ժողով ես կանչեցի ընկերներին և ասացի.

«Ականջ դրեք դուք իմ խոսքին, սիրելիներ, թեպետ վիշտն է

ձեզ մաշում այժմ.

190 Մենք չգիտենք, բարեկամներ, ո՞րն է այստեղ արևելքը,

Կամ որտե՞ղ է արևմուտքը, ո՞ր է գնում Արեգակը լույս տարածող,

Երբ երկնքից իջնում է ցած, դեպի երկիր, կամ ո՞րտեղից է ծագում նա:

Ուստի եկեք լավ մտածենք. գուցե և կա մի խելացի միջոց ու ելք:

Ես համոզված եմ, որ ելք կա: Գլուխն ելա ապառաժոտ ես բարձունքի,

Կղզին տեսա, դուրագել էր անձայրածիր ծովը նրան, ինչպես պաակ,

Ինքն էլ ասես հարթավայր էր ծովերի մեջ: Ես իմ աչքով տեսա նաև

Գալարվող ծովիս անուտի, մութ մացառի ետևն, այնտեղ»:

Այդ ասացի: Բայց սիրելի սիրտն էր նրանց խիստ խորտակվում

դաժան վշտից,

Երբ հիշեցին լեստրիգոնյան Անտիպիատի գործն անուելի

200 Եվ բռնությունը կիկլոսի այն մարդակեր ու վայրենի:

Ուստի վարար արցունք էին նրանք թափում և բարձրաձայն լալիս էին,
Բայց արցունքից դառնակսկիծ ոչ մի օգուտ էլ չստացան:

Երկու խմբի բաժանեցի անդ ես բոլոր գեղասրույնք ընկերներիս

Ու դրանցից ամեն մեկին ես կարգեցի մի գլխավոր:

Մեկին իշխողը ես դարձա, իսկ երկրորդին՝ Եվրիլոքը աստվածատես:

Ապա վիճակ մենք գցեցինք սղնձապատ կորդակի մեջ:

Վիճակն ընկավ մեծահոգի Եվրիլոքին, և նա իսկույն ճանապարհվեց:

Նրան ապա, լաց լինելով, հետևեցին ընկերները քսաններկու:

Բայց նաև մեզ անդ թողեցին ջալանքի մեջ ու դառնադառն

արտասվելիս:

210 Մինչ Կիրկեի պերճ ապարանքը վիճակերտ ու սրբատաշ նրանք գտան
Խոր ձորի մեջ, մի բաց տեղում, շուրջանակի հայտերևակ:

Դրա շուրջը շրջում էին հալթ առյուծներն և լեռնային գայլերն հզոր,

Որոնց Կիրկեն կախարդել էր, հմայական դեղեր տալով:

Բայց հարձակվել մարդկանց վրա նրանք բնավ չգիտեին,

Այլ, մոտ գալով, երկայնաձիգ պոչերն էին թափահարում,

Ինչպես սովոր են շները իրենց տիրոջ, որ խնջույքից նոր է գալիս,

Փաղաքշել, քանզի բերում է նա նրանց համեղահամ նոր սլատառներ:

Այդպես շրջում էին գայլերը ամրանակ և դրանց հետ՝

Առյուծները փաղաքշաբար: Գազաններին այդ տեսնելով,

մերոնք իսկույն

220 Սարսափեցին ու կանգ առան գանգոտրագեղ աստվածուհու

մուտքի առաջ

Ու լսեցին, ինչպես ներսում երգ է երգում Կիրկեն ձայնով

քաղցրահնչյուն՝

Կատարելով ձեռագործն իր նուրբ ու անեղծ և մեծագույն,

Ինչպիսին որ գործել գիտեն միայն անմահ դիցունիներն:

Այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց դու բարբառեց մարդկանց իշխան

Պոլիտեսը,

Որը բոլոր ընկերներից ինձ առավել հաճելի էր և մտերիմ:

«Բարեկամներ, ահա ներսում, դազգահի մոտ, մի գերահրաշ,

Չքնաղ երգ է երգում մեկը, և շուրջն ահա երգն է թնդում սքանչելի.

Դիցունի՞» Է, թե լոկ մի կին մահկանացու: Եկեք կանչենք, ձայն տանք

մի կերպ»:

Ասաց այդպես: Ու բարձրագոյ ձայն տվեցին նրանք այնտեղ:

230 Աստվածուհին իսկույն ևեթ բացեց դուռն իր շողշողենի,

Ծուտ դուրս եկավ ու ներս կանչեց: Հետևեցին նրանք բոլորն

անգիտաբար:

Եվրիլոքը մնաց միայն. նա կուսկածեց՝ մի գուցե դա չարադաժան

Մի դավանք է: Մինչդեռ նրանց նա ներս տարավ, բազմել տվեց

բազմոցներին,

Առաջարկեց պանիր ու մեղր, գարե ալյուր, նաև գինի պրամնեական:

Բայց խմիչքին Կիրկեն խառնեց ինչ-որ մի դեղ դաժանագույն,

Որ մեկընդմիջտ նրանք իրենց տունն ու երկիրը մոռանան:

Կիրկեն տվեց, և նրանք էլ այն խմեցին: Վերցրեց մորակն իր մոգական

Ու հարվածեց, քշեց ապա, լցրեց նրանց իր խոզանոցն.

Այնտեղ նրանց գլուխը, ձայնն ու մազերը դարձան խոզի.

240 Խոզեր էին նրանք տեսքով, խելքը սակայն, ամխախտ մնաց,

ինչպես առաջ:

Եվ փակվեցին այդպես նրանք լացուկոծով և դառնադառն

արցունքի մեջ,

Կիրկեն գցեց նրանց համար, հանց ուտելիք, կաղին, գավարս

ու շագանակ,

Որ խոզերն են ուտում հաճախ գետնաթավալ, հանց խոզի կեր:

Մինչ այնտեղից հապճեպ վազեց Եվրիլոքը դեպի սև նավն արագընթաց,

Որ հաղորդի ընկերների այդ անարժան բախտի մասին:

Նա ոչ մի խոսք չկարեցավ արտասանել, թեպետ ուզում էր չափազանց.

Վշտից անեղ խորտակվում էր սիրտը նրա, տխուր աչքերն էին լցված

Դառն արցունքով. ամբողջովին ջալլանք էր նա ու հեծեծանք:

Իսկ երբ նրան խոր զարմանքով մենք բոլորս հարցմունք արինք,

250 Այնժամ միայն նա մեզ պատմեց դաժան վիճակն իր սիրելի ընկերների.

«Մենք գնացինք խիտ անտառով, հանց ասացիր, ո՞վ փառավոր

դու Ողիսև,

Եվ անդ գտանք պերճ ապարանքը վիմակերտ ու սրբատաշ,

Հովիտի մեջ, մի բաց տեղում, շուրջանակի հալտերեակ:

Մեկը այնտեղ, ձեռագործով իր զբաղված, երգ էր երգում

քաղցրանուշիկ.

Դիցունի էր կամ թե մի կին մահկանացու: Ու կանչեցինք մենք

բարձրաձայն,

Եվ դուրս եկավ նա շուտափույթ, բացեց դուռն իր շողշողենի

Ու ներս կանչեց: Հետևեցին նրանք բոլորն անգիտաբար ու համերաշխ,

Եվ միմիայն ես մնացի՝ կասկածելով, որ մի գուցե դավանք է դա

դաժանագույն:

Եվ արդ, նրանք անհետացան միանգամից բոլորեքյան.

260 Ոչ ոք այլևս ետ չդարձավ, թեպետ երկար, այնտեղ նստած, ապասեցի»:

Ասաց այդպես: Իսկույն թուրն իմ արծաթագամ ես կախեցի իմ ուտերին,

Թուրը խոշոր, պղնձակոտ: Վերցրի նաև աղեղն ինձ հետ,

Ապա նրան պատվիրեցի, որ միևնույն ճանապարհով նա ինձ տանի,

Բայց նա բռնեց իմ ծնկները երկու ձեռքով աղերսալի,

Արտաավաթոր նա հեկեկաց ու խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Ոչ, մի տար ինձ դու ակամա, ո՛վ դյուցազուն, այստեղ թող ինձ,
Քանզի գիտեմ՝ ոչ դու ինքդ ետ կդառնաս, ոչ էլ մեկին ընկերներից
ետ կբերես. լավ կլինի, որ փախաւստ տանք մենք այստեղից,
Գուցե այդպէս կարողանանք մենք խուսափել ժանտ օրհասից»:

270 Ասաց այդպէս: Սակայն նրան ի պատասխան եւ ասացի.

«Այստեղ մնա, ո՛վ Եվրիլոք, ընկերներիդ հետ միասին
Կեր ու խմիր ծովի ափին, մեր սևաթույր կոր նավի մոտ,
Իսկ եւ անշուշտ պիտի գնամ. անհրաժեշտ է դա ինձ համար»:
Այդպէս ահա եւ ասացի ու հեռացա ծովի ափից ու մեր նավից:
Երբ եւ անցա սուրբ հովիտը ու դժվարին ճանապարհով
Հասնում էի արդեն եւ այն ապարանքին կախարդուհի վեհ Կիրկէի,
Անդ իմ առաջ հանկարծակի կանգնեց Հերմեսն ոսկեմական՝
Նմանվելով մի նորատի, երիտասարդ, առույգ մարդու՝
Մորուքը դեռ նոր-աղվամազ, կերպարանքը՝ հույժ հաճելի:

280 Եվ նա իսկույն ձեռքս բռնեց, անվամբ կոչեց և աչս ասաց.

«Ո՛րք եւ այդպէս, դժբախտ, մեռակ լեռների մեջ դու թափառում,
Երբ անծանոթ եւ այս վայրին: Մինչդէռ ահա, ընկերների Կիրկէի մոտ
Նեղվում եմ անդ խոզանոցում, որպէս խոզեր ու փակված եմ

շենքում ամուր:

Միգուցե դու եկար այստեղ, որ ազատե՛ս նրանց հիմա.

Կարծեմ, և դո՛ւ ետ չես դառնա, այլ նրանց պէս ու նրանց հետ

անդ կմնաս:

Բայց եկ, եւ քեզ կօգնեմ սրտանց և կիրկեմ այդ փորձանքից:

Վերցրու ահա և ունեցիր քեզ հետ դեղն այս, իբրև միջոց գերահրաշ,

Եվ Կիրկէի տունը գնա. դա քո գլխից կվանի ժանտ մահ ու օրհաս:

Լսիր, պատմեմ քեզ Կիրկէի միտումները նեղգապատիր.

290 Կպատրաստի նա քեզ խմիչք և կխառնի ըմպելիքին նա դեղաբույս,

Բայց չի կարող նույնիսկ այդպէս կախարդել քեզ. թույլ չի տա այդ

Գերագոր դեղն, որ տալիս եմ: Արդ, պատմեմ քեզ եւ ամեն բան.

Երբ որ Կիրկեն քեզ հարվածի երկար ցուպով իր մոգական,

Ծուռ դուրս քաշիր իր պատյանից քո սուր թուրը և հարձակվիր

Դու Կիրկէի վրա իսկույն, որ իբրև թե ցանկանում եւ սպանել նրան,

Իսկ նա աաստիկ կաարսափի, կառաջարկի քեզ միասին մտնել մահին:

Բայց պահանջիր, որ նա երդվի մեծ երդումով երջանկալիառ

աստվածների,

Որ քո դեմ նա չի ունենա ոչ մի միտում կործանարար ու չարաղետ

Եվ որ նա քեզ, երբ մերկանաս, չի զրկելու զորությունից քո առնական»:

300 Այդպէս ասաց Արգուսասպանն և ինձ հանձնեց դեղաբույսը,

Որը գետնից քաղեց իսկույն, ապա մեկնեց նա ինձ դրա հատկությունը:

Ծաղիկ էր դա, արմատը սև, ինքն սպիտակ, կաթի նման,

Աստվածները անվանում են դրան մոլոշ: Մահկանացու մարդկանց
համար
Վտանգավոր է քաղել դա, մինչ ամեն ինչ մատչելի է աստվածներին:
Հերմեսն ապա անտատախիտ կղզին անցավ և հեռացավ
Դեպ Օլիմպոս բազմաբլուր: Իսկ ես իսկույն անցա, եկա Կիրկեի տուն:
Սակայն սիրտս, ճանապարհը այդ անցնելիս, հռչակում էր խիստ:
Կանգ առա ես մուտքի դիմաց գեղազանգուր աստվածուհու:
Այդպես կանգնած, ես կանչեցի: Չայնս լսեց անդ դիցունին

310 Եվ բաց արեց նա փութապես դռները իր շողշողենի
Ու ներս կանչեց, և ես նրան հետևեցի, վշտահար էր սիրտս սակայն:
Ինձ ներս տարավ, բազմել տվեց նա բազմոցին արծաթափայլ,
Գեղապաճույն, ճարտարագործ. ոտքերիս տակ կար աթոռակ:
Սարքեց ապա նա ըմպելիքն, որ ես խմեմ ոսկի թասով գեղեցկազարդ:
Ինձ խաբելու չար միտումով՝ նա դեղաբույսը խմիչքին խառնեց իսկույն
Եվ այդպես ինձ առաջարկեց: Ես խմեցի, բայց չդյուրեց ինձ դա բնավ:
Այնժամ դյուրիչ իր մալխանով ինձ հարվածեց ու խոսք ասաց.
«Հիմա գնա դու խոզանոց, ուր պատկած են ընկերներդ»:
Ասաց այդպես: Ես, սուր թուրս իր պատյանից դուրս քաշելով,
հարձակվեցի

320 Անդ Կիրկեի վրա հուժկու, իբր ուզում էի սպանել:
Ծչաց իսկույն նա մեծաձայն, թեքվեց մի կողմ, ապա բռնեց
նա իմ ծնկներն
Եվ, լացախեղդ հառաչելով, այս խոսքն ասաց իր թևավոր.
«Ի՞նչ մարդ ես դու, և որտե՞ղ եմ քո քաղաքը և ծնողներն:
Չարմացած եմ. դու խմեցիր դեղաբույսն իմ, բայց չդյուրեց բնավ
այն քեզ:

Այս կախարդիչ դեղի ուժին չի դիմացել դեռ ոչ մի մարդ,
Ով խմել է, կամ ում բերանն որևէ կերպ անցել է դա:
Ուրեմն, ունես դու կրծքիդ տակ սիրտ քաջագոր և անհողդողդ,
ինչպես երկաթ.

Գուցե նույնիսկ բազմահմուտ Ոդիսևսն ես, որի մասին
Հանախակի պատմել է միշտ ոսկեմականն Արգոսառապան,

330 Որ, Տրոյայից ետ դառնալով, պիտ անշուշտ գալ նավով արագ
ու սևաթուր,
Ուստի շուտով պատյանիդ մեջ դիր թուրը սուր, որ հետո մենք
Մեկ մահիճում, տափանքի մեջ այստեղ պատկենք և, անկողնում
Սիրով իրար հետ միացած, առմիշտ միմյանց վստահ լինենք»:
Ասաց այդպես, իսկ ես նրան այս ասացի ի պատասխան.
«Ինչպե՞ս ես դու, Կիրկե, հիմա պատվիրում ինձ, որ սիրալիք
լինեմ քեզ հետ,
Երբ դու այստեղ, ապարանքում, խոզ ես դարձրել ընկերներիս

Ու ինձ էլ այժմ չար միտումով ցանկանում ես պահել այստեղ
Եվ կանչում ես, որ մտնեմ այժմ քո ննջարանն ու մի մահնում

պառկեմ քեզ հետ,

Որ կորովն իմ, երբ հագուստս հիմա հանեմ, դու թուլացնես, ոչնչացնես:

340 Ոչ, ես բնավ չեմ ցանկանա քո մահինում պառկել այստեղ,
Մինչև որ դու չկամենաս երդվել հիմա մեծ երդումով,
Որ դու բնավ, ո՛վ դիցունհիդ, չես հորինի իմ դեմ փորձանք

կամ այլ աղետ»:

Այդպես այնտեղ ես ասացի: Եվ նա, ինչպես պահանջեցի,

երդվեց՝ իսկույն:

Երբ որ Կիրկեն երդվեց այդպես և ավարտեց երդումը այդ,

Ես պառկեցի իսկույն նրա գեղապանույն մահիճի մեջ:

Մինչ աշխատում էին այնտեղ չորս հոգատար, ծիր ծառաներ,

Նրանք էին ապարանքում ամբողջ գործը միշտ կատարում.

Ծնվել, ծագել էին դրանք աղբյուրներից և ծառախիտ

Պուրակներից կամ ծովավեժ ու հորդահո՛ւս սուրբ գետերից:

350 Արդ, դրանցից մեկը այնտեղ բազմոցների վրա փռեց պերճ

գործվածքներ,

Ապա վերուստ ծածկեց գորգեր ծիրանագույն և նրբագեղ,

Իսկ երկրորդը բազմոցների դեմը դրեց արծաթակերտ կոկ սեղաններ,

Որոնց վրա բերեց, շարեց նա զամբյուղներ գեղեցկազարդ,

Մինչ երրորդը արծաթաշեն խառնարանում խառնեց գինին

քաղցրահամուշիկ

Ու մեղրահամ, ապա շարեց ամենոպրեք նա ոսկեկոտ շատ բաժակներ:

Իսկ չորրորդը ջուր էր կրում, այլև կրակ վառում այնտեղ՝

Եռտաճու տակ մեծագույն: Տաքանում էր ջուրն այդ արագ:

Երբ որ ապա ջուրը եռաց պղնձի մեջ շողշողենի,

Ինձ լոգարան մտցրեց Կիրկեն ու մեծագույն եռտաճուց

360 Նա ջուր լցրեց և լողացրեց: Լավ ոռոգեց նա իմ գլուխն և ուսերը.

Եվ ազատեց խոր խոնջանքից իմ մարմինն ու անդամներս:

Եվ երբ այդպես ես լողացա, մարմինըս նա օժեց յուղով պարարտածոր,

Ապա հագցրեց գեղեցկափալ մի նուրբ բաճկոն և պառնուճան:

Այնուհետև ինձ ներս տալով ու բազմեցրեց նա բազմոցին արծաթեղեն,

Գեղապանույն, ճարտարագործ. ոտքերիս տակ՝ աթոռակ կար:

Իսկույն ծառան ջուրը բերեց մի ամանով ոսկեակար ու գեղեցիկ,

Լցրեց ապա, որ լվացվեմ արծաթակերտ մեծ կոնքի մեջ:

Դեմս դրեց կոկ սեղանը: Մառանապես կինն հարգելի հացը բերեց,

Առաջարկեց համեղահամ ու բազմաուտ շատ տեսակի ուտելիղեն,

370 Ինչ որ ուներ, իբրև պաշար: Ապա Կիրկեն հրավիրեց, որ վայելեմ:

Բայց ամենն այդ սրտահաճ: Ինձ չթվաց. նստած էի ես վշտացած,

Մի այլ բան կար իմ մտքի մեջ, ժանտ մի աղետ էր իմ հոգին

նախատեսնում:

Ոստի Կիրկեն, երբ նա տեսավ, որ նստած եմ ես տխրամած
Եվ ուտեստին ձեռք չեմ տալիս, որ ինձ խորոհնկ վիշտն է մաշում,
Ծուտ մոտեցավ, մոտս կանգնեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Ինչո՞ւ այդպես, ո՞վ Ողիսևս, դու նստած ես սեղանի շուրջն

համրի նման,

Մտածում ես սրտակոտոր, ձեռք չես տալիս դու ուտեստին ու խմիչքին:
Գուցե մի այլ նենգություն ես տեսնում այստեղ դու իմ կողմից.

Երկյուղդ թո՛ղ, քանզի արդեն ես երդվեցի երդումով մեծ ու ահավոր»:

380 Ասաց այդպես: Բայց ես նրան առարկեցի ի պատասխան.

«Ո՞հ դու Կիրկե, կա՞հ հողածին քաջագնիվ մարդ, որ կարենա
Կերուխումով հրճվել սրտանց, նախքան մի կերպ նա չփրկի
Իր սիրելի ընկերներին կամ չտեսնի նրանց աչքով իր նախապես:
Եթե անկեղծ ցանկանում ես, որ ես այստեղ ուտեմ, խմեմ հոգեզվարճ,
Բաց թող իսկույն իմ սիրելի ընկերներին, որ ես աչքով տեսնեմ նրանց»:
Այդպես այնժամ ես ասացի: Ծուտ դուրս վազեց Կիրկեն տնից՝
Զեռքին մականն իր մոգական և բաց արեց խոզանոցի դուռը ամուր
Ու բաց թողեց նրանց, որոնք նման էին ինձամյա որձ խոճկորների:
Նրանք իսկույն նրա առջև կանգնեցին, և նա, նրանց շուրջն անցնելով,

390 Անդ առանձին ամեն մեկին քսեց իր նոր դեղն հակաթույն:

Նրանց մարմնից թափվեց իսկույն, ցրիվ եկավ ձաղկամազն այն,
Որով նրանք ծածկվել էին ժանտ Կիրկեի դեղաթույսը խմելուց ետ:
Ու մարդ դարձան նրանք բոլորն հանկարծակի, բայց ավելի

երիտասարդ,

Քանց թե առաջ, շատ ավելի բարձրահասակ ու գեղեցիկ:

Եվ ինձ իսկույն ճանաչելով՝ ջերմ սեղմեցին ձեռքերը իմ,
Բայց սկսեցին բոլորն հանկարծ լալ ու ջալել սրտակեղեք,
Եվ ամբողջ տունն հեծեճանքից թնդաց այդպես: Խղճահարվեց

աստվածուհին.

Ինձ մոտեցավ պերճ դիցուհին, մոտս կանգնեց և խոսք ասաց.

«Դյուցասանուհ, Լսերտածին, ո՞վ Ողիսևս քազմահնար,

400 Գնա հիմա դու դեպի նավդ ճեպընթաց, դեպի ափը ճերմակ ծովի.

Նավը ծովից նախ և առաջ դուրս քաշեցե՛ք դեպի ցամաք

Եվ պահեցե՛ք անձալի մեջ սարքավորումն ու գույքն ամբողջ:

Ապա իսկույն վերադարձի՛ր և հետո բեր ընկերներին քո սիրելի»:

Ասաց այդպես, և լսեցի ես իմ սրտով քաջախիզախ

Ու շարժվեցի արագապես դեպի ծովափ, դեպի նավն իմ արագընթաց:

Այնտեղ գտա իմ նավի մոտ ընկերներին սիրատենչիկ,

Որոնք թշվառ լալիս էին ու ջերմաջերմ արցունք թափում:

Այնպէս, ինչպէս պէրճ հորթուկներն են գլուղի մէջ խիտ-խմբովի

ստաշ գալիս

Մայր կովերին, որ արոտում լավ հագեցած գոմն են գալիս,

- 410 Մինչ հորթերը բառաչաձայն թռչկոտում են մայրերի շուրջ,
Եվ գոմն անգամ էլ չի կարող զսպէս նրանց այդ բերկրանքից,
Այդպէս սրանք, երբ ինձ աչքով այնտեղ տեսան, հեծե՛ծալով
Դեպ ինձ իսկույն վազ տվեցին այնքան ուրախ և այնքան ջերմ,
Որ կարծես թէ վերադարձան քաղցր հայրենիք և ա՛ռիւր քաղաքն,
Ապառաժոտ Իթակեն, որ մի ժամանակ ծնվել, սնվել էին նրանք:
Եվ ինձ դարձան արտասովալի ու արտահո՛ւյզ և թևալոր խոսքն ասացին.
«Ո՛հ, մենք այնքան ուրախացանք քո պոտալի վերադարձով,

ո՛վ դյուցազուն,

Որ կարծես թէ արդեն հասանք մենք Իթակեն, երկիրը մեր

հայրենավանդ:

Սակայն ասա, ինչպե՛ս արդոք մեր ընկերներն այնտեղ կորան»:

- 420 Այդպէս նրանք անդ խոսեցին, իսկ ես նրանց ուրախասիրտ այս ասացի.
«Նախ դո՛ւրս քաշենք, ծովից հանենք դեպի ցամաք նաւը արագ,
Սարքաւորութն ու գույքն ամբողջ տանենք, պահենք քարայրի մէջ,
Իսկ դուք, բոլորդ, այժմ անհապաղ, ինձ հետևեք, որ մենք իսկույն

և միասին

Գնանք հիմա սուրբ ապարանքը Կիրկէի: Անդ կտեսնեք դուք մեր բոլոր
Ընկերներին, որոնք ուտում և խմում են՝ ամեն բանով ապահովված».

Այդպէս նրանց ես ասացի, և հնազանդ նրանք բոլորն ինձ լսեցին,
Ու միմիայն Եվրիլոքը փորձեց նրանց բաց չթողնել ու խանգարել,
Ուստի դիմեց ընկերներին և խոսքն ասաց այս թևալոր.

«Ի՛նչ եք անում, խելագա՞ր եք, նո՞ր աղետ է ձեզ հարկաւոր,

- 430 Որ Կիրկէի տունն եք ուզում հիմա գնալ փախազատենէ:

Այդ էր պակաս, որ բոլորիս դարձնի նա խոզ, սուլած ո՛ւ գալլ,

Որ անդ նրա ապարանքին մենք սկսեմա պահակ դառնանք

ու պահաւաճ,

Ինչպէս կիկլոպն այդ կատարեց՝ փակելով մեր ընկերներին

իր բակի մէջ,

Թեպետ նրանց ստաշնորդն էր քաջ Ոդիսևսը փառաւոր,

Նրա անմիտ հանդգնության պատճառով մեր ընկերները իզո՛ր կորան»:

Այդպէս խոսեց: Իսկ ես իմ մէջ և իմ սրտում խորհում էի երկմտանքով.

Դուրս չքաշե՞լ արդոք ուսիս կախած սուրը և չը կտրե՞լ

Տեղնուտեղը նրա գլուխն ու ապա այն զարկել գետնին,

Թեպետ նա ինձ ազգական էր և չափազանց մոտիկ մի մարդ:

- 440 Բայց զսպեցին ընկերներս ամեն կողմից՝ գորովալիր խոսք ասելով.

«Դյուցասնունդ, ո՛վ Ոդիսևս, մենք կստիպենք, եթե միայն

դու պատվիրես,

Որ նա մնա աչստեղ հիմա և պահպանի սև նավը մեր,
Իսկ դու, քաջդ, առաջնորդիր մեզ ալծմ դեպի Կիրկեի տունն

ամրակառույց»:

Այդպես նրանք բարբառեցին, և մենք ծովից ու մեր նավից

բարձրացանք վեր,

Սակայն և նա, Եվրիլոքը, էլ չմնաց սև նավի մոտ մեր լայնափող,

Այլ հետևեց իսկույն նա մեզ, քանզի սաստիկ վախեցնում էր .

իմ զայրույթից:

Մինչդեռ մեր մյուս ընկերներին Կիրկեն իր տանը, հարկի տակ,

Խիստ հոգատար՝ լավ լողացրեց, օծեց նրանց մաքուր շոշոփ,

Հագցրեց ապա մի-մի բանկոն և բրդեղեն նուրբ պատմոճան:

450 Նրանց գտանք մենք Կիրկեի պերճ դահլիճում, փարթամաճոխ

խնջույթի մեջ,

Եվ երբ բոլորն հանդիպեցին և դեմառդեմ իրար տեսան,

Հեծեծագին, խիստ լաց եղան, և տունն ամբողջ հուժկու թնդաց

ու որոտաց:

Այնժամ կանգնեց ինձ առընթեր և խոսք սասաց սաստվածոհին

գերապայծառ.

«Դյուցասնունդ Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս բազմահնար,

Դուք վերջ տվեք լացուկոծին և ջալանքին սրտակոտոր:

Ես լավ գիտեմ, ինչեր եք դուք կրել ծովում այն ձկնառաստ,

Կամ որքա՛ն են ձեզ վնասել ցամաքներում մարդիկ դաժան ու թշնամի,

Բայց համեցեք պերճ վայելքի և հրճվեցեք կերուխումով այս սրտագին,

Որ ձեր սրտում, ձեր կրծքի տակ, նորից թնդա նույն կորույլը

և նույն ոգին,

460 Որով դուք շատ հարուստ էիք ալմ ժամանակ, երբ թողեցիք

ձեր հայրենիքն,

Ջեր Իթակեն ապառաժուտ: Բայց վհատված եք դուք հիմա և վշտահար՝

Միշտ հիշելով թափառումները ժամտալի: Մինչ ձեր հոգին

խինդ ու հրճվանք

Դեռ չի զգում ամենևին, քանզի անչափ շատ եք քաշել դուք

տառապանք»:

Սասց այդպես: Մենք լսեցինք՝ հնազանդված քաջախիզախ

մեր սրտերին:

Եվ մի ամբողջ տարի այդպես մենք մնացինք այդ կղզու՝ մեջ,

Լսիլու՝ էինք բազմառատ միսն և մեղրահամ անուշ գինին:

Երբ լրացավ տարին ամբողջ, պտույտ եկավ ժամանակը,

Ամիսները անհետացան, երկարատև օրերն անգամ եկան-անցան,

Այդ ժամանակ ինձ կանչեցին սիրանվեր իմ ընկերներն ու սասցին.

470 «Թշվառագո՛ւն, հիշիր գեթ ալծմ երկիրը քո հայրենավանդ,

Եթե, իրավ, կամքն է հաստատ սաստվածների, որ դու փրկվես

Ու ետ դառնաւ քո հայրենիքն ու քո տունը բարձրակտուր»:
 Այդպէս նրանք ինձ ասացին: Լսեց այդ խոսքն իմ քաջարի, վսեմ հոգին,
 Ու մենք նորից ամբողջ այդ օրն, մինչ մայրամուտը ընկի,
 Անդ լաիեցինք բազմառատ միսն և մեղրահամ ամուշ գինին:
 Սակայն երբ որ այնտեղ արևը մայր մտաւ ու խալալը տիրեց երկրին,
 Ընկերներս քուն մտնելու պատկեցին անդ ապարանքում ստվերախիտ:
 Ես էլ այնժամ վեհ Կիրկէի գեղեցկագույն անկողինը մտա իսկույն,
 Ապա, նրա ծնկներն ընկած, աղերսեցի: Լսեց խնդիրս դիցունին:

480 Արդ, դիմելով այնտեղ նրան, այս թեալոր խոսքն ասացի.
 «Գեթ այժմ, Կիրկէ, դու կատարիր այն խոստումը, որ տվել ես
 անկեղծորեն.
 Ճանապարհի՛ր ինձ դեպի տուն, սիրտս արդեն այդ փափագում է
 չափազանց,
 Հայրենիքն են ուզում և մյուս ընկերներս, որոնք հաճախ սիրտն իմ
 սիրած
 Խորտակում են տրտնջալով, երբ հեռանում ես դու մեզմից
 ամեն անգամ»:
 Եվ նույնհետաւն պատասխանեց և խոսք ասաց աստվածային
 պերճ դիցունին.

«Դյուցասնունդ Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս բազմահմար,
 Այլևս դուք մի մնացեք ապարանքում իմ ակամա,
 Սակայն պետք է, որ նախապէս դուք անցնեք մի այլ ճանապարհ.
 Պետք է իջնեք տունն Հադեսի և ահալոր Պերսեփոնի,

490 Որպեսզի դու հարցմունք անես այնտեղ հոգուն կույր, իմաստուն
 Թեբերնակ Տիրեսիասի, որի միտքը պահպանված է դեռ անվնաս.
 Պերսեփոնեն միայն նրա՛ն մահից հետո թողեց ուժը գիտակցության,
 Իսկ մյուսների հոգիները սուրում են ու շրջում այնտեղ որպէս ստվեր»:
 Ասաց այդպէս, և սիրելի սիրտս արդեն խորտակվում էր իմ կրծքի տակ.
 Ու դառնադառն ես լաց եղա՝ պատկած այնտեղ, մահիճի մեջ,
 և իմ հոգին

Չէր ցանկանում այլևս ապրել և արևի լույսը տեսնել:
 Անկողնու մեջ դեռ շատ երկար շուռ-մոռ եկա ես լալագին,
 իսկ երբ արդեն
 Լացուկոծով ես հագեցա, դարձա նրան և ասացի ի պատասխան.
 «Բայց ո՛վ պետք է, ասա, Կիրկէ, առաջնորդի մեզ այդպիսի
 ճանապարհով.

500 Չէ՞ որ ոչ ոք իր սև նաւով դեռ չի հասել տունն Հադեսի»:
 Այդ ասացի, և ինձ իսկույն պատասխանեց աստվածային
 պերճ դիցունին.

«Դյուցասնունդ Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս բազմահմար,

Զուր եւ այդպէս մտահոգված, թե ո՞վ արդոյր պետք է նալը
ստաշնորդի:

Կայմը միայն դու կանգնեցրու և տարածիր առագաստը քո սպիտակ,
Ապա ինքդ հանգիստ նստիր, և կը քշի շունչը միայն Բորեասի:
Երբ որ անցնես, նալըդ նստած, տարածությունն Օվկիանոսի,
Սնդ կտեսնես ծովի եզրին մի հարթավայր. Պերսեփոնի անտառն է դա,
Որ անում են կաղամախներ բարձրակատար և ոտենիք միշտ
պտղազերծ:

Նալդ այնտեղ, խորահորձանք Օվկիանոսում դու կտռանիր,

510 Ինքդ ապա շարժվիր, գնա Հադեսի տունը մթամած:
Այնտեղ է, որ Աքերոնի մեջ են թափվում Պիրիփլեգեթոնն ու Կոկիտոսն,
Որն Ստիքսի հորդ ջրերի գետաբազուկն է անդ միայն,
Միացնողը միշտ մոլեգնող երկու գետի. անդ կա նաև մի լեռնաժայռ:
Անա այնտեղ փոքր-ինչ թեքվիր, ինչպես եւ եմ պատվիրում քեզ,
ով քաջագուն,

Ու փոս փորիր դու՝ խորությամբ և լայնությամբ արմունկի չափ:
Այդ փոսի շուրջ մեռյալներին պիտ կատարես դու մի հեղում.
Նախ և առաջ մեղրաջրով, այնուհետև մաքուր գինով քաղցրանուշիկ,
Երրորդ անգամ միայն ջրով: Վերուստ ցանի՛ր դու գարեղեն

ճերմակ ալյուր

Ու ծնկաշոք ջերմ աղոթիր դու անմարմին մեռյալների գլուխներին

520 Եվ խոստացիր, որ Իթակե հասնելուն պես քո շատ գանձեր
Խարույկի մեջ պիտի նետես և պիտ գոհես ամենալավ կովը ստերջ,
Որ հատկապես Տիրեսիասին զոհ կբերես մի այնպիսի խոյ թխագույն,
Որն հիրավի խաշի՞նքի մեջ ամենալավը կլինի:
Երբ գերասիստ մեռյալների խմբակներին այդ ուխտն անես

դու սրտաբուխ

Եվ աղոթես, այնժամ գեների թխագույն խոյ և էգ ոչխար մի սևաթուր.
Գլուխները պիտի ուղղես դեպ Էրեբոս, ինքդ, սակայն, մի կողմ
կանգնիր,

Դեմքով դեպի գետի հոսքը: Այնժամ իսկույն բյուր-բյուրավոր
Մեռյալների հոգիները կհավաքվեն այնտեղ քո շուրջ:
Ընկերներիդ իսկույն ևեթ խրախուսիր ու պատվիրիր՝

530 Քերթել, այրել այն ոչխարներն, որոնք արդեն խողխողված են
պղինձ արով

Եվ ընկած են արդեն այնտեղ գետնաթավալ, իբրև զոհեր
Կորովագույն, ժանտ Հադեսին ու անհարկու Պերսեփոնին:
Իսկ դու ինքդ այնժամ իսկույն թուրը քաշիր քո երկասյրի,
Կանգնիր այնտեղ և թույլ մի տուր, որ անմարմին մեռյալների

գլուխները

Գան, մոտենան անդ, արյունին, մինչև որ դու հարցմունք անես

Տիրեսիասին:

Քեզ նույնհետայն կմոտենա ազգերի տեր գուշակն հզոր,
Նա անհապաղ կսպտմի քեզ քո ողջ ուղին, երկարությունը քո ճամփի,
Քո վերադարձն և այն՝ ինչպես դու ձկնառատ ծովի միջով

սլիսի անցնես»:

Ասաց այդպես: Ծագեց այնժամ Արշալույսը ոսկեգան:

- 540 Նա ինձ հագցրեց մի պատմութեան և մի թիկնոց շքեղագեղ,
Ապա ինքը՝ աստվածունիին, ծածկոցն հագալ ձյունաշողիկ,
Գեղեցկափայլ ու նրբահյուս: Կապեց մեջքին նաև գոտի՝
Չքնաղ, ոսկե, գլխին ծածկեց նա սքանչելի և նուրբ մի քող:
Ես վեր կացա, ապառանքի միջով անցա ուղիղ դեպի իմ ընկերներն:
Հորդորեցի նրանց իսկույն, գորովալիք խոսք ասացի ամեն մեկին.
«Բա՛վ է, որքան խոր քնեցիք, բարեկամներ. քունը թողեք

քաղցրանուշիկ,

Ելեք, գնանք, քանզի Կիրկեն գերամեծար արդեն տվեց ինձ

խորհուրդներ»:

Այդպես այնժամ ես ասացի: Հնազանդվեց կորովալիք նրանց հոգին:
Սակայն և այժմ անդուստ բոլոր ընկերներինս ես անվճառ դուրս չտարա:

- 550 Կար նրանց մեջ մեկը՝ Էլպենոր անունով, որը կրտսերն էր բոլորից:
Քաջարի չէր նա կովի մեջ. ոչ էլ մի մեծ խելքի տեր էր:
Անդ, Կիրկեի ամուր տանը, ընկերներից մի փոքր հեռու
Եվ մեկուսի, քնած էր զով մի անկյունում, բայց գիճուկցած:
Երբ նա լսեց ոտքի ելած ընկերների ձայնն ու աղմուկն,
Ծուռ վեր թռավ տեղից հանկարծ, բայց սրտում իր նա մոռացավ,
Որ, վերևից ցած իջնելիս, պիտ բարձրաբերձ սանդուղքներով

իջնել ու գալ,

Եվ ուղղակի զահավիժեց վերևից ցած ու ջախջախեց պարանոցը,

Անմիջապես նրա հոգին թռավ դեպի տունն Հադեսի:

Մինչդեռ նրանց՝ ուղևորվող ընկերներինս, ես մոտեցա և ասացի.

- 560 «Գուցե արդեն դուք կարծո՞ւմ եք, որ մեկնում եմք մենք սիրելի

մեր հայրենիք,

Դեպ տունը մեր բարձրակտուր: Ոչ, մեզ Կիրկեն այժմ սահմանեց

ալ ճանապարհ.

Պետք է ուղղվենք դեպ ապարանքը Հադեսի, դեպ ահալոր

Պերսեփոնեն,

Որպեսզի մենք հարցում անենք այնտեղ հոգուն Թեբեթնակ

Տիրեսիասի»:

Այդ ասացի, և խորտակվեց իսկույն ևեթ սիրտը նրանց,
Ու վայր ընկան, գլորվեցին նրանք գետնին, մազերն էին փետում գլխի,
Սակայն այդ զուր ջալակո՞ծից նրանց համար ոչ էլք եղավ, ոչ էլ օգուտ:

Այդպէս անա մենք ուղղվեցինք դեպի ծովափ, դեպի մեր նավն
արագընթաց,

Բայց մեր սիրտը շատ տխուր էր, և արցունքն էր հոսում աղի:
Մենք այնտեղից ճամփա ընկանք, Կիրկեն մեզնից հեշտ, աննշմար
տաջ անցավ

570 Ու սևաթույր նավին կապեց նա գեր մի խոյ և թխագույն մի էգ ոչխար:
Ա՛խ, աստծուն ո՞վ կարող է աչքով տեսնել ու հասկանալ,
Երբ աստ ու անդ է նա անցնում և չի ուզում, որ մեկն ու մեկն
իրեն տեսնի:

Ե Ր Գ տ ա ս ն մ ե կ ե ր ո թ ղ

ՄԱՀՎԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

Երբ որ եկանք, հասանք նավին ու ծովափին, նախ և առաջ
Արագընթաց մեր նավն այնտեղ աստվածային ծով ձգեցինք.
Տնկեցինք կայմը սև նավի և կախեցինք մենք առագաստն անմիջապես:
Վերցրինք ապա ոչխարները և նավի մեջ զետեղեցինք:
Վերջը ինքներս բարձրացանք նավի վրա՝ արտով տխուր, արտոսրահեղ:
Մինչդեռ Կիրկեն՝ գեղազանգուր, կորովալիր աստվածուհին,
Մեզ ողեկից հողմ առաքեց, որը, որպես ազնիվ ընկեր երախտագործ,
Մեր առագաստը ուղղեցով ծովի վրա, նավն էր քշում սևակտուց:
Բազմած էինք մենք նավի մեջ՝ ապրքավորման ողջ աշխատանքը
կատարած,

10 Իսկ մեր նավը դեպի առաջ շարժում էին նավալարն ու քամիները:
Ամբողջ օրն այդ, նավը ծովում պանալիս, լայն առագաստն էր
ծածանվում:
Մինչ մայր մտավ արևն արդեն, և խավարով ճանապարհները
ծածկվեցին,

Իսկ նավն հասավ խոր, անհատակ Օվկիանոսի սահմաններին:
Այնտեղ, ահա, գտնվում են կիմներացի մարդկանց քաղաքն ու երկիրը,
Որոնք հավերժ քողարկված են թուխ ամպերով, մութ մեգի մեջ,
Եվ չի նայում նրանց վրա արևն երբեք՝ ճառագայթով իր շողշողուն,
Ո՛չ այն ժամին, երբ բարձրանում է նա վերև, դեպի երկինքը
աստղազարդ,

Ոչ էլ այնժամ, երբ երկնքից նա դեպ երկիրն է ետ գալիս:
Այդ տարաբախտ մահկանացու մարդկանց վրա դաժան գիշերն է
տարածված:

20 Երբ մոտեցանք այնտեղ ափին, նավը իսկույն դուրս հանեցինք
դեպի ցամաք,
Ոչխարները վերցրինք մեզ հետ ու գնացինք օվկիանոսի ստիով կրկին,
Մինչև եկանք, այն տեղն հասանք, որը Կիրկեն ցույց էր տվել:

Չոհովոլ ոչխարն այնտեղ բռնած պահում էին Պերիմեդն ու Եվրիլոքը,
Իսկ ես իսկույն դուրս քաշեցի իմ կողքի թուրը սալրասուր
Եվ անհապաղ փոս փորեցի՝ խորությամբ և լայնությամբ մի

արմունկի չափ:

Հետո փոսի բերանի մոտ կատարեցի հեղմունք բոլոր մեռյալներին՝
Նախ և առաջ մեղրաջրով, հետո գինով քաղցրանուշիկ,
Երրորդ անգամ՝ միայն ջրով, ապա վերուստ ես ցանեցի գարե-ալյուր:
Եվ ծնկաչոք աղոթեցի ես անմարմին մեռյալների գլուխներին:

30 Աղոթելիս ես խոստացա, որ Իթակե հասնելուն պես իմ թանկարժեք

իրերը պերճ

Չոհ կբերեմ խարույկի մեջ և կզոհեմ ամենալավ կովը ստերջ,
Իսկ հատկապես Տիրեսիասին զոհ կբերեմ մի այնպիսի խոյ թխագույն,
Որը անշուշտ իմ խաշիկքում ամենալավը կլինի:

Երբ գերափառ մեռյալների խմբակներին, ուխտն անելով իմ արտաբուխ,
Աղոթեցի, վերցրի իսկույն ոչխարները և մորթեցի փոսի վրա:

Սև, մթագույն արյունն հոսեց, և սուրալով Էրեբոսից

Այնժամ եկան, հավաքվեցին հոգիները մեռյալների՝

Հարսնացուներ և նորատիք, բազմաշարժար ծերունիներ:

Սրտով դեռ նոր տանջանք տեսած կույս աղջիկներ կայտառ, անհոգ

40 Եվ մարտիկներ բյուրաբազում՝ զենքեր հագած արյունոտոգ,

Պղնձակոտ զենքով զարկված քաջախիզախ շատ-շատ մարդիկ.

Բյուր բյուրերը հավաքվեցին խանդակի շուրջ և ամենուր,

Ու բարձրացավ ճիչ-աղաղակ զարհուրելի: Գունատվեցի ես մահու չափ

Ապա իսկույն ընկերներիս հորդորելով պատվիրեցի

Քերթել, այրել ոչխարներն այն, որ, խողխողված պղինձ սրով,

Ընկած էին արդեն այնտեղ գետնաթավալ: Պատվիրեցի, որ աղոթեն

Կորովագույն ժանտ Հադեսին և անարկու Պերսեփոնին:

Իսկ ես իսկույն դուրս քաշեցի սուր սուսերը իմ երկապի

Ու նստեցի փոսի եզրին՝ թույլ չտալով, որ անմարմին մեռյալների

50 Գլուխները հասնեն արյանն՝ մինչև որ ես հարցնունք անեմ

Տիրեսիասին:

Նախ մոտեցավ ինձ Էլպենոր իմ ընկերոջ դժբախտ հոգին,

Քանզի չէ՞ որ դեռ չէր թաղված նա հողի տակ լայնատարած,

Նրա դիակն անդ, Կիրկեի ապարանքում էինք թողել մենք չթաղված,

Անսուգ, քանզի այլ հոգսերով էինք լարված այնժամ այնտեղ:

Երբ ես նրան այնտեղ տեսա, արտասվեցի, կարեկցությամբ

սիրտս լցվեց,

Ուստի նրան ես դիմեցի և ասացի խոսքերը իմ այս թևավոր.

«Ո՛վ Էլպենոր, ինչպե՞ս է որ եկար, հասար այս խավարին՝

Իբր հետիոտն, ինձնից առաջ այդպես անցար, երբ ինձ բերեց սև

նավն արագ»:

Նկ. 4. Ռդիսկար կանչում է մեռյալների հոգիներին
(նկար սափորի վրա):

- Այդ ասացի: Նա շչալով պատասխանեց և խոսք ասաց.
- 60 «Դյոցասնունդ Լաերտածին, բազմահնար դու Ռդիսկա,
Ինձ կործանեց դաժան աղետն աստվածատուր, այլն գինին
անչափավոր:
- Պառկած էի ես Կիրկեի տան կտորին, բայց մոռացել էի լրիվ,
Ով, վերևից ներքև գալիս, պիտ բարձրաբերձ սանդուղքներով
ես իջնեմ ցած:
- Եվ ուղղակի գլորվեցի վերևից ցած, ու ջախջախվեց պարանոցս,
Այդպես հոգիս իսկույն նեթ թռավ դեպի տունն Հադեսի:
Աղաչում եմ հանուն նրանց, որ այստեղ չեն, բայց քո տանը
ապրում են դեռ,
- Հանուն Կնոջդ և քո հոր, որ քեզ սնել է մանկության քո օրերին,
Այլն հանուն Տելեմաքի, որին, իբրև միևնույնարի, տանն ես թողել.
Գիտեմ, որ դու, այժմ Հադեսի կացարանից հեռանալիս,

70 Ամբակառույցն անդի պետք է դեպ Էական կղզին ողղես,
 Ուստի ես քեզ աղերսում եմ, մի մոռանա, այլ ինձ հիշիր, իշխանատեր:
 Երբ հեռանաս դու այնտեղից, մի թող դու ինձ անուշադիր,
 Եվ չթաղված, որ գայրույթը աստվածների դու այդպիսով չհարուցես:
 Իմ մարմինը, գեներինս հետ, աղաչում եմ, հրկիզեցեք խարույկի մեջ
 Եվ այնպիսի ծովի ափին շիրիմ-դամբան կանգնեցեք ինձ,
 Որ դժբախտիս գործն իմանան շատ շատերը մասն գալիք սերունդներից:
 Կատարիր դու թախանձանքս, գերեզմանիս վրա տնկիր դու այն իմ թին,
 Որով կյանքում թիավարել եմ սիրելի ընկերների հետ միասին»:
 Ասաց այդպես: Իսկ ես նրան խոսք ասացի ի պատասխան.

80 «Թշվառակա՛ն, այդ ամենը, որ խնդրեցիր, կանեմ այնտեղ,
 կկատարեմ»:

Այդպես ահա, մատած այնտեղ, տխուր-տրտում խոսում էինք
 մենք իրար հետ:

Թուրը մեկնած փոսի վրա՝ արյունն էի ես պահպանում,
 Մինչ ուրվականն իմ ընկերոջ փոսի այն կողմը բարբառում էր
 տակավին:

Եկավ այնժամ ու մոտեցավ մասն մեռած մորս հոգին՝
 Անտիկիսան, որ ծնվել էր քաջակորով Ավադիկից:
 Ես կենդանի թողի նրան, երբ հեռացա դեպի Դլիոն արբազնատուրք...
 Արտասվեցի, երբ որ տեսա ես իմ մորը, սիրտս լցվեց ափսոսանքով,
 Բայց և այնպես թույլ չտվի, որ մոտենա մա արյունին,
 Մինչև որ ես հարցնումք անեմ Տիրեսիասին, թեպետ վիշտն էր
 իմ դառնագին:

90 Այդ միջոցին թեքեացի Տիրեսիասի հոգին եկավ ու մոտեցավ՝
 Ոսկի մալյան ձեռքին բռնած, ինձ ճանաչեց ու այս ասաց.
 «Աստվածազա՛րմ Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս բազմահմար,
 Ի՞նչ ես եկել դու, տարաբախտ, լույսը թողած արեգական,
 Որ այժմ տեսնես մեռյալների սուկերները և անխնդուն աշխարհը այս:
 Բայց ետ քաշվիր դու խանդակից, սուր սուսերդ դու դեմ գցիր,
 Որ գեթ խմեմ արյունը այս ու քեզ հայտնեմ ճշմարտացի ես ամեն բան»:
 Ասաց այդպես: Ետ քաշվեցի և սուսերն իմ արծաթազամ
 Ես կոխեցի պատյանի մեջ: Իսկ ծեր գուշակը մեծափառ,
 Երբ որ խմեց թուխ արյունը, անդ ինձ դիմեց ու այս ասաց.

100 «Վերադարձ ես դու փափագում, ո՛վ Ոդիսևս արծառագող,
 Բայց քեզ համար այն դժվարին պիտի դարձնի աստվածն հզոր:

Չեմ կարծում ես,

Որ քո մասին երկրասասանը մոռանա: Սրտում քո դեմ մա ոխ ունի,
 Ոխակալ է. կուրացրել ես դու սիրելի նրա որդուն,
 Բայց աղետներն հանդուրժելուց հետո պիտի ետ գնաս քո հայրենիքը,
 Հարկավ, եթե զայես դու քեզ և տենչանքը ընկերներիդ այն ժամանակ,

Երբ քո նավով ամրակառույց դու անց կենաս ծովը կապույտ
Եվ, հասնելով Թրինակիա կղզուն, դուրս գաս իսկույն ցամաք:
Անդ կգտնես դու արածող պարարտ եզներն ու խաշինքը ամենադեղին,
Վառ Հելիոսի, որը լսում և տեսնում է ամենուրեք և ամեն բան:

110 Եթե դրանց դուք ձեռք չտաք, թողնեք, անցնեք՝ ձեր վերադարձը
հիշելով,

Այնժամ կգաք դուք Իթակե, թեկուզ բազում ժամատ աղետներ
կրելուց ետ:

Սակայն եթե ձեռք տաք դրանց, գուշակում եմ մահ և կորուստ
Ընկերներիդ ու՝ քո նավին: Անձամբ ինքդ գուցե փրկվես,
Բայց ետ կգաս դու անագան ու չարաբախտ, զրկված բոլոր
ընկերներից

Եվ մի օտար նավի վրա: Դու կգտնես քո տանն աղետ ու փորձանքներ՝
Գուլքդ անխիղճ վատնող, լափող, ամբարտապիսն շատ-շատ
մարդկանց,

Որ քո տիկնոջն աստվածակերպ խոստանում են, իբրև խոսնայր,
շատ ընծաներ:

Բայց դու, հարկավ, պիտի լուծես քո վրեժը այդ բռնակալ գործի համար,
Իսկ երբ որ դու քո հարկի տակ խոսնայրներին ոչնչացնես

120 Սուր պղինձով, բացեիքաց կամ որևէ խարդախությամբ,
Թեթևագույն մի թի վերցրած, ճանապարհվիր, գնա շուտով դու շրջելու,
Մինչև որ գաս, հասնես մարդկանց, որոնք ծովին անծանոթ են,
Որոնք իրենց կերակուրը ուտում են միշտ առանց աղի:
Անդ չգիտեն նրանք բնավ ո՛չ կարմրակող նավեր արագ,
Ոչ էլ թիեր թեթևաշարժ, որպիսիները նավերի թևերն են ժիր:
Քեզ պարզ նշան կասեմ, որը չես մոռանա, այլ կհիշես դու
հեշտությամբ:

Եթե ճամփորդ մի որևէ քեզ հանդիպի և քեզ հարցնի,
Թե դու այդ ի՞նչ բան ես տանում՝ դրած ուսին քո փառահեղ,
Կանգնիր իսկույն և քո թեթև այն նավաթին ցցիր հողին

130 Ու փառավոր զոհ մատուցիր իշխանագոր Պոսիդոնին.
Զոհիր մի խոյ, այլև մի եզ և խոզերին բեղմնավորող մի գեր վարագ:
Եվ բացի այդ՝ զոհ կատարիր հարյուրեզնյա, երբ որ իրոք դու տուն
դառնաս,

Զոհ՝ լայնալիր երկնքի տեղ գերերջանիկ աստվածներին,
Բայց բոլորին, ինչպես հարկն է: Ծովի վրա չես մեռնելու,
Մահդ թեթև է լինելու, և միմիայն այն ժամանակ,
Երբ ուժասպառ լինես անդորր ծերությունից, երբ որ շուրջդ
Ծառ երջանիկ մարդիկ լինեն: Այսբանք քեզ գուշակում եմ
ես ճշմարիտ»:

Ասաց այդպես, իսկ ես նրան այս ասացի ի պատասխան.

«Ո՛ր Տիրեսիսս, աստվածներն են այդ ամենը վիճակել ինձ:

140 Բայց նաև սա դու ինձ ասա, ճշմարիտը պատմիր միայն:

Ահա այստեղ տեսնում եմ ես նաև հոգին իմ մեռած մոր.

Ահալասիկ, նա լուռ ու մունջ նստած է այժմ արյունի մոտ

Եվ, կարծես թե, չի հանդգնում որդուն հայել, խոսել ինձ հետ:

Ասա, տեր իմ, ինչպե՞ս անել, որ նա այստեղ ինձ ճանաչի»:

Այդպես անա ես ասացի: Նա ինձ իսկույն պատասխանեց

ու խոսք ասաց.

«Ես հեշտությամբ այդ կասեմ քեզ, և դու իսկույն կհասկանաս:

Մեղալների՝ հոգիներից ում որ թույլ տաս, որ արյունին այս մոտենա,

Նա կպատմի քեզ ամեն բան ճշմարտացի, իսկ ում մերժես

Եվ թույլ չտաս, որ մոտենա, նա լռելյայն ետ կգնա»:

150 Այդպես այնժամ ասաց հոգին իշխանագոր Տիրեսիսսի:

Երբ որ բախտն իմ նա ինձ հայտնեց, իսկույն մտալ տունն Հադեսի:

Մինչ ես անշարժ անդ մնացի, մինչև որ մայրս մոտեցալ.

Նա թխազույն արյունն ըմպեց, ինձ ճանաչեց և անհասպաղ,

Բարձրահատաչ անդ բարբառեց ու խոսքն ասաց այս թևալոր.

«Ո՛հ, իմ որդյակ, ինքդ այդպես, դեռ կենդանի, ինչպե՞ս հասար

Դու խաղարին այս մթագույն: Դժվա՛ր է խիստ, որ կենդանի

մարդն այս տեսնի:

Արդ, մեր միջև գետն է հոտում, հեղեղատներն են ասեղի,

Իսկ առջևից, մինչև գետը, խոր հորձանքն է օվկիանոսի,

Որ չի կարող հեռիոտն մարդն անցնել բնալ, եթե չունի ամրակոտ նալ:

160 Եվ մի՞թե դու Տըրոյայից նոր ես գալիս նալիդ վրա սևակտուց՝

Այդքան երկար թափառելով ընկերներիդ հետ միասին: Մի՞թե ցայժմ

Դու չես եղել Իթակեում, դեռ չես տեսել քո հարկի տակ դու կնոջդ»:

Ասաց այդպես: Իսկ ես նրան այս ասացի, հանց պատասխան.

«Ա՛խ, իմ մայրիկ. միայն կարիքն ինձ քերեց տունը Հադեսի,

դեպի դժոխք,

Որ թեքացի Տիրեսիսսի հոգուն այստեղ հարցմունք անեմ: Ես տակալին

Դեռ չեմ հասել քաղցր ափերին աքեական, ոտք չեմ դրել դեռ ես իրոք

Մեր հարազատ երկրի վրա, այլ շրջում եմ դեռ չարաղետ և հոգնատանջ

Այն օրվանից, երբ մեզ տարալ Ագամեմնոնն աստվածազարմ

Դեպի Իլիոնը ձիաբույծ, որ անդ մարտենք տրոյացոց դեմ:

170 Սակայն հիմա դու ինձ ասա և ճշմարիտը պատմիր այժմ.

Կորստաբեր թրհասի ի՞նչ հարված արդյոք քեզ կործանեց.

Երկարատև տկարություն դու քաշեցիր, թե՞ Արտեմիսը գետաձիգ

Սլաքներով թեթևաշարժ քեզ սպանեց հանկարծակի:

Պատմիր նաև իմ հոր մասին, որդուս մասին, որին այնտեղ թողեցի ես.

Արդյոք նրանց ձեռքի՞ն է դեռ իշխանությունն իմ անառմամ,

Թե՞ այլ մարդիկ զավթել են այն և խոտում են, որ ետ չեմ գա ես այլևս:

Պատմիր դու իմ օրինական կնոջ մասին, նրա մտքերն ու տենչանքը:
Մնո՞ւմ է դեռ նա որդու մոտ, պահպանում է նա իմ գույքերը անվնաս,
Թե՞ որևէ գերահռչակ աքեացի նրան վերցրել է կնություն»:

180 Այդպես այնժամ ես ասացի, և ինձ իսկույն պատասխանեց
մայրն իմ հարգո.

«Մնում է դեռ հավատարիմ Պենելոպեն լիսուր սրտով և հալումաշ՝
Քո սեփական ապարանքում և անցկացնում օրն ու գիշերը վշտաբեկ.
Ողբում, կոծում է անդադար, արտասվում է նա դառնադառն:
Դեռ չի զավթել քո մեծաշուք իշխանությունն այնտեղ ոչ ոք,
Իսկ հողերդ Տելեմաքոսն է մշակում խաղաղությամբ ու համերաշխ՝
Մասնակցելով խնջույքներին, որոնք պատշաճ են փառաշուք
իշխանագին,

Քանզի բոլորն հրավիրում են միշտ նրան: Մնում է դեռ և հայրը քո՝
Այնտեղ, գյուղում, դաշտերի մեջ: Քաղաքը նա չի այցելում.
Զուրկ է, չունի ո՛չ անկողին, ո՛չ մահճակալ իր ծածկոցով,
ոչ փափուկ բարձ,

190 Իսկ ձմեռը տանն է քնում, ստրուկների հետ միասին,
Օջախի մոտ ու փոշու մեջ և ծածկվում է հագուստներով իր ցնցոտի:
Բայց երբ գալիս է ամառը կամ աշունը փարթամաճոխ,
Պերճ խաղողի այգու լանջին ամենուրեք, նրա համար,
Թափված փափուկ տերևներից, պատրաստ է միշտ թավ անկողին:
Անդ պառկում է նա վշտաբեկ, սիրտը ցավին միշտ անձնատուր՝
Քո վիճակն է լալիս անվերջ ու լցված է նա դառնությամբ իր ծերության:
Զե՞լոր և ես այդ վիճակում կործանվեցի, և ժանտ օրհասն ինձ նվաճեց:
Քանզի մեր տանն ինձ չի հասել ինքն՝ Արտեմիսը գետաձիգ,
Ինձ չի զարկել նա, քաջատես, սլաքներով թեթևաշարժ

200 Ու չի ճնշել, նմանապես, ինձ որևէ տկարություն,
Որն, ուժաթափ մեզ անելով, կորզում է միշտ մարմնի միջից
մարդու հոգին:

Ստրջանքը, այլև վիշտը միշտ քո համար, ո՛վ մոլիսես, և կարոտը,
Որ հեռու ես դու մայրական գուրգուրանքից, ինձ զրկեցին
քաղցր կյանքից»:

Ասաց այդպես, և իմ սրտում միտք հղացա այդ միջոցին.
Ես կամեցա բռնել, գրկել իմ հանգուցյալ մոր սուրբ հոգին:
Երեք անգամ ես անուկեցի, և դրդում էր ամեն անգամ սիրտս հուժկու,
Երեք անգամ նա խույս տվեց, ինչպես երազ, հանց մի ստվեր:
Եվ առավել խորունկ մի ցավ, նոր ստրջանք սիրտս զգաց,
Ուստի նրան անդ կանչելով խոսքն ասացի այս թևավոր.

210 «Մա՛յր իմ, ինձնից խուսափում ես. չե՞ որ կարոտ եմ չափազանց,
Որ գեթ այստեղ, տանն Հադեսի, մենք ձեռքերով մեր սիրելի
գրկենք իրար,

Որ երկուսովս ջերմ արցունքով սրտերին տանք թեթևություն:
Ո՛հ, գուցե ինձ սուկ ուրվական է ողարկել Պերսեփոնեն ազնվամեծար,
Որ առավել ես հեծե՞ծամ, սիրտս լցվի նոր ստրջանք»:
Այդպես ահա ես ասացի, և ինձ իսկույն պատասխանեց

հարգո մայրն իմ.

«Վա՛յ ինձ, որդյակ, որ առավել դժբախտն ես դու մահկանացու

մարդկանց մեջ.

Ոչ, բնավին քեզ չի խաբում Պերսեփոնեն, դուստրը Զևսի,
Այլ այդպես է մարդու վիճակն, երբ որ արդեն դառնում է նա

մահվան բաժին,

Եվ նրա մեջ ջերմ աչքս չեն կապակցում միսն ու ոսկրերը միաձույլ,
220 Այլ ամեն ինչ լափլփում է գործությունը բորբ կրակի,
Երբ որ ոգին բաժանվում է ոսկորներից իր սպիտակ:
Մինչդեռ հոգին, դուրս թռչելով, սուրում է և սավառնում է երազի պես:
Սակայն շուտով աճապարհի դու դեպի լույս և այս ամենը լավ հիշիր,
Որպեսզի անդ, քո կնոջ հետ տեսնվելիս, ասածներն իմ

նրան պատմես»:

Այդպես, միմյանց հարցեր տալով, խոսում էինք մենք միասին,
Մինչ մոտ եկան անթիվ կանաչք՝ դրոփած կամքով ազնվամեծար

Պերսեփոնի.

Որքան կային իշխանների պերճ տիկիճներ ու դատրիկներ՝
Խումբ-խմբովի հավաքվեցին շուրջը այնտեղ սև արյունի:
Եվ ես արդեն խորհում էի. ինչպե՞ս արդյոք հարցմունք անեմ

ամեն մեկին:

230 Արդ, իմ սրտում այս խորհուրդը ինձ լավագույնն այնժամ թվաց.
Դուրս քաշելով ուսիցս կախ իմ սայրասուր թուրը իսկույն՝
Թույլ չտվի, որ միասին, միահամուռ, խմեն բոլորը սև արյունն,
Ուստի նրանք հերթով էին ինձ մոտենում և խոսք ասում սերունդների,
Զարմի մասին: Իսկ ես կարգով հարցնում էի ամեն մեկին առանձնակի:
Ահավասիկ, նախ Տիրոյին այնտեղ տեսա, գերապատիվ հոր գավակին:
Եվ նա պատմեց, որ սերունդն է ինքը վսեմ Սալմոնեսի:
Ասաց նաև, որ ինքն իրոք ամուսինն է Էոլոսյան Կրեթեսի:
Սիրահարվեց նա Էնիպևս աստվածային բուն գետին,
Որ ամենից գեղեցիկն է երկրի վրա հոսող բոլոր ջինջ գետերից:

240 Արդ, շատ անգամ գալիս էր նա հորդահոսան Էնիպևսի պերճ

ալյաց մոտ,

Եվ ընդունեց տեսքը գետի Պոսիդոնը երկրասասան,
Որ նրա հետ այնտեղ սիրով զուգավորվեց ալեկոծվող ջրերի մեջ,
Իսկ շառագույն, լեռնանման ալիքները փրփրաթաթախ խիստ փքվելով
Թաքցրին իսկույն և՛ աստըծուն, և՛ մեղասարտ կնոջը այդ.
Նա քնեցրեց այնտեղ կույսին և արձակեց վառ, կուսական նրա գոտին:

Երբ հագեցրեց աստվածն ալոյսն սիրո սուփանքը իր սրտի,
Բռնեց իսկույն ձեռքը կույսի, անվամբ կոչեց և խոսք ասաց.
«Տնծա, ա՛յ կին, ու պարծեցիր դու մեր սիրով: Իսկ երբ տարին գա,

լրանա,

Դու կծնես վեհ զավակներ, զի միացումն աստըծու հետ անպտուղ չէ:

250 Բայց դու նրանց լավ խնամիր, պահիր, սնիր միշտ ուշադիր,
Եվ անունն իմ քո մեջ թող միշտ գաղտնի մնա: Արդ տուն գնա.

Ես եմ ահա քո դեմ կանգնած՝ Պոսիդոնը երկրատատան»:

Ալոյսն ասաց և ալեծուփն ա ծովի մեջ սուզվեց իսկույն:

Իսկ կույս Տիրոն հղիացավ, ապա ծնեց Պելիաս, Նելևս չքնաղ որդոց,
Երկուսով էլ նրանք հետո դարձան Ջևսի կամակատար քաջ հերոսներ:

Պելիասն ապրեց բազմատոատ ու խաշնավետ շեն Իոլկոսում,

Իսկ մյուս եղբայր քաջ Նելևսը՝ Պիլոսի մեջ ավագածիր:

Ապա կանանց պերճ թագուհին ծնեց որդոց Կրեթևսի՝

Ամիթաոն ձիավարժին, քաջ Էսոնին ու Փերեսին:

260 Այնտեղ տեսա Անտիոպին՝ Ասոպոսի պերճ աղջկան, որն իմ առաջ

Պարծենում էր, որ քնել է մինչև անգամ Ջևսի գրկում

Եվ ծնել է երկու զավակ՝ Ամփիոնին և Ջերոսին:

Առաջիններն էին սրանք, որ հիմնեցին յոթնադուռն Թեբե քաղաքն,

Ու կանգնեցին նրա շուրջը բարձր պարիսպ, քանզի չէին կարող ապրել

Լայնատարած, բայց անպատնեշ Թեբեի մեջ, թեպետ հզոր էին նրանք:

Տեսա նաև Ալկմենեին, Ամփիտրիոնի չքնաղ կնոջն,

Որ, Ջևսի հետ միանալով սիրակարոտ գրկում նրա,

Աշխարհ բերեց Հերակլեսին՝ քաջախիզախ, առյուծասիրտ մեծագործին:

Տեսա այնտեղ Մեգարեին, որ դատրիկն էր իշխանագոր Կրեոնի,

270 Որը դարձավ կողակիցը Ամփիտրիոնի անպարտելի, հզոր որդու:

Տեսա ես մորն Էդիպոսի՝ գեղեցկափայլ Էպիկաստին.

Խելակորո՛ւյս, նա կատարեց մի ահավոր և ժանտ ոճիր. ամուսնացավ

Իր որդու հետ: Սա սպանեց իր ծնող հորն ու միացավ ապա մոր հետ:

Այդ արարքը կամքով անմահ աստվածների հայտնաբերվեց:

Թեև դաժան տառապանքներ կրեց Էդիպոսը հետո, բայց և կամքով

Աստվածների նա սիրելի իր Թեբեում իշխեց երկար ու պանծալի:

Կինը սակայն տունը իջավ զորեղ պահակ ժանտ Հադեսի:

Իր կյանքին ինքը վերջ տվեց. նա մարդակին կապեց չվանը

հանգուցված

Ու այդ քայլին դիմեց վշտոտ, իսկ ամուսնուն թողեց նա բյուր

աղետ ու ցավ,

280 Որոնք մարդկանց առատապես պատճառում են Էրիհիսները մաշրական:

Տեսա նաև չքնաղատես Քյորիսին, որին, իբրև բարձր տիպար

Գեղեցկության, առավ 'Նելևսը կնության' տալով անթիվ վարձ ու վճար:

Մինիական Օրբոմենում թագավորող Իասոսյան Ամփիոնի

Կրտսերագոյն դատրիկն էր դա, որ Պիլոսում վեհ Նելսից,
Իբրև նրա պերճ թագուհին, ծնեց փայլուն, գերահռչակ քաջ զավակներ,
Որպիսիներն էին Նեստորն, Քրոմիոսն ու Պերիկլիմենը մեծագոր:
Քլորիսը ծնեց հետո վեհ Պերոյին, որ սքանչելի էր մարդկանց մեջ.
Սա խոսնայրներ ունէր բազում և մեծամեծ: Սակայն կամքն էր

քաջ Նելսի՝

Միայն նրան տալ աղջկան, ով քաջաբար Փիլակեից քշի, բերի
290 Լայնաճակատ ու կորեղջյուր արջառները հզորագոր Իփիկլեսի:

Եվ հանձն առավ այդ կատարել մի գերհրաշ և քաջ գուշակ,
Բայց խափանեց փորձը նրա ժամտածուտ բախտն աստվածակամ,
Այլև կապանքը ահալոր և հովիվները գյուղական:
Անցան օրեր ու ամիսներ, տարին արեց շրջապտույտ,
Ժամկետն հասավ, և գերվածը Իփիկլեսին հաշտեց կամքը

աստվածների,

Ու զորությունն Իփիկլեսի, ազատելով այդ գուշակին,
Նրա կապանքը արձակեց, և կատարվեց կամքը Ջևի:
Տեսա այնտեղ ես Լեդային, Տինդարևի կնոջն հզոր,
Որն և ծնեց Տինդարևից քաջախիզախ զույգ զավակներ՝

300 Պոլիդեկին՝ բռնամարտում քաջամարտիկ և Կաստորին ձիամարզիկ:
Երկուսին էլ ողջ ու առողջ, դեռ կենդանի, կենսատու հողն

իր մեջ թաղեց

Անդ՝ երկրի տակ: Նրանք անչափ հարգված են միշտ Ջևի կողմից
Եվ ասեն օր նրանք հերթով ու փոխելովիս մահաանում են և հերթով էլ
Կենդանանում, մինչդեռ փառքով աստվածներին են հավասար:
Իփիմեդիան իմ դեմ ելավ, Ալոևսի չքնաղ կինը,
Եվ սա նույնպես պատմում էր ինձ, որ ինքն իրոք Պոսիդոնի

հետ միացավ,

Ապա ծնեց երկու զավակ՝ աստվածակերպ վեհ Օտոսին
Եվ գերհռչակ Էփիալտին, որոնք սակայն կարճ ապրեցին:
Նրանց սնեց մայր-երկիրը սննդաբար. կտրիճ էին գեղեցկափայլ,

310 Քաջահասակ և ամենքին գերազանցող, բացի միայն Օրիոնից:
Երբ ինձամյա դարձան նրանք, լայնքն էր նրանց՝ ինը արմունկ,
Իսկ փառապանճ հասակների բարձրությունը հասավ նույնիսկ

ինը գազի:

Նրանք մի օր Օլիմպակյաց աստվածներին սպառնացին հանդգնաբար,
Որ երկնքում կհարուցեն զարհուրելի խռովություն,
Միտք հղացան՝ Օսսա լեռը դնել գլխին Օլիմպոսի, իսկ Պելիոնն
Անտառախիտ տնկել գլխին այդ Օսսայի, որ գեթ հաւանեն մինչև երկինք:
Կարող էին կատարել այդ, եթե կյանքից չզրկվեին.
Մինչ կործանեց նրանց որդին Ջևս զգոնի ու Լետոյի գեղեցկավարս.
Եվ երկուսին էլ միասին, նախքան պատեց նրանց այտերը աղվամազ,

- 320 Նախքան նրանց կգակները ծածկըվեցին խիտ մորուքով:
Այնտեղ տեսա ես Փեղրային, Պրոկրիսին, Արիադնեին,
Որն իմաստուն, մեծ Մինոսի պերճ դատրիկն էր չքնադատես:
Կրետե կղզուց նրան Թեսեսն առավ, տարավ դեպի Աթենքը արքածես,
Սակայն այդ գործը ձախողվեց, քանզի ճամփին, Դիե կղզում
նրան հանկարծ,
Դիոնիսի մեղադրանքով, գետով զարկեց Արտեմիսը:
Տեսա նաև ես Մերային, Կլիմենեին ու Էրիփիլեին դաժան,
Որը սիրած իր ամուսնու մահվան համար շատ թանկարժեք
ոսկի ստացավ:
Բայց չեմ կարող ես մի առ մի այժմ ձեզ պատմել բյուր-բյուրերի
մասին այստեղ,
Որքան այնտեղ տեսա կանանց կամ դատրերի դյուցազնական
հերոսների,
Քանզի նախքան այդ պատմելը կանցնի գիշերն աստվածային,
330 Սակայն արդեն ժամանակն է՝ քուն մտնելու ընկերներիս հետ միասին,
Նավի վրա կամ հենց այստեղ, իսկ իմ ողու համար արդեն
դուք պիտ հոգաք»:
Ասաց այդպես, և մունջ էին բոլորեքյան ու խորախոր լուռության մեջ:
Սքանչանքով այդ հիացած՝ նստած էին ապարանքում սովերախիտ,
Եվ առաջինը խոսք ասաց անդ Արետեն լուսաթևիկ.
«Ո՛վ փեսայներ, ի՞նչ եք արդյոք դուք մտածում այս փառավոր
քաջի մասին,
Սրա տեսքի և հասակի, վսեմ, ազնիվ խելքի մասին.
Թեպետ նա իմ հյուրն է միայն, բայց բոլորդ պարտավոր եք
պատվել նրան:
Պետք չէ բնավ աճապարել, ճամփա դնել, որ ընծաները քիչ լինեն՝
340 Մի այսպիսի մարդու համար: Չէ՞ որ բազում հարստություն,
Ողորմությամբ աստվածների, մեր տներում է կուտակված»:
Այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց ծերուկ հերոս Էքենեոսն,
Որ տարիքով փեսայներից ավագագույնն էր հիրավի.
«Բարեկամներ, ոչ ապաքեն մեզ հակառակ կամ անարժան
Մտքեր ասաց խոհեմամիտ մեր թագուհին: Պետք է պատվով
լսենք նրան:
Խոսքը սակայն, այլև գործը պատկանում են հզոր կամքին Ալկինոոսի»:
Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ալկինոոսը.
«Ամենը այդ կկատարվի, ինչպես խոսքով այստեղ ասվեց,
քանզի դեռ ես
Կենդանի եմ և թիասեր փեսայների իշխանավորն եմ իսկապես:
350 Թող հյուրը մեր քիչ սպասի, թեպետ աստիկ նա կարոտ է
վերադարձի,

Թող համբերի մինչև էգուց, մինչև որ ես կարողանամ, ըստ պատշաճի,
Լրիվ բոլոր ընծաները լավ հավաքել, իսկ առաքումն աստ կհոգան
Բոլոր քաջերն և անձամբ ես, քանզի իմն է իշխանությունն

այս ազգի մեջ»:

Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսևը ամենիմաց.
«Իշխանավոր Ալկինոս, որ մարդկանց մեջ գերազանց ես ու մեծագույ.
Եթե պետք է, և պատվեր տաք այստեղ դուք ինձ, ես կմնամ

ամբողջ տարի,

Որ պատրաստեք առաքումն իմ և շնորհեք հարուստ ու պերճ

ինձ նվերներ:

Գոհ կլինեմ ես և այդպես, քանզի իրոք շատ ավելի օգտավետ է

Լի ձեռքերով վերադառնալ սիրանվեր իմ հաշտեցիք,

360 Եվ առավել սիրահոժար ինձ կընդունեն բոլորն այնտեղ,

Երբ որ հասնեմ ես Իթակե, և ինձ տեսնեն ազգի մարդիկ»:

Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ալկինոսը.

«Նայում ենք քեզ, ո՛ր Ողիսև, և չենք կարող մենք միտք անել,

Որ դու հիմա մի ստախոս արիկա ես. մեզ մոտ, այստեղ այդպիսիներն

Բազմաթիվ են և տարածված, որոնց տնում է երկիրը այս սևերես:

Նրանք գիտեն այնքան լսիրշ ստել, խաբել, որ դժվար է այդ ըմբռնել:

Մինչ միտքն է քո բարձր ու վսեմ, խոսքերն են քո գեղապաճույճ

ու գերազնիվ:

Արգիացոց բախտի մասին և չարաբաստ աղետները քո վշտալի

Դու պնտմեցիր մեզ վաշելուչ, ինչպես երգիչ մի քաղցրաձայն:

370 Սակայն հիմա դու այս ասա և ճշմարիտը ինձ պատմիր.

Տեսա՞ր դու քո աստվածատես ընկերներից մեկն ու մեկին,

որոնք քեզ հետ

Եկել էին այնտեղ, Իլիոն, բայց օրհասին արժանացան անդ չարաղետ:

Երկար է դեռ գիշերը այս, և տակավին ժամանակ չէ

Քուն մտնելու մեր հարկի տակ: Պատմիր գործերն այն գերհրաշ

ու մեծաքանչ:

Պատրաստ եմ ես քեզ այժմ լսել թեկուզ մինչև Արշալույսը

աստվածային,

Եթե միայն ցանկանում ես պատմել դու մեզ քո աղետները

չարատանջ»:

Պատասխանեց իսկույն նրան Ողիսևը աստվածարժան.

«Իշխանագոր Ալկինոս, որ մարդկանց մեջ գերազանց ես ու մեծագույ.

Ե՛վ քուն մտնելն, և՛ պատմելը ունեն իրենց ժամերն ուրույն,

380 Բայց եթե դու ցանկանում ես լսել նորից, ես հաճույքով կպատմեմ քեզ

Է՛լ ավելի դառնակսկիծ աղետներն իմ ընկերների, որ ողջ-առողջ

Տրոյական մարտակուլում խույս տվեցին մահ-օրհասից, սակայն հետո,

Ետ դառնալիս, կործանվեցին խարդախությամբ ստոր կնոջ:

Ահա՛վասիկ, երբ ողջախոն Պերսեփոնեն անդ ամենուր
Յրիվ տվեց բոլոր կանանց և կույսերի հոգիները ստվերացած,
Ինձ մոտեցավ Ատրիդեսի հույժ տխրադեմ, մուսլ հոգին:
Շրջապատել էին նրան հոգիները նրա դժբախտ ընկերների,
Որ նրա հետ կոտորվեցին Էգիսթոսի դաժան ձեռքով նույն հարկի տակ:
Երբ նա խմեց արյունը թուխ, ինձ ճանաչեց, ապա իսկույն

390 Նա լաց եղավ, ջե՛րմ, աղեկեզ, արցունք թափեց անդ դառնադառն
Ու տարածեց ձեռքերն իմ կողմ. փախագուս էր, որ ինձ գրկի,
Սակայն չկար էլ նրա մեջ ոչ կորուլի ամբողջունը, և ոչ էլ ուժ,
Որոնք կային մի ժամանակ անդամների մեջ մեծագոր ու եռանդուն:
Այդ տեսնելիս՝ կարեկցությամբ լցվեց հոգիս. արտասվեցի ես արտագին
Ու, դիմելով իսկույն նրան խոսքն ասացի այս թևավոր.
«Ազաւեմնոն Ատրևտրդի, ո՛վ մեծափառ դու ազգավար,
Ի՞նչ վիճակում քեզ տապալեց մահվան օրհասը կործանիչ:
Գուցե նույնիսկ Պոսիդոնը քեզ խորտակեց նավերիդ հետ, իր ալյաց մեջ՝
Ահագնակի բորբոքելով մրրկահույզ շունչն հողմերի,

400 Կամ թե գուցե քեզ ցամաքում, որևէ տեղ, խորտակեցին չար թշնամիք
Այն ժամանակ, երբ փորձեցիր շորթել խաշինքն և նախիրները եզների
Եվ կամ գուցե մի որևէ քաղաքի դեմ՝ կանանց համար անդ կովելիս»:
Այդպես անա ես ասացի, և նա իսկույն ի պատասխան այսպես խոսեց.
«Աստվածասուն Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս բազմահմար,
Ոչ, ապաքեն Պոսիդոնն ինձ չի խորտակել իմ նավերի հետ միասին՝
Ահագնակի բորբոքելով մրրկածուխի շունչն հողմերի:
Չեմ կոտորել նաև մարդիկ թշնամակամ ինձ ցամաքում,
Այլ Էգիսթոսն ինձ պատրաստեց մահ ու կորուստ և շնորհիվ

չարադաժան

Ու անիծյալ իմ ժանտ կնոջ. ինձ նենգաւբար ստուն կանչելով՝

410 Խնջույքի մեջ, ինչպես հաճախ մտորի մոտ խողխողում են զոն եզանը,
Կոտորվեցին այնտեղ բոլոր իմ ընկերներն, հանց կոտորվում են

շատ անգամ

Մեծահոշակ, հարուստ մարդու հարսանիքին կամ խնջույքում

նոխ ու կիսարար

Կամ փառավոր խրախճանքին՝ պարարտ խոզեր ճերմակատամ:

Դու, հիրավի, հանդիպել ես հաճախ կովում բազում մարդկանց՝

Մեն ու մենակ սպանվելիս կամ շփոթում արյունոտոզ պատերազմի,

Բայց դու սրտանց է՛լ առավել արտոսրացայտ պիտ ողբայիր

դառնակսկիծ,

Թե տեսնեիր, ինչպես էինք մենք բոլորս թափված գետնին, սեղանների,

Գավաթների միջև այնտեղ, ուր հատակն էր ամբողջ ծածկված

հոժ արյունով:

Ես լսեցի Պրիամոսյան Կասսանդրայի դժբախտ ճիշը և աղաղակն,

- 420 Որին ալնտել իմ պատճառով խողխողում էր Կլիտեմնեստրան
 Գեղգասպատիր,
 Եվ ես այնժամ, դեռ մահամերձ, ձեռքս ոտդեցի դեպի թուրն իմ,
 Բայց ծալվեցին ձեռքերս անգոր, իսկ անամոթ այդ շնացողը հեռացավ,
 Չհանդգնեց նա ինձ ալնտել, Հադեսի տունը իջնողին, գեթ մոտենալ,
 Գեթ իր ձեռքով փակել գոնե աչքերը իմ, գոցել բերանը մեռնողի:
 Եվ հիրաւի երկրի վրա ոչինչ չկա ավելի նողկ, լիրբ ու դաժան,
 Քան շնացող զազիր մի կին, որ իր մտքում հորինում է ստոր գործեր,
 Ինչպես և նա, որ մտածեց այդ խալտառակ գործը լպիրշ ու ժանտաբեր՝
 Նյութելով չար սպանությունն օրինական իր ամուսնու: Կարծում էի,
 Որ տուն գալով ես իմ որդից, ստրուկներին առիթ կտամ
 ուրախությամբ,
- 430 Բայց նա, իբրև անօրինակ մի դավադիր, մի ոճրագործ Գեղգասպատիր,
 Ինքը իրեն ծածկեց հավերժ ամութանքով այդ նողկալի,
 Նաև գալիք անգոր կանանց, թելուզ լինի որևէ մեկն առաքինի»:
 Ասաց այդպես, և ես նրան այս ասացի ի պատախաճան.
 «Ավա՛ղ, Ջևար որոտագոչ վաղուց ի վեր խիստ ատում է ցեղն Ատրևսի,
 Ուստի նրա սերունդներին կանանց ձեռքով առաքում է մահ և կորուստ:
 Նույնպես և մենք, Հեղինեի համար միայն, շատ շատերս կոտորվեցինք:
 Իսկ այժմ, երբ դու հեռու էիր, Կլիտեմնեստրան քո դեմ նյութեց
 չար դավանքն այդ»:
 Այդպես անա ես ասացի, իսկ նա իսկույն պատախաճանեց ու խոսք ասաց.
 «Ուստի և դու չպետք է մեղմ վարվես երբեք քո կնոջ հետ.
- 440 Ինչ որ ունես դու գլխիդ մեջ կամ մտքումդ, բայց մի անիր նրան երբեք,
 Այլ միշտ, մի բան վստահելով, մյուսը սակայն գաղտնի պահիր:
 Բայց քեզ բնավ ոչ մի վտանգ չի սպառնում կնոջ կողմից,
 Քանզի անչափ խոհեմ է նա, խորհել գիտի իր սրտի մեջ
 Իկարիոսի դուստրը չքնաղ՝ Պենելոպեն խոհեմամիտ:
 Արդ, և նրան մենք թողեցինք իբրև կնոջ մի դեռահաս,
 Երբ հեռացանք մենք պատերազմ. նա իր կրծքին այնժամ ուներ
 ծծկեր մանուկ,
 Որն երևի նստած է այժմ հասակավոր, մեծ մարդկանց մեջ.
 Երջանիկ է և կտեսնի նրան անշուշտ տուն դառնալիս սիրելի հայրն,
 Եվ նա ինքն էլ, ինչպես հարկն է, պիտ ընդունի իր ծնող հորը
 գրկախառն:
- 450 Մինչ կինս ինձ թույլ չտվեց, որ գեթ նայեմ ես իմ աչքով
 իմ զավակին
 Ու հագեմամ, այլ նախքան այդ ինձ սպանեց դաժանորեն:
 Բայց այլ մի բան ես քեզ կասեմ, և այն պահիր դու սրտիդ մեջ.
 Քո հայրենի, սիրած երկրին նավիդ վրա դու մոտեցիր
 Միայն թաքուն, քանզի կանանց հանդեպ չկա բնավ հավատ:

Ո՛հ, ինձ հիմա դու այս ասա, ճշմարիտը պատմիր միայն.

Դեռ չե՞ս լսել դու իսկապես՝ Կենդանի՞ է իմ զավակը արդյոք այնտեղ՝
Օրքոմենում կամ էլ թե չէ՝ Պիլոսի մեջ ավազածիր
Կամ առընթեր Մենելային, Սպարտայում լայնատարած,
Քանզի չէ՞ որ չի մահացել դեռ Օրեստեսն աստվածատես»:

460 Ասաց այդպես, իսկ ես նրան խոսքս ասացի ի պատասխան.

«Ատրեւորդի, ինչո՞ւ ես դու ինձ այդ մասին հարցմունք անում,

չգիտեմ ես,

Կենդանի՞ է, թե՞ մահացած. անվայել է մարդուն լինել ունայնախոս»:

Եվ մենք այդպես խոսում էինք ու վշտալի հարցմունք անում

անդ փոխադարձ,

Ողբում էինք մենք դառնալի և արտասովում պոտահառաչ,

Երբ մոտեցավ հանկարծ հոգին Պելևսածին Աքիլլեսի,

Ապա եկան հոգիները Պատրոկլոսի, Անտիլոքի և Էասի,

Որն իր տեսքով և հասակով գերազանց էր անդ բոլորից

Դանաչանց մեջ, բացի միայն ազնւամեծար Պելեսյանից:

Ինձ ճանաչեց սովեր-հոգին արագոտն Էակյանի,

470 Ու լացախառն ինձ նա դիմեց և խոսքն ասաց այս թեւովոր.

«Աստվածագոր Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս հոգնահմար,

Թշվառագույն, ի՞նչ գործ է այդ, որ հորինել ես քո սրտում.

Ի՞նչպես արդյոք հանդգնեցիր Հադեսի տունը ներս մտնել,

որտեղ միայն

Թափառում են զգայագուրկ սովերները մեռյալների»:

Ասաց այդպես, իսկույն նրան ես ասացի ի պատասխան.

«Ո՛հ Աքիլլես Պելևսածին, աքեյանց մեջ դու գերհրաշ և գերագոր,

Պետք ունեի այստեղ գալու, Տիրեսիասին հարց անելու, որ գեթ նրա

Գուշակությունն աջատեղ լսեմ՝ ինչպե՞ս հասնեմ ես Իթակե

ապառաժուտ:

Ես տակավին չեմ մոտեցել բաղքր ամերին աքեական, ոտք չեմ դրել

480 Իմ հարազատ երկրի վրա, այլ կրում եմ դառն աղետներ:

Մինչ, Աքիլլես,

Ո՛չ անցյալում և ո՛չ հետո քեզնից ավել երջանիկ մարդ էլ չի լինի.

Արդ, քեզ այնժամ, դեռ Կենդանի, մենք՝ արգիյանք, պաշտում էինք

աստվածաշափ,

Իսկ այժմ այստեղ ճուլնպես դու մեծ թագավոր ես սովերներիձ

մեռյալների,

Ուստի և դու մի տրտնջա, որ մեռած ես, ո՛վ Աքիլլես աստվածարժան»:

Այդպես այնտեղ ես ասացի, և նա իսկույն պատասխանեց

ու խոսք՝ ասաց.

«Դու ինձ մահով մի ամոքիր, ո՛վ Ոդիսևս փառապսակ,

Ավելի շուտ կցանկալի լինել աղքատ մի գյուղացի կամ մի վարձկան

Եվ ծառայել, հանց չքավոր, խեղճ մարդու մոտ, որի ապրուստն է
աղքատիկ
Բայց դու պատմիր և լուր տուր ինձ որդուս մասին վսեմագույն
ու փառաշուք՝

490 Հանդես եկա՞վ արդյոք կուլում, որ դառնա վեհ քաջամարտիկ,
թե՞ բնավ ոչ.

Պատմիր դու ինձ և Պիլևսի մասին ազնիվ, եթե միայն դու այդ գիտես:
Արդյոք ունի՞ միրմիրունյան քաղաքներում նա իրավունք իշխանական,
թե՞ այլևս Հելլադայում և Փթիայում էլ չեն լսում նրան բնավ,
Կամ ծերությունն է կաշկանդել ձեռն ու ոտը նրա անգոր ու դողդոջուն:
Ա՛խ, եթե ես նրան, շողշող արևի տակ, այնպիսի մի նեցուկ դառնամ
Որպիսին ես հանդես եկա Տրոյայում լայնատարած՝
Կոտորելով մեծակորով բյուր քաջերին, իբրև պաշտպան արգիացոց,
Ա՛խ, եթե ես այդպես գայի իմ հոր տունը, ժամանակով գոնե մի կարճ,
Այնժամ ոմանց հաղթ իմ ձեռքերն ու կորովն իմ պիտ թվային
ահագնագույն,

500 Նրանց, որոնք հալածում են այնտեղ նրան և կամ զրկում իրավունքից»:
Այդպես ասաց, և ես իսկույն նրան այս խոսքը ասացի ի պատասխան.
«Ո՛հ, ես ոչինչ դեռ չգիտեմ քո Պիլևսի մասին վսեմ,
Սակայն գիտեմ քո սիրելի Նեոպտոլեմ որդու մասին ես ամեն բան
Եվ կպատմեմ քեզ ճշմարիտն, ինչպես դու այդ պատվիրեցիր,
Քանզի նրան լայնածավալ և կորակոր նավի վրա
Սկիրոսից ես բերեցի դեպ աքեյանք գեղասրունք:
Երբ որ Տրոյա քաղաքի շուրջ կազմում էինք մենք խորհուրդներ
վեհաժողով,

Միշտ առաջինն էր նա խոսում և ճառում էր վեհ ու վսեմ:

Նրան այնտեղ հաղթում էինք միմիայն ես և ծեր Նեստորն

աստվածամիտ:

510 Իսկ երբ դաշտում տրոյական սուր պղնձով կուլում էինք ահագնակի,
Ոչ մի անգամ նա չը թաքնվեց ամբոխի մեջ, ճակատից դուրս,
Այլ նետվում էր. նա միշտ առաջ և քաջագոր խիզախությամբ
Նա չէր զիջում անդ ոչ ոքի ու կոտորեց կուլում ահեղ նա շատ

մարդկանց:

Ես չեմ կարող հիմա հիշել կամ մի առ մի այժմ անվանել ու թվարկել,
Թե որքա՞ն նա, իբր աքեյանց քաջ զորավիգ, թշնամիներ անդ կոտորեց,
Բայց լավ գիտեմ, որ մարդաջարդ սուր պղնձով նա ջախջախեց
Քաջ Տեղեփյան Եվրիպիլին, որի շուրջը, հանուն կանանց ընծաների,
Կոտորվեցին նրա անթիվ ընկերները կեսիացի:
Ինձ նա թվում էր գեղեցիկ, թեպետ զիջում էր Մենևոնին:

520 Երբ մենք՝ հզոր արգիացիք, թաքնվեցինք որովայնում Երիվարի,

Որն Էպիոսն էր կառուցել, մինչդեռ միայն ինձ էր հանձնված
գործն այդ խարդախ՝

Ե՛վ բաց անելն այդ դարանի, և՛ փակելը դրա ներքուստ,
Այնժամ այնտեղ դարանամուտ խորհրդական արգիսցիք, անաբեկված,
Իրենց աչքի հորդ արտասուքն էին սրբում և դողդողում ամբողջ
մարմնով:

Սակայն նրան ես չտեսա ո՛չ արտասուքը այտերից իր սրբելիս
Ո՛չ էլ չքնաղ իր երեսը գունատությամբ համալ ծածկված,
Այլ աղերսում էր ինձ հաճախ, որ ես թույլ տամ՝ ձիու միջից
դուրս գալ կովի.

Սեղմում էր նա կործն իր թրի, պղնձակուռ տեգ միզակն էր
շարժում անվախ,

Ոգեշնչված էր տենչանքով՝ ոչնչացնել ու կոտորել տըրոյացոց.

530 Եվ վերջապես, երբ Պրիամի բարձր քաղաքն ավերեցինք,
Նա սև նավով, հարուստ ավարն ու ընծաներն իր ստացած,
վերադարձավ:

Չվնասվեց նա պղնձով ձեռնամարտում, մի բան, որ միշտ
Հազվադեպ է պատերազմում, ուր մոլեգնում է ժանտ Արեսը
մարդախանձ»:

Այդպես ահա ես ասացի, և քաջալագ Էակյանի հոգին՝ անդուստ,
Մեծ քաջերով շարժվեց, գնաց դաշտավայրով ասփողելյան.
Ուրախացավ, երբ որ լսեց, որ իր որդին քաջ էր կովում և փառասլանծ:
Այնուհետև հանդես եկան մեղյակների այլ հոգիներ,
Որոնք, բոլորը վշտակիր, պատմում էին ամեն մեկը պատուհասն իր:

Եվ միմիայն Տելամոնյան Էասն էր անդ կանգնած՝ մենակ

540 Եվ մեկուսի: Չայրացած էր նա չափազանց, որ հաղթեցի
Ես Աքիլի գենքի համար ծագած վեճում: Մայրն էր մրցույթը սահմանել,
Իսկ վճիռը արձակեցին Աթենասը՝ և տրոյացիք:

Ո՛հ, երանի հաղթանակն այդ վեճի մեջ ես չտանեի,
Այնժամ երկիրն իր կրծքի տակ այդպիսի վեճ և՛ մեծ գլուխը չէր թաղի՝
Գլուխն հզոր, մեծ Էասի, որ գերազանցն էր բոլորից դանայանց մեջ
Թե՛ իր տեսքով և թե՛ գործով, բացի միայն գերահռչակ Պելևսյանից:
Ու ես նրան, անդ դիմելով, խոսք ասացի գորովալի ու մեղմագին.

«Ո՛վ փառասլանծ դու մեծ Էաս, որդիդ վսեմ Տելամոնի, մի՞թե՛ նաև
Մահից հետո չես մոռանում զարյույթն իմ դեմ այն չարաբաստ

գենքի համար,
550 Որով անմահ աստվածները աքեացոց մատնեցին քյուր աղետների,
Իսկ դու՝ նրանց սլատվարն՝ հզոր, կործանվեցիր: Մինչդեռ այնժամ
քեզ՝ մեղյալիդ,

Որ Պելևսյան Աքիլլեոսի գլխին էիր ճիշտ հավասար,
Մենք՝ աքեյանք, ողբում էինք սրտահառաչ և անդադար:

Այնտեղ ոչ ոք մեղավոր չէր, մեղավորը Ջևան էր միայն. նա՛ դանաշանց
 Աշտեավոր գորքը ստեց և քեզ մատնեց՝ ժանտ օրհասի:
 Մոտ եկ, մոտ եկ, իշխանավոր, լսիր մեր խոսքն ու պատմածը,
 Զապիր գեթ այժմ հպարտ հոգիդ և քո ասեղ զայրույթ ու քենն»:
 Այդպես այնտեղ եւս սուսցի, բայց նա ոչինչ էլ չխոսեց: Անպատասխան
 Նա հեռացավ մեռյալների հոգիների հետ միասին դեպ Էրեբուն:
 560 Գուցե հետո ինձ հետ խոսեր, թեկուզ ցասկոտ, գուցե մի կերպ
 եւ խոսեի,

Բայց սիրելի սիրտս այնժամ իմ կրծքի տակ տենչում էր խիստ
 Եվ փափագում տեսնել այնտեղ մեռյալների այլ հոգիներ:
 Տեսա հանկարծ եւ Մինուսին՝ մեծ, փառավոր որդուն Ջևաի
 Զեռքին բռնած ոսկե մական՝ կատարում էր դատաստանը մեռյալների,
 Որոնք դիմում էին դատին մեծ արքայի՝ կա՛մ նրա շուրջն,
 այնտեղ նստած,
 Կամ գալարվում էին անվերջ անդ, Հադեաի լայնադարպաս
 մուտքի առջև:

Տեսա այնտեղ նաև հսկա ու վիթխարի Օրիոնին,
 Ասիորդեյան մարգերի մեջ հալածում էր նա՛ գազաններ,
 Որոնց ինքը մի ժամանակ ամապացած լեռների մեջ կոտորել էր՝
 570 Պղնձակոտ և հավիտյան չխորտակվող՝ իր մեծ գուրգուլ:
 Եւ անդ տեսա նաև հսկա Տիտիոսին՝ երկրի որդուն փառապասկ.
 Ընկած էր նա գետնատարած, ինն արտավար տեղ գրաված:
 Երկու կողմից երկու անգեղ նստած անդուլ հոշում էին լերդը նրա՝
 Խոր վարսելով կտուցները, և չէր կարող նա իր ձեռքով վանել նրանց,
 Քանզի մի օր բռնաբարել էր Լետոյին, Ջևաի հարճին գեղեցկափայլ՝
 Պանոպևսի լայնատարած դաշտավայրով դեպի Պիթոն ընթանալիս:
 Այնտեղ տեսա եւ Տանտալին, որ տառապում էր դառնագին:
 Կանգնած էր նա լճակի մեջ, մինչդեռ ջուրը հասնում էր տակ
 իր կզակին.

Ծարավ էր խիստ, բայց չէր կարող հասնել ջրին, որ գեթ խմի,
 580 Քանզի հենց որ կքվում էր նա, որ ջուր խմի փափագատենչ,
 Զորն անհապաղ, ետ քաշվելով, չքանում էր, և անդ, նրա ոտքերի տակ
 Միայն մնում էր հողը սև. այդպես ջուրը ցամաքեցնում էր ինքն
 աստված:

Իսկ ծառերը բարձրասաղարթ կախել էին վերուստ նրա գլխի վերև
 Պերճ պտուղներ՝ խնձոր ու տանձ գեղեցկափայլ ու քաղցր նոտ,
 Որոնց հետ և՛ թուզ մեղրահամ, ձիթապտուղ մեծափարթամ:
 Բայց հենց որ նա՛ հեգ ծերունին, ձեռքը մեկնելով, ջանում էր,
 որ մի բան քաղի,
 Հողմն էր դրանք իսկույն քշում, փախցնում դեպի հեռու ամպերն
 ստվերախիտ:

- Տեսա նաև Սիսիփոսին տանջանքի մեջ ժամատ ու դաժան.
 Երկու ձեռքով բռնել էր նա հսկայական, ծանր մի քար
- 590 Եվ անընդհատ, ոտքով, ձեռքով նա ճգնում էր քարն անարի գլորելով
 Տանել, հասցնել քարձր լեռան քարձրակատար գագաթներին,
 Սակայն հենց որ հասնում էր նա լեռան քարձր գագաթներին,
 հզոր մի ուժ
- Ետ էր մղում, քարն այդ կրկին գլորվում էր դեպի հովիտ:
 Իսկ նա ճիգ էր թափում անվերջ վեր հանել քարն, մինչ քրտինքը
 հորդ ու վարար
- Հոսում էր ողջ նրա մարմնից, իսկ գլուխն իր փոշին սլափել էր
 թանձրախիտ:
- Ես վերջապես այնտեղ տեսա ուրվականը Հերակլեսի մեծ զորության,
 Մինչդեռ ինքը հրճվում էր անդ, աստվածների ճոխ խնջույքում:
 Կինն էր նրա՝ անմահ Հեբե աստվածուհին չքնադագույն,
 Որ դստրիկն էր Զևս զգոնի և Հերակլի ոսկեկոշիկ:
- 600 Ուրվականի շուրջը տիրում էր աղաղակ, հանց ահաբեկ հավքերի ճիչ.
 Ինքն էլ, նման մուօ գիշերին,՝ ձեռքին բռնած իր հաղթ աղեղը լայնալիճ,
 Կանգնած էր անդ շրջահայաց, նետը լարին արդեն դրած,
 Կարծես, ահա պատրաստ է նա նետը ձգել իր խորտակիչ:
 Նրա կրծքին շուրջանակի շողջողում էր քեֆուստի փոկը ահավոր,
 Հանց թրակապ ոսկեմկար, որի վրա կաշին գործեր հրաշակերտ՝
 Հուժկու արջեր, դաշտակենցաղ վայրի կինճեր և հրաշյա հաղթ
 սույուծներ,
- Ահեղ կոիվ, մարտաշփոթ, մարդակոտոր ժամատ նախճիրներ:
 Նույնիսկ ճարտար արվեստագետն, որ հղացել էր քեֆուստի
 կերտվածքը այդ,
 Էլ այդպիսի գերհրաշ գործ երկրորդ անգամ չէր կարող նա
 կերտել նորից:
- 610 Երբ նա աչքը դարձրեց իմ կողմ, ինձ ճանաչեց իսկույն և եթ
 Ու խորախոր հառաչելով նա ինձ դիմեց և թևավոր այս խոսքն ասաց.
 «Աստվածազարմ Լաերտածին, բազմահմար դու Ոդիսևս,
 Դժբախտ, ավա՜ղ, այժմ երևի կրում ես դու մի չարաղետ, դաժան
 վիճակ,
- Որպիսին ես կրում էի մի ժամանակ վառ Արևի լույսերի տակ.
 Թեպետ որդին էի ես քաջ Կրոնոսյան Զևս զգոնի,
 Սակայն մատնված էի անթիվ տանջանքների, քանզի հանձնված էի իրոր
 Ստոր ու նողկ մարդու կամքին, որ ստիպում էր կատարել
 դաժան գործեր:
 Եվ արդ, այստեղ ինձ առաքեց նա մի անգամ, որ դուրս բերեմ
 շունն ահաբեկ.
 Կարծեմ, թե նա էլ առելի մի ժամտալի գործ մտածել չէր հանդըզնի:

620 Ծունն Հադեսի տնից մի կերպ ես հանեցի և բերեցի նրկրի վրա.

Հերմեսն եղաւ ինձ ուղեկից և Աթենասն՝ աստվածուհին պայծառաշյա»:
Ասաց այդպէս, ասպա իսկույն նա ետ դարձաւ, գնաց, մտաւ

տունն Հադեսի:

Մինչ մնացի ես իմ տեղում՝ սպասելով, որ գուցե գան հոգիները

Այն քաջագուն հերոսների, որոնք նույնպէս կործանվել են

վաղ ժամանակ:

Եվ ես մարդկանց կտեսնեի աճող վաղեմի, սրտիս համար փափագատենչ,

Պիրիթոոսին ու Թեսևսին, աստվածների զավակներին այդ փառավոր:

Բայց նախքան այդ հավաքվեցին մեռյալները բյուրաքազում,

Աղմկեցին ահագնակի և ինձ պատեց գունատությունը սարսափի:

Մտածեցի, մի գուցե այժմ զորությունը Պերսեփոնի

630 Անդ առաքի հրեշտավոր դաժան գլուխը Գորգոնի,

Ոստի իսկույն ես ուղղվեցի դեպի նալն իմ, պատվիրեցի ընկերներին՝

Ծուտ բարձրանալ նալի վրա և կառանները արձակել:

Նրանք հապճեպ նալ բարձրացան, նստոտեցին նստիքներին.

Ալիքները նալը արագ ռդղեցին դեպ գետն, օվկիանոսն.

Նախ սլացաւ այն թիերով, ասպա քշեց հողմն ուղեկից ու բարեբեր:

Ե Ր Գ տ ա ս ն ե թ կ ու ե թ ո թ դ

ԾՈՎԱԼՔՆԵՐԸ. ՍԿԻԼԼԱՆ ՈՒ ՔԱՐԻԲԴԻՍԸ. ԱՐԵՎԻ ԵԶՆԵՐԸ

Եվ սլացալ մեր նալն այդպես, հասալ գետի, օվկիանոսի հոսանքներին:
Այնուհետև անպարագիծ ծովի կրծքում, հորդ ալիքները ճեղքելով,
Հասալ կղզուն Էական, ուր Արշալույսը առավոտյան իր տունն ունի,
Կացարանը: Այնտեղից է ծագում Արևը լուսաշող:
Արագընթաց նալը իսկույն դուրս քաշեցինք մենք դեպի ափ,

ալազի մեջ,

Այնտեղ ապա մենք ինքներս էլ ծովափ իջանք, ափը ծովի հսկերժագոչ
Ու շատ շուտով մենք քուն մտանք՝ սպասելով Արշալույսին աստվածային:
Իսկ երբ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Ես անհապաղ ընկերներիս սուաքեցի Կիրկեի՝ տունն,

- 10 Որ այնտեղից վերցնեն-բերեն նրանք դիակն Էլպեմորի:
Ապա իսկույն փալտ կտրեցինք ու թաղեցինք նրան ափին

այն բարձրաբերձ

Եվ ողբացինք լացուկոծով, հոսեց արցունքը դառնադառն,
Երբ մեռյալի գեներն ու դին հրկիզեցինք մենք ջերմեռանդ,
Դամբան-բլուր կառուցեցինք և կանգնեցինք նրա վրա մի կոթող սյուն,
Իսկ բլուրի բարձր գլխին մենք տնկեցինք թիակը իր:
Այդ ամենը կատարեցինք մենք մի առ մի, բայց Կիրկեին
Հայտնի դարձալ, որ Հադեսի տնից արդեն վերադարձել, եկել ենք մենք,
Ոստի իսկույն, հագուստն հագած, մեզ մոտ եկալ, իսկ ծառաներն
իր հետևից

Հաց բերեցին, ճոխ մսեղեն ու շողշողուն կարմիր գինի:

- 20 Եվ, կանգնելով այնտեղ մեր դեմ, այս խոսքն ասաց պերճ դիցունին
աստվածային.

«Հանդուգնե՛ր, որ կենդանի՝ տունը մտաք դուք Հադեսի. մահ կտեսնեք
Երկու անգամ, մինչ այլ մարդիկ մահանում են՝ մահ տեսնելով

յոկ մեկ անգամ:

Ահալասիկ կեր ու խմիչք վաչելեցեք, խմեք գինին այս մեղրահամ

Ու մնացեք այս օրն այստեղ, իսկ երբ ծագի Արշալույսը առավոտյան,
Ծամփա կընկնեք և կգնաք, ես ցոյց կտամ ձեզ ճանապարհը
մանրամասն

Եվ ամեն ինչ կհայտնեն ձեզ, որ, վերահաս, աղետաբեր
Խարդախության պատճառով՝ դուք չտուժեք անդ, ծովի վրա
կամ ցամաքում»:

Սասց այդպես, և լսեցինք մենք հնազանդ մեր սրտերով:
Այդպես ահա այդ օրն ամբողջ մինչ մայրամուտը արևի,
30 Վայելեցինք այնտեղ առատ մենք մտեղեն, այլև գինին անուշահամ:
Երբ մայր մտավ արևն արդեն, և խալարը սրտեց երկրին ամենուրեք,
Ընկերներս անդ քուն մտան մեր սև ճավի կառանների մոտ մեկնելված:
Այնժամ Կիրկեն, ձեռքս բռնած, ինձ սիրելի ընկերներից մի կողմ
տարավ,

Նստեցըրեց, ինքն էլ բազմեց դեմ-հանդիման, հարցմունք արեց,
Եվ ես նրան ճշմարտացի ու մի առ մի անդ պատմեցի՝ գործը ամբողջ:
Երբ որ լսեց, ինձ դիմելով այս խոսքն իսկույն ասաց Կիրկեն գերամեծար.
«Ուրեմն այդպես գլուխ եկալ ամենայն ինչ. այժմ արդեն պիտի լսես,
Ինչ որ սրտանց ես քեզ կասեմ. թող ինքն՝ աստված, քեզ խելացի,
խոհուն դարձնի:

Նախ պիտի դու ծովալքների մոտ ժամանես, որոնք իրոք
40 Գիտեն վարմել ու կախարդել բոլոր մարդկանց, ով որ գալիս է
նրանց մոտ:

Ով անտեղյակ ու պատճառով անգիտության՝ հանկարծ նրանց
անդ մոտենա

Ու չարաղետ ծովալքների թունդ երգերին նա ձայնալուր դառնա
հանկարծ,

Երբեք նրան, որպես իր տուն ետ եկողի, էլ չեն տեսնի
Կամ արտալի չեն ողջունի ո՛չ իր կինը, ո՛չ էլ մանուկ զավակներն իր,
Քանզի նրան ծովալքները, մարգում նստած, կը հմայեն երգով դյութիչ.
Մինչ նրանց շուրջ մարդկանց փառած ոսկորների և մաշկի մեծ
մի բլուր կա:

Բայց դու կղզուց հեռու մնա, իսկ ականջներն ընկերներիդ
Խցկիր փափուկ դու մեղրամոմ, որ չլսի երգն այդ ոչ ոք:
Իսկ դու կարող ես լսել այն, եթե միայն դու ցանկանաս,
50 Բայց քեզ մինչ այդ, ճավի վրա, կայմի ձողին թող պինդ կապեն,
Սակայն կանգնած, պարանները ամուր ձողին պարավանդած,
Մինչև որ դու, ծովալքների երգը լսած, հրճվես սրտանց:
Եթե խնդրես կամ պատվիրես ընկերներիդ, որ արձակեն քեզ
կապանքից,

Թող ավելի պիրկ ու ամուր քեզ պարանով այնտեղ կապեն,
Իսկ երբ կղզին ծովալքների հեռուն թողած, անցնեք արդեն,

Այնուհետև մանրամասն էլ չեմ պատմում, կարիք չը կա,
Թե ո՞ր մեկը այնտեղ քո դեմ եղած երկու ուղիներից պետք է ընտրես,
Դու ինքդ այդ լավ մտածիր, իսկ ես կասեմ այդ երկուսի մասին այսքան:
Անդ, մի կողմից գոռ ժայտերն են հուծկու կախված և սարավանդ,
60 Որոնց զարկվում են մեծագոչ, կապույտաչյա Ամփիտրիտի

ալիքներն հար:

Երջանկավետ աստվածները ժայտերը այդ հորջորջել են

«թափառածայո»,

Եվ չեն կարող դրանց մոտիկ թռչել անցնել ոչ թռչուններն, ոչ թուլասիրտ
Սղավնիներն, որոնք բերում են ամբրոսիա աստվածահայր

Զևս զգոնին,

Զի դրանցից մեկն ու մեկին անշուշտ շորթում է լերկ ժայռը

այդ սեպածայր,

Բայց փոխարենն՝ իսկույն հայրը առաքում է մեկ ուրիշին:

Արդ, մարդկային և ոչ մի նավ այնտեղից դեռ չի անցկացել՝ չվնասված,
Եվ դիակներն անթիվ մարդկանց ու տախտակները նավերի

լայն ծովի մեջ

Քշում, տանում են ալիքներն, աղետարար, ժանտ կրակը:

Սակայն անդուստ.մի օր անցավ ծովագնաց միայն մի նավ՝ Արգո նավը.

70 Որն, ամենքին հայտնի դարձած, վերադառնում էր Էետից արքայազոր:
Նույնիսկ և դա իսկույն պիտի զարկվեր խարակ այդ ժայտերին

ու խորտակվեր,

Եթե չօգներ նրանց Հերան, որ խիստ սիրում էր Յասոնին:

Անդ կա երկու մեծ լեռնածայո, մեկն հասնում է մինչև երկինք

լայնատարած

Եվ սրածայր գլուխ ունի. ու այն ծածկում են մշտապես

Մութ ամպերը, որոնք բնավ չեն հեռանում դրա գլխից

Ո՛չ ամառը, ո՛չ աշունքին, այլ գագաթն է խիտ ամպերով միշտ

քողարկված:

Դրա վրա մահկանացու մարդ չի կարող ո՛չ բարձրանալ և ո՛չ իջնել,

Թեկուզ ձեռքեր և հաղթ ոտքեր քսան-քսան նա ունենա:

Պարեխն է այդ չափազանց լերկ ու գահավեժ, կարծես իրոք

հղկված լինի:

80 Այդ ահավոր պարեխի մեջ կա մի քարայր խավարամած,

Որն ուղղված է դեպ արևմուտք, դեպի Էրեբն անդնդախոր:

Արդ, այդ տեղով քո խորափոր նավը քշիր, ո՛վ մեծափառ դու Ոդիսևս,

Եվ հազիվ թե կարողանա քաջահմուտ մի գետնաձիգ

Նետը նավից իր խոր՝ ձգել, հասցնել քարանձավին այդ լայնալիր:

Քարայրում այդ բնակվում է ժանտ Սքիլլան. հաշում է նա

քրստորմնաձայն,

Եվ նորածին շան լսկոտի ոռնոցին է միշտ նմանվում նրա ոռնոցն,

Իսկ նա ինքը մի այլանդակ, ժանտ ճիւղաղ է հրեշալոր:

Այդ, չի խնդա, ով որ նրան այնտեղ տեսնի, թեկուզ աստված էլ

նա լինի:

Տասներկու ոտք, թաթ նա ունի՝ բոլորն էլ գարշ, անքնական,

- 90 Երկարաձիգ վեց վիզ ունի, իսկ վզերին մի-մի գլուխ կա սուկալի,
Եվ ամեն մի երախի մեջ ատամներն են շարված անեղ ու եռակի՝
Միշտ ամրապինդ, չափազանց խիտ և մահաստիյոտ, մալիզ ու հոծ:
Այդ հրեշն է թաղված մարմնով իր՝ կիսով չափ այրում այն խոր
Եվ այնտեղից դուրս է ցցում սարսափելի գլուխներն իր դեպ անդունդը,
Որոնք, ժայռերն ստուգելով, ձուկ են որսում գալարվելով,
Բռնում, լափում են փոկերին, դելֆիններին և ծովի՝ այլ հրեշներին,
Որոնց իր մեջ, հազարներով, սնուցում է Ամփիտրիտեն անեղսագոյ:
Եվ չի կարող ոչ մի մալիորդ ցարդ պարծենալ, թե իր մալով նա անվնաս
Անցել է այդ ժայռի մոտով, քանզի ամեն մի գլուխը ժանտ հրեշի

- 100 Ծովագնաց նավի վրայից շորթում, տանում է դեպ քարայրը

մի-մի մարդ:

Ապա այնտեղ, ո՛վ Ոդիսևս, մի այլ պարեխ դու կտեսնես,

բայց ցածր է դա

Ու մոտիկ է մյուս ժայռին՝ տարածությամբ մեկ նետընկեց:

Իբրև գլխին բարձր աճում է ծաղկափթիթ, տերևազարդ մի թզենի.

Իսկ ժայռի տակ սուրբ Քարիբդիսն կլանում է մրրկահույզ ջուրը մթին,
Երեք անգամ խմում է նա ջուրն օրվա մեջ ու երիցս՝ ժանտ զգայուն:
Վա՛յ քեզ, եթե դու հանդիպես նրան այնտեղ, ջուրը այդպես կլանելիս.
Այնժամ նույնիսկ Պոսիդոնը երկրասասան քեզ չի փրկի այդ աղետից:
Լավ է, եթե Սքիլլայի ժայռի մոտով դու ընթանաս: Նրա մոտով
Արագապես դու սլացիր նավիդ վրա, քանզի բարվոք է առավել

- 110 Զրկվել իրոք նավիդ լոկ վեց ընկերներից, քան թե կորցնել

անդ բոլորին»:

Ասաց այդպես, և ես նրան խոսք ասացի ի պատասխան.

«Դու այս ասա, աստվածոհիդ, և ինձ պատմիր ճշմարտացի.

Եթե մի կերպ խույս տամ այնտեղ ես մահաբեր Քարիբդիսից,

Ես կվանե՞մ արդյոք մյուսին, երբ հարձակվի ընկերներիս վրա

հանկարծ»:

Այդ ասացի, և պատասխանն իսկույն ասաց պերճ դիցուհին

աստվածային.

«Հանդուգն, ալֆա՛ղ, կոիվ ու կազ ես փափագում, արի գործեր,

Զես ցանկանում զիջել նույնիսկ հավերժ անմահ աստվածներին:

Արդ, անմահ է ժանտ Սքիլլան, չարիք է նա անցնջելի, մի չարություն՝

Զարհուրելի և այլանդակ, անպարտելի, նողկ ու վայրագ:

- 120 Զի դիմանա նրան ոչ ոք, ոչ մի կորով, և փախուստն է միակ միջոցն:

Եթե հանկարծ այդ ժայռի մոտ դու դանդաղես, որ քո զենքով
ելնես կովի,

Համոզված եմ, որ այդ հրեշն ձեր կողմ կողովի իր գլուխներն
Ու ձեր մալից այնքան նորից մարդ կշորթի, որքան իրոք գլուխ ունի:
Ուստի անցիր դու սրբորնթաց, բայց աներկյուղ կանչիր միայն

Կրատեիսին՝

Մորը ահեղ Աքիլլայի, որ ծնել է մարդկանց համար այդ պատուհասն.

Նա է միայն, որ կարող է զսպել ուժգին հարձակումը նրա կրկին:

Այնուհետև կը ժամանես Թրիմակիե: Այնտեղ, բազում և բյուրակերպ,

Արածում են Արեգակի եզները և ոչխարները հույր ու պարարտ.

Յոթ ստվար եզնամախիր և նույնքան էլ՝ ոչխարների հոտ գեղեցիկ.

130 Ամեն մեկում հիսուն գլուխ: Բայց չեն աճում դրանք արդեն,

Չեն մահանում, դիցուհի՝ են հովիվները դրանց պահող՝

Գեղազանգուր միմիաները՝ Փաեթուսան և Լամպետին,

Որոնց ծնեց աստվածուհի պերճ Նեերան վառ Հելիոս-Հիպերիոնից:

Երբ որ նրանց այնտեղ ծնեց ու խնամեց գերամեծար մայրը սնող,

Բնակության նա առաքեց դեպ հեռավոր Թրիմակիե կղզին իսկույն,

Որպեսզի միշտ անդ պահպանեն հոր կորեղջյուր՝ եզները և ոչխարները:

Արդ, եթե դու, դարձիդ մասին մտահոգված, դրանց թողնես

ու ձեռք չտաս,

Այնժամ անշուշտ, թեպետ և միշտ աղետակիր, դուք կհասնեք

ձեր Իթակեն,

Սակայն եթե ձեռք տաս դրանց, գուշակում եմ քեզ պատուհաս,

140 Մահ ու կորուստ ընկերներիդ և քո մալին: Թեպետ մահից

դու խույս կտաս,

Բայց ետ կը գաս դու տարաբախտ ու անագան, զրկված բոլոր

ընկերներից»:

Ասաց այդպես, մինչդեռ ծագեց անդ Արշալույսը ոսկեզան,

Եվ հեռացավ դեպի կղզին աստվածային պերճ դիցուհին:

Դեպի նավը ես շարժվեցի, հորդորեցի ընկերներին,

Որ շուտ նրանք նավ բարձրանան և կառանները արձակեն.

Նրանք հապճեպ վեր բարձրացան, նստոտեցին նստիքներին:

Այդպես նստած՝ նրանք թիով ճեղքում էին կործքն ավեր ալիքների,

Մինչդեռ Կիրկեն, աստվածուհին գեղազանգուր, ահեղ, խոսուն,

Առաքեց մեզ ու ժիր մալին սկսկտուց, մեր ետևից ուժգին փչող,

150 Առագաստը ուղեցող քամին իբրև ընկեր և ողեկից:

Նստած էինք մենք մալի մեջ՝ տարբալորման ողջ աշխատանքը

կատարած,

Իսկ նավն արագ դեպի առաջ տանում էին նավախարը և մեղմ քամին:

Այդ ժամանակ ընկերներին ես դիմեցի սրտակոտոր ու արագի.

«Բարեկամներ, վայել չէ, որ միայն մեկը կամ թե երկուսը իմանան

Կամքն աստծու, որն ինձ հայտնեց այստեղ Կիրկեն՝ պերճ դիցունքին
աստվածային,

Ուստի ես այժմ ձեզ կը հայտնեմ, ահա վասիկ, որ իմանաք.
Մենք կկորչենք կամ կը փրկվենք կործանումից և օրհասից:
Նախ և առաջ նա պատվիրեց, որ խուսափենք ծովալքներից

աստվածային

160 Եվ չլսենք երգը նրանց, երգն՝ հմայիչ, ծաղկափթիթ մարգերի մեջ,
Այլ միմիայն հրամայեց, որ ես լսեմ նրանց երգերը կախարդիչ:
Դուք ինձ կապեք պինդ կապանքով, որ իմ տեղում անշարժ մնամ,
բայց և կանգնած,

Ամուր կայմին պարավանդված. ներքևի՛ց էլ ինձ պինդ կապեք:
Եթե խնդրեմ կամ պատվիրեմ, որ արձակեք ինձ կապանքից,
Էլ ավելի ամուր և պինդ կաշկանդեցեք պարաններով դուք ինձ կայմին»:
Այդպես ահա բացատրեցի ընկերներիս ամենայն ինչ,
Մինչ մեր նավը գեղեցկակերտ սուր սլացավ, հասավ կղզին
ծովալքների,

Քանզի հաշող հողմն էր օգնում: Բայց երբ հասանք, չքվեց քամին,
Ծուրջը տիրեց խաղաղ անդորրն անհողմության, և չքացան
աստծու կամքով

Հույզն ու հորձանքն ավելածման: Ծուրջը միայն ծովն էր փոված
անդորրավետ:

170 Եվ նավորդներն ոտքի ելան, վար բերեցին սուսգաստը իմ սև նավի,
Ծածկեցին ու դրեցին նավագոգում և, նստելով նստիքներից,
Եղևակերտ կոկ թիերով ճեղքեցին ջուրը փրփրալից:
Իսկ ես վերցրի մեղրամոմի գունդը իսկույն և սուր թրով
Կտրատեցի ու ձեռքիս մեջ կորովակի այն սեղմեցի:
Անմիջապես մոմը կակղեց, քանզի հզոր էր կորույը իմ ձեռքերի,
Այլև ուժը ճառագայթի, որ տալիս էր իշխանավոր Հիպերիոնը:
Մոմն այդ կարգով ես խցկեցի ականջները ընկերներիս,
Ապա նրանք ինձ կապեցին, կանգնած դիրքով՝ կապկպեցին
Ձեռ ու ոտս պատաններով, կաշկանդեցին կայմի ձողին:

180 Իրենք նորից նստոտեցին ու ճեղքեցին ճերմակ ալիքը թիերով:
Հապճեպ առաջ ընթանալով՝ այնժամ այնքան մենք մոտեցանք.
Որքան կանչող ձայնն է լսվում: Ծովալքները տեսան մեր նավն
արագընթաց,

Որ սլանում էր ալյաց մեջ, և սկսեցին նրանք հնչուն երգն հմայիչ.
«Ո՛հ, եկ, այստեղ, ո՛վ Ոդիսևս արժանագով, դու աքելյանց

փառք ու պարծանք,

Կանգնեցրու նավն, հանգստացիր, որպեսզի մեր երգը լսես հրաշագեղ.
Չէ՞ որ ոչ ոք, ոչ մի անգամ դեռ չի անցել այստեղ նավով իր սևաթուր՝
Առանց մեր երգը լսելու, երգը քաղցր մեր շուրթերի:

- Բանիմաց է մեզ լսողը և դեպի տուն մա պանում է ցնծալետ:
 Հայտնի է մեզ փորձանքները, որ կրել են Տրոյայի մոտ,
 190 Կամքով անմահ աստվածների, արգիացիք և տրոյացիք:
 Մենք լավ գիտենք՝ ինչ կա, չկա երկրի վրա բազմապատուղ»:
 Այդպես ասում էին նրանք երգերի մեջ քաղցրահնչյուն,
 Ուզում էի սրտանց լսել: Պատվիրեցի ընկերներին ինձ արձակել,
 Ուստի հոնքով մշան արի, բայց ավելի ուժգին նրանք աշխատեցին,
 Իսկ Եվրիլոքն ու Պերիմեդն անդ վեր կացան իսկույն ևեթ
 Ու կապեցին չվաններով ինձ առավել ամուր և պինդ:
 Երբ որ այդպես մեր մավն արագ պանալով կղզին անցավ,
 Եվ բնավին էլ չէր լսվում ծովալքների երգն ու ձայնը,
 Սիրանվեր ընկերներս այնտեղ իրենց ականջներից
 200 Մոմն հանեցին անմիջապես և ապա ինձ արձակեցին իմ կապանքից:
 Իսկ երբ կղզուց մենք հեռացանք, ես դեմառդեմ մի ծովս տեսա
 Եվ լեռնաչափ, ժանտ ալիքներ ու լսեցի ահեղ թնդյուն:
 Սարսափեցին ընկերներս, և վաչր ընկան նրանց ձեռքից թիերն իսկույն:
 Թնդաց հանկարծ հուզված ծովի հորձանքն ահեղ, և կանգ առավ
 մավը այնտեղ,
 Քանզի նրան ալկա առաջ չէին մղում թիերն երկայն:
 Ես շարժվեցի մավի վրա, հորդորեցի ընկերներին սարսափահար,
 Մոտենալով ամեն մեկին՝ խոսք ասացի գորովալիր.
 «Սիրելիներ, չկա աղետ, որին լինենք մենք անծանոթ,
 Մինչ աղետն այս մեծ չէ բնավ կամ առավել սարսափելի, քան այն,
 երբ մեզ
- 210 Կիկլոպն ահեղ ու ժանտագույն խոր անձավում իր մոտ փակեց,
 Բայց այնտեղից մենք, շնորհիվ իմ քաջությանն հնարագետ և իմ խելքի,
 Ազատվեցինք, և դուք, կարծեմ, չեք մոռացել դեռ գործը այդ:
 Ահավասիկ, ինչ որ հիմա ձեզ պատվիրեմ, հնազանդվեք դուք իմ
 խոսքին:
 Թիավարներ, նստիքներին ամուր նստած, ձեր սրածայր պինդ թիերով
 Դուք ճեղքեցեք ծովի բուռն ալիքները. գուցե և Զևսն այժմ օգնի մեզ,
 Որ խուսափենք սպառնալի այս վտանգից ու հեռանանք գեթ անվնաս:
 Իսկ քեզ ահա, ո՛վ մավավար, ես տալիս եմ պատվերը իմ.
 Սրտումդ այն ամուր պահիր, զի վարում ես դեկը մավի այս գոգավոր:
 Լեռնանման ալիքներից և այս ծխից հեռու պահիր դու մավը մեր,
 220 Ուղիղ դիմիր դեպ ժայռը այն, բնավ մի՛ թող, որ ծովի մեջ
 Այն աննկատ շեղ պանա, զի այլապես մահվան կտաս մեզ անխնա»:
 Այդպես ահա ես ասացի, և, հնազանդ, նրանք իմ խոսքը լսեցին,
 Բայց չասացի Սքիլլայի մասին ոչինչ, այդ անխուսափ աղետը ժանտ,
 Որ ավելի չահաբեկվեն ընկերներս ու թիերը վաչր չձգեն
 Եվ, խուճապով, սև մավի մեջ, նրա ներսում չթաքնվեն:

Նկ. 5. Ողիսեսի նավը լողում է Սիրենների կղզու մոտով
(նկար սափորի վրա):

Սակայն այնժամ հուշժ խիստ պատվերը Կիրկեի ես մոռացա.

Չէ՞ որ նա ինձ խորհուրդ տվեց, որ չգիմվեմ և իմ զենքով հանդես չգամ:
Մինչ ես զենքերն իմ փառավոր արագալսեա այնժամ հագա, ձեռքս առա
Երկայնաստվեր երկու միգակ ու կանգնեցի նավաբթին.

- 230 Կարծում էի, որ հենց այդտեղ հանդես կգա ժանտ Սքիլլան ժայռաբնակ,
Որ մահաոխթ աղետ բերի ընկերներին իմ տարաբախտ,
Բայց նշմարել նրան բնավ չկարեցա, և հոգնեցին աչքերը իմ՝
Այն միգապատ ժայռի կողմը ակնկառույց, հար նայելուց:
Արցունքի մեջ ու վշտացած՝ մենք, լող տալով, անցնում էինք

կաժանը այդ:

Անդ մի կողմից Սքիլլան էր, իսկ մյուս կողմից աստվածագոր և ահարկու
Քարիթդիսն էր գոռ կլանում աղի ջուրը ծովատարած:

Ամեն անգամ, երբ զգալուում էր ջուրը նա, հանց կրակին դրված կաթսա,
Ամբողջ ծովը, պղպըջալով, եռում էր խիստ, աղմկալի,
Փրփուրն հուծկու թռչում, ծածկում էր գագաթները ժայռերի:

- 240 Երբ կլանում էր ջուրն աղի, ծովը ներքուստ, ամբողջովին,
Թվում էր խիստ ալեկոծման ու վիթխարի եռոցի մեջ,
Եվ թնդում է ժայռի ջուրքը աղմուկն ահեղ. երևում էր ծովի տակից
Կապույտ ալազն: Մինչ ընդգրկեց դալուկ սարսափն ընկերներին,

Կարծես կանգնած մահական հանդեպ՝ ահաբեկված նայում էինք
Քարիբբիսին,
Եվ հենց այդտեղ, այդ միջոցին, ժանտ Սքիլլան նավի միջից

իմ գոգավոր

Հանկարծ բռնեց ու հափափեց իմ կորովի վեց թիավար ընկերներին:

Երբ ետ դարձա, որ գեթ նայեմ ընկերներին ու իմ նավին,
Տեսա նրանց միայն ձեռքերն ու ոտքերը, բայց վեր հանած:

Ծշում էին նրանք այդպես և ինձ կանչում անվանապես, վերջին անգամ՝

250 Սրտերում լի աղեխարշանք, այլև վերջին վիշտն ո՛ր ցավը.

Ուղիղ ինչպես ձկնորսը անդ, կանգնած ծովի ժայռոտ ափին,

Երկայնագույն իր կարթի հետ ծովն է նետում խաբուսիկ խայծ

Ու դաշտային եզան եղջյուր, հանց մի թակարդ մանր ձկանց,

Ապա դրանց, դուրս քաշելով, վերցնում է նա և շարտում դեպի ցամաք,

Այդպես նրանք անդ ժայռերին շարտվեցին, մինչդեռ հրեշը դժնդակ

Անձավի մեջ այնժամ նրանց հոշեց, լափեց, երբ որ նրանք

Ծշում էին և, իմ կողմը ձեռք կարկառած, կանչում էին ինձ օգնության:

Ես աղետներ շատ եմ տեսել՝ ծովային բյուր ճամփաներով թափառելիս,
Բայց աղետն այս խստագույնն էր ու ծայրահեղը, որ տեսա

ես իմ աչքով:

260 Ահավասիկ, երբ մենք անցանք ժայռերը այդ և ահավոր

Քարիբբիսին ու Սքիլլային, հասանք կղզին այն գեղեցիկ,

աստվածային:

Այնտեղ էին Հիպերիոն Հելիոսի խոտաճարակ, լայնաճակատ,

Գեղեցկափայլ եզները և բյուր ոչխարներն ու այծերը:

Ես, տակավին ծովում, հեռու, իմ գոգավոր սև նավի մեջ,

Լավ լսեցի զիլ բառաչը դեպի գոմերն արդեն քշվող պերճ եզների

Եվ մայունը ոչխարների, ապա իսկույն ես հիշեցի տեղին խոսքը

Թեբացի կույր կանխագուշակ Տիրեսիասի և Էացի պերճ Կիրկեի,

Որը նույնիսկ իրավացի ու խստորեն ինձ պատվիրեց

Չիջևանել մարդու համար ակնապարար Հելիոսի կղզու վրա,

270 Ուստի հիմա, սրտահառաչ խոսք ասելով, ես դիմեցի ընկերներին.

«Ինձ լսեցեք, աղետակիր իմ ընկերներ, որպեսզի ձեզ

հալածեն ես այժմ

Պատվերները թեբեացի կույր գուշակող Տիրեսիասի

Եվ Էացի պերճ Կիրկեի, որն հիրավի հրամայեց ինձ խստաբար՝

Չիջևանել մարդու համար ակնապարար Հելիոսի կղզու վրա,

Քանզի ասաց, որ մեր գլխին չարադաժան մի մեծ աղետ կթափվի անդ,

Ուստի սև նավն հեռու պահեք դուք այդ կղզուց՝ և լող տվեք մի այլ

կողմով»:

Այդպես այնտեղ ես ասացի ու խորտակվեց սիրած սիրտը ընկերներին,

Եվ անհապաղ Եվրիլոթոսն ահեղ խոսքով ինձ առարկեց.

«Ո՛հ, ժանտագույն դու Ռդիսևս, որ լցված ես միշտ եռանդով
անչափ ու մեծ.

280 Անխոնջ եմ քո անդամները, որոնք, կարծես, երկաթից եմ միայն
ձուլված:

Անքնությամբ և խոնջանքից այսպես տանջված ընկերներիդ
Թույլ չես տալիս, որ ոտք դնեն երկրի հողին, որ գեթ հմար
գտնեն այնտեղ,
Ծովապարտիակ կղզու վրա, գոնե ընթրիքն համեղահամ պատրաստելու:
Ուստի հիմա ստիպում եմ՝ դու մթագույն այս գիշերով
Հող տալ, անցնել կղզուց հեռու և թափառել լայնածավալ ծովերի մեջ:
Մինչդեռ գիշերն եմ միշտ ծագում ժանտ հողմերը, խորտակիչները
նավերի.

Ինչպե՞ս արդյոք մենք խուսափենք կործանումից անագորույն,
Երբ վրա տա և հարձակվի հանկարծակի փոթորիկը ժանտ հողմերի՝
Չոր Նոտոսի և Զեփյուռի, որ փչում եմ դեմ-հանդիման: Դրանք եմ, որ
290 Խուռակում եմ ծովում նավեր, նույնիսկ ընդդեմ աստվածների
անմահ կամքի,
Ուստի եկեք հնազանդվենք այս սրընթաց մութ գիշերին,
Որ գեթ այստեղ պատշաճ ընթրիք մեզ պատրաստենք, այլև մնանք
մեր նավի մոտ,
Իսկ լայնալիք ծովով ապա ճամփա կընկնենք վաղ առավոտ»:
Այդպես ասաց Եվրիլոքոսն, և այդ խոսքը հավանեցին մյուս ընկերներն:
Այնժամ արդեն ես հասկացա, որ աստվածն է մեզ հորինում
ժանտ աղետներ

Ու, դիմելով իսկույն նրան, խոսքն ասացի ես թևաւոր.
«Եվրիլոքոս, այստեղ հիմա մեռակ եմ ես, և դուք բռնի մեղում եք ինձ,
Սակայն եկեք և երդվեցեք դուք բոլորդ մեծ երդումով հզորագոր,
Որ եթե աստ տեսնենք նավսիրը եզների կամ մեծ խաշիկը ոչխարի,
300 Չեք մորթոտի դուք բնավին, իբրև հանցանք մի՛ չարաշուք,
Ոչ մի հատ եզ, ոչ մի ոչխար, այլ, եղածով քավարսրված,
Կը վայելեք ուտեստը մեր, որ մեզ տվեց անմահ Կիրկեն
այն ժամանակ»:

Այդ ասացի, և պատվերին այդ համաձայն՝ նրանք իսկույն
երդում կերան:

Երբ երդվեցին նրանք այդպես ու երդումը կատարեցին,
Ամբակառույց ու գոգավոր նավն ուղղեցինք դեպ խորափոր նավակայան,
Դեպի քաղցր ջրի ափը: Եվ դուրս եկան ընկերներս նավից իսկույն,
Հալածեալ ընթրիք պատրաստեցին ճարտարակի, հաջողությամբ:
Երբ հագեցան կերուխումով, որքան սիրտն էր փափագում այդ,
Սկսեցին լացուկոծով արդեն հիշել ընկերներիս սիրատենչիկ,

310 Որոնց լսեց ժանտ Սկիլլան՝ անակնկալ նավի միջից փախցընելով:

Երբ որ այդպէս ջալլում էին, նրանց աչքին քունը իջավ քաղցրանուշիկ:
Մինչ գիշերվա մեկ երրորդն էր լոկ մնացել, երբ աստղերը մթագնեցին,
Եվ բորբոքեց ամպահավաք Զևսը հանկարծ զարհուրելի մի փոթորիկ,
Մի պտտահողմ, և ամպերով ծածկեց համայն ծովն ու երկիրն:

Անպարագիծ, խոր երկնքից այնժամ իջավ ու տարածվեց մթին գիշեր,
Իսկ երբ ծագեց ճանաչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Նավը, իսկույն ներս քաշելով, կառանեցինք քարանձավի մոտ խորափոր,
Ուր հավաքվում էին անմահ նիմփաները՝ հեզ, չքնաղ պար կատարելու:
Իսկ ես ժողով գումարեցի, ապա նրանց այնտեղ այսպէս ես ճառեցի.

320 «Բարեկամներ, արագընթաց մեր նավի մեջ խմիչք, ուտեստ

տակավին կա,

Ուստի հեռու դուք մնացեք այդ եզներից, որ չտուժենք մենք

այժմ այստեղ.

Զքնաղ եզներն, հույր ոչխարներն պատկանում են Հելիոսին հզոր արքա,
Մեծ Աստղծուն, որն ահեղ է, ամենալուր, ամենատես»:

Այդպէս նրանց ես ասացի, հնազանդվեց նրանց հոգին կորովագույն:

Մինչդեռ փչում էր ողջ ամիս Նոտոսն անդուլ, և բացի այդ

Զեր բարձրանում ոչ մի այլ հողմ: Ծնչում էին միայն Նոտոսն ու Եվրոսը:

Եվ արդ, նրանք, քանի դեռ կար անդ կերակուր և մուգ գինի,

Մտահոգված կլանքի մասին, ժուժկալաբար ձեռք չը տվին պերճ

եզներին:

Սակայն շուտով, երբ սպառվեց պաշարն ամբողջ և պարենը նավի վրա,

330 Սկսեցին նրանք շրջել և ամենուր որս որոնել:

Որսում էին թռչուն ու ձուկ և ամեն բան, ինչ որ ընկներ ձեռքը իրենց,

Քաղցը ճնշում էր սաստկապէս, և քերվում էր որովայնը նրանց արդեն:

Այդ ժամանակ ես դուրս եկա դեպի կղզին՝ աղոթելու աստվածներին,

Որ նրանցից մեկն ու մեկը գեթ բաց աներ ճանապարհն իմ վերադարձի:

Այդպէս անցա կղզու վրա, բայց մոռացա ընկերներին:

Անդ հողմերից պատսպարված մի տեղ գտա, ուր լվացի ձեռքերը իմ

Եվ կանչեցի այնտեղ բոլոր աստվածներին, որոնք տեղ են Օլիմպոսին,

Բայց անմահներն իմ աչքերին այդ վիճակում քուն ցանեցին

քաղցրանուշիկ,

Իսկ Եվրիլոքն ընկերների առաջ, այնտեղ, նյութեց խորհուրդը չարաղավ.

340 «Խոսքս լսեք, ո՛վ սիրելի, աղետակիր իմ ընկերներ,

Մահկանացու դժբախտ մարդուն սոսկալի է ամեն տեսակ մահը իրոք,

Մինչդեռ սուից մահանալը թշվառագույնն է ամենից:

Ուստի եկեք քշենք եզները լավագույն, պարսարտ եզները Հելիոսի,

Բերենք, զոհենք լայնատարած երկնքի տեղ աստվածներին,

Եվ եթե մենք հասնենք մի կերպ մեր Իթակեն, սիրած երկիրը հայրենի,

Անդ վե՛ն տաճար անմահ պատվին Հիպերիոն Հելիոսի մենք կկանգնենք,

Ու նրա մեջ կդնենք բոլոր մեր ընծաները թանկարժեք:

Իսկ եթե նա, խիստ զայրացած, հանուն պարարտ, բարձրաեղջյուր
իր եզների,
ծանկա մալը մեր խորտակել, և համամիտ լինեն նրան մյուս
աստվածներն,

350 Պատրաստ եմ ես, սուզվելով, խորքն հուժկու ալյաց, վերջ տալ կյանքիս,
Քան թե մնալ այս ամայի կղզու վրա և մահամերձ տանջվել սովից»:
Այդպես ասաց Եվրիլոքոսն, և այդ խոսքը հավանեցին ընկերները:
Ու քեցին նրանք իսկույն Հելիոսի պարարտ եզներն, որոնք այնտեղ,
Սևակտուց մավին մոտիկ, քաղցր արածում էին մարգի խոտը համեղ.
Ամենալավ, լայնաճակատ և կորեղջյուր եզներն էին դրանք փարթամ:
Իսկույն նրանք շրջապատեցին պերճ եզներին, աղոթեցին

աստվածներին,

Ապա նրանք անդ քաղեցին թարմ տերևներ հսկա կաղնուց
բարձրասաղարթ,

Քանզի չկար ճերմակ գարի մավի վրա ճարտարակերտ:

Արդ, երբ նրանք աղոթեցին, մորթոտեցին ու քերթեցին եզները այդ,

360 Կտրատեցին ազդրերն ապա և ծածկեցին ճարպով թանձր

ու կրկնաշերտ,

Իսկ արտաքուստ դրանց վրա սեղմ դարսեցին մնացորդ միսը

կտրատված,

Սակայն չկար կարմիր գինի, որ ցողեին այդ զոհմունքին հրաբորբոք.

Փոխարենը ջուր ցանեցին, հետո դարձան ու փորոտին խորովեցին:

Մինչ փորոտին նրանք կերան այն ծամամակ, երբ այրվեցին

ազդրերն արդեն,

Իսկ մյուս միսը մանրացրին ու հագցրին շամփուրներին,

Միայն այնժամ իմ աչքերից քաղցրանուշիկ քունն հեռացավ:

Ես շարժվեցի ու գնացի դեպ մավն արագ, դեպի ասիունքն հուզվող ծովի:

Արդ, երբ արդեն ես մոտեցա անդ մեր մավին սևակտուց,

Իսկույն ևեթ ես զգացի վառվող ճարպի ճենճերահոտը թարմաշունչ,

370 Ապա բարձր հեկեկացի ու կանչեցի հավերժ անմահ աստվածներին.

«Զևս հայր, և դոսք, ո՛վ աստվածներ հավերժակյաց ու երկնային.

Դժբախտության համար միայն իմ աչքերին քուն ցանեցիք

քաղցրանուշիկ,

Մինչ ընկերն իմ, անդ մնալով, կատարել է չարադաժան ոճիրը այս»:

Այնժամ իսկույն պերճ Լամպետինն նրբահագուստ, որպես բանքեր,

թռավ, հայտնեց

Հիպերիոն Հելիոսին, որ մենք նրա պարարտ եզներն սպանեցինք:

Իսկ նա, սրտով խիստ քինահույզ, աստվածներին իսկույն դիմեց

և այս ասաց.

«Զևս հայր, և դոսք, այլ աստվածներ հավերժակյաց, երանավետ.

Պատիժ տվեք դուք շուտափույթ ընկերներին Ոդիսևսի Լաերտածին,

Իմ եզները կոտորեցին նրանք՝ այդպես ամբարտավան, հանդգնաբար.
380 Իմ եզներով հրճվում էի ես՝ ելնելով դեպի երկինքը աստղազարդ
Ու երկնքից, պտույտ տալով, ետ դառնալիս դեպի երկիր:
Եթե նրանք պատշաճ պատիժը չստանան, հանց հատուցում,
Ես ցած կիջնեմ տունն Հադեսի և իմ լույսը կտամ միայն մեռյալներին»:
Ամպահավաք Ջևաը նրան պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ո՛վ Հելիոս, դու տակավին շարունակիր պայծառ լույս տալ

անմահներին

Ու կենարար երկրի վրա մահկանացու մահ մարդկանց,
Իսկ ես շուտով շողշողենի իմ կայծակով արագ մավը Ոդիսևսի
Կը ջախջախեմ, ջարդուիշուր կանեմ այնտեղ, մուգ ծովի մեջ»:
Այդքանը ես անդ լսեցի գեղազանգուր Կալիպսոյից: Նա ինձ ասաց,

390 Որ իբրև թե ինքն իմացել է Հերմեսից՝ ուղեցույցից:
Երբ ես արդեն վերադարձա, հասա մավին ու ծովափին,
Կշտամբեցի խստիվ նրանց՝ ամեն մեկին մոտենալով առանձնակի,
Բայց ոչ մի ելք արդեն չկար, քանզի եզներն էին արդեն անդ

կոտորված,

Հանուն որոնց աստվածները մշանակիր մի նոր հրաշք ցույց տվեցին.

Մորթիները շարժվեցին, միսը, զարկված շամփուրներին,

Հանկարծ սկսեց թունդ բառաչել, կարծես իրոք ձայնն էր հնչում

անդ եզների:

Մինչ ընկերներն իմ սիրելի այնուհետև վեց օր այնտեղ խնջույքի մեջ

Ուտում էին միս եզների արեգական՝ միշտ լավագույնը ընտրելով:

Իսկ երբ Ջևաը Կրոնոսյան շնորհեց օրը յոթերորդ,

400 Ու դադարեց միանգամայն հողմն ու մորիկը մոլեգին,

Մենք անհապաղ մավ մտնեցինք ու շարժվեցինք լայնատարած

մուգ ծովի մեջ:

Կայմը իր տեղը տնկեցինք և սալիտակ մեր առագաստը պարզեցինք:

Կղզուց այդպես մենք հեռացանք, մինչդեռ արդեն չէր երևում

երկիրն իսպառ,

Ու մեր չորս դին այնժամ կային երկինքն ու ծովն հայտերևակ:

Եվ արդ այնտեղ Կրոնոսյանն հանկարծակի մի մթագույն,

թույրաթուխ ամպ

Նետեց մեր սև մավի վրա: Խիստ մթագնեց ծովն ամպի տակ,

Բայց սլացավ դեպի առաջ մավը արագ, թեպետ և շատ

կարճ ժամանակ.

Քանզի իսկույն, մոռնալով, փչեց Ջեփլոուն ահագնակի,

Մրրիկն ուժեղ զարկեց, խզեց զուգ կառանները մեր կայմի,

410 Ցած գլորվեց կայմը իսկույն, և մավի ներսն ապա թափվեց մավասարքը:

Գահավիժող կայմը զարկվեց ուղիղ գլխին մավավարի,

Զարդեց, փշրեց նրա գլուխն և ոսկորներն ամբողջովին.

Նալի վրայից նա շեշտակի, հանց մի սուգակ, գահավիժեց խորքը ծովի,
Եվ բաժանվեց իսկույն և եթ նրա հոգին ոսկորներից:

Զևան ահռելի վերուստ թնդաց ու որոտաց և կայծակով զարկեց նավին.
Յնցվեց նավը ու դողդողաց՝ խորտակվելով Զևսի ահեղ

շանթ-հարվածից

Եվ ծծումբի հոտով լցվեց: Ընկերներս թափվեցին ցած

Մեր սևաթույր նավի շուրջը, հորդ ալյաց մեջ՝ նմանվելով ագռավների:
Նրանք այնտեղ գալարվեցին. աստվածն այդպես զրկեց նրանց

վերադարձից:

420 Ես տակավին քայլում էի նավիս վրա, մինչ մրրիկը պոկեց նավի
Ողնափայտը իր կողերից, որը սահեց ալիքների մեջ՝ մերկացած:
Ընկած կայմը դեռ կպած էր ողնափայտին. դրա վրա կար մի կառան,
Որը գործված էր ամրապինդ եզան կաշուց: Այդ կառանով ես պոկեցի
Ողնափայտն ու կայմը երկար և կցեցի այդ երկուսը իրարու հետ:
Դրանց վրա մի կերպ նստած՝ ես թշվեցի անդ ծովահույզ հողմի շնչով:
Հանկարծ այնժամ լռեց Զեփյուռն, հանց մոլեգին մի փոթորիկ,
Փչեց Նոտոսն արագահոս, սիրտս լցրեց ստրջանքով նա դառնադառն.
Մի գուցե ինձ թշի, տանի դեպ Քարիբդիսը կործանիչ:

Ամբողջ գիշերն հորդ ալիքներն ինձ թշեցին, իսկ երբ ծագեց ալեկ վառ,

430 Ես ահարկու Սկիլլայի, Քարիբդիսի քարածայրին արդեն հասա:

Մինչ հրեշը կլանում էր այդ միջոցին ջուրը աղի և ծովածուխ,

Ես անհապաղ վեր ցատկեցի ու բռնեցի թզենու ճյուղը բարձրաբերձ,

Ապա այդպես ծառից կախված ես մնացի, հանց մի չղջիկ:

Ոչինչ չկար ինձ հենակետ, որ գեթ ոտքով ամուր կանգնեմ կամ

վեր ելնեմ,

Քանզի նրա արմատները թաղվել էին ներքև, խորքը,

Մինչդեռ ճյուղերը բարձրուղեշ դարձել էին Քարիբդիսին մի հովանի:

Կախված էի՝ սպասելով, որ հրեշն այդ գերանները պիտ գգայոի,

Թեպետ սաստիկ ուզում էի, սակայն դրանք հայտնվեցին անդ անագան:

Ուղիղ ինչպես դատավորը, որ քննելով վիճող մարդկանց գործերը բյուր,

440 Դուրս է գալիս իր ատյանից՝ ընթրիքն համեղ վալելելու,

Փորի միջից Քարիբդիսի երկար կայմը ու ողնափայտը դուրս եկան:

Ես պոկեցի իմ ձեռքն ու ոտը վերևից, որ վայր ընկնեմ ուղիղ ներքև,

Ու նետվեցի ես առնթեր երկայնաձիգ գերաններին, նրանց միջև:

Անդ ցատկեցի նրանց վրա և սկսեցի ձեռքերովս թիավարել:

Էլ չթողեց աստվածների ու մարդկանց հայրն, որ Սկիլլան նկատի ինձ,

Ես այլասես չէի կարող անդ խուսափել չարադաման իմ օրհասից:

Ուղիղ ինձ օր քաշթշվեցի ես ծովի մեջ. տասներորդ օրը, գիշերով,

Դեպի կղզին այն՝ Օգիգիե աստվածները ինձ նետեցին,

Ուր ապրում է պերճ Կալիպսոն. գեղեցկաձայն ու վարսագեղ

աստվածուհին

450 Ինձ հոգատար անդ փայփայեց, բայց ինչո՞ւ եմ պատմում քեզ այդ.

Չէ՞ որ երեկ, դեռ քո տան մեջ, այդ ամենը ես պատմեցի

Քեզ ու վսեմ քո թագուհուն, մինչ ինձ համար այժմ, հարկավ,

Անահաճո է կրկին պատմել այն, որ արդեն պատմվել է:

Ե ր գ տ ա ս ն ե ր ե ք ե ր ո ր դ

ՈՂԻՄԵՎԱԸ ՓԵԱԿՆԵՐԻ ՈՒՂԵԿՑՈՒԹՅԱՄԲ ԺԱՄԱՆՈՒՄ Է ԻԹԱԿԵ

Այդպես ասաց լուռության մեջ՝ նրանք բոլորն անխոս էին՝
Լցված խորունկ հիւսկով ասարանքում ստվերախիտ:
Նրան այնժամ պատասխանեց և խոսք ասաց Ալկինոսը:
«Քանի որ դու, ո՛վ Ողիսես, այժմ եկել ես ասարանքն իմ
Պղնձաշեն, բարձրակտուր, անշուշտ հիմա, կարծում եմ ես,

ես կը գնաս

Դու անարգել, անարհավիրք, թեպետ շատ ես կրել տանջանք

ու պատուհաս:

Եվ այժմ ահա ձեզ եմ դիմում ես իմ խոսքով, ձեզ բոլորիդ,

Որ սովոր եք այս իմ տան մեջ ըմպել գինի միշտ հրաշեկ,

հանց մեծարանք,

Նաև լինել լավ ունկընդիր վեհ երգիչի պերճ երգերին:

- 10 Հյուրի համար այս սնդուկում՝ գեղեցկափայլ ու ողորկված,
Արդեն դրված են զգեստներ, ճարտարակերտ ոսկեղեններ և ընծաներ,
Որ բերել են իբրև նվեր փեսայները խորհրդական:

Եկե՛ք ձոնեք ամեն մեկս և մի-մի սան ու մեծագույն եռոտանի,

Իսկ ես դրանց փոխարենը՝ հետո ազգից տուրք ու հարկեր կհավաքեմ:

Ծառ դժվար է մեկի համար միանգամից տալ այդպիսի պերճ նվերներ»:

Այդպես ասաց Ալկինոսը, հավանեցին այդ խորհուրդը բոլորեքյան:

Ապա նրանք ցրիվ եկան, ամեն մեկը իր տուն գնաց քուն մտնելու:

Իսկ երբ ծագեց խոր խավարից ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,

Նրանք իսկույն շտապեցին դեպի նավը՝ տանելով պերճ պղինձն ամուր:

- 20 Սուրբ զորությունն Ալկինոսի՝ նավը նայեց, նստիքների տակ, ամենուր
Տեղավորեց նվերները փեսայների և ստուգեց նա խնամքով,

Որ թիավար նավորդներին չխանգարեն, երբ թիերը ծովը թակեն:

Բոլորն ապա տունը եկան Ալկինոսի և սարքեցին մեծ խրախճանք:

Սուրբ գործությունն Ալկինոսի մորթել տվեց մի սլարարտ եզ

Արանց համար

Եվ Կրոնոսյան, ամպրոպային Ջևսի համար, որ թագավորն է ամենքի:

Ազդրերն արագ խորովեցին, խրախճանքում գերապայծառ

Հրավում էին հոգեզվարճ: Իսկ Արանց մեջ մարդկանց սրտին մեծարելի
Վեհ երգիչը՝ աստվածախոս Դեմոդոկը, երգն էր հնչում սքանչելի:

Բայց Ոդիսևսն հաճախ թեքում էր գլուխն իր դեպի արևն.

փափագում էր,

30 Որ շուտափույթ նա մայր մտնի, քանզի տենչում էր անհապաղ

ճանապարհվել,

Ինչպես գեղջուկն է շտապում դեպի ընթրիքն իր ցանկալի: Ամբողջ օրը
Նրա արտի մեջ նորահերկ սևեզները քաշում էին գութանն ամուր.

Եվ նա հիմա, արտատրոփ սպասելով, որ մայր մտնի արևն իսկույն,

Մեծափափագ շտապում է շուտ ընթրելու, և իր ծնկներն են դողդոջուն:

Ոդիսևսն էլ, երբ մայր մտավ լույս արևը, խնդաց իսկույն արտակարոտ

Եվ թիասեր փեակներին նա բարբառեց, այսպես խոսեց՝

Նամանավանդ խոսքն ուղղելով գործությանը Ալկինոսի.

«Ալկինոս, որ մարդկանց մեջ գերհոշակ ես ու մեծափառ,

Հեղո՛ւմ արեք անմահներին և ինձ շուտով ճանապարհեք, որ ես գնամ,

40 Արդ, ո՛ղջ լերուք, կատարվեց այն, որ փափագում էր իմ հոգին

կարոտալի.

Արդեն սլարաաստ են նավն արագ, պերճ ընծաներն: Ո՛հ աստվածներ

օլիմպակյաց,

Այժմ եղեք դուք բարեհաճ, որ գեթ շուտով ես տուն դառնամ

Եվ անվնաս գտնեմ կնոջն իմ անբասիր, այլև մարդկանց սիրակարոտ:

Իսկ դուք այստեղ բարո՛ւ մնաք գերամեծար ձեր կանանց հետ

Ջեր որդոց հետ: Թող շնորհեն անմահները ձեզ բարիքներ ամեն տեսակ,

Թող գեթ՝ պահեն աղետներից ձեր ազգն հավերժ աստվածները

երկնաբնակ»:

Ասաց այդպես, Արանք բոլորն, հավանելով խոսքերը այդ,

Քանզի խոսեց իրավացի, որոշեցին հյուրին հապճեպ ճանապարհել:

Մինչ բանքերին այդ ժամանակ այս խոսքն ասաց գործությունը

Ալկինոսի.

50 «Ո՛ւ Պոնտոնոս, խառնի՛ր գինին խառնարանում և բաժանի՛ր

իմ հարկի տակ

Դու բոլորին, որպեսզի մենք, աղոթելով աստվածահայր Ջևս զգոնին,

Հյուրին հաշոդ ճանախ դենք դեպ սիրելի իր երկիրը, դեպ հայրենիք»:

Ասաց այդպես, և Պոնտոնոսն ոտքի կանգնեց, խառնեց գինին

այն մեղրանուշ

Ու բաժանեց ամեն մեկին: Այդպես Արանք յուրաքանչյուրն իր տեղն

բազմած,

Կատարեցին իսկույն ուղում երկնքի տեր աստվածներին:

Այնուհետև ոտքի ելավ Ռոփսուսը աստվածային

Եվ ընդձեռնեց Արեւտին ընդակն իսկույն կրկնահատակ,

Ապա, նրան նա դիմելով, ասաց այս խոսքը թեւովոր.

«Ողջ լեր, խնդա դու հավիտյան, վեհ թագունիդ, մինչև որ գա

60 Ծերությունը և օրհասը, որ վիճակված են միշտ մարդկանց:

Հրճվիր ընդմիշտ այս հարկի տակ, զավակներիդ հետ միասին,

Ամբողջ ազգի և Ալկինոոս թագավորի հետ գերակա»:

Այդպես ասաց Ռոփսուսը աստվածազարմ և դուրս եկավ՝

շեմքն անցնելով:

Իսկ Համբերին հրամայեց վեհ զորությունն Ալկինոոսի՝

Առաջնորդել դեպ ճեպընթաց նավը նրան, դեպի ամուսնաբնակ ծովածեծ:

Բայց նրանց հետ ինքն՝ Արեւտեն, հոլեց ստրուկ մածիշտներին իր սիրելի.

Նա նրանցից մեկին հանձնեց պերճ մի բաճկոն և լվացված ու

մաքրազարդ

Մի պատմուման: Իսկ երկրորդին հանձնեց տանել մի ամրակոտ,

սիրուն արկղիկ,

Ապա երրորդն առավ, տարավ հաց և գինի անուշահամ ու կարմրափայլ:

70 Արդ, երբ դրանք եկան մասան արագ նավին ու ծովափին,

Իրերն ամբողջ ընդունեցին թիավարները քաջունակ,

Խմիչքն, ուտեստն և ամեն բան վերցրին, դրին անդ, լայնանիստ

նավի վրա:

Ռոփսուսի համար այնտեղ արագ նավի նավախելում գորգ փռեցին,

Նաև պատառ, որ նա քնի մեղմ ու հանգիստ, անդորրի մեջ:

Եվ Ռոփսուսն վեր բարձրացավ նավի վրա, պառկեց այնտեղ

մունջ ու լոկի:

Նավորդները շարքով, կարգով նստսեցին նստիքներին,

Կառանները արձակեցին ծակված քարից, որն այնտեղ կար,

Եվ, թեքվելով, ծովը իսկույն եռանդալի ակոսեցին կոկ թիերով:

Մինչ աչքերին Ռոփսուսի իջավ քունը անդորրավետ,

80 Խոր, անվրդով ու անուշիկ, որ նման է, կարծես, մահվան:

Եվ սլացավ նավը արագ: Ինչպես դաշտում կորովալիր, չորս ձիերը,

Կարգով լծված ու միասին, հարվածների տակ մտրակի

Վեր են ցատկում, սուրում են սուր և մուլեգին ու շուտափույթ

կտրում ճամփան,

Այդպես անա նավախելն էր ասես թռչում, իսկ ետևից

Զարկվում էին և թռչկոտում մութ ալիքներն հավերժագույն,

հուզվող ծովի:

Նավն էր սահում սլաքի պես դեպի առաջ, փողաճանկի և անվտանգ,

Եվ չէր կարող հասնել նրան նույնիսկ բազեն, արագագույնը հավքերից:

Այդպես արագ սլանալով և ճեղքելով ծովի լայն կուրծքը ալեկոծ՝

Այն իր վրա տանում էր մեծ մի հերոսի, աստվածագոր մտքերի տեր,
90 Որն իր հոգով բյուրաբազում կրեց տանջանք ու աղետներ.

Տեսավ մարդկանց կոիվն ահեղ, փորձեց ծովի հուզմունքն ու

քենը ահավոր:

Մինչ քնած էր նա այժմ հանգիստ՝ տառապանքներն իր մոռացած:

Երբ որ ծագեց մույթ երկնքում պայծառաշող այն լուսաստղը,

Որ նախորդում է վաղորդյան ճաճանչագեղ Արշալույսին,

Ծովագնաց արագ նավը եկավ կանգնեց կղզու ափին:

Կա Իթակե երկրում մի խոր նավակայան՝ նվեր Փորկիս ծովածերին.

Ապառաժուտ սեպ ափունքի՝ ծովում ցցված երկու թևերն են

կազմել այն,

Որոնք բնավ թույլ չեն տալիս, որ հողմերը հուզված ծովից

Բարկ ալիքներ նետեն այնտեղ: Գեղեցկակերտ նավերն արագ,

100 Ավարտելով իրենց ուղին, միշտ աներկյուղ կանգնում են անդ՝

Առանց կապի և անկառան: Ծայրամասում ծովածոցի,

Բարձր մի տեղ, կա ձիթենի տերևախիտ, քաջագանգուր,

Որին մոտիկ կա քարանձավ մի մթագույն, բայց դուրեկան, սրտահաճ:

Դա սրբավայրն է ծովահարս նիմփաների, որոնց նայադ են անվանում:

Քարայրում կան խառնարաններ և վիմակերտ շատ կահույքներ,

Այլն բազում բնակաված մեղրաճանճեր՝ մեղրը իրենց անդ ստեղծող:

Ծառ կան այնտեղ և վիմակերտ մեծ հաստոցներ, որոնց վրա

նայադները

Գործում են պերճ և շառագույն հագուստեղեն՝ աչքի համար

սքանչելիք:

Ջուր կա այնտեղ հավերժահոս ջինջ աղբյուրի, կա երկու մուտք

և երկու դուռ,

110 Մեկն ուղղված է դեպի հյուսիս և մատչելի մարդկանց համար,

Երկրորդն, ուղղված դեպի հարավ, մուտքն է անմահ աստվածների:

Այդ ուղիով երբեք մարդիկ չեն անց կենում, աստվածային է դա միայն:

Անդ կանգ առան նավորդները, որ նախապես լավ գիտեին

աղ տեղերը.

Սրընթաց նավը կիսով չափ ցամաքի մեջ ցցվեց իսկույն,

Քանգի ուժգին նրան մղեց դեպի առաջ հզոր ձեռքը թիավարի:

Եվ ամրակուռ նավից նրանք դեպի ցամաքն իջան այնտեղ:

Ողիսեսին, որ պատառի և պերճ գուրգի վրա պառկած էր տակավին

Եվ քնի մեջ խորասուզված, նավախելից վերցրին զգույշ

Եվ խնամքով ափն իջեցրին ու դրեցին անդ, ավազի վրա փափուկ:

120 Ապա գույքը ցած բերեցին, որ փեակները վեհապանձ,

Մեծահոգի Աթենասի քաջ օգնությամբ նվիրեցին,

Եվ դարսեցին ամբողջովին թզենու տակ՝ մի կույտի մեջ,

Ծանապարհից հեռու, մի կողմ ու մեկուսի, որ ոչ մի մարդ անցորդներից

Այն չշորթի կամ ձեռք չտա, մինչ Ռդիսկսը արթնանա,
Իսկ իրենք էլ՝ վերադարձան, տուն գնացին: Մինչ Պոսիդոնն

երկրասասան

Զմոռացավ, թե ինչպես էր աստվածային Ռդիսկսին՝ սպառնացել

Մի ժամանակ, ուստի գնաց, որ Զևսից մի խորհուրդ հարցնի.

«Զևս հայր, չէ՞ որ ինձ ալիս հավերժ անմահ աստվածները

չեն մեծարի,

Երբ անարգում են ինձ մարդիկ մահկանացու, ինչպես սրանք,

ահավասիկ,

130 Փեակները, որոնք նույնիսկ իմ ցեղից են և ինձանից սերված միայն:

Ես գիտեի, որ Ռդիսկսը տուն կը գա, բայց աղետներ կրելուց ետ,

Եվ իսկապես միտք չունեի ես խափանել դարձը նրա դեպ հայրենիք,

Մի բան, որ դու սահմանել ես քո ակնարկով և նախօրոք:

Մինչդեռ սրանք, խոր նավի մեջ ծովն անցնելով, նրան, քնի մեջ

խորասույզ,

Իթակեի ափ հասցըրին, այլև նրան շնորհեցին այժմ, ապաքեն,

Բյուր ընծաներ, ոսկի, պղինձ, հագուստեղեն ու նկարեն ձեռագործներ

Եվ այնքան շատ ու բազմազան, որ Ռդիսկսը Տրոյայից իսկ չէր բերի,

Եթե ետ գար նա անվտանգ՝ ստանալով իր բաժինը մեծ ավարի»:

Այնժամ նրան, հանց պատասխան, ասաց Զևսը ամպահավաք.

140 «Այդ ի՞նչ խոսք էր, որ ասացիր, մեծափառդ երկրատառան,

Երբեք անարգ քեզ չեն անի աստվածները, և ժամտալի գործ կլիներ՝

Ենթարկել վեհ, երիցագույն մեծ աստծուն եպերելի ստրջանքի:

Սակայն եթե մահկանացու մարդկանցից մեկն, իր զորության

վրա վստահ,

Քեզ չի հարգում կամ մեծարում, դու կարող ես նրան լինել վրեժխնդիր:

Վարվի՛ր, ինչպես կցանկանաս, ինչպես իրոք հաճելի է քո վեհ սրտին»:

Պատասխանեց իսկույն նրան Պոսիդոնը երկրասասան.

«Ես իսկապես այդ կանեի, ինչպես դու ճիշտ պատվիրեցիր,

ամպրուպային,

Բայց քաշվում եմ՝ պատկառելով քո զորության, քո գերագոր

կամքի առաջ,

Բայց այժմ ահա փեակների պերճապաճույն նավն ուզում եմ

ես խորտակել:

Ահավասիկ՝ այն անհապաղ ետ է դառնում հավերժագոչ, մթին ծովով.

150 Կը ջախջախեն, որ դադարեն՝ գեթ ողեկցել մարդկանց դեպի

հողն հայրենի,

Եվ կպատեն քաղաքն իրենց ես լեռներով անանցների ու բարձրաբերձ»:

Պատասխանեց ամպահավաք Զևսը նրան և խոսք ասաց.

«Ո՛հ, սիրելիս, ինձ, իմ սրտին թվում է արդ, որ լավագույնն է առավել,

Եթե նալն այդ, ետ դառնալիս, դու ծովափին դարձնես մի ժայռ
նալանման,

Եվ քաղաքից այդ գործն ամբողջ ազգը տեսնի ու զարմանա,
Որպեսզի միշտ սքանչանան մահկանացու բոլոր մարդիկ,
Նամանավանդ, եթե քաղաքը բարձրաբերձ դու լեռներով

շրջապատես»:

Լսելով այդ՝ երկրասասան Պոսիդոնը շարժվեց, գնաց դեպի Սքերիս,
Որ բնակվում են փեակներն: Անդ կանգ առավ և սպասեց,
160 Մինչդեռ նալը, ետ դառնալով, արագորեն ու սրընթաց եկավ արդեն
Ու տեղ հասավ: Եվ մոտեցավ իսկույն աստվածն երկրատատան
Ու նալն այնտեղ դարձրեց մի ժայռ, վարսեց ապա ժայռը գետնին՝
Հարված տալով ձեռքի ափով, և ինքն իսկույն անհետացավ:
Իսկ մեծափառ, վես նավաստիք՝ փեակները թիակասեր,
Խիստ զարմացած՝ անդ սկսեցին իրարու հետ զրույց անել,
Եվ, նայելով իրար դեմքի, այս թևալոր խոսքն ասացին.
«Ավա՛ղ, վա՛յ ինձ, այդ ո՞վ արդյոք մեր սև նալը, արագորեն

ետ դառնալիս,

Ծովում այսպես զուր կաշկանդեց: Չէ՞ որ այն մեր աչքի դեմ էր»:

Այդպես նրանք խոսում էին, բայց չիմացան՝ գործը ինչպես անդ

կատարվեց:

170 Եվ բարբառեց այդ ժամանակ Ալկինոոսն, այս խոսքն ասաց.
«Ավա՛ղ, իմ հոր գուշակումը կատարվում է արդեն հիմա:՝
Ասում էր նա, որ մեզ վրա զայրացած է Պոսիդոնը սաստկապես,
Քանզի մարդկանց մենք անվտանգ ուղեկցում ենք ամենուրեք:
Պատմում էր, որ փեակների ամրակառույց նալը մի օր,
Ծանապարհից ետ դառնալով, վերադարձին, մութ ծովի մեջ կկործանվի,
Եվ կպատի Պոսիդոնը մեր քաղաքը շուրջանակի մեծ լեռներով:
Այդպես ասում էր ծերունին, և ամեն ինչ կատարվում է այժմ իսկ և իսկ:
Սակայն եկեք բոլորեքյան կատարենք այն, ինչ որ հիմա

ես կասեմ ձեզ.

Եկեք իրոք մենք դադարենք մարդկանց այլևս ճանապարհել,
180 Երբ մեր քաղաքը գան մարդիկ, իսկ երկրակալ Պոսիդոնին
Եկեք զոհենք տասներկու եզ, որ ողորմած լինի դեպ մեզ,
Որ չսխալի մեր քաղաքը նա լեռներով անանցնելի ու բարձրաբերձ»:

Ասաց այդպես, սարսափեցին նրանք սաստիկ և սկսեցին զոհ

սպարաստել:

Մինչդեռ այդպես փեակների առաջնորդներն, իշխանները խորհրդական
Ջերմ աղոթում էին այնտեղ Պոսիդոնին իշխանագոր՝

Կանգնած նրա բազիմի մոտ, անդ արթնացավ Ռիսևսը

աստվածագարմ,

Որ քնած էր հողի վրա իր հայրենի: Չը ճանաչեց նա երկիրն իր,
Զի շատ վաղուց էր բացակա, և նրա շուրջը լայնածիր
Ցանեց Պալլաս Աթենասը՝ աստվածուհի դուստրը Զևսի, թանձր խավար,
190 Որ չտեսնի ոչ ոք նրան, մինչև ինքը խրատներ տա,
Եվ որպեսզի չճանաչեն նրան կինը, ընկերներն ու քաղաքացիք,
Մինչև չառնի նա իր վրեժն ամբարտավան և անամոթ խոսնայրներից:
Ուստի թվում էր արքային անդ ամեն բան տարօրինակ՝
Ե՛վ նեղ ու խիտ ուղիները, հարմար ծոցն ու նավակայքը,
Ե՛վ գահավեժ ապարտաժներն, և՛ բողբոջած բարձր ծառերն:
Նա գահավեժ, կանգնեց այնտեղ, հայացք նետեց իր այդ երկրին
հայրենավանդ,

Ու լաց եղավ նա դառնադառն, ձեռքով թակեց իր ազդերը,
Լացակոմած այս խոսքն ասաց, խոսքը խորունկ հառաչանքի.
«Ա՛յս, ո՞ր մարդկանց երկիրն է սա, ես, դժբախտս, այս ո՞ր հասա:
200 Գուցե այստեղ ապրում են չար, դաժան, մարդիկ, ամբարտավան
և անօրեն,

Սակայն գուցե հյուրասեր են և վանատուր կամ սիրտ ունեն
աստվածավախ:

Ո՛հ, ո՞ր տանեն իմ գույքերն այս քաղմաքագում, ո՞ր գնամ ես.
Ա՛յս, երանի ես մնայի այնտեղ, երկրում փեակների:
Ես այդ դեպքում կգնայի մի այլ վսեմ ու փառահեղ արքայի մոտ,
Եվ նա գուցե ինձ ընդուներ սիրով, սրտանց և առաքեր ինձ հայրենիք:
Մինչդեռ հիմա ես չգիտեմ, արդյոք գույքերն այս ո՞ր պահեմ,
Ինչպե՞ս և ո՞ր պիտի թաքցնեմ, որ չը դառնան սրանք ավար
մեկ ուրիշի:

Ուրեմն այսպես՝ փեակների առաջնորդներն և իշխանները մեծամեծ
Մարդիկ չէին ամենևին արդարախոս ու խելացի,
210 Քանզի նրանք ինձ բերել են մի այլ աշխարհ, մինչ խոստացան
Տանել իրոք ինձ Իթակե հայտերևակ: Սակայն, ավա՛ղ, ինձ խաբեցին:
Թող որ պատժի նրանց Զևսը, աղոթողի հովանավորն ամենագետ.
Նա նայում է մարդկանց հավերժ, մեղանչողին միշտ պատժում է,
Նա է տերը արդարադատ: Բայց ե՛կ նայեմ և ստուգեմ գույքերը իմ,
Գուցե նրանք որևէ բան վերցրին, տարան նավի վրա»:
Եվ նա իսկույն սկսեց հաշվել գեղեցկափայլ եռոտանիք, կաթսաները,
Ոսկին, այլև պերճ զգեստները, ձեռագործը մեծափառքամ և ամեն ինչ:
Պակաս չկար, և սկսեց նա սրտավեր ողբալ երկիրն իր հայրենի:
Նա վշտաբեկ թափառում էր անդ, քաղմագոչ ծովի ափին,
220 Հեծում անդուլ, սրտամորմոք: Եվ մոտեցավ այնժամ նրան Աթենասը՝
Տեսքով նման երիտասարդ, գիրգ մի մարդու, ջահել հովվի,
Մի պատանու՝ արքայազուն մանուկներին անգամ նման:
Իր ուսերին գցած ուներ նա կրկնաձավ լայն պատմունճան,

Իսկ ոտքերին՝ հագած մուկեր շողշողենի, տեգ միզակը ձեռքին քոնած:
Երբ Ողիսեսն իրեն տեսավ, ուրախացավ և ընդառաջ իսկույն գնաց
Ու, դիմելով ապա նրան, այսպես խոսեց և խոսքն ասաց իր թևավոր.
«Ը՛հ, սիրելիդ, քեզ եմ ահա այս երկրի մեջ առաջինը հանդիպում ես.
Ողջո՛ւյն, կարծեմ, չար միտումով չես մոտեցել դու ինձ հիմա,

բարեկամս:

Դու ազատի՛ր գույքն այս, գանձը, փրկիր և ինձ. աղերսում եմ քեզ

սրտագին

230 Եվ ճիշտ ինչպես մի աստըծու, կփաթաթվեմ ես ծնկներին քո սիրելի:

Արդ այս ասա դու նաև ինձ, ճիշտը պատմիր, որ իմանամ.

Ի՞նչ երկիր է սա իսկապես, ի՞նչ ազգություն, ի՞նչ մարդիկ եմ

ապրում այստեղ:

Գուցե թե սա մի կղզի է՝ հեռվից-հեռու հայտերևակ,

Գուցե բերրի մի ցամաքի ափունքն է սա, ծովին այսպես

ամուր հենված»:

Եվ բարբառեց այնժամ նրան Աթենասը պայծառաչյա.

«Հիմա՛ր ես դու, օտարական կամ հեռավոր երկրից ես այստեղ եկել,

Որ այդպիսի հարց ես տալիս մի այսպիսի երկրի մասին:

Սա այնքան էլ անփառունակ մի երկիր չէ, որի մասին շատ լավ գիտեն
Բյուրաբազում ժողովուրդներ, որ ապրում են արևելքում, անդ,

աղընթեր

240 Արշալույսին, կամ բնակվում են միգախառն արևմուտքում:

Թեպետ և սա քարքարոտ է և առապար, ձիարշավին շատ անհարմար
Եվ աղքատ է տարածությամբ, բայց և այնպես անպտուղ չէ ամենևին:

Առատորեն սա հաց ունի, որքան ուզես, քաղցր գինի միշտ կա այստեղ,

Տեղում են աստ հորդ անձրևներ, ցողն է այստեղ միշտ բարեբեր,

Պերճ արոտներ կան եզներին ու այծերին, անտառներ կան

բազմապիսի,

Աղբյուրներն են ամբողջ տարի աստ կարկաշուն և ջրառատ,

Եվ անունն է Իթակեի, օտարական, նույնիսկ հասել մինչև Իլիոն,

Որն, ասում են, հեռու է շատ չքնաղ երկրից աքեացոց»:

Ասաց այդպես, խնդաց իսկույն Ողիսեսը բազմահմար և դյուցազուն,

250 Հրճվեց հոգով, երբ որ լսեց բարի համբավն իր հայրենի երկրի մասին,

Ինչպես որ այդ պատմեց Պալլաս Աթենասը, դուստրը Զևսի

ասալարակիր:

Ուստի դիմեց իսկույն նրան և խոսքն ասաց իր թևավոր

ու բարձրաձայն,

Բայց չխոսեց ճշմարտացի, այլ բարբառեց նեղ ու խարդախ.

«Իթակեի մասին, հարկավ, լսել եմ ես Կրեոնեում լայնատարած,

Որն հեռու է, ծովից այն կողմ: Այժմ ես եկա և բերեցի գույքն այս,

գանձը,

Մի այդքան էլ ես թողեցի զավակներիս, ապա փախա ես այնտեղից,
Քանզի ես անդ սպանեցի Իդոմենի սիրած որդուն քաջակորով,—

Օրսիլոքին արագավազ: Նա լայնալիր Կրետեում մահկանացու

Եվ հացակեր բոլոր մարդկանց հաղթահարեց արագությամբ իր ոտքերի:

- 260 Նա ցանկանում էր ինձ զրկել տրոյական իմ ավարից ամբողջովին,
Հանում որի ես կրեցի բյուրաբազում վիշտ ու աղետ և տառապանք
Ու փորձեցի մարդկանց ահել կոիվները, ահն ու խոնջանքը ծովի մեջ:
Խիստ զայրացած էր նա իմ դեմ. անդ, Տրոյայում չը կամեցա

եւ ծառայել

Նրա հորը, քանզի սիրած ընկերներիս առաջնորդը այնժամ դարձա,
Ուստի նրան, երբ նա դաշտից ետ էր գալիս, ընկերներիս հետ միասին,
Ծանապարհին դարան մտած, սպանեցի պղնձասուր տեգ-նիզակով,
Բայց մթագույն գիշերն իսկույն ծածկեց երկինքն, և ոչ մի մարդ

մեզ չտեսավ:

Այդպես նրան այնտեղ կյանքից ես զրկեցի և հոգին էլ ես շորթեցի,

Իսկ երբ նրան կործանեցի տեգ-նիզակով պղնձասայր,

- 270 Իսկույն եկա դեպի նավը փառապսակ փյունիկեցոց,
Աղերսեցի՝ նրանց տալով որոշ մի մասն իմ լավագույն, մեծ ավարի,
Հորդորեցի թախանձագին, որ ինձ տանեն, հասցնեն Պիլոս
Կամ թե Էլիս աստվածաշեն, ուր իշխում են Էպիացիք:
Սակայն նրանց, ընդդեմ իրենց իսկ ցանկությամբ, զորությունը

ժանտ հողմերի

Հեռու քշեց այդ վայրերից, թեպետ իրենք խաբել բնավ չէին ուզում:

Այնուհետև մենք, մոլորված, թափառեցինք և մութ գիշերն

այստեղ հասանք:

Նավը հագիլ, դժվարությամբ մենք քաշեցինք նավակայան,

Ոչ ոք ընթրիքն էլ չհիշեց, թեպետ կարիքն ստիպում էր մեզ չափազանց,

Այլ, սև նավից ցած իջնելով, պառկեցինք աստ, ծովի ափին,

- 280 Եվ իմ վրա, որ չազափանց հոգնած էի, քունը իջավ քաղցրանուշիկ:

Մինչ խորափոր նավից նրանք ցած բերելով գանձն իմ, գույքը,

Դարսել էին աստ, ավազին, ուր ես քնած էի խորունկ:

Իրենք ապա, նավ նստելով, մեկնել էին դեպ Սիդոնե պերճաբնակ:

Եվ մնացի ես աստ տխուր, սրտահառաչ, այսպես ահա մեն ու մենակ»:

Ասաց այդպես, իսկույն ժպտաց Աթենասը, պայծառաչյա

աստվածուհին,

Ու փայփայեց նրան ձեռքով, բայց անհապաղ տեսք ընդունեց

նա մի կնոջ՝

Գեղեցկափայլ, քաջահասակ, արվեստի մեջ քաջատեղյակ և իմաստուն:

Եվ այդ տեսքով նրան դարձավ ու թևավոր իր խոսքն ասաց

նա բարձրաձայն.

«Գերխաբերաւ նեմգողն անգամ, թեկուզ հենց դա աստված լինի,

- 290 Անկարող է քեզ իսկապէս գերազանցել խաբէութեամբ ու նենգութեամբ:
Ո՛հ դու թշվառ, չես հագեցել բլուր խորամանկ ու խարդախիչ
քո գործերով:
Մի՛թե նույնիսկ հայրենիքում չես դադարում նենգել, խաբել,
ո՛վ խորամանկ,
Կամ սուտ ճառել, որ քեզ այդքան հաճելի է քո մանկութեան
դէռ օրերից:
Բայց այդ մասին թողնենք խոսել, երկուսովս էլ խորամանկ ենք
մենք չափազանց.
Դու մարդկանց մեջ մահկանացու գերազանց ես խելքով, խոսքով,
Իսկ ես, չէ՞ որ հռչակված եմ կանառի մեջ աստվածների՝
Իմաստալի խելացութեամբ և նենգութեամբ իմ խորամանկ:
Ինչպե՞ս է, որ այժմ ինձ՝ Պալլաս Աթենասին, Զևսի դստրին,
դու չիմացար,
Ինձ, որ բոլոր ժանտ գործերում եղել եմ միշտ քեզ գորավիզ
ու պահապան,
300 Որ դրդեցի փեակներին քեզ մեծարել և չափազանց սիրել սրտանց
Ու արդ հիմա այստեղ եկա, որ քեզ օգնեմ լալ խորհրդով՝
Ինչպե՞ս պահել գույքն այդ, գանձը, որ փեակներն հռչակավոր
Իմ խորհրդով նվիրեցին քեզ, դեպի տուն ետ դառնալիս:
Արդ, ասում եմ. քեզ վիճակված է տակնալին քո հոյակապ,
չեն հարկի տակ
Տանջանք կրել ու տառապանք, բայց հանդուրժիր, քանզի պետք է այդ,
հիրավի:
Բայց տակնալին դու մի հայտնիր այժմ ոչ ոքի, տղամարդկանց
և կամ կանանց,
Թե դու իրոք ետ ես եկել թափառումից, դէռ քազմաբլուր վիշտ և աղետ
Աստ չարաչար քեզ հալածող փուշ մարդկանցից պիտի կրես
դու լռելայն»:
Պատասխանեց նրան իսկույն Ոդիսևսը ամենիմաց.
310 «Իժվարին է մահկանացու մարդու համար, թեկուզ լինի նա իմաստուն,
Քեզ ճանաչել, աստվածունի, տեսքդ անվերջ դու փոխում ես,
Բայց և գիտեմ ես ստուգապէս, որ դու առաջ բարյացակամ էիր
դեպ ինձ՝
Այն ժամանակ, երբ Տրոյայում մարտում էինք մենք՝ արեւանք:
Սակայն երբ մենք ավերեցինք Պրիամոսի հարուստ քաղաքը
բարձրաբերձ
Ու հեռացանք մեր նավերով, բայց արեւանց աստվածն արեց
անդ ցիրուցան,
Ես այնուհետ ոչ մի անգամ քեզ չեմ տեսել, դուստր Զևսի,
Զեմ նկատել, որ իմ նավին մոտենալիք՝ ազատելու ինձ տանջանքից,

Այլ վշտակիր, արտակոտոր թափառել եմ ես ամեն օր,
Մինչև որ ինձ այժմ աստվածները փրկեցին աղետներից:

- 320 Սակայն առաջ, փեսայների բերրի երկրում, դու ինձ իրոք
Քո խորհրդով հորդորեցիր, ապա տարար նրանց քաղաքն:
Եվ արդ հիմա, հաճում քո հոր, Զեւ զգոնի, աղաչում եմ ես ծնկաչոք,
Քանզի բնավ չեմ հավատում, որ եկել եմ ես Իթակե հայտերևակ
Ու դեռ կարծես դեգերում եմ ես այլ երկրում. կարծեմ և դու
Ծաղրում ես ինձ՝ ցանկանալով սիրտս թաղել մթնոլորտի մեջ
մոլորության:

Ուստի առա, ճիշտ է արդյոք, որ հասել եմ ես հայրենիքն իմ սիրելի»:
Իսկույն նրան պատասխանեց Աթենասը՝ աստվածունին պայծառաչա-
«Դու քո սրտում միշտ միևնույն ոգին ունես, ո՛վ Ողիսես,
Ուստի և քեզ ես չեմ կալող աճօզ թողնել ձախորդության մեջ
տարաբախտ,

- 330 Քանզի քաջ ես դու խորհմաց, հնարագետ և ողջամիտ,
Մինչ այլ մի մարդ, թափառումից նոր ետ եկած, անշուշտ իսկույն
Պիտ սլանար դեպի տունն իր, որ շուտ տեսնի անդ իր որդոց
և կնոջն իր:

Իսկ դու անա չես էլ հարցնում, որ իմանաս, այլ նախապես
Ցանկանում ես քո կնոջը փորձել ստույգ: Այդ, նա իրոք
Քո տանն է դեռ, բայց արտավեր և հանապազ ջայռանքով լի.
Ողբում է նա գիշեր-ցերեկ արժուարախառն ու սրտաբեկ,
Իսկ ես երբեք չեմ կասկածել, այլ գիտեի անտարակույս,
Որ դու անշուշտ ետ կը դառնաս, սակայն զրկված քո սիրելի
ընկերներից:

Բայց և այնպես չէի ուզում մարտել ընդդեմ իմ հորեղբայր Պոսիդոնի,

- 340 Նա դեպի քեզ սրտով խորունկ ռխակալ է և քինահույզ.
Զայրացած է, որ դու որդուն իր սիրելի կուրացրիր:
Եվ արդ հիմա, որպեսզի դու լավ համոզվես, քեզ ցույց կտամ
ես Իթակեն:

Սա է անա ծովածերուկ այն փորկիսի նավակայանը, ապաքեն,
Իսկ առընթեր ծովածոցին, տես, կանգնած է սաղարթաշատ
այն թզենին:

Դրան մոտիկ դեռ կա քարայրը մթազույն և զովաշունչ,
Արբալայրը հավերժահարս ծովալքների, որոնց նայադ են անվանում:
Սա իսկ և իսկ այն անձավն է լայն, ստվերոտ, որտեղ հաճախ
Հարյուրաեզ զոն ես բերել դու այդ ծովալք նիմփաներին,
Իսկ սա Ներիտոն լեռն է, որ ծածկված է մացառներով անտառախիտ»:

- 350 Այդ ասելով, աստվածունին մեզը ցրեց, բացվեց շուրջը,
Խնդաց խորունկ, հրճվեց հովով Ողիսեսը բազմաշարշար,

Երբ որ տեսաւ իր հայրենի երկիրն այդպէս. հողն համբուրեց
նա կենաստու,
Ապա իսկույն, իր ձեռքերը վեր կարկառած, իր խոսքն ուղղեց
նիմփաներին:
«Դստերք Զևսի, հավերժ հարսներ, ո՛վ նայադներ, ո՛հ, ես երբեք
հույս չունեի,

Որ ձեզ կրկին պիտի տեսնեմ: Ողջունում եմ ձեզ ես սրտանց,
Ուխտն ընդունեք իմ բերկրալից: Ինչպէս առաջ, ձեզ կձոնեմ
պերճ պարգևներ,
Եթե թույլ տա ավարաբաշխ դուստրը Զևսի, որ ես ապրեմ
դեռ կենսունակ,

Այլ օգնի, որ լավ աճի և գորանա իմ զավակը սիրանվեր»:
Իսկույն նրան պատասխանեց Աթենասը, պայծառաշյա աստվածուհին.

360 «Վստահ եղիր և այդպիսի դու հոգսերով մի կաշկանդիր այժմ քո հոգին,
Այլ եկ գնանք և անձալում գաղտնի մի տեղ մենք որոնենք,
Ու անդ պահենք գույքդ, գանձդ, որ անվնաս մնան դրանք.
Այնուհետև կմտածենք՝ ինչպե՛ս վարել գործերը քո, ինչպէս հարկն է»:
Այդ ասելով՝ աստվածուհին շուտ ներս մտավ քարանձավը այն մթագույն
Եվ որոնեց հարմար անկյուն ամենուրեք, իսկ Ոդիսևսն
Ծուռ ներս տարավ անդ ամեն ինչ, պղինձն ամուր, ոսկին փայլուն,
Հրաշալի զգեստները, ընծաները փեակների:
Մինչդեռ Պալլաս Աթենասը, ասպարակիր Զևսի դուստրը,
Այդ ամենը դարսեց կարգին, իսկ մուտքի մոտ քար գլորեց

մի վիթխարի,

370 Եվ բազմեցին ապա նրանք անդ, սրբազան թզենու տակ:
Այդպէս նրանք խորհում էին՝ ինչպե՛ս նյութել խոսնայրների՝
մահ ու պատիժ:

Եվ Աթենաս աստվածուհին այսպէս խոսեց ու խոսք ասաց.
«Դիուցանունդ Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս բազմահնար,
Լա՛վ մտածիր՝ ինչպե՛ս ձեռքիդ հարվածն ուղղես խոսնայրներին
այդ անամոթ.

Նրանք արդեն երեք տարի իշխում են աստ, քո տանն, իբրև
խնամախոս՝

Աստվածակերպ քո վեհ կնոջն՝ խոստանալով նրան բազում
պերճ պարգևներ:

Իսկ նա, միայն դարձիդ մասին մտահոգված, ջալլում է միշտ
սրտակոտոր,

Հույս է տալիս նա բոլորին, առանձնապէս խոստանում է ամեն մեկին,
Ուրախ լուրեր հղում նույնիսկ, սակայն այլ բան է խորհում նա

իր սրտի մեջ»:

380 Այնժամ նրան պատասխանեց Ոդիսևսը խոհեմամիտ.

«Ավա՛ղ, որեմն ուղիղ ինչպէս Ագամեմոն Ատրիդէսը,
Պետք է և ես կործանվեի իմ հարկի տակ դաժան մահով օրհասական,
Եթէ դու ինձ, աստվածունիդ, այդ ամենը չպատմեիր:

Եվ արդ, հիմա ինձ խորհուրդ տուր, ինչպե՛ս արդյոք պետք է լուծել
վրեժը այդ:

Ինձ մոտ կանգնիր ինքդ հիմա, քաջախիզախ, հզոր ոգի ինձ ներշնչիր,
Որպիսին ես միշտ ունեի պատերազմում այն ժամանակ,
Երբ մենք անվախ խորտակեցինք ամրակառույց պարիսպները

սուրբ Տրոյայի:

Եթէ օգնես դու ինձ, խաժա՛կն, ուժ ու կորով ինձ ներշնչես,
հանց զորավիգ,

Պատրաստ եմ ես կռիվ մղել նոյնիսկ քազում, երեք հարյուր
քաջերի դեմ»:

390 Նրան իսկույն պատասխանեց աստվածունին պայծառառես.

«Անշուշտ քեզ հետ ես կլինեմ և չեմ թողնի քեզ մեռ-մեռակ,
Երբ սկսենք մենք այդ գործը: Կարծեմ, շուտով սեղեխները

այդ անամոթ,

Որ անխնա վատնում են քո գույքը ու գանձը շարունակ,
Պիտ ոռոգեն շեմքը քո տան իրենց արյամբ և ուղեղով՝ հողին ընկած:
Բայց ուզում եմ ես քեզ դարձնել մահկանացու մարդկանց համար

չճանաչվող.

Կնճիոներով ես կը ծածկեմ փայլուն մաշկը քո այդ ճկուն անդամների,
Գլխիդ խարտյաշ քո մազերը կը վերացնեմ, պատուոված ձորձ

կը հագցնեմ,

Որ բոլորը, քեզ նայելիս, խոր նողկանքով զգվեն իսկույն,
Իսկ քո չքնաղ այդ աչքերը ես կը դարձնեմ մույթ և աղոտ:

400 Արդ՝ դու այդպես գարշ, այլանդակ հանդես կը գաս խոսնայրներին,
Քո պերճ կնոջն ու քո որդուն, որին, մանուկ, թողել էիր դու քո

տան մեջ:

Այժմ դու գնա նախ և առաջ, հասիր այնտեղ խոզարածին քո բարեգութ,
Որ հսկիչն է երամակի և բարեկամն է քո ազնիվ:

Նա սիրում է և՛ քո որդուն, և՛ խորիմաց Պեմեկույե վեհ կնոջդ:

Դու կգտնես նրան այնտեղ, խոզերի մոտ, որ արոտում արածում են

ուջ և առողջ՝

Անդ, Կորակոս ժայռի շուրջը և առընթեր Արեթուսա հորդ աղբյուրի,

Եվ ուտում են առատագույն այնտեղ կաղին, խմում են ջուրը սևաթույր:
Այդպես աճում, զորանում են խոզերը քո պարարտ և հույր:

Անավառիկ, այնտեղ նստիր և ամեն ինչ խոզարածից դու իմացիր,

410 Մինչև որ ես գնամ Սպարտա, այդ քաղաքը՝ լի կանանցով

գեղեցկատես,

Որ ետ կանչեմ Տելեմաքին՝ սիրատենչիկ քո զավակին:
Լակեդեմոն երկրում է նա լայնատարած, ապարանքում Մենելայի,
Որ նա գնաց, որ քո մասին լուր իմանա. արդյոք դու կա՞ս,

թե՞ էլ չկաս»:

Եվ Ռդիսևսն ամենագետ պատասխանեց իսկույն նրան ու խոսք ասաց.
«Ինչո՞ւ նրան այդ չասացիր, չե՞ որ ամեն ինչ լավ գիտես.

Գուցե միայն նրա համար, որ նաև նա տանջանքով լի միշտ թափառի
Հավերժագոչ ծովերի մեջ, մինչ ուրիշներն պիտի լափեն գուլքը նրա»:
Նրան այնժամ պատասխանեց աստվածուհին, պայծառատես Աթենասը.
«Անհոգ եղիր նրա մասին, մի՛ վախենա, երկյուղ չկա,

420 Ես եմ նրան անդ առաքել, որ մեծաշուք փառք վաստակի՝

Այդ վեճ գործը կատարելով. անվիշտ է նա այնտեղ իսպառ,

ողջ և առողջ:

Ատրիդեսի տանն է նստած նա անվրդով, վայելքով լի և անպակաս:

Թեպետ ջահել խոսնայրները, սև նավի մեջ դարանամուտ

թաքնված արդեն,

Կուգեն նրան ոչնչացնել, նախքան նա գա, վերադառնա իր հայրենիք,
Բայց չեմ կարծում, որ գլուխ գա այդ ձեռնարկը, ավելի շուտ

երկիրն իր մեջ

Թաղելու է խոսնայրներին, որ լափում են քո գուլքերը քո հարկի տակ»:

Ասաց այդպես Աթենասը և իր ցուպը քսեց, հպեց Ռդիսևսին,

Կնճիռներով ծածկեց իսկույն քնքուշ մաշկը նրա ճկուն անդամների,

Ոչնչացան նրա գլխի մազերը վառ, խարտիշագեղ,

430 Ամբողջ մարմնով անմիջապես նա նմանվեց մի ծերուկի:

Աղոտ դարձրեց, այլանդակեց, նրա աչքերը գեղեցիկ,

Վրան զցեց վատթարագույն մի ցնցոտի, պատմունճանի մի մնացորդ՝

Կեղտոտ ու նողկ, պատառոտված և ծխի մեջ խիստ մրոտված

ու գարշահոտ,

Վերուստ ծածկեց արագսլաղ մի եղնիկի անմազ կաշվով,

Զեռքը դրեց նաև մի ցուպ, ապա կախեց նրա ուսին զագիր մի պարկ՝

Գարշ, հնամաշ, խիստ ծակծկված և ոլորուն փոկին կցված,

Եվ, միտքը այդ հավանելով, բաժանվեցին: Մինչ Աթենասը՝ դիցուհին,

Թուպ դեպի Լակեդեմոն աստվածային, դեպի որդին Ռդիսևսի:

ՈՂԻՍԵՎԱԸ ԵՎՄԵՈՍԻ ՄՈՏ

Ողիսւսը ծովածոցից ուղղվեց դէպի լեռնաշաւիղը քարքարոտ
Անցավ վայրերն անտառախիտ, ուր, ըստ ցուցմանն Աթենասի,
Բնակվում էր խոզարածը աստվածակերպ, որ առավել հոգածությամբ
Պահպանում էր գույքը տիրոջ, քան մյուս բոլոր ծառաները Ողիսւսի:
Եվ նա նրան գտավ նստած անդ, գավիթում լայնատարած:
Բակը շինված էր բաց տեղում, շուրջանակի հայտերևակ,
Գեղեցկակերտ ու բարձրաբերձ, մեծակառույց ու բոլորակ:
Դա շինել էր խոզարածը, հանց խոզաբուն, երբ թագավորն էր բացակա,
Սակայն առանց թույլտվության և՛ տանտիկնոջ, և՛ զստամլալ Լաերտեսի:

- 10 Ծորջը պատել էր թփերով նա թանձրափուշ և քարերով մեծ ու ամուր,
Ասլա դրսից, երկու կողմից, քաշել էր նա պիրկ ցանկապատ՝
Կեղևները արդեն պոկված կաղնու տոկուն խիտ ցցերից,
Իսկ բակի մեջ շինել էր նա տասններկու խոր խոզանոց
Իրար կողքի, հանց խոզերի խշտի և բուն, և դրանցից ամեն մեկում
Գետնաթափալ պատկում էին հիսուն հոլի, փակված խոզեր:
Արու խոզերը գիշերում էին դրսում, խշտիներին, և շատ չէին.
Դրանց թիվը պակասում էր, լափում էին սեղեխները աստվածային:
Եվ խոզարածն ստիպված էր հաճույքների համար նրանց՝
Միշտ ուղարկել այդ սրարարուն որձ խոզերից ընտիրներին:

- 20 Երեք հարյուր վաթսուն էին ընդամենը դրանք թվով.
Միշտ դրանց մոտ քնում էին չորս գամփոներ գազանակերպ,
Որոնց առատ կերակրում էր խոզարածն այդ մարդկանց իշխան:
Ծերուկ հովիվն այդ ժամանակ պատրաստում էր իր ոտքերին

շքեղ մուշկեր՝

Կտրատելով սկերճ, գունավոր եզան կաշին: Մյուս հովիվներն
Ցրվել էին ամենուրեք, երեք հոգի խոզերն էին տարել հանդը,
Իսկ չորրորդին նա ակամա ուղարկել էր արդեն քաղաք՝
Խոզ տանելու ամբարտաւան խոսնայրների՞, որ անդ նրանք

- Զոհ կատարեն, որ հագեցան նրա մսով սրտերը ժանտ:
Ողիսեսին հանկարծ տեսան այդ գամփռներն անվերջ հաշող
- 30 Ու կատաղի, զիլ հաշոցով հարձակվեցին նրա վրա,
Բայց Ողիսեսը խորամանկ իսկույն նստեց և իր ցուպը գցեց գետին:
Քիչ մնաց որ նա խայտառակ փորձանքի գար այդ կալվածում
իր սեփական.
- Մինչ խոզարածն շտապ քալերով անապարեց իսկույն նեթ
Եվ դուրս վազեց լայն գավիթից՝ վայր գցելով ձեռքից կաշին,
Ու, սաստկաբար գոգոռալով, նա շներին սաստեց հուժկու և մեծագոչ.
Քարեր նետեց նրանց վրա զայրագնաբար, ապա խոսեց իր տիրոջ հետ.
«Ո՛հ, ծերունիդ, քիչ էր մնում, որ շները գզգզեին քեզ հանկարծակի,
Եվ այդ բանը ինձ կծածկեր քարվականքով ամոթալի:
Առանց այդ էլ աստվածները ինձ տվել են այս հառաչանքը տանջալի.
- 40 Ես, վշտակիր, ողբում եմ միշտ իմ արքային աստվածային
Ու շատերին կեր եմ տալիս, որ լափվեն պարարտաճարպ խոզերը իմ,
Մինչ նա, գուցե, ուռեստների, հացի կարոտ ու ձեռնունալն,
Թափառում է դեպի օտար, ալլալեզու քաղաքներն ու երկրները.
Կամ ո՛վ գիտի, կենդանի՝ է նա տակավին, տեսնո՞ւմ է նա լույսն Արևի:
Բայց ե՛կ, ծերուկ, տունս գնանք, որ դու սրտանց անդ հագեցաս
Գեթ ուտեստով, այլև գինով: Այնուհետև, ինչպես հարկն է,
ինձ կը պատմես,
- Թե ո՛վ ես դու կամ որտեղի՞ց, ի՞նչ աղետներ ես դու կրել»:
Ասաց այդպես ու տուն տարավ իսկույն նրան խոզարածը աստվածային
Եվ անհասպաղ գետնին փոեց խիտ ու դալար կանաչ ճյուղեր,
- 50 Հարթեց ձեռքով և վերևից փոեց ապա նա թավամազ մի այծենի՝
Իր անկողինը մշտական, որի վրա բազմել տվեց իսկույն նրան:
Ուրախացավ Ողիսեսը, որ ընդունեց խոզարածը, ուստի ասաց.
«Քե՛զ, հյուրընկալ, թող տան Չեսը և այլ անմահ աստվածները
Այն, ինչ սրտանց կցանկանաս, քանզի այսքան ինձ սրտալի
ընդունեցիր»:
Այսպես նրան ի պատասխան խոսք ասացիր ո՛վ Էվմևոս դու խոզարած
«Օտարական, վայել չէ, որ հյուր եկվորին անարգ ու վա՛տ
ես ընդունեմ,
Թեկուզ լինի նա ավելի քեզնից նվաստ, քանզի հյուրեր ու մորիկներ
Միայն Չեսից են մեզ գալիս: Քիչ եմ տալիս, բայց տալիս եմ
ես սրտալի,
- Այդ է սակայն հեզ վիճակը ծառաների միշտ երկյուղած,
60 Երբ իշխում են նրանց վրա նոր տերերը երիտասարդ:
Մինչ երևի աստվածները կարկանդեցին վերադարձը իմ արքայի,
Որ սիրում էր ինձ հոգատար, և այնքա՛ն ինձ գույք պիտի տար,
Որքան տալիս է քարեսիրտ տանուտերը հավատարիմ իր ծառային:

Նա ինձ և՛ տուն կտար անշուշտ և՛ լավ կհավան, կտար և կին

բազմախոսնայր,

Հանց ազնվագույն մի ծառայի, գործը որի աստված կանի արդյունավետ,
Ինչպես իմ գործն է այժմ արդեն արգասավոր, քանի հովիվ եմ ես արի:
Ծառ-շատ բարիք դեռ կընծայեր ինձ իմ արքան, եթե այստեղ

նա ծերանար,

Բայց նա կորավ: Երանի՜ թե կորչեր զարմը Հեղինեի այն չարաղետ,
Քանզի չէ՞ որ հանուն նրա ծունկը ծալվեց բյուրաբազում մեծ քաջերի,
70 Եվ նա նույնպես, հանուն միայն Ագամեմնոն դյուցազունի,
Գնաց Իլիոն ձիահարուստ, որպեսզի անդ կուլի ընդդեմ տրոյացոց»:
Ասաց այդպես, հապճեպ քաշեց, պատմության վրա պնդեց նա իր գոտին
Եվ դուրս եկավ ու ժիր գնաց նա խոզանոց, ուր խոճկորներն

էին փակված:

Վերցրեց, բերեց երկու խոճկոր. երկուսին էլ նա մորթոտեց,
Քերթեց ապա ու կտրատեց, շամփորներից իսկույն զարկեց:
Երբ խորովեց ու պատրաստեց նա բոլորը շամփորներով ու ջերմորեն
Բերեց տվեց Ոդիսևսին, ցանեց վրան գարի ալյուրը սպիտակ:
Ապա շուտով խառնարանում խառնեց գինին մեղրանուշիկ,
Նստեց հետո դեմ-հանդիման և խոսքն ասաց քաղցր ու խոհեմ.

80 «Անո՛ւշ արա, կե՛ր, ո՛վ եկվոր. ծառաների բաժինը այս խոճկորներն են,
Մինչ սեղեխներն ազան լափում են միշտ խոզեր պարարտաճարպ՝
Զանց առնելով, որ կա պատիժն աստվածների, այլև գույքը և գործվը:
Բայց չեն սիրում երանավետ աստվածները գործերը չար,
Միայն մարդկանց վեհ գործին են նրանք տալիս լավ հատուցում:
Աստվածների պատժից անեղ իրենց սրտում և հոգու մեջ
Վախենում են անգամ ոտիս ու չարագործ բոլոր մարդիկ,
Որոնք անցնում են հեռավոր, օտար երկիր և սվարը Զևսի տված,
Հավաքելով նավերի մեջ, վերադառնում, այդպես բերում են հալոթենիք:
Գուցե, սակայն, սեղեխներն այս, աստվածներին այժմ ձայնալուր,

90 Մի բան գիտեն իմ արքայի մահվան մասին և չեն ուզում, հանց վայելույ
Խնամախոս, կարգին վարվել թագուհու հետ կամ ետ գնալ տներն իրենց,
Այլ անխնա ու սատնասիրտ վատնում, լափում են վիսաբար

գույքը ամբողջ,

Զի ամեն օր, ամեն գիշեր, որոնք նույնպես սահմանված են

Զևսի կամքով,

Սրանք զոհում, կոտորում են ո՛չ թե չափով, օրը մի հատ

կամ իսկ երկուսն,

Այլ շատերին և գինին էլ արդեն լափում, ոչնչացնում են չափից դուրս:
Մինչ իմ տիրոջ հարստությունն անսպառ էր, և այդքան գույք
Զի ունեցել ոչ մի հերոս կամ քաջազուն՝ թե՛ ցամաքի մեջ սևաթույր,
Եվ թե՛ նույնիսկ Իթակեում, այլ միասին քսան դյուցազն իսկ մեծաշուք

- Աղքատ մեծ գույք չեն ունեցել: Եվ կարող են քեզ թվարկել ես միառմի.
 100 Տասններկու եզնանախի կար ցամաքում, նույնքան խաշինք
 Եվ ճիշտ նույնքան խոզերամակ, նույնքան այծի մեծ հորաններ,
 Որ արածում են սեփական կամ թե օտար հովիվների խնամքի տակ:
 Նաև այստեղ, Իթակեում, կան տասնևմեկ այծի հոտեր,
 Որոնք առատ արածում են սահմանի մոտ, խնամքի տակ
 ազնիվ մարդկանց:
 Հովիվներից ամեն մեկը խոսնայրներին քերում է միշտ օրը մի այծ,
 Այն էլ ինչպե՞ս. լավագույնը ու ընտիրը պարարտներից:
 Ես էլ այստեղ, ահավասիկ, պահպանում եմ խոզեր միայն,
 Եվ առաքում նրանց համար այս խոզերից լավագույնը»:
 Ասաց այդպես. Ողիսեսը ուտում էր միսն ազահորեն, խմում գինին
 110 Եվ իր մտքում հորինում էր խոսնայրներին վրեժ և մահ:
 Երբ նա կերավ և իր սրտին հագուրդ տվեց այդ լիովին,
 Եվմեռաը լցրեց բաժակն, որով ինքն էր ըմպում գինին այդ լուսաշող,
 Եվ այն տվեց եկվոր հյուրին. ընդունելով՝ Ողիսեսը խնդաց հոգով
 Ու բարձրաձայն դիմեց իսկույն խոզարածին և խոսքն ասաց իր թևավոր.
 «Ո՛հ, սիրելիդ, ո՞վ էր այն քաջ դյուցազունը, որ գնեց քեզ.
 Հարո՛ւստ էր նա, քաջակորո՛ւվ, ինչպես արդեն դու պատմեցիր:
 Դու ասում ես՝ նա կործանվեց պատվի համար Ագամեմոն մեծ հերոսի,
 Պատմիր դու ինձ. գուցե և ես գիտեմ նրան, հանդիպել եմ գուցե մի տեղ:
 Թեպետ միայն Ջեսը գիտի այդ ամենը, նաև անմահ այլ աստվածներն,
 120 Գուցե և ես մի լուր տամ քեզ, քանզի չե՞ որ թափառել եմ
 ես շատ ու շատ»:
 Այնժամ նրան պատասխանեց խոզարածը՝ լավագույնը հովիվներից.
 «Ո՛հ դու ծերունկ, եթե նույնիսկ շրջիկներից մեկնումեկը նրա մասին
 Համբավ քերի, չի համոզի նա բնավին նրա կնոջն ու սիրելի
 իր զավակին:
 Մինչ թափառող, շրջիկ մարդիկ անապատան և անխնամ
 Ստո՛ւմ են միշտ, չեն ցանկանում խոսքը ասել ճշմարտացի:
 Եվ իսկապես, ով գալիս է, թափառելով, մեր Իթակեն,
 Ներկայանում է մեր տիկնոջն ու զանազան բանե՛ր պատմում
 սուտ և անհույս:
 Նա էլ դրանց ընդունում է շատ սիրալիր, հարցմունք անում
 միշտ մտահույզ,
 Վշտանում է ապա աստիկ և արտասուք թափում անվերջ
 ու դառնադառն,
 130 Ինչպես հատուկ է այն կանանց, որոնց անբախտ ամուսինն է
 հեռվում կորած:
 Նույնպես և դո՛ւ, հեզ ծերունիդ, իրավ, հեքիաթ պիտի պատմես
 մեզ մի ցանցառ,

Եթե քեզ տան մի ցնցոտի, մի պատմունան կամ մի բանկոն,

որպես մի վարձ:

Մինչդեռ, կարծեմ, թերևս արդեն արագ շներն և թռչունները գիշատիչ Մաշկն են նրա ոսկորներից վաղուց քերթել, և թռել է հոգին մարմնից, Կամ լափել են նրան ձկները ծովի մեջ, իսկ ոսկորները ծովափին թերևս հիմա ընկած են դեռ՝ խիտ ավազով նույնիսկ ծածկված:

Այդպիսի եղավ կորուստն անբախտ, բայց նա այստեղ թողեց

մարդկանց իր սիրելի,

Ինձ մանավանդ՝ վիշտ ու ջալյանք: Մինչդեռ երբեք էլ չեմ գտնի

140 Ես այդպիսի ազնվամեծար, սիրալիր տեր, ուր որ լինեմ, ուր որ գնամ, թեկուզ նույնիսկ վերադառնամ կրկին դեպի հայրն ու մայրն իմ

բարեխնամ,

Դեպի մեր տուն, որտեղ մի օր ծնվել եմ ես, սնվել նրանց

խնամքի տակ:

Ո՛հ, իմ վիշտը նրանց համար չէ բնավին, թեպետ սրտանց,

մեծսովասիազ

Կը ցանկանամ գնալ երկիրն իմ հայրենի և գեթ տեսնել նրանց աչքով:

Ուստի ես այժմ ողբ եմ անում տարաշխարհիկ Ռդիսևսի համար միայն:

Ավա՛ղ, հյուր իմ, պատկառում եմ նրան նույնիսկ անվամբ կոչել,

Այնքա՛ն էր ինձ նա միշտ սիրում և այնքա՛ն էր ինձ հոգատար

ո՛ր սրտալի,

Որ ես նրան, թեպետ չկա և հեռու է, պիտ անվանեմ միշտ սիրելի»:

Այնժամ ասաց խոսքն իր նրան բազմաշարժար Ռդիսևսը աստվածագուն.

150 «Բարեկա՛մա, թեպետ և դու դրժում ես և չես հավատում ամենևին,

Որ Ռդիսևսը պիտի գա, և սիրտն է քո կասկածանքով լցված հիմա,

Բայց ես ոչ թե միայն խոսքով, այդ պիտ ասեմ, այլ կը երդվեմ,

Որ Ռդիսևսն ետ կը դառնա, իսկ դու նվեր ինձ պատրաստիր,

Իբր ավետչա: Երբ նա իրոք վերադառնա, իր շեմքն անցնի

և տուն մտնի,

Ինձ կընծայես մի լավ հագուստ. մի բանկոն և մի պատմունան:

Իսկ նախքան այդ՝ նվերն, հարկավ, չեմ ընդունի, թեպետ շատ մեծ

կարիք ունեմ:

Ժանտ Հադեսի դռների պես ատելի՛ է ինձ համար նա՛,

Ով, իսկապես, իր կարիքին հետևելով, սուտ է խոսում, կեղծում է զուր:

Երդվում եմ արդ՝ ես անունով աստվածների, աստվածամայր նաև Զևսի,

160 Այս սեղանով հյուրամեծար և օջախով ազնվաբարո Ռդիսևսի,

Որի տունն եմ ես այժմ եկել. կկատարվի այն ինչ անա

հայտնում եմ քեզ,

Հե՛նց ա՛յս տարի. մինչ իր ուղին արևն անցնի, Ռդիսևսը արդեն կգա՛,

Երբ այս ամիսը վերջանա, նա մյուս ամսին ետ կդառնա

Ու իր վրեժն այն ժամանակ այստեղ կառնի նա բոլորից,

Ով հանդռնեց անարգել իր կնոջը և չքնաղ որդուն»:

Այնժամ, նրան ի պատասխան, խոսք ասացիր դու, Եվմեոս,

ո՛վ խոզարած.

«Ո՛հ, ծերունիդ, ո՛չ ես կտամ քեզ որևէ աչքալուսանք,

Եվ ո՛չ էլ իսկ Ողիսևսը ետ կը դառնա և տուն կը գա,

Այլ դու հանգիստ խմիր գինին ու եկ խոսենք մենք այլ մի բան,

իսկ այդ մասին

170 Մի վրդովիր հուշերը իմ, քանզի սիրտս իմ կրծքի տակ

տանջվում է խիստ,

Երբ մեկնումեկն հիշեցնում է ինձ արքային իմ փառավոր:

Թողնենք նաև երդումը այդ. եթե իրոք Ողիսևսը վերադառնա,

Ասլա ուրեմն այդ կլինի սիրակարոտ կատարումը իմ փափագի,

Պենելոպի, ծեր Լաերտի և անբասիր, աստվածակերպ Տելեմաքի:

Բայց ես սաւտիկ վշտացած եմ որդու համար, Ողիսևսից ծնունդ առած

Տելեմաքի, որին չէ՛ որ աստվածները լավ սնեցին, հանց շառավղի,

Ու ես սրտանց կարծում էի, որ մարդկանց մեջ մահկանացու

Նա գերհրաշ խելքով, տեսքով վատ չի լինի, քան սիրելի հայրը իր մեծ:

Մինչդեռ հիմա աստվածներից կամ մարդկանցից մեկը նրան

խելքից հանեց,

180 Ու գնացել է սուրբ Պիլոս նա այժմ արդեն, որ հոր մասին լուր ստանա,

Իսկ խոսնայրները մեծարգո սպասում են դարանամուտ,

Որ սպանեն տուն ետ գալիս, որպեսզի զարմն աստվածակերպ

Արկիսիոսի:

Իթակեում անփառունակ ոչնչանա ու վերանա:

Սակայն թողնենք խոսել նաև նրա մասին. գուցե իրոք նա կործանվի

Եվ կամ գուցե Կրո նոսլանի մեծ գործությամբ ու ձեռքի տակ

խույս տա մահից:

Բայց դու, ծերո՛ւկ, պատմիր ինձ այժմ այն աղետներն, որ կրել ես

դու իսկապես:

Արդ, ինձ ասա ճշմարտացի, որպեսզի լավ իմանամ ես.

Ի՞նչ մարդ ես դու կամ ո՞ր ցեղից, կամ որտե՞ղ եմ ծնողներիդ,

քաղաքը քո:

Ո՛ւմ նավով ես այստեղ եկել, ինչպե՞ս արդյոք նավորդները

հասցրին քեզ

180 Աստ, Իթակե: Ովքե՛ր էին, ինչպե՛ս էին կոչվում նրանք.

Քանզի գիտեմ, դու հետիոտն չէիր կարող գալ ու հասնել երկիրը այս»:

Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսևսը բազմահմար.

«Ճշմարիտը և ամեն ինչ քեզ կպատմեմ ես ամթերի,

Սակայն եթե երկարատև, շատ ժամանակ, մի ողջ տարի,

Նստած այստեղ, սեղանի շուրջ, քաղցր գինին ու ուտեստը վայելելով,

Այսպես խնջույք մենք անեինք հանգստացած և անվրդով,

Իսկ մեր գերծը ուրիշն ինչ կատարեին, և ես անվերջ պատմեի քեզ,
Նույնիսկ այդպե՛ս գլխովս անցած աղետների երկար խոսքը

չէր վերջանա,

Աղետների ու դառնության, որ կրել եմ կամքով անմահ աստվածների:
200 Ծնվել եմ ես անդ, լայնալիր Կրետեում, և դրանով եմ միշտ հպարտ:
Ես զավակն եմ մեծահարուստ, քաջ մի մարդու, բայց նա ուներ

և այլ որդիք,

Ռոդոք, ծնված օրինական մի կնոջից, անվում էին տանը նրա:

Իսկ իմ մայրը հարձ էր միայն, մի ստրուկ կին, որին գնել էր նա մի օր:
Սակայն հայրս՝ ազնիվ Կաստոր Հիլակյանը, միշտ հարգում էր

ինձ հավասար,

Օրինական իր որդոց պես. այդ ծագումով արդ կարող եմ ես պարծենալ:
Կրետեի ազգերի մեջ աստըծու պես հարգված էր նա,

Իբրև հարուստ մի մեծագույն, իբր անբասիր քաջ զավակներ

ունեցող մարդ:

Ահավասիկ՝ ճակատագիրը մահակուր հղեց նրան տունն Հադեսի:

Հանդուգն ու վեհ նրա որդիք գույքը նրա ամբողջովին

210 Իրարու մեջ և վիճակով բաժանեցին այդ ժամանակ,

Իսկ ինձ գույքից տվին միայն չնչին մասը, մի աննշան, փոքրիկ տնակ:

Ես կին առա՝ պերճ դստրիկի մեծահարուստ ծնողների,

Եվ այդ միայն՝ շնորհիվ իմ քաջարության: Թույլ չէի ես,

Ոչ էլ վախկոտ, այլ միշտ խիզախ և մարտունակ, բայց այդ բոլորն

անցյալում է:

Երբ դու, կարծեմ, հարդն ես տեսնում, արտն ու բերքը պիտ ճանաչես:

Հարդ եմ ես այժմ, ինձ տանջե՛լ են բյուր բյուրավոր վիշտն ու աղետը

չափազանց:

Ինձ Աթենասն ու Արեսը շնորհեցին քաջախիզախ ուժ և կորով

Եվ հաղթական հանդգնություն: Ես, մեծագոր և ընտրովի քաջերի հետ

Դարանամուտ, քաջ մարտելիս, մահ ու կորուստ էի բերում իմ թշնամուն:

220 Սիրտս երբեք չէր վրդովվում մահվան ահով թշնամու դեմ,

Որ գերազանց էր ինձանից ոտքով արագ: Նետովում էի դեպի առաջ՝

Նախահարձակ, ջարդում էի տեղ հիզակով: Այդպես էի ես կռվի մեջ,

Ինձ հաճելի չէին բնավ ո՛չ դաշտային աշխատանքներն,

Ո՛չ էլ հոգսերը տնային կամ մեծափառ կրթությունը զավակների,

Այլ ես սրտանց սիրում էի նավերն արագ, թիավարվող,

Մարտակոծիլն, ողորկագույն տեղ-հիզակը և թևավոր սլաքները,

Այն, որ այլոց միշտ թվում է զարհուրելի ու դժնդակ:

Ես նրանո՛վ էի հրճվում, ինչ որ աստված հաստատել էր իմ հոգու մեջ,

Զի ա՛յն գործն է սաստիկ սիրում ամեն մի մարդ, որն հատուկ է

նրա սրտին:

230 Նախքան որդիք աքեացոց արշավեցին դեպի Տրոյա,

Ես ի՛նչ անգամ քաջերի հետ ու նավերով արագընթաց
 Հաջողակի արշավեցի ընդդէմ օտար և թշնամի հզոր մարդկանց,
 Հարուստ ավար գրավեցի, և, բացի այդ, ինձ վիճակով էլ շատ հասավ:
 Տունս արագ բարգավաճեց, լցվեց անբալ հարստությամբ բազմապիսի,
 Ու շատ շուտով Կրետեում ես կորովի, գերամեծար մի մարդ դարձա:
 Իսկ երբ Ջևաը որոտագոչ հորինեց ժանտ ճանապարհը արշավանքի,
 Որն, արդարև, ծալեց ծնկները բյուրավոր մեծ քաջերի,
 Որոշեցին այդ ժամանակ, որ ես, նաև Իդիմենևսը մեծափառ,
 Արագ նավով պիտի շարժվենք դեպի Իլիոն: Էլ մերժելու հնար չկար,
 240 Զի այդպիսին էր վճիռը մեծապահանջ, ժանտ ամբոխի:
 Եվ շարունակ ի՛նչ տարի անդ կովեցինք մենք, զավակներս աքեյանց:
 Մինչ տասներորդ տարում միայն, երբ քաղաքը Պրիամոսի ավերեցինք,
 Մենք նավերով տուն ետ եկանք: Բայց աքեյանց ցրիվ տվեց
 կամքն աստղծու,
 Եվ Ջևան զգոն իմ հեգ գլխին թափեց ցավեր ու աղետներ
 դժբախտության:
 Լոկ մի ամիս կարողացա մնալ իմ տանն, իմ հարկի տակ,
 Ուր հրճվեցի զավակներովս, օրինական իմ կնոջով, այլև գույքով:
 Եվ ինձ հանկարծ սիրտս դրդեց սարքավորված խոր նավերով,
 Աստվածակերպ ընկերներիս հետ միասին, լող տալ, գնալ
 դեպ Եգիպտոս:
 Ու սարքեցի ես ինչ նավ. հավաքվեցին համհարզներս բազմաբազում:
 250 Իմ սիրելի ընկերները անդ շարունակ, վեց ամբողջ օր,
 Խրախճանքներ կատարեցին. ես շատ զոհեր մատուցեցի
 աստվածներին,
 Նույնիսկ եզներ շատ մորթեցի նրանց համար, իբրև ուտեստ:
 Յոթերորդ օրն մենք մեկնեցինք լայնատարած Կրետե կղզուց
 Ու լող տվինք Բորեասի հաղթ շնչի տակ հաջողությամբ,
 Թեթև ու հեշտ, ասես խաղաղ մի գետի մեջ, և ոչ մեկը մեր նավերից
 Անդ չտուժեց: Գնում էինք մենք անվնաս և անվտանգ,
 Իսկ նավերը քշում էին դեպի առաջ միայն հողմերն ու նավավարն:
 Հինգ օր հետո եկանք հասանք մենք ջրերին Եգիպտոսի:
 Հորդ հոսանքի բերանի մոտ կանգնեցրինք գեղեցկակերտ նավերը մեր.
 260 Անտեղ իսկույն պատվիրեցի ես սիրելի համհարզներս՝
 Մնալ կողքին մեր նավերի և անվրդով ու բարեհույս հսկել դրանք,
 Իսկ մյուսներին հորդորեցի՝ բարձր տեղից շուրջը դիտել, հետախուզել:
 Մինչդեռ նրանք, ամբարտաւան, խիզախությամբ բզեշնչված,
 Հարձակվեցին, ավերեցին եգիպտացոց դաշտն ու արտոր պերճագույն
 Ու փախցրին նրանց կանանց և անպաշտպան մանուկներին,
 Եվ իրենց էլ՝ տղամարդկանց, կոտորեցին: Բարձրացալ ճիչ և աղաղակ,
 Որը գնաց, քաղաքն հասավ: Քաղաքացիք, աղ լսելով, վաղ առավոտ,

Արշալույսին, դուրս վազեցին: Դաշտում զնգաց սուր պղինձը հեծյալների
Ու հետիոտն անթիվ մարդկանց, սակայն Զևար շանթազվարճ՝

ընկերներիս

270 Մատնեց ահեղ ու խայտառակ խուճապի, չը կարողացավ թշնամու դեմ
Կանգնել ոչ ոք: Որոտացին շուրջը աղետն, արհավիրքը,
Ծատ շատերը անդ մերոնցից սուր պղինձով կոտորվեցին,
Ծատերին էլ գերի տարան, որ աշխատեն ստրկաբար:
Բայց հարուցեց Զևան իմ սրտում այնժամ ձգտում մի փրկարար.

Ա՛խ, ես ինչո՞ւ չմահացա այնտեղ, ափին Եգիպտոսի,
Ենթարկվելով իմ օրհապին, քանզի հետո ես աղետից չազատվեցի:
Արդ, անհապաղ դեն գցեցի սաղավարտը ես ամրակերտ ու նկարեն,
Նաև ասպարն իմ ուսերից, շարտեցի տեգ-նիզակը ես իմ ձեռքից
Եվ վազեցի ես շեշտակի դեպ գորակառքը արքայի

280 Ու, գրկելով նրա ծնկներն, համբուրեցի: Ինձ նա խղճաց ու պաշտպանեց,
Նստեցըրեց կառքի վրա և տուն տարավ: Լալիս էի ես դառնադառն,
Մինչ հարձակվում էին շատերն՝ ձեռքին իրենց սուր գեղարդներ,
Փափագելով ինձ սպանել. խիստ կատաղած էին այնժամ նրանք իմ դեմ:
Բայց թագավորն ինձ ազատեց՝ պատկառելով հյուրախնամ Զևաի ոխից,
Որ չարաչար պատժում է միշտ վատ, անիրավ գործի համար:

Ես յոթ տարի անդ մնացի, Եգիպտոսում հավաքեցի
Ես բազմաբյուր գույք և ընծա, բոլորն էին սիրով տալիս ինձ նվերներ:
Երբ ութերորդ տարին հասավ այնուհետև, այնտեղ հանկարծ
Փյունիկեցի մի մարդ եկավ, մեծահուշակ և շահասեր մի ստալսոս,

290 Մի խաբեբա, որ շատերին պատճառել էր արդեն չարիք ու վնասներ:
Նա ինձ խաբեց և, պատրանքով սիրտս լցրած, ինձ համոզեց,
Որ այցելեմ ես Փյունիկիս, որ իբրև թե նա իր տանը շատ գույք ուներ:
Եվ նրա մոտ ես մնացի ու ասրեցի մի ողջ տարի,
Մինչդեռ արդեն եկան անցան և՛ օրերը, և՛ ամիսներն,
Ծուտով հասավ երկրորդ տարին, երբ ժամանակը կատարեց շրջանը իր,
Եվ նա այնժամ ինձ նեղաբար խորհուրդ տվեց՝ ծովագնաց նավի վրա,
Որպես հսկիչ իր բեռների, իր հետ մեկնել դեպի Լիբիս,
Բայց իսկապես նա միտք ուներ բարձր գնով ինձ վաճառել:
Միրտս լցված կասկածանքով և հակառակ իմ ցանկության՝ ես գնացի:

300 Նավն ընթացավ Բորեասի զիլ շնչի տակ և հաջողակ:

Մենք Կրետեն անցանք արդեն, մինչդեռ Զևար նյանց նյութում էր

արհավիրք:

Երբ Կրետեն հեռու մնաց, երկիրն այլևս չէր երևում,
Եվ մեր շուրջը տեսնում էինք մենք միայն ծովն ու երկինքը,
Հանկարծ այնտեղ Կրոնոսական մի թույրաթույխ, մթագույն ամպ
Նետեց մեր խոր նավի վրա: Խիստ մթագնեց ծովն ամպի տակ,
Զևար վերուստ թունդ որոտաց ու կայծակով զարկեց նավին:

Ջևսի ահեղ շանթ-հարվածից նալը ցնցվեց ու դողդողաց
Եվ ծծմբի հոտով լցվեց, իսկ համհարզներն թափվեցին ցած.
Ու սնալույր նալի շուրջը, հորդ ալյաց մեջ. նմանվելով ագռավների՝

310 Նրանք արագ գալարվեցին. այդպես նրանց վերադարձից զրկեց
աստված:

Երբ սիրտն էր իմ լցրել աղետն, այնժամ Ջևսը ներշնչեց ինձ
Բռնել ձեռքով սևակտուց նալի երկար կայմը իսկույն,
Որ խուսափեմ գեթ այդպիսով մահից դաժան: Ես բռնեցի
կայմը շուտով,
Սեղմ գրկեցի ու սլացա՝ հանձնված ուժին կործանարար այդ փոթորկի:
Ինը օր ես քաշքշվեցի ալյաց մեջքին, տասներորդ օրն, մի մութ գիշեր,
Հորձանքն հուժկու ինձ դուրս նետեց, քշեց, հանեց երկրի ափը
թեսալրոտացոց,
Եվ թագավորը թեսալրոտյանց՝ քաշ Փիդոնը, հյուրընկալեց
ինձ իր տան մեջ,

Քանզի նրա սիրանվեր, ազնիվ որդին ինձ ծովափին
Այնժամ գտավ խիստ ցրտահար և խոնջանքից ուժասպառված:

320 Ինձ նա իսկույն վերցրեց ձեռքով և տունն իր հոր հալածեալ տաքավ,
Հագցրեց ապա ինձ հագուստներ՝ մի հատ բաճկոն և մի թիկնոց:
Ողիսեսի մասին այնտե՛ղ ես լսեցի. Փիդոնն ասաց, որ հենց նրան
Ինքն է սիրով, մեծարանքով հյուրընկալել՝ դեպ հայրենիք ետ դառնալիս:
Նա ցույց տվեց գույքը ամբողջ, որն հավաքել էր Ողիսեսն.
Ոսկի, պղինձ, այլև երկաթ, որ մշակվում է շատ դժվար,
Եվ այնքա՛ն շատ, որ կարող էր պահել, սնել տասնյակ սերունդ:
Այդքան ահա թանկարժեք գույք կուտակված էր տանն արքայի,
Իսկ Ողիսեսն այնժամ անձամբ գնացել էր դեպ Դոդոնե,
Որ անդ լսի բարձրակատար կաղնի ծառից, ինչպես պատմեց
Փիդոն արքան,

330 Ջևսի խորհուրդն՝ ինչպե՛ս արդյոք ինքը, որպես երկրից երկար
բացակայած,
Պիտ ետ դառնա դեպ Իթակե. բացե՛իրա՛ց, թե՞ գաղտնաբար:
Երդվեց նույնիսկ արքա Փիդոնն՝ աստվածներին զոհ անելով
իր հարկի տակ,

Որ պատրաստ է նալը արդեն, հավաքված են նավորդները,
Որպեսզի շուտ տանեն նրան իր երկիրը հայրենավանդ ու սիրելի:
Բայց նախ նա ինձ ճանապարհեց, քանզի նալը թեսալրոտացոց
Այնժամ ի դեպ մեկնում, գնում էր Դուլիքիոն ցորենաշատ:
Նա պատվիրեց, որ խնամքով տանեն հանձնեն ինձ Ակաստին
իշխանագոր,

Սակայն նրանք դաժան սրտով իմ դեմ դավանք անդ հղացան,
Որ ինձ մատնեն թշվառության և ահռելի տվայտանքի:

340 Հենց որ նալը ծովագնաց թեսպրտացոց ավը թողեց ու հեռացալ,
Նավորդները իսկույն ևեթ ստրկության ինձ մատնեցին.

Արդ, հանեցին իմ վրայից նրանք բաճկոնն ու պատմունճանն,

Եվ հագցրին մի ցնցոտի պատառոտած ու ալանդակ,

Որ տեսնում ես ինքդ անձամբ դու իմ վրա արդ, քո աչքով:

Եվ նավորդներն երեկոյան հայտերևակ Իթակեի ավը հասան,

Գեղեցկակերտ նալի ներսում պինդ չվանով ինձ անհապաղ

Եվ ամրապինդ կապկպեցին, այնուհետև իրենք անվախ

Այնտեղ ծովափը դուրս եկան՝ ընթրիքն իրենց վայելելու:

Բայց կապանքն իմ աստվածները իսկույն հեշտիվ արձակեցին,

350 Եվ ես շուտով գլուխը իմ քողարկեցի ցնցոտիով մի քրքրված,

Ապա իսկույն, ողորկագույն դեկին փարված, ցած սողալով, հասա ջրին

Եվ սկսեցի, երկու ձեռքով ջուրն ճեղքելով, լող տալ արագ:

Ես նրանցից ավելի շուտ մի կողմ անցա ու հեռավոր ափ դուրս եկա,

Որտեղ հապճեպ ես պառկեցի խիտ անտառի ծաղկափթիթ

թավուտի մեջ:

Մինչդեռ նրանք վազվզեցին գոգոռալով և սկսեցին որոնել ինձ,

Սակայն հետո ինձ փնտրելը իրենց համար էլ օգտակար անդ չթվաց,

Ուստի շուտով վերադարձան և, խորափոր նալը նստած,

Ծամփա ընկան ու գնացին: Իսկ ինձ շատ հեշտ աստվածները

թաքցրին անդ

Եվ հետո էլ ցույց տվեցին ինձ խրճիթը մի իմաստուն, ազնիվ մարդու:

360 Ինձ, երևի, վիճակված է առաջժամ ապրել արևի տակ, կյանքը սիրել»:

Իսկույն նրան ի պատասխան խոսք ասացիր դու, Եվմեոս, ո՛վ խոզարած.

«Դժբախտ շրջիկ, սիրտս սաստիկ դու հուզեցիր այդքան երկար

քո պատմածով,

Թե որքա՜ն ես տանջանք կրել կամ որքա՜ն ես դու թափառել:

Բայց հիշեցիր Ոդիսևսին զուր, անտեղի և վարվեցիր դու անվայել:

Երբեք դու ինձ չես համոզի, կամ իսկապես ի՞նչ կարիք կա,

Որ աստ երկար այդպես խոսես, հեքիաթ հյուսես: Ինքս գիտեմ

գործն արքայի,

Որ, երևի, ատելի էր երանալետ աստվածների սրտին իրոք,

Քանզի նրանք թույլ չտվին, որ գեթ երկրում տրոյական նա մահանար

Եվ կամ նույնիսկ ռազմից հետո՝ ձեռքի վրա իր սիրելի, ազնիվ

մարդկանց,

370 Զի այդ դեպքում արեւացիք կկանգնեին նրան կոթող, մի հուշարձան,

Իսկ իր փառքը մեծահոջակ իր զավակին պիտի թողներ նա հավիտյան:

Մինչդեռ հիմա անփառունակ նրան փախցրին Հարախաները,

Իսկ ես այսպես առանձնացած ապրում եմ այս խոզերի մոտ

Եվ քաղաքն էլ չեմ այցելում, մինչև որ ինձ Պենելոպեյն

Զնորդորի և չկանչի, երբ որ հանկարծ մի որևէ լուր է գալիս:

Հրաքերին շրջապատած՝ բոլորեքյան միշտ մանրամասն հարց են տալիս
Նրանք, որ ջերմ ողբում են միշտ բացակայող թագավորին,
Այլև նրանք, որ նրա գույքը լափում են այժմ անպատիժ ու քերկրալի:
380 Իսկ ինձ բնավ հաճելի չէ տեղեկանալ կամ այդ մասին հարցնունք անել՝
Հենց այն օրից, երբ ինձ խաբեց հեղյուրանքով՝ էտոլացի մի ստախոս:
Մարդ էր այնտեղ մա սպանել, ուստի, երկար թափառելով երկրե-երկիր,
Մի օր խրճիթն իմ մա եկավ, իսկ ես նրան ընդունեցի շատ սիրալիր:
Ասաց, որ անդ, Կրետեում, նրան տեսել է Իդոմեն իշխանի մոտ,
Որ իբրև թե նորոգում էր մորիկներից խորտակված իր նավերը մա:
Հայտնեց մակ, որ մա անշուշտ ետ պիտի գա մույն ամառը

կամ աշունքին

Ու կբերի, աստվածակերպ ընկերների հետ միասին, բյուր գանձ ու գույք:
Եվ դու մույնպես, բազմաշարժար ով ծերունիդ, որ աստըծո հյուր ես
ինձ մոտ,

Մի՛ աշխատիր ինձ գուրգուրել կամ սուտ խոսքով ուրախացնել,
Քանզի ես քեզ արդ մեծարում և սիրում եմ ոչ թե միայն դրա համար,
390 Այլ պատկառում եմ վանատուր Զևսից անմահ և ցալակցում եմ քեզ
սրտանց»:

Եվ Ոդիսևսն ամենագետ պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ո՛հ, որպիսի՜ կասկածամիտ սիրտ ունես դու քո կրծքի տակ
Եվ բնավին քեզ չազդեցին ոչ երդումն իմ, ոչ հորդորը,
Ուստի լսիր, եկ գրազ գանք, պայման կապենք, և թող վերուստ
Օլիմպակյաց աստվածները վկա լինեն մեզ, երկուսիս.
Եթե իրոք իր տունն, այստեղ, վերադառնա քո տերն արքա,
Այդ դեպքում դու պիտ շնորհես ինձ մի բանկոն և մի թիկնոց,

իբրև հագուստ,

Եվ ողարկես ինձ Դուլիքիոն, ուր գնալու փափագ ունեմ սիրակարոտ:
Սակայն եթե ետ չդառնա քո տերն արքա, ինչպես պնդում ես դու հիմա,
400 Հրամայիր ծառաներիդ, որ ցած նետեն ինձ բարձրաբերձ ժայռի գլխից,
Որ այնուհետ ոչ մի շրջիկ չհանդգնի քեզ այդպիսով խաբել նորից»:
Եվ խոզարածն աստվածային պատասխանեց և խոսք ասաց

այնժամ նրան.

«Ո՛հ դու շրջիկ, էլ ես ի՞նչ փառք պիտ վաստակեմ առաքինի .

գործիս համար

Կամ ի՞նչ պատիվ ես կունենամ թե՛ ներկայումս և թե՛ հետո

մարդկության մեջ,

Եթե ես քեզ՝ իմ հարկի տակ հյուրամեծար ու պատվարժան

ընդունվածիդ,

Հանկարծ վերցնեմ ու սպանեմ և այդպիսով գրկեմ կյանքից

փափագաւտեմէջ:

Ինչպե՞ս այնժամ սիրանվեր պիտ աղերսեմ Զևսին, որդուն Կրոնոսի:

- Բայց ընթրիքի ժամն է արդեն. ահա վասիկ, ընկերներս կգան շուտով,
Եվ մենք պատեղ, այս խորհրդում կպատրաստենք ընթրիքը ճիշտ»:
- 410 Երբ որ նրանք աղյակս խոտում, դատում էին իրարու հետ,
Եկան արդեն երամակները խոզերի և հովիվները խոզարած,
Որոնք իսկույն ներս քշեցին խոզերամակը գոմի մեջ՝ գիշերելու:
Թնդաց իսկույն այդ ժամանակ ասրապիելի խանչյուն-աղմուկը խոզերի,
Եվ պատվիրեց ընկերներին իսկույն ևեթ խոզարածը աստվածային.
«Բռնե՛ք, բերե՛ք դուք լավագույնը խոզերից, որ աստ զոհեն հատուկ՝
պատվին
Հեռուստ եկած հյուր-եկվորի, որ մասն մենք առժամանակ ուրախանանք,
Զի վաղո՛ւց է, որ կրում ենք տանջանք հանուն ճերմակատամ
այս խոզերի,
Քանի որ այժմ ուրիշները լավիվում են մեր աշխատանքը անհատույց»:
Աղյակս ասաց նա բարձրաձայն և սկսեց փաշտ կտրատել
սուր տապարով,
- 420 Մինչդեռ նրանք ներս բերեցին խոզն հնգամյա և պարարուն,
Որը իսկույն տեղավորվեց, կանգնեց այնտեղ օջախի մոտ:
Խոզարածը, որ բարեպաշտ հոգի ուներ, չմոռացավ աստվածներին,
Նա սկսեց ճերմակատամ խոզի գլխից քաղել մազերն արագորեն,
Կրակի մեջ դրանք նետել: Նա աղոթեց աստվածներին երկնաքնակ՝
Աղերսելով, որ ետ դառնա դեպ իր տունը Ողիսևսը ամենագետ:
Ապա վերցրեց կոճղը կաղնի, զարկեց խոզին, որ տապալվեց
թավազլոր,
Հոգին թռավ մարմնի միջից: Եվ մորթեցին նրանք այդ խոզն
ու բերթեցին,
- Հետո հապճեպ կտրատեցին և կտորներն անդամների
Խոզարածը իսկույն ևեթ շուրջանակի ճարպով պատեց
- 430 Եվ հոշվածին գարե ալյուր՝ նաշին ցանեց ու այն գցեց կրակի մեջ,
Իսկ մնացյալը, բրդելով, շուտ զարկեցին շամփուրներից:
Խորովեցին զգուշորեն, այնուհետև շամփուրներից դուրս քաշեցին
Ու սեղանի վրա ամբողջը դրեցին: Կանգնեց այնժամ խոզարածը
Եվ սկսեց միսը բաժանել արդարացի, քանզի ազնիվ նա սիրտ ուներ:
Ահավասիկ, ամբողջն աղյակս նա բաժանեց յոթ մասերի,
Մեկը ձոնեց հիմփաներին և Հերմեսին, որը զավակն է Մեասի,
Եվ աղոթեց նա ջերմեռանդ, իսկ մնացյալը մի առ մի բաշխեց նրանց:
Ողիսևսին նա մեծարեց ճերմակատամ խոզի երկայն թիկնամսով.
Այդ գերակա պատվի համար նրա տիրոջ սիրտը խնդաց,
- 440 Ուստի խոհեմ Ողիսևսը նրան դիմեց և այս ասաց.
«Ո՛վ Եվմենոս, թո՛ղ որ այնքան Զևսի համար հավերժ լինես դու սիրելի,
Որքան հիմա ինձ՝ դժբախտիս, այսպես ահա դու հարգեցիր»:
Այնժամ նրան ի պատասխան խոսք ասացիր, ո՛վ Եվմենոս դու խոզարած.

«Համեցիր, կե՛ր, ա՛յ տնաքանդ, հրճվիր դու այժմ նրանով,
Ինչ որ դրված է քո առաջ, չէ՞ որ աստված մեկը կտա, իսկ մյուսը՝ ոչ,
Ինչպես ուզում է սիրտը յուր, քանզի նա է ամենագոր»:

Ասաց, ձոնեց երախայրիքն աստվածներին հավերժակյաց,
Լցրեց գինին նա հրավառ, ձեռքը դրեց քաղաքավեր Ողիսեսի,
Որը բազմած էր վայելուչ նրա կողքին այդ ժամանակ:

450 Հացը բերեց և բաժանեց Մեսավիիոսն, որին ինքն էր, խոզարածը,
Անձամբ գնել, երբ որ արդեն բացակա էր տերն իր արքա,
Սակայն առանց թույլտվության իր տանտիկնոջ և Լաերտի

Ծերունագարդ,
Եվ գնել էր նրան անձամբ՝ տափոսացուց միջոցներով իր սեփական:
Այդպես նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առաջ պատրաստ դրված
ուտեստներին,
Իսկ երբ արդեն կերուխումով այդ հագեցան, որքան սիրտը
փափագ ուներ,

Ամփիշապես հացն հավաքեց Մեսավիիոսն, մինչդեռ նրանք,
Երբ հագեցան ուտեստներով, քուն մտնելու շտապեցին:
Վրա հասավ մի անյուսին և չար գիշեր, Ջեսը հեղեց անդուլ անձրև:
Փչում, ճչում էր սաստկաշունչ զիլ Ջեփյուդը խոնավաշունչ:

460 Ողիսեսը խոսք սկսեց՝ ցանկանալով խոզարածին փորձել մի կերպ.
Թիկնոցն արդյոք նա կհանի՞, կտա՞ իրեն, կամ կստիպի՞ ընկերներից
Մեկնումեկին նույն բանն անել. այդ մասին էր մտահոգված
նա չափազանց.

«Ակա՛նջ դիր ինձ, ով Եվմեոս, նմանապես և դուք, նրա ընկերներդ.
Խոսք եմ ուզում ձեզ այժմ ասել հպարտորեն: Չէ՞ որ գինին
Խեղթացնում է ամեն մարդու, նույնիսկ մարդկանց խոհեմամիտ:
Դրդում է այն սրտանց ժպտալ, բարձր երգել ու կաքավել,
Այլև ասել այնպիսի խոսք, որն իսկապես, լավ կլիներ չասել երբեք:
Երբ ես արդեն սկսել եմ շատախոսել, անհնար է էլ ինձ զսպել:
Ա՛յս եթե ես այժմ լինեի այնպես ջահել, լի զորությամբ, տոկուն ու սեզ,
470 Ինչպես առաջ, երբ Տրոյայում դարան մտանք մենք մի ամբողջ
զորախմբով...

Ողիսեսն էր և Ատրիդես Մենելայը մեզ առաջնորդ,
Իսկ ես այնտեղ երրորդն էի. նրանք իրե՛նք ինձ կանչեցին:
Երբ մենք եկանք, քաղաքն հասանք, պարիսպներին այն բարձրաշեն,
Մենք պառկեցինք անդ խտագույն թփերի տակ, շամբուտի մեջ
մի ճահճավետ,

Քաղաքին մոտ՝ ծածկված միայն վահաններով: Գիշերն հասավ
դաժանագույն,
Վերուտ անվերջ ձյուն էր տեղում, և մորճչում էր Բորեասը ցրտաշունչ:
Վահանների ու մեր վրա ձյունը ցրտից եղյամ դարձավ, ասես բյուրեղ:

Բայց բոլորը հագած էին տաք բաճկոններ ու պատմունան,
 Ոստի հանգիստ քնած էին՝ վահաններով իրենց ուտերը քողարկած:
 480 Իսկ ես այնտեղ հիմարացա ու թողեցի ընկերներիս իմ վերարկուն,
 Քանզի քնավ չէի կարծում, որ ցրտահար պիտի լինեմ ես այդ գիշեր:
 Տարա ինձ հետ գեղեցկակերտ միայն գոտին և իմ վահանն:
 Երբ գիշերվա երրորդ մասը արդեն հասավ, և չքացան աստղերը իսկ,
 Ողիսեսին, որ պառկած էր անդ իմ կողքին, ինձ մերձակա,
 Ես հրեցի իմ արմունկով ու ասացի, և նա իսկույն ինձ լավ լսեց.
 «Դյուցազնունդ Լսերտածին, ո՛վ Ողիսես բազմահմար,
 Վերջն է կյանքիս. էլ կենդանի ես չեմ մնա, սպանում է այս ցուրտը ինձ,
 Ո՛հ, վերարկու չունեմ ահա ես ցրտահար, ինձ թերևս դեռ խաբեց.
 Լոկ մի բաճկոն հագած ունեմ, այլևս այսպես ինձ փրկություն

չկա մահից»:

490 Այդպես այնտեղ ես ասացի, և ահա թե ի՛նչ մտածեց անդ նա իսկույն,
 Ինչպես և միշտ՝ խորհուրդներում կամ կովի մեջ թշնամու դեմ.
 Եվ նա կողքիս մեղմիկ ձայնով ու կամացուկ ինձ շնչաց.
 «Սուս կաց, լռիր, որ չը լսի մեկնումեկը աքեյանց մեջ»:
 Ասաց այդպես և արմունկին իր գլուխը թեքած՝ խոսեց.
 «Ակա՛նջ դրեք, սիրելիների, արդ քնի մեջ աստվածակերպ երազն եկավ
 Եվ ինձ հայտնեց, որ չափազանց հեռացել եմք մենք նավերից:

Թող մեկնումեկն

Գնա, խնդրի ազգերի տեր Ագամեմնոն Ատրիդեսին,
 Որ նավերից մեզ օգնության գինված մարդիկ նա ուղարկի»:
 Այդպես ասաց, և վեր կացավ իսկույն ևեթ քաջ Թուասը Անդրեմոնյան
 500 Ու անհապաղ իր վրայից հանեց, գցեց նա վերարկուն իր ծիրանի,
 Ու վազ տվեց դեպի նավերն, իսկ ես նրա հագուստն հագա
 Եվ քնեցի ուրախացած, մինչև ծագեց վառ Արշալույսը ոսկեզան:
 Ա՛խ, երանի այժմ լինեի այդպես ուժեղ, զորությամբ լի,
 Այնժամ անշուշտ մեկնումեկը հովիվներից այս փարախի,
 Ակնածելով քաջի հանդեպ, հանց մեծարանք, ինձ կգիշեր իր վերարկուն,
 Սակայն հիմա, նողկ ցնցոտի հագուստի մեջ, ինձ էլ երբե՛ք

չեն մեծարի»:

Այնժամ նրան ի պատասխան խոսք խոսեցիր, ո՛վ Եվմեոս

դու խոզարած.

«Ո՛հ, ծերունիդ, հրաշալի պատմություն էր, որ պատմեցիր այստեղ

դու մեզ,

Դու ամեն ինչ լավ ասացիր, և խոսքիդ մեջ ունայն ու սին ոչինչ չկար:
 510 Ոստի և այժմ ոչ մի կարիք չես ունենա, ո՛չ հագուստի, ո՛չ այլ բանի,
 Որին, հարկավ, արժանի է թշվառ մուրիկը վատաբախտ և աղերսող,
 Սակայն վաղը պետք է կրկին հագնես դու այդ քո ցնցոտին,
 Քանզի այստեղ չկան բազում պատմունաններ, կամ բաճկոններ,

Եվ միմիայն մի հատ ունի ամեն մեկս մեզնից այստեղ,
Բայց երբ ետ գա, վերադառնա Ողիսևսի սիրանվեր որդին ազնիվ,
Նա և՛ բաճկոն, և՛ պատմութեան քեզ կընծայի այստեղ անշուշտ
Ու կառաքի քեզ նա այնտեղ, ուր որ սիրտդ կկամենա»:

Այդպես ասաց ու վեր կացավ, բերեց, փռեց օջախի մոտ
Այծենիները և օդենիք, հանց փափկագույն մի անկողին,
520 Եվ մեկնրվեց Ողիսևսը, իսկ հովիվը իսկույն քաշեց նրա վրա
Հաստ, մեծագույն իր վերարկուն, որն, հիրավի, նրա միակ

հագուստն էր անդ,

Եվ որը նա հագնում էր միշտ անեղաշունչ ձմռան ցրտին:
Այդպես պառկեց Ողիսևսը, իսկ առընթեր անդ պառկեցին
Մշուս հովիվներն երիտասարդ, բայց խոզարածն ինքը չուզեց
Անդ, նրանց մոտ իր անկողինը ունենալ և խոզերից հեռու պառկել,
Ուստի իսկույն նա պատրաստվեց, որ դուրս գնա: Ողիսևսը ուրախացավ,
Որ նա այդպես, իր բացակա եղած ժամին, հոգատար է գույքի հանդեպ:
Նախ սայրասուր թուրը վերցրեց և այն կախեց իր ամրապինդ

նա ուսերին,

Վերցրեց տեգը՝ պաշտպանն ընդդեմ գամիոների ու չար մարդկանց,
530 Եվ դուրս գնաց, որ քուն մտնի ժայռի տակին, ուր, Բորեաս

դաժան հողմից

Պատսպարված, նիրհում էին հույլ խոզերը ճերմակատամ:

Ե Ր Գ ա ա ս ն հ ի ն գ ե Ր Ո Ր Պ

ՈՐԻՍԵՎՍԻ ՈՐԴԻՆ ԼԱԿԵԴԵՄՈՆԻՑ ՎԵՐԱԴԱՌՆՈՒՄ Է ԻԹԱԿԵ

Մինչդեռ Պալլաս Աթենասը շարժվեց գնաց լայնատարած Լակեդեմոն,
Որպեսզի անդ Ոդիսևսի սիրած որդուն փառապասկ
Հիշեցնի յուր վերադարձը և հորդորի, որ շուտ ետ գա նա դեպի տուն:
Արդ, նա գտավ Տելեմաքին և Նեստորի ազնիվ որդուն
Վսեմափառ Մենելայի տան գավիթում, այնտեղ, պսոկած:
Նեստորյանը անդ տակավին խոր միրհում էր՝ անուշ քունը իր աչքերին,
Բայց այդ քունը քաղցրանուշիկ Տելեմաքին չնվաճեց ամենևին.
Ամբողջ գիշեր վիշտն էր հուզում նրա հոգին, վիշտը կորած

իր հոր համար:

Արդ, առընթեր նրան կանգնեց և խոսք ասաց Աթենասը պայծառաչյա.

- 10 «Տելեմաքոս, լավ չէ իրոք, որ քո տնից բացակա ես երկարատև,
Գուլքդ այնտեղ անտեր թողած, ամբարտավան մարդկանց կամքին,
որպես ավար:
Տե՛ս, մի գուցե քո գուլքն ամբողջ անդ լափլփեն կամ իրարու մեջ
բաժանեն,

Եվ կդառնա քո ճանապարհն և՛ անօգուտ, և՛ ավերի միայն պատճառ:
Ուստի շուտով գնա, խնդրիր Մենելային դու քաջազեն,
Թող քեզ հապճեպ ետ ուղարկի, որ տանդ գեթ քո անբասիր
մորը գտնես:

Հայրը արդեն և եղբայրներն ստիպում են նրան հիմա
Մարդու գնալ Եվրիմաքին, որը բոլոր խոսնայրներից
Գերազանցեց նվերներով և անընդհատ բազմապատկում է գլխավարձն,
Մինչդեռ եթե այդ գլուխ գա, ետս, մի գուցե և քո գուլքը տանեն տնից:

- 20 Դու լավ գիտես, թե որպիսի՝ սիրտ կա կրծքի տակ կանացի.
Կինը գիտե բազմապատկել և շեն պահել տունը երկրորդ, նոր ամուսնու.
Սակայն երբեք չի մտածում իր առաջին ամուսնության որդոց մասին
Կամ մահացած այն ամուսնու, որի մասին անգամ լսել չի ցանկանա:

Երբ դու քո տուն վերադառնաս, քո ունեցած գույքը ամբողջ
հանձնիր այնտեղ
Մեկնումեկին քո լավագույն ծառաներից, ով քեզ թվա հավատարիմ,
Մինչև անմահ աստվածները քեզ կնության ցույց տան աղջիկ
վայելչագեղ:

Մի խոսք ես ես քեզ ասեմ, և այն պահիր դու քո սրտում:
Մեղեխների մեծ քաջերը դարանամուտ են այժմ արդեն
Իթակեի նեղուցի մեջ, անդ, քարքարոտ Սամեի մոտ.

- 30 Մտադիր են քեզ սպանել, որ ե՛տ չգաս դու քո երկիրը հայրական:
Բայց չեմ կարծում այդ գլուխ գա. ավելի շուտ պիտի լափի հողը նրանց,
Այդ չարադավ խոսնայր մարդկանց, որ վատնում են գույքդ, գանձդ:
Սակայն անշուշտ դու քո նավը ամրակառույց հեռու պահիր կղզիներից,
Լող տուր միայն դու գիշերով. քեզ հաջողակ և ուղեկից հողմ կառաքի
Մեկնումեկը անմահներից, որ պահպանում, փրկում է քեզ,

յո հանց զորավիգ:

Ահավասիկ, երբ դու հասնես Իթակեի ավիլ, այնտեղ,
Նավն ու բոլոր ընկերներիդ իսկույն քաղաք ուղարկիր դու,
Սակայն ինքդ նախ և առաջ գնա դեպի խոզարածը,
Որ հսկիչն է ձեր խոզերի և դեպի քեզ առմիշտ ազնիվ, բարեհաճ է,

- 40 Եվ գիշերը դու նրա մոտ: Ապա նրան շուտով քաղաք դու առաքիր
Իբրև բանբեր՝ լուր տանելու Պենելոպին խոհեմամիտ,
Որ ողջ ես դու և ապահով, որ Պիլուսից վերադարձել ես անվնաս»:
Այդպես ասաց վեհ Աթենասն ու հեռացավ դեպ Օլիմպոսը բարձրաբերձ,
Իսկ նա իսկույն Նեստորյանին հանեց քնից քաղցրանուշիկ.

Նրան ոտքով Տելեմաքը հրեց, ապա այս խոսքն ասաց.

«Ով Պիսիստրատ Նեստորածին, վե՛ր կաց, ձիերն ամրասմբակ

դու դուրս քաշիր,

Կառքը լծիր դու անհապաղ, որպեսզի մենք ճանապարհվենք

արագորեն»:

Եվ Պիսիստրատ Նեստորածինն իսկույն նրան պատասխանեց

և այս ասաց.

«Տելեմաքոս, թեպետ և դու փափագում ես ճանապարհվել հիմա շուտով,
Բայց չենք կարող մութ գիշերով ձիեր վարել: Արշալույսը մոտ է արդեն.

- 50 Ե՛կ, սպասենք, որ դյուցազուն, հիգակաճոճ Մենելաոսը Ատրիդես
Ընծաները ամբողջովին բերի, դնի կառքի վրա
Եվ, ճանապարհ մեզ դնելով, իր ողջույնի խոսքը ասի,
Քանզի չէ՞ որ ուրախությամբ պետք է հիշի հյուրն ամեն օր
Այն հյուրընկալ վսեմ մարդուն, որն ընդունեց նրան սիրով

հյուրամեծար»:

Ասաց այդպես, և շատ շուտով ծագեց շողշող Արշալույսը ոսկեգույն:
Այնժամ ելավ գեղագանգուր Հեղինեի մահճի միջից

Մենեխաոսն անեղագոչ, ապա գնաց, որ հյուրերին տեսնի այնտեղ:
Այդ ակատեց Ռոփսևսի սիրանվեր որդին իսկույն.

- Նա անհապաղ իր շողշողուն բաճկոնն հագավ և ուտերին
60 Քաշեց ծածկոցը մեծագույն, ապա գնաց, ինչպես հերոս մի մեծաքայլ,
Ծեմքը անցավ նա գավիթի և դուրս եկավ շուտով նրան անդ ընդատաջ:
Եվ բարբառեց այնժամ որդին Ռոփսևսի, Տելեմաքոսն աստվածային.
«Դյուցասանունդ ով Ատրիդես, Մենեխաոս դու ազգապետ.
Թույլ տուր դու այժմ, որ ես գնամ, հասնեմ երկիրն իմ սիրելի,
հայրենավանդ,

Քանզի սիրտս փափագում է շատ շուտով տուն վերադառնալ»:

Պատասխանեց այնժամ նրան Մենեխաոսն անեղագոչ.

«Տելեմաքոս, ես չեմ կարող քեզ աստ պահել երկարատև,

Երբ ուզում ես դու ետ գնալ: Եվ, հիբավի, ատում եմ ես
Հյուրընկալին, որն իր հյուրին պատվում, սիրում է չափից դուրս,

- 70 Նաև նրան, ով բնավին հյուր չի սիրում. միջինն է լավ անտարակույս:
Լավ չէ, եթե ստիպում են հյուրին մեկնել, երբ նա մեկնել չի ցանկանում,
Կամ ջանում են շա՛տ ավելի երկար պահել՝ շուտով մեկնել ցանկացողին:
Սրտանց սիրիր և ընդունիր, ով գալիս է, բայց և մեկնել կամեցողին
Ծանապարհ դիր: Բայց սպասիր, ընծաները բերեմ, դնեմ կառքիդ վրա,
Որ քո աչքով ինքդ տեսնես, այլև կանանց ես պատվիրեմ,
Որ այժմ, եղած մեր պաշարից, լավ ճաշկերույթ քեզ պատրաստեն
իմ հարկի տակ:

Փառավոր է և հաճելի, երբ որ հյուրը, ճաշկերույթով հյուրասիրված,
Ծանապարհվի դեպ հեռուներն անպարագիծ այս աշխարհի:

Իսկ եթե դու ցանկանում ես գնալ, շրջել Հելլադայում կամ Արգոսում,

- 80 Ինքս նաև կը գամ քեզ հետ և կլծեմ մոռցվածներն իմ,
Կառաջնորդեմ, որպեսզի մենք գնա՛նք, շրջենք քաղաքները
շատ-շատ մարդկանց,

Եվ մեզ ոչ ոք բաց չի թողնի ստանց ազնիվ նվերների,

Այլ կընծայեն կամ շքեղ սան, եռոտանի պղնձակերտ,

Կամ կորովի գույգ ջորիներ և կամ մույնիսկ պերճապաճույճ

ոսկե բաժակ»:

Պատասխանեց իսկույն նրան Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Ազգերի տեր Ատրևսորդի, դու, Մենեխաոս աստվածային.

Մտադիր եմ ես շուտափույթ վերադառնալ, գնալ մեր տուն,

Քանզի այնտեղ իմ գույքերին ես չեմ կարգել մի պահապան:

Մինչ մի գուցե, աստվածակերպ հորըս այսպես որոնելով,

ես կործանվեմ,

- 90 Կամ մի՛ գուցե անդ փշանան իմ պերճ գույքերը թանկարժեք»:

Այդ որ լսեց Մենեխաոսն անեղագոչ, իսկույն նեթ

Հրամայեց իր ամուսնուն, այլև ստրուկ մածիշտներին՝

Տանը եղած առատագույն պաշարներից սարքել շուտով ճոխ

ճաշկերույթ:

Եվ մոտեցավ անժամ նրան Բոեթեդես Հոտեոնկար,

Որ մահիճից նոր վեր կացավ և ապրում էր այնտեղ մոտիկ:

Մենելաոսն հրամայեց, որ նա շուտով կրակ վառի, միս խորովի:

Չը ծուլացավ Հոտեոնկան, հնազանդվեց իսկույն նրա հրամանին,

Իսկ Մենելաոն ուղղվեց, գնաց դեպի սենյակն անուշաբույր,

Բաց ոչ մենակ. ողեկցեցին նրան նաև Մեգապեներեսն ու Հեղինեն:

100 Եվ երբ նրանք այնտեղ եկան, որտեղ պահված էին գույքերը

թանկարժեք,

Ատրիդեսը վերցրեց անդուստ մի կրկնականք չքնաղ գավաթ,

Իսկ իր որդուն՝ Մեգապեներին նա պատվիրեց վերցնել շքեղ,

արծաթակերտ

Խառնարանը: Մինչ Հեղինեն անդ մոտեցավ անդուկներին, որոնց

մեջ միշտ

Պահվում էին այն ձեռագործ հագուստները նկարազարդ,

Որ կարել էր ինքը անձամբ, և Հեղինեն՝ կանանց չքնաղ աստվածուհին,

Ընտրեց անդուստ գեղեցկափայլ ու նկարեն մի մեծ ծածկոց,

Որ պահվում էր բոլորի տակ ու խորքերում և շողում էր աստղերի պես:

Եվ դուրս եկան ու տան միջով նրանք անցան դեպ Տելեմաքը խորիմաց,

Այնտեղ նրան իր խոսքն ասաց Մենելաոս խաբուհիշագեղ.

110 «Տելեմաքոս, թող որ Ձևը՝ որոտագույն մեծ ամուսինը Հերալի,

Քո վերադարձն իրագործի այնպես, ինչպես քո սիրելի սիրտն է ուզում,

Իսկ ես ահա քեզ տալիս եմ իմ տանն եղած ամենապերճ

Ու թանկարժեք ընծաներից լավագույնն ու պատվավորը,

Նվիրում եմ քեզ պերճափայլ, ճարտարակերտ այս գավաթը,

Ամբողջովին արծաթաշեն, իսկ ափերը ոսկեդրվագ,

Որ կերտվածքն է Հեփեստոսի: Ինձ դա տվեց սիրոնական թագավորը՝

Քաջ Փեգիմոսն այն ժամանակ, երբ, Տրոյայից ետ դառնալիս,

Ես հյուր եղա նրա տանը: Ահավասիկ, քե՛զ եմ հիմա ընծայում այդ»:

Այդ ասելով՝ Ատրևսորդի մեծ հերոսը նրա ձեռքը դրեց իսկույն

120 Ծքեղ գավաթը կրկնականք, իսկ խառնարանը՝ շողշողուն,

Արծաթակերտ, Մեգապեները բերեց, դրեց նրա առաջ:

Եվ մոտեցավ այդ ժամանակ ինքն Հեղինեն գեղեցկափայլ.

Նա, ծածկոցը ձեռին բռնած, անվամբ կոչեց և խոսք ասաց.

«Ահա և ես քեզ տալիս եմ այս նվերը, սիրատենչի՛կ դու իմ գավակ,

Որ գեթ հիշես Հեղինեի ձեռագործն այս, քո բաղձալի հարսանիքին.

Թող դա ծածկի քո հարսնացուն, իսկ մինչև այդ թող դա մնա

ձեր հարկի տակ,

Քո սիրելի մայրիկի մոտ: Իսկ ես հիմա մաղթում եմ քեզ

Ողջ և ուրախ վերադառնալ քո տունը պերճ և քո երկիրն

հայրենավանդ»:

Ասաց այդպես և ընձեռեց իսկույն նրան, ուրախությամբ ընդունեց նա:
130 Մինչ Պիսիստրատն իսկույն վերցրեց ընծաները, հիացմունքով

նայեց դրանց,

Ապա սիրով ու սրտագին դրանք դրեց կառաթափքում:

Ալևուհետև Մենելայը խարտիշագեղ նրանց կանչեց ու տուն տարավ,

Եվ բազմեցին այնտեղ նրանք այծոռներին ու փառահեղ բազմոցներին:

Աղախինը լվացվելու ջուրը բերեց ոսկեպանույն մի գավի մեջ,

Լցրեց նրանց, որ լվացվեն ամանի մեջ արծաթակերտ.

Քաշեց, դրեց նրանց սուաջ վայելչագեղ, ողորկագույն կոկ մի սեղան:

Մառանապես մեծարգո կինն իսկույն բերեց, դրեց այնտեղ հացը սուստ,

Նաև եղած պաշարներից բազմապիսի այլ ուտեստներ:

Միսը կտրեց Բոթթեդեսն ու ամենքին անդ բաժանեց պատշաճաբար,

140 Սակայն գինին մատուլակից ազնիվ որդին փառապառկ Մենելայի:

Ապա նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առջև դրված սուստ ուտեստներին,

Իսկ երբ նրանք կերովխումով լավ հագեցան, ինչպես սիրտն էր

փափագում այդ,

Տեղեմաքոսն ու Նեստորի ազնիվ որդին իսկույն ևեթ

Ժիր ճծույզները լծեցին, վեր բարձրացան կառքի վրա այն գերազարդ

Եվ դուրս եկան աղմկալի նախագավթի մուտքից իսկույն:

Մինչ դուրս եկալ ինքը նաև՝ Մենելաոս Ատրիդեսը խարտիշագեղ՝

Իր աջ ձեռին բռնած ոսկի բաժակը լի անուշ գինով,

Որ անդ նրանց ճանապարհի և սուրբ հեղումը կատարի:

Արդ, նա կանգնեց ճծույզների առաջն այնտեղ և խոսքն ասաց

իր ողջույնի.

150 «Ուրախացե՛ք և ողջ լերուք, պատանիներ՛, իսկ Նեստորին վեհապատիվ
Հայտնե՛ք բարևն իմ ջերմաջերմ. նա ինձ համար հայր էր խոհեմ

ու հարազատ,

Երբ որ այնտեղ, Տրոյայի մոտ, կուլում էինք մենք՝ գավակներս

աքելանց»:

Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Տեղեմաքոսը խորինաց.

«Այո, արքա դյուցաանունդ, մենք կպատմենք այդ ամենը,

Ինչպես դու այժմ պատվիրեցիր: Ա՛խ, երանի, ետ դառնալով

դեպ Իթակե,

Ողիսևսին տանս գտնեմ, պատմեմ նրան, թե որքա՛ն ջերմ և սիրալիր

Դու մեզ սրտանց ընդունեցիր, կամ որպիսի՝ ընծաներով եմ տուն եկել»:

Երբ նա իր խոսքն այդպես ասաց, թռավ, եկալ մեծ արծիվը

սավառնաթև.

Ծանկերի մեջ բռնած ուներ այն ընտանի, բակից փախցրած,

ճերմակ մի սագ,

- 160 Մինչ ետեից վազում էին, արձակելով ճիշ-աղաղակ,
Տղամարդիկ և շատ կանայք: Թոշունն անցավ նրանց մոտով,
Ապա ձիանց աջակողմից թռավ գնաց: Բոլորը այդ նկատեցին
ու խնդացին,
Եվ բերկրանքով անդ բոլորի կրծքի ներքո սիրտը լցվեց,
Իսկ Պիսիստրատ Նեստորածինն իր խոսքն ասաց այդ ժամանակ.
«Մեկնի՛ր դու մեզ, Մենեւառս դյուցասնունդ, ազգերի տեր.
Մեզ համա՞ր է, թե՞ քեզ համար, որ ցույց տվեց աստվածն այդպես
նշանը իր»:
Այդպես ասաց, խորատուզվեց մտքերի մեջ Մենեւառսն Արեասեր:
Երբ նա այդպես մտածում էր՝ ինչպե՛ս արդյոք արժանապես
պատասխանել,
Կանխեց նրան երկայնազգեստ պերճ Հեղինեն ու խոսք ասաց.
- 170 «Ակա՛նջ դրեք, ես ահա ձեզ կգուշակեմ այն, ինչ անմահ
աստվածներն ինձ
Եվ իմ սրտին ներշնչում են, և այդ, կարծես, կկատարվի:
Ինչպես արծիվն է փախցըրել այդ ընտանի սազը ճերմակ՝
Սեզ լեռներում ծնված արծիվն, ուր նա ուներ և ձագույկներ,
Այդպես նաև Ռդիսևը, հանդուրժելով բյուր աղետներ ու տառապանք,
Ետ կդառնա իր տունն անշուշտ և կլուծի իր վրեժը սեղեխներից,
Գուցե նույնիսկ ետ է դարձել ու նյութում է նրանց ժանտ մահ»:
Հեղինեին այնժամ իսկույն իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Թող գործն այդպե՛ս հենց կատարի Զևսն՝ Հերալի ամուսինը
որոտագոչ,
Այն ժամանակ աստծու պես քեզ կպաշտեն ես սրտալի»:
- 180 Ասաց այդպես և մտրակեց իսկույն ձիանց, որոնք հապճեպ,
Ժիր պացան ու քաղաքից դեպ լայնալիր դաշտն ընթացան:
Ամբողջ օրն այդ թոշում էին ճծույզները, և անուրն էր ճոճվում նրանց:
Արդ, մայր մտավ արևն արդեն, մթնշաղը ծածկեց բոլոր
ճանապարհներն:
Նրանք եկան, հասան Փերե ու կանգ առան ապարանքում Դիոկլեսի.
Սա զավակն էր աստվածածին Օրսիլոքի, թողը աստված Ալփիոսի:
Այնտեղ ահա, նրա տանը, հյուրամեծար ընդունվելով, գիշերեցին:
- Իսկ երբ ծագեց խոր խավարից ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Նրանք ձիերը լծեցին և, նկարեն կառքի վրա բարձրանալով,
Աղմկալից նախազավթի մուտքից իսկույն դուրս գնացին՝
- 190 Մտրակելով ճծույզներին, որոնք հլու և հնազանդ թռան անցան
Ու շատ շուտով եկան հասան Պիլոս քաղաքը բարձրաբերձ:
Տելեմաքոսն այն ժամանակ իր խոսքն ասաց Նեստորածին
Պիսիստրատին.

«Եկ, խոստացիր, Նեստորածին, որ դու կամքն իմ կկատարես.

2Է՞ որ մենք այժմ ընկերներ ենք հավերժական և մտերիմ՝
Կապված սիրով մեր հայրերի. հասակակից ենք բացի այդ,
Իսկ ճանապարհն այս մեզ կապեց իրարու հետ ավելի մեծ

մտերմությամբ:

Դու ինձ նավից հեռու մի՛ տար, այլ թող այնտեղ, դիցասնո՛ւնդ,
Քանզի ծերուկն իր հարկի տակ ինձ ակամա պիտի պահի,
Որպեսզի լավ հյուրասիրի, մինչդեռ պետք է, որ ես գնամ այժմ

անհապաղ»:

- 200 Ասաց այդպես, և մտածեց Նեստորածինն ինքը իր մեջ և իր սրտում՝
Ինչպե՞ս արդյոք այդ խոստումը պիտ կատարել վայելչաբար,
Եվ, այդ միտքը որոճալիս, նրան թվաց, որ լավագույնը կլինի,
Եթե կառքը ծովափ քշի, ուստի ուղղվեց նա դեպի նավն արագընթաց:
Անդ նա հանգեց ու գետնեղեց նավախելում ընծաները պերճապանույն.
Ոսկին, հագուստն և ամեն ինչ, որ նվիրել էր Մենելայը դյուցազուն:
Ապա նրան հորդորանքով դիմեց և այս խոսքը ասաց իր թևավոր.
«Ծո՛ւտ բարձրացիր նավիդ վրա, թող շտապեն նաև նավորդ

ընկերներդ,

Նախքան ես տուն գնամ, հասնեմ և ծերուկին համբալը տամ:

Քանզի, ինչպես հոգով, սրտով, համոզված եմ և լավ գիտեմ,

- 210 Նա այնպիսի մի կամակոր հոգի ունի, որ ոչ միայն չի թողնի քեզ,
Այլ ինքն անձամբ այստեղ կգա քեզ կանչելու և այդպիսով,

կարծում եմ ես,

Նա ապարդյուն ետ չի դառնա կամ պետք է խիստ նա զայրանա»:

Ասաց այդպես նա բարձրաձայն ու մտրակեց նժույզներին գեղեցկաբաշ
Եվ շատ շուտով եկավ, հասավ Պիլոս քաղաքն ու ապարանքն

իր հայրական:

Իսկ Տելեմաքն ընկերներին հրամայեց հորդորանքով.

«Դուք, ողեկից իմ ընկերներ, պատրաստեցե՛ք սև նավի սարքն

Ու բարձրացե՛ք նավի վրա, որ շատ շուտով ճանապարհվենք»:

Ասաց այդպես, և լսեցին նրանք իսկույն ու հնազանդ:

Ժիր բարձրացան նավի վրա ու բոլորը անդ բազմեցին նստիքներին,

- 220 Իսկ Տելեմաքն, շտապելով, աղոթք արեց Աթենասին

Ու կատարեց անդ հեղումը, և մոտեցավ այնժամ նրան հանկարծ

մի մարդ,

Հեռաբնակ օտարական, որը փախել էր Արգոսից, հանց մարդասպան:

Գուշակ էր նա ու ծագումով սերնդից էր Մելամպոսի,

Ով քնակվում էր խաշմալետ Պիլոսի մեջ մի ժամանակ

Եվ հայտնի էր, որպես հարուստ պիլոսացի, որ տո՛ւն ուներ

մի գերհուշակ:

Սակայն հետո, փախուստ տալով հայրենիքից, գնաց դեպի այլ երկրներ,
Քանզի այդպես նա խույս տվեց խիզախ սրտի տեր Նելսոնից,
Որն այնուհետ զավթեց նրա բազմաբազում կաշքն ու գույքը

ամբողջ տարի,

- Մինչ Մելամուհուրը, շղթայված, դառնության մեջ կապանքների,
230 Տառապում էր Փիլակոսի տանն անողորմ տանջանքի մեջ ու վշտահար
Եվ, անողորմ աստվածունի Էրինիսի ազդեցությամբ խելագարված
Ու կորացած, խիստ փափագում էր ձեռք բերել նա Նելսոնի

սկերհ դատրիկին.

Նա, մահից իր խուսափելով, Փիլակեից արջառները բարձրաբառաչ
Դեպի Պիլոս քեցեց, տարավ ու Նելսոնից այնտեղ նա իր վրեժն առավ՝
Նրա անկարգ գործի համար: Իր եղբոր մոտ բերեց կնոջը բարեհաճ,
Սակայն ինքը թողեց, գնաց դեպի օտար, այլ երկրներ,
Դեպի Արգոսը ձիավետ, որտեղ բախտից վիճակված էր արդեն նրան
Ապրել, այլև իշխել բոլոր արգիացոց, իբրև արքա:

Այնտեղ էլ նա ամուսնացավ մի կնոջ հետ և տուն շինեց բարձրակտուր.

- 240 Ու ծնվեցին զավակներն իր՝ Անտիփատեսն ու Մանտիոսը քաջագոր:

Անտիփատից ծնվեց ապա Օիկլեսը մեծահոգի,

Օիկլեսից ծնունդ առավ Ամփիարայը մարտաշունչ,

Որին սրտանց սիրում էին ասպարակիր Զևսն երկնատեր, Ապոլլոնը.

Սակայն բնավ չկարեցավ շենքը անցնել նա ծերության,

Այլ կործանվեց նա Թեբեում չար դավանքով իր ընչասեր, ազան կնոջ:

Բայց նրանից ծնունդ առան գույգ զավակներ Ամփիլոքոսն, Ալկմեոնը,

Իսկ Մանտիոսից անդ ծնվեցին Կլիտոսը և Պոլիփիդեսն:

Կլիտոսին մի ժամանակ հափշտակեց Արշալույսը ոսկեգահիկ՝

Հանուն նրա գեղեցկության, որ նա ապրի հույլում հավերժ անմահների:

- 250 Մինչ քաջագոր Պոլիփիդին, երբ Ամփիարայը վախճանվեց,

Ապոլլոնը դարձրեց գուշակ, որ գերազանցն էր մարդկանցից

մահկանացու:

Եվ սա, ահա, իր հոր հանդեպ խիստ զայրացած, գաղթեց, գնաց

Հիպերեսիե,

Ուր ապրում էր՝ մահկանացու մարդկանց համար գուշակումներ

միշտ անելով:

Ահավասիկ, դրա որդին էր իսկապես Թեոկլիսեն կոչվող մարդն այդ,

Որ մոտեցավ այն ժամանակ Տելեմաքին հանկարծակի:

Աղերսանքով աղիթում էր նա սևաթույր ու ճեպընթաց նավի վրա.

Արդ, բարձրաձայն նա բարբառեց և խոսքն ասաց իր թևավոր.

«Ո՛հ, սիրելիդ, քանի որ քեզ ես այժմ գտա զոհաբերում կատարելիս,

Աղաչում եմ, հանուն զոհիդ և աստծու, որին զոհ ես բերում այստեղ,

- 260 Հանուն անձիդ ու քո գլխի, նաև ի սեր ընկերներիդ,

Պատասխանիր դու իմ հարցին և ճշմարիտն ասա միայն.

Արդ, ո՞վ ես դու կամ ո՞ր ցեղից և որտե՞ղ եմ քո ծնողներն ու քաղաքը»:
 Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տեղեմաքոսը խորիմաց.
 «Այդքանը քեզ, օտարական, ես կպատմեմ ճշմարտացի:
 Իթակեի ծնունդն եմ ես, և Ողիսկան էր հայրը իմ,
 Եթե դեռ կա: Բայց կործանվեց նա քերմունքով մի դառնաղետ,
 Դրա համար եմ հավաքել ընկերներին աչս սևաթույր մալի վրա
 Եվ աստ եկել հարցովորձի, որ լուր լսեմ հար քացակա իմ հոր մասին»:
 Նրան իսկույն ի պատասխան իր խոսքն ասաց Թեոկլիմենն
 աստվածային.

270 «Պանդուխտ եմ ես, հայրենիքից փախել եմ, զի մարդ եմ ապանել
 ես ցեղակից,

Որը ունի աքելանց մեջ և Արգոսում ձիասնույց
 Բազմաբազում ազգականներ ու եղբայրներ հզորագոր ու կորովի:
 Ես խույս տվի նրանց ձեռքից, փախա մահվան սև օրհասից
 Եվ արդ, այսպես ինձ վիճակված է թափառել միշտ մարդկանց մեջ՝
 Հանց մի թշվա՜ռ փախատական. աղերսում եմ, մալիդ վրա ինձ ընդունիր,
 Որպեսզի ինձ գեթ չսպանեն. հալածո՜ւմ եմ ինձ անողորք»:
 Այնժամ նրան ի պատասխան այսպես ասաց Տեղեմաքոսը խորիմաց.
 «Քե՛զ, որ այդպես փափագում ես, ես չեմ մերժի, պատուպարել
 մալիս վրա.

Վե՛ր կաց, մտիր և կգնանք, մեր պաշարից մսն բաժին
 մենք քեզ կտանք»:

280 Ասաց այդպես, ապա վերցրեց նրա ձեռքից տեգ-նիզակը պղնձակոտ
 Եվ այն դրեց իր բոլորակ ու սև մալի կոկ հատակին տախտակամած,
 Ինքն էլ, հապճեպ բարձրանալով մալի վրա ծովագնաց,
 Բազմեց այնտեղ մալախելին, իսկ իր կողքին մտեցրեց Թեոկլիմենն
 Նոր եկվորին: Մինչ մալորդները շուտափույթ կառանները արձակեցին,
 Տեղեմաքոսն հրամայեց ընկերներին հորդորանքով՝
 Ամրապնդել մալասարքը: Կատարեցին նրանք նրա պատվերն արագ,
 Եղևակերտ կայմը վերցրին ու տնկեցին խանդակի մեջ իր խորավտոր,
 Այնուհետև այն կապեցին չվաններով հաստ ու ամուր
 Եվ քաջուր պինդ փոկերով տարածեցին առագաստները սպիտակ:

290 Մինչ Աթենաս աստվածուհին նրանց այնժամ հողմ առաքեց
 բարենպաստ,

Որ թունդ փչեց եթերական բարձունքներից, որպեսզի մալն
 Արագ և ժիր անդ պանա, անցնի ծովի ջրերն աղի:
 Այդպես անցան նրանք Կրունեն և Քալկիսի հորդ հորձանքները
 թափանցիկ,

Ու մայր մտավ արևն արդեն, և խավարը պատեց շուրջը
 և ճանապարհն:

Մինչդեռ մալը, Զևսի հողմով շարժվելով, հասավ Փեա

Եվ Էլիսը աստվածային, ուր իշխում են Էպիացիք,
Իսկ այնտեղից Տելեմաքը մալն իր ուղղեց դեպ կղզիներն ապառաժոտ՝
Մտածելով, արդյոք մահից փրկվելո՞ւ է, թե՞ անխուսափ կկործանվի:

- Մինչ Ռդիսևսն և խոզարածն աստվածակերպ խրճիթի մեջ
300 Ընթրիք էին դեռ վաչելում, և հովիվներն էլ նրանց հետ:
Իսկ երբ նրանք կերուխումով լավ հագեցան, որքան սիրտն էր
այդ փափագում,
Խոսքն սկսեց Ռդիսևսը, որ կամեցավ մի կերպ փորձել խոզարածին՝
Արդյո՞ք սիրով և հոգատար մա կդրդի, որ ինքը դեռ այնտեղ մնա,
Թե՞ կստիպի, հակառակը, շուտով գնալ դեպի քաղաք:
«Ակա՛նջ դիր ինձ, ով Եվմեոս և դուք, սրա ընկերներդ.
Ուզում եմ ես վաղ առավոտ քաղաք գնալ, ողորմությունն այնտեղ մուրալ,
Որպեսզի քեզ, մաև քո այլ ընկերներին, զուր նեղությունն չսպառնառեմ:
Ու դու հիմա խորհուրդ տուր ինձ և ուղեցույց մաև մի մարդ,
Որ ինձ տանի ու տեղ հասցնի, իսկ քաղաքում ես կը շրջեմ
310 Եվ կմուրամ. գուցե մի թաս ինձ գինի՝ տան կամ հաց գցեմ
գեթ մի փշուր:

Ես կգնամ աստվածային Ռդիսևսի տունը նույնպես,
Որպեսզի անդ մի լուր հայտնեմ խոհեմամիտ Պենելոպե պերճ
թագուհուն:

Այնտեղ ի դեպ կհանդիպեմ խոսնայրներին ամբարտալան,
Գուցե և տան ինձ մի բաժին ուտեստներից, որոնք շատ կան
նրանց առջև:

Ես անդ նրանց կծառայեմ ինչպես հարկն է, ինչպես իրենք կցանկանան:
Ասում եմ քեզ, ինձ լավ լսիր, զրկված չեմ ես ամեն տեսակ
շնորհքներից

- Եվ, շնորհիվ միայն Հերմես Ուղեկցողի, որ գործերին բոլոր մարդկանց
Հաղորդում է շնորհաշուք փառքն ու պարծանքը գերազանց,
Ծառայության գործում ինձ հետ մրցել ոչ ո՞ք չի կարենա:
320 Ես լավ գիտեմ վառել կրակն և փայտը գոս ջարդել կարգին,
Միսը մաս-մաս լավ կտրատել, մատրովակել մաև գինին,
Գիտեմ և այն՝ ինչպե՞ս ստորն հաճոյանում է մեծամեծ
մարդկանց հզոր»:

Այնժամ նրան դու, Եվմեոս, ո՛վ խոզարած, այս ասացիր խիստ
վրդովված.

«Օտարական, այդ ի՞նչ միտք էր, որ քո սրտում ծագեց հանկարծ:
Դու, երևի, փափագում ես անդ կործանվել միանգամից,
Եթե իրոք ցանկանում ես ժանտ հույլի մեջ մտնել նրանց,
Ում բռնությունն ու վիսությունն արդեն հասել է երկնքին:
Նաև նրանց սպասարկող ծառաները ամենևին մման չեն քեզ,

Պատանիներ են բոլորը, հագած ունեն լավ բաճկոններ ու պատմունան,
330 Գլուխներն են նրանց մաքուր և շողշողուն, դեմքերը պերճ ու բերկրալի:
Նրանց առաջ դրված են միշտ կոկ սեղաններ լավ ողորկված,
Որոնք լիքն են հացով, գինով, մսեղենով միշտ ակաղձուն:
Այստե՛ղ դու կաց և ոչ ոքի դու նեղություն չես պատճառում,
Ո՛չ անձամբ ինձ, ո՛չ էլ սրանց, ինձ հետ ապրող ընկերներից

մեկն ու մեկին:

Իսկ երբ հետո Ռդիսևսի սիրած որդին վերադառնա և այստե՛ղ գա,
Նա քեզ կը տա պերճ մի բաճկոն և պատմունան, որ դու հագնես

վայելչաբար,

Եվ քեզ այնտեղ նա կառաքի, ուր որ միտը քո ցանկանա»:

Պատասխանեց այնժամ նրան բազմաշարժար Ռդիսևսը աստվածային.

«Ա՛խ, երանի՛, ով Եվմեոս, Զևս-հոր պրտին այնքան լինես դու սիրելի,
340 Որքան դու ինձ ես հաճելի, որ տանջանքից ու շրջելուց ինձ փրկեցիր:
Մահկանացու մարդկանց համար ոչինչ չկա ավելի վատ, քան դեգերումն.
Մարդիկ կրում են աղետներ հանուն դաժան և անիծյալ որովայնի,
Որ ծնում է դժբախտություն և տանջալից թափառումներ մուրացկանի:
Բայց քանի որ ցանկանում ես դու ինձ առայժմ այստեղ պահել,
Այժմ ինձ պատմիր դու մո՛ր մասին աստվածակերպ Ռդիսևսի
Եվ հոր մասին նաև նրա, որին թողեց նա ծերության շեմքի առաջ:
Կենդանի՛ եմ անդրոք նրանք, տեսնում են լույսը արևի,
Թե՛ իսկապես մահացել են և իջել տունը Հադեսի»:

Եվ խոզարած մարդկանց տերը կրկին նրան իր խոսքն ասաց.

350 «Ահա ես քեզ, օտարական, այդ կպատմեմ ճշմարտացի:
Լաերտը դեռ կենդանի է, բայց աղոթում է միշտ Զևսին,
Որպեսզի նա իր հարկի տակ, սեփական տանը, իր մարմնից

կորզի հոգին,

Քանզի ինքը խիստ վշտահար է բացակա որդու համար,
Այլև սաստիկ ցավագար է՝ մտածելով իր իմաստուն կնոջ մասին,
Որ մահացավ վշտից անբավ ու վաղաժամ մատնեց իրեն

ծերությանն այս:

Այո՛, նրան անհուն վիշտը որդու համար իր փառաշուք
Թշվառագույն մահվան մատնեց: Եվ թող ոչ ոք, ինձ քարեկամ
Կամ սիրելի իմ մարդկանցից, այդ ժանտ մահով չմահանա:
Քանի դեռ նա կենդանի էր, թեպետ և միշտ ցավեր ուներ

դառնակսկիծ,

360 Ես նրա հետ խոսում էի մեծ հաճույքով, հարցմունք անում ամեն անգամ:
Նա էր սնել իր դատեր հետ ինձ միասին. երկայնգոգեստ ու գերազնիվ
Կտիմենեի հետ միասին, որ կրտսերն էր նրա բոլոր զավակներից:
Սննդակից էի նրան, և հարգում էր ինձ նրանից նա ոչ պակաս:

Իսկ երբ հասանք մենք երկուսով փափագելի, արբուն կլանքի,
 Մարդու տարան նրան Սամե՝ վճարելով մեծ փրկագին,
 Իսկ թագունին ինձ պարգևեց այնժամ բաճկոն մի նկարեմ
 Ու գեղեցիկ մի պատմուման: Նա շնորհեց նաև մուկեր իմ ոտքերին,
 Ապա դաշտը ինձ սուսքեց, և այնուհետ էլ ստալել սիրեց նա ինձ:
 Մինչդեռ հիմա այդ ամենից զրկված եմ ես բոլորովին,

370 Բայց արդյունքն իմ աշխատանքի բազմապատկում են աստվածներն
 երջանկավետ.

Աղբյուրն է դա իմ սննդի: Դրանով էլ հարգում եմ ես իմ հյուրերին,
 Էլ չեմ լսում տանտիրուհուց ոչ քաղցր խոսք, ոչ էլ գործիս խրախուսանք
 Այն օրվանից, երբ պատեցին նրա օջախն աղետները, փորձանքները,
 Երբ տիրեցին սեղեխները ամբարտալան: Ծառաները, անտարակույս,
 Փափագում են զրույց անել տանտիկնոջ հետ, հարցնել, լսել
 Ու նրա հետ ուտել, խմել, դաշտը տանել նրա պատգամն ու կարծիքը,
 Քանզի աղպես է միշտ խնդում ծառաների սիրտն ու հոգին»:

Եվ Ողիսևսն ամենիմաց պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ո՛հ, Եվմեոս դու խոզարած, մի՞թե աղպես դու մանկական

քո հասակից

380 Թափառում ես այդքան երկար, հեռու և զուրկ հայրենիքից ու ծնողից:
 Ուրեմն ասա դու ինձ հիմա, սակայն պատմիր ճշմարտաբար.

Գուցե ձեռքով չար թշնամու ալեկված էր լայնափողոց քաղաքը այն,
 Որտեղ ապրում էին այնժամ քո հայրն ու մայրն ազնվամեծար,
 Եվ կամ գուցե քեզ մեն-մենակ, անդ եզների կամ խաշիների մոտ

գտնվելիս,

Շորթել, տարել են թշնամիք իրենց նալով և վաճառել են այնուհետ
 Այս տանը քեզ ու այս մարդուն՝ ստանալով արժանալիոր ու մեծ վճար»:
 Եվ խոզարած մարդկանց տերը նրան կրկին իր խոսքն ասաց.

«Օտարական, քանի որ դու հարց ես տալիս, այժմ իմ մասին,

կպատմեմ ես,

Իսկ դու հանգիստ ու լուռ լսիր և, հրճվելով, հոգեզվարճ գինի՞ն խմիր:

390 Գիշերն է այժմ երկարատև, և քնելու բավականին կա՝ ժամանակ,
 Մենք կարող ենք հրճվանքով լի զրույց անել: Պետք չէ բնավ

քեզ, օրինակ,

Ծառ վաղածամ պտուկել, քնել, քանզի չէ՞ որ շատ քնելն է վնասակար,
 Իսկ մյուսները, որոնց սիրտն է փափագում այդ, թող նիրհելու

գնան շուտով,

Որպեսզի վաղ առավոտյան, արշալույսին, նախաճաշը տանն անելով,
 Արքայական խոզերի հետ դուրս գան, գնան դեպի դաշտերն, արոտները,
 Իսկ մենք այստեղ, այս խրճիթում, խնջույք կանենք և կխմենք

Ու մեր կրած բոլոր աղետներն ու տառապանքն ուրախությամբ

աստ կնիշենք,

Քանզի նաև դժբախտությամբ, որն անցել է, հրմլում է սիրտը մարդու,
Որ շրջել է շահ ու երկար և կրել է տառապանքները չարաչար:

400 Ուրեմն այսպես, պատմեմ քեզ այն, ինչ հարցնում ես և իմանալ ես

ցանկանում:

Կա մի կղզի, որը կոչվում է Սիրիե, գուցե և դու այն լավ գիտես.

Օգիգիեից դեպի վերև, ուր արևը կատարում է շրջադարձն իր:

Այն այնքան էլ բազմաբնակ չէ իսկապես, բայց երջանիկ է անկասկած,

Հարուստ է այն, եզներով լի, խաշմալեռ է, բազմացորեն և գինեշատ:

Ժողովրդի և ազգի մեջ սովը երբեք չի ներխուժում այնտեղ իրոք,

Եվ մահաշունչ հիվանդությունը չի տանջում մահկանացու, դժբախտ

մարդկանց:

Սակայն երբ որ մարդկային ցեղն արդեն հասնում է ծերության,

Մոտենում է արծաթադեղ Ապոլլոնը և Արտեմիսն էլ նրա հետ,

Ու հեշտ, թեթև սլաքներով, անցավագին, նրանց հանձնում է

նա մահվան:

410 Եվ կան այնտեղ երկու քաղաք՝ ամեն բանում իրարու հետ

միշտ միաբան,

Իսկ իշխողն էր այդ երկուսի աստվածակերպ հայրս արքա,

Կոնեսիոսը Օրոմեոսի, անմահների միշտ հավասար:

Այնտեղ եկան փյունիկեցիք, հանց նավորդներ խրոխտագույն,

բայց խաբեքա,

Որոնք իրենց նավի վրա բերել էին բոլոր խաղալիք զվարճալի:

Բնակվում էր իմ հոր տանը այդ ժամանակ փյունիկեցի մի կինարմատ՝

Չքնադագեղ, վայելչակազմ, ձեռագործի մեջ՝ մեծարվեալ:

Արդ, կնոջն այդ գրավեցին փյունիկեցիք ու խաբեցին խարդախաբար,

Երբ խորափոր նրանց նավի շրջակայքում մենակ լվացք էր նա անում:

Մեկը սիրով անդ միանում է նրա հետ. սիրտը կանանց, թույլ ու տկար,

420 Ընդունակ է գայթակղության, թեկուզ մինչ այդ նրանք լինեն առաքինի:

Խաբողն հարցնում է կնոջն այդ, թե ո՞վ է նա և որտեղի՞ց է ժամանել,

Ու պատմում է կինը իսկույն և ցույց տալիս իմ հոր տունը բարձրակտուր:

«Ծննդավայր իմ քաղաքն է պղնձաշատ Սիդոնը պերճ,

Դրանով էլ հպարտ եմ ես: Դստրիկն եմ ես մեծահարուստ Արիբասի.

Մի օր, երբ ես, վերադառնում, գալիս էի դեպի մեր տուն,

Տափուսացի ծովահեններն ինձ փախցրին անսպասելի

Եվ, բերելով ապա այստեղ, այդ մեծ մարդուն, նրա տանը

Վաճառեցին, որից և մեծ, արժանավոր գին ստացան»:

Եվ հարցնում է ծովահենը, որ կնոջ հետ անդ միացել էր գաղտնաբար.

430 «Արդյոք հիմա չե՞ս ցանկանում վերադառնալ քո հայրենիք,

Որպէսզի անդ կրկին տեսնես քո հորն ու մորը ձեր տան մէջ
այն բարձրահարկ,
Որոնք դեռ կան, կենդանի են և ապրում են՝ վեհ ու հարուստ»:
Կինը նորից պատասխանում, խոսք է ասում փյունիկեցուն.
«Ուզում եմ այդ, փափագատենչ կցանկանամ, եթե երդվեք դուք,
նավորդներ,
Ու երաշխիք տաք, իսկապես, որ անվտանգ ինձ կտանեք,
կհասցնեք տուն»:
Ասաց այդպես, կատարեցին նրանք բոլորն այնպես, ինչպես
պահանջեց նա:
Երբ, այդպիսով, յուրաքանչյուրը նրանցից երդում տվեց,
Կինը կրկին անդ բարբառեց և այս խոսքը նրանց ասաց.
«Լուռ կացեք դուք, թող սա մեր մեջ, գաղտնի մնա, թող այդ մասին
ընկերներից

440 Ինձ հետ ոչ ոք էլ չխոսի աղբյուրի մոտ կամ ճամփեքին հանդիպելիս,
Որ մեկն ու մեկն, տուն գնալով, այդ չպատմի անդ ծերուկին:
Կասկածելով՝ նա կարող է ինձ անողորք կապանքներով այժմ շղթայել,
Եվ բացի այդ ձեզ համար էլ նա կնշտի մահ և կորուստ:
Խոսքն այս պահեք դուք ձեր սրտում, որպես գաղտնիք, կատարեցեք
ձեր գնումներն,

Սակայն երբ որ պաշարներով ու պարենով լցված լինի ձեր նավն արդեն,
Այնժամ իսկույն մարդ ուղարկեք, որ գա մեր տուն և համբալ տա
ինձ գաղտնաբար:

Ես կվերցնեմ հետս ոսկի, որքան այնտեղ ձեռքս ընկնի,
Եվ բացի այդ ես ձեզ կտամ նաև մի լավ ուղեվճար:
Ապարանքում իմ իշխանի ես սնում եմ նրա փորքիկ երեխային,
450 Որ խելք է և ծրածիր վազվզում է, դուրս է գնում տնից ինձ հետ:
Այլև նրան դեպի նավը ես կբերեմ, և կատանաք դուք մեծ վճար,
Եթե նրան դուք վաճառեք ալլալեզու մարդկանց մի կերպ»:
Այդ ասելով՝ կինը թողեց ու հեռացավ դեպի մեր տունը պերճափայլ:
Փյունիկեցիք ամբողջ տարի անդ մնացին, բայց գնումներ կատարեցին.
Ձեռք բերելով շատ-շատ պարեն՝ բարձեցին սև ու խորափոր
իրենց նավին:

Երբ կորակոր նավն էր արդեն բարձված, պատրաստ, որ ճանապարհ
ընկնի շուտով,
Նրանք իսկույն մարդ հղեցին, որ այն կնոջն, իբրև բանբեր, իմաց անի:
Ահապասիկ, մեր տուն եկավ այնժամ մի մարդ բազմահմար
և խորամանկ՝

Ձեռքին բռնած ոսկի մանյակ, որ մեջընդմեջ շարված ուներ

և քահրիբար:

460 Երբ մեր տան մեջ ստրկուհիք և իմ մայրը գերամեծար
Հրապուրված նաչում էին ու շատ մեծ գին առաջարկում այդ մանյակին,
Եկվորը լուռ ու գաղտնաբար աչքով արեց անդ այն կնոջն,

իբրև համբավ:

Այդպես, նրան նշան տալով, նա ետ դարձավ, գնաց դեպի

խորափոր մալն,

Մինչդեռ կինը ինձ մոտեցավ, ձեռքս բռնեց և դուրս տարավ

տանից հապճեպ:

Եվ, դուրս գալով, մեր գավիթում նա նկատեց շատ գավաթներ

ու սեղաններ,

Քանզի խնջույք էին արել մարդիկ իմ հոր հետ միասին,

Իսկ այդ պահին մեկնել էին դեպի ատյանը խորհրդի:

Կինը վերցրեց գաղտագողի երեք գավաթ, ապա թաքցրեց

իր կրծքի տակ

Եվ շուտափույթ առաջ անցավ, իսկ ես նրան հետևեցի հիմարաբար:

470 Արևն արդեն մայր էր մտել, և խավարն էր ծածկել բոլոր

ճանապարհներն,

Մինչ մենք, արագ ընթանալով, եկանք հասանք մավակայանը

փառաշուք:

Անդ կանգնած էր փյունիկեցոց ծովագնաց մավը արագ:

Նրանք իսկույն մավ բարձրացան և, վերցնելով մեզ իրենց հետ,

Ժիր ճեղքեցին ճանապարհները ծովափին: Ջուսն առաքեց հողմ հաջողակ,

Ու մենք վեց օր և վեց գիշեր լող տվեցինք անդուլորեն:

Իսկ երբ Ջուսը Կրոնոսյան յոթերորդ օրն արդեն բերեց,

Այն կնոջը զարկեց հանկարծ Արտեմիսը պաքներով իր մահաբեր.

Նա գլորվեց ու ցած ընկավ մավին, ինչպես ծովափին ճաչ,

Իսկ մավաստիք դուրս նետեցին, որ ձկներին ու փոկերին

նա կեր դառնա:

480 Եվ ես անտեղ անդ մնացի՝ սրտով տխուր ու վշտահար:

Հողմն ու ալիքը քշեցին նրանց մավը ու բերեցին աստ, Իթակե,

Ապա Լաերտն ալստեղ փողով ինձ գնեց ու ձեռք բերեց,

Ահավասիկ ես այսպիսով այս երկիրը տեսա աչքով»:

Եվ Ոդիսևսն աստվածագարմ պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ո՛վ Եվմեոս, սիրտս խորունկ դու հուզեցիր իմ կրծքի տակ,

Մանրամասն աստ պատմելով, թե որքա՜ն ես սրտով կրել

դու տառապանք:

Ջուսը, սակայն, դժբախտության փոխարենը բարություն է քեզ շնորհել.

Բյուր աղետներ կրելուց ետ, դու մտել ես տունը մարդու այս սիրալիր,

Որն հոգատար քեզ տալիս է և՛ կերակուր, և՛ ամեն ինչ առատորեն,
490 Եվ ապրում ես, ահավասիկ, կյանքով խաղաղ ու երջանիկ:

Իսկ ես ավա՞ղ,
Մահկանացու մարդկանց մեջ զուրկ, անապալեմ՝ հար շրջելով
այստեղ եկա»:

Այդպես ահա զրույց էին նրանք անում իրարու հետ
Եվ քուն մտան նրանք այնտեղ վերջ ի վերջո, բայց ոչ երկար
ժամանակով,

Քանզի շուտով արդեն ծագեց անդ Արշալույսը ոսկեգահ:
Մինչ Տելեմաքն ու ընկերներն հասան ցամաք, առագաստներն
հավաքեցին,

Ցած բերեցին կայմն ու սարքը, նստին իսկույն ներս քշեցին նավակայան
Ու ձգեցին խարիսխն հապճեպ, նավակառանը կապեցին չվաններով,
Իսկ իրենք էլ, նստին թողած, շուտ դուրս եկան ավել ծովի ալեկոծվող
Ու ճոխ ընթրիք պատրաստեցին, ջուրն ու գինին խառնարանի մեջ
խառնեցին:

500 Իսկ երբ նրանք կերովսումով լավ հագեցան, որքան սիրտն էր
փափագում այդ,

Այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Դուք այժմ արդեն դեպի քաղաք տարեք նավը մեր սևաթույր,
Իսկ ես հիմա դաշտ կգնամ, որ այցելեմ հովիվներին,
Ստուգեմ այնտեղ նրանց գործը: Երեկոյան քաղաք կգամ,
Առավոտյան՝ ձեզ, իբրև վարձ ուղեկցության, ես կսարքեմ ճոխ
նաշկերույթ,

Կհարգեմ ձեզ առատ մսով և մեղրահամ քաղցր գինով»:
Այնժամ նրան իր խոսքն ասաց Տեոկլիմենն աստվածակերպ.
«Իսկ ե՞ս ապա, ո՞վ սիրելի դու իմ զավակ, որտե՞ղ պիտի գնամ հիմա,
Ապառաժուտ Իթակեի իշխաններից ո՞ւմ կարող եմ ես այժմ դիմել:

510 Գուցե շարժվեմ, ուղիղ գնամ դեպ քո մայրը և տունը քո»:
Եվ Տելեմաքը խորիմաց ի պատասխան այս խոսքն ասաց.
«Մի ա՛յլ դեպքում, ա՛յլ ժամանակ, կկանչեի, որ անապաման
դու մեզ մոտ գաս.

Անդ պատիվը իմ հարկի տակ միշտ կլինեիր քեզ անապակա:
Մինչդեռ հիմա վատ կլինի հենց քեզ համար, երբ բացակա եմ ես տնից,
Իսկ իմ մորը դու չես տեսնի, չի երևում սեղեխների աչքին բնավ,
Այլ վերնատանն, ոստայնի մոտ, միշտ կտալ է գործում, հյուսում
նա մեն-մենակ:

Սակայն ես քեզ ցույց կտամ այժմ ուրիշ մի մարդ. գնա դեպի
հյուրամեծար

Դու Եվրիմաքն, որ քաջասիրտ ազնիվ որդին է փառավոր Պոլիբուսի:
Իթակեում նրան նայում, հարգում են այժմ աստվածաշափ,

520 Ազնվագույնն է նա բոլորից և խնդրում է ձեռքը իմ մոր ամենից շատ,
Որ ստանա ու ձեռք բերի Ռդիսևսի փառք ու պատիվը գերապանծ:
Սակայն միայն եթերի մեջ կյանք վայելող Օլիմպացի Ջևալ գիտի,
Որ նախքան այդ հարսանիքը, նրանց օրհասը կործանում

կայսրաստի»:

Ասաց այդպես, և աջ կողմից հանկարծ թռավ, անցավ թռչուն մի կորովի.
Հզոր բազեն, Ապոլլոնի հաղթ բանքերը արագաթիո՝

Ծանկում բռնած մի աղավնի: Փետում էր նա փետուրները այդ աղավնու:
Եվ ցած թափում երկրի վրա, միջև ուղիղ Տելեմաքի ու սև նավի:

Այդ ժամանակ Թեոկլիսենն իսկույն նրա ձեռքը բռնեց, *բռնեց*

Մի կողմ տարավ ընկերներից, անվամբ կոչեց և այս ասաց.

530 «Տելեմաքոս, տես, աջ կողմից թռչունը ոչ-առանց Ջևաի իմացության
Սահեց, անցավ: Ես նայեցի դրա դեմքին. թռչունն էր դա գուշակության:
Լավ իմացիր, բացի ձեզանից, Իթակեի ազգին իշխող արքայազոր
Լինելու չէ ոչ մի այլ ցեղ, դո՛ւք կլինեք միայն իշխողն իշխանատեր»:
Նրան իսկույն ի պատասխան իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Երանի՜ թե, օտարական, քո գուշակումն այդ կատարվի.
Եվ կտեսնես այնժամ անշուշտ դու իմ սերը և քեզ տրվող

բյուր ընծաներն,

Իսկ ով այդպե՛ս քեզ հանդիպի, պիտ համարի քեզ երջանիկ

ու փառավոր»:

Ասաց այդպես և խոսքն ուղղեց հավատարիմ ընկերոջն՝ իր՝ Պիրեոսին.

«Կլիտիոսյան դու Պիրեոս, դեպի Պիլոս ինձ հետ եկած

540 Ընկերներից ամենից շատ դու էիր միշտ հավատարիմ և ինձ լսող:

Ահավասիկ, օտարական դու այս մարդուն վերցրու ու տար քո տուն

հիմա

Եվ հոգատար հյուրասիրիր ու մեծարիր, մինչև որ ես ետ գամ կրկին»:

Իսկույն նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Պիրեոսը նիզակափառ.

«Տելեմաքոս, եթե նույնիսկ դու շա՛տ երկար ժամանակով այնտեղ մնաս,
Սրա մասին ես կհոգամ, և չի ըզգա մեծարանքի ոչ մի պակաս»:

Այդ ասելով՝ նավ բարձրացավ ու պատվիրեց ընկերներին,

Որ և նրանք շուտ բարձրանան նավի վրա ու կառանները արձակեն:

Նրանք այդ ժիր կատարեցին ու նստեցին նստիքներին:

Մինչ Տելեմաքն իր ոտքերին կապեց մուկերը գեղեցիկ,

550 Վերցրեց ապա նա անհապաղ նավի վրայից տախտակամած՝

Նիզակն ամուր, պղնձասայր: Կառանները նրանք իսկույն արձակեցին

Ու, մեկնելով ծովի ափից, շուտ նավեցին դեպի քաղաք,

Ինչպես արդեն պատվիրել էր Տելեմաքոսն, որդին դյուցազն Ռդիսևսի:

Իսկ ինքը նա արագաքայլ շարժվեց, գնաց և շատ շուտով

փարախն հասավ,

Որ բազմաբյուր կային խոզեր, ուր բնակվում էր խոզարածն

Առմիշտ բարի, տիրոջ գույքին միշտ հոգատար ու սրտացավ:

Ե ր գ տ ա ս ն վ ե ց ե ր ո ր դ

ՏԵԼԵՄԱՔՈՍԸ ՃԱՆԱԶՈՒՄ Է ԻՐ ՀՈՐԸ

Եվ խրճիթում Ողիսկար ու խոզարածն աստվածային,
Առավոտյան, բորբոք կրակը վառելով, ճոխ նախանաչ պատրաստեցին,
Իսկ մյուս բոլոր հովիվներին, խոզերի հետ, դաշտ ու արոտ ուղարկեցին:
Մինչ բարձրահաչ շներն բնավ չհաչեցին, երբ Տելեմաքը մոտեցավ,
Այլ գգվեցին՝ պոչերն իրենց գալարելով: Տեսավ այնժամ Ողիսկար
աստվածային,

Որ շները, պոչերը ցից, գգվեցին խիստ, դուփյուն լսեց նա ոտքերի,
Ուստի դիմեց Եվմեոսին և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Ո՛ւր Եվմեոս, ինչ-որ, ահա, մարդ է գալիս, գուցե և քո ընկե՛րն է դա
Կամ որևէ մի այլ ծանոթ. տես, չեն հաշում քո շները նրա վրա,

- 10 Այլ գգվում են՝ պոչերը ցից. ես լսում եմ նույնիսկ դուփյունը ոտքերի»:
Խոսքը դեռ չէր ավարտել, երբ նրա որդին սիրանվեր
Եկավ մոտավ նախագավիթն, ու վեր թռավ խոզարածը խիստ զարմացած,
Ձեռքից իսկույն ցած գլորվեց սարկարանը, որի մեջ նա
Խառնում էր մուգ-կարմիր գինին, և դուրս վազեց նա իր տիրոջն
անդ ընդատաշ

Ու սրտաբուխ, ջերմ համբուրեց գլուխն, այլև գույգ աչքերը չքնադագեղ,
Այլև նրա երկու ձեռքերն, իսկ աչքերիցն իր նա թափեց հորդ
սրտասուք:

Ինչպես հայրն է հանդիպում ջերմ ու սրտառու՝ հեռու երկրից
վերադարձող,

Տասնյակ տարի օտարության մեջ հեռացած իր սիրելի միակ որդուն,
Որին ծնեց նա հրճվելով, փափագատենչ, բայց անագան,

- 20 Այդպես ահա աստվածագարմ Տելեմաքին խոզարածը աստվածային
Գրկել էր սե՛ղմ, համբուրում էր անհագ ու ջե՛րմ, քանզի փրկվել էր
նա մահից:

Ահավասիկ, այնժամ նրան նա դիմելով, այս խոսքն ասաց իր թևավոր,
«Դե՛ռ ես միթե, որ արդ եկար, Տելեմաքոս, սիրատենչիկ, իմ աչքի լույս.

Հոյս չունէի, թէ կտեսնեմ, երբ դու նաւով դեպի Պիլոսը հեռացար:
Ներս եկ շուտով, որ քեզ նայեմ, որ հրճվանքից սիրտս սիրով

գեթ հագեմա,

Քանզի նոր ես հեռովից հեռու այցի եկել դու խրճիթն իմ:

Մինչդեռ հաճախ դու չես գալիս դաշտերը այս, որ այցելես հովիվներիդ,
Այլ ապրում ես միշտ քաղաքում, քո ազգի մեջ և միշտ դիտում
Ամբարտաւան սեղեխների ոհմակը լիրբ և անամոթ»:

30 Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Տէլեմաքոսը խորիմաց.

«Հենց այդպէս էլ պետք է լինի, կգա՛ւ, հա՛յր իմ, ես քեզ համար

այստեղ եկա,

Որ աշքերովս քեզ տեսնեմ, այլև անձամբ ականջ դնեմ համբաւներիդ.

Մայրս արդոյք մեր տա՛նն է դեռ, մնո՛ւմ է անդ նա տակաւին,

Թե՛ այլ մարդ է արդեն գտել, իսկ ամայի մահիճի մեջ Ռոփսևսի

Թերևս հիմա սարդերն են գարշ ազատ հյուսում ուտյանն իրենց»:

Նորից նրան ասաց իր խոսքը խոգարած մարդկանց տերը.

«Ո՛չ, բնավին, մնում է դեռ, սակայն անչափ սրտակոտոր ու վշտահար

Եվ իր տան մեջ միշտ լացուկոծ, ողբ է անում նա մշտապէս

Ու կարճում է նա իր օրերն ու գիշերներն արցունքի մեջ դառնակսկիծ»:

40 Այդ ասելով՝ իսկույն վերցրեց նրա ձեռքից տեգ-նիզակը սղնձասայր,
Եվ Տէլեմաքը ներս մտաւ՝ անցնելով շենքը քարակերտ:

Իսկույն ոտքի կանգնեց նրա հայր Ռոփսևսն՝ նրան իր տեղը զիջելով,

Բայց Տէլեմաքն հրաժարվեց ու բարձրաձայն այս խոսքն ասաց.

«Տեղդ նստիր, օտարական, մենք այլ մի տեղ մեզ կգտնենք

այս հարկի տակ,

Այստեղ մարդ կա սպասարկու, որն և անշուշտ տեղ կտա մեզ»:

Ասաց այդպէս, նստեց կրկին Ռոփսևսը, մինչ խոգարածը խնամքով

Բերեց, փոեց գետնի վրա կանաչ ոստեր, թփեր ու ջով,

Իսկ վերևից ծածկեց, փոեց նա մի մորթի, որին բազմեց

Ռոփսևսի սիրած որդին:

Նրանց առաջ խոգարածը դրեց պնակ՝ լիքը մսով խորովածի,

50 Որը պահված մնացորդն էր դեռ երեկվա վայելածի:

Ապա լցրեց զամբլոյն հացով և այն հապճեպ դրեց մեջտեղ,

Այնուհետև խառնարանում խառնեց գինին մուգ-կարմրագույն

ու մեղրահամ,

Ինքն էլ իսկույն նստեց այնտեղ, աստվածագարս Ռոփսևսին

դեմ-հանդիման:

Այդպէս նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առջև պատրաստ դրված

ուտեստներին,

Իսկ երբ արդեն կերուխումով լավ հագեցան, որքան սիրտն էր
փափագում այդ,
Տեղեմաքը, խոսքն ուղղելով աստվածակերպ խոգարածին,
այսպես ասաց.

«Հայր իմ, ասա, որտեղի՞ց է օտարականն այս ժամանել այստեղ,
քեզ մոտ,
Ո՞ր նավաստիք սրան բերին դեպ Իթակե, ինչպե՞ս էին կոչվում նրանք,
Քանզի գիտեմ, որ իսկապես սա չի եկել աստ հետիոտն»:

- 60 Այնժամ նրան ի պատասխան այս ասացիր դու, Եվմեոս, ո՛վ խոգարած.
«Քեզ, զավակս, այժմ ամեն ինչ կպատմեմ ես ճշմարտացի:
Սա պարծենում է, որ ծնվել է լայնալիք Կրետեում.
Իր ասելով՝ մահկանացու մարդկանց բազում քաղաքներ է շրջել արդեն,
Թափառել է երկրե-երկիր, ինչպես իրեն վիճակել էր ինքն աստվածը,
Սակայն հիմա փախել է սա թեսպրոտացի մարդկանց նավից
Ու եկել է խրճիթն իմ այս, իսկ ես ահա հանձնում եմ քեզ.
Վարվիր, ինչպես կցանկանաս, քանզի քեզնից է աղերսում
նա սպավեն»:

Պատասխանեց նրան կրկին և խոսք ասաց Տեղեմաքոսը խորիմաց.
«Ավա՛ղ, դու ինձ, ո՛վ Եվմեոս, այժմ որպիսի՛ սրտակոտոր խոսք
ասացիր,

- 70 Քանզի ինչպե՞ս ես կարող եմ օտարական այս եկվորին տուն ընդունել-
Դեռահաս եմ ես տակավին, եթե սրան մեկնումեկը վիրավորի,
Հզորագոր ձեռքեր չունեմ, որ պաշտպանեմ չար մարդկանցից:
Մինչդեռ մայրս, հոգով երկմիտ, երկմտանքով խորհում է դեռ.
Արդյոք մնա՞լ այստեղ ինձ մոտ և հոգատար լինել մեր տանն,
Հարգե՞լ մահիճն Ոդիսևսի և ամբոխի խոսքն ու ճոշանքն,
Թե՞ աքեյանց դյուցազններից ընտրել մեկին ազնվամեծար,
Նրան, որն այժմ, իբրև խոսնայր, նվերներ է առաջարկում ամենից շատ:
Բայց քո հյուրին, այս եկվորին, քանի որ նա արդեն եկել է այժմ
քո տուն,

Բաճկոն կտամ և պատմունճան ու այլ շքեղ հագուստեղեն:

- 80 Կնվիրեմ նրան ես թուր մի երկսալյրի, մույկեր կտամ ոտքի համար
Եվ կուղարկեմ ուղիղ այնտեղ, ուր որ սրտանց ինքն ուզեճա
ու փափագի:
Կամ թե պահիր քո խրճիթում, եթե կուզես, և խնամիր միշտ հոգատար,
Եվ հենց այստեղ ես կառաքեմ հագուստեղենն ու բազմազան
շատ ուտեստներ,
Իբրև ապրուստ, որ նեղություն չպատճառի նա քեզ և քո ընկերներին:
Սակայն բնավ թույլ չեմ տա ես, որ նա գնա, սեղեխներին անդ երևա,

Որոնք նպերտ են չափազանց, ամբարտաւան, այլև անգուսպ
վիտոյան տեր.
Եվ մի՛ գուցե ծաղրեն սրան, ու ժանտալից մի ցալ դառնա
դա իմ սրտին:
Մինչ միայնակ մարդու համար շա՛տ է դժվար, թեկուզ լինի նա կորովի,
Գործ կատարել բազմութեան դէմ, քանզի նրանք միշտ ավելի
գորավոր են»:

90 Այնժամ նրան իր-խոսքն ասաց բազմաշարշար Ռդիսուսը
աստվածագարմ.

«Ո՛հ, բարեկամ, գուցե և ինձ պատշան է այժմ մի բան ասել.
Արդ, սիրելի սիրտն իմ արդեն կտրատվում է, երբ լսեցի պատմածը ձեր,
Որ կատարում են խոսնայրներն այդքան ոճիր և այլ գործեր
չարադաժան՝

Քեզ պես մարդու ապարանքում, քո ցանկութեանն իսկ հակառակ:
Բայց ինձ ասա, կամովի՞ ես դու հանդուրժում ամենը այդ,
Թե՞ ատում է քեզ ժողովուրդն՝ հետևելով աստվածների կամքին միայն,
Կամ միգուցե ատում են քեզ քո եղբայրներն, որոնց վրա

ամեն մի մարդ

Հուսադիր է պատերազմում, երբ թնդում է մարտակոխվն անագնագույն:

Երանի՜ թե ես լինեի քեզ պես ջանել, բայց ա՛յս արտով,

100 Կամ լինեի իրոր գավակն ազնվամեծար Ռդիսուսի,

Կամ լինեի Ռդիսուսը, որը անշուշտ, համոզված եմ,

Ես պիտի գա. թող որ իսկույն ինձ գլխատեր չար թշնամին,

Եթե, իրավ, Լաերտածին Ռդիսուսի ապարանքը ներս մտնելով,

Ես այդ բոլոր լսիրշներին չջարդեի, չմատնեի ահեղ մահվան,

Թեկուզ նույնիսկ, բազմութեան դէմ մարտնչելիս, ես պարտվեի:

Ես գերադաս կհամարեմ՝ խորտակվել գեթ իմ հարկի տակ

և իմ տան մեջ,

Քան թե՛ ասքել և միշտ տեսնել նողկալի գործ ու քարվականք,

Տեսնել՝ ինչպե՛ս վիրավորվում են հյուրերն իմ, ինչպես հաճախ

կանաչ ստրուկ

Բռնաբարվում և խայտառակ անարգվում են ապարանքում

իմ պերճաշուք,

110 Ինչպես գինին թափում, լափում են անխնա և զուր վատնում

ուտեստ ու գույք,

Ինչպե՛ս դաժան կատարվում է այդ ամենը, առանց արդար

մի հատուցման»:

Այնժամ նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Տեղեմաքոսը խորիմաց.

«Օտարական, քեզ այդ մասին ես կպատմեմ ճշմարտաբար.

Ո՛չ, քալ լիցի, ժողովուրդը ինձ չի ատում, թշնամի չէ նա ինձ բնավ,

Մեղավոր չեն և եղբայրներն, որոնց վրա ամեն մի մարդ
Հուսադիր է պատերազմում, երբ թնդում է մարտակոծիվն ահագնագույն.

Մեր սերնդին մեկ զավակ է Ջևաի կամքով միշտ վիճակված:

Արկիսիոսը ծնեց միայն մեկ զավակի, Լաերտեսին,

Ոդիսևսի հայրը նույնպես աշխարհ բերեց միակ որդուն՝ Ոդիսևսին,

120 Իսկ Ոդիսևսն ինձ լոկ ծնեց, տանը թողեց՝ որդուց ոչ մի շահ չառաջած:

Պատճառն այդ է, որ մեր տան մեջ ներս խուժեցին բյուր թշնամիք,

Որքան որ կան իշխանագոր մեծամեծներ կղզիներում՝

Դուլիքիոնում և Սամեում, Ջակիմթոսի մեջ մացառոտ,

Այլև նրանք, որ իշխում են Իթակեում ապառաժոտ:

Դրանք բոլորն իմ մոր ձեռքն են խնդրում հիմա և քանդում են

տունս անգույթ,

Մինչ իմ մայրը ո՛չ ժխտում է ամուսնությունն, ո՛չ էլ գործին

վերջ է տալիս:

Ուստի դրանք ոչնչացնում ու լափում են տունն իմ, գույքը,

Եվ շատ շուտով էլ ի՛նձ անձամբ կկործանեն չարագործներն այդ

մարդախանձ:

Բայց ամենն այդ ու մեր վիճակն գտնվում է աստվածների ծնկների մոտ,

130 Իսկ դու, հայր իմ, գնա իսկույն և լուր հալտնիր Պենելոպին խոհեմամիտ,

Որ ես արդեն սուրբ Պիլոսից ետ եմ եկել և որ ողջ եմ ու անվնաս,

Իսկ ես այստեղ պիտի մնամ, մինչև որ դու համբավ տանես ու ետ

դառնաս:

Բայց այդ մասին աքեյանց մեջ ոչ ոք ոչինչ թող չիմանա,

Քանզի շատերն այնտեղ հիմա ինձ մահ, կորուստ են սպառաւտում»:

Իսկույն նրան ի պատասխան խոսք ասացիր դու, Եվմեոս, ո՛վ խոզարած.

«Հասկանում եմ և լավ գիտեմ ամենը այդ, հրամանդ կկատարեմ,

Սակայն դու ինձ այս բանն ասա, ճշմարիտը խոսիր միայն,

Արդյո՞ք ես այժմ, ճանապարհին, այդ նույն համբավը չտանեմ

ճան դժբախտ,

Ծեր Լաերտին: Թեպետ հանում Ոդիսևսի վշտահար էր նա չափազանց,

140 Բայց հսկում էր գործին դաշտում և բացի այդ՝ ստրուկների հետ միասին

Երբեմն տանն էր ուտում, խմում, երբ որ սիրտն իր այդ էր ուզում

իր կրծքի տակ:

Մինչդեռ հիմա, այն օրվանից, երբ դեպ Պիլոս դու գալեցիր,

Ասում են, նա էլ չի ուտում և չի խմում բոլորովին

Եվ չի մայում գործին արդեն, այլ միշտ, տրված լացուկոծին

սրտակոտոր,

Միայն պառկած ողբ է անում, ամբողջապես ուժասպառված»:

Այնժամ նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Ափսո՜ւ, սակայն թողնենք այժմ այդ, թեպետ նա խիստ վշտահար է,

Քանզի եթե մահկանացու մարդկանց կամքով ամեն մի գործը

կատարվեր,

Կցանկայի նախ և առաջ ես վերադարձն իմ ծնող հոր,
150 Ուստի դու լուրը հաղորդիր Պենեյոպին, ապա շուտով վերադարձիր:

Դեպի ծերունկն էլ չգնաս, այլ իմ մորը հայտնիր միայն,
Թող տնօրեն մեր ծառային նա պատվիրի գաղտնածածուկ,
Որ ծերունկին դեպի դաշտը համբավ տանի նա շուտափութք»:
Ասաց այդպես և ողարկեց խոզարածին: Իսկույն վերցրեց նա

մուկերն իր,

Հապճեպ հագավ ու դեպ քաղաք ճանապարհվեց, մինչդեռ այդ բանն
Աթենասին

Հայտնի եղավ, որ խոզարածը փարախից իր հեռացավ,
Ուստի շուտով նա մոտ եկավ՝ նմանվելով չքնադաճեղ, քաջահասակ,
Գերահրաշ ձեռագործի լավ ընդունակ մի ժիր կնոջ
Եվ խրճիթի նախադրան դիմաց կանգնեց ու երևաց Ոդիսևսին,
160 Իսկ Տելեմաքն այնժամ նրան չնկատեց և չիմացավ, զի մարդկանցից
Ոչ բոլորին աստվածները երևում են տեսանելի ու բացահայտ:
Տեսավ միայն Ոդիսևսը և գամիռներն, որոնք սակայն չհաչեցին,
Այլ կառկանձով ու ահաբեկ բակում աստ-անդ ցրիվ եկան:
Հոնքը շարժեց, աչքով արեց աստվածուհին, Ոդիսևսը հասկացավ այդ
Եվ, խրճիթից շուտ դուրս գալով, գնաց, կանգնեց բակի բարձր

պարսպի մոտ,

Աստվածուհուն անդ առընթեր, ու Աթենասը բարբառեց այնժամ այսպես.
«Լաերտածին բազմահմար, ո՛ւր Ոդիսևս աստվածագարս,
Ժամանակն է, որ դու խոսես քո որդու հետ. հայտնվի՛ր նրան,
Եվ գնացե՛ք դուք միասին վսեմափառ քաղաքն արդեն՝ մտածելով
170 Խոսնայրների մահվան մասին: Զեզնից հեռու երկարատև ես չեմ մնա,
Այլ պիտի գամ ձեզ օգնելու, զի մարտելու տենչանքով եմ ոգեշնչված»:
Եվ Աթենասն, այդ ասելով, իսկույն նրան հպեց, քսեց ոսկի մականն:
Հանկարծակի, ինչպես առաջ, պերճ պատմունանն, այլև բաճկոնը

մաքրափայլ

Սեղմ ծածկեցին նրա կուրծքը, և ստացավ նա հասակն իր ծաղկափթիթ,
Զքնաղ տեսքը, դեմքն իր դարձավ մութ, թխագույն, իսկ այտերը՝

լիքն ու առույգ,

Փայթամանդիս սև մորուքը պատեց նրա կզակն իսկույն:

Հրաշքն այդպես կատարելով՝ աստվածուհին անհետացավ:

Երբ Ոդիսևսը ետ եկավ, մտավ խրճիթն, խիստ զարմացավ նրա որդին.
Սարսափահար՝ նա իր աչքերն ուղղեց այլ կողմ, քանզի աստված

կարծեց նրան,

180 Բայց և այնպես նա ձայն տվեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Ծրջի՛կ, այժմ այլ տեսքով ես ինձ երևում, առաջվանից ավելի թարմ

Եվ այլ հագուստ ունես հագած, ու փոխված եմ քո մարմինը,
կերպարանքդ:
Աստված ես դու, անմահներից մեկը անշուշտ, որ իշխում եմ
լայն երկնքում:

Եղի՛ր դեպ մեզ դու ողորմած, մենք քեզ բազում ու հաճելի զոհ կբերենք
Եվ կընծայենք ոսկի կերտվածք, գթա՛ դու մեզ ու խնայիր»:

Պատասխանեց իսկույն նրան բազմաչարչար Ռդիսևսը աստվածային.
«Աստված չեմ ես, ինչպե՛ս է, որ անմահներին ինձ նման դու
համարեցիր.

Քո հայրն եմ ես, հանուն որի տանջվում ես դու սրտահառաչ
Եվ կրում ես բյուր աղետներ՝ չարահաժան հալածվելով»:
190 Այդպես ասաց և համբուրեց իր զավակին, մինչ աչքերից նրա իսկույն
Թափվեց վարար արտասուքը, որը մինչ այդ զսպում էր նա,
համառորեն:

Չհամոզվեց Տելեմաքոսն, որ իր հայրն է դա իսկապես,
Ուստի դիմեց իսկույն նրան և խոսք ասաց ի պատասխան.
«Ո՛հ, քա՛վ լիցի, դու Ռդիսևս իմ հա՛յրը չես, այլ աստվածն է
ինձ անխնա

Այդպես դյութում, որ առավել սրտահառաչ ու դառնադառն
ես հեկեկամ:

Մահկանացու մարդն անկարող է իր խելքով և ինքնակամ
Մի այսպիսի հրաշք գործել, և միմիայն ինքը աստված, թե կամենա,
Հեշտ կարող է ծերուկ մարդուն երիտասարդ դարձնել հանկարծ:
Դու ցնցոտի հագած դժբախտ ծերուկ էիր դեռ քիչ առաջ, իսկ այժմ, ահա,
200 Հանդես եկար հանց մի ջահել, նման անմահ, երկնքի տեր
աստվածներին»:

Եվ Ռդիսևսն ամենիմաց պատասխանեց իսկույն նրան ու խոսք ասաց.
«Զուր մի՛ ապշիր, Տելեմաքոս, մի՛ զարմանա դու չափազանց,
Որ տեսնում ես, ահավասիկ, աչքիդ առաջ քո սիրելի հորն հարազատ,
Քանզի բնավ այլ Ռդիսևս աստ քեզ համար չի գա այլևս:
Այդ Ռդիսևսն ես եմ, որ կամ, ես, որ կրել, հանդուրժել եմ
բյուր աղետներ,

Իսկ այժմ եկա երկիրը իմ հայրենավանդ՝ քսան տարի անցնելուց ետ,
Մինչ այսպիսի փոխվելը իմ՝ ավարառու Աթենասի գործն է միայն,
Որ տեսքեր է տալիս տարբեր, ուզածի պես, քանզի կարող է այդ անել:
Նա երբեմն ինձ դարձնում է հեզ, թշվառ շրջիկ կամ մի մուրիկ,
երբեմն էլ ինձ

210 Նա դեռահաս, առույգ մարդու տեսք է տալիս՝ չքնադագեղ
հագուստ հագած:
Անծայրածիր երկնքի տեր աստվածների համար հեշտ է և մատչելի

Մահկանացու մարդուն անել վեհ, փառունակ և կամ դարձնել նողկ,
ալլանդակ»:

Այդ ասելով՝ տեղն իր նստեց, մինչ Տեղեմաքն հասաւ, գրկեց
իր հորն ազնիւ,

Ողջագործեց և լաց եղաւ, արցունք թափեց նա դառնադառն:
Երկուսով էլ փափագեցին արտանց ջալել ու կսկծել արտոսրախառն:
Լալիս էին նրանք այդպէս հեծկլտալով և ավելի սրտակոտոր,
Քան թռչունները վշտահար՝ ծովարծիւր, անգղները կորամագիլ,
Որոնց մատղաշ, անփետրածիլ ձագուկներն են գշողացիները փախցըրել:
Այդպէս նրանք լալիս էին ու դառնալի արցունք թափում,

220 Եվ արևն էլ պիտ մա՛շր մտներ՝ նրանց այդ դառն հեծեծանքի
մեջ թողնելով,

Եթե այնժամ Տեղեմաքոսը ձայն չտար հանկարծ իր հորն.
«Ավա՛ղ, հայր իմ սիրանկեր, նավորդները քեզ ի՞նչ նաւով
Աստ քերեցին այժմ Իթակե: Ի՞նչ մարդ էին, ինչպե՛ս էին կոչվում նրանք,
Քանզի գիտեմ, որ հիրաւի, աստ հետիոտն դու չես եկել»:

Եվ խոսքն ասաց իսկույն նրան բազմահամբեր Ռդիսւսը աստվածային.
«Քեզ, զսլակս, այդ ամենը ես կսլատմեմ ճշմարտաբար,
Ինձ փեակներն, փառասպաւկ այդ նաւաստիք, աստ քերեցին նաւի վրա:
Նրանք իրենց ապաւիհնող օտար մարդկանց առաջնորդում են
դեպի տուն:

Քնած էի արագընթաց ես նաւի մեջ, սահում էր նաւը ծովի մեջ,
230 Եվ քնած տեղն ինձ Իթակե ափ հանեցին: Ծատ ընծաներ տվեցին ինձ՝
Չքնաղ, հլուսկեն, պերճ զգեստներ ու բազմազան ոսկի, պղինձ,
Որոնք կամքով աստվածների պահված են անդ, քարայրի մեջ,
Եվ այժմ ահա ես խորհրդով Աթենասի եկա այստեղ,
Որ մտածենք մենք միասին՝ ինչպե՛ս արդյոք պիտ կործանենք
մեր թշնամուն:

Իսկ դու պատմիր և թիվն ասա խոսնայրների, իրաւ, որքա՞ն են
նրանք այժմ,

Որպէսզի ես լսւի իմանամ, ի՞նչ մարդիկ են, քանի՞ հոգի.
Ես ողջախոն իմ հոգու մեջ պիտ մտածեմ և որոշեմ՝
Կարելի՞ է, որ մենք մենակ և առանց ալ մի օգնության՝ ընդդէմ դրանց
Կանգնենք կովի, թե՞ պիտ փնտրենք մեզ օգնութիւն մի կողմնակի»:

240 Կրկին նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Տեղեմաքոսը խորիմաց.
«Թեպէտ լսել եմ ես իրոք մեծահռչակ քո փառքը միշտ, ո՛ւր ծնող հայր,
Որ տիգաւոր ես քաջագոր քո ձեռքերով և մի՛տք ունես քաջահանճար,
Բայց չափազանց ծանր է գործը, որ ասացիր. տարակուսում եմ
նողակի».

Անհնար է, որ երկու մարդ մեն ու մենակ մարտեն ընդդէմ
մեծ բազմության,
Մինչ սեղեխները տասնյակ չեն, ոչ էլ նույնիսկ երկու տասնյակ
քաջազուններ,

Այլ առավել բազմաթիւ են, և կիսմանա նրանց թիւը ինքդ շուտով:
Դուլիքիոնից աստ եկել են հիսունեկու երիտասարդ ընտիր մարդիկ,
Եվ նրանց հետ էլ միասին՝ վեց մարդ ծառա սպասարկող,
Իսկ Սամեից հավաքվել են քրսանկշորս ազնվամեծար դյուցազուններ,

250 Նաև քսան երիտասարդ աքեացիք աստ եկել են Զակինթոսից.

Իթակէի միջից նաև քրսան հոգի, բոլորն ընտիր և քաջազոր:
Դրանց հետ է նաև Մեդոնն, իբրև բանբեր և երգասաց աստվածաձիր,
Եվ բացի այդ՝ կան քաջափորձ երկու հոգի՝ միս կտրատող:
Ուստի եթե այդ բոլորին մեր հարկի տակ այժմ հանդիպենք
մենք դեմ առ դեմ,

Խիստ կտուժենք, և քո դարձը մեզ մահաբեր պիտի դառնա:
Սակայն եթե դու կարող ես, լավ մտածիր և զորավիճ մեզ որոնիր,
Որն իսկապէս պատրաստ լինի մեզ օգնելու, հանց բարեկամ»:

Պատասխանեց այնժամ որդուն Ոդիսևսը բազմաշարշար ու դյուցազուն.
«Դու ի՛նձ լսիր, ինչ որ ասեմ, քո սրտի մեջ միշտ այն պահիր

260 Եվ լավ դատիր. եթե իրոք մեզ պաշտպանեն վեհ Աթենասն

ու Զևս հայրը,

Բավ չէ՞ արդյոք և այդքանը, թե՞ հարկավոր է օգնական մեզ որոնել»:
Եվ Տելեմաքը խորիմաց պատասխանեց նրան կրկին ու խոսք ասաց.

«Օգնականներն, որոնց դու այժմ անվանեցիր, միշտ բարեհույս են
չափազանց,

Քանզի նրանք, թեև բարձր են բազմած այնտեղ, ամպերի մեջ,
բայց գերազոր

Իշխողն են միշտ բոլոր մարդկանց, այլև անմահ աստվածների»:

Եվ խոսք ասաց կրկին նրան բազմաշարշար Ոդիսևսը աստվածային.

«Այդ երկուսն էլ արյունահեղ մարտակուլից պիտի սակավ, կա՛րճ
ժամանակ

Բացակայեն, երբ իմ և ժանտ խոսնայրների միջև այնտեղ, մեր
հարկի տակ,

Կուլում հզոր՝ մրցման էլնի բուռն Արեսի ոգին և ուժը մարդախանձ:

270 Բայց դու հիմա ետ գնա տուն, երբ որ ծագի Արշալույսը վարդամատն,
Եվ միացիր այնտեղ հույլին ամբարտավան սեղեխների:

Իսկ ինձ ապա, մի փոքր հետո, դեսի քաղաք մեր խոզարածը թող բերի,
Որպես թշվառ շրջմուլիկի, հանց ծերունի մի մուրիկի:

Եվ եթե ինձ այնտեղ, իմ տանը անարգեն, սիրած սիրտը քո կրծքի տակ

Թող հանդուրժի, դու համբերիր իմ կրած ողջ վիրավորանքն

ու եպերանքն,

Եթե նույնիսկ, վկտիաբար ոտքերիցս բռնած, քարշ տան և դուրս նետեն,
Եթե գլխիս քարեր թափեն, դու համբերիր ու քեզ պահիր

միշտ անվրդով:

Դու միմիայն խոսքեր ասա մեղմ ու խոհեմ, խնդրիր նրանց գործվալիր,
Որ գեթ վերջ տան մոլեգնությանն, թեպետ նրանք չեն լսի քեզ ամեննին,
280 Քանզի նրանց նախաւիճակ ժանտ Օրհասը մոտալուտ է և պիտի գա:
Ես քեզ մի այլ բան էլ կասեմ, և դու պահիր քո սրտում այդ.

Երբ իմ սրտին Աթենասը խորախորհուրդ ներշնչում տա,
Ես քեզ գլխիս մի շարժումով նշան կանեմ: Երբ իմանաս այդ բանը դու,
Մեր տանն եղած արեսական բոլոր զենքերը անհապաղ
Վերցրու և տար ու բարձրաբերձ մեր սենյակի մի անկյունում

պահիր ծածուկ:

Եթե հանկարծ խոսնայրները հարցմունք անեն քեզ այդ մասին,
Մի կերպ նրանց դու համոզիր՝ խոսք ասելով քաղցր ու փափուկ.

«Տարել, դրել եմ ծխից դուրս, քանզի չէ՞ որ դրանք հիմա

Այնպիսիք չեն, ինչպես թողեց Ողիսևսը՝ դեպի Տրոյա մեկնելիս,
290 Այլ ժանգոտել են լիովին՝ գտնվելով կրակի մոտ, գոլորշու տակ.

Եվ մանավանդ՝ այդ մեծապես ինձ իմ սրտում դրդեց որդին Կրոնոսի,
Զգո՛ւյշ լինել, զի միգուցե դուք գիճովցած աստ հարուցեք կազ ու կոփվ
Եվ իրարու արյուն թափեք ու պի՛ղծ անեք խնջույքն ամբողջ,
Այլև ձեր այս փեսայությունն, քանզի երկաթն ինքն է իր կողմ

քաշում մարդուն»:

Իսկ մեզ համար դու թող միայն երկու նիզակ և երկու թուր,

Մի զույգ վահան եզնակաշի, ձեռքի համար հարմարագույն,

Որպեսզի մենք, հարձակվելիս, այդ զենքերով իսկույն զինվեմք:

Մինչդեռ նրանց

Այնժամ Պալլաս Աթենասը և Զևսն զգուն պիտ մտակույր անեն անշուշտ:

Եվ ա՛յլ մի բան ես քեզ կասեմ, իսկ դու պահիր քո սրտում այդ.

300 Եթե դու ճիշտ իմ որդին ես, և հոսում է քո մեջ իրոք արյունը իմ,
Գաղտնի՝ պահիր. բնավ ոչ ոք թող չիմանա Ողիսևսի դարձի մասին,
Ո՛չ Լաերտը պիտ իմանա, ո՛չ էլ հովիվ խոզարածն այս,

Ո՛չ էլ նույնիսկ մեր տնեցիք, ո՛չ էլ ինքը՝ Պենելոպեն,

Այլ դու և ես միայն գիտենք ու այդպիսով բոլոր կանանց մենք կդիտենք
Եվ կփորձենք ու կիմանանք մեր տան բոլոր ծառա մարդկանց.

Ո՞վ է մեզնից դեռ պատկառում, ո՞վ է սրտանց մեծարում մեզ,

Կամ ո՞վ է մեզ արհամարհում և անարգում քեզ պես մարդուն»:

Պատասխանեց նրան կրկին փառապասկ նրա որդին.

«Հայր իմ, ավա՛ղ, կարծեմ հետո դու կտեսնես և իմ ոգին կճանաչես,

310 Քանզի իրոք վախկոտ չեմ ես, ո՛չ էլ անգամ թերևսսիտ:

Բայց կարծում եմ, որ չի լինի քո ասածը մեզ, երկուսիս էլ օգտավետ:
Աղերսում եմ, անավասիկ, լավ մտածիր ինքդ ու տես.

Ծատ շատ երկար պիտի տևի, եթե դաշտերը շրջելով մենք սկսենք
Մարդկանց ալոպես քննել, փորձել, մինչդեռ նրանք, նպերտներն այդ,
Քո հարկի տակ և քո տան մեջ անխնա պիտ լավեն-թապեն

ունեցվածքդ,

Ուստի և ես խորհուրդ կտամ՝ քննել, զննել վարքը կանանց
Եվ իմանալ, ո՞վ է պղծում քո տունն իրոք և կամ ո՞վ է անմեղ արդյոք,
Իսկ դաշտերում տղամարդկանց մենք կարող ենք փորձել հետո,

տեղնուտեղը,

Զի այդ մասին կարելի է հոգալ հետո և անագան,

320 Եթե Զևսից ասպարակիր ստացել ես ճիշտ այդպիսի դու մի նշան»:

Այդպես անա նրանք այնտեղ խոսում էին իրարու հետ,

Մինչդեռ քաղաքն հասավ նավը գեղեցկակերտ, որի վրա

Տելեմաքն և իր ընկերները Իթակե էին եկել սուրբ Պիլոսից:

Երբ խորախոր նավակայանն արդեն նրանք անդ ներս մտան,

Փութանակի դեպի ցամաք հանեցին նավը սևաթույր,

Ապա նրանց գեղքն ու զրահն վերցրին, տարան ծառաները մեծահոգի,

Իսկ թանկագին ընծաները Կլիտիոսի տունը տարան անմիջապես,

Եվ բացի այդ՝ Ոդիսևսի տունը բանքեր առաքեցին՝

Պենելոպե վեճ թագուհուն հայտնելու լուրը այն մասին,

330 Որ դաշտում է Տելեմաքոսն ողջ և առողջ ու պատվիրեց նավը բերել

դեպի քաղաք:

Հարկավոր էր այդ լուրը տալ, որ թագուհին գերամեծար,

Ահից իր սիրտը փարատած, զուր չթափի հորդ արտասուք:

Եվ արդ, այնտեղ համբավաբերն և խոգարածն աստվածակերպ,

Որն հայտնելու էր նույն լուրը, հանդիպեցին իրարու հետ:

Երբ որ նրանք եկան, հասան տունն արքայի աստվածափն,

Համբավաբերը բարձրաձայն, նաժիշտների ներկայությամբ,

անդ բարբառեց.

«Ո՛վ թագուհիդ, վերադարձավ, արդեն եկավ քո զավակը սիրանվեր»:

Խոգարածն էլ, կանգնած ընթեր իր թագուհի Պենելոպին,

Գաղտնի պատմեց այն, ինչ նրան պատվիրել էր նրա որդին:

340 Երբ կատարեց առաջադրանքն իր այդպիսով, նա անհապաղ,

Թողնելով տունն ու ցակապատն, մեկնեց, գնաց դեպի փարախը

խոզերի:

Մինչ խոսնայրները զարմացան և սրտագին ու խորախոր վիշտ զգացին,

Եվ դուրս եկան նրանք տնից, անցան դեպի բակի բարձր պարիսպները,

Այնուհետև նստոտեցին դարպասների կողքին նրանք:

Այնժամ որդին Պոլիքոսի՝ Եվրիմաքոսն հանդես եկավ ու խոսք ասաց.

«Սիրելիներ, քաջախիզախ ու մեծագույն գործ կատարեց Տեղեմաքը,
իր ճանապարհը նա անցավ, մինչ մենք, ավա՜ղ, կարծում էինք,

որ նա բնավ

Ետ չի դառնա, ուստի եկեք ամենալավ սևաթույր նավը ծով ձգենք
Եվ հավաքենք թիավարներ. թող շուտ գնան ու լուր տանեն

նրանք հապճեպ

350 Անդ մեր բոլոր ընկերներին, որ անհապաղ վերադառնան

ու ետ գան տուն»:

Այդ խոսքը դեռ չէր ավարտվել, երբ Ամփինոմն, տեղնուտեղը,

ետ նայելով,

Նկատեց նավն, որ ժամանեց նավակայանը խորախոր,

Որ առագաստն էին արդեն ցած իջեցնում, այլև թիերը հավաքում:

Ամփինոմը ուրախառիթ ժպտաց իսկույն և ձայն տվեց ընկերներին.

«Պետք չէ այլևս, որ մենք բանքեր գուր առաքենք. տեսա, եկավ

նավը արդեն:

Կա՛մ ներշնչեց նրանց աստված, որ ետ դառնան, կա՛մ թե նրանք

հեռվից տեսան

Տեղեմաքի նավն անցնելիս, սակայն նրան թերևս հասնել չկարեցան»:

Ասաց այդպես, ու վեր կացան նրանք իսկույն և գնացին դեպի ծովափ.

Անդ շուտափույթ դուրս քաշեցին սևաթույր նավը դեպ ցամաք:

360 Նրանց զենքերն առան, տարան ծառաները մեծահոգի,

Իրենք սակայն դեպի ատյանը խորհրդի շտապեցին,

Բայց ոչ ոքի թույլ չտվին միտում լինել, ո՛չ ծերերին, ո՛չ պատանյաց:

Եվ արդ, այնտեղ, նրանց առաջ, Ամփինոմը այնժամ ճառեց

ու խոսք ասաց.

«Ավա՜ղ, ինչպե՞ս աստվածները մահ-կորուստից այժմ այդ մարդուն

ազատեցին:

Հանապազոր և անդադար, նստած հողմուտ քարձուռքներին,

Մենք իրար հետ, հերթով, անվերջ հսկում էինք, իսկ արևը

մայր մտնելիս՝

Ոչ մի գիշեր ցամաք մենք չէինք դուրս գալիս, այլ մութ ծովում

Լողում էինք նավով արագ՝ սպասելով Արշալույսին աստվածածագ,

Որ գեթ բռնենք Տեղեմաքին, ոչնչացնենք՝ նրա դեմ միշտ դարանամուտ:

370 Մինչդեռ ահա աստվածներից մեկը նրան արդեն բերեց նավակայան,

Ուստի խորհենք՝ ինչպե՞ս այստեղ Տեղեմաքին թշվառագույն

մահ պատրաստենք:

Հիմա այլևս մեզնից խույս տալ նա չի կարող, եթե մնա նա կենդանի,

Գիտեմ, երբե՞ք այս մեր գործը գլուխ չի գա ամենևին,

Քանզի արդեն նա իր խելքով զգո՞ւմ է խիստ և խորամիտ,

Մինչ ժողովուրդն այժմ դեպի մեզ համակիր չէ, ոչ էլ նույնիսկ

բարյացակամ:

Անապարե՛նք, քանի դեռ նա չի հավաքել նոր ժողովի արեացոց:
Ես չեմ կարծում, որ նա պղերգ կամ թույլ լինի և այդ գործի մեջ

դանդաղի,

Այլ քինահույզ հանդես կգա և կպատմի ամբողջ ազգին ու ամենքին,
Որ մենք իրոք նյութում էինք նրա դաժան սպանությունն, բայց անհաշող:

380 Լսելով այս գործն ահռելի՝ ազգը մեր դեմ կվրդովվի,
Եվ մի գուցե չարախնդիր վարվեն մեզ հետ ու զրկեն մեզ
Մեր իսկ երկրից ու մենք, որպես փախստական, ապավինենք

այլ ազգերին:

Կանխելով այդ՝ եկեք բռնե՛նք և սպանենք քաղաքից դուրս,

դաշտերի մեջ

Կամ թե նույնիսկ ճանապարհին, իսկ նրա գույքն ու կալվածը

կվերցնենք մեզ

Ու հավասար մեր մեջ կարգին կբաժանենք: Տունը սակայն

Կտանք իր մորն, այլև նրան, ով նրա հետ ամուսնանա:

Թե խորհուրդն այս չեք հավանում և ուզում եք դուք կենդանի

թողնել նրան,

Որ հայրական իր ողջ գույքին իշխող լինի նա իսկապես,

Էլ միտք չունի, որ այսուհետ աստ հավաքվենք մենք խնջույքի.

390 Այլ ամեն մեկը մեզանից թող որ տունն իր վերադառնա

Եվ թագուհու ձեռքը խնդրի՝ ուղարկելով պերճ նվերներ ու գլխավարձ,
Իսկ նա կընտրի ամենից շատ ընծայողին, ում որ բախտն է

վիճակել այդ»:

Ասաց այդպես. մինչ լուռ էին բոլորն այնտեղ ու պապանձված,

Բայց մեծափառ Ամփինոմը՝ Արեւոսյան Նիսոսի զարմը մեծանուն,

Հանդես եկավ ու բարբառեց այդ ժամանակ ու խոսք ասաց.

Ցորենաշատ ու խոտավետ Դուլիքիոնից եկած բոլոր խոսնայրների

Առաջնորդն էր նա հիրավի. նրան, որպես մի գերազանց ճարտասանի,

Ամենից շատ էր հավանում Պենելոպեն, քանզի բարի նա սիրտ ուներ,

Եվ նա նրանց այնտեղ դիմեց ու խոսքն ասաց այս բարեմիտ.

400 «Բարեկամնե՛ր, ես չեմ ուզում ու չեմ կարող կյանքից զրկել Տելեմաքին,

Քանզի ահեղ, զարհուրելի գործ է իրոք՝ արքայազուն մարդ սպանել:

Ուստի եկեք նախ և առաջ հարցնենք խորհուրդն աստվածների,

Եթե իրոք աստվածահայր Ջեսն իր կամքով այդ հավանի,

Նրան ինքս, ես կսպանեմ և բոլորիդ կհորդորեմ այդ գործն անել.

Եթե մերժեն անմահները, խորհուրդ կտամ, որ այդ գործից

հրաժարվենք»:

Այդպես ասաց Ամփինոմը, նրա խորհուրդն հավանեցին բոլորեքյան

Եվ անհապաղ անդ վեր կացան, Ոդիսևսի տուն գնացին:

Ներս մտնելով՝ այնտեղ իսկույն նստոտեցին հղկված ու կոկ
բազմոցներին:

Մինչ որոջեց այդ ժամանակ Պենելոպեյն խոհեմամիտ՝
410 Երևան գալ անդ վիսացող, ամբարտավան սեղեխներին,
Քանգի գիտեր, որ իր տանը չար դավանք կա՝ կործանելու իր զավակին.
Նրան հայտնեց բանքեր Մեդոնն, որ լսել էր նրանց խորհուրդը
գաղտնաբար,

Ուստի և նա՝ չքնաղ կինը, արդ դուրս եկավ իր սենյակից,
Նաժիշտների հետ միասին գնաց այնտեղ, ուր հավաքն էր
խոսնայրների,

Եվ, իր այտերը ծածկելով գեղեցկափայլ, շողշողեմի մի շղարշով,
Նա կանգ առավ ամրակառույց դռան առաջ, շեմքին ընթեր,
Անվամբ կոչեց Անտիկոոսին, պախարակեց ու խոսքն ասաց եպերալի.
«Ամբարտավա՛ն Անտիկոոս, աղետարա՛ր դու դավադիր.
Իթակեի ազգերի մեջ ասում են, թե հասակակից մարդկանց մեջ դու
420 Գերազանցն ես քո մեծ խելքով ու ճատերով, մինչդեռ բնա՛լ
այդպիսին չես:

Ինչո՞ւ ես դու, շամբջագույնդ, Տելեմաքին մահ և կորուստ
նյութում դաժան:

Մինչ մոռացել ես մեծարել դու աղերսող նաև մարդկանց, որոնց ահեղ
Եվ իմաստուն Ջևան է օգնում: Նողկալի է չարիք ու դավ սարքել այլոց.
Դեռ չե՞ս հիշում՝ ինչպես մի օր, ահաբեկված ժողովրդից,
Որ չափազանց զայրացած էր, հայդդ փախավ, այստեղ եկավ,
Քանգի այնժամ նա իսկապես առընչված էր տափուսացոց հետ ավազակ:
Նա կողոպտել, վնասել էր վաղճախան մեր դաշնակից թեսպրոտացոց,
Որոնք քո հորն ոչնչացնել էին ուզում, կորզել հոգին իր սիրատենչ,
Բնաջնջել անդ, կործանել ստացվածքը և գույքերը անհաշիվելի,
430 Մակայն նրանց մոլեգնությունը մեղմացրեց, զսպեց միայն Ոդիսևսը:
Դրա համա՛ր դու կործանում և սղծում ես այժմ նրա տունը շարունակ,
Ուզում շորթել կնոջը իր, սպանել որդուն և ինձ նետել տանջանքի մեջ:
Բավակա՛ն է, պատվիրում եմ, զսպի՛ր դու քեզ ու ներշնչիր
նույնը այլոց»:

Պատասխանեց այնժամ նրան Եվրիմաքոս Պոլիքոսյանն.

«Պենելոպեյն խոհեմամիտ, դու, ծերունի Իկարիոսի չքնաղ դատրիկ,
Հանգիստ եղիր և վրդովիչ մտքերն այդ քո սրտից հանիր,
Քանգի չկա և չի եղել ու չի լինի դեռ ոչ մի մարդ,
Որ հանդգնի ձեռք բարձրացնել որդուդ վրա, Տելեմաքոս զավակիդ դեմ,
Քանի ես դեռ կենդանի եմ ու տեսնում եմ լույսն արևի:
440 Խոսք եմ տալիս, և այս խոսքն իմ կկատարվի. ով հանդգնի,

Նիզակը իմ իսկույն նրա թուխ արշունով ես կներկեմ,
Քանզի չէ որ քաղաքավեր Ռդիսկսը հաճախակի
Վերցնում էր ինձ իր ծնկներից, խորոված միս էր դնում մա

իմ ձեռքի մեջ,

Առաջարկում էր շատագույն ման գինի քաղցրամուշիկ,
Ուստի համայն մարդկության մեջ Տելեմաքն է ամենից շատ ինձ պիտելի:
Ո՛չ, թույլ չեմ տա, որ սարսափի մա սև մահից, խոսնայրներից,
Բայց աստըծու կամքով տրված մահից դժվար է խուսափել»:

Այդպես ասաց ամոքելով, թեպետ ինքն էր նրա որդուն կորուստ նյութում,
Եվ բարձրացավ Պենելոպեն իր վերնատան շողշող սենյակը գեղեցիկ,

450 Արտոսրախառն ողբաց այնտեղ Ռդիսկսին՝ վեհ ամուսնուն

իր սիրատենչ,

Մինչդեռ խաժակն Աթենասը ցանեց նրա աչքերին քունը քաղցրամուշ:

Երեկո էր, երբ խոզարածն աստվածային եկավ, հասավ

Ռդիսկսին ու իր որդուն: Փարթամ ընթրիքը սարքելով՝ նրանք այնտեղ

Փողոտեցին միամյա խոզ, իսկ Աթենասն այդ ժամանակ

Եկավ, կանգնեց անդ առընթեր Լաերտածին Ռդիսկսին,

Հպեց նրան իր մականը, դարձրեց նրան կրկին թշվառ մի ծերունի,

Մարմնի վրա՝ ողորմելի մի ցնցոտի. չէ՞ որ գուցե խոզարածը

Նրան տեսներ և ճանաչեր, ապա, սրտի խոր բերկրանքն իր չգսպելով,

Ծուռ վազ տար տուն և իմաստուն Պենելոպին համբավն հայտներ:

460 Եվ Տելեմաքն առաջինը խոսքն սկսեց ու բարբառեց այնտեղ այսպես.

«Եկա՞ր արդեն, ով Եվմեոս, ի՞նչ եմ խոսում քաղաքի մեջ,

կամ ի՞նչ լուր կա.

Արդյոք նպերտ խոսնայրները վերադարձա՞ն դարանից այն,

Թե՞ այնտեղ եմ, դարանակալ՝ սպասելով, թե երբ պիտի

ես տուն դառնամ»:

Նրան այնժամ պատասխանեց ու խոսք ասաց Եվմեոսը խոզարած.

«Քաղաքի մեջ անցընելով՝ ես այդ մասին չէի կարող խորհել անգամ,

Ես ոչ ոքի հարցմունք չարի, այլ դրդում էր ինձ իմ հոգին,

Որ շուտափույթ համբավն հայտնեմ, ապա կրկին այստեղ շուտով

ես դառնամ, գամ:

Միայն ճամփին հանդիպեցի ես բանբերին արագավազ,

Որն, արդարև, առաջինը համբավն հայտնեց քո մորն արգո:

470 Գիտեմ ման ես այլ մի բան, որը տեսա ես իմ աչքով.

Երբ քաղաքից ես դուրս եկա, իսկ և իսկ անդ, որտեղ բլուրն է Հերմեսի,

Հեովից-հեռու նկատեցի մավր արագ, որ ուղղակի ներս էր մտնում

Նավակայան: Դրա վրա մարդիկ կային բազմաբազում,

Ծանրաբեռնված էր այն ման վահաններով ու երկաթյա միզակներով,

Եվ դա, կարծեմ, նրանք էին: Ուրիշ ոչինչ էլ չգիտեմ»:

Ասաց այդպես, Տելեմաքի սուրբ գործությունն իսկույն ժայտաց,

Բայց հայացքն իր, խոզարածից աննկատ, իր ծնող հոր կողմն

նուղեց հապճեպ:

Արդ, երբ նրանք գործից պրծան և ընթրիքը պատրաստեցին,

Կուշտ ընթրեցին, ու վայելուչ այդ խնջուքից այնտեղ բոլորը լիացան,

480 Իսկ երբ արդեն կերուխումով լավ հագեցան, ինչպես սիրտն էր

փափագում այդ,

Շուտ պառկեցին քուն մտնելու. շնորհաշուք Քունը սուպա տիրեց նրանց:

ՏԵԼԵՄԱՔՈՍԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆՈՒՄ Է ԻԹԱԿԵ

Երբ որ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Աստվածագուն Ռդիսևսի սիրատենչիկ զավակն ազնիվ՝
Տելեմաքոսն իսկույն հագաւ գեղեցկափայլ մուկերը պերճ իր ոտքերին,
Վերցրեց ապա նիզակն ամուր, ձեռքի համար հարմարագույն
Եվ, ողովելով դեպի քաղաք, այսպէս ասաց խոզարածին.
«Հայրի՜կ, ահա ես գնում եմ դեպի քաղաք, որ իմ մորը տեսնեմ այնտեղ,
Քանզի բնաւ ես չեմ կարծում, որ այդքան շուտ նա դադարի
Արցունք թափել կականալիր, այլ ողբ կանի, կհեկեկաւ նա վշտագին,
Մինչև որ ինձ աչքով տեսնի, իսկ շրջիկին այս տարաբախտ
հաճանում եմ քեզ.

10 Նրան քեզ հետ, ո՛վ Եվմենոս, դու քաղաք բեր: Թող նա այնտեղ,
հանց մուրացիկ,
Շրջի, մուրա, կեր հայթայթի: Կտան նրան, ով գթալով այդ ցանկանա,
Մի թաս գինի, մի կտոր հաց: Իսկ ես հիմա էլ չեմ կարող
խնամքիս տակ

Ամեն մարդու պահել, սնել, առանց այդ էլ լիքն է սիրտս ստորջանքով:
Եթե դժգոհ մնա շրջիկն, այդ առավել վատ կլինի հենց իր համար,
Իսկ ինձ համար հաճելի է խոսել անկեղծ և ճշմարիտ»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենհիմաց.
«Ո՛հ, սիրելի բարեկամս, ես ինքս իսկ չեմ ցանկանա այստեղ մնալ:
Մուրացկանին շատ ավելի ձեռընտու է ուտեստ մուրալ քաղաքի մեջ,
Քան դաշտերում. անդ ինձ կտան ողորմություն, ով ինչ ունի,
ինչ կամենա:

20 Եվ իսկապէս այս հասակում չեմ կարող ես մնալ այստեղ, այս խրճիթում,
Ուր պիտ լսեմ և ամեն կերպ հնազանդվեմ պատվերներից հովիվներիդ:
Այժմ դու գնա, իսկ ինձ իր հետ սա կբերի, ինչպէս արդեն
պատվիրեցիր,
Միայն թե ես կրակի մոտ քիչ տաքանամ, երբ ջերմանա օդն արևից,

Քանզի ձորձն իմ վատորակ է, և մի գուցե ինձ չարչարի
Այս վաղորդյան ցուրտը սաստիկ, մինչ քաղաքը, հանց ասացիք,

հեռու է շատ»:

Ասաց այդպես, Տելեմաքոսը դուրս եկավ այն խրճիթից անմիջապես,
Ծարժվեց, գնաց արագաքայլ՝ մտածելով խոսնայրների մահվան մասին:

Իսկ երբ այդպես եկավ, հասավ այնտեղ, իր տունը բարեշեն,

Նիզակը իր իսկույն դրեց, թեքեց սյունին նա բարձրաբերձ

30 Ու ինքն հապճեպ ներս մտավ տուն՝ անցնելով շենքը քարակերտ:

Ամենից շուտ և առաջինն Եվրիկլիան տեսավ նրան,

Որ սպիտակ էր բազմոցներին այդ ժամանակ օդեհները երվներանգ:

Արտասվելով իսկույն վազեց նա ընդատաջ, շուրջն այնուհետ

ամենուրեք

Հավաքվեցին բազմաչարչար Ռիսևսի ստրկուհիք

Եվ սկսեցին նրա գլուխն և ուսերը ջերմ համբուրել զուրգուրանքով:

Այնուհետև իր սենյակից իջավ, եկավ Պենելոպեն խոհեմամիտ,

Որ նման էր Արտեմիսին, այլև չքնաղ Ասիդոդիտին ոսկեղենիկ.

Երկու ձեռքով նա փաթաթվեց իր զավակին սիրատենչիկ,

Արտոսրալի՜ր, ջերմ համբուրեց նրա գլուխն ու աչքերը չքնաղագեղ

40 Եվ վերջապես հեկեկալով՝ նրան դիմեց ու խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Դու՛ էս միթե, որ արդ եկար, Տելեմաքոս, դու, քաղցրագույն

իմ աչքի լույս,

Քեզ տեսնելու հույս չունեի, երբ, գաղտնաբար և հակառակ

իմ ցանկության,

Դու մեկնեցիր դեպի Պիլոս, որ լուր լսես անդ սիրելի քո հոր մասին:

Ուստի պատմիր, արդյոք այնտեղ դու ի՞նչ տեսար, ի՞նչ լսեցիր»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Ո՛հ, իմ մայրիկ, մի նորոգիր լաց ու կոծս, մի՛ հուզիր սիրտը

կրծքիս տակ,

Ես հագիվհագ խուսափեցի դառն օրհասից իմ չարաչար,

Այլ լվացվիր, ապա հագիր, զուգիր մարմինդ հագուստով քո մաքրափայլ

Ու բարձրացիր ծառաներիդ հետ միասին անդ, վերնատուն,

50 Ուխտի՛ր բոլոր աստվածների՛ն՝ կատարել զոհ հարյուրակեզ,

Եթե միայն Զևսը օգնի, որ կատարվի վրեժի գործն արժանավոր:

Իսկ էս հիմա հրապարակ պիտի գնամ, որ գեթ կանչեմ այն շրջիկին.

Ծանապարհին ինձ հետ էր նա, նավի վրա այստեղ եկավ: Ես նախօրոք

Աստվածային համհարզիս հետ նրան քաղաք ուղարկեցի

Եվ հանձնեցի Պիրեոսին, որ իր տունը նրան տանի բարեխնամ

Ու սիրալիր, հյուրամենձար պատվի, հարգի, մինչև որ էս

ետ դառնամ, գամ»:

Ասաց այդպես նա բարձրաձայն, մինչդեռ խոսքն այդ իր մոր սրտից

դուրս չթափվե:

Նա փութապես անդ լվացվեց, հագավ հագուստն իր մաքրափայլ,
Ուխտեց բոլոր աստվածներին զոհ կատարել հարյուրանգ ու մեծափառ,
60 Եթե Զևսը աղոթքն հարգի, և կատարվի վրեժի գործն արժանավոր:

Մինչ դուրս եկավ ապարանքից Տելեմաքոսն արագաքայլ՝
Տեգ-նիզակը ձեռքին բռնած, իսկ հետևից վագում էին երկու ժիր շուն:
Նրա մարմինն այնժամ ծածկեց Աթենասը գեղեցկությամբ մի գերհրաշ,
Եվ, անցնելիս, ժողովուրդը նրան նայում, հիանում էր սքանչանքով:
Ամբարտալան խոսնայրները, նրա շուրջը հավաքվելով,
Խոսում էին բարյացակամ, թեպետ սրտանց սարքում էին

դաժան դավանք:

Բայց խույս տվեց Տելեմաքոսն այդ ամբոխից խառնիճադանջ
Եվ այն կողմը ուղղվեց, գնաց, որտեղ նստած էին Մենտորն,

Հալիթերսեսն

Ու Անտիփոսն, որ վաղեմի և հայրական բարեկամներն էին նրա:

70 Նա նրանց մոտ, այնտեղ նստեց, և սկսեցին հարցուփորձը

մանրամասն,

Եվ արդ, այնտեղ, այդ միջոցին եկավ նաև Պիրեոսը նիզակափառ,
Քաղաքով դեպ հրապարակ բերում էր նա օտարական այն եկվորին:
Չարհամարհեց Տելեմաքոսն հյուրին այնժամ, այլ ընդառաջ ելավ նրան,
Բայց Պիրեոսն առաջինը նրան դիմեց և խոսք ասաց.

«Տելեմաքոս, հրամայիր, որ փութապես մեր տունն հիմա գնան կանայք,
Որ այնտեղից շուտ քեզ բերեն Մենելայի տված բոլոր ընծաները»:

Իսկույն նրան իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսն խորիմաց.

«Դեռ հայտնի չէ, ով Պիրեոս, գործը ինչպե՞ս կվերջանա.

Եթե իրոք ամբարտալան սեղեխները ինձ իմ տան մեջ գաղտնածածուկ,

80 Նենգ սպանեն և բաժանեն իրարու մեջ իմ հայրական գույքը ամբողջ,
Գերադաս է, որ քե՛զ մնան ընծաներն այդ, քան նրանցից մեկնումեկին,
Իսկ եթե ես կարողացա նյութել նրանց մահ ու կորուստ,
Այնժամ իմ տուն, ինձ կբերես ընծաներն այդ ի ցնծություն»:

Ասաց այդպես և փութապես իր տուն տարավ նա ապաքախտ

այն շրջիկին,

Եվ երբ այդպես եկան հասան ու տուն մտան գեղեցկաշեն,

Պատմունքները, հանելով, բազմոցների վրա դրին

Ու ներս մտան հղկված ու կոկ լոգարանը՝ լողանալու:

Երբ անդ նրանց ստրկուհիք լողացրին և օձեցին պարարտ յողով,

Այնուհետև հագցրին բրդեղ ծածկոց, լողիկ և բաճկոններ,

90 Նրանք շուտով լոգարանից այն դուրս եկան ու բազմեցին բազմոցներին:

Աղախինը մի ոսկեղեն պերճ գավի մեջ լվացվելու շուրջ բերեց,

Ապա իսկույն լցրեց նրանց, որ լվացվեն ամանի մեջ արծաթակերտ:

Հետո քաշեց, դրեց ուղիղ նրանց առաջ հղկված սեղան.

Մառանապետ հարգո կինը բերեց, դրեց հացը առատ,

Նաև պահված պաշարներից բազմապիսի այլ ուտեստներ,
Մայրը բազմեց դեմ-հանդիման, ապարանքի մուտքին ընթեր
Ու, բազմոցին այդպես հեռված, ոլորում էր նա իր թելերը նրբագեղ:
Եվ արդ, նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առաջ պատրաստ դրված
ուտեստներին,

Իսկ երբ արդեն կերուխումով լավ հագեցան, որքան սիրտն էր
փափագում այդ,

100 Այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.

«Տելեմաքոս, լա՛վ է, որ այժմ ես բարձրանամ դեպի սենյակն իմ
վերնատան,

Եվ անդ պառկեմ այն մահիճում, որը լիքն է հառաչանքով,

Քանզի ես այն ոռոգում եմ դառն արցունքով իմ վշտալի

Այն օրվանից, երբ Ոդիսևսն Ատրիդների հետ միասին Իլիոն գնաց:

Իսկ դու, մինչև ամբարտաւաճ խոսնայրները վերադառնան,

ետ գան այստեղ,

Չե՛ս պատմի ինձ, ի՞նչ լսեցիր քո հոր մասին, ետ կդառնա՞

իսկապես նա»:

Իր մորն իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Ես քեզ, մայր իմ, կասեմ ահա և կպատմեմ ճշմարտացի:

Նախ մենք եկանք Պիրոս քաղաքն ու ազգապետ Նեստորի մոտ:

110 Ինձ ընդունեց նա սիրալիր ապարանքում իր բարձրաբերձ,

Հյուրասիրեց ինձ հոգատար, ինչպես հայրն է խորունկ սիրով

Ջերմ ընդունում օտար երկրից նոր ետ եկած իր զավակին:

Այդպես ահա ինձ սրտալի ընդունեցին հայրն ու որդիք գերահռչակ:

Սակայն ասաց, որ չի լսել ինքը բնավ, մահկանացու մարդկանց մեջ

Դեռ ոչ ոքից՝ կենդանի՞ է Ոդիսևսը, թե՞ մահացած:

Բայց և այնպես՝ իր ձիերով արագավազ, կառքի վրա ամրակառույց,

Ինձ ուղարկեց նա դեպ հերոսը քաջաղեղ, դեպ Մենելայն Ատրևտորդի:

Եվ ես ահա այնտեղ տեսա արգիացի Հեղինեին, հանուն որի,

Արգիացիք և տրոյացիք հար կովեցին կամքով անմահ աստվածների,

120 Եվ այնտեղ ինձ, ահալափկ, հարցմունք արեց Մենելայը

քաջամարտիկ,

Թե ի՞նչ կարիք ունեմ արդյոք, որ եկել եմ Լակեդեմոնն աստվածաշին:

Եվ ամեն բան այնտեղ նրան ես պատմեցի ճշմարտաբար,

Ու ապա նա, ինձ դիմելով, այս խոսքն ասաց ի պատասխան.

«Ավա՛ղ, ինչպե՛ս, մի՞թե դրանք, այդ անհրավ, անզոր մարդիկ,

Ցանկանում են պառկել շքեղ մահիճի մեջ կորուվագույն մեծ դյուցազնի,

Որ ճիշտ այնպես, ինչպես եղնիկն երկու ծծկեր, նորածնունդ

իր ձագերին

Թողնում է անդ անտառապատ կաղաղի մեջ հաղթ առյուծի,

Ինքն էլ ապա, արածելով, թռչկոտում է դեպ դաշտն ու ձորը դալարուտ:

Մինչ առջուծը կորովագույն, ետ դառնալով դեպի որջն իր,

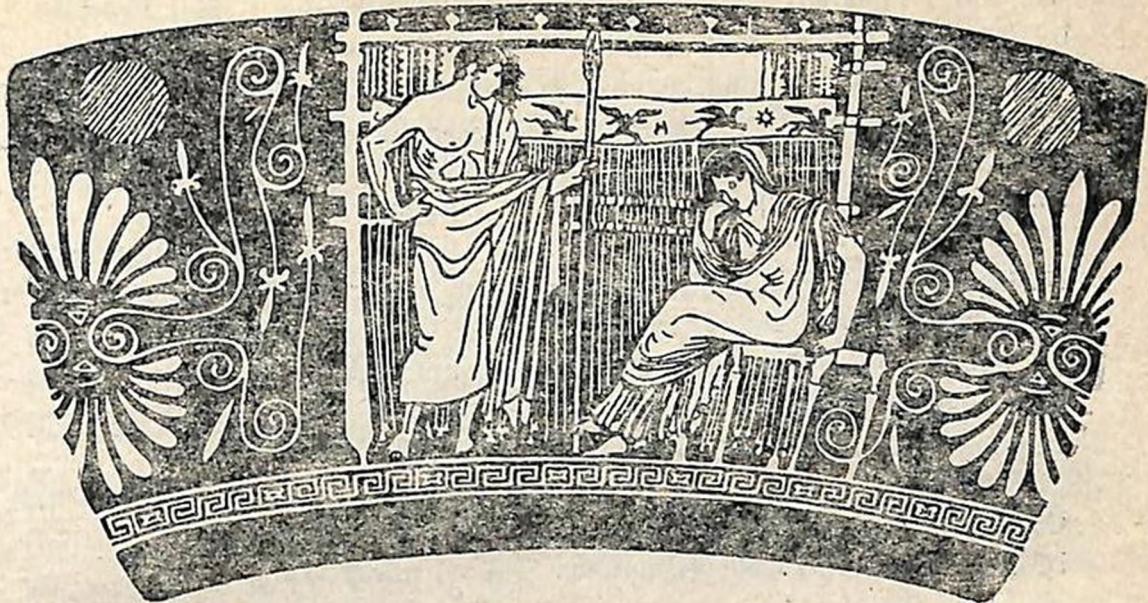
- 130 Եղևորքներին այդ երկվորյակ մահ է բերում և ժանտ կորուստ,
Այդպես էլ հենց Ոդիսևսը խոսնայրներին մահ կնշխի մի խայտառակ:
Ո՛հ, եթե նա օգնի՛ր Զևս հայր, ո՛վ Ապոլլոն, դո՛ւ Աթենաս,
Գար՝ այնպիսին, ինչպիսին էր գեղեցկակերտ Լեսբոսի մեջ մի ժամանակ,
Երբ դուրս եկավ մրցամարտի Փիլոմելլան մեծ քաջի դեմ ու քաջագոր,
Հաղթ հարվածով նրան ուժգին զարկեց գետին, ու ցնծացին աքեացիք,
Եթե այդպես խոսնայրների դիմաց կանգներ Ոդիսևսը կորովալիր,
Ծուտ կլափեր մահը նրանց, թանկ կը մատեր ամուսնության
գործը այնժամ,

Իսկ այն, ինչ որ խնդրում ես այժմ, կհայտնեմ քեզ
Առանց շեղման և, բնավին չխաբելով, ես կպատմեմ:

- 140 Ահավասիկ, ինչ որ իրոք հայտնեց, ասաց ծովածերուկն արդարախոս,
Ես բացեբաց, չծածկելով և ոչ մի խոսք, քեզ ամեն բան կասեմ հիմա:
Նա ինձ ասաց, որ տեսել է Ոդիսևսին վշտերի մեջ անագորույն,
Կղզում, տանը հավերժահարս Կալիպսոյի, որ պահում է նրան բռնի,
Եվ չի կարող վերադառնալ, ետ գալ երկիրն իր հայրենի,
Քանզի չունի այնտեղ ո՛չ նավ, ո՛չ ընկերներ թիավարող,
Որոնց հետ նա ճանապարհվեր լայնատարած լանջով ծովի»:
Այդպես ասաց ինձ Ատրիդես Մենելայը, նիզակաճոճը մեծամիտ:
Գործն իմ այնտեղ ավարտելով՝ ես մեկնեցի, անմահները ինձ ծովի մեջ
Ծնորհեցին հողմ հաջողակ, որն և բերեց ինձ հայրենիքն իմ
սիրատենչ»:

- 150 Ասաց այդպես, հոգով խորունկ ալեկոծվեց Պենելոպեն,
Այնժամ նրան դիմեց իսկույն Թեոկլիմենն աստվածային և այս ասաց.
«Ո՛հ, դու տիկին գերամեծար, Լաերտածին Ոդիսևսի վեհ թագուհիդ,
Գործն, հիրավի, սա չգիտի, ուստի լսիր և այս խոսքն իմ.
Ծջմարիտը կգուշակեմ և բնավին ես չեմ ծածկի քեզնից ոչինչ:
Վկա եմ Զևսն՝ մեծագույնը աստվածներից, այս սեղանը ինձ վաճառոր
Եվ անբասիր այս օջախը Ոդիսևսի, ուր ես եկա, ահավասիկ,
Որ Ոդիսևսն իր հայրենի երկրի մեջ է արդեն հիմա

- 160 Կամ թե արդեն, իմանալով գործերը նողկ, մոտ է տանն իր և պիտի գա
Ու իր սրտում այժմ նյութում է մահ և կորուստ սեղեխներին:
Ես գուշակող մի թռչունից այդ իմացա նավի վրա
Ու այդ մասին Տելեմաքին իսկույն այնտեղ ես հայտնեցի»:
Եվ փութապես իր խոսքն ասաց այնժամ նրան Պենելոպեն խոհեմամիտ.
«Ա՛խ, երանի, օտարական, շուտ կատարվեն խոսքերը այդ,
Մեր մեծարանքն այնժամ իսկույն դու կիմանաս, այնքան առատ
ի՞նձնից ընծա

6. Տեղեմարոս և Պենելոպե (նկար սափորի վրա):

Դու կատանաս, որ քեզ մարդիկ, հանդիպելիս, պիտ համարեն
գերերջանիկ»:

Մինչդեռ նրանք իրարու հետ խոսում էին այնտեղ այդպես,
Ռդիսևսի տան հանդիման, գեղեցկակերտ, լավ ծառակած գետնի վրա
170 խոսնայրները հրճվում էին բազմազվարճ՝ սկավառակ ու տեգ նետելով,
Որտեղ նաև միշտ հավաքվում էին նրանք լկտիաբար:
Երբ վերջապես ժամը հասավ հացկերույթի, և դաշտերից,
Ամեն կողմից խաշիճքն եկավ հովիվների խնամքի տակ,
Այնժամ նրանց կանչեց Մեդոնն, որը բոլոր բանքերներից
Ամենամեծ սիրելին էր խոսնայրների, մասնակիցը խնջույքների.
«Բավական՞ է, պատանիներ, որքան սրտանց դուք հրճվեցիք
այդ մրցանքով,

Տո՛ւն եկեք այժմ, որ միասին ճաշ պատրաստենք մենք խնամքով,
Քանզի չէ՞ որ վատ չէ բնավ ճաշ վայելել իր իսկական ժամանակին»:
Ասաց այդպես, ու վեր կացան նրանք, եկան՝ նրա խոսքին հնազանդված:

180 Երբ որ եկան նրանք խմբով, Ռդիսևսի տունը մտան գեղեցկաշեն,
Անդ հանեցին ծածկոցները և դրեցին բազմոցների վրա այնտեղ,
Փողոտեցին իսկույն այծեր, հույժ պարարուն և ոչխարներ,
Մորթոտեցին պարարտանարպ նաև խոզեր ու դաշտային մի եզ նաև
Ու սարքեցին ճոխ ճաշկերույթ: Մինչ խոզարածն աստվածային,
Ռդիսևսը:

Դաշտում, այնտեղ, պատրաստվեցին ճանապարհվել ու գալ քաղաք,
Եվ նրանցից առաջինը իր խոսքն ասաց խոզարած տերն հովիվների,
«Ուրեմն այդպես, ծերուկ շրջիկ, դու ուզում ես քաղաք գնալ այսօր և եթե,
Ինչպես իշխանն իմ պատվիրեց, մինչդեռ իրոք միտք ունեի
Քեզ իսկապես այստեղ պահել, իբրև պահակ մեր փարախին:

190 Բայց այժմ արդեն պատկառում եմ ես, երկյուղած, որ մի գուցե

այսուհետև

Իմ իշխանը ինձ կշտամբի, մինչդեռ տիրոջ պարսավանքին է անհաճելի:

Արդ, եկ շուտով ուղևորվենք, քանզի անց է կեսօրն արդեն,

Եվ երեկոն կմոտենա, արդեն սաստիկ ցուրտ կլինի»:

Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենիմաց.

«Հասկանո՞ւմ եմ և լավ գիտեմ, իսկ դու այդպես խրատում ես

իմացողին.

Սակայն գնա՛նք, և դու միայն առաջնորդիր ինձ անդադար,

Ինձ մական տուր, եթե պատրաստ կտրած ունես, որ քայլելիս

նեցուկ լինի,

Քանզի չէ՞ որ խիստ սայթաքում է ճանապարհն և դժվարին,

հանց ասացիք»:

Ասաց այդպես և փութապես նա հնամաշ պարկը զագիր ու ծակոտկեն

200 Գցեց ուսին: Կախված էր այն գարշ, ոլորուն մի չվանից,

Իսկ Եվմեոսն հանձնեց նրան մի մեծ մական, որը նա խիստ

փափագում էր:

Այդպես նրանք ճամփա ընկան՝ թողած փարախն հովիվների

Եվ շների հսկողությանն: Այդպես տանում էր դեպ քաղաք նա տիրոջն իր,

Ինչպես թշվառ մի մուրիկի, կերպարանքով նման դժբախտ մի ծերուկի,

Ձեռքին մականն իբրև նեցուկ, մարմնին հագած նույլ ցնցոտի

մի քրքրված:

Այդպես ահա նրանք անցան ողջ ճանապարհը քարքարոտ

Ու, քաղաքին մոտենալով, եկան արդեն աղբյուրի մոտ

Գեղեցկահոս, որի ջրից օգտվում էին քաղաքացիք:

Պերն աղբյուրն այդ կերտել էին Իթակոսը, Ներիաոսը և Պոլիկտորն,

210 Դրա չորս դին, շուրջանակի, տնկել էին մի խիտ անտառ կաղամախի,

Որ սնվում էր նույն այդ ջրով: Սառն ջուրը ջինջ բարձր ժայռից

թափվում էր ցած,

Ջրի վերև կար մի բագին՝ նվեր ու ձոն հավերժահարս ծովալքների,

Որտեղ զոհեր էին բերում ճամփորդները ոխտագնաց.

Եվ հանդիպեց այնտեղ նրանց հանկարծ որդին Դոլիոսի, Մելանթևսը.

Նա քշում էր, որպես ուտեստ ամբարտապան խոսնայրների

նոխ խնջույքին,

Հոտից ջոկված ընտիր սլծերն, և հետևում էին նրան երկու հովիվ:

Մելանթևսը տեսավ նրանց ու սարսավեց եպերանքով ու չարաչար,

Նա հայհոյեց, այս խոսքն ասաց, մինչ վրդովվեց Ռդիսեսի

սիրտը սաստիկ-

«Եվ իսկապէս ճիշտ է ասված. անգգամի՜ն անգգամն է առաջնորդող,
220 Քանզի աստվածն է այդ անում, երբ նմանին միացնում է միշտ նմանին:
Հէ՛յ, խոզարա՛ծ, դո՛ւ, զգվելիդ, ո՛ր ես տանում այդ որկրամոլ

չար բլիկին,

Այդ գարշելի, նողկ մուրիկին, որ ճաշերի պնակալեզն է:

Դռներն ընկած նա բյուրավոր՝ իր ուներով շենքն է մաշում

Եվ մուրում է ողորմելին հացի փշրանք ու ոչ թե թուր կամ մի կաթսա:
Եթե դրան ինձ տայիր դու, կկարգեի դրան հսկիչ մեր գոմերին,

Որ միշտ մաքրեր միայն փարախն և աղբն ու կուն կամ տերեւներ

տար այծերին,

Ինքն էլ, մածուն միշտ ուտելով, պիտի ազդրերն իր հաստացնե՛ր:

Բայց քանի որ գարշ ու զազիր արարքի է դա ընդունակ և միշտ սովոր,
Մի գործ անել չի կամենա, այլ մարդկանց մեջ միայն մուրալ

կցանկանա,

230 Որ հավաքի ողորմություն ու կերակրի անկուշտ, ագահ որովայնն իր:

Բայց ես, ահա, քեզ ասում եմ, և այդ անշուշտ կատարվի.

Եթե հանկարծ դա հանդգնի տունը գնալ աստվածազարմ Ռդիսեսի,

Անդ քաջազուն մարդկանց ձեռքից դրա գլխին նետվելու են

բազմաբազում

Նստարաններն, որ կոտրատեն, ջարդ ու փշուր անեն կողերն

իր գարշելի»:

Ասաց այդպէս և, մոտ գալով, խելագուրկն այդ Ռդիսեսին հրեց ուժով

Ու սրունքին զարկեց ոտքով, բայց չվանեց ճամփից նրան,

Անխախտ մնաց նա իր տեղում, ու մտածեց Ռդիսեսը.

Չհարձակվե՛լ, չխորտակե՛լ արդյոք դրան ու մականով հոգին կորզել

Եվ կամ վերցնել ու ճոճելով գետնին զարկել, գանգը ջարդել,

240 Բայց Ռդիսեսն հոգին զսպեց և ամոքեց իր զայրույթը, իսկ խոզարածն
Խիստ հայհոյեց Մելանթեսին և աղոթեց՝ իր ձեռքերը վեր կարկառած.
«Հալերժաւհարսք աղբյուրների, դուք, դատրիկներ Զևս զգոնի,

թե Ռդիսեսն

Ոչխարների և այծերի պարարտամարայ ազդրերն այրել է ձեզ երբեմն,

Ուրմն հիմա կատարեցեք դուք փափագն իմ և միակ ուխտը իմ սրտի.

Թո՛ղ դյուցազնն այդ վերադառնա, և թող աստված այժմ ետ բերի

նրան այստեղ:

Այնժամ նա քո վիստությունն այդ ցրի՛վ կտա, վատաբերա՛ն դու ո՛վ լկտի,

Որ ծաղրում ես մարդկանց իզուր ու քաղաքն ես դու անընդհատ,

լսիրշորեն»

Գնում, գալիս, մինչ խաշինքն է գուր փչանում՝ հանձնված անպետք
հովիվներիմ»։

Եվ Մելանթեսն՝ այդ այծարած հովիվն, այնժամ ահեղ գոռաց.

250 «Ավա՛ղ, տեսա՛ք, ինչ խոսք ասաց քոսոտ շունն այս՝ նենգության մեջ
բազմահմուտ»։

Սպասի՛ր դեռ, ես սևաթույր մավի վրա Իթակեից կտանեմ քեզ
Դեպ հեռուներ և օգտավետ անդ կծախեմ, հանց ստրուկի։
Ա՛խ, երանի՝ Տելեմաքին այսօր կեթ վեհ Ապոլլոնն իր նետերով
Զարկի, սպանի, կամ թող ձեռքով խոսնայրների մա խորտակվի,
Ինչպես հեռվում Ռդիսկսը՝ կորցրած օրն իր վերադարձի»։

Ասաց, թողեց այնտեղ նրանց, որոնք քայլում էին դանդաղ,
Սակայն ինքը արագապես շարժվեց գնաց և տունն հասավ թագավորի։
Անդ ներս մտավ մա անհապաղ, բազմեց շարքում խոսնայրների՝
Դեմ-հանդիման Եվրիմաքին, քանզի նրա մտերիմն էր մա սիրելի։

260 Սպասարկու ծառաները նրա առաջ, իբրև բաժին, միսը դրին,
Իսկ տնօրեն կինն հարգելի բերեց նրան հաց և ուտեատ։

Մինչ խոզարածն աստվածային և Ռդիսկսը տուն հասան
Ու կանգնեցին այնտեղ մոտիկ։ Լսվում էին անդ հնչյունները կիթառի,
Փեմիոսն էր նվագն հնչում, և Ռդիսկսը փութապես
Խոզարածի ձեռքը բռնեց, ապա այս խոսքն ասաց նրան՝
«Եվմեո՛ւ, սա Ռդիսկսի ապարա՛նքն է, օ՛հ անդր, օ՛հ.
Ծանաչելի է սա՝ հեռվից, հանց հոյակապ, աչքի ընկնող մի դատիկոն
Հայտերևակ՝ բակն ընդարձակ, շուրջը պարիսպ ատամնավոր։
Տե՛ս, դարպասը երկդոնանի հաստատամետ է և ամրակոտ,

270 Եվ չի՛ կարող այդ դռները բանալ ոչ ոք և ոչ մի մարդ։
Կարծեմ, բազում անդ քաջագունք խնջույքի մեջ հրճվում են արդ,
Աստ բուրում է ճենճերահոտն, և կիթառի ձայնը հնչում է քաղցրալուր,
Որը կամքով աստվածների ստեղծված է, որպես ընկեր խնջույքներիմ»։
Այնժամ նրան դու, Եվմեոս, ո՛վ խոզարած, խոսք ասացիր

ի պատասխան.

«Ոհ, որքա՛ն հեշտ դու իմացար. ինչպես միշտ՝ դու այժմ էլ անխելք չես,
Բայց եկ, հիմա լավ մտածենք՝ ինչպե՛ս արդյոք պետք է վարվենք։

Կամ նախապես դու ներս մտիր գեղեցկաշեն այս ապարանքն

Եվ անդ մի կերպ խցկվիր, խառնվիր սեղեխներիմ, իսկ ես այստեղ

դեռ կմնամ,

Կամ էլ, եթե ցանկանում ես, ես ինքս առաջ ներս կմտնեմ,

280 Բայց դու երկար մի հապաղիր, քեզ մի գուցե մեկնումեկը

այստեղ, դրսում,

Այժմ նկատի և հարվածի կամ վոճդի։ Ի՛նչ ես կարծում, ասա՛ շուտով»։

Պատասխանեց այնժամ նրան բազմահամբեր Ռդիսևսը աստվածային.

«Հասկանո՞ւմ եմ և լավ գիտեմ. իմացողին ես խրատում.

Ոչ, նախապես դո՛ւ ներս մտիր, ես կապասեմ այստեղ մենակ:

Եվ, հիրավի, ծանոթ եմ ինձ հարվածները, եպերանքը.

Համբերատար սիրտ ունեմ ես. ծովում, կովում աղետն ու վիշտը

սրտակեզ

Կրել եմ միշտ: Թող մեկն էլ այժմ ավելանա, հանդուրժում եմք

մենք ամեն բան,

Բայց չենք կարող զսպել միայն մեր նզովյալ և մոլեգնող ժանտ

որովայնն.

Նա է միայն մարդկանց մատնում արհավիրքի և բյուրավոր

փորձանքների,

290 Եվ նավերն են կերտվում, զինվում հանուն նրա պահանջների

Ու անպտուղ ծովերի մեջ մահ և կորուստ են պատրաստում

չար թշնամուն»:

Այդպես ահա իրարու հետ խոսում էին նրանք այնտեղ,

Մինչ բազմատանջ Ռդիսևսի շուն Արգոսը, որ պառկած էր անդ,

մերձակա,

Վեր բարձրացրեց գլուխն հանկարծ և ցցեց իր ականջները:

Ռդիսևսն էր սնել նրան, բայց թողել էր ու հեռացել դեպ սուրբ Իլիոն:

Նրան հաճախ տանում էին որսորդները երիտասարդ՝

Որս անելու և բռնելու վայրի այծյամ կամ եղնորթներ,

Սակայն հիմա, երբ իր տերն էր բացակայում, նա, մոռացված

ու անխնամ,

Պառկած էր անդ աղբյուրի մեջ, ջրիների ու եզների ապավառին,

300 Որը այնտեղ կուտակված էր մեծաքանակ, մինչև որ այն ծառաները,

Հավաքելով, տանեին դաշտ և ցրեին Ռդիսևսի մեծ արտերում:

Այդպես պառկած էր անդ թշվառ շուն Արգոսը, և իր վրա՝ բյուր

շնամանճ,

Սակայն հանկարծ նա ճանաչեց Ռդիսևսին, մոտ գնալիս,

Ծարժեց պոչը, թափահարեց և ականջներն իր ուղղեց ցած,

Բայց ուժասպառ՝ չկարեցավ տեղից ելնել, գնալ տիրոջն իր ընդառաջ:

Երբ այդ տեսավ հեռվից, իսկույն ջերմ արտասովեց Ռդիսևսը,

Բայց իր հովիվ Եվմեոսից ծածուկ սրբեց իր արցունքը և խոսք ասաց.

«Զարմանո՞ւմ եմ, ո՞վ Եվմեոս, շունը պառկած է աղբի մեջ.

Լավագույնն է կարծես տեսքով, բայց չգիտեմ, ճի՞շտ է, թե՞ ոչ.

310 Արդյոք ունի՞՞ նա վազքի մեջ արագություն, կերպարանքին

իր համեմատ,

Թե՞ իսկ և իսկ այնպիսին է, ինչպես շները մեծ մարդկանց սեղանի մոտ,

Որոնց պահում, խնամում են տերերն հանուն գեղեցկության

ու ճոխության»:

Այնժամ նրան, ո՛վ Եվմեռոս դու խոզարած, այս ասացիր ի պատասխան.
«Ոչ, քա՛լ լիցի, դա գամփռն է հեռուներում արդեն կորած

քաջ մի մարդու,

Ավա՛ղ, եթե սա իր տեսքով, այլև գործով, լինե՞ր հիմա հենց այնպիսին,
Ինչպիսին որ, դեպի Տրոյա հեռանալիս, այստեղ թողեց Ողիսևսը,
Պիտ ապշեիր դու անկասկած՝ նրա կորովն ու ժրություները տեսնելով:
Բնա՛վ երբեք գազաններից խույս տալ, փախչել սա չգիտեր,
Նույնիսկ խորքում խոր անտառի և գտնում էր հոտառությամբ

հետքերը միշտ,

320 Բայց մատնված է այժմ տանջանքի, և տերն է իր օտար երկրում

արդեն կորած,

Մինչդեռ անգութ ծառաները չեն խնամում սրան հիմա:

Ստրուկները, երբ որ արդեն դադարում է գործին իշխել տերը նրանց,
Էլ աշխատել չեն ցանկանում արդարաբար, ինչպես հարկն է,
Քանզի մարդու քաջարության ուղիղ կեսը որոտաձայն Զևսն է շորթում
Այն ժամանակ, երբ սկսվում է օրը նրա ստրկության»:

Այդ ասելով՝ նա ներս մտավ ասպարանքը գեղեցկաշեն,
Եվ տան միջով ուղիղ գնաց, հասավ այնտեղ, խոսնայրներից,
Մինչդեռ թշվառ այն Արգոսին, երբ որ տեսավ նա տիրոջն իր՝

Ողիսևսին,

Քսան տարի անցնելուց ետ, բախտը մատնեց մահվան դաժան,

սև օրհասին,

330 Իսկ Տելեմաքն աստվածային ամենից շուտ հեռվից տեսավ

խոզարածին,

Որ մոտենում էր՝ անցնելով իր տան միջով. ուստի իսկույն

Գլխով արեց և մոտ կանչեց: Ծուրջն իր նայեց Եվմեռոսը, ապա շուտով
Վերցրեց աթոռն այնտեղ դրված, որի վրա միշտ նստում էր

տան տնօրենն՝

Դահլիճի մեջ խնջույք անող սեղեխներին մսեղեններ բաժանելիս:

Նա աթոռն այդ տարավ, դրեց Տելեմաքի սեղանի մոտ,

Ինքն էլ ապա բազմեց այնտեղ դրա վրա: Բանքերն իսկույն,

Պերճ զամբյուղից հացն հանելով, տվեց նրան, այլև ուտեստ ու մսեղեն:

Այդ ժամանակ ներս մտավ տուն Ողիսևսը աստվածազարմ՝

Կերպարանքով թշվառագույն մի մուրիկի, տեսքով դժբախտ մի ծերուկի՝

340 Մարմինն հագած զազիր, տգեղ մի ցնցոտի, ձեռքին ցուպը իբրև նեցուկ:

Եկավ, նստեց նա հացենի շեմքին՝ այնտեղ, մուտքին ընթեր,

Թիկունքն հեռեց ամուր, նոճի բարավորին, որը երբեմն

հյուսնը նարտար

Իր հյուսնական ճգրիտ լարով չափեց, շինեց և անդ կանգնեց

Ռարմարոտեն:

Եվ փութապէս խոզարածին Տէլեմաքը կանչեց իր մոտ,
Ապա վերցրեց գեղեցկակերտ նա զամբշտոյից ամբողջ հացը,
որքան որ կար,

Այլև միսը երկու ձեռքով հանձնեց նրան ու խոսք ասաց.
«Ահա՛վասի՛կ, սա տար և տուր այնտեղ օտար հյուրին, այլև
դու պատվիրիր,

Որ աղերսի ողորմութիւն՝ մոտենալով խոսնայրներին,
Քանզի տնանկ և մուրացիկ մարդու համար ամոթանքը լա՛վ չէ բնավ»:

350 Ասաց այդպէս, և խոզարածն հնազանդվեց նրա խոսքին,
Գնաց, կանգնեց Ողիսևսին անդ առընթեր և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Ա՛ն, եկվոր հյուր, Տէլեմաքն է քեզ տալիս սա: Նա պատվիրեց,
Որ դու մուրաս ողորմութիւն՝ մոտենալով այստեղ բոլոր խոսնայրներին,
Քանզի տնանկ և մուրացիկ մարդու համար ամոթանքը լա՛վ չէ, իրավ»:
Եվ Ողիսևսն ամենիմաց պատասխանեց ու խոսքն ասաց.
«Տո՛ւր, որ, Զևս հայր, Տէլեմաքոսը մարդկանց մեջ լինի հավերժ

գերերջանիկ,

Թող կատարվի այն ամենը, ինչ նա սրտով կփափագի»:

Ասաց՝ այդպէս և ընդունեց երկու ձեռքով ուղարկվածն այն,
Որն և դրեց իր ոտքի մոտ, իր խաչտառակ, գարշ պարկի մեջ,
բայց վերևից,

360 Եվ սկսեց հետո ուտել, քանի տան մեջ երգում էր դեռ երգասացը,
Բայց դադարեց ապա ուտել, երբ ընդհատեց երգն իր երգակն
աստվածային:

Եվ խառնամբոյս խոսնայրները աղմկեցին տան մեջ այնժամ,
Իսկ Աթենասն եկավ, կանգնեց Լաերտածին Ողիսևսի մոտ, առընթեր
Եվ հորդորեց, որ ըսկըսի նա անհապաղ սեղեխներից անդ հաց մուրալ,
Որ իմանա՝ ո՛վ է արդոյք խոսնայրներից արդարամիտ կամ աւօրեն,
Թեպետ դաժան մահ-օրհասից ազատվելու հնար չկար ամենեկին:
Եվ նա գնաց, աջակողմից ամեն մեկին մոտենալով՝ սկսեց մուրալ
Ու ամենքին ձեռքն իր մեկնեց, հանց վաղեմի մի մուրացկան:
Եվ բոլորն էլ կարեկցաբար տալիս էին ողորմութիւն, բայց զարմացած

370 Իրարու մեջ հարցնում էին. «Ի՞նչ մարդ է սա, որտեղի՞ց է եկել արդոյք»:
Եվ այծարած Մելանթևսը հանդես եկավ ու խոսք ասաց.
«Ինձ լսեցեք, գեղեցկափայլ վեհ թագուհու ո՛վ խոսնայրներ,
Ահա՛վասիկ՝ ինքս տեսա օտարական այս եկվորին.
Խոզարածը առաջնորդեց դրան և այժմ այստեղ քերեց,
Բայց չգիտեմ ես իսկապէս, թե ո՛վ է դա կամ ո՛ր ցեղից»:

Ասաց այդպէս, և կշտամբեց խոզարածին Անտիհոոսը նպերանքով.
«Հե՛յ, խոզարա՛ծ, երևելի՛դ, ինչո՞ւ ես դու սրան այսպէս քաղաք քերել.
Բաւական չէ՞, որքան մեզ մոտ կան պորտաբուծ շրջմովիկներ,

Լիրբ, ձանձրալի, խնջույքները միայն պղծող, պնակալե՛զ

մուրացկաններ:

380 Քի՛չ է գուցե քեզ նույնիսկ այն, որ քո տիրոջ գույքն են լափում,
Եվ դու այլուստ կանչել ես նոր ու որկրամոլ գարշ մի մարդու»:
Այնժամ նրան, դու Եվմենու, ո՛վ խոզարած, բարբառելով, այս ասացիր.
«Լալ, գեղեցիկ չխոսեցիր դու, Անտիֆոնու, թեպետ ազնիվ

քաջն ես արանց:

Ո՛վ կուզենա այսօրինակ մի եկվորի կանչել այլուստ իր տունը հյուր.

Ո՛ւմ են կանչում մեծարելու, թե ոչ մարդկանց միշտ օգտակար,

Գուշակներին, բժիշկ մարդկանց, նավակառույց և քաջընտի՛ր

վարպետներին

Եվ կամ երգով հրճվանք բերող երգակներին աստվածային:

Դրանց են միշտ հրավիրում մարդկության մեջ, երկրի վրա անծայրածիր,

Մինչ չի կանչի ոչ ոք մուրիկ, տնանկ մարդու, որպես իրեն սոսկ

մի տանջանք,

390 Սակայն դու ես այստեղ բոլոր խոսնայրներից ավելի չար,

առավել ժանտ

Ողիսեսի ծառաների հանդեպ, և իմ, նամանավանդ,

Բայց այդ մասին ես չեմ հոգա, քանի որ դեռ կենդանի են

իրենց տան մեջ

Պենելոպեն խոհեմամիտ և Տելեմաքն աստվածային»:

Այնժամ նրան իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Սո՛ւս կաց, լո՛ի՛ր և նրա հետ այդ խոսքերով դու մի վիճիր,

Զի սովոր է Անտիֆոնուն խոսակցությամբ չարադաժան՝

Սարքել հուզմունք, խոռվություն, այլև դրդել ուրիշներին»:

Ասաց այդպես ու թևավոր նա խոսք ուղղեց Անտիֆոնոսին,

«Անտիֆոնու, հոգատար ես դու իմ մասին, հանց հայրն ազնիվ

դեպ իր որդին

400 Եվ արդ, խոսքով, հարկադրանքով պատվիրում ես, որ այս հյուրին

Ես իմ տնից դուրս վռնդեմ, բայց քա՛վ լիցի, այդ բանն աստվածն էլ

թույլ չի տա: .

Դո՛ւ էլ հիմա վերցրու մի բան և տուր նրան, իսկ ես բնավ

չեմ ափսոսա,

Այլ հորդորում եմ այդ անել: Մի՛ պատկառիր ո՛չ իմ մորից,

Ո՛չ էլ ստրուկ ծառաներից, որ տանը կան աստվածազարմ Ողիսեսի:

Բայց իսկապես այդ չէ հոգալ քո սրտի մեջ. դու միտք ունես

Ինքդ մենակ աստ վայելել, իսկ ուրիշին չտա՛լ ոչինչ»:

Անտիֆոնուն իսկույն նրան իր խոսքն ասաց ի պատասխան.

«Ի՛նչ ասացիր, ո՛վ Տելեմաք, զայրույթի մեջ գոռոզ, անզուսպ.

Եթե բոլոր սեղեխները այժմ այնքա՛ն տան, ինչքան ես եմ տալիս անա,

410 Դա այս տնից այն ժամանակ կհեռանա ու չի գա էլ երեք ամիս»:
Ասաց, վերցրեց նա սեղանի տակից արծոնն ու ցույց տվեց սպառնանքով՝
Ողիսեսին. խնջույքի մեջ փայլուն ոտքերն էր նա դնում դրա վրա:
Մյուսներն այնտեղ շնորհեցին ու լցրեցին հացով, մտով պարկը նրա,
Եվ Ողիսեսն, ողորմությունն այդ ստացած, ուզեց գնալ դեպի շենքը,
Որ շուտափույթ օգտագործի տուրքն, ընծաներն արեացոց,
Բայց կանգ առավ Անտիֆոնոսի մոտ և նրան այս խոսքն ասաց.
«Տո՛ւր նաև դու, բարեկամս, կարծում եմ՝ դու արեյանց մեջ

վատթա՛րը չես.

Այլ լավագույնն, ու փառավոր թագավորի ես դու նման,
Ուստի և դու, ավելի շուտ, քան մյուսները, պիտ շնորհես մի փշուր հաց,
420 Իսկ ես անշուշտ քեզ կսկսեմ փառաբանել երկրում անեզր և ամենուր:
Երբեմն և ես մահկանացու մարդկանց մեջ տուն մի ունեի գեղեցկաշեն,
Հարուստ ու լի և երջանիկ, և ես հաճախ տալիս էի ողորմություն
Միշտ այսպիսի շրջիկներին, ով որ լինեք, ինչ կարիքով էլ ինձ դիմեք:
Ես էլ, հարկավ, ունեի բյուր ժիր ծառաներ և ա՛յն ամենը գերազանց,
Որով մարդիկ ապրում են ճոխ և կոչվում են հարստությամբ երանելի:
Զևսը սակայն, Կրոնոսյանն, ինձ կործանեց, քանզի ինքն է ամենագոր,
Եվ ինձ դրդեց, որ գող, շրջիկ մարդկանց հետ ես ճանապարհվեմ,
Գնամ, հասնեմ ես Եգիպտոս, որպեսզի անդ ես կործանվեմ:
Անդ կանգ առանք մենք նավերով, Եգիպտոսի հորդ հոսանքի

բերանի մոտ:

430 Այնտեղ իսկույն պատվիրեցի ես սիրելի համհարզներիս՝
Մնալ կողքին մեր նավերի և անվրդով ու բարեհույս հսկել դրանք,
Իսկ մյուսներին հորդորեցի՝ բարձր տեղից շուրջը դիտել, հետախուզել,
Մինչդեռ նրանք, ամբարտալան, խիզախությամբ ոգեշնչված,
Հարձակվեցին, ավերեցին եգիպտացոց դաշտն ու արոտը պերճագույն
Ու փախցրին նրանց կանանց և անաչառական մանուկներին
Եվ իրենց էլ՝ տղամարդկանց, կոտորեցին: Բարձրացավ ճի՛շ

և աղաղա՛կ.

Որը գնաց, քաղաք հասավ: Քաղաքացիք, այդ լսելով, առավոտյան,
Արշալույսին, դուրս վազեցին: Դաշտում գնաց սուր պղինձը հեծյալների
Եվ հետիոտն անթիվ մարդկանց: Սակայն Զևսը շանթազվարճ՝

ընկերներին

440 Մտանեց ահեղ ու խայտառակ խուճապի, չը կարողացավ թշնամու դեմ
Կանգնել ոչ ոք: Որոտացին շուրջը աղետն, արհավիրքը,
Ծառ շատերը անդ մերոնցից սուր պղինձով կոտորվեցին,
Ծառերին էլ գերի տարան, որ աշխատեն ստրկաբար:
Արդ, հանդիպեց այնտեղ Աթեն Դմետորը Իասոսյան, որ Կիպրոսի
Իշխանավոր տիրակալն էր: Ահա նրան ինձ հանձնեցին, և մա տարավ

Ինձ դեպ Կիպրոս: Այնտեղից եմ այժմ ես եկել՝ ժանտ աղետներ
կրելուց ետ»:

Նրան այնժամ Անտիոնոսը, գոռգոռալով, իր խոսքն ասաց
ի պատասխան.

«Ո՞ր աստվածը այստեղ բերեց ժանտախտը այս, մեր խնջույքին
հանց պատուհաս,

Կորի՛ր, լպի՛ր, այն կողմ կանգնիր, իմ սեղանից հեռո՛ւ գնա,

450 Թե ոչ՝ դաժա՛ն մի Եգիպտոս և կամ Կիպրո՛ս դու կտեսնես
այստեղ իսկույն.

Եվ որքա՛ն գարշ մուրիկ ես դու, խիստ անամոթ, ժանտ ու մախիզ.

Արդ, բոլորին ձանձրացրիր և բոլորին արդեն այցի դու գնացիր,

Ու սրանք դեռ անմտաբար տալիս են քեզ, չեն ավստում գույքն օտարի:

Հեշտ է, այո՛, լավության տեղ՝ զուր բաժանել ձեռքը ընկած

կայքն ուրիշի»:

Եվ Ոդիսևսն ամենիմաց, ետ քաշվելով, նրան ասաց.

«Ավա՛ղ, բնավ կերպարանքիդ նման չէ քո դաժան հոգին.

Քո տանն անշուշտ նույնիսկ չնչին աղ չէիր տա դու աղքատին,

Երբ, ուրիշի ճոխ սեղանին այսպես բազմած, չկամեցար

Գեթ մի փշուր հաց գցել ինձ, մինչ ամեն ինչ աստ կա առատ

և լիովի՛»:

460 Ասաց այդպես, և զայրացավ Անտիոնոսը սրտով սաստիկ.

Նա խեթ նայեց իսկույն նրան և թևավոր այս խոսքն ասաց.

«Հիմա՛ արդեն, կարծում եմ ես, դու այս տնից ետ չես գնա ողջ և առողջ,

Քանի որ ինձ, դարովելով, վիրավորիչ խոսք ասացիր»:

Այդ ասելով՝ Ոդիսևսի վրա նետեց աթոռակն իր

Եվ աջ ուսին նրա զարկեց, թիկունքից վեր, բայց դիմացավ

նա հանց մի ժայռ՝

Պի՛նդ, անդեղև տեղն իր կանգնած. չսասանեց նրան հարվածն

Անտիոնոսի:

Նա գլուխն իր շարժեց անխոս և մտածեց ժանտ վրեժի մասին միայն,

Ապա կրկին դարձավ, գնաց դեպի շենքը, նստեց այնտեղ,

Լիքը պարկը դրեց կողքին և խոսք ուղղեց խոսնայրներին.

470 «Արդ, ի՛նձ լսեք, մեծահոշակ, վեհ թագուհու դուք խոսնայրներ,

Ես ձեզ կասեմ, ինչ որ սիրտն է իմ կրծքի տակ ներշնչում ինձ:

Հոգին բնավ չի վշտանա և ավստասնք նա չի զգա,

Երբ որ մարդուն հարվածում եմ մարտակովում՝ իր գույքերը

պաշտպանելիս,

Հանուն ճերմակ ոչխարների կամ կորեղջյուր իր եզների:

Մինչդեռ զարկեց ինձ Անտիոնոսն հանուն թշվա՛ռ և նզովյալ որովայնի,

Որը մարդկանց միշտ բերում է բյուր-բյուրավոր վիշտ ու փորձանք,

Բայց եթե կա՛ն մասն մութիկ մարդկանց համար Էրիմիսներ

ու աստվածներ,

Թող մահ-օրհասն Անտիոնոսին շուտո՛ւլ հասնի, մահաբան մրա

ամուսնանալն»:

Այնժամ մրան կրկին ասաց Եվպիթածին Անտիոնոսը.

480 «Տեղդ մստիր ու կեր հանգիստ, օտարական, կամ դուրս կորիր

շուտ այստեղից,

Թե ոչ՝ ծառայք, ամբարտավան խոսքիդ համար, տնից քեզ

դուրս կշարտեն

Եվ քա՛րշ կտան՝ ձեռքից, ոտքից քեզ բռնելով, և ողջ մարմնով

կջախջախվե՛ա»:

Ասաց այդպես, բայց մյուս բոլոր ամբարտավան սեղեխները

խիստ զայրացան.

Այսպես էին խոսում ոմանք երիտասարդ խոսնայրներից.

«Հարվածելով թշվառագույն այս շրջիկին՝ վատ վարվեցիր, Անտիոնոս,

Կկործանվե՛ա, թե սա մեկն է աստվածներից երկնաբնակ,

Քանզի հաճախ անմահները, անանկելով շրջիկներին օտարազգի,

Ծեր կամ ջահել մարդու տեսքով ման են գալիս քաղաքներում,

Որ իմանան, թե մարդկանցից ո՞վ է մպերտ, ո՞վ է խոհեմ, բարեհոգի»:

490 Այդպես էին խոսում բոլոր սեղեխները, բայց Անտիոնոսն անտեսեց այդ,

Մինչ մեծ վիշտն էր կրծում սիրտը Տելեմաքի՝ իր հոր ստացած

զարկի համար,

Բայց չթափեց գետնի վրա նա իր աչքից արտասուքի ոչ մի կաթիլ,

Այլ գլուխն իր անխոս շարժեց՝ մտածելով ժանտ վրեժի մասին միայն:

Երբ որ լսեց խոհեմամիտ Պենելոպեն, որ ծեծված է իր հարկի տակ

Հյուր եկվորն այդ օտարական, բացականչեց և խոսք ասաց ծառաներին.

«Ա՛խ, երանի՜ հենց քեզ այդպես զարկեր հզոր Ապոլլոնը

աղեղնափառ»:

Նրան իսկույն ի պատասխան իր խոսքն ասաց կին-տնօրեն Եվրինոմեն.

«Եթե մեզնից կախված լիներ կատարումը մեր փափագի կամ անեծքի,

Ապա ոչ ոք էլ սրանցից չէր սպրի մինչ Արշալույսը ոսկեաթոռ»:

500 Եվ բարբառեց ու խոսք ասաց մրան մորից խոհեմամիտ Պենելոպեն.

«Մայրիկ, դրանք բոլորեքյան ատելի են և ոճրագործ ու դավադիր,

Եվ մանավանդ՝ Անտիոնոսն է չարադաժան, ինչպես սև մահն

անագորույն:

Չարաբախտ ու հեզ մի մութիկ՝ նա շրջում է այժմ ամենուր ու տնից տուն

Եվ, ստիպված իր կարիքից, աղերսում է մարդկանց մեջ նա

ողորմությամբ:

Բոլորն այստեղ շնորհել են մի-մի պատառ և լի լցրել են պարկը իր,

Իսկ դա արթոն է շարտել և զուր զարկել մրա ուսին աջակողմյան»:

Այդպէս խոսում էր նա, նստած իր սենյակում, ասորուկ կանանց
հետ միասին,
Իսկ Ողիսեսն աստվածազարմ վայելում էր իր հաւաքած
ուտեստն այնտեղ:

Այնժամ կանչեց Պենելոպեան խոզարածին աստվածային և այս ասաց.
510 «Գնա շուտով, ո՛վ Եվմենոս աստվածային, և պատվիրիր այն շրջիկին
օտարական՝
Թող գա ինձ մոտ, որ նրա հետ ես աստ խոսեմ, հարցմունք անեմ.
Գուցէ իրոք լսել է նա բազմահմուտ Ողիսեսի մասին մի բան
Կամ տեսել է գուցէ աչքով, քանզի կարծես բազմաթափառ
մի մարդ է դա»:
Եվ դու այնժամ, խոզարածո, ո՛վ Եվմենոս, խոսք խոսեցիր
ի պատասխան.

«Ո՛հ, թագուհիս, եթէ, իրավ, անդ լռեին աքեացիք,
Եվ պատմությունն իր նա պատմեր, մեծ հիացմունք պիտի ազդեր
նա քո սրտին.

Երեք գիշեր ինձ մոտ էր նա, և երեք օր իմ խրճիթում ես պահեցի,
Քանզի, նավից փախուստ տալով, ինձ մոտ եկավ նա նախապէս,
Բայց չավարտեց նա իր կրած աղետների պատմությունը:

520 Ինչպէս հաճախ աստվածային, ոգևորված երգիչի երգն է լսում մարդ,
Որ հնչում է մարդկանց սրտին երգն ու նվագը մեծասքանչ,
Եվ լսում են նրան անվերջ, վախենալով, որ չընդհատի երգն
իր հանկարծ,

Այդպէս էլ սա, տանն իմ բազմած, խոր հիացմունք պատճառեց ինձ:
Արդ նա հայտնեց, որ իբրև թէ իր հայրական հյուրն է եղել Ողիսեսը,
Իսկ ինքն, իրավ, բնակիչ է Կրետե կղզու, որտեղ ասորում էր Միմոսը:
Այնտեղից է նա դուրս եկել, այստեղ հասել՝ կրելով բյուր աղետ ու ցավ,
Եվ պնդում է, համոզելով, որ լսել է Ողիսեսի մասին նույնպէս,
Իբրև թէ նա կենդանի է, թեսպրոտացոց բերրի երկրում է մերձակա
Եվ գալիս է ու բերում է նա բազմաբյուր գանձ և գույքեր քեպի
իր տուն»:

530 Նրան իսկույն իր խոսքն ասաց Պենելոպեան խոհեմամբ.
«Գնա՛, կանչի՛ր, որ ինքն անձամբ ինձ դեմ առ դեմ այդ պատմելու
շո՛ւտ այստեղ գա,
Իսկ խոսնայրներն այնտեղ, դռան ետև, նստած և կամ տան մեջ
թող դեռ հրճվեն,
Քանզի նրանց հոգին միայն գվարճանքի է ընդունակ,
Մինչ գույքն իրենց, հացն ու գինին քաղցրանուշիկ գտնվում են
իրենց տան մեջ՝
Անմատչելի և անվնաս, իսկ տնեցիք վայելում են դրանք չափով:

Սակայն այստեղ, իմ տունը միշտ նրանք գալիս են անդադար

ու ամեն օր,

Փողոտում են անվերջ եզներ ու ոչխարներ, նաև այծերը պարարուն,
Խնջույքներ են աստ կատարում, քաղցր ու փայլուն գինին ըմպում

խելացնոր:

Եվ ամեն ինչ փչանում է, և ամեն բան լափլփո՜ւմ են այժմ անխնա.

540 Ձկա տերը՝ Ողիսևը, որ դուրս վանի նա իր տնից ժանտախտը այդ:
Ա՛խ, եթե այժմ գար Ողիսևսն, վերադառնար նա իր երկիրը հայրենի,
Իր որդու հետ նա միասին այդ մարդկանցից կառնե՛ր վրեժն

այս բռնության»:

Ասաց այդպես, և այդ պահին Տելեմաքոսը բարձրաձայն անդ

փորշտաց,

Եվ տունն ամբողջ թունդ որոտաց: Իսկույն ևեթ Պենելոպեան

ուրախ ժպտաց,

Ապա դիմեց նա Եվմեոս խոզարածին և խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Գնա՛ շուտով, ո՛վ Եվմեոս, կանչիր, թող գա շրջիկը այն օտարական.
Տես, փորշտաց արդեն որդիս, որպես նշան՝ թե ճշմարիտ էր խոսքը իմ,
Եվ անկասկած գրոխ կգա մահ-տարածամն այս անիրավ սեղեխների,
Ու նրանցից այնժամ ոչ ոք չի խուսափի օրհասից իր չարաբաստիկ:

550 Բեզ ես կասեմ և այլ մի բան, և քո սրտում պահիր դու այն.

Եթե իրավ ես իմանամ, որ ճշմարիտն է ինձ պատմում այդ

շրջիկն իրոք,

Կհագցնեմ նրան բաճկոն և պատմունճան, հագուստեղեն մի պերճափայլ»:

Ասաց այդպես, և խոզարածն, այդ լսելով, շուտ դուրս եկավ,

գնաց իսկույն

Ու, կանգնելով անդ, առընթեր, խոսքերն ասաց այս թևավոր.

«Օտարական դու հայր շրջիկ, կանչում է քեզ խոհեմամիտ Պենելոպեան՝
Տելեմաքի մայրը վսեմ. նրա սիրտը այժմ փափագում է, ապաքեն,
Իր ամուսնու մասին հարցնել, թեպետ խորունկ վշտացած է նա

դառնադառն:

Իսկ երբ որ նա ճիշտ իմանա, որ դու նրան ճշմարիտն ես պատմում

իրոք,

Բաճկոն, լողիկ կհագցնի, որոնց կարիքն զգում ես դու ամենից շա՛տ,

560 Սակայն հացը կհալթայթես դու մարդկանց մեջ, հանց մուրափական,
Եվ ամեն մարդ, որքան ինքը այդ ցանկանա, մի բան կտա

ու չի մերժի»:

Պատասխանեց այնժամ նրան բազմաշարժար Ողիսևը աստվածային.

«Ո՛վ Եվմեոս, պատրաստ եմ ես ճշմարիտը և ամեն բան պատմել նրան,
Իկարիոսի խոհեմամիտ Պենելոպե վեհ դատրիկին, քանզի գիտեմ
Հաստատապես նրա մասին, տանջանքն ու վիշտը կրել ենք մենք

միասին:

Սակայն աստիկ երկյուղած եմ, վախենում եմ նրա դաժան

խոսնայրներից,

Որոնց ահեղ մոլեգնությունը հասել է մինչև երկինք երկաթակերտ:

Զէ՛ որ հենց նոր քաջն այդ անգուսպ ինձ, այս տան մեջ մեղմ քայլելիս,
Երբ ոչ ոքի ոչ մի վատ բան չէի արել, հարված հասցրեց

խիստ ցավալի,

570 Եվ ինձ ոչ ոք չպաշտպանեց, ոչ Տելեմաքն, ոչ մեկնումեկն ուրիշներից,
Ուստի հիմա դու համոզիր, որ իր տանը Պենելոպեն դեռ սպասի,
Թեպետ և խիստ փափագում է, մինչև արևը մայր մտնի:

Այն ժամանակ իր ամուսնու վերադարձի մասին թող ինձ հարցում անի,
Բայց նստեցնի կրակի մոտ, քանզի հագուստն է իմ վատթար:

Այդ նաև դու շատ լավ գիտես, որովհետև քեզ մոտ եկա ես նախապես»:

Ասաց այդպես, այդ լսելով՝ խոզարածը վերադարձավ,

Մինչդեռ նրան, երբ շեմքը դեռ նա չէր անցել, Պենելոպեն

հարցրեց իսկույն.

«Ինչո՞ւ չեկավ, ո՞վ Եվմենու, որտե՞ղ է նա, գուցե մերժում է շրջիկն ինձ,
Գուցե իրոք վախենում է մեկնումեկից, կամ գուցե նա, իբր անձանոթ,

580 Ամաչում է անցնել տան մեջ, մինչդեռ վատ է, երբ որ մուրիկն է

ամաչկոտ»:

Ո՞վ Եվմենու դու խոզարած, այնժամ նրան այս ասացիր ի պատասխան.
«Նա խելացի խոսք ինձ ասաց, և նրա տեղ մեկ ուրիշը նույնը կասեր.

Խույս է տալիս նա դժնաբարք, ամբարտավան սեղեխներից

Ու խնդրում է, որ սպասես, մինչև արևը մայր մտնի:

Եվ քեզ համար էլ, թագուհիս, շատ ավելի լավ կլինի,

Եթե մենակ շրջիկի հետ խոսքդ խոսես, նրան լես»:

Նրան կրկին իր խոսքն ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.

«Այո, սխալ չի մտածում շրջիկը այդ, ով որ էլ նա իրոք լինի,

Մինչ մարդկանց մեջ մահկանացու մեկը չկա, որ նմանվի այդ անօրեն,

590 Ամբարտավան սեղեխներին, որ չափազանց ոճրագործ են և դավադիր»:

Ասաց այդպես, իսկ խոզարածն աստվածային արագապես,

Երբ ամեն բան պատմեց նրան, գնաց, խառնվեց խոսնայրների

խումն ամբոխին:

Անդ, գլուխն իր Տելեմաքի կողմը թեքած, որ ուրիշներն այդ չլսեն,

Նրան այսպես նա բարբառեց ու թևավոր այս խոսքն ասաց.

«Ո՛հ, սիրելիս, ես գնում եմ, որ պահպանեմ խոզերն այնտեղ,

Նաև գույքը մեր երկուսիս, իսկ դու եղիր ամեն բանին աստ հոգատար:

Զգո՛ւյշ եղիր, քեզ լա՛վ պահիր, որ չտուժես, քանզի այստեղ աքեացիք

Մտածում են և հորինում շատ դավանքներ, անօրեն գործ ու ոճիրներ,

Թող կործանի Զևսը նրանց, նախքան նրանք ժանտ աղետներ

մեզ պատճառեն:

600 Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Հենց այդպես էլ պետք է լինի, բայց դու ընթրի՛ր և ընթրիքից

հետո գնա,

Իսկ առավոտը, շուտափույթ, դու պետք է գաս և սրբազան զոհեր բերես,

Մինչ այլ գործերը այստեղի կհոգանք ես և աստվածները երկնային»:

Ասաց այդպես, և խոզարածն իսկույն բազմեց ողորկագույն անդ

բազմոցին,

Ապա կերավ ու լիառատ կերուխումով հագուրդ տվեց նա իր սրտին

Ու վեր կացավ, դեպի խոզերն հապճեպ գնաց՝ անդ թողնելով

լայն բակն ու տունն՝

Լցված բազում խնջույք անող, անվերջ հրճվող մարդկանցով ցուփ

ու շամբջագույն,

Ուր թնդում էր նվազ ու պար մինչև մթին, ուշ երեկո:

Ն ր գ տ ա ս ն ու թ ե ր ո ղ

ՈՂԻՍԵՎՍԻ ԵՎ ԻՐՈՍԻ ԲՌՆՑՔԱՄԱՐՏԸ

Այնժամ եկավ համագգային մուրացկանը, որը մուրում էր մշտապես Քաղաքի մեջ Իթակեի: Հռչակված էր նա իր անկուշտ որովայնով, Անվերջ ուտում ու խմում էր, հանց որկրամուլ, և նա չունեի ուժ ու կորով, Բայց տեսք ուներ աչքի ընկնող, մեծամարմին և հաղթանդամ:

Արնետու էր իր անունը, գերամեծար մայրը այդպես կոչեց նրան Ծնված պահին, սակայն Իրոս էին կանչում պատանիներն առհասարակ: Գործ էր անում նա բանքերի՝ կատարելով պատվերները շատ շատերի: Այնտեղ եկավ նա, ահա, ու Ողիսեսին արտաքսում էր յուր իսկ տնից: Արդ, կշտամբեց նրան նա խիստ ու թևավոր այս խոսքն ասաց.

10 «Ծերո՛ւկ, կորի՛ր դու այստեղից, որ քարշ չտան քեզ՝ բռնելով
քո ոտքերից.

Մտակո՛ւյր ես, չե՛ս ակառում, տե՛ս, աչքով եմ արդեն անում
բոլորը ինձ,

Որ քարշ տալով դուրս գցեմ քեզ, ամաչում եմ ես այդ անել:
Վեր կաց, կորի՛ր, որ աստ մեր մեջ զուր չծագի կոիվ ու կագ»:
Խեթ նայելով՝ նրան իսկույն իր խոսքն ասաց Ողիսեսը ամենհիմաց.
«Բարեկա՛մս, քեզ վատ մի բան ես չեմ արել կամ վատ մի խոսք
չեմ ասել քեզ.

Ձեմ նախանձում ես քեզ բնավ, մույր հավաքիր, թեկուզ անբավ,
Մինչդեռ այստեղ, այս շենքի մոտ, երկուսովս՝ էլ տեղավորվել
կարող եմք մենք:

Կարիք չկա ուրիշներին նախանձելու, և դո՛ւ, կարծեմ, ինչպես և ես,
Մուրացկան ես. հարստության բախտն աստվածներն են լոկ տալիս:

20 Ձուր ես լեզվիդ դու զո՛ւն տալիս, կովի՛ կանչում. քեզն իմ իզուր
մի՛ բորբոքիր,

Թե ոչ՝ արչամբ, թեպետ ծեր եմ, կը ոռոգեմ շրթույնքներդ
ու կուրծքդ լայն,

Եվ ես եզուց այս շենքի մոտ ինձ ապահով, հանգիստ կգգամ,

Իսկ դու, կարծեմ, Հաերտածին Ռոփսուսի տանը, այստեղ,
Չես հանդգնի այլևս լինել ու երևալ մի անգամ էլ»:
Այնժամ իսկույն Իրոս մուրիկը, զայրացած, պատասխանեց

և խոսք ասաց.

«Ավա՛ղ, տեսե՛ք, որքա՛ն կտրուկ այստեղ հաշում, բարբաջում է
որկրամոլն այս,

Մի բորբոքված պառավի պես, բայց սպասի՛ր, զայրույթ ու քե՛ն
ցույց կտամ քեզ,

Տե՛ս, կգարկեմ գույգ բռունցքով և կջարդեմ ատամներիդ քերանիդ մեջ

Ու կթափեմ գետնի վրա, ինչպես ջարդում եմ յատամներն արտն

աղարտող մի լիրբ խոզի:

30 Դեհ շո՛ւտ, ծերուկ, գոտեպնդվի՛ր, որ բոլորը մեր մենամարտն

այստեղ տեսնեն,

Թե ինչպե՛ս դու պիտի կովես քեզնից ջահել մի մարդու հետ»:

Այդպես, հղկված այն շենքի մոտ ու բարձրակերտ դռան առաջ,
Գծովում էին նրանք հուժկու և կատաղի ու իրար հետ վիճում սաստիկ,
Մինչ կորովի Անտիոքոսի զորությունը անտես չարեց հանգամանքն այդ.
Ուրախացավ նա չափազանց և փութապես այսպես ասաց խոսնայրներին.
«Սիրելիներ՛ր, առաջ երբե՛ք չէր պատահել մի այսպիսի գործ

բացահայտ,

Նայե՛ք, տեսե՛ք, թե որպիսի՛ զվարճանք եմ աստվածները առաքել մեզ.

Ահա գծովում և կովում եմ իրարու հետ օտարականն ու Իրոսը.

Լավ ծեծկոտոց պիտի տեսնենք: Եկե՛ք դրանց այստեղ մի լավ

մենք գրգռենք»:

40 Ասաց այդպես, և վեր կացան բոլորեքյան ու անհապաղ

Հավաքվեցին շուրջը կովող ցնցոտավոր մուրիկների:

Այն ժամանակ նրանց դիմեց և խոսք ասաց Անտիոքոսը Եվպիթածին.

«Ակա՛նջ դրեք և լավ լսեք, ինչ որ կասեմ, ո՛վ խոսնայրներ հզորագոր.

Այժմ այժի փորոտիքը՝ արյունախառն ու ճարպապատ,

Մենք դրել ենք կրակի մեջ, որ մեզ հիմա սարքենք ընթրիք

փարթամաճոխ:

Արդ, սրանցից ով այժմ հաղթի և հանդես գա իբրև հզոր հաղթանակող,

Թող մոտենա և ընդերքից, որն ուզենա, վերցնի իրեն, հանց մրցանակ,

Այսուհետ էլ թող միշտ լինի նա մասնակից մեր խնջույքին,

իսկ մյուս անտուն

Մուրացկանին մենք թույլ չենք տա, որ այստեղ գա և աղերսի

ողորմություն»:

50 Ասաց այդպես, և խորհուրդն այդ նրանք բոլորն հավանեցին:

Մինչ Ռդիսկան ամենիմաց, իր նենգությունը թաքցնելով,

այս խոսքն ասաց.

«Ո՛հ, սիրելի մեծամեծներ, մի՞թե կարող է այս ջահել խիզախի հետ
Թշվառագույն և տարաբախտ, տանջված ծերուկ մարդը մրցել,
Բայց չարագործ որովայնն իմ ստիպում է հոժար լինել ծեծկոտուքի:
Սակայն հիմա գեթ երդվեցեք դուք երդումով ամենագոր,
Որ ձեզանից ոչ ոք, ձեռքով իր զորավոր, իբրև պաշտպան Իրոսին վես,
Ինձ անարդար չի հարվածի. առանց այդ էլ ինձ կհաղթի

նա քաջաբար»:

Այդպես ասաց, ու երդվեցին նրանք բոլորն, ինչպես որ ինքն

այդ պահանջեց:

Երբ որ նրանք անդ երդվեցին և երդումը կատարեցին արդարացի,
60 Հանդես եկավ զորությունը Տելեմաքի ու նրանց դեմ այսպես խոսեց.
«Եթե քո սիրտն և քո հոգին, օտարակա՛ն, քաջախիզախ դրդում են քեզ,
Կովի՞ր հուժկու և ոչ ոքից արեյանց մեջ մի՛ վախենար.
Ով ձեռք տա քեզ, աստ նրա դեմ կովով բոլո՛րը դուրս կը գան:
Հյուրընկալը ես եմ այստեղ, ու իմ խոսքին համաձայն են և փառահեղ
Զույգ իշխաններն՝ Անտիմոոսն ու Եվրամաքը, այդ հերոսները
իմաստուն»:

Ասաց այդպես, և բոլորը հավանեցին: Գոտեպնդվեց Ռդիսկսը,

Նա իր մեջքին կապեց գոտին՝ ամրացնելով իր ցնցոտին

Եվ փութապես հայտնաբերեց իր ազդրերը հաղթ, գեղեցիկ,

Ուները լայն ու թիկնավետ, կտրծքը ուժեղ և բազուկները քաջամուր:

70 Աթենասը, մոտիկ կանգնած, բազմապատկեց շուքն ու շնորհքն

ազգապետի,

Իսկ սեղեխներն ամբարտավան խիստ ապշեցին, զմալվեցին.

Տեսնելով այդ՝ ամեն մեկը այս խոսքն ասաց հարևանին իր մոտ նստած.

«Իրոսն իսկույն կկործանվի իր իսկ նյութած այս կովի մեջ.

Ցնցոտիի տակից ծերուկն որքա՛ն ամուր ազդրեր հանեց»:

Այդ ասացին, մինչ ահն ընկավ Իրոսի ջանն, և զարգանդը տիրեց սրտին,

Բայց բռնեցին ծառաները և ակամա, գոտին կապած մոտ բերեցին:

Սարսափած էր, դողդողում էր ահից նրա մարմինն ամբողջ,

Եվ Անտիմոոսն անվամբ կոչեց ու կշտամբեց, այս խոսքն ասաց

գոռոգոռալով.

«Լա՛վ է, եթե գետի՛ն մտնես կամ թե սատկես, ո՛վ սնապարծ

դու պորտաբույծ.

80 Ո՛հ, գեթ բնավ չծնվեիր, երբ դողում ես դու ահաբեկ ու վախենում ես,
անամոթ,

Զախորդությամբ խիստ վշտահար և ալևոր այս խեղճ մարդուց,

Բայց տե՛ս. ես քեզ մի խոսք կասեմ, և դա անշուշտ կկատարվի:

Եթե նա քեզ հաղթի հիմա և ավելի քաջ ու հզոր հանդիսանա,
Ես անհապաղ քեզ կգցեմ սև նավի մեջ և կողարկեմ դեպ Էպիրոս,
Դեպ Էքետոս ժամառ թագավորն, որը մարդկանց չար կործանիչն է
ահավոր։

Քո ականջներն, այլև քիթդ կկտրաստի նա անողոք, սուր պղինձով,
Իսկ ամոթանքդ կպոկի և այն հում-հում շներին կեր նա կնետի»։

Ասաց այդպես, է՛լ ավելի ողջ մարմնով նա դողդողաց։

Արդ, բերեցին նրան մեջտեղ, ու երկուսն էլ վեր բարձրացրին

ձեռքերն իրենց.

90 Եվ մտածեց այդ ժամանակ բազմաչարչար Ոդիսևսը աստվածային.

Արդյո՞ք զարկել ու տապալել, որ նույնհետայն աստ իր հոգին

նա ավանդի.

Թե՞ թույլ զարկել և միմիայն գետնաթափալ փռել գետին»։

Ահավասիկ նրան, այդպես մտածելիս, շատ ավելի բարվոք թվաց՝

Թերևս զարկել, որ իր մասին աքեացիք չհարուցեն զուր կասկածանք։

Երբ որ պատրաստ կանգնած էին, նախ Իրոսը զարկեց նրա աջ ուսին.

Մինչ Ոդիսևսն հուժկու զարկեց նրա վզին՝ ականջի տակ։

Խորտակվեցին ներքուստ ոսկորքն, և բերանից ժայթքեց իսկույն

կարմիր արյունն.

Նա բղավեց ու վայր ընկավ անդ փոշու մեջ, ատամներն իր կրճտացին.

Իսկ ոտքերով հողը թակեց, և դյուցազուն խոսնայրները,

100 Ձեռքերը հաղթ վեր կարկառած, հրռհռացի՜ն և ծիծաղից

անդ թուլացան.

Իսկ Ոդիսևսն, ոտքից բռնած, դրան մոտից քաշեց, տարավ բակի միջով

Եվ դուրս հանեց տան դարպասից ու անդ նրան հենեց բակի

ցանկապատին.

Արագապես վերցրեց, դրեց նա նրա ձեռքը գավազան,

Հետո դարձավ ու բարձրաձայն այս թևավոր խոսքերն ասաց.

«Դու այսուհետ նստիր այստեղ և շներին ու խոզերին վանիր միայն։

Արդ, լինելով ինքդ թշվառ, քեզ չհաշվես մուրիկ մարդկանց գլխին արքա.

Թե ոչ՝ գլխիդ ավելի մեծ փորձանք, աղետ թերևս գա»։

Այդպես ասաց, ուսին գցեց իսկույն իր պարկը զազրելի ու անվայել,

Խիստ ծակոտկեն, որ կախված էր ծալքին ոլոր մի չվանի

110 Եվ շուտափույթ գնաց նստեց նորից շենքին։ Անդ ներս եկան

և սեղեխներն.

Որոնք նրան ուրախալի ողջունեցին, ապա այսպես բարբառեցին.

«Քե՛զ, ով եկվոր, թող տան Ջևսը և այլ անմահ աստվածները

երկնաբնակ.

Այն, ինչ որ դու ամենից շատ կփափագես, ինչ քո սրտին

հաճո է միշտ։

Ել այս անկուշտ որկրամուլը չի հանդգնի մեր քաղաքում շրջել անվերջ.

Սրան էսիրոս կողարկենք, դեպ էքետոս ժանտ թագավորն,
Որը բոլոր մահկանացու մարդկանց համար չար կործանիչ է ահավոր»:
Այդպես Երանք անդ ասացին, ուրախացավ Ռդիսևսը աստվածային,
Մինչ Անտիոնոսն այնժամ դրեց Երա առաջ ախոնդանքի մի մեծ բաժին՝
Արյունախառն ու ճարպապատ, իսկ Ամփիևոմը փութապես

120 Պերն զամբշուղի միջից վերցրեց, Երան տվեց ամբողջապես

երկու հատ հաց

Ու, մեկնելով ոսկի բաժակը դեպի նա, ողջույնի խոսք բարձր ասաց.

«Ողջո՛ւյն, հայրի՛կ օտարական, խնդա սրտանց, քեզ կցանկանա

երջանիկ կյանք,

Թեպետ և այժմ դու կրում ես բյուրաբազում վիշտ ու փորձանք»:

Պատասխանեց իսկույն Երան և խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենիմաց.

«Ով Ամփիևոմ, դու գերազանց ես ինձ թվում իմաստությամբ,

Ինչպես նաև քո հայրն էր միշտ՝ վեհ Նիսոսը Դուլիթիոնցի.

Լսել եմ ես Երա վսեմ փառքի մասին, հարուստ էր նա և բարեմիտ,

Ասում եմ՝ դու Երա որդին ես, հիրավի, և նման ես Երան իրոք,

Ուստի ահա դիմում եմ քեզ. ինձ լավ լսիր և մտածիր ինքդ քո մեջ:

130 Իրավ, բոլոր էակներից, որոնք շնչում և շարժվում են երկրի վրա,

Մարդն է միայն ամենից շատ ողորմելի՛, թշվառագո՛ւյն,

Եվ քանի դեռ աստվածները շնորհում են Երան կորով, կյանք երջանիկ,

Չի մտածում նա, որ հետո կրելու է նաև տանջանք ու պատուհաս:

Իսկ երբ տալիս են աստվածներն արդեն փորձանք և աղետներ

չարաբաստիկ,

Այդ կրում է նա ակամա և փորձանքը չի հանդուրժում նա անկողով:

Այո, այդ է սիրտն ու հոգին մահկանացու բոլոր մարդկանց,

Նրան այդպես է ստեղծել Հայրը մարդկանց, այլև անմահ աստվածների:

Երբեմն և ես մարդկության մեջ հարուստ էի ու երջանիկ.

Բայց իմ ուժով, այլև իմ հոր իշխանությամբ ես կուրացած,

140 Եղբայրներիս վրա վստահ, շա՛տ շատ գործեր կատարեցի ես անօրեն:

Բայց չպետք է մարդը լինի կյանքում դաժան կամ ամբարիշտ

ու դժնարարք,

Այլ պարգևներն, որ տալիս են աստվածները, պիտ վաշելի լուռ և հոժար,

Բայց ոչ այնպես, ինչպես ահա խոնձայրներն են աստ դավադիր

և դժնդակ,

Որ անօրեն վատնում են այժմ գույքն ուրիշի, Երա կնոջը անարգում,

Այն դուցազնի, որը, կարծեմ, հայրենիքից և մարդկանցից իր սիրելի

Հեռու այլևս չի մնա, այլ մոտ է նա և պիտի գա: Թող տա՛ աստված,

Որ դու շուտով քո տուն գ՛նաս ու աստ Երան չհանդիպես,

Երբ ետ դառնա նա իր երկիրն հայրենավանդ և տունը գա

իր սիրատենչ,

Քանզի, գիտեմ, գործն այդ ստանց հորդ արյունի չի վերջանա,

150 Երբ որ մաքրի իր հաշիւը խոսնայրների հետ նա այստեղ,
իր հարկի տակ»:
Ասաց այդպէս, հեղում արեց, ապա խմեց քաղցր գինին այն մեղրանուշ
Եվ փութապէս նա բաժակը վերադարձրեց, ձեռքը դրեց ազգաւարի:
Մինչ Ամփինոմն անցաւ տան մեջ, սիրտն էր նրա սաստիկ տխուր
և չարագոյծ.

Նա գլխիկոր տատանւում էր, քանզի հոգով արդեն զգաց
գալիք աղետը ահաւոր,

Բայց օրհասից խույս չտվեց. նրան արդեն կաշկանդել էր Աթենասը,
Որ անխուսափ պիտ կործանվի նա հաղթ ձեռքով և միզակով

Տեխնաքի:

Նա ետ եկաւ, բազմեց ապա այն բազմոցին, որտեղից նա վեր էր կացել:
Մինչ Աթենասն՝ աստվածուհին պաշտառաչա, այն ժամանակ
Միտք ներշնչեց Իկարիոսի դստեր սրտին, խոհեմամիտ Պեռնեոպին՝
160 Գալ, երևալ խոսնայրներին, որ առավել անդ բորբոքվի սիրտը նրանց,
Եվ որպէսզի իրեն հարգեն ու մեծարեն էլ ավելի ու գերազանց,
Քան թե առաջ իր սիրելի ամուսինը և զավակն իր:

Արդ, նա ժպտաց անմուսաբար և շուտափութք այս խոսքն ասաց.

«Եվրիկոմէ, փափագում է սիրտս հիմա (այդ կարոտը առաջ չկար),
Գնալ այնտեղ և երևալ սեղեխներին, թեպէտ նրանց ասում են ես,
Եվ իմ որդուն անդ խոսք ասել, որ պիտանի նրան լինի և օգտակար:
Թող մտերիմ ու շատ մոտիկ նա չդառնա խոսնայրներին ամբարտաւան,
Քանզի նրանք խոսում են լալ, բայց սրտի մեջ մտքեր ունեն չարադալ»:
Պատասխանեց այնժամ նրան Եւրիկոմէ տանտիրուհին.

170 «Օրինավոր խոսք ասացիր դու, իմ զավակ, ճիշտ ասացիր և համոզիչ.
Գնա, ասա ասելիքդ անդ քո որդուն և մի ծածկիր բնաւ ոչինչ,
Բայց նախ պետք է դու լվանաս քո մարմինը և լալ օծես այտերը քո,
Իսկ առանց այդ դու չգնաս, քանզի դեմքդ արտասուքով է ոռոգված.
Լա՛ւ չէ անվերջ լալ ու ջալել կականալիք և անդադար

արցունք թափել:

Իսկ քո որդուն այդ հասակում, որի համար անմահներին աղերսեցիր,

Ահաւասիկ տեսնում են ես՝ նա չափահաս է այժմ արդեն»:

Նրան նորից իր խոսքն ասաց Պեռնեոպեն խոհեմամիտ.

«Եվրիկոմէ, դու ինձ այդպէս մի համոզիր, շատ ես թեպէտ

դու հոգաւոր,

Որ մարմինն իմ ես լվանամ, այլ և օծվեմ անուշաբոյր.

180 Պերճութունն իմ կործանեցին աստվածները Օլիմպակայաց

Այն օրվանից, երբ կորակոր նալի վրա նա լող տվեց ու հեռացաւ:

Բայց պատվիրիր, որ ինձ հետ գան Ալտոնոնէն, Հիպսոդամիան,

Որպէսզի անդ ապարանքում իմ առջևում կամ իմ կողքին

կանգնած լինեն,

Քանզի ամոթ է ինձ համար. տղամարդկանց առաջ մենակ

դուրս չեմ գա նա»:

Ասաց այդպես, և դուրս գնաց պատալն իսկույն այդ սենյակից .

իր թագունու,

Որպեսզի շուտ հայտնի կանանց և հորդորի, որ գան հապճեպ:

Մինչդեռ այլ բան անդ մտածեց Աթենասը՝ աստվածուհին պայծառաչյա.

Իկարիոսի աղջկա վրա նա քուն ցանեց մի քաղցրանուշ, և նա, թեթևած

Իր մահիճին, քնեց հանկարծ, իսկ անդամներն անկողնու վեջ

ողջ թուլացան:

190 Այնժամ նրան գեղեցկափայլ, անմահական, պերճ պարգևներ

Անդ շնորհեց աստվածուհին հրաշալի, որ հիանաւն աքեացիք.

Նախ նա նրա չքնաղ դեմքին քսեց վսեմ, նուրբ ամբրուփա,

Որով միայն օծվում է միշտ պերճապսակ Ափրոդիտեն Կիթերունի,

Երբ գնում է սիրահոծար նա վեհաշուք պարահանդեսն Քարիսների,

Ապա դարձրեց նրա կազմվածքն առույգ, յիքը, քաջահասակ և մեծաշուք.

Ծերմակագույն դարձրեց նրան, ուղիղ ինչպես փղոսկրը կոկ

ու ողորկված:

Երբ գործն այդպես անդ ավարտեց, անհետացավ աստվածուհին:

Այնժամ տնից աղմկալի եկան դեպի Պենելոպեն խոհեմամիտ՝

Նածիշտները լուսաթևիկ, մինչ քաղցրաբույր քունն հեռացավ

անդ նրանից.

200 Ձեռքով սրբեց նա իր սյուներն և խոսքն ասաց այս բարձրաձայն.

«Ո՛հ, ի՞նչ անուշ քուն էր գրկել ինձ, թշվառիս այս տարաբախտ. —

Ա՛խ, երանի՜ ինձ այժմ ետք մի քաղցրալից մահ շնորհեր

սուրբ Արտեմիսն,

Որպեսզի ես կականալիր այս ջալանքով չխորտակեմ միշտ իմ հոգին՝

Կործանելով կյանքս ամբողջ, մեծափափագ կարոտելով իմ ամուսնուն,

Որն աքեյանց մեջ գերհոշակ էր քաջությամբ ամեն տեսակ

և իմաստուն»:

Այդ ասելով՝ շուտ դուրս եկավ նա վերնատան շողշողենի իր սենյակից,

Բայց ոչ մենակ, քանզի նրան հետևեցին երկու մածիշտ սպասուհի:

Դեպ խոսնալրները գնաց նա, կանանց հրաշք այդ դիցունին:

Գնաց, կանգնեց դրանդու մոտ ամրակառույց տան դահլիճի՝

210 Այտերը յուր նուրբ շղարշի գեղեցկափայլ քողով ծածկած,

Եվ կանգնեցին նրան ընթեր չքնաղագեղ մածիշտները երկու կողմից:

Այդ տեսնելիս՝ նրանց ծնկները թուլացան, նրանք սրտով սքանչացան,

Եվ բոլորն էլ խիստ ցանկացան՝ պառկել նրա մահիճի մեջ,

հանց կողակից:

Մինչ նա դիմեց և խոսք ասաց Տելեմաքին, սիրատենչիկ իր զավակին.

«Տելեմաքս, բնավ չունես դու քո սրտում անդեդև ու խելացի միտք,

Իբրև մանուկ, դու առավել խոհուն էիր, պատշաճորեն միշտ հոգատար:

Մինչդեռ հիմա մեծ ես արդեն և հասել ես պերճ հասակին քո չափահաս:
Եթե տեսնի օտար մի մարդ վայելչակազմ քո կերպարանքն

ու պերճությունն,

Անշուշտ կասի, որ զավակն ես դու երջանիկ, գերաճույսկ մի դուրսագմի,
220 Սակայն չունես դու քո սրտում խորհուրդ արդար և ոչ էլ խելք

քաջահանճար:

Ի՞նչ անօրեն գործ է արված մեր տանն, այստեղ, մեր հարկի տակ,
Ինչպե՞ս է, որ թույլ ես տվել աստ անպատվել օտար մարդուն:
Եվ ի՞նչ, ասա. չէ՞ որ եթե եկվորը այդ, գտնվելով այստեղ, մեր տանն,
Այդպես կրի դարովանքը չար ու պատիիր անպատվության,
Այդ կը բերի մարդկության մեջ քեզ քարվականք ամոթալի

ու խայտառակ»:

Եվ Տեղեմաքը խորիմաց պատասխանեց իր մորն իսկույն և այս ասաց.
«Մա՛յր իմ, բնավ չեմ վրդովվում ես քո արդար զայրույթի դեմ,
Բայց ես, իրավ, խոհուն եմ այժմ, հասկանում եմ լավն ու վատը
Եվ ամեն գործ, մինչդեռ առաջ մանուկ էի ես մի անփորձ:

230 Սակայն, հարկավ, դեռ չեմ կարող հմուտ լինել, ամեն գործում

ողջախորհուրդ,

Հալածում եմ ինձ ամենուստ շուրջս պատած թշնամիները դժնաքարք,
Որոնք նյութում են դավանքներ, մեռակ եմ ես և անպաշտպան:
Արդ, վերջացավ մեռամարտը օտարական այն շրջիկի և Իրոսի,
Բայց ոչ կամքով խոսնայրների. հաղթանակեց շրջիկն եկվոր,

որ ուժեղ էր:

Ո՛հ, երանի՜, Ջևա-զգոն՝ հայր, դուք Աթենաս և Ապոլլոն,
Եվ սեղեխները մեր տան մեջ, թույլ ծնկներով և տապալված,
Ոմանք այստեղ, այս հարկի տակ, ոմանք էլ անդ, մեր բակի մեջ,
Ջախջախվելով այնպես՝ անվերջ օրորեին գլուխն իրենց,
Ինչպես հիմա Իրոսն այնտեղ, դարպասի տակ, մեր բակի մոտ,

240 Նստած է թույլ ու գլխիկոր, մի հարբեցող թշվառական մարդու նման
Եվ չի կարող ոտքի վրա կանգնել անգամ, որ գեթ իր տուն

վերադառնա

Կամ թե մի կերպ շարժվի, գնա, քանզի ջարդված եմ անդամներն

իր սիրելի»:

Այդպես անա իրարու հետ խոսում էին նրանք այնտեղ,
Մինչ Եվրիմաքն այնժամ դիմեց և խոսք ասաց Պենելոպե վեհ թագուհուն.
«Դ-ո՛ւ, ով դատրիկ Իկարիոսի, Պենելոպե խոհեմամիտ, եթե իրոք,
Յատուսական Արգոսի մեջ աքեացիք քեզ տեսնեին ողիղ այսպես,
Այս տունն այնժամ էլ առավել պիտ լցնեին բշուր հոմանի

և քաջ խոսնայր,

Պիտ հրճվեին անդուլորեն, քանզի դու ես վեհն, գերազա՛նցը

կանանց մեջ՝

Թե՛ պերճությամբ, թե՛ կազմվածքով քո մեծաշուք և թե՛ խելքով

քաջահանճար»:

250 Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Պենելոպեան խոհեմամիտ.

«Եվրիմաքոս, իմ պերճությունն, իմ տեսքն ու շուքն, իմ արժանիքն

Անմահները կործանեցին, երբ դեպ Իլիոն արշավեցին արգիացիք,

Իսկ նրանց հետ գնաց նաև իմ ամուսին Ոդիսևսը:

Ավա՛ղ, եթե նա ետ դառնար և իմ կյանքը պահպաներ հաղթ

ու հոգատար,

Փառքս ավելի մեծ կլիներ, և ամեն բան ավելի՛ լավ ու գեղեցիկ:

Այժմ ես անվերջ ցավի մեջ եմ, ինձ այսպիսի տանջանքի մեջ

գցեց աստված:

Մինչ երբ որ նա, հեռանալիս, թողեց երկիրն իր հայրենի,

Բոնեց, սեղմեց աջ ձեռքը իմ ու բարբառեց և խոսք ասաց.

«Ա՛յ կին, բնավ ես չեմ կարծում, որ Տրոյայից ողջ ու առողջ և անվնաս՝

260 Իրոք ետ գան բոլորեքյան աքեացիք գեղասրունք,

Քանզի, ինչպես ճիշտ ասում են, հզորագոր մարտել գիտեն տրոյացիք,

Նիզակավոր մարդիկ են քաջ ու քաջավարժ նետաձիգներ՝

Արագավազ նծույզներով լավ արշավող: Նրանք կարող են հաջողակ՝

Հեշտ որոշել զորքի ուժով ամբոխների պատերազմի ելքն ահավոր,

Ուստի և այժմ ես չգիտեմ, արդյոք աստված թույլ կտա՝ ինձ

ետ դառնալ տուն,

Թե՛ պիտ կորչեմ ես Տրոյայում, իսկ դու այստեղ այս ամենը

լավ խնամիր,

Հիշի՛ր միայն իմ հորն ու մորն, մեր տանն, այստեղ, նրանց հոգա

և պահպանիր,

Ինչպես հիմա կամ թե նույնիսկ ավելի լավ, երբ ես քեզնից հեռու լինեմ:

Երբ որ որդին իմ մեծանա, և մեծի պես արդեն մորուք նա ունենա,

270 Դու կարող ես մարդու գնալ, ում ցանկանաս և հեռանալ իմ այս տնից»:

Այդպես խոսեց նա, մեկնելիս, և այժմ արդեն կատարվում է ամենը այդ:

Մոտալուտ է, կգա շուտով մութ գիշերը, կկատարվի

Անիծյալիս ամուսնությունն, որից Ջևսը խլեց, ավա՛ղ, երջանիկ օրն:

Կա նաև այլ մի դաժան վիշտ, որ մաշում է միշտ իմ հոգին.

Խոսնաչրները մի ժամանակ բնավ այնպես չէին վարվում, ինչպես հիմա.

Ով իր համար չքնադագեղ և ազնվագույն կին ցանկանար

Կամ դատերը երևելի, հարուստ մարդու, խիստ մրցելով ուրիշի հետ՝

Նա բերում էր իր հետ եզներ և պարարուն հույր ոչխարներ, իբրև նվեր

Իր խնամու խրախճանքին, նա տալիս էր և ընծաներ պերճ ու վաճ,

280 Եվ բնավին անպատիժ չէին կործանում ստացվածքը, գույքն ուրիշի»:

Այդպէս ասաց, խորունկ խնդաց աստվածազարմ Ողիսևսը

բազմահամբեր,

Զի նրանցից նա նենգաբար, ճարտար խոսքով, հմայելով նրանց հոգին՝
Ընծանէ՛ր էր միշտ ստանում, բայց որոճում էր իր սրտում

նա այլ մտքեր»:

Եվ թագուհուն այդ ժամանակ իր խոսքն ասաց Անտիոնոսը Եվսիթաճին,
«Դու, ով դատրիկ Իկարիոսի, Պենելոպե խոհեմամիտ,
Ընդունիր քո նվերներն այժմ, որ աքէյանք քեզ կը բերեն մեծախափազ
Անվայել է չընդունել այն ընծաները, որ տալիս են մարդիկ սրտանց,
Իսկ այստեղից այժմ այլ գործի, մեր տուն կամ այլ տեղ չենք գնա,
Մինչև չընտրես աքէյանց մեջ քեզ ամուսին, ում գերազանց

դու համարես»:

290 Այդպէս ասաց Անտիոնոսը, և այդ խոսքերն հավանեցին բոլորն այնտեղ,
Ու ամեն մեկը անհապաղ բանքեր կանչեց, որ բերի նոր,

պէրճ ընծաներ:

Բերեց բանքերն Անտիոնոսի գեղեցկափայլ, նկարազարդ ու երփներանգ
Մի քղամիդ, որի վրա կային ոսկի տաաններկու շքեղ ճարմանդ,
Որ հեղուսվում, կոճկվում էին կեռիկներով գեղեցկափայլ:
Այնուհետև բերեց բանքերն Եվրիմաքի քառամանյակ մի գեղեցիկ,
Ոսկեկառույց, դեղին սաթով ընդելուզված, արևի պես շողշողենի:
Զույգ ծառաներն Եվրիդամի բերին, տվին երեք պաշտառ օղեր ու գինդ՝
Հրաշակերտ, լուսանշույլ, նռականի չքնաղ հակինթ:
Եվ Պոլիկտոր քաջի որդի Պիսանդրոսի բանքեր ծառան

300 Վզոց բերեց պերճապանույճ, հանց զարդարանք մի թանկարժեք,
Նաև շքեղ այլ ընծաներ անդ բերեցին մյուս աքէյանք,
Բայց բարձրացալ դեպ վերնատուն Պենելոպեն՝ չքնաղ կինը,
Եվ նրա հետ նաժիշտները վերցրին, տարան նվերներն այդ շքեղաշուք:
Մինչ սկսեցին սեղեխները երգն ու պարերն հրապուրիչ, սրտին հաճո:
Հրճվում էին նրանք այդպէս՝ սպասելով, որ գա գիշերը մթնշաղ:
Այդպէս անվերջ անդ հրճվելիս՝ վրա հասաւ և գիշերը սև ու մթին,
Իսկույն նրանք պատրաստեցին գավթում երեք կրակարան լուսացալտ,
Որ լույս սփռեն սպարանքին, և շարեցին դրանց շուրջը
Վաղուց արդեն լալ չորացած, սուր պղնձով նոր կտրատված
վատելիք փայտ

310 Ու խցկեցին կրակի մեջ նաև կպրոտ մարխ ու տաշեղ:
Ողիսևսի ստրկուհիք այնտեղ հերթով հակում էին այդ կրակին,
Եվ մոտեցաւ այնժամ նրանց աստվածազարմ Ողիսևսը ու խոսք ասաց.
«Դո՛ւք, ստրուկներ Ողիսևսի, բացակայող թագաւորի,
Գեթ գնացե՛ք գերամեծար ձեր թագուհու սենյակն, այնտեղ,
Թե՛լ ոլորե՛ք աղեկատով, որ գեթ այդպէս ձեր տիրուհին մխիթարվի,

Կամ վերնատանն, այնտեղ նստած, ձեռքով աշխույժ գգեք, սանրենք
բուրդը պես-պես:

Իսկ կրակին ես կհսկեմ՝ լույս սփռելով աստ ամենքին:

Եթե նույնիսկ այժմ ցանկանան սրանք մնալ մինչ Արշալույսը ոսկեգան,
Հոգնածություն ես չեմ գգա, քանզի չէ՞ որ բազմահամբեր
մի մարդ եմ ես»:

320 Ասաց այդպես, և հայեցին ստրուկները իրար դեմքի ու ժպտացին,
Սակայն նրան հայհոյական խոսքեր ասաց գեղեցկուհի Մելանթոն.
Դատրիկն էր դա Դոլիոսի, որին սակայն խնամել էր Պենելոպեան,
Սնուցել էր, հանց իր որդուն, տվել զգեստներ, զարդարանքներ,
Բայց և այնպես նա սրտագին չէր մտածում Պենելոպե տիկնոջ մասին,
Այլ սիրում էր Եվրիմաքին, նրա հետ էր սիրով կապված:
Ահավասիկ, Ոդիսևսին նա նախատեց, հայհոյական խոսքեր ասաց.
«Խելակորո՞ւյս դու հեգ մուրիկ, գուցե կորցրել ես խելքդ դու.
Ինչո՞ւ, ասա, չես գնում դու գիշերելու դարբնոցում
Կամ չես գնում դեպի պանդոկ, այլ ձալվում ես այստեղ լկտի
ու բացքերան,

330 Հանդգնաբար, առանց վախի, խոսք ես խոսում հալաքի մեջ
բլուր քաջերի:

Գուցե գինին խելքդ ցրեց, գուցե այդ է քո իսկական էությունը,
Եվ շնորհիվ դրան դու միշտ ունայնախոս բարբաջում ես
այդքան անփութ:
Հպարտացել ես գուցե դու, որ հաղթեցիր այժմ Իրոսին աղքատ ու խեղճ,
Տե՛ս, որ քո դեմ աստ չկանգնի այժմ Իրոսից շատ ավելի հզոր մի քաջ,
Որն հաղթական իր ձեռքերով կշախջախի քո գլուխն այդ անբարեհաճ
Ու քեզ տնից դուրս կգցի, քեզ, թշվառիդ՝ արյունի մեջ խիստ
թաթախված»:

Խեթ հայելով նրան իսկույն՝ իր խոսքն ասաց Ոդիսևսը ամենհմաց.
«Արդ, կգնամ և քո լուտանքն ես կհալսեմ Տելեմաքին, վայրահաչ շուն,
Որ տեղնուտեղը քեզ գզի, պատառ-պատառ անի իսկույն»:

340 Այդպես ասաց և իր խոսքով ահաբեկեց բոլոր կանանց,
Եվ հեռացան նրանք տան մեջ, քանզի ահից նրանց ծնկները ծալվեցին:
Կարծում էին, որ մուրիկը պատմելու է այժմ ամեն ինչ ու ճշգրիտ,
Մինչ կանգնած էր կրակներին անդ առընթեր Ոդիսևսը լուռ, անքթիթ
Եվ հսկում էր հանդարտ վառվող շողշողենի այն լույսերին,
իսկ իր հոգին

Ալեկոծվում էր այլ մտքով, որն անխուսափ պիտ կատարվեր:
Աթենասն էլ սեղեխներին անդ չգալեց ամենևին
Եվ չընդհատեց լուտանքն ստոր, սրտակոտոր, որ ավելի խիստ բորբոքի
Վիշտն ու վրեժը սրտի մեջ Հաերտածին Ոդիսևսի:

Այսպէս անա անդ բարբառեց և խոսք ասաց Պոլիքսոյան Եվրիմաքոսն՝
350 Ողիսևսին խիստ ծաղրելով, ու հարուցեց հրոհըրոցը ընկերների.

«Ի՞նձ լսեցեք, գերահռչակ վեհ թագուհու դուք խոսնայրներ,
Ահա վասիկ, ձեզ խոսք կասեմ, որ ներշնչում է ինձ սիրտս

իմ կրծքի տակ.

Աստվածների կամքով է լոկ Ողիսևսի տունն եկել այս մութացկանը,
Եվ լույսը այս, որ կա այստեղ, կրակներից չէ բնավին, այլ միմիայն
Նրա գլխից, կունդ ճակատից, քանզի վրան չկա նույնիսկ

մի հատ մազիկ»:

Ասաց այդպէս և անհապաղ խոսքը ուղղեց Ողիսևսին քաղաքավեր.

«Օտարակա՛ն, եթե ինձ մոտ ես քեզ վերցնեմ, արդո՞ք կուզե՛ս

ծառայել ինձ.

Քեզ կառաքեմ ես կալվածքիս ծայրամասերն և բավական

վարձ կտամ քեզ,

Կհավաքես անդ փշենիք և կտնկես բարձրասաղարթ ալնտեղ ծառեր:

360 Ես այստեղից հաց ու ուտեստ կհասցնեմ քեզ հաճապազ և անաղարտ,
Կհագցնեմ քեզ հագուստներ, կտամ նաև ոտքի համար ոտնամաններ:
Սակայն գուցե դու չե՛ս ուզում գործ կատարել, գնալ ազնիվ

աշխատանքի,

Այլ լավ գիտես վատ արարքներ և ցանկանում ես դու անշուշտ

Մորալ, շրջել միշտ դոճեղուտ, որ կերակրեն քո որովայնը

միշտ անկուշտ»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Ողիսևսը ամենհիմաց.

«Եվրիմաքոս, եթե իրոք աշխատանքով մենք դիմեինք մի մրցանքի,

Խոստ հնձեինք գարնան պահին, երբ օրերն են դառնում արդեն

երկարատև,

Եվ ես ձեռքիս ունենայի գեղեցկակերտ, կոր գերանդի,

Նույնը և դու ունենայիր, ու լինեինք երկուսովս էլ անդ անոթի,

370 Մենք փորձեինք խոտը հնձել առավոտից մինչ իրիկուն,

Եվ կամ եթե չորս օրավար մեծ արտի մեջ, ուր հլու է հողն արօրին,

Մեզ հանձնեին քշել եզներն ընտիր ու մեծ և շիկագեղ ու գերազանց,

Նույն զորությունն և նույն հասակը ունեցող, բայց կուշտ կերած,

Կարողությամբ իրենց ուժեղ, դեռ ուժասպառ բնավ չեղած,

Այնժամ անշուշտ կտեսնեիր, թե ինչպե՛ս եմ անվերջ ճեղքում

ես ակուններ:

Կամ, վերջապէս, եթե հիմա, այսօր ևեթ Կրոնոսյանը բորբոքեր

Ժանտ պատերազմ, և ես իրոք ունենայի երկու միզակ ու լավ ասպար,

Պղնձակոտ նաև կորդակ, հարմարագույն գլխիս համար,

Այնժամ դու ինձ կտեսնեիր նախահարձակ շարքերի մեջ

քաջ մարտելիս

380 Եվ ինձ բնավ չէիր կարող անկուշտ, ագան փորի համար դու պարսաւել:

Մինչ նայե՛րս ես դու չափազանց և չարանենգ հոգի ունես
Եվ դու միայն նրա համար մեծագույն ես քեզ համարում ու կորովի,
Որ միշտ այստեղ գտնվում ես հավաքի մեջ այս դժնաբարք,

չնչին մարդկանց:

Ա՜յս, եթե գար, վերադառնար հայրենավանդ իր երկիրը քաջ Ռդիսևան,
Դռները այս այն ժամանակ, թեպետ և շատ լայնավիր են և ընդարձակ,
Քեզ նեղ, անձուկ պիտ թվային, երբ փախչեիր դու խոնավով,

ահաբեկված»:

Ասաց այդպես, խիստ կատաղեց Եվրիմաքուն իր սրտի մեջ,
Ուստի և նա, Ռդիսևսին խեթ նայելով, այս խոսքն ասաց իր թևավոր.

«Ո՛հ, դու թշվա՛ռ, քեզ արժանի ժանտությունն իմ ես ցույց կտամ

ահա իսկույն:

390 Հանդգնագո՛ւյն, որ քաջերիս հավաքի մեջ մրթմրթում ես

այդպես դատարկ.

Չե՛ս վախենում, գուցե գինի՛ն խելքդ ցրեց, կամ ա՛յդ է քո էությունը,
Եվ շնորհիվ դրան դու այժմ վատաբերան բարբաջում ես փուշ

և անփութ:

Հպարտացել ես գուցե դու, որ հաղթեցիր այժմ Իրուսին այն մուրացկան»:

Այդպես գոռաց նա բարձրաձայն և կատաղի վերցրեց, նետեց աթոռակը:

Ռդիսևսը, վախենալով, իսկույն չոքեց դուլիքիոցի Ամփինոմի

Ծնկների մոտ: Ջարկվեց աթոռը աջ թևին գինեբաշխի,

Գալվն ահարկու, մեծ բոմբյունով, թնդաց, ընկավ իսկույն գետնին,

Իսկ գինեբաշխն աղաղակեց և փոշու մեջ ցած գլորվեց քերանքսիվայր,

Խոռվահույզ սեղեխները աղմղկեցին ապարանքում ստվերամած,

400 Եվ ոմանք էլ, իրար դեմքի խիստ նայելով, այսպես էին խոսում այնտեղ.

«Ո՛հ, երանի՛ թափառման մեջ, նախքան գալուստը իր այստեղ,

Այս մուրացկանը կործանվեր, որ չհուզեր մի այսպիսի

հուզմունք մեր մեջ:

Հանուն դժբախտ մի շրջիկի՝ լի գծտությամբ վիճում ենք մենք,

ահավասիկ.

Էլ ի՞նչ խնջույք, էլ ի՞նչ հաճույք սրտի համար, երբ հաղթում են

ստոր մարդիկ»:

Եվ բարբառեց այնժամ նրանց սուրբ զորությունը ազնվագույն

Տելեմաքի.

«Բարեկամնե՛ր, մոլեգնում եք կատաղորեն և չեք թաքցնում

դուք ազդեցիկ

Ուժն ուտեստի կամ խմիչքի: Աստվածն է ձեզ խիստ գրգռում.

Խնջույքն արդեն ավարտեցիք, ուստի հիմա տուն գնացեք քուն մտնելու

Եվ կամ ինչպես ցանկանում եք. չեմ վնդդում ես ոչ ոքի»:

410 Այդպես ասաց, բոլորն իսկույն շրթունքները ատամներով կրծոտեցին

Եվ զարմացան, որ Տելեմաքն այդպես խոսեց քաջախիզախ ու խելացի:

Մինչ Նիսուհի՝ Արեւոսյան թագավորի փառավոր զարմն՝ Ամփինոմը,
Այնժամ դիմեց խոսնայրներին և, ճառելով, այս խոսքն ասաց.

«Սիրելիներ, թող որ ոչ ոք, վիրավորված, չզայրանա ամենևին

Արդարացի և ճիշտ ասված խոսքի համար և թող ոչ ոք

Չհանդգնի ձեռք տալ այստեղ այս շրջիկին, ոչ էլ նույնիսկ

ստրուկներից:

Մեկնումեկին, որ ապրում են ապարանքում աստվածազարմ Ողիսևսի,

Եվ թող հիմա գինեքաշխը այս բաժակները շոտափույթ գինով լցնի,

420 Որպեսզի մենք հեղում անենք և այնուհետ քուն մտնելու

մեր տուն գնանք:

Իսկ մուրիկին մենք կթողնենք Ողիսևսի տանը, կողքին Տելեմաքի,

Քանզի չէ՞ որ նա եկել է նրա տունը և օթևանը սիրելի»:

Այդպես ասաց, և բոլորը ասված խոսքը հավանեցին:

Մինչդեռ իսկույն բանքեր հերոսն՝ Մուլիոսը դուլիքիոցի,

Որ ծառան էր Ամփինոմի, խառնարանում խառնեց գինին

Եվ ժրածիր մատուկակեց անդ բոլորին: Հեղում արին աստվածներին,

Ասլա իրենք ճաշակեցին քաղցր գինին մեղրանուշիկ:

Երբ հեղումը կատարված էր, և խմեցին, որքան սիրտն էր

փափագում այդ,

Ծուտ դուրս եկան ու գնացին քուն մտնելու, ամեն մեկը դեպի իր տուն:

ՈՂԻՍԵՎՍԻ ԵՎ ՊԵՆԵԼՈՊԵՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ.
ՈՏՆԱԼՎԱ

Անդ, մնալով տան մեջ մենակ, Ողիսևսը աստվածակերպ
Աթենասի հետ, մտահույզ, սեղեխների մահն էր հյուսում իր սրտի մեջ:
Եվ արդ, այնժամ Տելեմաքին փութանակի իր խոսքն ասաց նա թևավոր.
«Անհրաժեշտ է, Տելեմաքոս, արեսական բոլոր զենքերը դուրս տանել:
Եթե հանկարծ խոսնայրները հարցմունք անեն քեզ այդ մասին,
Դու համոզիր նրանց մի կերպ, խոսքեր խոսիր քաղցր ու մեղմ,
Այսպես ասա. «Տարել, որել եմ ծխից դուրս, զի այնպիսին չեմ
այծմ դրանք,

Ինչպիսին որ Ողիսևսը թողեց Տրոյա հեռանալիս,
Այլ ժանգոտել են լիովին՝ գտնվելով կրակի մոտ, գոլորշու տակ:

- 10 Նամանավանդ, որ իմ սրտին այծմ ներշնչեց ինքը աստված,
որպեսզի ես
Զգուշ լինեմ, որ մի գուցե դուք, գինուցած, կազ ու կոփվ բորբոքեք աստ
Եվ արյունը թափեք միմյանց՝ զուր չլծելով խրախճանքը,
Այլև ձեր այս խնամությունն, քանզի երկաթն ինքն է իր կողմ
քաշում մարդուն»:

Ասաց այդպես, հնազանդվեց Տելեմաքոսն իր սիրելի հոր պատվերին,
Եվրիկլիա իր դայակին մոտ կանչելով՝ նրան այսպես նա խոսք ասաց.
«Մայրիկ, պահիր սենյակի մեջ մեր այդ նաժիշտ բոլոր կանանց,
Մինչև որ ես անդ, վերնատուն տեղափոխեմ իմ հոր զենքերը
գեղապանծ,

Քանզի իմ հոր գնալուց ետ, տան մեջ անհոգ մրճոտել են դրանք ծխից:
Իսկ ես, իրավ, այն ժամանակ շատ փոքր էի, իբրև մանուկ,

- 20 Յլծմ ուզում եմ դրանք պահել, որպեսզի զուր չծխտովեն կրակի մոտ»:
Պատասխանեց իսկույն նրան սիրած դայակ Եվրիկլիան.
«Ո՛հ, երանի՛ զգոնության հասնես, որդյակ, դու վերջապես
Եվ լինես քո տանն հոգատար, որ քո գույքը գեթ պահպանես:

Սակաւն հիմա ո՛վ պիտի գա, որ լույս տա քեզ գործիդ համար,
Քանի որ դու պատվիրում ես, որ դուրս չգան ստրկութիւնք»:
Պատասխանեց իսկոյն նրան և խոսք ասաց Տէկեմաքոսը խորիմաց.

«Արդ, այս եկվորն օտարական, քանզի բնաւ չեմ հանդուրժի ես,
իսկապէս,

Որ մեկն այստեղ իմ հացն ուտի, պարսալ նստի, թեկուզ լինի
եկամ հեռվից»:

Ասաց այդպէս նա բարձրաձայն և համոզեց նրան խոսքով.
30 Գնաց իսկոյն դայակն աւխարդ, փակեց դուռը գեղեցկաշէն նա սենյակի:
Ու վեր կացան փութանակի Ողիսւսը և իր որդին մեծահոշակ,
Վերցրին, տարան սաղաւարտներն ու վահանները բոլորշի
Եվ սայրասուր նիզակները, իսկ առջևից անցաւ Պալլաս Աթենասը,
Որը, բռնած ոսկի ճրագը իր ձեռքին, լույս էր տալիս շքեղափայլ:
Մինչ Տէկեմաքը փութապէս իր հորն ասաց այդ ժամանակ.

«Հայր իմ, մի տե՛ս, հրաշք է սա, որ իմ աչքով տեսնում եմ ես.

Ապարանքի պատերն ամբողջ, կամարները շքեղազարդ,
Եղևակերտ պերճ պահանգներն և բարձրաբերձ պուները այս
Շողշողում են իմ աչքերին, կարծես սուզված են բոցավառ կրակի մեջ,
40 Անշուշտ այստեղ կա մեկնումեկն լայնատարած երկնքի տեր
աստվածներից»:

Պատասխանեց իսկոյն նրան և խոսք ասաց Ողիսւսը ամենիմաց.

«Սո՛ւս կաց, լո՛իր և քո սրտում դու այդ պահիր, հարցեր մի՛ տա.

Այդպիսին է սովորույթը օլիմպակյաց աստվածների:

Իսկ դու հիմա գնա, պառկիր, որ քնես անդ, իսկ ես այստեղ
կմնամ դէռ,

Որպեսզի գեթ նորից փորձեմ հոգին քո մոր և այլ բոլոր ստրուկների:

Կարծեմ հիմա ինձ մանրամասն հարցմունք կանի մայրդ վշտոտ»:

Ասաց այդպէս, և սենյակից Տէկեմաքոսը դուրս եկաւ

Ու ճրագի շողյունի տակ գնաց դեպի իր ննջարանն,

Որ պառկում էր նաև առաջ, երբ իր աչքին իջնում էր քունը

քաղցրաբոյր»:

50 Եվ նա այդպէս պառկեց այնտեղ՝ սպասելով Արշալույսին:

Տանը այնժամ մնաց միայն Ողիսւսը աստվածային՝

Սեղօխների կործանումը հորինելով Աթենասի հետ միասին:

Այնժամ իջաւ ննջարանից Պենելոպեան խոհեմամիտ,

Որ նման էր Արտեմիսին, այլև չքնաղ Ափրոդիտին ոսկեղնիկ:

Եվ դահլիճում, օջախի մոտ, ուր նստում էր նա մշտապէս,

Իսկոյն դրին մի պերճ բազմոց արծաթազարդ և փղոսկրով նրբադրվագ:

Ծինեղ էր այն Իկմալիոս մեծ վարպետը գերահոշակ և կցել էր

Ոտքի համար մի պատվանդան: Արդ, փռեցին դրա վրա մեծ օդեցին,

- Եվ բազմոցին նստեց ապա խոհեմամիտ Պենեյուպեն:
- 60 Մինչ վերևից եկան իսկույն ստրկուհիք լուսաթևիկ,
Որոնք հապճեպ հավաքեցին հացը առատ, պերճ սնդաններն
ու գավաթներն,
Որոնցով անդ խմել էին մարդիկ նստած և չափազանց ամբարտաւան:
Օջախներից կրակն իսկույն դուրս թափեցին ու դարսեցին
Նոր դրանց մեջ փայտ լիովի, որ տաքանա և լույս լինի:
Մինչդեռ նորից լիրք Մելանթոն Ոդիսևսին անարգեց ու աղաղակեց.
«Հե՛յ, ծեր շրջիկ, օտարական, այստե՞ղ ես դեռ, գիշերն անգամ
Չես հեռանում դու այս տնից և կանանց ես այստեղ նայում
դու հետախույզ:
Հայդա՛, կորի՛ր, թշվառական, բա՛վ է, որքան աստ լափելով
դու օգտվեցիր.
Կորի՛ր, թե ոչ՝ խանձողով այս կհարվածեմ, որ դու այդպես
դուրս շարտվես»:
- 70 Խեթ նայելով՝ նրան այնժամ իր խոսքն ասաց Ոդիսևսը ամենհիմաց.
«Ինչո՞ւ ես դու, չարագլուխ, ցատումնալի վարվում ինձ հետ,
Նրա՛ համար, որ մաքուր չեմ, որ հագուստն է իմ ցնցոտի,
զազիր ու վատ,
Որ մուրում եմ այս քաղաքում ես դռնեդուռ: Բայց կարիքն է
ստիպում ինձ,
Եվ աշխարհն է լցված ամբողջ խեղճ մարդկանցով ինձ պես մուրիկ
և տարաբախտ.
Երբեմն և ես մարդկության մեջ տուն ունեի գեղեցկաշեն,
Հարուստ էի ու երջանիկ, և ես հաճախ ողորմություն էի տալիս
Այսպիսի խեղճ շրջիկներին, ով որ լիներ, ինչ կարիքով էլ ինձ մոտ գար:
Եվ ես այնժամ շատ ունեի՝ լավ ստրուկներ և այն ամենը գերազանց,
Որով մարդիկ ապրում են ճոխ և գերապանծ են այդ փառքով
հարստությանն:
- 80 Ջևար սակայն ոչնչացրեց ամենը այդ, քանզի այդպես էր կամքը յուր:
Եվ դու, ա՛յ կին, զգո՛ւյշ եղիր, որ չգրկվե՛ս պաճուճանքից,
Որով դու այժմ գերազանցում ես մյուս կանանց սրտկուհի,
Կամ մի՛ գուցե տանտիրուհին այժմ քո վրա խիստ զայրանա
և պատժի քեզ:
Գուցե նույնիսկ Ոդիսևսը վերադառնա, և դեռ հույս կա, որ նա կգա,
Իսկ եթե նա մահացել է արդեն վաղուց կամ կորած է անվերադարձ,
Այդուհանդերձ, ողորմությամբ Ապոլլոնի, կա Տելեմաքը՝ իր որդին,
Եվ նրանից ու սրատես նրա աչքից չար գործերը ստրուկ կանանց
Բնավ ծածուկ, գաղտ չեն մնա, քանզի արդեն անչափահաս
չէ նա հիմա»:

Ասաց այդպէս, և խոսքերն այդ լսեց հաճկարծ Պենելոպեան խոհեմամբ
90 Ու չարաչար նա կշտամբեց չար նաժիշտին, անվամբ կոչեց
և խոսք ասաց.

«Ո՛հ, լրբենիդ հանդգնագույն, դո՛ւ անգգամ, անամոթ շուն,
Քո արարմունքն և վատ գործերն ես լսել գիտեմ, այդ ամենը
գլխիդ կգա.

Մինչ ամեն ինչ քաջատեղյակ դու գիտէիր, լսել էիր ինձնից անգամ,
Որ միտք ունեմ հարցմունք անել ես շրջիկին, որ իմ տանն է՝
Իմ ամուսին քաջի մասին, որի համար տանջվում եմ միշտ

ու չարաչար»:

Ասաց այդպէս, ասպա դիմեց Եւրիսմոնէ տնօրենին և այս ասաց.

«Եւրիսմոնէ, մի բազմոց բեր, նրա վրա նաև փոփր դու օդենի,
Որ հյուր եկվորն վրան նստի և խոսք ասի ու ինձ պատմի,
Այլև լսի ասելիքն՝ իմ: Ես ուզում եմ հարցմո՛ւնք անել հիմա նրան»:

100 Ասաց այդպէս, հնազանդվեց տնօրենը, հապճեպ բերեց, դրեց այնտեղ
Պերճ բազմոցը հղկված ու կոկ, մորթի փռեց, ինչպէս հարկն էր,
Նրա վրա բազմեց իսկույն բազմաչարչար Ոդիսևսը աստվածասուն,
Եվ սկսեց խոսքն իր այնժամ Պենելոպեան խոհեմամբ.

«Եկվո՛ր շրջիկ, ահա վասիկ հարց կտամ քեզ նախ և առաջ.

Ի՞նչ մարդ ես դու և ո՞ր ցեղից կամ որտե՞ղ եմ քո քաղաքն

ու ծնողներդ»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Ոդիսևսը ամենիմաց.

«Ա՛յ կին, իրավ մահականացու մարդկանց մեջ այժմ, երկրի վրա
անծալրածիր,

Էլ ոչ մի մարդ չի հանդգնի քեզ կշտամբել. փառքդ երկինք է

այժմ հասել,

Ինչպէս փառքը գերահռչակ մի արքայի, որն իշխում է աստըծու պէս

110 Իր քաջարի ու բազմամարդ ազգի վրա արդարադատ ու ճշմարիտ,
Ու սև երկիրն իր ձեռքի տակ առատ ու լի բերում է միշտ ցորեն, գարի.
Ծանրաբեռնված եմ բլուր ծառեր պտուղներով փարթամ ու լի

և ակաղձուն,

Բազմաբեղուն, են նախիրներն, հոտն ու խաշինքն, ծովը առատ

ձուկ է տալիս,

Եվ իր արդար իշխանությամբ ազգն է աճում միշտ երջանիկ

ու բարգաւաճ:

Բայց բարվոք է, որ, ինձ այստեղ, քո հարկի տակ, այլ բան հարցնես

դու բարեհաճ,

Սակայն ազգիս, հայրենիքիս մասին բնավ, աղաչում եմ,

հարց մի տուր ինձ,

Քանզի սիրտս լցնելու եմ վիշտն ու ցավը, եթե հիշե՞մ ես ամեն ինչ:

Ես փառաբա՛խտ մարդ եմ, իրավ, և կրել եմ բլուր տառապանք,

- Եվ վայել չէ տանն ուրիշի ջալանք անել ու հեկեկալ արտոսրալիր:
- 120 Լա՛ւ չէ, երբ մարդ, վշտերով լի, միշտ տոչորվում է շարունակ
 և անընդհատ:
 Թերևս այդպես են հարուցեմ վրդովմունքը ստրուկների, նույնպես և քո.
 Պիտի ասեն՝ լող եմ տալիս արցունքի մեջ, և գինով է միտքս գերված»:
 Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.
 «Օտարական, իմ պերճությունն, իմ տեսքն ու շուքն և արժանիքն
 Անմահները կործանեցին, երբ դեպ Իլիոն արշավեցին արգիացիք,
 Իսկ նրանց հետ գնաց նաև իմ ամուսին Ոդիսևսը:
 Ավա՛ղ, եթե նա ետ դառնար և իմ կյանքը պահպաներ հեշտ
 ու հոգատար,
 Փառքս ավելի մեծ կլիներ, և ամեն ինչ ավելի լավ ու գեղեցիկ:
 Այժմ ես անվերջ ցավի մեջ եմ, ինձ այսպիսի տանջանքի մեջ
 գցեց աստված:
- 130 Ինչքան որ կան իշխանագոր և մեծանուն դյուցազուններ կղզիներում՝
 Դուլիքիոնում և Սամեում, Զաքինթոսում անտառախիտ,
 Իթակեում ապառաժուտ՝ խոսնայրներ են և իմ ձեռքն են խնդրում հիմա,
 Բայց հակառակ իմ ցանկության և կողոպտում ու վատնում են
 գույքերը մեր:
 Էլ ես բնավ հոգատար չեմ ոչ հյուրերի, ոչ աղերսող մարդկանց հանդեպ,
 Ոչ էլ նույնիսկ ժողովրդյան գործ կատարող բանքերների:
 Վշտահար եմ ես չափազանց, Ոդիսևսի ցավն է մաշում սիրտս անվերջ:
 Նրանք շտապ պահանջում են ամուսնություն, իսկ ես դիմում եմ
 նենգանքի,
 Եվ ինձ աստված նախ ներշնչեց մանածագործ ու մեծագույն
 հաստոց սարքել
 Մեր տանն, այստեղ և գործել պերճ, չքնադագեղ մի մեծ սավան՝
- 140 Անչափելի լայն ու երկար, ուստի նրանց ես դիմեցի և ասացի.
 Երիտասարդ իմ խոսնայրներ, երբ մեռած է Ոդիսևսը աստվածազարմ,
 Երբ աշխարհում նա էլ չկա, մի՛ շտապեք, հետաձգե՛ք մեր հարսանիքն,
 Մինչև սավանն ես ավարտեմ, թող հյուսվածքը և թելերն իմ
 զուր չկորչեն.
 Պատանքն է դա հերոսասիրտ ծեր Լաերտի: Երբ նրան բախտը
 դժընդակ,
 Ծակատագիրն հանձնի մահվան հավերժավիշտ ժանտ վիճակին,
 Պիտ ավարտեմ ես այդ գործը, որ ինձ կանաչք աքեացոց չկշտամբեն,
 Թե պառկած է այդ ունևոր, հարուստ մարդը իր դագաղում,
 բայց անպատանք:
 Այնժամ այդպես ես ասացի, հնազանդվեց նրանց հոգին ամբարտաւան,
 Եվ սավանն այդ հաստոցի մոտ գործում էի միշտ ցերեկով,
- 150 Իսկ գիշերը հյուսվածքն ամբողջ քանդում էի՝ վառ ճրագը դեմս դրած:

Այդպէս ուղիղ երեք տարի, համոզելով, խաբխրեցի եւ արեւանգ,
Քայց երբ եկավ չորրորդ տարին, պտտվեցին ժամանակներն,
Անցան, կորան շատ ամիսներ, և սլացան բազմաբազում

շատ-շատ օրեր,

Իմ շնացած ու դավաճան ստրկուհիք, անկարելից իմ վիճակին,

Գործն հայտնեցին, և, ներս գալով, խոսնայրները գաղտնի գործում

ինձ բռնեցին,

Ստիպեցին ու, հակառակ իմ ցանկության, ավարտեցի գործն ականաւ:

Եւ այդպիսով ո՛չ կարող եմ ամուսնության գործից մի կերպ

խույս տալ հիմա,

Ո՛չ էլ մի այլ հնարք գտնել: Ծնողներս հորդորում են ամուսնանալ,

Իսկ իմ որդին, երբ տեսնում է, որ իր գույքը վատնում, լափում են

անխնա,

160 Վրդովված է ցատումնալի: Նա կարող է տունն իր հիմա լավ խնամել,

Քանզի արդեն չափահաս է, և տալիս է Զևար նրան փառք ու պատիվ,

Քայց դու հիմա քո ծագումը ճիշտ ինձ ասա. որտեղի՞ց ես

դու իսկապէս,

Քանզի չէ՞ որ մի հին կաղնուց և կամ ժայռից դու չես ծնված»:

Պատասխանեց նրան այնժամ և խոսք ասաց Ողիսեսը ամենիմաց.

«Ո՛հ, գերազնիւ դու թագուհիդ Լաերտածին Ողիսեսի,

Իմ տարաբախտ ծագման մասին չես դադարում հարցնունք անել

դու տակալին.

Արդ, կայստմեմ, թեպէտ այդպէս դու ցավերն իմ միայն պիտի

բազմասպառկես,

Քանզի այդպէս է ամեն մարդ սովորաբար, ով մշտապէս, ինչպէս որ ես,

Հայրենիքից իր հեռացած, թափառել է աղետալի և վշտահար,

170 Ով շրջել է բյուր մարդկանց մեջ, բյուր քաղաքներ ու երկիրներ:

Այո՞, պատմեմ, երբ հարցնում ես, որ իմանաս քաջատէղյակ:

Անդ, մթագույն լայն ծովի մեջ կա մի երկիր՝ Կրետե կղզին չքնաղագեղ.

Ծրջակայքով իր ծովածիր հարուստ է այն, հողը՝ բերրի ու պտղավետ,

Եվ կան այնտեղ անթիւ ազգեր, կա իննսուն քաղաք այնտեղ՝

Այլաբարբառ, ամեն տեսակ լեզուներով խոսում են անդ:

Ծառ կան այնտեղ աքեացիք քաջամարտիկ, կրետացիք արիասիրտ,

Կիդոններ ու դորիացիք իրենց երեք ցեղախմբով և պելասգներ:

Քաղաքներից մեծագույնն է չքնաղ Կնոսոսն, ուր իշխում էր մեծ Մինոսը՝

Խոսակիցը Զևս-զգոնի, որ այդ երկրում թագավորեց ինը տարի:

180 Դա էր ահա ծնող հայրը իմ ազնիւ հոր՝ մեծահոգի Դևկալիոնի,

Եվ ծնունդն ենք Դևկալիոնի մենք երկուսով, ես և արքա Իդոմենեսն:

Նա կորակոր մալերի մեջ, Ատրիդների հետ միասին, շարժվեց, գնաց

Դեպ սրբազան Իլիոն քաղաք: Հայտնի անունն իմ՝ Էթոն է,

Կրտսերն եմ ես, իսկ նա մեծն էր և զորավոր էր ինձանից:

Այնտեղ տեսա Ողիսւսին, որպէս հյուրի, ընդունեցի այն ժամանակ:
Նրան այնտեղ, դեպ Կրետէ, թշկ էին քամիները սաստկաշունչ:

Դեպի Տրոյա արշավելիս Մալիայի մոտ շեղվել էին ճանապարհից,
Եկել էին դեպ Ամմիսոս, ուր գտնվում է քարանձավը Իլիթիայի:

Վտանգավոր նավակալան. այնտեղ հագիլ էր խուսափել նա փոթորկից:

- 190 Ժամանելով այդ քաղաքը՝ նա փնտրում էր Իդունենա թագավորին,
Որն, ասում էր, իր սիրելի հյուրն է եղել և ծանոթը գերամեծար:
Մինչ տասներորդ, տասներեկերորդ առավոտն էր անգամ արդեն,
Երբ եղբայրն իմ իր գոգավոր նավերի մեջ արշավել էր դեպի Իլիոն:
Ողիսւսին, որպէս հյուրի, իմ ապարանքը եւ տարա սիրահոժար,
Նրան սրտանց մեծարեցի լավ ուտեստով, որ կար իմ տանն

իբրև պաշար:

Եվ բացի այդ՝ նրան և իր ընկերներից, աջակցությամբ իմ անձնական,
Ժողովրդի մեջ հավաքված հաց և ալյուր, կարմիր գինի նվիրեցի,

Այլև եզներ զենման համար, որ հագնեա սիրտը նրա կորովալիր:

Այդպէս ահա տասներկու օր անդ մնացին սքեացիք աստվածազարմ.

- 200 Արգելում էր Բորեասի շունչն ուժգնագույն, որի առաջ
Երկրի վրա կանգնել անգամ չէր կարելի: Աստվածն հուզեց

այդ ժանտ քամին:

Երբ տասներկու օր լրացավ, հողմն հանդարտվեց, և մեկնեցին

նրանք իսկույն»:

Այդպէս իր կեղծ պատմությանը Ողիսւսը ձևեր տվեց ճշմարտության:

Այդ լսելով՝ Պենելոպեն, դեմքն հալումաշ, հեղում էր դառն արտասուք:
Ինչպէս ձյունը քարձր լեռանց կատարներին, դիզված ուժով

Ջեփյոտ քամու,

Հանկարծ հալվում է շատ սրագ՝ հոսանքի տակ Եվրոս հողմի

Ու, հալվելիս, լի լցնում է գետերը հորդ, որ հոսում են արագորեն.

Այդպէս նրա պերճ աշտերով հորդ հոսում էր դառն արտասուքը

սղեխարշ:

Նա լալիս էր հանուն սիրած իր ամուսնու, որ բազմած էր

հենց իր դիմաց:

- 210 Ողիսւսը, կականաղիր իր կնոջը անդ նախելով, խղճաց հոգով,
Բաց աչքերն իր, ինչպէս եղջյուր, ինչպէս երկաթ, թարթիչների

միջև այնժամ

Անշարժ էին և անդեղև. այդքան հմուտ թաքցնում էր նա արտասուքն իր:
Իսկ երբ արդեն Պենելոպեն բազմաարտոսը հառաչանքով իր հագեցալ,
Նորից նրան պատառիսանեց և թեւավոր այս խոսքն ասաց.

«Այժմ, ո՞վ շրջիկ օտարական, ես ուզում եմ աստ քեզ փորձել,

որ իմանամ՝

Ծի՞շտ է արդյոք, որ իմ մարդուն, աստվածակերպ ընկերների

հետ միասին,

Անդ, քո տան մեջ, հյուրամեծար սլափել էս դու, ինչպես այստեղ
ինձ պատմեցիր:

Արդ, ինձ ասա, ի՞նչ հագուստ կար այնժամ նրա մարմնի վրա,
Կամ ինչպիսի՞ տեսք ուներ նա. նաև նրա ընկերները անդ ուղեկից»:

220 Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Ողիսևսը ամենիմաց.

«Ո՛հ, թագուհիդ, այդքան երկա՛ր, մեծ ժամանակ անցնելուց ետ,
դժվար է հույժ

Մի բան ասել, քանզի չէ որ արդեն անցել է քսան տարի,
Երբ հեռացավ նա ինձանից և երբ մեկնեց հայրենավանդ նա իմ երկրից:
Սակայն էս քեզ կպատմեմ այն, ինչ իմ սրտում դեռ մնում է,

որպես մի հույժ:

Դյուցազնն այդ հագած ուներ կրկնակի լայն, ծիրանագույն բրդե թիկնոց,
Որ կոճկվում էր ճարմանդներով երկկեռանի ու ոսկեկոտ,

Իսկ առջևից նրա վրա կար ձեռագործ, ոսկեշողիկ մի զարդարանք:

Ծարմանդների վրա կերտված էր ժանտ մի շուն՝ իր առաջին

թաթերի մեջ

Բռնած եղնիկ մի դողդոջուն: Եվ զարմանում էր տեսնողը,

թե շունն ինչպե՞ս,

230 Թեպետ ոսկուց էր այն շինված, դաժան խեղդում է եղնորթին,

Իսկ եղնիկը, գալարելով ոտքերը իր, ճիգ էր թափում խույս տալ

մի կերպ:

Ես, բացի այդ, տեսա նրա մարմնի վրա մի նուրբ բաճկոն շողշողենի,

Պերճ մի հյուսվածք, որը, կարծես, մի չոր սոխի գոտ կճեպին էր

նմանվում,

Նրբագույն էր դա և բարակ ու փայլում էր շողշող, ինչպես վառ արեգակ:

Հրաշալիք էր բաճկոնն այդ, որին նայող բազում կանայք

Սքանչանում էին սրտանց: Բայց քեզ ասեմ, և քո սրտում թող մնա այդ.

Լավ չգիտեմ, ա՞յդ զգեստով էր Ողիսևսը, երբ հեռացավ նա իր տնից,

Թե՞ նալի մեջ ընկերներից մեկնումեկը նրան նվերն այդ ընծայեց

Կամ որևէ հյուր դյուցազուն, զի Ողիսևսն հարգելի էր շատ շատերին:

240 Եվ հիրավի, աքեյանց մեջ քչերն էին նրան նման ու հավասար:

Նրան և ե՛ս նվիրեցի պղնձակոտ մի սուրսապր սուր, մի պատմունճան

Ծիրանագույն, կրկնակի լայն, չքնաղագեղ ու երփներանգ,

Եվ դեպի նավն իր ամրակոտ էս ճամփեցի մեծարանքով արժանագով:

Ուղեկցում էր նրան բանքերն, որ նրանից փոքր-ինչ մեծ էր

իր հասակով:

Արդ, կարող եմ հայտնել նաև, թե որպիսի՞ մարդ էր բանքերն

այդ իսկապես.

Ուսնոն էին կոր, թիկնավետ, թխագույն էր նա արտաքուստ

և գանգրաներ,

Եվրիքատես էր անուցն իր և հարգված էր Ռդիսեսից ավելի շատ
Իր սլուս բոլոր ընկերներից, քանզի իրեն համախոհ էր նա իր հոգով»:
Այդպես ասաց, էլ առավել ուժգին ջալեց ու հեկեկաց Պենելոպեն.

250 Նա ճանաչեց նշանները, որ Ռդիսեսը թվարկեց:

Երբ, վերջապես, նա հագեցավ լաց ու կոծով բազմարտասուք,

Այնժամ իսկույն պատասխանեց Ռդիսեսին և այս ասաց.

«Օտարակա՛ն, կարեկցաբար էի ես քեզ նայում առաջ,

Սակայն հիմա դու իմ տան մեջ լինելու ես գերամեծար ու սիրելի:

Ավա՛ղ, նրան ե՛ս հանձնեցի այն հագուստը, որի մասին դու հիշեցիր՝

Ծալված ու պերճ, դուրս բերելով ննջարանից, նաև ճարմանդն

այն լուսալիր

Ես կցեցի, հանց զարդարանք: Վա՛յ ինձ, նրան էլ չեմ տեսնի

այս հարկի տակ.

Երբեք, երբեք ետ չի գա նա հայրենավանդ իր երկիրը սիրանվեր:

Ինչո՛ւ, ավաղ, ճակատագրի կամքով դաժան Ռդիսեսը նավով իր լայն

260 Ծարժվեց, գնաց դեպի դժբախտ, նույնիսկ անվամբ իր անհիծյալ,

Իլիոն քաղաքն»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենհիմաց.

«Ազնվամեծար դու թագուհիդ Լաերտածին Ռդիսեսի,

Մի՛ խորտակիր պերճ մարմինդ, գուր հալումաշ մի անիր քեզ

և քո հոգին,

Թեպետ, հարկավ, դրա համար դատապարտել չեմ կարող քեզ.

Բնակա՛ն է, երբ ողբում է կինն ամուսնուն իր կործանված, որքան էլ նա

Նվաստ լինի, որ զավակներ ունի արդեն, իբրև՝ սիրո քաղցր ստուղ:

Մինչ, ասում եմ, Ռդիսեսն էր աստվածակերպ և գերհրաշ:

Բայց դու վե՛րջ, տուր լացունդծին և ականջ դիր այժմ իմ խոսքին.

Ճշմարիտը քեզ կասեմ ես, քեզանից ոչինչ ամենևին ես չեմ ծածկի,

270 Ինչ որ իրոք և՛ արդարև ես լսել եմ դարձի մասին Ռդիսեսի:

Կենդանի է նա տակավին, գտնվում է թեսպրոտական ազգերի մեջ,

Այդ մերձակա քերթի երկրում, և՛ քերում է իր հետ նա բլուր գույքեր,

գանձեր,

Որ ստացել է հանց նվեր: Բայց զրկված է նա սիրելի ընկերներից

Ու խորափոր իր նավերից, որ մթագույն սև ծովի խորքը սուզվեցին,

Թրինակիե կղզու կողքին, երբ զայրացան ահագնակի Զևսն ու Հելիոսն,

Որի չքնաղ արջառները այնտեղ նրա ընկերները փողոտեցին:

Ուստի՛ նրանք բոլորն այդպես կործանվեցին խորքում ծովի

հավերժագոչ:

Ռդիսեսին, նավափաշտի վրա նստած, ալիքները դուրս նետեցին

Այնտեղ, երկրում փեակների, որ ծագումով ազգակից են աստվածներին:
 280 Դրանք նրան աստվածապետ, բազմամեծար և սրտառու ընդունեցին,
 Ծնորհեցին բյուր ընծաներ և կամեցան իրենք նրան ողջ և առողջ
 Ու ամփոսանգ տուն բերել ասա, և Ռդիսկան վաղուց արդեն աստ կլիներ:
 Սակալն նրա խոհուն սրտին ավելի լավ և օգտավետ թվաց այնժամ
 Երջնի բազում դեռ երկրներ և հավաքել ամենուրեք գույքեր, գանձեր.
 Ռդիսկաի պես՝ սեփական շահն իմացող և չափազանց օգտախնդիր
 Եվ այդ գործի մեջ մրցակից՝ մահկանացու մարդկանց մեջ

ոչ մի մարդ չկա:

Ահա վասիկ, ինձ ինչ ասաց նրա մասին թեսպրոտացի Փիդոն արքան:
 Նա ջերմ երդվեց, զոհեր զոհեց ապարանքում իր լուսալիր,
 Ինձ համոզեց, որ պատրաստ է նստիլ արդեն, հավաքված են

նավորդները, .

290 Որպեսզի շուտ Ռդիսկան տանեն երկիրն իր հայրենի և սիրասուն:
 Բայց նախ նա ինձ հանապարհեց, քանզի նստիլ թեսպրոտացոց
 Այդ միջոցին ի դեպ մեկնում և գնում էր դեպ Դուլիքիոն բազմացորչան:
 Նա ցույց տվեց նաև ամբողջ գույքն ու գանձը, որ հավաքել էր

Ռդիսկան, .

Եվ այնքա՛ն շատ ու բազմաթիվ, որ մեկ մարդուն հերիք կանի

տասը սերունդ:

Այդքան ահա թանկարժեք գույք հավաքված էր այնտեղ, տան մեջ

թագավորի:

Ռդիսկաը ինքը անձամբ այդ ժամանակ գնացել էր դեպ Դոդոնն,

Որ անդ լսի բարձրակատար կաղնի ծառից, ինչպես պատմեց

արքա Փիդոնն,

Զեւ աստըծո խորհուրդն անթյուր՝ ինչպե՛ս ինքը, երկարամյա

մի տարագիր,

Պիտ էտ դստնա իր հայրենի սիրած երեխր. գաղտնածածո՞ւկ,

թե՞ բացահայտ:

300 Պարզ է, որ նա կենդանի է, ողջ և առողջ, որ մոտ է նա և պիտի գա:
 Հայրենիքից և մարդկանցից իր սիրելի՝ զրկված, հեռու, տարաշխարհիկ
 Այլևս երկար նա չի մնա, այլ պիտի գա: Արդ, երդվում եմ

քեզ այդ մասին,

Վկա է Զեւն, աստվածներից ավագագույնն, ամենագործ

ու բարձրագույնն,

Վկա է վեհ Ռդիսկաի օջախը այս, որտեղ ահա գտել եմ ես ինձ ապավեն,

Որ այդ ամենն, ինչպես արդեն քեզ հայտնեցի, կկատարվի.

Կատկած չկա, ետ կդառնա հե՛նց այս տարի Ռդիսկաը,

Երբ որ ամիսն այս վերջանա, կամ մյուս ամիսը սկսվի»:

Այնժամ նորից նրան դիմեց և խոսք ասաց Պենեյոպեան խոհեմամիտ.

«Ա՛յս, երանի՛ կատարվե՛ին խոսքերը քո, օտարական դու շրջնովիկ,

310 Եվ դու շուտով կտեսնեիր իմ ջերմ հարգանքն և այնպիսի՝

ընծաներ բյուր,

Որ ամեն մարդ քեզ, ամենուր հանդիպելիս, պիտ անվաներ

գերերջանիկ:

Սակայն սիրտս նախագգում է, ահավասիկ, որ այդ բնավ գլուխ չի գա,
Ո՛չ Ողիսեսն էտ կդառնա, և ո՛չ էլ քեզ էտ կողարկենք մենք այստեղից,
Քանզի չկան այլևս այստեղ, այս մեր տան մեջ, խոհեմամիտ,

քաջ իշխողներ,

Որպիսին էր Ողիսեսը մարդկության մեջ... ա՛խ, ո՛ր էր թե

նա լիներ այժմ,

Որ հյուրերին ընդունում էր սիրահոռժար և հարգանքով ճամփա գցում:
Հե՛ն, ճաժիշտնե՛ր, շուտ լվացեք սրա ոտքերն, պատրաստեցեք

սրա համար

Փափուկ մահին, փոռ՛ք ծածկոց և դռակները մաքրափայլ,

Որ սա պառկի ու տաքանա, մինչև ծագի վառ Արշալույսը ոսկեգան:

320 Առավոտյան՝ վաղվաղակի, լավ լողացրեք և մարմինն իր օժեք յուղով,
Որպեսզի աստ, մեր տանը, նա ճաշի նստի Տելեմաքի հետ միասին,
Եվ վա՛յ նրան, ով մեր ներկա ծառաներից գեթ հանդգնի
Լկտիաբար վիրավորել որևէ կերպ, վիշտ պատճառել սրան այստեղ,
Էլ նա իմ տանը ոչ մի գործ չի ունենա, թեկուզ անչափ իսկ զայրանա:
Եվ կամ ինչպե՛ս դու, եկվորդ օտարական, պիտ կարենաս

դատել անթյուր,

Թե ես իրոք գերազանց եմ այլ կանացից իմաստությամբ ու հեզ խելքով,
Եթե լինես դու իմ տանը, ճաշկերույթին՝ կեղտոտ հագնված

ու անմաքուր:

Մինչդեռ մարդկանց կյանքն է այստեղ, երկրի վրա, շուտանցողիկ

ու կարճատև.

Ով դաժան է ու չարասիրտ կամ մտածում է չարամիտ,

330 Նրան կյանքում, դեռ կենդանի, կնգովեն բոլոր մարդիկ,
Այնուհետ էլ, մահից հետո, ծաղրելու են նրան կծու հայհոյանքով,
Իսկ ով կյանքում բարեգործ է և անբասիր, այլև միտքն է

յուր անաղարտ,

Նրա փառքը շրջիկները կհռչակեն երկրե երկիր ու մարդկանց մեջ,

Եվ բյուր բյուրերը կանվանեն նրան վսեմ ու ազնվագույն»:

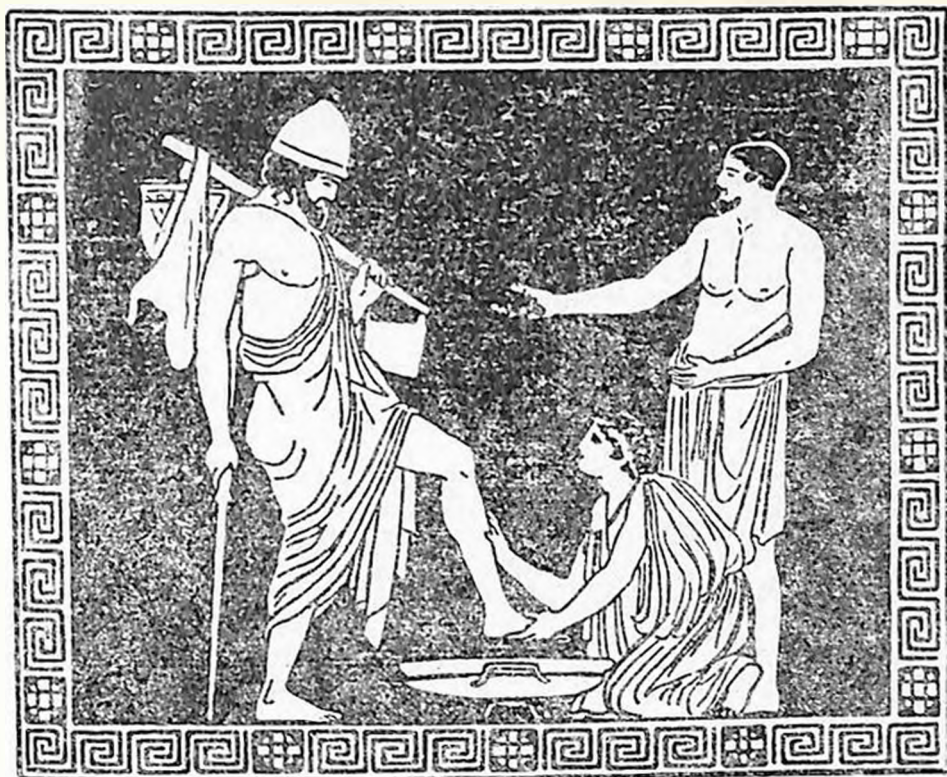
Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսեսը ամենիմաց.

«Գերամեծար դու թագուհի Լաերտածին Ողիսեսի,

Փայլուն բարձերն ու վերմակներն այժմ ատելի են իմ սրտին

Այն օրվանից, երբ Կրեոնի սեզ լեռներից ձյունապաճույճ

Ես հեռացա, և ճանապարհն իմ ընթացավ երկայնաթի նավի վրա:

7. Էվիսկեա ապատրիին լվանում է հոբանաի ոտքերը
(նկար սափորի վրա):

340 Ես կպտմեմ, այնպես, ինչպես անցկացրել եմ սուսջ անքուն

գիշերներն իմ.

Քանի՞, քանի՞ բյուր գիշերներ տատապել եմ անկողնու մեջ անվազելու՜՝
Սպասելով գեղեցկագան, աստվածային Արշալույսին:

Նույնպես արտանց չեմ ուզում ես, որ լվանան ոտքերը իմ,

Առենևին թող ձեռք չտա իմ ոտքերին այստեղ ոչ որ

Եվ ոչ մեկը այս կանանցից, որոնք քո տան ծառաներն են, ահավասիկ:

Եթե տանդ կա խելացի պառավ մի կին, որը լինի այնքան վշտոտ,

Աղետակիր ու ցավագար, որքան ես եմ կրել ցավեր ու տառապանք,

Միայն նրան ես չեմ մերժի, որ մոտենա իմ ոտքերին»:

Նրան կրկին պատառախանեց և խոսք ասաց Պենելոպեն խոհեմամբ.

350 «Ո՛հ, սիրելիդ օտարական, մինչև հիմա մեր տան եղած բյուր այլազգի
Եկվորներից և ոչ մեկը դեռ չի եղել այնքան խելոք ու սիրալիր,

Որքան որ դու ես խորիմաց ու խոսում ես իմաստալիր:

Այո, ունեմ ես մի ավասար, ծերունի կին, խոհեմ ու հեզ, բարեհոգի,

Որը սնել է իսկապես և մեծացրել չարաբաստիկ այն թշվառին

Եվ իր ձեռքով իսկ քնդունել, երբ, ծնվելով նա իր մորից, աշխարհ եկավ:

Արդ, նա, թեպետ ուժառայտ է և զանաւնյալ, թող քո ոտքերը լվանա:

Վեր կաց շուտով և այստեղ եկ, Եվրիկիւս խոհեմամիտ
Եվ աստ լվա դու ոտքերը քո արքային հասակակից եկվոր մարդու,
Գուցե նաև Ողիսևսը յոր ձեռքերով ու ոտքերով այսպէս է այծմ,
360 Բանգի մարդիկ մահկանացու ցավերի մեջ շուտ ծերանում են

վաղաժամ»:

Ասաց այդպէս, իսկույն դեմքը իր ձեռքերով ծածկեց պառաւլն,
Ասա նա ջերմ արցունք թափեց և խոսքն ասաց այս սրտառուչ.
«Ա՛խ, որդյակ իմ դու տարաբախտ. քո ցաւն է ինձ այսպէս մաշում:

Ինչո՞ւ, ալա՜դ,

Մարդկության մեջ ամենից շա՛տ Զևսն ատեց քեզ, սիրտդ բարի,
աստվածաւախ.

Մինչ մարդկանցից մահկանացու կայծակնացու Զևսի համար
ոչ ոք այնքան

Պարարտ ազդերն դեռ չի այրել և չի բերել հարյուրաեզ զոհեր այնքան,
Որքան դու ես զոհ կատարել՝ աղոթելով աղերսանքով ու ջերմեռանդ,
Որպեսզի դու հասնես անդորր ծերությանը և կրթես պերճ քո զավակին,
Բայց նա քեզնից, միայն քեզնից խլեց օրը վերադարձի:

370 Եվ ո՞վ գիտի, գուցե նաև նրան հիմա օտար երկրում,
հանց պանդուխտի,
Երբ մեծաշուք, հարուստ մարդու տունն նա գնա, ահա այսպէս
ծաղրեն կանայք,
Ինչպէս այստեղ քեզ են ծաղրում և նախատում այս անամոթ,
շուն լրբեցիք:

Ուստի և դու, խուսափելով հայհոյանքից, թույլ չես տալիս
որ աստ նրանք

Քո ոտքերը այծմ լվանան, իսկ ես պատրաստ եմ կատարել
Հրամանը խոհեմամիտ Պենելոպի՝ Իկարիոսի վեհ դատրիկի:
Կլվանամ ես քո ոտքերն հանում տիկնոջն, այլև հանում
Քեզ, ո՞վ եկվոր, սակայն ներքուստ իմ վշտակիր սիրտը հուզված է
սաստկապէս:

Լսիր, ա՛յ մարդ. ես քեզ հիմա մի խոսք կասեմ, որ պատճառն է
իմ հուզմունքի.

Առհասարակ այստեղ գալիս են բազմաթիւ հեզ շրջիկներ,
380 Բայց չեմ տեսել ես ոչ ոքի, որն իր տեսքով, ձայնով,
այլև իր քայլվածքով

Իրոք այնքան նման լինէր Ողիսևսին, որքան դու ես նրան նման»:
Իսկույն նրան պատախաճեց և խոսք ասաց Ողիսևսը ամենիմաց,
«Ո՛հ, պառաւդ գերամեծար, ճիշտ է, այո, և բոլորն են ասում այդպէս,
Ով տեսել է մեզ երկուսիս, գտնում է, որ շատ նման ենք մենք իրարու,
Ինչպէս և դու ինքդ հիմա արդարացի այդ ասացիր»:
Ասաց այդպէս, և պառաւլը բերեց կոնքը շողշողեցի,

Այն, որի մէջ ոտքեր էին լվանում միշտ, և պաղ ջուրը լցրեց շտապ,
Ապա բերեց, ավելացրեց նա տաք ջուրը: Ողիսւսը,
Որ նստած էր օջախի մոտ, շուտով դեպի մթամած կողմը շոռ եկավ,

390 Քանզի հոգով իսկույն զգաց, որ գուցե իր ոտքի վրա եղած սպին
Տեսնի պատույն ու ճանաչի, և գործն այդպէս բացվի հանկարծ:
Նա մոտեցավ և սկսեց տիրոջ ոտքերը լվանալ, ապա հանկարծ
Ծանաչեց նա ոտքի սպին: Մի ժամանակ կինճն էր նրան վիրաւորել
Ծերմակագույն իր ժանիքով, երբ նա գնաց Ավտոլիկի մոտ,
դեպ Պառնաս:

Ավտոլիկը՝ նրա մոր հայրն հռչականուն, գերազանցում էր
միշտ մարդկանց
Որպէս քաջ գող, երդմնազանց: Զիրքն այդ նրան շնորհել էր
Հերմէս աստվածն,

Որին նա միշտ հաճոյական զոհ էր բերում և այրում էր ոչխարների
Ու աշծերի սլարարտ ազդրեր, ուստի Հերմէսն ողեկցում էր
նրան սրտանց:

Ավտոլիկն այդ մի ժամանակ հարուստ Իթակէ ժամանեց:

400 Ահաւաւիկ, այնտեղ տեսավ իր դստրիկի նորածնունդ նա զավակին:

Երբ որ ընթրիքը վերջացավ, իսկույն դայակ Եվրիկլիան
Դրեց նրա ծնկան վրա նոր մանկիկին, անլսամբ կոչեց և այս ասաց:
«Դու ինքդ, հապա, ուր Ավտոլիկ, ինչպէս սիրտդ կցանկանա,

մի լավ անուն

Գտիր հիմա թոռիդ համար, որի մասին աղոթել ես դու եռանդուն»:

Եւ Ավտոլիկը բարձրաձայն ասաց իսկույն ի պատասխան.

«Դո՛ւք, իմ դստրիկ և իմ փեսա, այն անունը տվեք նրան, որ կասեմ ես:
Երբ որ այստեղ էի գալիս, ծանրացատում ես զայրացա տղամարդկանց,
Կանանց վրա, որ ասպրում են բազմասնունդ այս աշխարհում,
Ուստի կոչեք այս մանուկին դուք Ողիսւս, որ ասել է «ծանրացատում»:

410 Իսկ երբ արդեն հասակն առնի, դառնա արքուն երիտասարդ,
Թող տունը գա իր մայրական, որտեղ ունեմ ես գանձ ու գույք:
Ծատ ընծաներ կտամ նրան, որ ետ դառնա՝ սրտի մէջ լի խիճդ

ու հաճույք»:

Եւ Ողիսւսն այցի գնաց, որ ստանա ընծաները այդ գեղեցիկ:

Ահաւաւիկ, Ավտոլիկոսն, այլև որդիք Ավտոլիկի, նրան սրտանց
Ընդունեցին, ձեռնատարած ողջունեցին, գորովանքի խոսք ասացին:
Այնժամ տատը Ողիսւսի՝ Ամփիթէեն սիրատենչիկ,

Նրան գրկեց և համբուրեց նրա գլուխն ու գեղեցիկ աչքերը զույգ,

Իսկ Ավտոլիկն այն ժամանակ պատվեր տվեց զավակներին

իր փառաշուք՝

Ծաշկերույթը սարքել հապճեպ: Հնազանդված հրամանին՝

420 Նրանք շուտով եզ բերեցին, մի հնգամյա պարարուն եզ,
Որին իսկույն անդ քերթեցին, պատրաստեցին. ամբողջ միսը
շերտակոտոր,

Շարտարակի կտրատեցին ու զարկեցին շամփուրներին,
Զգուշորեն և խնամքով խորովեցին, բաժինների բաժանեցին,
Եվ ամբողջ օրն, մինչև մայր մտավ, վայելեցին խնջույքի մեջ:
Այդպես բոլորը լիացան, և վաղեքից ոչ ոք այնտեղ զուրկ չմնաց:
Իսկ երբ արևը մայր մտավ, ու տարածվեց խալարը մութ,
Այնտեղ բոլորը քնեցին և մեղմ քնի հմայքներով հրճվեցին:
Մինչ երբ ծագեց ճաճանչագեղ Աղշալույսը վարդամատն,
Ավտոլիկի զավակները շուտ դուրս եկան ու գնացին շների հետ

430 Գազանների որս անելու, և նրանց հետ՝ Ողիսևսը աստվածային:
Այդպես նրանք վեր բարձրացան Դառնաս լեռը անտառախիտ
Եվ շատ շուտով նրանք եկան, հասան մի տեղ, մի հողմաշունչ
գողտրիկ հովիտ:

Արեգակը, դուրս ելնելով հանդարտահոս ու խորակտր օվկիանոսից,
Իր առաջին ու նորածագ ճաճանչներն էր նետում դեպի դաշտ ու արոտ,
Երբ որսորդներն, ընթանալով, հովիտն հասան: Մինչ բարակները
առջևից

Վազում էին հոտոտելով ու հետախույզ, զավակները Ավտոլիկի
Դրանց հետքով էին գնում, բայց շներին ավելի մոտ
Ընթանում էր Ողիսևսը: Նա ճոճում էր նիզակը իր երկայնաստվեր,
Իսկ թանձրախիտ ճյուղերի մեջ անդ պառկած էր մի մեծ վարազ,

440 Որտեղ բնավ չէր թափանցում շունչն հողմերի խոնավարար,
Նույնպես այնտեղ չէին ընկնում և շողշողուն ճառագայթները արևի,
Այնտեղ նույնիսկ չէր թափանցում հեղեղն անդուլ, տեղատարափ
հորդ անձրևի,

Քանզի խիտ էր անտառաթուփն այդ ամենի, ծածկված էր
բյուր տերևներով:

Երբ մոտեցան որսորդները և շները, ոտքի դոփշունն հասավ նրան.
Թփի տակից նա դուրս թռավ արագապես ու կանգ առավ նրանց մոտիկ,
Դեն-հանդիման՝ մագերը հույժ քրտալմնափուշ և աչքերը
հանց բորբ կրակ:

Եվ Ողիսևսն աստվածագարմ փութանակի, տեղնուտեղը
Կորովալիր ձեռքով իր հաստ վեր բարձրացրեց տեգ-նիզակը
ու կամեցավ

Խիստ հարվածել ու սպանել, բայց նախապես կանխեց նրան
կինընդ դաժան

450 Ու ժանիքով իր շնդակի զարկեց նրան, ծնկից վերև,
Եվ միս պոկեց մի մեծ կտոր, բայց ոսկորին քաջ հերոսի նա չհասավ:

Մինչ Ռդիսկան տեգով հուժկու, հաղթ հարվածեց աջ ուսին այդ
մեծ գազանի,

Եվ հիզակի շողշողուն սայրն ուղիղ վարսվեց միջաթափանց,
Խանչեց գազանն ահագնաձայն ու տապալվեց, և իր մարմնից
թռավ հոգին:

Հալաքվեցին նրա շուրջը Ավտոլիկի պերճ զավակները սիրալիր,
Մեծահմուտ, լավ կապեցին վերքն անբասիր, աստվածագարմ Ռդիսկաի,
Եվ արյունն էլ՝ սև, ապաժույծ, շուտ կտրեցին հմայաճքով:

Այնուհետև նրանք հապճեպ վերադարձան, տունը եկան սիրելի հոր,
Եվ Ավտոլիկն ու զավակներն Ավտոլիկի նրան այնտեղ բժշկեցին,
460 Ապա արտանց շնորհեցին նրան հարուստ շատ ընծաներ գեղեցկափայլ:
Այդպես ուրախ արտով նրանք Ռդիսկսին, որը նույնպես ուրախ էր խիստ,
Առաքեցին դեպ Իթակե, և տեսնելով վերադարձը սիրած որդու,
Ուրախացան հայրն ու մայրը մեծապատիվ ու մանրամասն
հարցմունք արին ոտքի մասին,

Թե ինչպե՞ս էր, որ պատահեց: Ռդիսկսը պատմեց նրանց,
ինչպես վարագն

Կծեց ճերմակ իր ժանիքով այն ժամանակ, երբ որդոց հետ Ավտոլիկի
Գնացել էր նա դեպ Պառնաս գազանների որս անելու:

Ահա սպին այդ հին վերքի պատավն այնժամ ձեռքի ափով
Լավ շոշափեց ու ճանաչեց: Նա իր ձեռքից ոտքը գցեց իսկույններթ.
Սրունքն ամուր դիպավ կոնքին, շաչեց պղինձը մեծաձայն,

470 Եվ շուտ եկավ ամանն հանկարծ, ջուրը գետնին թափվեց իսկույն,
Մինչ պառավի հոգու խորքը թափանցեցին վիշտն ու բերկրանքը
միասին,

Ու լցվեցին նրա աչքերն հորդ արցունքով, խեղդվեց նրա
ձայնը փայրթամ:

Ձեռքով բռնեց նա կզակը Ռդիսկսի և խոսքն ասաց այս արտագին.
«Ա՛խ, զավակս, դո՛ւ ես անշուշտ, Ռդիսկսը, և ինչպե՞ս դա ես նախօրոք
Ձհասկացա, մինչև որ այժմ շոշափեցի ամբողջովին տիրոջը իմ»:

Ասաց այդպես և իր հայացքն ու աչքերը ուղղեց դեպի Պենեոպեյեն՝
Փափագելով հայտնել նրան, որ այստեղ է ամուսինը իր սիրատենչ,
Բայց թագուհին չնկատեց ու չտեսավ, չէր էլ կարող նա հասկանալ,
Քանզի այնժամ նրա միտքը խառնակել էր Աթենասը: Մինչ Ռդիսկսն

480 Իր աջ ձեռքով իսկույն ևնթ մեղմեց կոկորդը պառավի,
Իսկ ձախ ձեռքով իր կողմ քաշեց նրան իսկույն ու ձայն տվեց
և այս ասաց.

«Մայրիկ, մի՞թե ուզում ես ինձ դու կործանել, դու, որ սնել ես ինձ իրոք,
Ծիծ ես տվել ինձ քո կրծքով: Մինչ, կրելով բյուր աղետներ

ու տառապանք,
Քսան տարուց ետ, ահավասիկ, վերադարձել եմ սիրելի իմ հայրենիք,

Իսկ դու այժմ ինձ ճանաչեցիր, քանզի աստվածը ներշնչեց

այդ քո սրտին:

Սակայն լռիր, որ այս տան մեջ այդ շինանա բնավ ոչ որ,
Թե ոչ՝ ահա հայտնում եմ քեզ, և այդ անշուշտ կկատարվի.

Եթե Ձևս ինձ օժանդակի ոչնչացնել խոսնայրների՝ ամբարտալան,
Ձեմ խնայի ես նաև քեզ, թեպետ և դու իմ դայակն ես շատ պիտելի,

490 Այնժամ, երբ որ իմ տանն, այստեղ, ես կործանեմ այլ անարժան

ստրուկ կանանց»:

Եվ խելացի Եվրիկիան նրան այսպես իր խոսքն ասաց և սուսրկեց.

«Ո՛հ, զավակս, ի՞նչ խոսք էր այդ, որ դուրս թռավ քո շուրթերից.

Դու լավ գիտես, թե որպիսի՝ ոգի ունեմ ես անդեղև ու հատուատուն

Եվ գաղտնիքն այդ ես կպահեմ ամուր, ինչպես քար կամ երկաթ:

Սակայն կասեմ ես քեզ մի բան, և քո սրտում այդ թող մնա.

Եթե օգնի քեզ ինքն աստված, և կործանեմ սեղեխների՝ ամբարտալան,

Ես քեզ ապա կթվարկեմ, թե՛ կանանցից այս հարկի տակ

Ո՛վ էր քեզ միշտ անարգում, կամ ո՛վ է իրոք անբասիր և արդարամիտ»:

Իսկույն նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Ողիսուը ամենիմաց.

500 «Ինչո՞ւ, մայրիկ, դու պիտ պատմես նրանց մասին, կարիք չկա.

Ես ինքս լավ այդ կփորձեմ և կիմանամ ամեն մեկին,

Իսկ դու լռիր, խոսք մի խոսիր, և մնացյալն աստվածների

գործն է միայն»:

Ասաց այդպես, և դուրս գնաց տնից այնժամ պառավն հապճեպ

Ու ջուր բերեց, քանզի թափվել էր նախկինը ամբողջովին:

Իսկ երբ լվաց նա իր տիրոջ ոտքերն այդպես և երբ օձեց

պարարտ յուղով,

Քաշեց աթոռն Ողիսուը օջախի մոտ, որ տաքանա

Եվ ցնցոտի հագուստով իր ծածկեց ծնկան սպին իսկույն:

Մինչ սկսեց նորից խոսել այդ ժամանակ Պենելոպեան խոհեմամիտ.

«Օտարական, քեզ վերջապիտ հարց պիտի տամ ես մի փոքրիկ,

510 Թեպետ ահա մոտենում է քուն մտնելու ուրախառիթ ժամը արդեն:

Ամեն մի մարդ, որքան էլ նա տխուր լինի, փափագում է քունն անուշիկ,

Իսկ ինձ աստված շնորհել է միայն տանջանք և անչափ վիշտ,

Ցերեկները ինձ սփոփանք տալիս են դեռ լացն ու կոծը կականալի,

Երբ անընդհատ հետևում եմ ես տան գործին, ծառաների

աշխատանքին,

Բայց երբ գալիս է լուռ գիշերն, և ամեն մարդ վայելում է

մահիճն անդորր,

Պառկում եմ ես անկողնու մեջ, ինձ մաշում են սրտակոտոր

ցավերն անվերջ,

Եվ տուչորում, տանջում են ինձ մանր հոգսերը դառնակսկիծ:

Ինչպես դուստրը Պանդարևսի, դալարասեր երգիչ սոխակ Անդոնը,
Նոր գարունքը սկսվելիս՝ երգն է հնչում գեղեցկաձայն ու սքանչելի,
520 Նստում է նա սաղարթախիտ ծառերի բշտը տերևներից և անընդհատ
Օրորվում է այս ու այն կողմ, ողբում է միշտ սիրատենչիկ իր զավակին՝
Իսիլուսին,

Որդուն Ջեթի, որին սպանեց ինքը, ավա՜ղ, սուր պղինձով, անակնկալ,
Այդպես և ես հուզված եմ միշտ՝ մոքերով իմ խիստ երկակի.
Արդյոք մնա՞մ իմ որդու մոտ և պահպանե՞մ ես ամեն ինչ

աստ հոգատար.

Բարձրակտուր, մեծ ապարանքն, ստրուկներից, գանձն ու գույքը՝
Մեծարելով անկողինը իմ ամուսնու, այլև շշուկն ամբողջ ազգի,
Թե՛ հետևեմ խոսնայրներից մեկն ու մեկին, ով լավագույն քաջն է իրոք
Եվ իմ ձեռքն է խնդրում սրտանց ու տալիս է անթիվ ընծա:
Մինչ իմ որդին, քանի դեռ նա մանուկ էր լոկ, մոքով տհաս

ու աղքատիկ,

530 Թույլ չէր տալիս, որ ես, իրավ, մարդու գնամ, ամուսնանամ:
Սակայն հիմա մեծ է արդեն և հասել է նա չափահասս իր հասակին,
Ու ցանկանում է ինքն արդեն, որ ես տնից այս հեռանամ:
Նա զայրացած է չափազանց գույքի համար, որ լսիտում են աքեացիգ:
Սակայն լսի՛ր, օտարական, այս երագն իմ և այն մեկնի՛ր հիմա դու ինձ:
Սագերն իմ տան, թվով քըսան, ուտում էին աստ ջրի մեջ

թափված ցորենն:

Հանկարծակի սեգ լեռներից թռավ, եկավ կորամագիլ մի մեծ արծիվ.
Նա ջախջախեց վզերն ամբողջ այդ սագերի և բոլորին էլ սպանեց,
Ու թափվեցին դրանք տան մեջ, իսկ արծիվը սավառնեց վեր,
դեպի եթեր:

Հեծում էի ես լալագին, թեպետ երագ էր այդ միայն ու քնի մեջ,

540 Եվ իմ շուրջը հալաքվեցին՝ աքեացի գեղազանգուր բազում կանաչք
Ու ջալեցին սրտանց ինձ հետ, քանզի արծիվը կոտորեց իմ սագերին:
Սակայն արծիվն եկավ կրկին, ապա նստեց մեր բարձրաքերձ
տան կտուրին

Ու մարդկային ձայնով խոսեց և սփռվելով այս ինձ ասաց.

«Քաջալերվիր դու, դատրիկդ հոչակալոր Իկարիոսի,
Երագ չէր այդ, այլ մեծասքանչ իրողություն, որն և անշուշտ կկատարվի:
Սագերն էին քո սեղեխներն, իսկ ես, արծիվն, ամուսինն եմ քո
դյուցազուն,

Թեպետ առաջ թռչուն էի, քո ամուսինն եմ ես, այդ՛, իմ տուն եկած,
Եվ այժմ նպերտ խոսնայրներն մատնելու եմ ես խաչատառակ,
ժամտ օրհասի»:

Այդպես ասաց, մինչ հեռացավ իմ աչքերից քունն անուշիկ,

550 Ես նայեցի շուրջս իսկույն և բակի մեջ առողջ տեսա մեր սագերին,

Որոնք այնտեղ, տաշտին ընթեր, կոցում էին ցորենի կուտն»:

Նրան իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենիմաց.

«Ո՛հ, թագուհիդ, պետք չէ բնավ այլ կերպ մեկնել երազը այդ,

Այլ մեկնելի է նա այնպես, ինչպես ինքը, Ռդիսևսը, ցույց տվեց քեզ,

Եվ այդ անշուշտ կկատարվի, կգա բոլոր խոսնայրների մահը դաժան,

Ու նրանցից աստ ոչ մեկը չի խուսափի կործանումից»:

Այնժամ նրան ի պատասխան այսպես ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.

«Օտարական, երազները լինում են միշտ սին, անպտուղ.

Դրանք բոլորն ամենեւին չեն կատարվում մարդկանց համար:

560 Կա երկու դուռ, ուստեք գալիս են այս աշխարհ այդ երազները

անմարմին,

Մեկն եղջյուրից է կառուցված, իսկ երկրորդը փղոսկրից է.

Նրանք, որոնք դուրս են գալիս փղոսկրակերտ, ողորկ դռնից,

Խաբուսիկ են, անիրական և մնում են միշտ անկատար,

Սակայն նրանք, որ ելնում են կոկ դռներից եղջյուրակերտ,

Կատարվում են ճշմարտացի, եթե տեսնի դրանց մի մարդ մահկանացու:

Բայց այնտեղից, կարծում եմ ես, չի դուրս եկել այս իմ երազը

ծանրագին.

Որքա՛ն հանույք պիտ զգայինք ես և որդիս, եթե իրոք կատարվեր այդ,

Բայց այլ մի բան ես քեզ կամեմ, և քո սրտում դու այդ պահիր:

570 Մոտ է արդեն օրն անիծյալ, որը պետք է ինձ անջատի

Ասարանքից Ռդիսևսի, բայց ուզում եմ առաջարկել ես մի մրցանք:

Հաճախակի նա ցցում էր բակի գետնին տասներկու հատ մեծ

տապարներ

Միմյանց կողքի ու մերձընդմերձ, ուղիղ ինչպես նավակողեր:

Ինքն էլ ապա, հեռուն կանգնած, անցկացնում էր դրանց միջով

սլաքը իր:

Ահավասիկ, այդ մրցանքը կառաջարկեմ ես իմ ներկա մեղեխներին.

Ով առավել հաջող ձգի իր աղեղով ու հաղթ ձեռքով և սրընթաց

Սլացող նետն անցկացնի տասներկու տապարների անցքի միջով,

Ես հենց նրան կհետևեմ՝ դուրս գնալով ասարանքից այս պերճագույն,

Որ անցել է կյանքն իմ ջահել ու խանդավառ՝ լի բերկրանքով

ու սիրատենչ,

Որը, կարծեմ, դեռ շա՛տ հաճախ ես կհիշեմ, թեկուզ մուլնիսկ

երազիս մեջ»:

580 Նրան իսկույն ի պատասխան այսպես ասաց Ռդիսևսը ամենիմաց.

«Գերամեծար դու թագուհիդ Լաերտածին Ռդիսևսի.

Մի՛ դանդաղիր դու ալևս, առաջարկիր այդ մրցանքը դու քո տան մեջ,

Բանգի նախքան կարողանան նրանք ձեռք տալ, ապա շարժել

հղկված աղեղն,

Նախքան ձգեն նրանք լարը, որ սլաքը թռչի անցքով երկաթների,

Գերիմաստուն Ռդիսկը ետ կդառնա, կգա այստեղ»:

Կրկին նրան ի պատասխան այսպես ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.

«Ա՛խ, եթե դու, օտարական, ցանկանայիր այսպես նստած մնալ այստեղ
Եվ ինձ այսպես զվարճացնել, էլ չէր իջնի՜ քունը երբեք իմ աչքերին,
Բայց չեն կարող մարդիկ, ավա՛ղ, անքուն մնալ միշտ ու անվերջ.

590 Մահկանացու մարդկանց համար, ամեն մեկին երկրի վրա

այս կենարար,

Հաղեթակյաց աստվածները սահմանել են չափ ու սահման;

Իսկ ես, ավա՛ղ, արդեն պիտի վեր բարձրանամ ննջարանը

իմ վերնատան,

Որ պառկեմ անդ իմ անկողնում, այդ վշտալի ապաստանում

հառաչանքիս,

Որ արցունքով միշտ ոռոգված ջայլում եմ ես այն օրվանից,

երբ Ռդիսկն

Թողեց, գնաց դեպ նողկ Իլիոն՝ անունով իր միշտ անիծված:

Այնտեղ, այո, ես կպառկեմ, իսկ դու քնիր սենյակի մեջ,

որ ցանկանաս

Կամ աստ, գետնին պառկիր մի կերպ, կամ թող սարքեն

քեզ այլ մահի՛ն»:

Այդ ասելով՝ նա բարձրացավ դեպ վերնատան իր ննջարանը շողշողուն,

Բայց ոչ մենակ, այլ նաժիշտները գնացին անդ նրա հետ:

600 Երբ բարձրացավ, ծառաների հետ միասին, սենյակը իր, երկար այնտեղ

Նա լաց եղավ, խորունկ ողբաց սիրատենչիկ իր ամուսին Ռդիսկին,

Մինչև խաժակն Աթենասը անուշ քնով փակեց աչքերն իր նրբագեղ»:

Ե Ր Գ ք ա ն ե ռ ո ղ

ՆԱԽԳԱՆ ԿՈՏՈՐԱԾԸ ՍԵՂԵՆՆԵՐԻ. ԶԵՎԱԸ ՔԱԶԱԼԵՐՈՒՄ Է ՈՂԻՍԵՎՍԻՆ

Գալթում սարքեց անկողինն իր Ողիսկալը աստվածազարմ.
Փռեց գեղանին արաջառենի լմված կաշին և վերևից
Ծածկեց ձեռքով սեղեխների արդեն մորթած ոչխարների շատ օղիկներ:
Երբ նա պառկեց, Եվրիմոմեն բերեց փռեց նրա վրա մի պատմուման,
Բայց չքնեց Ողիսկալը, այլ խորհում էր խոսնալների մահվան մասին:
Մինչդեռ տնից այնժամ ելան ու գնացին ստրուկ կանաչք,
Որ և առաջ լիրբ, անառակ կապ ունեին սեղեխների հետ զազրելի.
Հըրհըրոցով և խալտառակ գվարճանքով գնում, խոսում էին զալզակ:
Եվ, քինահույզ, խիստ բորբոքվեց Ողիսկալի սիրած սիրտը

իր կրծքի տակ,

10 Ուստի հուզված մտածում էր նա ինքն իր մեջ և իր հոգով

խորաթափանց.

Արդյոք իսկույն չհարձակվե՞լ և չմատնե՞լ դաժան մահվան այդ բոլորին,
Թե՞ դեռ թույլ տալ, որ անզգամ և շնաբար այդպես լկնեն վերջին անգամ
Սեղեխների հետ վիսացող: Մարմաջում էր սիրտն իր ներքուստ

և գիլ հաչում,

Ուղիղ ինչպես շունն է հաչում և հարձակվում մի անծանոթ մարդու վրա՝
Իր նորածին լակոտների շուրջը արագ և հոգատար պտտվելիս,
Այդպես հաչում էր նա ներքուստ և վրդովվում այդ անամոթ

գործի համար:

Ողիսկալը կտրծքն իր թակեց և իր սրտին այս խոսքն ասաց

նախատական.

«Սի՛րտ իմ, տոկա՛ և հանդուրժի՛ր քարվականքն այս, քանզի

չե՞ որ համբերեցիր

Դու ավելի վատթարագույնն, երբ կիկլոպի զորությունը զարհուրելի

20 Լափլփեց քաջ ընկերներիս. այնտեղ տոկում դու դիմացար, և խելքը քո
Քարանձավից քեզ դուրս հանեց, թեպետ մահն էր քո անխուսափ»:

Այդպէս ասաց կշտամբանքով՝ սիրած սրտին իր դիմելով.

Եվ սիրտն իսկույն հնազանդվեց, որ քաջաբար կհամբերի անդ ամեն ինչ:
Բայց դիցազուն Ողիսեսը մահիճի մէջ շուռումուռ էր գալիս անվերջ,
Ինչպէս հաճախ խիստ բոցավառ կրակի մէջ մարդն անդադար
Պտույտ տալով, գալարում է՝ պարարտաճարպ և արյունով լի փորոտիճ՝
Փափագելով, որ խորովածը խորովի ավելի շո՛ւտ, փութանակի,
Այդպէս ահա անկողնու մէջ Ողիսեսն էր շուռ-մուռ գալիս
Խիստ մտահոգ.

Միտք էր անում՝ ինչպէ՞ս արդոյք ինքը մեռակ ձեռք բարձրացնի

- 30 Ընդդէմ բազում և անամոթ խոսնայրների, մինչ երկնքից իջալ այնժամ
Ու մոտեցալ նրան այնտեղ Աթենասը, որ նմանվել էր մի կնոջ:
Նա սնարին նրա կանգնեց ու ձայն տվեց և այս ասաց.
«Ինչո՞ւ արդոյք դու չես քնում, դու, բոլորից վատաբախտդ

մարդկանց մէջ:

Զո տունն է սա, և քո տան մէջ եմ, ավադիկ, քո ամուսինն ու քո որդին,
Որին, որպէս որդի, շատերը չստիպազանց կցանկային»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց անդ Ողիսեսը քաջիմաց.

«Այդ ամենը ճիշտ է, իրավ, աստվածունիդ, հանց ասացիր

պառշանաբար,

Բայց ես, ահա, մտառանջված, միտք եմ անում իմ սրտի մէջ

և իմ հոգով՝

Ինչպէ՞ս արդոյք ինքս մեռակ ձեռք բարձրացնեմ սեղեխների

դեմ բազմաթիւ,

- 40 Որոնք այստեղ, այս հարկի տակ, հավաքվում են միահամուռ,

բազմաժողով,

Եվ բացի այդ՝ ես իմ սրտում էլ առավել ակեկոծվող մի միտք ունեմ.

Եթե Զևսի և քո բարի ողորմութեամբ դրանց հիմա ես կոտորեմ,

Ո՞ր պիտ փախչեմ, որ ես փրկվեմ: Սղաշում եմ, գէթ այդ մասին

դու մտածիր»:

Կրկին նրան իր խոսքն ասաց Աթենասը պայծառաչյա.

«Թերահաւա՛տ. վտանգի մէջ մարդն ընկերոջն է հավատում,

թեկուզ լինի

Նա ավելի թույլ ու նվաստ, նույնիսկ խելքով իր անկարող:

Մինչդէռ, ահա, աստված եմ ես և ամենուր պահպանել եմ քեզ մշտապէս

Բոլոր ծանր գործերիդ մէջ, ուստի լսիր, այժմ հալոնում եմ քեզ

բացեքաց.

Եթե նույնիսկ մեզ պաշարի հիսուն ջոկատ կազմող հզոր զորք

մահաւարտ

- 50 Եվ մարտատենչ, արեսական կրքով լցված, մեզ սպանել

աստ ցանկանա,

Այդ դեպքում էլ մենք կհաղթենք և կշորթենք նրա եզներն

ու ոչխարներն,

Բայց թող քունը քեզ նվաճի, քանզի իրոք տանջւոյից է ամբողջ գիշեր
Անքուն մնալ, աչք չփակել. շուտով արդեն փրկվելու ես աղետներից»:

Այդպես ասաց և աչքերին նրա ցանեց քաղցրահունչիկ, հանգիստ մի քուն
Եվ ինքն ապա, աստվածների վեհ դիցունին, դեպ Օլիմպոս թառլ, գնաց:
Այդպես նրան գրկեց քունը, որ սիրտը միշտ ազատում է

ծանր հոգսերից,

Եվ թուլացրեց մարմինն ամբողջ: Մինչ արթնացալ նրա կինը

այդ ժամանակ,

Նստեց ապա մահճակալի վրա փափուկ և հեծեծաց,

Իսկ երբ արդեն լացուկոծով նրա սիրտը լալ հագեցալ,

Նա, այդ կինը աստվածային, նախ աղերսեց և խոսքն ուղղեց

Արտեմիսին.

60 «Ախ, Արտեմիս, աստվածուհիդ գերամեծար, դուստր Զևսի, երանի՜ թե
Դու վարսերի քո սուր սլաքն իմ կրծքի մեջ և կորզեիր դու իմ հոգին,
Կամ գեթ մորիկն ահեղաձայն հափշտակեր ինձ անհապաղ
Եվ ինձ արագ վերցներ, տաներ դեպ հեռուներ, ճանապարհով

անդնդային,

Տաներ այնտեղ և ինձ նետեր բերանի մեջ խոր, շրջահոս օվկիանոսի,
Ինչպես երբեմն այդպես տարալ գոռ մորիկը Պանդարեասի

դստրիկներին:

Ավա՛ղ, նրանց ծնողներին աստվածները կործանեցին, ուստի նրանք
Որք մնացին հայրենական իրենց տան մեջ: Ափրողիտն էր,

աստվածուհին,

Նրանց սնում միշտ պանիրով, քաղցր մեղրով, այլև գինով անուշահամ:
70 Եվ պարզեց Հերան նրանց խելք ու հանճար, գեղեցկությունը

գերազանց,

Իսկ Արտեմիսն օծտեց նրանց քաջահասակ, վայելչակազմ

տեսքով չքնաղ.

Աթենասն էլ սովորեցրեց հրաշակերտ ու ոսկեշող ձեռագործ:

Եվ Ափրողիտն աստվածահաղթ վեր բարձրացալ մի օր Օլիմպ

երանավետ՝

Ծանթագլարն Զևսին այնտեղ աղերսելու, քանզի նա է ամենագոր,

Նրա կամքն է մահկանացու մարդկանց տալիս դժբախտություն

ու բախտ փալլուն,

Որ թույլ տա նա կատարելու այդ կույսերի պերճ հարսանիքը

ծաղկալիտ:

Բայց կույսերին Հարսիաները հափափեցին հանկաբռնակի

Ու հանձնեցին անագործուն Էրինիսին՝ ստրկական ժամտ փնճակի:

Այս, երանի ինձ էլ այդպես ոչնչացնեն աստվածները Օլիմպակյաց,
80 Կամ Արտեմիսը վարսագեղ թող ինձ զարկի փոքրանակի,
Որպեսզի ես Ռդիսեսի հետ տեսնվելու իջնեմ անդունդը, երկրի տակ,
Որ չդառնամ ես հրճվանքի միայն աղբյուր ավելի վատ մարդու համար:
Սակայն հաճախ հանդուրժում եմ մարդիկ աղետն ու վշտերը,

երբ ցերեկով

Կյանքն է անցնում ջալանքի մեջ, սիրտը տխուր, արցունքով լի,
Իսկ գիշերը նրանց արտին քունն է տիրում, որ վատն ու լավը լիովին
Մոռացության է միշտ տալիս, երբ փակվում եմ աչքերը և թարթիչները,
Բայց ինձ աստվածն առաքում է ցնորամիտ և չարագույժ վատ երազներ:
Հենց այս գիշեր, երազումս, ինձ գրկել էր մի մարդ՝

նրան սաստիկ նման.

Այդպիսին էր նա, երբ գնաց զորքերի հետ, ուրախացավ

սիրտս խորունկ,

90 Քանզի կարծես երազ չէր այդ, այլ իսկական իրողություն մի ճշմարիտ»:

Ասաց այդպես, մինչդեռ ծագեց արդեն շողշող և ոսկեզահի Արշալույսը:

Հացուկոծի ձայնը նրա լսեց հանկարծ Ռդիսեսը աստվածազարմ,

Եվ ինքն իր մեջ խոր մտածեց, ապա նրա արտին թվաց,

Որ ճանաչեց տիկինն իրեն և կանգնած է հիմա նա յուր գլխի վերև:

Նա վեր կացավ, վերցրեց վերմակն ու օղեմիք, որոնց մեջ

ինքը պսոկել էր,

Ծալեց, դրեց անդ բազմոցին, եզան կաշին տարավ, դրեց դուռն ետև,

Ապա դարձավ և, ձեռքերը վեր կարկառած, ջերմ խղորեց

Ջես աստծուն.

«Ջե՛ս հայր, եթե դու կամեցար ինձ ծովերով ու ցամաքով

Բերել, հասցնել իմ երկիրն այս, երբ կրեցի ես աղետներ բազմաշարժար,

100 Թող մեկն ու մեկն, ով արթուն է, այստեղ, ներքուստ, ինձ խոսք ասի

բարենշան,

Իսկ արտաքուստ թող հանդես գա ու երևա քո նշանը, Ջե՛ս երկնազուլ»:

Այդպես ասաց աղերսելով, և Ջեսն զգոն լսեց նրան.

Թնդաց իսկույն և որոտաց որոտն ահեղ Օլիմպական բարձունքներից

Անդ, խտագույն ամպերի մեջ: Ուրախացավ Ռդիսեսը աստվածազարմ.

Խոսեց նաև տան մեջ, այնտեղ, հաց աղացող ստրուկ կինը,

Քանզի ուներ ազգերի տեր Ռդիսեսը շատ, բազմազան, աղորիքներ,

Որոնց շուրջը տասններկու կանաչ էին անդ աշխատում միշտ ժրածիր:

Աղում էին նրանք գարի, ոսկի ցորեն, որը մարդկանց ուղեղն է ճիշտ:

Մյուսներն այնժամ քնած էին, քանզի իրենց գործն ավարտել էին արդեն,

110 Իսկ սա իր գործը տակավին չէր ավարտել, որպես մի թույլ և տկար կին:

Արդ, աղալը ընդհատելով, նա խոսք ասաց, բարի նշան տիրոջ համար.

«Ջե՛ս հայր, դու, որ գերիշխողն ես աստվածների, այլև մարդկանց,

Այսքան հոսժու որոտացիր այժմ երկնքից անծայրածիր և աստղազարդ,
Որտեղ չկար և ոչ մի ամպ: Ո՛ւմ համար էր, որ հայտնեցիր

քո նշանն այդ:

Այս խոսքը իմ, տարաբախտիս, գնթ կատարիր դու, ողորմած.

Թող որ այս օրն սեղեխների համար լինի օրը վերջին,

Նրանց, որոնք Ողիսեսի տանն անում են խնջույքը այս մեծափափագ:

Տե՛ս, խոնջանքից սրտակոտոր՝ իմ թուլացած ծնկներն են այժմ

ծալվում արդեն,

Այսքան գարի միշտ աղալիս, թող սա լինի վերջին խնջույքն ու նվագը»:

120 Ասաց այդպես, Ջեսի հզոր որոտումից և այս կնոջ նոր ասածից

Ողիսեսը խնդաց, խորհեց, որ վրեժն իր չար թշնամուց նա կլուծի:

Մինչ այլ բոլոր ստրկուհիք հավաքվեցին Ողիսեսի շքեղ տան մեջ

Եվ անհապաղ անդ օջախի մեջ վառեցին կրակն անջեջ:

Իր մահիճում անդ արթնացավ և Տելեմաքն աստվածակերպ.

Հապճեպ հագավ նա իր հագուստն, ապա ուսին կախեց թուրը

իր սայրասուր

Եվ ոտքերին կապեց մուկերն իր գեղեցիկ ու շողշողուն,

Հետո վերցրեց հիզակն ամուր ու սրածայր, պղնձակոտ:

Այդպես գնաց, կանգնեց շենքին ու բարբառեց և խոսք ասաց

Եվրիկիային.

«Դու, մայրիկդ իմ սիրելի, հյուր եկվորին դուք պատվեցի՞ք

մեծարանքով,

130 Արդյոք տվի՞ք պատշաճ ուտեստ կամ անկողին, թե՞ նա մնաց

տանն անխնամ:

Գիտեմ, մայրն իմ, թեպետ և նա ողջախոհ է և իմաստուն,

Մահկանացու մարդկանցից աստ երբեմն սրտովում է այն մարդուն,

որը սակայն

Նվաստագույնն է իսկապես, իսկ լավերին դուրս է անում

առանց պատվի»:

Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Եվրիկիա կինը քաջիմաց.

«Ո՛հ, զավակս, զոր ես այդպես ամբաստանում քո մորն անմեղ.

Հյուր եկվորը խմեց գինին, որքան իր սիրտն էր փափագում,

Իսկ ուտելը, երբ որ մայրդ հարցրեց նրան, մերժեց, ասաց, որ չի ուզում,

Սակայն երբ որ նա քունն հիշեց և ցանկացավ պառկել այստեղ,

Մայրդ իսկույն հրամայեց ստրուկ կանանց մահիճ սարքել

պատշաճաբար:

140 Բաց անկողնում և դռակի վրա քնել ինքը անձամբ չկամեցավ,

Որպես դժբախտ թափառական, տառապահար և անարժան,

Այլ գավիթում պառկեց, քնեց եզան մորթուն չմշակված

Եվ ոչխարի օղիկներին, իսկ վերևից մենք փռեցինք մի պատմունճան»:

Ասաց այդպես, և Տելեմաքն այնժամ տնից ժիր դուրս եկավ՝

Տեգ-նիզակը ձեռքին բռնած. հետևեցին նրան շներն արագարշավ:

Գեղասրունք աքեացոց ատյանը նա շտապ գնաց:

Այն ժամանակ Եվրիկիան աստվածային՝ դուստրը Օպսի Պիսեմորյան,
Անմիջապես հրամայեց ապարանքի ստրուկ կանանց.

«Օ՛հ, շուտափույթ գործի ելեք. տունն ու տեղը հավաքեցեք

դուք ժրաջամ

- 150 Եվ հատակին ջուր ցանեցեք, բազմոցները գեղեցկակերտ և շառագույն
Սփռոցներով լավ ծածկեցեք: Դուք էլ՝ ահա սեղաններն այս
Սպունգներով նուրբ սրբեցեք և մաքրեցեք սարկարաններն

ու գավաթներն,

Որոնք շինված են կրկնականթ, իսկ դուք ջրի շուտ գնացեք

դեպի աղբյուր

Եվ այնտեղից փութանակի լցրեք, բերեք ջուրը մաքուր,

Քանզի երկար էլ բացակա չեն լինելու խոսնայրները ապարանքից,

Այլ շատ շուտով այստեղ կգան, որովհետև տուն է այսօր մի ընդհանուր»:

Ասաց այդպես, և անաջին նրանք իսկույն, կատարեցին պատգամը ալդ-

Արդ, նրանցից քրսան հոգի հապճեպ գնաց դեպի աղբյուրը սևաջուր,

Իսկ մյուսները տան մեջ, այնտեղ, մեծ խնամքով, ուշի-ուշով

աշխատեցին:

- 160 Եկան նաև աքեացոց ծառաները աշխատասեր,

Որոնք ճարտար կտրատեցին փայտը այնտեղ, և աղբյուրից

եկան կանայք,

Իսկ դրանցից հետո միայն խոզարածը եկավ արդեն,

Որ բերել էր երեք խոզեր, ընտիրները այնտեղ եղած խոզերամից,

Որոնց թողեց նա բակի մեջ բարձրապարիսպ ու պերճակերտ,

որ արածեն,

Իսկ ինքն ապա Ոդիսևսին այնտեղ դիմեց և խոսք ասաց գորովալիր.

«Հը՛, ինչպե՛ս է, օտարական, հարգանքո՛վ են աքեացիք

վարվում քեզ հետ,

Թե՛ այս տան մեջ, այստեղ, քեզ զուր անպատվում են առաջվա պես»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Ոդիսևսը ամենհիմաց.

«Ո՛ր էր թե ճիշտ, ո՛վ Եվմեոս, պատիժ տալի՛ն աստվածները

քարվականքի

- 170 Այս լիրբ գործին, որ վիսացող այս լրբենիք կատարում են, ահավասիկ,
Օտարի տանն՝ այսքան լսիրշ և անօրեն, նույնիսկ առանց ամոթանքի»:

Այդպես նրանք այդ առիթով խոսում էին իրարու հետ,

Մինչդեռ եկավ ու մոտեցավ անդ Մելամթևսը այծարած.

Իր հետ բերել էր նա այծեր, քաջընտիրները հորանից,

Որպես ընծա խրախճանքին սեղեխների. իր հետ կային երկու հովիվ:

Այդ այծերին իսկույն կապեց նա գավիթում աղմըկահույզ

Եվ ինքն ապա Ռդիսևսին իսկույն դիմեց ու խոսքն ասաց այս կծվակիժ.
«Դեռ այստե՞ղ ես, լսիր՞ մուրիկ, և տան մարդկանց դեռ ձանձրո՞ւյթ
եւս պատճառում դու՝

Ողորմություն մուրալով: Դեռ չե՞ս գնա կամ չես կորչի դուրս այս դոճից.
180 Կարծեմ իրոք մենք իրարից չենք բաժանվի հեշտ ու թեթև,
Մինչև որ դու ուժն իմ ձեռքի այժմ չփորձես. գա՛րշ, անվայել
մուրալ գիտես:

2Է՞ որ այլուր խնջույք անող այլ աքեյանք շատ կան մասն»:

Այդպես խոսեց, ոչինչ չասաց նրան այլևս ամենագետ Ռդիսևսը,
Այլ լուռ գլուխը լոկ շարժեց՝ վրեժառու մտքերի մեջ խորասուզված:
Հետո եկավ և մոտեցավ հովիվն երրորդ՝ Փիլետիոս իշխանն արանց:
Խոսնայրներին նա բերել էր սպարարտ այծեր, նաև ամուլ, ստերջ մի կով.
Նավորդները, որ դեպ կղզին փոխադրում են և այլ մարդկանց,
Հիմա սրանց փոխադրեցին, որոնք եկան ու տեղ հասան:
Նա իր բերած անասուններն ամուր կապեց աղմկահույզ գավիթի մեջ,
180 Ինքն էլ ապա շուտ մոտեցավ խոզարածին ու հարց տվեց նրան այսպես.
«Ասա դու ինձ, ո՞վ խոզարած, ո՞վ է արդյոք այս շրջիկը օտարական,
Որ եկել է մեր տունն, այստեղ: Ո՞ր ազգով է հարստանում,
Եվ ո՞րտեղ է ցեղը նրա, կամ երկիրը յուր հայրենի:
Ավա՛ղ, դժբախտ. տեսքով որքա՛ն մեր մեծագոր արքային է

սա նմանվում,
Մինչ աստվածներն անշափ լվշտեր են շնորհում թափառական

թշվառ մարդկանց,
Ինչպես նաև արքաներին մատնում են միշտ անագորույն տառապանքի»:
Ասաց այդպես, Ռդիսևսին մոտենալով՝ ջերմ ողջունեց իր աջ ձեռքով
Ու բարձրաձայն, բարյաջակամ իր խոսքն ասաց այս թեալիւր.
«Ողջո՞ւյն քեզ, հայր,— պանդուխտ եկվոր, իցի՛վ գտնես կյանք երջանիկ
գեթ այսուհետ,

200 Մինչդեռ հիմա տանջում են քեզ բյուրաբազում վիշտ ու աղետ:
Ձե՛ս հայր, չկա աստվածների մեջ քեզանից ավելի ժանտ ու մահաբեր,
2ես խնայում դու հեզ մարդկանց, որոնց իրավ դու ինքդ ես

կոչում կյանքի,
Այլ, խառնելով աղետ ու վիշտ, թափում ես այն դժբախտների
գլխին միայն:

Քեզ տեսնելով՝ եկվո՛ր, սիրտս փշաքաղվեց, արցունքն իջավ
իմ աչքերին,

Ռդիսևսին ես հիշեցի: Գուցե և նա, մտածեցի, այժմ, հիրավի,
Քեզ պես հագած ճողկ ցնցոտի, թափառում է հեռու, օտար ազգերի մեջ,
Եթե միայն կենդանի է նա տակավին ու տեսնում է լույսն արևի:
Իսկ եթե նա մահացել է և իջել է տունն Հադեսի,

Վա՛յ ինձ, ալիա՛ղ, առանց ազնիվ Ողիսևսի: Չէ՞ որ նա էր,

որ ինձ մանկուց

210 Կեփալլեմյանց երկրում, այնտեղ, նախորդ կարգեց իր եզներին,

Եվ այդ նախիրն այնքան է այժմ աճել, դարձել բազմաթիվ,

մերընդով շատ,

Որքան երբեք չի բազմացել մի այլ մարդու հոտն եզների լայնաճակատ:

Ինձ այժմ օտարն է պատվիրում՝ իրեն բերել այդ կովն ու եզը

գերազանց,

Որ աստ լսւի: Չեն սխալաւորում նույնիսկ որդուց թագավորի՝

նրա տան մեջ,

Ոչ էլ նաև սարսափում են աստվածներից, այլ միտք ունեն

մի չարատենչ.

Գույքն ու կայքը հար հեռացած մեծ արքայի աստ բաժանել իրարու մեջ:

Ա՛խ, իմ հոգին այս կրծքիս տակ մի այլ հոգսով է մտահույզ,

ալեկոծված,

Սակայն անչափ վատ կլիներ և անօրեն, քանի դեռ կա նրա որդին,

Թողնե՛լ, գնալ մի այլ երկիր, քշել, տանել նաև նրա նախիրները

220 Դեպի մարդիկ օտարազգի, բայց ավելի վատ է մնալ ու տեսնել միշտ՝

Ինչպես մորթում են ուրիշի եզներ ու կով, և զուր կրել տանջանք

ու վիշտ:

Ո՛հ, ես վաղուց, փախուստ տալով, կգնայի դեպ մեծասիրտ

մի այլ արքա,

Քանզի այլևս ինձի չկա հանդուրժել գործն այսքան ծայրին:

Բայց կմնամ ես տակավին, հուսով եմ դեռ, գուցե դժբախտ իմ տերը գա

Եվ շամբջագույն սեղեխների դաժան ռմակն արտաքսի դուրս

և ,ցրիվ տա»:

Այնժամ նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսևսը ամենիմաց.

«Հովի՛վդ քաջ, նման չես դու լիրբ ու պանդույր մի այլ մարդու,

Եվ զգում եմ ես ինքս ահա, որ սիրտ ունես դու ողջախոհ և խորագետ,

Ուստի ես այժմ հայտնում եմ քեզ՝ և երդվում եմ ես երդումով

արդ մեծագույն.

230 Վկա է Զևան, ավագագույնն աստվածների և վանատոր սեղանը այս,

Վկա է և օջախն անքիծ Ողիսևսի, ուր գտել եմ ինձ ապավեն,

Որ Ողիսևսը քո այստեղ եղած պահին ետ կդառնա, կգա իր տուն,

Եվ կտեսնես դու քո աչքով նրան այստեղ, հարկավ, եթե այդ կամենաս,

Երբ կոտորի նա նախճիրում խոսնայրների, որ իշխում են

աստ անօրեն»:

Նրան կրկին իր խոսքն ասաց իսկույն հովիվն այն եզնարած.

«Ա՛խ, ո՞ր էր թե, օտարակա՛ն, այդ խոսքն իրավ գլուխ քերեք

Կրոնոսյանն,

Այնժամ անշուշտ կիմանայիր դու գործությունն իմ ձեռքերի»:
Այդպես նաև Եվրիմեռոսը հավերժ անմահ աստվածներին ջերմ աղոթեց,
Որ Ողիսևսն ամենիմաց շուտով իր տուն վերադառնա:

- 240 Ահա այդպես իրարու մեջ նրանք խոսում էին այնտեղ,
Մինչ խոսնայրները պատրաստում էին այնժամ կործանումը Տելեմաքի,
Սակայն նրանց ձախակողմից մի մեծ թռչուն թռավ անցավ
հանկարծակի,
Բարձրաթռիչ արծիվ էր դա և ճանկերում իր՝ վեհերոտ մի աղավնի:
Ու Ամփինոմն իսկույն այնտեղ նրանց դիմեց և այս ասաց.
«Սիրելիներ՛ր, գլուխ չի գա, չի հաջողվի խորհուրդը մեր
Տելեմաքի մահվան մասին, ուստի եկեք հիշենք նորից մեր խրախճանն»:

- Ասաց այդպես Ամփինոմը, խոսքն այդ բոլորն հավանեցին
Եվ փութապես աստվածագարմ Ողիսևսի տունը եկան:
Բազմոցներին, ճատիքներին վերարկուներն ու հագուստները դրեցին
250 Եվ սկսեցին անդ մորթոտել մեծ ոչխարներ ու պարարուն, սիրուն ալձեր:
Փողոտեցին պարարտաճարպ նաև խոզեր ու ճախրային կուլը ստերջ,
Եվ խորովված ընդերքն հապճեպ բաժանեցին իրարու մեջ:
Գինին խստովեց սարկարանում, խոզարածը բերեց, դրեց
պերճ բաժակներն.

Փիլեաիոսն, իշխանն արանց, զամբյուղներով գեղեցկակերտ
Մատրովակեց հացն ամենքին, իսկ Մելանթևսն արագ լցրեց
առատ գինին:

Այդպես նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առաջ պատրաստ դրված
ուտեստներին,
Իսկ Տելեմաքն իր հոգու մեջ հղացավ միտքը խորամանկ
նոր մեղգությամբ.

- Իր հոր տան մեջ ամրակառույց նա, վիմակերտ շենքին ընթեր,
Մի սեղանիկ և անվայել ճատիք դրեց, բազմեցրեց անդ Ողիսևսին,
280 Նրա առաջ դրեց պատրաստ ընդերքներից մի լավ բաժին,
Գինին լցրեց ոսկի բաժակ, ապա դիմեց իսկույն նրան և խոսք ասաց.
«Նստիր այստեղ, խմիր համեղ դու այս գինին սույն քաջերի
հետ միասին,

Իսկ եպերանքն և ձեռքերը խոսնայրների քեզնից հիմա կվանեմ ես,
Քանզի չէ՛ որ սա իսկապես մի պանդոկ չէ և ոչ էլ տուն մի հանրային,
Այլ միմիայն Ողիսևսի ապարանքն է, և ինձ է այժմ նա թողել այդ:
Իսկ դուք այստեղ, ո՛վ սեղեխներ, սանձե՛ք ձեր կիրքն ու դարովանքն,
նստե՛ք հանդարտ
Եվ զսպեցե՛ք ձեր ձեռքերը, որ չծագի մեր մեջ հանկարծ կազ ու կոիվ»:

Ասաց այդպէս, այդ լսելով՝ ամենքն իրենց շրթունքները կրծոտեցին
Ու զարմացան Տէլեմաքի վրա սաստիկ, քանզի խոսեց շատ համարձակ:
270 Մինչ նրանցից անդ բարբառեց ինքն Եվպիթոյան Անտինոոսը
այդ ժամանակ.

«Տէլեմաքի այդ խոսքերը կհանդուրժենք, աքեացիք,
Թեպէտ որանք ցավալի են, քանզի նետեց սպառնանք նա մեզ.
Կրոնոսյան Զևսն է միայն արգելքը մեր, թե ոչ՝ նրան վերջ կտայինք
Դենք այս տան մեջ, թելուզ և նա ճառել գիտի վսեմ ու վեա»:

Այդպէս ասաց Անտինոոսը, բայց նա թողեց նրա այդ խոսքն
անուշադիր,
Մինչ քաղաքով բանքերները հարյուրանգ զոհը տարան աստվածներին,
Ուստի շուտով հավաքվեցին գեղագանգուր աքեացիք
Անդ, նետաձիգ Ապոլլոնի անտառի մեջ սովերածիր:
Սեղեխները միսը արդեն խորովեցին ու կրակից դուրս հանեցին
280 Եվ, բաշխելով իրարու մեջ, հրճվում էին խրախճանքով՝ այդ ազդեցիկ:
Մատըռվակող ծառաները Ոդիսևսի դէմ դրեցին
Այնքան բաժին, որքան ամենքն անդ ստացան, քանզի այդպէս
Պատվիրել էր աստվածագարն Ոդիսևսի սիրած որդին Տէլեմաքը,
Աթենասն էլ՝ չարգելակեց և չզսպեց սեղեխների կիրքը անասնձ
Եվ քարվականքն ամբարտաւան, որ ավելի խիստ բորբոքի
Լաերտածին Ոդիսևսի սրտում ցատումը բազմամաղձ:
Խոսնայրների մեջ կար մի մարդ, մի չարագործ, իր վիսուքյամբ
հռչականուն,
Կոչվում էր դա Կոնտիպպոս և բնակվում էր Սամեում, իր հարկի տակ:
Արդ, սա, իր հոր բյուրաբազում հարստությամբ քաջալերված,

290 Մրցակից էր հար բացակա Ոդիսևսի կնոջ համար:
Եվ այժմ նստած սեղեխներից նա բարբառեց և խոսք ասաց եպերալից-
«Ինձ լսեցեք, ո՛վ խոսնայրներ մեծահռչակ, ահա թե ինչ ես ձեզ կասեմ.
Այս եկվորը բաժին ստացավ, ինչպէս հարկն է, մեզ հավասար,
Եվ իսկապէս վայել չէ մեզ, լա՛վ չի լինի, ոչ էլ արդար՝
Տէլեմաքի հյուրին գրկել, ո՛վ որ էլ գա տունն այս վսեմ:
Ուստի և ես նրան տալիս եմ պարգևն այս, որպէսզի նա ինքը արդեն
Նվերն այս տա քաղնեաբանին և կամ ստրուկ ծառաներից մեկնումեկին,
Որ կան այստեղ, աստվածակերպ Ոդիսևսի ապարանքում
այս բարեշէն»:

Ասաց այդպէս և շուտափութ ձեռքով հուժկու, հաստաբազուկ,
300 Վերցրեց այնտեղ նա զամբլուղից եզան մի ոտք ու շարտեց
Ոդիսևսի վրա ուժգին, բայց, իր գլուխը թեքելով,

Նա խույս տվեց, ապա ժպտաց, իսկ ոսկորը զարկվեց պատին

ամրակառույց,

Բայց նախատեց Կոնստիպպին Տելեմաքոսն այնժամ սրտով ցատումնալի.

«Բախտդ քերեց, Կոնստիպպոս, ուրախ եղիր և գոհունակ,

Որ չդիպավ զարկդ հյուրին, քո հարվածից այժմ խույս տվեց

նա անվեհեր,

Թե ոչ՝ իսկույն քո կրծքի մեջ պիտ վարսեի ես ապրաստոր իմ նիզակը,

Հայրդ այնժամ հարսանիքիդ փոխարեն քեզ պիտի թաղեր:

Թող էլ ոչ ոք չհանդգնի լրբություններ կատարել աստ, իմ հարկի տակ,

Կամ անվայել մի այլ վարմունք, քանզի արդեն հասկանում եմ

ես ամեն բան

310 Եվ լավ գիտեմ չարն ու բարին, մինչդեռ առաջ մանուկ էի ես մի անգետ:

Բա՛վ է, որքան ես ամեն բան համբերեցի մինչև աջսօր և լավ տեսա՝

Ինչպես մորթում եք իմ մալը, հացն եք լափում, խմում գինին

իմ ատրաշեկ,

Իսկ ինձ համար դժվարին է մեռումենակ կովել այստեղ

բազմության դեմ,

Ուստի այլևս չհանդգնեք թույլ տալ վարմունք մի անվայել ու չարանենգ

Կամ հարուցել նոր գժտություն, իսկ եթե դուք այժմ, հիրավի,

Փափագում եք և միտք ունեք սուր պղինձով սպանել ինձ,

Այդ առավել կցանկամ ես, քանզի չէ՞ որ ավելի լավ է՝ մահանամ,

Քան թե տեսնեմ միշտ քարվականք, գործ անվայել ու զազրելի,

Վիրավորանքն իմ հյուրերի, բռնաբարումն ստրուկ կանանց,

320 Ստոր ու պիղծ անպատվությունն այստեղ, այս տանը գեղեցիկ»:

Ասաց այդպես, և բոլորը մունջ մնացին, խոսք չասացին.

Միայն որդին Դամաստորի՝ Ագեչատը, բարբառեց անդ անագան.

«Բարեկամներ, Տելեմաքոսն՝ արդարացի խոսեց այստեղ,

Հարկավոր չէ հիմա նրան պատասխանել թշնամաբար կամ անպատիվ,

Եվ թող ոչ ոք անարգ չանի ու ձեռք չտա օտարական այս շրջիկին

Կամ այլ մեկին ստրուկներից, որ դյուցազուն Ռդիսևսի պալատում են,

Բայց ես, ահա, Տելեմաքին և իր մորը մի խոսք ունեմ գորովալի,

Որը, կարծեմ, արտահանո պիտի թվա նրանց արտին:

Քանի դեռ ձեր հոգիներում, ձեր կրծքերում հույս կար իրոք,

330 Որ Ռդիսևսն ամենիմաց ետ կդառնա և իր տունը կգա մի օր,

Ձեզ բնավին չէր կարելի դատասարտել դանդաղման մեջ,

Որով դուք մեզ, խոսնայրներին, այս տանն երկար պահում էիք,

և արդարև՝

Լավ կլիներ, եթե հանկարծ Ռդիսևսը վերադառնար ու զար իր տուն,

Բայց պարզ է այժմ և անկասկած, որ էլ երբեք նրա դարձը գլուխ չի գա,

Ուստի և դու հիմա գնա անդ քո մոր մոտ և համոզիր նրան պոտանց՝

Ամուսնանալ այն քաջի հետ, ով ամենից ազնվագույնն է, ով ավելի

Պոռպգ կտա: Այնժամ և դու ուրախասիրտ կտիրանաս քո հոր գույքին
Եւ կհրճվես կերովստմով, իսկ մայրը քո ուրիշի տանն իր նոր գործը
պիտի հոգաս»:

Այնժամ նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Տէլեմաքոսը խորիմաց.
340 «Երդվում եմ քեզ, Ագելաոս, հանուն Չևսի, հանուն հորս աղետների,
Որն, երեկ, Իթակեից հեռու և զուրկ կործանվել է կամ տարագիր
Ծրջում է դէռ. ամուսնությունը ես իմ մոր չեմ արգելում, հակառակը,
Դրդում եմ ես՝ մարդու գնալ, ում կցանկա, ով անհամար ընծա կտա:
Մինչ հակառակ իր ցանկության և կամ խոսքով հարկադրական՝
Ես չեմ կարող քշել տանից, աստված չանի, որ այդպիսի գործ
կատարեմ»:

Այդպես ասաց Տէլեմաքը, սակայն Պալլաս Աթենասը աղետիսներին
Թաղեց անգուսպ ծիծաղի մեջ, խելքից հանեց, դարձրեց նրանց
խելացնոր:

Եւ սկսեցին նրանք անգուսպ մի հըռհըռոց. դեմքերն իրենց
այլանդակված՝

Ուտում, լափում էին նրանք հում միսն անելի, արյունաթոր,
350 Աչքերն իրենց արցունքով էր լցված, սիրտը զգում էր վիշտ
ու արհաւիրք:

Այդ վիճակում նրանց այնտեղ իր խոսքն ասաց Թեոկլիմենն
աստվածատես.

«Ո՛հ, թշվառներ, ի՞նչ ահռելի աղետ է արդ կամ արհաւիրք
վիճակվել ձեզ.

Խոր խավարն է պատել ձեր դեմքն ու ճակատը, ձեր մարմինը
ուտից-գլուխ:

Ծուրջը թնդում է հստաշա՛նք, ձեր այտերն են արցունքի մեջ
ու վշտածոր,

Արյունով են ցողված պատերն, ամուր քիվերն ու բարավորն,
Եւ ուրվական սուվերներով լիքն են գալիթն ու բակն ամբողջ,
Որ տուրում են դեպ էրեքոս անդնդախոր, իսկ երկնքից արևն արդեն
Անհետանում է վերջապես, և տիրում է խավարն ահեղ ամենուրեք»:

Ասաց այդպես, նրանք բոլորն հըռհըռացին ու ծաղրեցին նրան սաստիկ,
360 Եւ նրանցից սկսեց խոսել Եվրիմաքը Պոլիքոսյան.

«Խելագա՛ր է շրջիկը այս՝ օտար երկրից դեռ նոր եկած,
Պատանհինե՛ր ու ծառանե՛ր, պետք է դռան դուրս վռնդել իսկույն տնից,
Թող որ գնա հրապարակ, երբ տեսնում է այստեղ միայն մութ
ու խավար»:

Եվրիմաքին պատասխանեց ու խոսք ասաց Թեոկլիմենն
աստվածափառ.

«Ո՛վ Եվրիմաք, կարիք չկա, որ դու ինձ տաս առաջնորդող ուղեկիցներ,
Փա՛րք աստծո, ես աչք ունեմ, այլև ականջ, ունեմ նաև ոտքեր մի գույգ-

Կրօնքունս կա վայել հոգի, որ տակաւին անվնաս է, նույնիսկ առույգ:
Ես դրանց հետ դուրս կգնամ, իսկ ձեր գլխին թափվելու է

Ժանտ արհաւիրք,

Որից ոչ ոք սեղեխներից էլ չի կարող խույս տալ մի կերպ և կամ

փրկվել,

370 Քանզի նաիրտ, ամբարտաւան մարդիկ եք դուք և կատարում եք

շարունակ

Ողիսեսի ապարանքում մի խայտառակ, հանցավոր գործ

ու քարվականք»:

Այդպես ասաց և դուրս եկավ իսկույն տնից գեղեցկաշեն,

Պիբեոսի տունն նա գնաց, որ ընդունեց նրան սրտանց ու սիրալիր:

Մինչ սեղեխներն Տելեմաքին դարովելու նախառակով սկսեցին,

Իրար դեմքի անդ նայելով, ծաղրել նրա խեղճ հյուրերին:

Այդպես ոմանք ամբարտաւան ջահելներից խոսում էին կատակելով.

«Տելեմաք՝ս, մեկը չկա քեզ հավասար՝ լկտի, լսիր՞ իր հյուրերով,

Եվ ո՞վ է սա, որ մոտդ կա, շրջմոլիկը այս մուրացկան,

Մի հարբեցող ու որկրամոլ, որ չգիտի և ոչ մի գործ, ոչ մի արհեստ,

380 Ինքը իսպառ եռանդագորկ, բեռ է միայն երկրի համար.

Եվ կամ ո՞վ էր այն երկրորդը, որ գուշակող աստ ձեացավ լիրբ ու լկտի:

Ե՛կ դու, լսի՛ր, ինձ հավատա. բյուրապատիկ լավ կլինի և շահավետ,

Եթե գցենք այդ հյուրերին նավի վրա մեր բազմաթի

Եվ առաքենք դեպ Սիկելիա, դրանց համար վարձ կստանաս

դու ահագին»:

Այդպես նրանք խոսում էին, բայց Տելեմաքն արհամարհեց ամենը այդ

Եվ միմիայն, լուռ նայելով իր հոր դեմքին, սպասում էր նա անհամբեր,

Թե ե՞րբ պիտի ձեռք բարձրացնի լիրբ, անամոթ սեղեխների գլխի վրա:

Այնժամ դատրիկն Իկարիոսի, Պենելոպեն խոհեմամիտ,

Դահլիճի մեծ մուտքին մոտիկ, նստած շքեղ իր բազմոցին,

390 Լսեց խոսքն ու ճոշանն ամբողջ, որ խոսեցին խոսնայրները

իր հարկի տակ:

Սեղեխները խնջույքի մեջ ճաշում էին հոհոալով,

Փարթամաճոխ ու ցնծավետ, քանզի չէ՞ որ մորթել էին շատ անասուն,

Սակայն ոչինչ չկար այնքան անհաճելի և ահավոր,

Որքան ընթրիքն, որ պիտ տալին նրանց շուտով աստվածուհին

և քաջն հզոր,

Հանց հատուցում անդ կատարված լիրբ գործերի ու մոլությանց:

Ե ր գ ք ա ն մ ե կ ե ր ո ր դ

ԱՂԵՂՆԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿ

Աթենասը՝ պայծառաչյա աստվածուհին, Իկարիոսի չքնաղ դստրիկ
Խոհեմամիտ Պենելոպի սրտին դրդեց, ահալասիկ՝

Առաջարկել սեղեխներին շողշող երկաթն ու պերճ աղեղն,

որպէս մրցանք,

Որ պիտ լինէր Ոդիսևսի ապարանքում իբրև սկիզբ կոտորածի:

Եվ բարձրացավ Պենելոպեն օթևանի սանդուղներով այն բարձրաբերձ,

Այնուհետև փարթամ ձեռքով վերցրեց նա կոր, մեծ բանալին,

Պղնձակոտ և գեղեցիկ, կոթը կերտված վառ փղոսկրից,

Ապա գնաց ծառաների հետ միասին վերջին սենյակ,

Որտեղ պահված էին բազում և թանկարժեք գույքն ու գանձը թագավորի՝

10 Ոսկի, պղինձ ու երկաթի ճարտարակերտ անթիվ գործեր:

Անդ կար աղեղ մի լայնալիճ և մի կապարճ նետերով լի,

Կային այնտեղ և վշտաբեր բյուրաբազում այլ փքիներ:

Ոդիսևսին դրանք ընծա էին տրված Լակեդեմոն երկրում երբեմն՝

Պատահաբար այնտեղ եղած աստվածակերպ, քաջ Իփիտոս

Եվրիտյանից:

Նրանք միմյանց հանդիպեցին Մեսսենեում, քաջակորով Օրիսիլոքի

Գեղեցկակերտ ապարանքում: Ոդիսևսը եկել էր հանց պարտահալաք.

Մեսսենական ամբողջ ազգը պարտավոր էր վճարել պարտքն

առանց վեճի,

Քանզի երբեմն մեսսենացիք Իթակեից սև նավերով բազմաթիակ

Հափշտակել, տարել էին երեք հարյուր գլուխ ոչխար և հովիվներ:

20 Ոդիսևսը, իբրև ջահել պատգամավոր, անցավ երկար ճանապարհն այդ,

Քանզի նրան առաքեցին իր հայրն և այլ խորհրդական ծերունիներն:

Իսկ Իփիտոսը փնտրում էր կորած ձիերն տասններկու շքեղ ճաշիկ՝

Քուռակների հետ գեղեցիկ, նաև տոկուն շատ ջորիներ,

Որոնք հետո դարձան նրա եղերական մահվան պատճառ,

Երբ նա եկավ կորովալիր, գերահռչակ մեծ Հերակլես դյուցազնի մոտ,

Կրօնքունս կա վայել հոգի, որ տակավին անվնաս է, նույնիսկ առույգ:
Ես դրանց հետ դուրս կգնամ, իսկ ձեր գլխին թափվելու է

Ժանտ արհաւիրք,

Որից ոչ ոք սեղեխներից էլ չի կարող խույս տալ մի կերպ և կամ

փրկվել,

370 Քանզի նպիրտ, ամբարտաւան մարդիկ եք դուք և կատարում եք

շարունակ

Ողիսեսի ապարանքում մի խայտառակ, հանցավոր գործ

ու քարվականք»:

Այդպես ասաց և դուրս եկավ իսկույն տնից գեղեցկաշեն,

Պիրեոսի տուն նա գնաց, որ ընդունեց նրան սրտանց ու սիրալիր:

Մինչ սեղեխներն Տելեմաքին դարովելու նախտակով սկսեցին,

Իրար դեմքի անդ նայելով, ծաղրել նրա խեղճ հյուրերին:

Այդպես ոմանք ամբարտաւան ջահելներից խոսում էին կատակելով.

«Տելեմաքո՛ւ, մեկը չկա քեզ հավասար՝ լկտի, լսիր՞ իր հյուրերով,

Եվ ո՞վ է սա, որ մոտո՞ կա, շրջմովիկը այս մուրացկան,

Մի հարբեցող ու որկրամուլ, որ չգիտի և ոչ մի գործ, ոչ մի արհեստ,

380 Ինքը իսպառ եռանդագորկ, բեռ է միայն երկրի համար.

Եվ կամ ո՞վ էր այն երկրորդը, որ գուշակող աստ ձեացավ լիրբ ու լկտի:

Ե՛կ դու, լսի՛ր, ինձ հավատա. բյուրապատիկ լավ կլինի և շահավետ,

Եթե գցենք այդ հյուրերին նավի վրա մեր բազմաթի

Եվ առաքենք դեպ Սիկելիա, դրանց համար վարձ կստանաս

դու ահագին»:

Այդպես նրանք խոսում էին, բայց Տելեմաքն արհամարհեց ամենը այդ

Եվ միմիայն, լուռ նայելով իր հոր դեմքին, սպասում էր նա անհամբեր,

Թե ե՞րբ պիտի ձեռք բարձրացնի լիրբ, անամոթ սեղեխների գլխի վրա:

Այնժամ դատրիկն Իկարիոսի, Պենելոպեն խոհեմամիտ,

Դահլիճի մեծ մուտքին մոտիկ, նստած շքեղ իր բազմոցին,

390 Լսեց խոսքն ու ճոշանն ամբողջ, որ խոսեցին խոսնայրները

իր հարկի տակ:

Սեղեխները խնջույքի մեջ ճաշում էին հոհռալով,

Փարթամանդիս ու ցնծավետ, քանզի չէ՞ որ մորթել էին շատ անասուն,

Սակայն ոչինչ չկար այնքան անհաճելի և ահալոր,

Որքան ընթրիքն, որ պիտ տալին նրանց շուտով աստվածուհին

և քաջն հզոր,

Հանց հատուցում անդ կատարված լիրբ գործերի ու մոլությանց:

Ս) Որի մեջ կար բազմապիսի երկար, պղինձ, գեւք-գրահը թագավորի:
Երբ թագուհին՝ չքնաղ կինը, եկավ, հասավ խոսնայրներին,
Կանգնեց այնտեղ, ամրակառույց, բարձր դահլիճի շենքին մոտիկ.
Այտերն էին նրա ծածկված մի լուսափայլ, նուրբ շղարշով,
Երկու կողմից կանգնած էին մածիշտները բարյացակամ:
Եվ փութապես բարբառելով՝ սեղեխներին անդ նա դիմեց և խոսք ասաց.
«Ինձ լսեցեք, ով խոսնայրներ կորովալիր, դուք որ այստեղ

ու այս տան մեջ,

Երբ իմ սիրած ամուսինը բացակա է արդեն երկար, շատ ժամանակ,
Դուք հանապազ զբաղված եք կերուխումով, խրախճանքով անօրինակ
Եվ պնդում եք, թե այլ առիթ չկա դրան, այլ միմիայն այստեղ անվերջ
70 Դուք մրցում եք, թե ո՞վ ձեզանից ինձ հետ պիտի ամուսնանա

և ինձ տանի:

Ահալասիկ, կանչում եմ ձեզ մի մրցության, որ գործն իսկույն կորոշի.
Ես դնում եմ այստեղ ահա մեծ, լայնաղեղն աստվածազարմ Ողիսևսի.
Ով ձեզանից կարողանա ամուր ձեռքով լարը ձգել, թողնել ուժգին
Եվ սլաքը շեշտ անցկացնել անցքով բոլոր, տասներկու տապարների,
Ես հենց նրա հետ կգնամ և կթողնեմ օթևանն իմ, այս տունը պերճ,
Թեպետ անչափ չքնաղ է սա, որտեղ, սովա՛ղ, անցել է իմ

կյանքը մատաղ,

Եվ դեռ, կարծեմ, տունն այս երկար պիտի հիշեմ, թեկուզ նույնիսկ

երազիս մեջ»:

Ասաց այդպես և պատվիրեց Եվմեոսին՝ խոզարածին աստվածային,
Սեղեխների առաջ հապճեպ դնել աղեղն և երկաթներն լիտ, գեղեցիկ:
80 Խիստ արտասվեց Եվմեոսը, սակայն իսկույն նա կատարեց

հրամանն այդ,

Սրտանց ջալեց և մյուս հովիվն, երբ որ տեսավ չքնաղ աղեղն

իր արքայի,

Բայց կշտամբեց իսկույն նրանց Անտինոոսը, անվամբ կոչեց

ու այս ասաց.

«Դո՛ւք, գոհիկ ով պանդույրներ, որ միմիայն միշտ հոգում եք

ձեր սնորյան,

Ո՛հ, թշվառներ, ի՞նչ եք թափում արցունքն այդպես և թագուհու

սիրտն աղեկեզ.

Ջուր բորբոքում իր կրծքի տակ: Առանց այդ էլ նրա հոգին

Վշտահար է հիմա սաստիկ, քանզի կորել է ամուսինն իր սիրելի,

Ուստի և դուք լուռ մտեցեք, կերեք կամ դուրս կորեք իսկույն

Եվ անդ, դրսում, ջալանք արեք: Գետնին դրեք աղեղը հարթ,

Որ աստ մրցեն խոսնայրները, բայց չեմ կարծում, որ այժմ հեշտով

90 Հնար գտնեմք ձգել, լարել աղեղն հղկված ու ամրապինդ,

Քանզի բոլոր դյուցազնասիրտ քաջերի մեջ բնավ չկա այնպիսի մարդ,
Որպիսին էր Ռդիսևսը: Նրան երբեմն ինքս տեսա
Եվ հիշում եմ, թեպետ իրոք ես մի մանուկ էի այնժամ»:

Ասաց այդպես, մինչդեռ ինքը իր սրտի մեջ նա հույս ուներ,
Որ ինքն անշուշտ կձգի լարն և կանցկացնի նետն անցքերով
վառ երկաթի,

Մինչ առաջինն հենց ինքը նա անդ իր վրա պիտի փորձեր
Հարվածն հուժկու ձեռքից ազնիվ Ռդիսևսի, որին, նստած նրա տան մեջ,
Այնքան լսիրշ անարգել էր՝ գրգռելով նաև բոլոր ընկերներին:
Եվ բարբառեց այնժամ այնտեղ զորությունը Տելեմաքի.

100 «Ավա՛ղ, Չեսը Կրոնոսյան ինձ, կարծես թե, խելքահաճ է արել արդեն.
Ահավասիկ, գերահռչակ ու խորագետ մայրն իմ հայտնեց

աստ բացարձակ,
Որ նոր մարդու կմիանա և կթողնի նա տունը այս, գեղեցկաշեն,
Իսկ ես այստեղ հրճվում եմ արդ ծիծաղելով, հոգիս կարծես խելացնոր:
Օ՛ն անդր, շո՛ւտ, ժամն է հասել, դուք, խոսնայրներ, սկսեցեք
մրցանքը այդ.

2Է՛ որ չկա այսպիսի կին երկրում ամբողջ աքեական,
Ո՛չ Արգոսում, Միկենեում, ո՛չ Պիլոսում ավազածիր ու սրբազան,
Ո՛չ ծովաշուրջ Իթակեում, ոչ Էպիրում սև ու ցամաք.
Դուք այդ գիտեք, կարիք չկա, որ դրվատեն ես մորը իմ արժանագույ:
Մի դանդաղեք այլևս հիմա և զանց արեք պատրվակներն ուշացնելու,
110 Բավական է, որքան այստեղ ձգձգեցիք դուք մրցության գործը վսեմ,
Ես ինքս ահա իմ ուժերը այս աղեղի մրցանքի մեջ պիտի փորձեմ:
Ա՛խ, եթե ես լարը ձգեմ, նետեմ սլաքն անցքի միջով երկաթների
Էլ այսուհետ ես բնավի՞ն չեմ վշտանա, որ մայրը իմ գերամեծար
Տունն այս թողեց և միացավ այլ մարդու հետ, այլ կմնամ

իմ հարկի տակ,
Եթե պարզվի, որ կարող եմ ես հայրական զենքը շարժել
այժմ քաջաբար»:

Ասաց այդպես ու վեր թռավ, կանգնեց ուղիղ, ապա հանեց իր վրայից
Ծիրանագույն ծածկոցն, ապա ուսից գցեց սուսերը սուր:
Արագ փորեց նա մի խանդակ, մեջը ցցեց տապարները,
Որոնք հողում ամուր պնդեց, չափեց լարով, ուղիղ շարեց

120 Ու կոխ տվեց հողը ոտքով: Երբ այդ տեսան, շատ զարմացան,
Քանզի կարգին նա կատարեց այնպիսի գործ, որը երբեք չէր տեսել նա:
Կանգնեց ապա նա շենքի մոտ և սկսեց փորձել աղեղն իր հայրական.
Ցնցեց աղեղն երեք անգամ՝ ճիգ թափելով մի կերպ լարել,
Երեք անգամ ձեռքից պոկվեց լարը ուժգին, բայց դեռ սիրտն էր
իր հուսալիր,

Ու կարծում էր, որ կձգի և կանցկացնի սլաքն անցքով երկաթների.
Գուցե իրոք չորրորդ անգամ աղեղի լարը նա ձգեր լարվածությամբ,
Եթե գլխով չաներ հայրը և ցույց չտար, որ աշխույժն իր նա ընդհատի:
Եվ բարբառեց այնժամ նրանց սուրբ կորովը Տելեմաքի.
«Վա՛յ ինձ, ուրեմն անգոր եմ ես ու հանապազ անխառունակ

պիտի մնամ

- 130 Եվ կամ գուցե դեռահաս եմ ու վստահ չեմ ես գործությանն իմ ձեռքերի,
Որ կվանեմ ես թշնամուն, երբ իմ վրա կովով նա գա նախահարձակ:
Այժմ արդեն դուք, որ ինձանից գերազանց եք կարողությամբ

ձեր քաջազոր,

Փորձե՛ք անա լայն աղեղն այս, որ շուտ վերջ տանք մենք մրցույթին»:

Ասաց այդպես և լայն աղեղն իսկույն դրեց այնտեղ գետնին՝
Հենելով այն դռան հղկված ու ամրակուռ այն փեղկերին:
Ապա հապճեպ պերճ աղեղի ծայրին տնկեց արագաթիռ նա մի սլաք
Եվ շուտափույթ նորից նստեց այն բազմոցին, ուստեք առաջ

նա վեր կացալ:

Այնժամ նրանց անդ բարբառեց Անտինոսը Եվպիթածին.

- «Բարեկամներ՝, մենք բոլորս այժմ կըսկսենք. ամեն մեկը թող վեր կենա
140 Եվ իր հերթին աջակողմից թող մոտենա, ուստեք լցնում են արդ գինին»:
Այդպես ասաց Անտինոսը, և այդ խոսքը հավանեցին բոլորեքյան:
Հանդես եկավ նախ և առաջ Լիոդեսը Էնոպսածին:
Խոսնայրների գուշակն էր նա, նստում էր միշտ ընթեր շքեղ

սարկարանին,

- Անդ բոլորից միայն սրան խիստ ատելի էին ոճիրն ու քարվականքն:
Զայրանում էր սեղեխների դեմ նա հաճախ և նրանց գելս արարքի դեմ:
Ահալասիկ, նա նախապես վերցրեց աղեղն ու սլաքը պղնձասուր,
Կանգնեց այնտեղ, շեմքին մոտիկ, և սկսեց լայն աղեղը փորձել այդպես:
Լարը ձգել չկարեցավ. անփորձ էին նրա ձեռքերը նրբագույն
Եվ հոգնեցին այնտեղ շուտով, ուստի դիմեց 'և խոսք ասաց սեղեխներին:
150 «Բարեկամներ՝, չեմ կարող ես լարը ձգել. մեկ ուրիշը թող գա, վերցնի,
Մինչ աղեղն այս դեռ քազմաթիվ դյուցազունների սիրտն ու հոգին
Կխորտակի ու կկորզի, և բացի այդ՝ շատ ավելի լավ կլինի
Աստ մահաճալ, քան կենդանի մնալ, իբր անհաջողակ այն գործի մեջ,
Հանուն որի հավաքվում ենք մենք ամեն օր և սպասում աստ օրնիրուն:
Գուցե շատերն իրենց սրտում հույս ունեն և համոզված են,
Որ կտանեն Պենեյուպե վեհ ամուսնուն Ոդիսևսի,
Բայց երբ փորձեն լայնաղեղն այս և հասկանան՝ ի՛նչ բան է դա,
Ասա շուտով, պերճ ընծաներ խոստանալով, պիտի փնտրեն աքեացի
Գեղեցկազգեստ այլ հարսնացու, իսկ տիկինն այս կամուսնանա

այն քաջի հետ.

160 Ով գերազանց ընծաներ տա և ում բախտն է վիճակել այդ արդարացի»:
Ասաց այդպես և լայնաղեղն իսկույն դրեց այնտեղ գետնին՝
Հենելով այն դռան հոկված և ամրակոտ այն փեղկերին:
Ապա հապճեպ ծանր աղեղի ծաշին տնկեց նա մի սլաք
Եվ շուտափույթ նստեց նորից այն բազմոցին, ուստեք առաջ

նա վեր կացավ:

Եվ Անտիոնոսն աղաղակեց զայրագնաբար, անվամբ կոչեց

ու խոսք ասաց.

«Ո՛վ Լիոդես, այդ ի՞նչ խոսք էր, որ դուրս թռավ քո շուրթերից.

Սարսափելի և դաժան խոսք, որն ես, իրավ, ամաչում եմ լսել անգամ:

Ինչպե՞ս է որ այս աղեղն մեծ քաջերի սիրտն ու հոգին

Պիտ խորտակի և կամ կորզի, նրա՞ համար, որ դու ձգել չկարեցար:

170 Ոչ, չի ծնել քեզ քո մայրը գերամեծար, իբր այնպիսի մի զավակի,

Որ քաջաբար օգտագործես դու աղեղն ու սուր սլաքը.

Բայց կան այստեղ այլ սեղեխներ մեծահոշակ, թող գան,

ձգեն լարը ընտիր»:

Ասաց այդպես և պատվիրեց նա այծարած Մելանթևսին.

«Ո՛վ Մելանթես, վեր կաց շուտով, կրակ վառիր դու թեժ և թունդ

Եվ առընթեր դիր մի նստիք, որի վրա մորթը փոիր դու լայնալիր,

Այլն գնա և պահեստից փութապես բեր ճարպի մի գունդ:

Թող ճարպն հալեն պատանիներն, թող տրորեն աղեղի լարն,

Որ լայնալիճն ապա փորձենք և ավարտենք այս մրցույթը հաղթանակով»:

Ասաց այդպես, և Մելանթեսը անհապաղ վստեց այնտեղ կրակն անշեշ,

180 Իսկ առընթեր բերեց՝ դրեց նա մի նստիք, դրա վրա մորթը փռեց

Եվ շուտափույթ նա պահեստից վերցրեց, բերեց ճարպի մեծ գունդ:

Արդ, հալեցին ճարպն հոմանիք և սկսեցին փորձել հերթով աղեղն այն,

Սակայն ձգել չկարեցան, թեպետ անշափ ճիգ թափեցին, ուժ և կորով:

Մինչ տակավին հանդես չեկան ո՛չ Եվրիմաքն աստվածային,

ո՛չ Անտիոնոսն,

Որ առաջնորդ էին բոլոր սեղեխներին՝ դիրքով հզոր ու գերազանց:

Այդ միջոցին խոզարածը և եզնարածն աստվածագարմ Ոդիսևսի

Տնից հանկարծ դուրս գնացին՝ մեկը մյուսին հետևելով,

Եվ դուրս գնաց նույնպես ինքը՝ Ոդիսևսը աստվածակերպ:

Երբ դուրս եկան նրանք այնտեղ, բակի ետև, դարպասից դուրս,

190 Ոդիսևսը նրանց դիմեց և խոսք ասաց գորովալիր.

«Դո՛ւք, եզնարած և խոզարած, ուզում էի խոսք ասել ձեզ,

Սակայն ասե՞մ, թե՞ չասեմ այդ, թեպետ սիրտս ներշնչում է, որ ես ասեմ:

Ինչպե՞ս արդյոք դուք կօգնեիք Ոդիսևսին, եթե հանկարծ

նա այստեղ գար,

Եվ կամ եթե մի ոմն աստված նրան բերեր, և նա կանգներ

հիմա ձեր դեմ,

Խոսնայրների՞ն դուք կօգնեիք անխարդախ, թե՞ Ողիսևսին:

Արդ, ասացեք, ինչպե՞ս է այդ ձեր սրտի մեջ՝ այժմ ներշնչում

ձեզ ձեր հոգիին»:

Եվ եզնարած նախորդին իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ո՛հ, իցի՛վ թե, դո՛ւ Զե՛ս մեր հայր, այդ մեր փափագը կատարես.

Թող որ նա գա, դյուցազունն այդ, կամ թող աստվածն այստեղ բերի

մեր արքային,

200 Եվ դու այնժամ նոր կիմանաս իմ կորուվը և գործությունն իմ ձեռքերի»:

Նույնպես և նա, Եվմեոսը, ջերմ աղոթեց իսկույն անմահ աստվածներին,

Որ ետ բերեն ամենիմաց Ողիսևսին դեպի իր տուն:

Երբ որ նրանց միտքն ու հոգին լավ իմացավ անդ Ողիսևսը իմաստուն,

Կրկին նրանց, այդ երկուսին, այնտեղ դիմեց և խոսք ասաց.

«Ե՛ս եմ, որ կամ, իմ տանն եմ ես՝ բյուր-բյուրավոր ժանտ աղետները

հանդուրժած,

Քսան տարի անցնելուց ետ՝ վերադարձա ես իմ երկիրն հայրենավանդ,

Բայց տեսնում եմ, որ իմ բոլոր ծառաներից դուք եք միայն,

որ սրտատենջ

Փափագում եք իմ գալստյան, իսկ մյուսներից դեռ չեմ լսել ամենևին,

Որ աղոթքով ցանկանային իմ գալուստը, իմ վերադարձը դեպի տուն:

210 Արդ, ես կասեմ ձեզ երկուսիդ, թե ի՞նչ է պետք, ի՞նչ կլինի այսուհետև:

Եթե աստվածն իմ ձեռքով այս հաղթահարի սեղեխներին ամբարտավան,

Կամուսնացնեմ ձեզ երկուսիդ ու ձեզ կտամ նաև առատ գույքեր

ու գանձ,

Տուն կշինեմ ես ձեզ համար առանձնակի, իմ տան կողքին,

Եվ դուք կասյրեք, ինձ հարազատ, իբրև ընկեր կամ հանց եղբայր

Տեղեմաքին,

Իսկ որպեսզի դուք ինձ հիմա լավ ճանաչեք և համոզված լինեք սրտով,

Ահավասիկ, կհայտնեմ ձեզ և ցույց կտամ մի այլ նշան.

Ահա սպին, որ ինձ ճերմակ իր առամով հասցրեց վարազն,

Երբ որդոց հետ Ավտոլիկի որս անելու ես գնացի դեպի Պառնաս»:

Այդ ասելով՝ մի կողմ քաշեց նա ցնցոտին, նշեց սպին իր հովանի,

220 Եվ երբ տեսան նրանք սպին, ճանաչեցին բացեիքաց,

Հեծեծացին անդ լալագին ու ձեռքերով փաթաթվեցին Ողիսևսին

ամենիմաց

Եվ գրկեցին, նրա գլուխն և ուսերը համբուրեցին սիրակարոտ:

Ողիսևսը նույնպես հուզված ջերմ համբուրեց նրանց գլուխն ու ձեռքերը:

Այդպես նրանց ջալյանքի մեջ պիտի թողներ մայր մտնող լույսը Արևի,

Թե Ողիսևսը ձայն չտար և չընդհատեր լացուկոծը այդ ընդհանուր.

«Ըո՛ւտ վերջ տվեք հեծեծանքին ու ջալյանքին, մի գուցե այժմ

մեկնումեկը

Դուրս գա տնից, մեզ նկատի և ներս գնա ու բոլորին գործը պատմի:

Արդ, ներս գնանք, բայց ոչ մեկտեղ ու միասին, այլ միառմի.

Նախ ես, ապա ներս եկեք դուք, բայց ուշադիր դուք հետևեք իմ նշանին:

239 Բոլորեքյան այստեղ դրանք՝ սեղեխները մեծահոշակ,

Չեն ցանկանա, հարկավ, ինձ տալ լայն աղեղը և կապարճն

իր սլաքներով,

Ուստի աղեղն, ով խոզարած աստվածային, վերցրու և բեր

դու տան՝ միջով

Եվ ինձ հանձնիր ու այս ձեռքիս, նաև կանանց փութանակի

դու սլաովիրի,

Որ ամրապինդ փակեն, կողպեն նրանք այնտեղ իրենց դռները սենյակի:

Եթե հանկարծ ներսից լսեն ճիչ, աղաղակ կամ հեծեծանք

տղամարդկանց՝

Մեր գավիթում կամ բակի մեջ, թող դեպի բակը դուրս չգան,

Այլ թող այնտեղ մունջ ու լոկկ նստած մնան շուրջը իրենց աշխատանքի:

Իսկ քեզ, ահա, Փիլետիոս աստվածակերպ, պատվիրում եմ. դուրը բակի

Դու սողնակով շուտով փակիր և չվանով այն փաթաթիր,

ամուր կապիր»:

240 Այդպես ասաց, քայլեց, գնաց նորից տունն իր գեղեցկաշեն,

Ապա նստեց այն նստիքին, ուստեք առաջ նա վեր կացավ,

Եվ ներս եկան հետո հովիվ ծառաները աստվածագարմ Ողիսևի,

Մինչդեռ աղեղն էր իր ձեռքում շարժում, փորձում Եվրիմաքոսը

անդադար,

Տաքացնում էր այստեղ-այնտեղ վառ կրակով, քամսում էր ճարպը լարին,

Բայց և այնպես չկարեցավ լարը ձգել. հուզվեց սրտով նա իր ազնիվ

Եվ զայրացած աղաղակեց ու այս խոսքը սրտակոտոր ձայնով ասաց.

«Վա՛յ ինձ, ալա՛ղ, վշտացած եմ և՛ իմ բախտի, և՛ բոլորիդ

բախտի համար.

Ոչ թե միայն նրա համար եմ ես հուզված, որ զրկվեցի հարսանիքից,

Թեպետ և դա ցավալի է (շատ կան, իրավ, աքեացի չքնաղ կանայք

250 Ծովապարիակ Իթակեում ու այլևայլ քաղաքներում մեզ հարակից)

Այլ նաև որ կարողությամբ այնքան ենք մենք նվաստագույն,

թույլ ու տհաս,

Քան Ողիսևսն աստվածային, որ չենք կարող ձգել այս պինդ

աղեղի լարն,

Որեմն այս մեր քարվականքը պիտ իմանան սերունդները

հետագայում»:

Եվ Անտիոքոսն Եվպիթածին այսպես նրան իր խոսքն ասաց.

«Ո՛հ, չի կարող այդ պատահել, Եվրիմաքոս, այդ նաև դու

շատ լավ գիտես:

Դու տե՛ս, այսօր ողջ ազգի մեջ տոն է, մի սուրբ, ընդհանուր տոն.

Եվ, հիրավի, ինչպե՛ս պիտի այս վիճակում լարը ձգենք լայն աղեղի:

Հանգիստ թողնենք աղեղն այստեղ, տապարներն էլ թող աստ մնան,
Քանզի պարզ է, կարծում եմ ես, որ ոչ մի մարդ այստեղ չի գա
և չի տանի

260 Այդ ամենը ապարանքից Հաերտածին Ողիսեսի:

Ուրեմն՝ օճ ա՛ղր, թող որ լցնի գինեմատույցն այժմ բաժակները
լեփ-լեցուն,

Որպեսզի մենք հեղում աճենք, իսկ աղեղը բոլորաձև առայժմ թողնենք:

Սոսալոտյան թող այժարած Մելանթեսը փութանալի

Այծեր բերի, հանց պատրուճակ, լավագույնները հորանից:

Մենք կգոհենք թիկնամսեկը քաջաղեղ Ապոլլոնին

Եվ կսկսենք փորձել աղեղն ու կավարտենք այս մրցությունն»:

Անտիֆոնոսն այդպես ասաց, նրանց այդ խոսքն հավանելի ու լավ թվաց:
Բանքերները ջուր բերեցին և ձեռքերին նրանց հապճեպ անդ լցրեցին,
Պատանիները խմիչքով լի լցրեցին սարկարանը մինչև բերան,

270 Հեղում արին և ըմպակները ամենքին բաժանեցին:

Այդպես, հեղումն ավարտելով, կուշտ խմեցին, որքան որ սիրտն էր
փափագում,

Բայց Ողիսեսն ամենիմաց, լի նենգանքով, դիմեց նրանց և խոսք ասաց.

«Արդ, ինձ լսեք, մեծահոշակ, վեհ թագուհու դուք խոսնայրներ,

Ջեզ կասեմ այն, ինչ որ սիրտն է ինձ ներշնչում իմ կրծքի տակ.

Աղերսում եմ, մանավանդ ձեզ, ո՛վ Եվրիմաք, ո՛վ Անտիֆոնոս

աստվածակերպ,

Դու որ այդպես այդ ասացիր և հայտնեցիր աստ քո խորհուրդը

իմաստուն՝

Թողնել մրցանքը աղեղի և գործն հանձնել աստվածների

կամքին միայն,

Որ հաղթությունն առալոտյան նա՛ վաստակի, ում որ կտա

ինքը աստված:

Բայց նաև ինձ դուք տվեք այժմ աղեղն հղկված, որպեսզի գեթ

ձեր առաջ արդ

280 Եվ ես փորձեմ ուժը ձեռքիս ու կորովն իմ, որ իմանամ՝ դեռ կա՞ արդյոք

Ջորությունն այն, ինչպես առաջ դա կար մարմնիս անդամներում,

Թե՞ անխնամ, իմ տանջալից թափառման մեջ, խորտակված է

իմ ուժն իրոք».

Ասաց այդպես, վրդովվեցին նրանք բոլորն ամբարտապան,

Խիստ վախեցան, որ մի գուցե հանկարծ ողորկ աղեղի լարը նա ձգի,

Իսկ Անտիֆոնոսը գոգոռաց ու խոսք ասաց հայհոյանքի.

«Ո՛հ, դու շրջիկ թշվառական, հիմա՛ր, քո մեջ խելքի նշույլ անգամ չկա,

Եվ մի՞թե քեզ բավական չէ, որ այժմ այստեղ, քաջերիս հետ

մեծահոշակ,

Հանգիստ հրճվում ես խնջույքում ու քո բաժինն էլ ստանում ես լիովի:
Եվ բացի այդ՝ լսում ես մեզ, մեր ճառերը: Մինչդեռ երբեք ոչ մի մուրիկ
290 Չի լսել մեզ և մեր խոսքը և չի բազմել մեր մեջ այսպես ու դեմադրել:
Այդ մեղրածոր գինի՛ն քեզ այժմ խելքից հանեց, հանց կորացնում է
շատերին,

Ով ագահ է և որկրամոլ, ով խմում է քաղցր գինին շատ անկանոն:

Նույն այդ գինին մի ժամանակ խելքից հանեց կենտավրոսին

փառապասկ՝

Եվրիտիոնին՝ մեծահոգի Պիրիթոոսի ապարանքում:

Լապիթների՞ն հյուր էր եկել, մինչ մտակույր արեց նրան քաղցր գինին,
Նա մոլեգնեց ու բորբոքեց Պիրիթոոսի տանը հուժկու կոնիլ ու կազ:

Վիշտը տիրեց հերոսներին, հարձակվեցին, դուրս քաշեցին նրան տնից,
Ապա հապճեպ սուր պղնձով քիթն ու ականջը կտրեցին,

Եվ, խելագուրկ, նա հեռացավ այդ հյուրընկալ ապաստանից,

300 Գնաց՝ սիրտը շամբշանքով լի և խենթի պես հոգեստոչոր:

Այդպես ծագեց թշնամանքը կենտավրոսների ու այդ հզոր քաջերի մեջ:

Գինեմոլ էր նա չափազանց, և իր գլխին ինքն էլ թափեց

մահ ու փորձանք:

Եվ քեզ նույնպես ժանտ աղետներ գուշակում եմ ես չարագույժ,

Եթե ձգես լարն աղեղի, աստ օգնությո՜ւն կարեկցական էլ չես գտնի,

Քեզ սև նավով ես կողարկեմ դեպ Էքետոսն, այն թագավորը

խուժադուժ,

Որ մահապարտ մարդկանց համար արհավիրք է կործանարար.

Նրա ձեռքից դու էլ երբեք չես ազատվի: Տեղդ նստիր դու այժմ

հանգիստ,

Գինին խմիր և մի մտիր մրցության մեջ քաջերի դեմ այս պատանի»:

Բայց առարկեց նրան այնժամ Պենելոպե՞ն խոհեմամիտ և այս սասց.

310 «Ո՛հ, Անտինոոս, լա՛վ չես անում, անարդար ես վարվում այստեղ,

Որ անարգում ես հյուրերին Տելեմաքի, որոնք գալիս են նրա տուն,

Կամ կարծում ես, որ եթե սա, իր ձեռքերի ուժին վստահ,

Ողիսեսի մեծ աղեղի լարը ձգել կարողանա,

Ապա ուրեմն ինձ կտանի նա իր տունը, և կլինեմ ես կրան կին,

Մինչդեռ այդ միտքը նա չունի, չի մտաճում նա այդ մասին:

Թող որ բնավ ձեզնից ոչ ոք այս առիթով չվշտանա.

Ծարունակեք խնջույքը ձեր, այդ անվայել գործը երբեք գլուխ չի գա»:

Այնժամ նրան իր խոսքն սասց և առարկեց Պոլիքսոսյան Եվրիմաքը.

«Ո՛հ, դատրիկդ Իկարիոսի, Պենելոպե դու խելացի,

320 Մենք չենք կարծում, որ իրոք նա քեզ կտանի. գործ կլիներ

դա անարժան,

Այլ միմիայն ամաշում ենք մենք ճոշանքից տղամարդոց ու կանացի.

Թերևս մի օր աքեյանց մեջ ստոր մի մարդ, մի լրբենի, խոսի այսպես.

Նվաստագոյն բազում մարդիկ խոսնայր դարձան մի դշուցագուն
քաջի կնոջ,

Սակայն նրանք անգոր եղան լարը ձգել նրա հղկված, մեծ աղեղի,

Մինչդեռ եկավ մի շրջմովիկ, մի խեղճ մուրիկ, լարը ձգեց,

Այլև սլաքն հեշտ անցկացրեց անցքի միջով երկաթների,

Այդպէս կասեն, և մեզ համար դա կլինի մի առականք ամոթալի»:

Եվ խելացի Պենելոպէն այսպէս նրան անդ առարկեց ու խոսք ասաց.

330 «Եւրիմաքո՛ւ, ազգերի մեջ ավելի շուտ փառագորկ եմ նրանք, ովքեր

Ձեռն առնալու անվերջ վատնել տուն ու տեղը մեծահոշակ մի հերոսի,

Իսկ այստեղ այժմ ի՞նչ ես տեսնում դու խաչատառակ կամ անարժան,

Մինչ այս շրջիկն է, հիրավի, քաջահասակ և պնդակազմ,

Եվ ասում է նա, ինքնապանծ, որ զավակն է ինքը ազնիվ ծնողների,

Ուստի նաև նրան տվեք աղեղն հղկված, տեսնենք՝ գործից

ի՞նչ դուրս կգա,

Սակայն ահա հայտնում եմ ձեզ, և այդ խոսքը կկատարվի.

Իրոք, եթե այժմ նա ձգի լարն աղեղի, և Ապոլլոնն փառք տա նրան,

Փարթամ զգեստ կհագցնեն իսկույն նրան, կտամ բանկոն

ու պատմունան,

Կնվիրեն սուր մի նիզակ, իբրև պաշտպան ընդդէմ մարդկանց ու շների,

Կտամ նրան երկաայրի սուր և ոտքերի համար մուկեր գեղեցկափայլ

340 Եվ կառաքեն նրան այնտեղ, ուր փախագում է նա սրտանց»:

Մինչ իր մորը պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Մա՛յր իմ, ոչ ոք աքէյանց մեջ այժմ չի կարող տիրել, իշխել

այս աղեղին.

Ում կամենամ, ես այն կտամ կամ կմերժեմ, ինձնից բացի,

իրավունքն այդ

Ոչ ոք չունի, ո՛չ քարքարոտ Իթակէի իշխանները արժանավոր,

Ո՛չ էլ նրանք, որ իշխում են Էլիսի լայն ու ձիարույծ կղզիներին:

Ոչ, դրանցից բնավ ոչ ոք ինձ չի կարող արգելք լինել, եթե ես տամ

Կամ նվիրեմ Ոդիսևսի մեծ աղեղը այս շրջիկին, թեկուզ առմիշտ,

Բայց դու գնա քո սենյակը, գործդ հոգա այնտեղ հիմա

Եվ հետևիր քո գործվածքին ու ուտայնին, հրամայիր ծառաներին,

350 Որ աշխատանքը կատարեն, իսկ աղեղը տղամարդկանց գործն է

միայն,

Մանավանդ իմ, և իմ տան մեջ ես եմ միայն իշխող տերը իրավագոր»:

Ասաց այդպէս, Պենելոպէն, խիստ զարմացած, իր սենյակը

իսկույն գնաց.

Որդու ազդու և խելացի խոսքը խորունկ նրա հոգու մեջ թափանցեց:

Երբ որ այդպէս նա քարձրացավ անդ, վերնատուն, նաժիշտ կանանց

հետ միասին,

Ջայլեց սրտանց և ջերմ ողբաց սիրակարոտ իմ ամուսին Ոդիսևսին,

Մինչև որ քունն անուշաքույր նրա աչքին ցողեց խաժակն Աթենասը:

Իսկ կոր աղեղն վերցրեց տարավ Ողիսևսին խոզարածը աստվածային,
Գոռգոռացին տան մեջ իսկույն սեղեխները բոլորեքյան,
Եվ ոմանք էլ՝ պատանիներն ամբարտավան, աղմըկելով այս ասացին.
360 «Ո՛ր ես տանում կոր աղեղը, ո՛վ խոզարած դու ատելի և գոեհիկ.
Վայրենամի՛տ, քեզ կլափեն խոզերիդ մոտ քո շները արագավազ,
Որոնց այնտեղ դու ես սնել, մինչ օգնություն հովիվներից քեզ չի լինի,
Եթե միայն Ապոլլոնի, աստվածների ողորմությունը մեզ հասնի»:
Այդ ասացին, աղեղն իսկույն խոզարածը դրեց գետնին,

ուր կանգնած էր.

Ահաբեկվեց նա բազմամբոխ գոռգոռոցից, որը տան մեջ

թնդաց այնտեղ,

Բայց մյուս կողմից Տելեմաքոսն աղաղակեց և խոսք ասաց սպառնալից.
«Հայրիկ, աղեղն առաջ տար շուտ և մի լսիր դու ամենքին,
Թե ոչ՝ իսկույն, թեպետ քեզնից կրտսեր եմ ես, կվորնդեմ

քեզ դեպի դաշտ

Ու քարերով կհարվածեմ, քանզի քեզնից զորավոր եմ ես իսկապես.

370 Ա՛խ երանի այս իմ ձեռքով ու զորությամբ նույնքան լինեմ

ես գերազանց

Սեղեխներից բոլորեքյան, որոնք լցված են, ալփաղիկ,

մեր տանն այսպես.

Այնժամ անշուշտ զայրագնաբար մեր տնից դուրս կքշեի ես շատերին,
Որոնք այստեղ արդ մոլեգնում են խայտառակ և հորինում միշտ

քարվականք»:

Ասաց այդպես, խոսնայրները նրա վրա հըռհըռացին ծանակելով,
Բայց մեղմացավ նրանց դաժան վրդովմունքը Տելեմաքի արարքի դեմ,
Մինչ խոզարածը տան միջով վերցրեց տարավ աղեղն այնժամ,
Տարավ, կանգնեց նա առընթեր և խելացի Ողիսևսի ձեռքը դրեց,
Ինքը ապա կանչեց դայակ Եվրիկիային և խոսք ասաց.

«Տելեմաքն է պատվիրում քեզ, ով Եվրիկիյա դու խորիմաց,

380 Որ ամրապինդ փակես, կողպես իսկույն դռները սենյակի.

Եթե մեկը ներսից լսի ճիչ ու աղմուկ մեր բակի մեջ կամ հառաչանք
Տղամարդկանց, թող դեպի բակը դուրս չգա բոլորովին,
Այլ թող այնտեղ մունջ ու լոփկ նստեն միայն շուրջը իրենց

աշխատանքի»:

Նա բարձր ասաց, խոսքը այդ այն դայակի սրտին ազդեց,

Փակեց դռները սենյակի, և բազմաթիվ ծառաները անդ մնացին:

Փիլետոոսն էլ վեր կացավ անդ սուսուփուս և շուտ տնից թռավ դուրս,

Հապճեպ փակեց նա ամրապինդ պարսպապատ բակի դարպասն:

Գավիթում կար մի պինդ չվան, կոր նավերի կառանն էր պիրկ.

Փիլեստիոսը դրանով բակի դուռը ամուր փակեց ու ետ դարձավ,
390 Գնաց նորից նստեց այնտեղ, այն բազմոցին, ուստեք առաջ

նա վեր կացավ,
Ողիսակին ուղղեց հայացքն իր անքթիթ: Մինչ Ողիսակը մանրախույզ
Զննում, քննում էր աղեղը, շուտ էր տալիս այս ու այն կողմ, որ իմանա՝
Արդյո՞ք եղջյուրն որդ չի կերել, քանի տերը բացակա էր հար ու երկար:
Սեղեխները նայում էին միմյանց դեմքին, և ոմանք էլ խոսում էին.

«Սա, երևի, այսօրինակ աղեղների մի հին վարպետ է քաջավարժ,
Եվ կամ գուցե սա իր տանը ճիշտ այսպիսի մի լայնաղեղ պահած ունի,
Կամ միտք ունի սոսկ այդպիսին ինքը սարքել: Տեսեք՝ ինչպես,

ահավասիկ,

Ծարտարակի ամեն կողմից զննում է այն. քաջատեղյա՜կ է շրջմովիկն»:
Իսկ ոմանք էլ, պատանիներն ամբարտապան սեղեխներից, ծաղրում էին.

400 «Իցի՛վ թե սա, օտարականն այս մուրացիկ, միշտ այսպիսի

բախտ ունենա,

Ինչպես հիմա լարն աղեղի անշուշտ ձգել կկարենա»:

Այդպես ահա խոսում էին խոսնայրները, մինչ Ողիսակը խելացի,

Վերցրած աղեղն հզոր ու մեծ, զննում էր այն ճարտարակի

ու խորիմաց,

Եվ ճիշտ ինչպես վարպետն հմուտ, որը երգում և նվագում է կիթառով՝

Ծարտարակի ոլորելով պիրկ աղիքը գեր ոչխարի,

Հեշտիվ կապում է կիթառի նոր սեպերին՝ երկու կողմից լարերը ձիգ,

Այդպես հեշտիվ Ողիսակը ձգեց լարը այն մեծագույն, լայն աղեղի,

Իսկ երբ իր աջ ձեռքով բռնեց, փորձեց լարը նա փութապես,

Զնգաց լարը և զիլ հնչեց, ինչպես հնչեղ երգն է հնչում ծիծեռնակի:

410 Վիշտը պատեց սեղեխներին, և այլայլեց, փոխվեց գույնը նրանց դեմքի,

Իսկ Զևսն հանկարծ հայտնաբերեց իր նշանը. նա որոտաց որոտաձայն:

Խորունկ խնդաց Ողիսակը աստվածազարմ, բազմաշարչար,

Քանզի տեսավ և հասկացավ նա նշանը նենգ Կրոնոսի հզոր որդու:

Եվ նա վերցրեց անդ, սեղանի վրա ընկած, սուր սլաքը արագաթիռ,

Թեպետ այն խոր կապարճի մեջ լցված էին այլ պաքները բազմաթիվ,

Որոնց ուժը իրենց վրա խոսնայրները պիտ փորձեին այնտեղ շուտով:

Արդ, սլաքն այդ ձեռքով վերցրեց, լարը դրեց ակոսի մեջ

Եվ տեղնուտեղն, իր նստիքին նույնիսկ նստած, նա արձակեց՝

Նետն ուղղելով դեպի նշանն և բնավին չվրիպեց,

420 Այլ սլաքը սղնձակոտ թռավ, անցավ անցքի միջով տապարների,

Առաջինից մինչ վերջինը: Ողիսակը Տելեմաքին այնժամ ասաց.

«Տելեմաքո՛ւ, տե՛ւ, շրջիկը քեզ խայտառակ չարեց՝ տանդ

հար նստելով,

Զշեղվեցի ես թիրախից ու նշանին զարկեցի ճիշտ և բացի այդ՝

Աղեղի լարը ձգելիս չտանջվեցի. ուրեմն ողջ է իմ կորույրը,

Ուստի իրոք արժանի չեմ անարգանքին, որ տալիս են ինձ հոմանիք:
Սակայն արդեն ժամն է հասել, աքեացոց պիտ ընթրիք տանք

դեռ արևով,

Որպեսզի գեթ այնուհետև, առաջվա պես, կրկին հրմվենք սիրատենչիկ
Երգ ու պարով և կիթառով, որ պանունանքն են խնջույքի»:

Ասաց այդպես և հոնքերով նշան արեց փութանակի Տելեմաքը՝

- 430 Աստվածագարս Ոդիսևսի սիրած որդին, գոտեպնդվեց իր սուր թրով,
Զեռքը առավ տեգ-նիզակը երկայնաստվեր, ապա իսկույն
Կանգնեց կողքին իր ծնողի՝ հագած զենքը պղնձակոտ և շողշողուն:

Ե ր գ ք ա ն ե ր կ ու ե ր ո ր դ

ՍԵՂԵԽՆԵՐԻ ԿՈՏՈՐԱԾԸ

Եվ Ողիսևսն ամենիմաց հանեց, գցեց իր ցնցոտին,
Վերցրեց աղեղն ու կապարճը, որը լիքն էր սլաքներով,
Թռավ, կանգնեց բարձրը շեմքին, սլաքները թափեց գետնին,
Անդ իր առաջ, ոտքերի մոտ, ապա դիմեց խոսնայրներին

ու բարձր ասաց.

«Ուրեմն այսպես, կատարված է հիմա արդեն մրցությունը դժվարագույն.
Արդ, կփորձեմ մի այլ թիրախ, որին երբեք և ոչ մի մարդ

չի զարկել դեռ.

Գուցե դիպցնեմ ես անվրեպ, եթե միայն Ապոլլոնը փառքը տա ինձ»:

Ասաց, ուղղեց նա դառնավեր սուր սլաքը Անտիոնոսին.

Սա այդ պահին, ոսկի բաժակը գեղեցիկ ու կրկնականթ

- 10 Ձեռքին բռնած, բարձրացնում էր, տանում դեպի բերանը յուր,
Որ մեղրածոր գինին խմի և բնավին չէր մտածում մահվան մասին:
Ո՛վ կարող էր խորհել նույնիսկ, թե դյուցազուն, խնջույք անող

բազում մարդկանց

Բազմության դեմ սուկ մի անհատ, թեկուզ լինի նա գերազոր

և քաջասիրտ,

Կհանդգնի սփռել սև մահ և հորինել դաժան օրհասը ամենքի:

Նշան բռնած Անտիոնոսի հենց կոկորդին՝ Ողիսևսը նետն արձակեց.

Սուր արվինձը նրա փափուկ վզի մեջը խորունկ վարսվեց ու դուրս թռավ.

Նա խորտակվեց, թեքվեց մի կողմ, ձեռքից բաժակն իսկույն ընկավ,

Ու մարդկային հոժ արյունի վարար շիթերն իսկույն ևեթ

Դուրս ժայթքեցին ըռունգերից, ոտքով զարկվեց նա սեղանին,

- 20 Որ դղըրդաց ու շուռ եկավ: Գետնին թնափվեց ուտեստն՝ ամբողջ,
Միսն ու հացը կեղտոտվեցին. տան մեջ թնդաց իրարանցում,

աղմուկ ու ճիչ:

Գոռգոռացին սեղեխները, երբ որ տեսան՝ ինչպես քաջը

ընկավ տապալատ.

Բազմոցներից շուտ վեր թռան և ահաբեկ վազվզեցին դահլիճի մեջ:
Որոնելով՝ նայում էին գեղեցկակերտ այն պատերին և ամենուր,
Սակայն չկար և չգտան այնտեղ վահան, սուր ու ճիգակ,

տեգ ամրակոտ,

Ուստի խոսքով ծանրացաւում դարովեցին Ռդիսևսին ամենիմաց.

«Հե՛յ, շրջմովի՛կ, լպի՛րշ գործ է՝ նետահարել դիցասնունդ մեծ իշխանի,
Էլ մրցություն դու չես տեսնի, մոտեցել է արդեն մահդ օրհասաբեր,
Մեր մարդկանցից սպանեցիր դու հերոսին ամենամեծ և անվանի.

30 Տե՛ս, ինչպե՛ս կը դառնաս բաժին դու գիշակեր անգղներիմ»:

Այդ էր ասում ամեն մեկը, կարծում էին՝ միամտաբար, այլև չկամ
Նա սպանեց այդ դյուցազնին, և չիմացան, ավա՛ղ, նրանք,

այդ անմիտներն,

Որ և իրենց, բոլորեքյան, արդեն պատել է իր ցանցով մահտարածամն,
Մինչ բարբառեց Ռդիսևսը ամենիմաց՝ խեթ նայելով իսկույն նրանց.

«Ո՛հ, շնացող դուք լրբենիք, կարծում էիք, որ ետ չեմ գա

իմ տունն այլևս

Տրոյական հեռու երկրից, ուստի և ժանտ վատնում էիք գույքն իմ,

գանձը,

Բռնաբարում էիք մախիզ դուք մեր կանանց ստրկուհի

Եվ տակավին ես կենդանի՝ տենչում էիք և իմ կնոջն այստեղ զավթել՝

Չակնածելով անծայրածիր երկնքի տեր աստվածներից:

40 Չվախեցաք իսկ, որ մարդիկ ճգովելով ձեզնից կառնեն վրեժն հետո.

Արդ, բռնել է ձեզ բոլորիդ իր ցանցի մեջ մահ-օրհասը»:

Ասաց այդպես, և կաշկանդեց դալուկ սարսափն իսկույն նրանց.

Իրար անցան, պտտվեցին բոլորն այնտեղ՝ ելք փնտրելով

ինչպե՛ս արդյոք

Փրկվել մահից, և միմիայն Եվրիմաքը պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Եթե իրոք իթակեցի Ռդիսևսն ես և եկել ես տունդ արդեն,

Ապա ուրեմն արդարացի դու խոսեցիր: Աքեացիք, ճիշտ որ, իրոք

Կատարել են թե՛ քո տանը, թե՛ դաշտերում շատ խայտառակ,

ստոր գործեր,

Բայց մեղավորն այդ ամենի Անտիոոսն էր, որ տապալված է

այժմ այստեղ:

Նա էր սարքողը քո տան մեջ ամեն տեսակ չար գործերի,

50 Սակայն ոչ թե նրա համար, որ փախագում էր հարսանիք

քո կնոջ հետ.

Ա՛յլ բան էր նա խորհում իր մեջ, բայց կատարել թույլ չտվեց

Կրոնոսյանն:

Նա միտք ուներ գեղեցկաշեն Իթակեում դառնալ արքա և ազգապետ,

Իսկ քո որդուն նա մտադիր էր սպանել գաղտնոգայթ, դարանամուտ,

Եվ նա հիմա խոշոշված է արդարացի: Սակայն եղիր դու բարեգութ,

Այժմ խնայիր մեզ բոլորիս, իսկ մենք իրոք կհատուցենք
Քո վնասներն, որքան լափել ու խմել ենք մենք քո տան մեջ,
Եվ քացի այդ ամեն մեկս քեզ տույժ կտանք, արժեքն ողիղ քսան եզան,
Կտանք նաև ոսկի, պղինձ, որ մեղմանա քո սիրտն այդպես,
Մինչդեռ հիմա արդարացի զայրույթով ես դու բորբոքված»:

- 60 Եվ Ռդիսևսը խելացի, խստահայաց, խեթ նայելով, այս խոսքն ասաց.
«Ոչ, Եվրիմաք, եթե ինձ տաք ձեր հայրականն ամբողջովին
Եվ այն, որ դուք անձամբ ունեք, նաև այլ գույք, հանց հավելյալ,
Եվ այդ դեպքում ձեռք չեմ քաշի կոտորածից արյունահեղ,
Նախքան վրեժն իմ ես լուծեմ սեղեխներից նրանց զազիր գործի համար:
Ձեզ մնում է այժմ երկու ելք. կա՛մ աստ կռվել դեմ-հանդիման,
Կա՛մ փախուստի դիմել շուտով, փրկվել մահից և օրհասից,
Բայց ձեզանից, կարծեմ, ոչ ոք չի խուսափի իր ժանտաժուտ
կործանումից»:

- Ասաց այդպես, և թուլացան նրանց ծնկներն, այլև արտերը սիրեցյալ:
Մինչ Եվրիմաքն այնժամ նրանց երկրորդ անգամ իր խոսքն ասաց.
70 «Բարեկամներ՝, այս քաջն էլ չի զսպի բնավ անպարտելի ձեռքերը յուր,
Եվ քանի որ արդեն վերցրել է սա հոկված աղեղը և պատկանդարանն,
Ողորկ շեմքից մեզ նետահար կանի անշուշտ, մինչև որ աստ
Մեզ, բոլորիս, ժանտ կոտորի: Հիշե՛նք, սակայն, մենք կոիվը
Եվ դուրս քաշենք մեր սուր սրերն, սլաքների դեմ մահաբեր
Սեղանները դարձնենք վահան և խմբովի, միահամուռ
Թունդ հարձակվենք սրա վրա, դռան միջից վանենք սրան,
շարտենք դուրս,
Վազ տանք ապա դեպի քաղաք ու բարձրացնենք ճիչ, աղաղակ,
Եվ կիմանա քաջն այս շուտով, որ արձակեց նետն իր հիմա
վերջին անգամ»:

- Այդպես ասաց ու գոռոռաց, ապա իսկույն իր պատյանից
80 Նա դուրս քաշեց պղնձակոտ և երկապյոի սուսերը սուր
Ու շեշտակի, ահեղագոչ, նետվեց ողիղ նրա վրա,
Բայց Ռդիսևսն ողողեց սլաքն, զարկեց կրծքին, ստինքին մոտ,
Սուր պղինձը լերդը խրվեց, նրա ձեռքից սուսերն իսկույն
գետնին ընկավ,

- Նա գալարվեց սեղանի շուրջն ու, դրա հետ պտտվելով,
Ցած գլորվեց գետնատարած: Գետնին թափեց ուտեստն ամբողջ,
Ընկավ բաժակը կրկնականթ, նա հատակին զարկվեց դեմքով,
Աղաղակեց սրտակոտոր, զույգ ոտքերը թափահարեց,
Թակեց աթոռն ու աչքերն իր հավերժ պատեց մուրջը խավար:
Եվ Ամփինոմն աճապարեց՝ դուրս քաշելով սուսերը սուր,
90 Փութանակի նա հարձակվեց Ռդիսևսի դեմ մեծափառ,
Որ դուրս վանի նրան մի կերպ դռան միջից, մինչ ետևից

Ռդիսկար ջարդ Է, տալ

Պղնձասուր տեգ-նիզակով զարկեց նրան Տեյեմաքոսը քաջաբար,
 Զարկեց ուղիղ ուտերի մեջ, կրծքում իսկույն վարսվեց նիզակն.
 Նա թնդյունով գլորվեց ցած ու իր դեմքով զարկվեց գետնին:
 Երկայնաստվեր տեգն իր թողած Ամիփինոմի մարմնում ցցված՝
 Տեյեմաքոսը ետ քաշվեց. նա վախեցավ՝ գուցե մեկը սեղեխներից,
 Երբ որ ինքը, այնտեղ կքված, երկայնաստվեր տեգը բռնի և դուրս քաշի,
 Իր ետևից անապարի, ապա սրով իրեն զարկի և խոշոշի:
 Նա վազեվազ եկավ իսկույն և շուտ՝ հասավ իր սիրելի հորը այնտեղ,
 100 Կանգնեց կողքին և առնթեր ու խոսքն ասաց այս թեափոր.
 «Հայր իմ, ես քեզ արդ կբերեմ զեներ՝ վահան, երկու նիզակ
 Եվ սաղավարտ պղնձակոտ, որը գլխիդ հարմար կգա,
 Զենք կհագնեմ նաև ինքս, զեներ կտամ խոզարածին և հովիվին,
 Քանզի չէ՞ որ զինված լինել շատ ավելի լավ է, անշուշտ»:
 Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսկար ամենագետ.
 «Ծո՛ւտ, վազեվազ գնա՛ և բե՛ր, քանի դեռ այս սլաքները

չեմ վատնել ես.

ացուներին (սկար սափորի վրա)

Մի գուցե ինձ դուռն միջից դուրս վանեն այժմ, եթե մնամ

ես մեն-մենակ»:

Ասաց այդպես, և Տելեմաքն անսաց իսկույն իր սիրելի հոր պատգամին,
Վազեց, գնաց նա այն սենյակն, որտեղ գեներն էին պահված

փառապասկ.

110 Այնտեղ վերցրեց նա չորս վահան, պղնձակոտ ութ գեղարդներ

Եվ խտաբաշ, պղնձակերտ ու գեղեցիկ չորս սաղավարտ:

Նա բոլորն այդ հապճեպ բերեց և շուտ հասցրեց անդ ծնողին

իր սիրեցյալ,

Նաև ինքը զինվեց իսկույն, հագավ պղինձը շողշողուն:

Նույնպես երկու ստրուկ հովիվն հագան զենքը գեղեցկափայլ

Ու կանգնեցին իսկույն կողքին բազմահմար և խելացի Ռիսևսի,

Եվ քանի դեռ անդ նա ուներ կովի համար սուր սրաքներ,

Նա անդադար, նշան բռնած ու միառմի, կոտորում էր իր հարկի տակ:
Խոսնայրներին, և տապալվում էին նրանք իրար կողքի, գետնաթափալ:

Իսկ երբ արդեն սպառված էին պաքները թագավորի,

120 Նա աղեղը այնժամ հենեց ամրակառույց ապարանքի բարավորին:
 Եվ թողեց անդ, դրանդուն կից, շողշողենի պատին մոտիկ:
 Ինքն էլ ապա ծածկեց ուսերն իր՝ ասպարով այն քառաշերտ,
 Փառավոր իր գլխին դրեց սաղավարտը հրաշակերտ,
 Որի վրա ծածանվում էր ձիու մագից մի ահավոր, մեծ գարգամանակ.
 Այնուհետև ձեռքն իր առավ պղնձապատ երկու նիզակ:
 Պինդ պատի մեջ գեղեցկակերտ կար գաղտ մի դուռ,
 Որը կից էր և առընթեր ամրակառույց, պերճ դահլիճի՝ բարձր շենքին,
 Անձուկ և մութ, հանց ետնամուտք, դա տանում էր դեպի փողոց,
 Դրա միջով դժվարությամբ մի մարդ կանցներ: Աստվածային

խոգարածին

130 Հրամայեց Ռդիսևսը՝ կանգնել այնտեղ և պահպանել դուռն այդ ամուր:
 Ագելաոսն այնժամ դիմեց սեղեխներին և խոսք ասաց.

«Բարեկամներ, մեկը չըկա, որ գեթ անցնի այս նեղ անցքով

դեպի քաղաք,

Որ ամենքին այնտեղ հայտնի, հարուցանի ճիշ, աղաղակ,
 Եվ այդ դեպքում կմոռանա նետահարելն այս քաջն առմիշտ»:
 Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց այն այծարած Մելանթևսը.
 «Հնար չկա, դիցասնունդ Ագելաոս. բալի չքեղ, մեծ դարպասին
 Ծառ մոտիկ է նեղ դուռը այդ, և այնքան է անմատչելի կածանն անձուկ,
 Որ բյուրերին մի մարդ անգամ անդ կարգելի, եթե զորեղ է հիրավի,
 Բայց սպասեք, ձեզ պահեառի ես սենյակից զենք կբերեմ, որ

զինվեք դուք,

140 Եվ կարծում եմ, որ իսկևիսկ միայն այնտեղ, ոչ այլուրնք,
 Պետք է գենքը պահած լինեն Ռդիսևսը և իր գավալը փառաշուրք»:
 Այդպես ասաց Մելանթևսը այն այծարած ու դահլիճում եղած անցքով
 Մի կերպ անցավ ու բարձրացավ աանորոշքներով դեպի պահեստն

Ռդիսևսի:

Այնտեղ շտապ տաաններկու վահան ընտրեց, նույնքան նիզակ
 Եվ նույնքան էլ մեծ սաղավարտ՝ պերճ, պղնձափայլ ու գիսավոր,
 Ապա շուտով նա ետ եկավ և ամենն այդ հանձնեց այնտեղ սեղեխներին:
 Եվ թուլացան Ռդիսևսի սիրտը փրած ու ծնկները, երբ նա տեսավ՝
 Ինչպես նրանք զենքերն հագան ու ճոճեցին նիզակները երկայնստովեր:
 Հասկացավ, որ ծանր է գործը, որ կոփվը լինելու է դաժանագույն,

150 Ուստի իսկույն Տելեմաքին դիմեց այնտեղ և խոսքն ասաց այս թևավոր.
 «Տելեմաքո՛ւ, տան մեջ անշուշտ մեկնումեկը ստրկուհի այդ կանանցից
 Կամ Մելանթևսն ահա մեր դեմ բորբոքում են արդեն կոփվն

այս չարադավ»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
 «Ո՛հ, իմ հայրիկ, մեղավորը ես եմ այստեղ, և ոչ ոքի մեղքը չէ դա.
 Խորդանոցի ամրակառույց դուռը իրոք ես եմ թողել անդ կիսաբաց,

Ու երկի այդ Ակատեց սեղեխների հատուկ լրտեսը աշախուրջ:
Ո՛վ Եվմեոս դու խոզարած, գնա՛, ամուր փակիր դուռը խորդանոցի
Եվ լավ նաչիր, գուցե և անդ մեկնումեկը մեր կանանցից կատարեց այդ,
Կամ Դոլիոսյան Մելանթեսը, նրան եմ ես ավելի շուտ կասկածում
այժմ»:

160 Այդպես նրանք իրարու հետ խոսում էին այդ առիթով,
Մինչ այծարած Մելանթեսը կրկին գնաց դեպ խորդանոց,
Որպեսզի գեներ բերի նորից, բայց Ակատեց խոզարածը աստվածային,
Նա փոթապես դարձավ, ասաց Ոդիսևսին, որ կանգնած էր
անդ, մերձակա..

«Դիցասնունդ Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս ամենհիմաց, արդ, սրիկա
Այդ լրբեհին, որի մափն մենք կասկածում էինք իրոք,
Նորից գնում է խորդանոց, բայց ճշմարիտ դու ինձ ասա.
Արդյոք նրան ես սպանե՞մ, եթե ուժով գերազանցել կարողանամ,
Թե՞ նրան ես քարշ տամ, բերեմ, որպեսզի աստ պատժես նրան
դու անխնա՛»

Այն բազմազան ոճիրների, մեղքի համար, որ կատարեց քո տանը նա»-
170 Նրան այսպես պատասխանեց և խոսք ասաց Ոդիսևսը ամենհիմաց.
«Տեղեմաքոսն ու ես մի կերպ խոսնալուներին մեծահոշակ
Դափլիճի մեջ, աստ, կզսպենք, թեպետ և խիստ մոլեգնում են
ահա նրանք:

Դուք, երկուսդ, բռնեք նրան, գցեք մատան, ոլորեցեք ձեռ ու ոտը,
Ապա կապեք անգթորեն պինդ չվանով այն ոլորուն,
Այունին գամեք անդ բարձրաբերձ, քաշեք, հասցրեք առաստաղի
գերանի մոտ:

Այդպես նրան այնտեղ կապեք և փակեք դուռը ամբասպինդ.
Թող կենդանի հար ու երկար այստեղ մնա, տանջաճնք կրի
նա չարաչար»:

Ասաց այդպես, տիրոջ խոսքին հնազանդված, գործը իսկույն
կատարեցին:

Ծուտ խորդանոցը գնացին. այնտեղ էր նա, սակայն սրանց չը Ակատեց,
180 Այլ մառանում մեկնումենակ գաղտնի փնտրում էր նա զեներ,
Բայց կանգնեցին այնտեղ սրանք ու թաքնվեցին դյանդու մոտ,
շենքին ընթեր:

Երբ այծարած Մելանթեսը, հեռանալով, հապճեպ շենքին
անդ մոտեցավ,

Նա մի ձեռքով բռնած տանում էր գեղեցիկ մի սաղավարտ,
Իսկ մյուս ձեռքում ուներ մի լայն ու մեծ վահան, խիստ հնամաշ
ու բորբոսնած..

Լաերտ քաջն էր մի ժամանակ, երիտասարդ իր օրերին, գործածում այն,
Այժմ ընկած էր բարձիթողի, և փոկերի կարերն էին արդեն փտած:

Սրանք հանկարծ հարձակւեցին և, մագերից պինդ բռնելով,
նրան այնտեղ
Ցած գցեցին, քարշ տվեցին, թեպէտ սաստիկ գողգոռում էր
ափաքնկւած:

Ձեռ ու ոտը պինդ կապեցին խիստ կապանքով հոգեկործան,
190 Ոլորեցին ու ետևից հանգուցեցին, ինչպէս ռդիղ պատվիրել էր
Լաերտածին բազմաշարշար Ողիսևը աստվածագարմ,
Եվ ոլորուն, պիրկ չվանով բարձր պունին կապեցին պինդ,
Ապա, չվանը քաշելով, վեր հանեցին առաստաղի գերանին մոտ,
Իսկ դու նրան անդ ասացիր, ո՛վ խոզարած, խոր հեգնանքով.
«Հիմա արդեն ամբողջ գիշեր դու արթուն աստ պիտի հսկես,
ո՛վ Մելանթուս՝

Հանգիստ պառկած քեզ արժանի ու փափկագոյն անկողնու մեջ:
Երբ ոսկեգահ Արշալույսը վաղը ելնի հորդահողան օվկիանոսից,
Դու, երևի, չես մոռանա շուտ արթնանալ, որ գեր կանուխ այծեր քշես,
Ծուտով տանես սեղեխների՝ խրախճանքի գործը նրանց լավ հոգալով»:
200 Այդպէս նրան անդ թողեցին կապանքի մեջ ու կաշկանդւած,
Եվ իրենք էլ լավ գինվեցին, պինդ փակեցին մատանի դուռը շողշողուն,
Իջան, եկան դեպ Ողիսևը բազմափորձ և իմաստուն
Եվ կանգնեցին նրա կողքին: Այժմ չորս հոգի, խիզախութեամբ
ոգեշնչւած,
Արդեն կային անդ, շենքի մոտ, իսկ դահլիճում քաջերն էին
բյուրաբազում:

Այնժամ հրանց անդ մոտեցավ Աթենասը՝ դուստրը Ջևաի՝
Նմանվելով կերպարանքին, այլև ձայնին քաջ Մենտորի,
Երբ որ նրան Ողիսևը տեսավ, խնդաց և խոսք ասաց.
«Օգնիր, Մենտոր, քո քաջութեամբ և հիշիր այժմ ընկերոջը քո սիրելի,
Որ քեզ բարիք է միշտ արել. դու, բացի այդ, հասակակից ես
ինձ իրոք»:

210 Ասաց այդպէս, բայց հասկացավ, որ ինքն է դա՝ Աթենասը
մարտահարույց,
Մինչ մյուս կողմից ամբարտաւան խոսնայրները գողգոռացին
դահլիճի մեջ,
Եվ առաջինը բղավեց սպառնալից Ագելաոս Դամաստորյանն.
«Մենտոր՝, բնաւ չհանդգնես, ինչպէս խոսքով Ողիսևն է
համոզում քեզ,
Մարտել ընդդէմ սեղեխների ու այդպիսով աստ զորավիգ
դառնալ նրան:
Տե՛ս, թե ինչ կա մեր մտքի մեջ, և այդ անշուշտ կկատարվի.
Երբ այժմ նրանց մենք սպանենք, Ողիսևսին և իր որդուն,

Տե՛ս, նրանց հետ կկործանենք մենք նաև քեզ, եթե միայն

դու ցանկանաս

Տան մեջ, այստեղ, այդ գործն անել, և գլխովդ կհատուցես,

հանց պատուհաս:

Եվ հետո էլ, երբ որ կյանքից մենք ձեզ զրկենք սուր պղնձով,

220 Բո գույքն ամբողջ, որքան ունես այստեղ, աչքուր և քո տան մեջ,—

Մենք կխառնենք, իբրև ավար, Ռիխսաի գույքերի հետ,

Որ իրար մեջ այն բաժանենք, և թույլ չենք տա մենք քո որդոց,

քո դատրերին

Եվ քո կնոջն ապրել այստեղ, այս Իթալիե քաղաքի մեջ»:

Ասաց աչքս, էլ ավելի խիստ զայրացավ Աթենասը իր սրտի մեջ

Ու կշտամբեց Ռիխսաին ծանրացատուն իր խոսքերով և այս ասաց.

«Ռիխսա, քո մեջ էլ չկա այն հաղթ կորովն, ուժն անդին ու քաջ ոգին

Որով երբեմն, Տրոյայի մոտ մարտում էիր ինը տարի դու շարունակ՝

Չքնադագնդ, լուսաթևիկ և քաջահայր Հեղինեի համար միայն,

Եվ անողոր անկատներում կոտորեցիր բյուրաբազում այնտեղ մարդոց:

230 Բո խորհրդով հենց նվաճվեց Պրիամոսի սուրբ քաղաքը լայնափողոց:

Ի՞նչ եղավ քեզ, որ դու, արդեն վերադարձած, քո հարկի տակ,

գույքերիդ մոտ,

Հեծեծում ես ու վախենում կովել ընդդեմ խոսնայրների:

Օ՛հ անդր, շո՛ւտ, բարեկամս, ինձ մոտեցիր և իմ կողքին

կանգնիր այստեղ,

Նայի՛ր ու տե՛ս՝ ինչպես Մենտոր Ալկիմյանը այս կովի մեջ

թշնամաջարդ.

Իր ընկերոջ պարտքը կտա, նրա բարի գործի համար»:

Ասաց, սակայն չշնորհեց նա հաղթանակը վերջնական,

Այլ կամեցավ փորձել դեռևս քաջախիզախ ուժն ու ոգին

Աստվածազարմ Ռիխսաի և ազնվագույն նրա որդու:

Ինքն էլ ապա վեր բարձրացավ դեպ ծիսամած սուսստաղը ապարանքի.

240 Ու մարդակին նստեց այնտեղ՝ անառիկով կերպարանքին ծիծեռնակի:

Խոսնայրներին աչդ միջոցին քաջալերեց Դամաստորյան Ագելաոսն,

Եվ նրա հետ ու միասին՝ Եվրիկոմոսն, Ամիփիմեդոն, Դեմոպոլոմեն,

Պոլիբոսը խոհեմամիտ, Պիսանդրոսը Պոլիկտոլյան:

Խոսնայրներից, ահալաթիկ, քաջագույններն էին դրանք,

Որ տակալին, պաշտպանելով իրենց կյանքը, մարտում էին

դեռ կենդանի.

Իսկ մյուսներին խորտակել էր հաղթ աղեղը սլաքների տարափի տակ:

Այնժամ դիմեց անդ բոլորին Ագելաոսն և խոսք ասաց քաջալերիչ.

«Բարեկամներ, շուտով քաջն այս զապերու է անպարտելի ձեռքերը յուր.

Եվ Մենտորն էլ արդ չքացավ, թեպետ խոսեց նա սնապարծ

ու ինքնագով.

- 250 Դռան առաջ, նախաշեմքում, նրանք ահա միայնակ են արդ մնացել,
Ուստի և այժմ գեղարդները դուք չնետեք աստ բոլորը միանգամից,
Պետք է որ այժմ մենք նախ նետենք միզակներից վեցը միայն:
Թե Զևար տա, փառք կշահենք, եթե զարկենք Ողիսուսին,
Իսկ մյուսներից երկյուղ չկա, երբ տապալվի նա խորտակված»:
Ասաց այդպես, նրանք բոլորն, հանց պատվիրեց, շեշտ նետեցին,
Բայց Աթենասն հարվածները նրանց բոլոր ունայն դարձրեց,
Մեկը այնտեղ ամրակառույց ապարանքի շեմքին դիպավ զուր,
անտեղի,
Իսկ մյուսը, զարկվեց, խրվեց անդ հաստ դռան դրանդու մեջ.
Մեկն էլ, որպես ծանր պղինձ, դիպավ պատին զուր վզգալով.
- 260 Երբ որ այդպես սեղեխների գեղարդները սլացան զուր և ապարդյուն,
Անդ իր մարդկանա այս խոսքն ասաց բազմաշարժար Ողիսուսը
աստվածազարմ.
«Սիրելիներ՛ր, ահա ինչ էմ ձեզ հորդորում, եկեք և մենք
հուժկու նետենք.
Սլաքները խոսնայրների խուռն ամբոխին, որոնք ահա,
Բացի իրենց կատարած այլ ոճիրներից, ցանկանում են սպանել մեզ»:
Ասաց այդպես, և բոլորը, նշան բռնած, շեշտ նետեցին աուր միզակներն,
Եվ խորտակեց Ողիսուսը Դեմոպտոլեմ քաջ սեղեխին,
Տելեմաքը՝ Եվրիպիդին, խոզարածը՝ Էլատուսին,
Իսկ եզների քաջ նախորդը Պիսանդրոսին գետնին զարկեց:
Տապալվեցին դրանք բոլորն և կրծեցին ատամներով գետինը լայն,
- 270 Իսկ նմացյալ խոսնայրները նահանջեցին դեպի խորքը մեծ դահլիճի:
Սրանք, ասկայն, վրա հասան, դուրս քաշեցին միզակները դիակներից:
Երկրորդ անգամ խոսնայրները, նշան բռնած, գեղարդները
նետեցին շեշտ,
Բայց մեծ մասամբ վրիպեցին, Աթենասը ունայն դարձրեց
հարվածներն այդ,
Մեկը նորից ամրակառույց ապարանքի շեմքին զարկվեց զո՛ւր,
անտեղի,
Մյուսը վարսվեց գեղեցկակերտ, ամուր դռան դրանդու մեջ,
Մեկն էլ, որպես ծանր պղինձ, դիպավ պատին զուր վզգալով:
Ամփիմեդոնն զարկեց միայն, վիրավորեց Տելեմաքի ձեռքի դաստակն,
Սուր պղինձը քերեց միայն, պոկեց ձեռքի մաշկը վերուստ,
Կտեփապոսը երկար տեգով քերծեց ուսը Եվմեոսի, ասպարից վեր.
- 280 Մինչ միզակը, վեր թռչելով, գետնին ընկավ անհետևանք:
Նրանք նորից, կողքին կանգնած բազմահար Ողիսուսի,
Շեշտ նետեցին տեգերն հուժկու դեպի խումբը սեղեխների:
Զարկեց հիմա Ողիսուսը քաղաքավեր Եվրիդամաս խոսնայր քաջին,
Տելեմաքոսը՝ սեղեխին Ամփիմեդոն, խոզարածը՝ Պոլիբոսին,

Իսկ եզնարած հովիվն հզոր խիստ հարվածեց ուղիղ կրծքին

Կտեսիսպոսի

Եվ, հարվածով իր խրոխտացած, քացականչեց նա մեծապանծ.

«Դու, ծաղրաբան և չարախոս Պոլիթերսյան, էլ չխոսես այսուհետև
Դու մեծասարժ, հիմար խոսելն անվայել է, դու խոսելը վերապահիր
Աստվածներին, քանզի նրանք չէ՞ որ քեզնից գերազոր են,

290 Իսկ սա, որ այժմ դու ստացար, հատուցումն է այն ոսկորի,

որ, հանց պարզև,

Դու նետեցիր այս շրջիկին՝ իր տուն եկած աստվածազարմ Ռոփսուսին»:

Այդպես ասաց այնժամ հովիվը կորեղջյուր արջառների,

Մինչ Ռոփսուսն դեմ-հանդիման տեգով երկայն ջախեց որդուն

Դամաստորի,

Տեղեմաքոսն Եվեհորյան Լիոկրիտի փորը վարսեց ճիզակն անգուրթ,

Եվ միջանցով պղինձը սուր իսկույն հերձեց և դուրս թռավ:

Նա գլորվեց բերանքսիվայր, ամբողջ դեմքով զարկվեց գետին:

Աթենասը տան մեջ վերուստ պարզեց հանկարծ իր ասպարը

մարդակործան,

Եվ անդ իսկույն զարնուրանքի դողը բռնեց խոսնայրների դաժան հոգին.

Խոճապանքով վազվզեցին նրանք տան մեջ, ինչպես ցուլերը

նավարային,

300 Որոնց վրա հարձակվում են դաժան բռուերը հույլիհույլ և հալածիչ՝

Վաղ գարունքին, երբ օրերն են դառնում արդեն երկարատև:

Հանց ցիները կորամագիլ, կորակտուց, լեռների մեջ հանկարծ թռչող,

Հարձակվում են թռչունների վրա անօգ, որոնք, դողդոջ ու ահաբեկ,

Դաշտերից շուտ թռչում են վեր, դեպ ամպերը, դեպ հովիտը թաքնվելու,

Մինչ անգղներն հալածում են և կոտորում նրանց անգուրթ ու մահակուր.

Էլ ասավեն նրանք չունեն, և հրճվում են որսը դիտող բազում մարդիկ,

Այդպես նրանք, հարձակվելով, խոսնայրներին տան մեջ այնտեղ

Եվ աջ ու ձախ ջարդում էին և ջախջախում գլուխները բազմաբազում:

Թնդում էր խուլ մի հառաչանք, ճիչ, աղաղակ, հատուկն արյամբ էր

հեղեղված:

310 Հանկարծ ելավ Ռոփսուսի դեմ Լիոդեսն, որ ծնկներին փարվեց նրա

Եվ աղաչեց մեծապաղատ ու խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Աղերսում եմ քեզ, Ռոփսես, խղճա դու ինձ և խնայիր,

Ա՜խ, հավատա, տան կանանցից ես ոչ ոքի ոչ մի վատ բան ոչ ասել եմ,

Ոչ կատարել, այլ մյուսների՞ն՝ խոսնայրներին, հակառակը,

Ես անդադար զսպում էի և հորդորում, որ վերացնեն այդ քարվականքն,

Բայց ինձ, ավա՜ղ, չլսեցին ու ձեռք քաշել զազիր գործից չկամեցան,

Ուստի և այդ ոճիրների համար հիմա մահ-օրհասին այսպես հառան:

Գուշակող եմ ես մի անմեղ, մի՞թե պիտի ես տապալվեմ նրանց կողքին,

Մի՞թե չկա երկրի վրա գնահատող առաքինի գործը հետո»:

- 320 Նրան այնտեղ խեթ նայելով՝ իր խոսքն ասաց Ռդիսևսը ամենհոմաց.
«Եթե դու ճիշտ գուշակող ես եղել նրանց, հանց ասացիր այժմ
ինքննապարծ,
Ուրեմն և դու աղոթել ես ապարանքում այս մերթ ընդ մերթ,
Որ վերադարձն իմ դեպի տունը հեռանա և անկատար միշտ էլ մնա,
Որպեսզի իմ կնոջ հետ դու ամուսնանաս, ու քեզ զավակ նա պարգևի,
Ուստի և դու չես խուսափի քո վերահաս դաժան մահից»:
Այդպես ասաց նա բարձրաձայն, կարող ձեռքով վերցրեց սուտերն
այնտեղ ընկած,
Որ գցել էր գետնի վրա իր ձեռքով իսկ անդ սպանված Ագելսոսն,
Տեղնուտեղը վարսեց այդ սուրը վզի մեջ նրա իսկույն,
Ու գլուխը պոկվեց, ընկավ գետնի վրա՝ դեռ բերանով խոսք ասելիս,
330 Բայց խույս տվեց սև օրհասից իր դժնդակ Տերպիասյան
Փեմիոսն երգակ,
Որը այնտեղ խոսնայրների համար երգում և նվագում էր ակամա:
Ահավասիկ, ձեռքին բռնած բարձրահնչուն կիթառը յուր,
Մտորում էր տարակուսած՝ կանգնած այնտեղ, ետնամուտքի
դռան կողքին,
Դո՛ւրս գալ արդյոք և անդ չոքել մեծն Զևսի Բագինի դեմ,
Որ Լաերտը և Ռդիսևսն այրում էին զոհված եզան թիկնամսերն,
Թե՞ վագեվազ ծնկներն ընկնել և աղաչել մեծապառլառ:
Եվ արդ, այդպես մտածելիս, ավելի լավ և օգտավետ նրան թվաց՝
Իսկույն նեթ փարվել ծնկին Լաերտածին Ռդիսևսի:
Ահավասիկ, նա սնամեջ իր կիթառը փութանակի դրեց գետնին,
340 Մեջտեղն այնտեղ սարկարանի ու բազմոցի արծաթապատ,
Ու ինքն ապա արագ վազեց, ծնկներն ընկավ Ռդիսևսի,
Այդպես նրան նա պաղատեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Աղաչում եմ, ո՛վ Ռդիսևս, խղճա դու ինձ և խնայիր,
Ինքդ հետո շատ կցավես, որ անտեղի սպանեցիր դու երգիչին,
Որն իր երգով խի՞նդ ու հրճվանք է ներշնչում աստվածներին,
այլև մարդկանց:
Գուսան եմ ես ինքնուսույց, և աստվածն է իմ սրտի մեջ
Ներշնչել տե՛նչը երգերի. ես պատրաստ եմ երգել և քեզ,
հանց աստղծո:
Դու իմ մահը մի փափագիր և ինձ, ավա՛ղ, մի գլխատիր.
Տելեմաքոսն էլ քեզ կասի, կհաստատի քո այդ զավակը սիրալիր,
350 Որ աստ, քո տուն, երգ երգելու խոսնայրների խնջույքներին,
Ես ակամա էի գալիս, ոչ ինքնակամ, այլ միմիայն
Նրանք, ինձնից հզորագույն ու բազմամարդ, կանչում էին
ինձ բռնաբար»:
Աղաչանքի ձայնը լսեց անդ սրբազան զորությունը Տելեմաքի,

Նա մոտեցաւ հորը իսկույն և այս խոսքը ասաց նրան.

«Հա՛յր, սպասի՛ր, սուր պղինձով մի հարվածիր դու անմեղին,

Այլ ազատենք նաև բանքեր մենք Մեդոնին, քանզի մեր տանն

այս գերակա

Նա մշտապես եղել է ինձ ջերմ հոգատար իմ մանկության իսկ օրերից:

Ո՛ր է, չկա, գուցե արդեն սպանեցին Փիլետիոսն ու խոզարածն,

Գուցե տան մեջ ընկաւ նա քո հարվածի տակ, երբ որ սիրտն էր

քո բորբոքված»:

Այդպես ասաց, և այդ խոսքը լսեց Մեդոնը խորիմաց,

360 Որ այդ պահին, խուսափելով սև օրհասից, պատկել էր անդ

բազմոցի տակ՝

Խիստ կըծկված և իր վրա դեռ նոր քերթված արջառեմի մոլորը քաշած:

Արդ, դուրս թռաւ նա բազմոցի տակից իսկույն, մի կողմ գցեց

մոլորը արագ,

Վազեց ապա և ծնկները Տելեմաքի բռնեց ամուր

Եվ աղերսեց նրան սրտանց ու խոսքն ասաց այս թեւովոր.

«Այստեղ եմ ես, սիրելիդ իմ, խնայիր ինձ, ասա նաև քո հորը այժմ՝

Թող գերագոր կարողությամբ և պղնձով ինձ չզարկի և չսպանի:

Ընդդէմ մոլի խոսնայրների նա զայրացած է և ցասկոտ,

Նրանք, անմիտ, լափում էին գուլքը նրա, նեղում էին քեզ անամոթ»:

Եվ Ոդիսևսը իմաստուն իսկույն ժպտաց, ապա նրան այս խոսքն ասաց.

370 «Վստա՛հ եղիր, Տելեմաքը քեզ կյանք տվեց ու փրկություն,

Որ այսուհետ լալ իմանաս, նաև պատմես ուրիշներին դու օրնիբուն,

Որքա՛ն լալ է ու գերադաս սուսքին, բարի գործը չար արարքից,

Բայց գնացեք հիմա բակը և դուրս եկեք հիմա տնից,

Հեռացեք այս ժանտ մախճիրից, դու և գուսանն այս երգասաց,

Իսկ տանը դեռ ես գործ ունեմ, որը հիմա պիտ կատարեմ»:

Ասաց այդպես, իսկույն երկուսն էլ փութապես դուրս գնացին

նրանք տնից

Եվ նստեցին հզորագոր Զևս աստըծու բազինի մոտ,

Բայց տակավին, իրենց մահվանն սպասելով, նայում էին շրջահայաց:

Նայեց շուրջը Ոդիսևսը, որ իմանա՝ արդյոք ոչ ոք չի՞ մնացել

380 Անդ թաքնված ու կենդանի՝ խուսափելով մահից դաժան,

Բայց բոլորն էլ արյունթաթախ ու փոշեպատ թափված էին գետնի վրա,

Անշարժ ընկած ու մահացած. ինչպես ձկներն, որոնց հաճախ

ձկնորս մարդիկ

Բազմահանգույց ոռկաններով դուրս են քաշում ճերմակ ծովից

Ու թափում են ավազածիր լայն ծովափին, և ձկներն այդ բոլորեքյան,

Աղի ջրին կարոտակեզ, թափված մնում են ավազում իրար վրա,

Մինչև լուսից արեգակի նրանց կյանքն է ոչնչանում,

Արդ, այդպես էլ միմյանց վրա թափված էին սեղեխները չարաբաստիկ:

Եվ Ռդիսևսն ամենիմաց իր զավակին՝ Տելեմաքին այս խոսքն ասաց.

«Տելեմաքո՛ւ, կանչիր այստեղ մեր դայակին՝ Եվրիկլիային,

380 Խոսք եմ ուզում ասել նրան, այն, որ սրտումս հիմա կա»:

Այդպես ասաց, և Տելեմաքն իր սիրելի ծնողի խոսքը կատարեց.

Արդ, բոթելով դուռը իսկույն, նա ձայն տվեց ու խոսք ասաց

Եվրիկլիային.

«Վե՛ր կաց շուտով, ծեր դայակդ, դու, իմ մայրիկ տարիքավոր,

Որ հսկողն ես մեր տան եղած բոլոր ծառա ստրուկ կանանց.

Դո՛ւրս եկ, հայրս կանչում է քեզ. նա խոսք ունի քեզ ասելիք»:

Այդպես կանչեց, ու թևաթափ խոսքը մնաց սրտում ազնիվ այն պառավի:

Եվրիկլիան բացեց դուռը գեղեցկաշեն սենյակների

Եվ, դուրս գալով, շտապ եկավ: Տելեմաքը նրան տարավ դեպի դահլիճ,

Որ հոգեզուրկ դիակների կույտերի մեջ գտնվում էր Ռդիսևսը՝

400 Ամբողջովին արյունթաթախ, ողիղ ինչպես առյուծն ահեղ,

Որ, լափելով նախրային եզն, վերադառնում, ետ է գալիս դեպի իր որջն.

Արյունոտ են և արյան մեջ նրա բաշը, այլև բերանն ու կուրծքն ամբողջ,

Այդ վիճակում նրա դեմքին նայելն անգամ արհավիրք է մի ահավոր:

Այդպես ծածկված էին արյամբ արնաշաղախ ձեռքն ու ոտքը Ռդիսևսի:

Երբ Եվրիկլիան տեսավ կույտը դիակների և տունն ամբողջ

արյունոտված,

Ցնծաց սրտով և պատրաստ էր ճի՛շ արձակել, ճիչն ու գոռոցը

բերկրանքի,

Բայց Ռդիսևսն իսկույն զսպեց այդ հուզմունքը հիացմունքի

Եվ, ձայն տալով, նրան դիմեց ու խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Պառավ, սրտանց ուրախացի՛ր, սակայն կամաց և բերկրանքից

մի գոռոռա,

410 Քանզի մե՛ղք է, մեռյալների գլխին կանգնած, աղաղակել

խրոխտապանծ:

Աստվածային ճակատագիրն այսպես սրանց պատժեց ահեղ

ու դժնաբար.

Մահկանացու մարդկության մեջ սրանք բնավ չէին հարգում

ոչ մի մարդու,

Թեկուզ լինեք նրանց դիմողն առաքինի կամ չարագործ:

Այդ անօրեն գործի համար սրանք ահա այս վիճակին արժանացան,

Սակայն դու ինձ ա՛յս բանն ասա ու մեր կանանց այժմ թվարկիր.

Ո՛վ էր այստեղ իմ պատիվը անարգ անում, ո՛վ էր մեղսոտ

կամ անբասիր»:

Եվ բարբառեց սիրած դայակ Եվրիկլիան ու այս խոսքը նրան ասաց.

«Քեզ, զավակս, արդ կպատմեմ ես ճշմարիտը, ապաքեն.

Ապարանքի ողջ այս տան մեջ կային հիսուն ստրուկ կանայք,

420 Որոնց այստեղ ուսուցել ենք մենք այլևայլ ձեռագործի,

Որպէսզի աստ, ստրկությունն հանդուրժելով, միշտ բուրդ գգեն
և ասրելեն.

Եվ դրանցից տասներկուսը ճանապարհին են լրբության
Ու չեն հարգում ոչ ի՛նձ, ոչ էլ Պենելոպէ ամենիմաց մեր թագուհուն:
Տելեմաքն էլ նոր է դարձել դեռ չափահաս, նոր է հասել

կյանքին արքուն,
Մայրը նրան թույլ չէր տալիս գործն այդ հոգալ, կառավարել
ստրուկ կանանց:
Թո՛ւյլ տուր՝ գնամ վերնատունը շողշողենի, գեթ արթնացնեմ քո կնոջը

Եվ խոսք ասեմ ավետալուր. այժմ քնած է նա աստըծու կամքով
այնտեղ»:

Ու Ոդիսևսը գերիմաց կրկին նրան իր խոսքն ասաց.

«Ոչ, տակաւին մի՛ արթնացրու, այլ դու կանչիր, որ այստեղ գան
բոլոր կանայք,

430 Որոնք մինչ այժմ իմ հարկի տակ կատարել են գործեր լսիրջ
ու անամոթ»:

Այդպէս ահա նա պատվիրեց, և սենյակից շուտ դուրս գնաց
պառավը ծեր,

Հայտնեց կանանց կամքը տիրոջ և հորդորեց հապճեպ գնալ
արքայի մոտ:

Ոդիսևսը Տելեմաքին, խոզարածին և նախորդդին եզնահովիվ

Կանչեց իր մոտ, դիմեց նրանց և թեւալոր այս խոսքն ասաց.

«Նախ այդ կանանց պատվիրեցեք, որ դիակները դուրս տանեն:

Այնուհետեւ թող որ նրանք մաքուր ջրով և ծակոտկեն սպումգներով

Լաւ լվանան, սրբեն, մաքրեն սեղաններն ու բազմոցները

գեղեցկակերտ:

Իսկ երբ որ դուք լաւ հարդարեք, կարգի բերեք տունը ամբողջ

ըստ պատշաճի,

Նոր ցոփ կանանց դուք դուրս հանեք ապարանքից ամրակառույց,

440 Տարե՛ք այնտեղ, բակի ամուր ցանկի ետև, ձեղնահարկի տակ բոլորակ,

Հարվածեցեք դուք սրերով երկարասայր, խողխողեցեք,

Մինչև կորգեք իրենց հոգին, որ մոռանան Ափրոդիտի կիրքը լկտի,

Որով այստեղ տուփում էին՝ միանալով սեղեխների հետ գաղտնաբար»:

Ասաց այդպէս, մինչդեռ եկան այդ միջոցին կանայք բոլոր.

Լալիս էին նրանք սաստիկ և ջերմաջերմ թափում արցունքը

դառնադառն:

Նախ վերցըրին ու դուրս տարան դիակները սպանվածների

Ու դարսեցին միմյանց վրա բոլորաձև ծածկույթի տակ,

Գաւիթից դուրս, անդ, ամրապինդ ցանկապատած բակի խորքում:

Ոդիսևսը, կանգնած, անձամբ պատվիրում էր և ստիպում խստադաժան,

- 450 Եվ նրանք էլ դիակները կրում, տանում էին արագ և ակամա:
Այնուհետև իսկույն ջրով ու ծակոտկեն սպումագներով անդ մաքրեցին,
Լավ սրբեցին սեղանները և բազմոցները գեղեցիկ:
Ապա իսկույն եզնարածը, խոզարածն ու Տելեմաքն այդ ժամանակ
Սուր բահերով լավ քերեցին ամրաշեն տան հատակն ամբողջ,
Իսկ քերուցքը ստրուկները հապճեպ տարան ու թափեցին
դրսում, հեռու:
Երբ այդպիսով, ինչպես հարկն էր, հարդարեցին ամրակառույց
դահլիճը ողջ,
Ստրուկ կանանց դուրս հանեցին ապարանքից գեղեցկաշեն
Ու քեցին մի անձուկ տեղ՝ նեղ արանքը բակի և պինդ ձեղճահարկի,
Ուստեք խոյս տալ չէր կարելի, և անդ խոսեց Տելեմաքսը խորիմաց.
- 460 «Ո՛ւշ, հեշտ մահով, ազնի՛վ կերպով չեմ սպանի այստեղ սրանց,
Որոնք իմ մոր և իմ գլխին անարգանքներ են միշտ թափել
Ու տոփամով լրբության մեջ խոսնայրների հետ շնացել»:
Ասաց այդպես, վերցրեց ապա սևակտուց ճավի ամուր ու մեծ կառանձ
Եվ մեծագույն սյունին կապեց ու պատատեց անդ բարձրաբերձ
Գմբեթի շուրջ, այնպես արեց, որ ոչ ոքի ոտքը գետնին էլ չհասնի:
Ողիղ ինչպես արագաթև շատ տորդիկներ, սրաթոփչ աղավձիներ,
Ընկնում են թավ թփերում գաղտնածածուկ սարքավորված
ճենգ վարմի մեջ,
Բոլորն այնտեղ կաշկանդվում են, և դառնում է վարմը նրանց
մահվան թակարդ,
Այդպես հանգույցն ընկավ վիզը անդ ամեն մի ստրկուհու, ապա նրանք
- 470 Անդ կախվեցին գլուխնիվեր, որ մահաճան մահով թշվառ
ու խայտառակ,
Ու ցնցվեցին ոտքերն իրենց, բայց ոչ երկար, այլ միմիայն
մեկ ակնթարթ:
Հերթը հասավ Մելանթևսին. նախազավթով նրան բակը դուրս բերեցին,
Սուր պղնձով կտրատեցին նրա պնչներն ու ականջներն և պոկեցին
Անդամները ամոթանքի ու նետեցին շներին գեշ, որպես հում կեր,
Եվ բացի այդ, խիստ զայրացած, նրա ոտքերն ու ձեռքերը
ջախջախեցին,
Ապա իսկույն անդ մաքրվեցին՝ լվանալով իրենց ձեռքերն ու ոտքերը,
Ու տուն եկան Ոդիսևսի: Այդպես ահա կատարվեց գործը ահալոր,
Եվ Ոդիսևսն այն ժամանակ ասաց սիրած իր դայակին՝ Եվրիկլիային.
«Ծուռ ծծումբ բեր, դու, իմ մայրիկ, դարմանը այս գարշանքի դեմ,
բեր և կրակ,
- 480 Որ դահլիճը ծխահարեմ, իսկ հետո դու գնա կանչիր,
Թող գա այստեղ Պենելոպեն նաժիշտ կանանց հետ միասին,

Բայց հորդորիր, որ հավաքվեն ու այստեղ գան տանը եղած

բոլոր ծառայք»:

Եվ Եվրիկլիան՝ սիրած դայակն, այսպես ասաց այնժամ նրան.

«Ո՛հ, որդյակս, ճիշտ է, այո՛, դու վայելուչ խոսք ասացիր,

Սակայն հիմա նախ քեզ քերեմ հագուստ՝ քանկոն ու պատմունճան,

Քանզի չէ՞ որ անպատշաճ է, որ դու քո տանն հագած լինես մի ցնցոտի,

Որն հագիվ է ծածկում նույնիսկ այդ քո ուները թիկնավետ»:

Կրկին նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենհիմաց.

«Նախ դու գնա՛ և կրա՛կ քեր, որ դահլիճում այդ կրակը հիմա լինի»:

490 Ասաց այդպես, լսեց նրան սիրած դայակն, հնազանդված:

Գնաց, քերեց հուր և ծծումբ, իսկ Ռդիսեսը անհապաղ

Վառեց ծծումբն և շուտափույթ ծխահարեց մեծ դահլիճը

ու բակն ամբողջ:

Մինչդեռ գնաց պառավն արագ Ռդիսեսի շքեղաշուք մեծ տան միջով,

Համբավ տարավ բոլոր կանանց և հորդորեց, որ հավաքվեն

ու գան շուտով,

Դուրս թափվեցին սենյակներից և շուտ եկան՝ խանձողները

ձեռքով բռնած,

Օղակեցին Ռդիսեսին, փաթաթվեցին ու գրկեցին նրան սիրով

ու սրտագին,

Ողջունելով՝ համբուրեցին նրա գլուխն և ուները

Ու սեղմեցին նրա ձեռքը, իսկ Ռդիսեսն գորովանքով,

Սիրակարոտ, ջերմ լաց եղավ ու հեծեծաց, լա՛լ ճանաչեց նա բոլորին:

Ե Ր Գ ք ա ն ե ռ ե ք ե ռ ո ռ դ

ՊԵՆԵԼՈՊԵՆ ՃԱՆԱԶՈՒՄ Է ՈՂԻՍԵՎՍԻՆ

Ուրախ արտով ու ցնծալից վազեց պառավը վերնատուն,
Որ տիրուհուն հայտնի շուտով, թե ամուսինն իր եկել է, տանն է արդեն:
Ծարժվում էին նրա ծնկներն արագորեն, անապարտ էին ոտքերն:

Անդ նա թեքվեց նրա գլխին ու խոսքն ասաց իր արտագին.
«Վե՛ր կաց, որդյակ իմ սիրելի, Պենելոպե, որ աչքովդ դու տեսնես այն,
Ինչ որ արտանց միշտ փափագում էիր այստեղ դու օրնիքուն:
Տե՛ս, ժամանեց Ողիսևսը, իր տուն եկավ, թեպետ գալուստն է անագան.
Նա կոտորեց արդեն նպերտ սեղեխներին, որոնք այստեղ

ամբարտավան

Վատնում էին իր տուն-տեղը, գույքը լափում և հալածում իր զավակին»:

10 Պատասխանեց և խոսք ասաց իսկույն նրան Պենելոպեն խոհեմամիտ.
«Ո՛հ սիրելիդ, դու իմ մայրիկ, աստվածները խելքից հանել են

արդեն քեզ,

Եվ կարող են խելքից հանել նրանք նույնիսկ խելոք մարդուն,
Նույնպես կարող են հիմարին դարձնել խելոք և իմաստուն:
Դու էլ արդեն մտակույր ես, թեպետ իրոք խելոք էիր մինչև այսօր.
Ինչո՞ւ ես ինձ այդպես ծաղրում, երբ սիրտն է իմ բազմաթախծ,
Մինչ հայտնում ես դու սուտ մի լուր: Տե՛ս, դու ինձ գուր

արթնացրիր քաղցր քնից,

Որ փակել էր արտևանունքն իմ խորախոր, քնած էի անդորրավետ:
Այդպես երբեք քաղցրանուշիկ ես չեմ քնել այն օրվանից, երբ Ողիսևսն
Թողեց, գնաց դեպի Իլիոնն այն անիծյալ, հորջորջանքի միշտ անարժան:

20 Իջիր շուտով և ցած գնա, վերադարձիր սենյակը քո,
Քանզի եթե մեր կանանցից մեկ ուրիշը այդպես ինձ մոտ

գար ու հայտներ

Մի այդպիսի անհեթեթ լուր և արթնացներ քաղցր քնից,
Ետ քշելով՝ ես աստկաբար կարտաքսեի նրան նորից դեպի դահլիճ,

Իսկ քեզ հիմա քո զառամյալ ծերությունը փրկեց միայն»:

Եվ Եվրիկլիան՝ սիրանվեր այն դայակը, նրան նորից իր խոսքն ասաց.
«Ո՛հ, քա՛ղ լիցի, քեզ, զավակս, ես չեմ ծաղրում, այլ խոսում եմ

ճշմարտացի,

Ռդիսևսն է, հանց ասացի, արդեն եկել: Նա այստեղ է, իր հարկի տակ
Այն շրջիկն է Ռդիսևսը, որին բոլորն աստ անարգում էին տան մեջ,
Մինչդեռ այստեղ Տելեմաքոսն վաղուց արդեն այդ լավ գիտեր,

30 Բայց թաքցնում էր զգուշաբար իր հոր մտքերն ու միտումներն,

Որ վիսացող խոսնայրներից լուծի վրեժն իր ահավոր»:

Ասաց այդպես, ցնծաց սիրտը Պենելոպի, իր մահիճից նա դուրս թռավ,
Գրկեց սրտանց նա պստավին և աչքերից թափեց արցունքը աղեկեզ,
Ապա նորից նա ձայն տվեց ծեր դայակին և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Ա՛խ, մայրիկ ջան, դու, փրելիդ, ճշմարիտը ինձ այժմ ասա.

Եթե իրոք նա եկել է արդեն իր տուն, ինչպես հիմա դու հայտնեցիր,
Ապա ինչպե՞ս նա կարեցավ մեն ու մենակ դուրս գալ ընդդեմ

խոսնայրների,

Որոնք չե՞ որ միշտ հավաքվում էին այստեղ մեծ բազմությամբ

ու խմբովի»:

Եվ Եվրիկլիան, ծեր դայակը, նրան կրկին իր խոսքն ասաց և առարկեց.

40 «Ես չտեսա և չգիտեմ, բայց լսեցի անդ կոտորվող մարդկանց հեծեժն:
Նստած էինք մենք շատ հեռու, ահաբեկված, դողդողալով.

Հրաշակերտ մեր սենյակում, դռներն էին՝ փակված ամուր և քաջակոտ,
Մինչև որ անդ հանկարծ եկավ Տելեմաքոսը՝ քո որդին,

Եվ դուրս կանչեց ինձ սենյակից: Հայրն էր հղել նրան, որ գա

և ինձ կանչի,

Ու ես նրան գտա հանկարծ դիակների կույտերի մեջ այնտեղ կանգնած,
Դիակների, որոնք ամուր այն հատակին թափված էին իրար վրա:

Եվ, հիրավի, անդ մեծապես պիտի խնդար քո փրտն ուրախ

ու ցնծալետ,

Թե տեսնեիր նրան այնտեղ արնաշաղախ, որպես առյուծ:

Հիմա բոլոր այդ դիակներն հավաքված են այլուր, բակի դռան ետև,՝

50 Իսկ Ռդիսևսն անդ մեծագույն կրակ վառեց դահլիճի մեջ,

իր հարկի տակ,

Ծծումբն այրեց ապարանքում, ինձ էլ հղեց, որ կանչեմ քեզ:

Վե՛ր կաց, գնա՛նք, ինձ հետևիր, ժամն է հասել, երբ սրտերը

ձեր երկուսի

Պիտի լցվեն խոր բերկրանքով, քանզի շա՛տ եք դուք հանդուրժել

վիշտ և աղետ:

Հիմա արդեն կատարված է երկարամյա ձեր մեծ փափագը պատարուն,

Քանզի եկավ նա կենդանի, իր օջախի մեջ է արդեն,

Այժմ իր տան մեջ նա գտաւ քեզ և իր որդուն: Սեղեխներին էլ
չարամույն,
Որ խայտառակ գործեր արին, նա կոտորեց, վրեժն առաւ
իր հարկի տակ»:

Այնժամ նրան նորից ասաց Պեճեղուպեն իմաստալի.

«Ա՛խ, սիրելիդ, դու իմ մայրիկ, հարկավոր չէ դեռ շատ ցնծալ,
ուրախանալ,
60 Ինքդ գիտես, բոլորն էին խիստ փափագում արտանց նրա վերադարձին,
Մանավանդ ես ամենից շատ, այլև որդիս ինձնից ծնված:
Այնուհանդերձ՝ համոզիչ չէ այն, որ դու ինձ հաղորդեցիր,
Այլ երևի գերահուշակ խոսնայրներին անդ կոտորեց ինքը աստված՝
Չարադաժան նրանց գործից և դժնաբարք արարքներից
խիստ վրդովված:

Մահկանացու մարդկության մեջ նրանք բնավ չէին հարգում
ոչ մի մարդու
Եվ ոչ ոքի, թեկուզ լինէր նրանց դիմողը բարեմիտ կամ չարագործ,
Ու պատժվեցին նրանք որպէս ոճրագործներ: Մինչ Ողիսեան
անվերադարձ

Կործանված է, ա՛խ, նա կորաւ օտարության մեջ հեռավոր»:
Եվ Եվրիկիան, դայակը այն սիրատենչիկ, կրկին նրան
իր խոսքն ասաց.

70 «Ո՛հ, զավակս, այդ ի՞նչ խոսք էր, որ դուրս թռաւ քո շուրթերից,
Դու կարծում ես՝ ամուսինդ, որն այստեղ է, նույնիսկ իր սուրբ
օջախի մոտ,
Իր տունն այլևս ետ չի՞ դառնա. թերահավատ ես դու դեպ ինձ,
Ահա վասիկ՝ քեզ ես կասեմ մի այլ նշան հաստատական ու բացահայտ.
Սպին նրա, որը նրան վարազն հասցրեց իր ատամով ճերմակափայլ,
Որն ես տեսա ոտքերը յուր լվանալիս և կամեցա հայտնել քեզ այդ,
Բայց նա ձեռքով իմ բերանը սեղմեց, փակեց այնժամ իսկույն
Եվ, որպէս խիստ զգուշավոր, խորամանկ մարդ, արգելեց ինձ
պատմելն անգամ:

Գնա՛նք ուրեմն, ինձ հետևիր, իսկ այդ հարցում ես գլուխս գրաւ կտամ.
Եթե իրոք խաբում եմ քեզ, ինձ սպանիր դու ժանտ մահով ապերջանիկ»:
80 Պատասխանեց այնժամ նրան Պեճեղուպեն խոհեմամբ.

«Ո՛հ, սիրելիդ, դու իմ մայրիկ, միտումները հավերժակցաց
աստվածների
Դժվար թե դու լաւ իմանաս, թեպէտ և դու խոհական ես ու խելահաս,
Սակայն գնանք իմ որդու մոտ, որպէսզի գեթ տեսնեմ այնտեղ
Խոսնայրներին այն սպանված, այլև քաջին, որ կոտորեց իրոք նրանց»:
Այդպէս ասաց, վերնատնից իջաւ, գնաց, բայց արտում իր
տարակուսանք,

Միտք էր անում նա խորատույզ. արդյոք հեռվի՞ց հարց տալ
սիրած իր ամուսնուն,

Թե՞ մոտենալ ու փաթաթվել և համբուրել նրա գլուխն ու ձեռքերը:
Եկալ, մտալ նա դահլիճը, անցալ շենքը այն վիմակերտ,
Ապա նստեց Ողիսևսին դեմ-հանդիման, կրակի մոտ և պատի տակ,

90 Մինչդեռ նստած էր Ողիսևսը առընթեր բարձր սյունին:

Գլուխը կախ՝ նայում էր ցած՝ սպասելով, որ գեթ լսի,
Թե ի՞նչ կապի կինն ազնվագույն, երբ իր աչքով տեսնում է այժմ

իր ամուսնուն,
Բայց կինն այդպես նստած էր լուռ, քանզի սիրտն իր կաշկանդված էր
խոր զարմանքից.

Մեկ ուզում էր ճիշտ ընդունել, որ ինքն է նա իր ամուսինն,
Մեկ էլ, կարծես, չէր ճանաչում նրան՝ հագած այն քրքրված
գարշ ցնցոտին:

Եվ նախատեց Տելեմաքոսն այնժամ նրան, անվամբ կոչեց ու այս ասաց.
«Մա՛յր իմ, կամ դու չմայրն ես իմ, կամ սիրտ ունես ժանտ ու դժկամ:
Ինչո՞ւ ես դու ստոն և օտար դեպի հայրըս: Նստած այստեղ նրա դիմաց՝
Խոսք չես ասում, հարց չես տալիս, չես էլ ուզում խոսել անգամ:

100 Ո՛հ, չէր կարող ոչ մի այլ կին, արտով թեկուզ շատ անողորմ,
Վատ ընդունել իր ամուսնուն, որն, հանդուրժած բյուր-բյուր աղետ,
Վերադառնար իր երկիրը հայրենալիսնդ քսան տարի անցնելուց ետ:
Մինչ քո սիրտն է քո կրծքի տակ ավելի՞ պինդ, քան ապստամբ

ամուր մի քար»:
Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.

«Ո՛հ, իմ որդյակ, սիրտս, ահա իմ կրծքի տակ, կաշկանդված է
խոր զարմանքից,

2գիտեմ՝ ի՞նչ ի՞նչ պատահեց, ո՛չ կարող եմ մի խոսք խոսել,
հարցմունք անել,

Ո՛չ էլ նայել նրա դեմքին, դեմ-հանդիման: Եթե, սակայն,
Ողիսևսն է սա իսկկիսկ վերադարձած, որն իր տունն է արդեն եկել,
Մենք իրարու ավելի լավ կճանաչենք, քանզի մեր մեջ կա մի նշան՝

110 Այլ մարդկանցից հաղտնածածուկ, որը միայն մենք լավ գիտենք»:
Ասաց այդպես, ժպտաց այնժամ բազմաշարձար Ողիսևսը

աստվածային

Եվ փութապես Տելեմաքին իր խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Տելեմաքո՛ս, թույլ տուր մորդ, որ իր տան մեջ նա ինձ փորձի.

Նա ինձ շուտով ավելի լա՛վ, հաստատապես կճանաչի,
Մինչդեռ հիմա խորշում է խիստ, զանց է առնում ինձ ընդունել,
ինչպես ես կամ,

Քանզի ես այժմ կեղտի մեջ եմ, գարշ ցնցոտի ունեմ հագած:

Իսկ մենք հիմա լավ մտածենք՝ ինչպե՞ս անել, որ մեր գործը

լավ ընթանա:

Երբ մեկնումեկն իր երկրի մեջ սպանում է այնպիսի մարդ,

Որ մահից ետ չունի նույնիսկ պատվախնդիր, վրիժառու ազգականներ,

120 Մարդասպանն այդ, թողած երկիրն իր հայրական, իսկույն դիմում է փախուստի:

Մինչ մենք այստեղ կոտորեցինք այս քաղաքի պատվարն ամբողջ,

Իթակեի գերահուշակ, մեծ քաջերին: Արդ, այդ մասին դու հոգատար,

լավ մտածիր»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Հա՛յր սիրելիդ, այդ ի՛նքդ տես, դո՛ւ լավ գիտես. հանց ասում են՝

մարդկության մեջ

Դու խելքովդ գերազանց ես ու իմաստուն, և չի կարող մրցել քո դեմ

Ցորենակեր ու երկրածին և ո՛չ մի մարդ, ո՛չ մի անհատ: Մենք աննկուն

Կը հետևենք քեզ համարձակ, և քաջության ոչ մի պակաս չի զգացվի:

Հանց զորավիճ՝ մենք քեզ կօգնենք, որքան կորով և ուժ ունենք»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Ոդիսևոսը ամենիմաց.

130 «Ահա թե ես ի՛նչ եմ ասում, այն, որ թվում է լավագույն և վայելուչ.

Լվացվեցե՛ք նախ և առաջ, հագե՛ք ապա պատմունճաններ

Եվ պատվիրե՛ք ստրուկ կանանց՝ զգեստ հագնել գեղեցկազարդ:

Թող երգիչը աստվածային, ձեռքը առած կիթառն հնչուն,

Ուրախավետ երգեր երգի, թող թնդան աստ պար ու նվագ

և կաքավանք,

Որ ամեն մարդ, ով անցնում է ճանապարհով կամ ապրում է

շրջակայքում,

Լսելով այդ՝ կարծիք կազմի ու մտածի, թե այստեղ մի հարսանիք կա,

Որպեսզի գեթ խոսնայրների այս մեծագույն կոտորածի համբավը այժմ

Քաղաքի մեջ չտարածվի, մինչև գնա՛նք մենք այստեղից,

Հեռանա՛նք դաշտ, գնանք այգին մեր ծառաշատ, որ այնուհետ

մենք միասին

140 Խորհուրդ անենք, թե որպիսի՞ լավագույն ելք մեզ կառաքի Օլիմպացին»:

Ասաց այդպես, և անասցին նրանք, պատվերն այդ լսեցին:

Լվացվեցին նախ և առաջ, ապա հագան պատմունճաններ,

Զարդարվեցին ստրուկ կանայք: Այնժամ երգիչն աստվածային

Վերցրեց կիթառն իր սնամեջ, քաղցր երգեց և բորբոքեց նրանց հոգին

Վառ տենչանքով անուշ երգի, նուրբ նվագի և մեծաքանչ

պարերգության,

Եվ կաքավող տղամարդկանց, պերճագոտի այլև կանանց

Բյուր ոտքերի դոփյուններից ողջ ապարանքը դրդողաց,

Եվ ամեն մարդ, ով այդ լսեց, այս էր խոսում դրսում, այնտեղ.

«Հարսանի՛ք է, մեկը անշուշտ ամուսնացալ բազմախոսնայր

թագունոյ հետ:

- 150 Անպիտա՛ն կին. էլ չսպասեց իր ամուսնուն օրինական ու դերակա,
Որ պահպանի այս մեծաշուք տունը նրա, մինչև որ նա էտ դառնա, գա»: Այդպէս էին խոսում դրսում, չգիտեին, թե իսկապէս ի՞նչ կատարվեց, Մինչ մեծասիրտ Ռոֆսուսին մատուցող կինը տնօրէն, Եվրիկոմէն, Տան մեջ այնտեղ լալ լողացրեց, օծեց նրան յողով փայլուն, Բերեց, հագցրեց նրան բաճկոն և պատմունճան մի 'պերճաշուք: Աթենասը նրա գլխին ցողեց պաշտօն և գերագույն մի պերճություն, Դարձրեց տեսքով շատ հաղթանդամ, քաջահասակ և ամրակազմ, Ծածկեց գլուխն իր մազերով գեղազանգուր, հանց հակինթի

մի վառ ծաղիկ:

Ինչպէս ոսկին ու արծաթն է իրար կցում ճարտարագործ

վարպետն հմուտ,

- 160 Որին բազում արվեստների ձիրքն են տվել ինքն Աթենասն ու

Հեփեստոսն,

Որպէսզի նա իր կերտվածքին ձև տա շքեղ, հանց գերհրաշք արանչելիք, Այդպէս այնժամ նրա գլխին և ուտերին նա շնորհեց շուք և պերճանք, Եվ դուրս եկալ լոգարանից Ռոֆսուսը՝ տեսքով մման անմահներին. Նա էտ եկալ, նստեց կրկին այն բազմոցին, ուստեք առաջ

նա վեր կացալ,

Անդ, իր կնոջ դեմ-հանդիման, ապա դարձալ և այս խոսքը ասաց նրան. «Տարօրինա՛կ է, որ անգոր կանանց մեջ քեզ աստվածները Օլիմպակյաց Սիրտ են տվել անդորովելի և ամենից ավելի ժա՛նտ, անագորրույն:

Ո՛չ, չէր կարող ոչ մի այլ կին, թեպէտ սիրտը նրա լինէր դաժանագույն, Վատ ընդունել իր ամուսնուն, որն հանդուրժած բյուր-բյուր աղէտ,

- 170 Վերադառնար իր երկիրը հալոենալանդ քսան տարի անցնելուց ետ:

Դեհ, ինձ համար ա՛յլ անկողին սարքիր չուտով, դայա՛կ մայրիկ,

Գեթ մեն-մենակ պառկեմ հիմա, ճիշտ որ սիրտն է սրա կրծքում

երկաթաճուլլ»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Պենելոպեն խոհեմամբ.

«Զարմանալին դո՛ւ ես, կարծեմ, նպե՛րտ չեմ ես, ոչ էլ հպարտ,

Արհամարհել քեզ չեմ կարող: Լալ հիշում եմ՝ ինչպէս էիր

դու այն պահին,

Երկայնաթի մալի վրա Իթակէից հեռանալիս այն ժամանակ:

Լա՛վ, Եվրիկիա, մահճակալին այն հաստամետ ու ամրապինդ՝

Սրա համար հիմա շուտով այնտեղ սարքիր դու անկողին,

Բայց չսարքես անջարանում, դուրս քեր և դիր մահճակալը,

- 180 Որը անձամբ սա է շինել, փոփր օղիկ և վերևից փայլուն վերմակ»:

Այդպէս ասաց նա՝ ամուսնուն իր փորձելով, քայց վրդովվեց Ռոֆսուսը, Հուզված սրտով պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց.

«Ա՛յ կին, այդ ի՞նչ խոսք խոսեցիր սրտակոտոր և անհաճո,
Ո՛րվ է դրել իմ մահճակալը ուրիշ տեղ, և դժվար թե այդ կատարեր
Նույնիսկ գորել վարպետ մի մարդ, և միմիայն ինքը աստված,
Եթե իրոք նա կամենար, հեշտ կարող էր փոխադրել այն ուրիշ տեղ,
Իսկ մարդկանցից այդ չէր կարող անել ոչ ոք: Երիտասարդն

անգամ հզոր

- 2 էր կարենա տեղից շարժել այն մահճակալը քաջարվեստ,
Որն առանձին նշան ուներ, ես ինքս էի կառուցել այն, և ո՛չ այլ ոք:
- 190 Մեր բակի մեջ կար մի բարձր, բազմատերև թուփ՝ թզենի,
Ամբարձուղեշ, ծաղկափթիթ, և նման էր դրա թունը մի հաստ սյունի:
Դրա շուրջը ես շինեցի մի ննջարան և կերտեցի այդ ամբողջը
Խիտ, պնդագույն՝ վեմ քարերից, այլև վերուստ կառուցեցի ես մի կտոր,
Նաև դռներ ես կախեցի՝ կերտված շքեղ ու հույժ ամուր:
Այնուհետև ես կտրեցի այդ թզենու բազմատերև, պերճ ճյուղերը
Եվ, կտրելով բունն արմատից, սուր պղինձով տաշեցի կոկ
Ու հղկեցի այն գեղաղեշ, ճարտարակի, լարով չափված ու ճշգրիտ,
Պինդ գշիրով ծակծկեցի, պատրաստեցի մահճակալին մույթ ու նեցուկ:
Երբ այդպիսով ավարտեցի գործն սկսված՝ մահճակալը՝ այդ պնդարտ
- 200 Զարդարեցի ես փղոսկրով՝ արծաթապատ, ոսկենամուկ,
Ապա վրան ես քաշեցի շողշողենի ու շառագույն՝ եզան կաշի:
Արդ, դրանք են նշանները մահճակալի, որ հայտնեցի, բայց չգիտեմ,
Ա՛յ կին, դեռ կա՞ իմ մահճակալը անվնաս, թե՞ մեկնումեկը

մարդկանցից,

Բունն հերձելով այն թզենու, փոխադրել է մի ուրիշ տեղ»:
Ասաց այդպես, իսկույն կնոջ սիրտն ու ծնկները դողացին,
Ծիշտ համարեց նա. նշաններն, որ Ողիսեսը թվարկեց այդքան

հաստատ,

Արտասվեց նա, վրա հասավ, վզով ընկավ Ողիսեսի, փարվեց նրան,
Զերմ, խանդակաթ նա համբուրեց նրա գլուխն ու խոսք ասաց.

«Մի՛ տրտնջա դու ինձ վրա, ո՛րվ Ողիսես, մարդկության մեջ
210 Գերազանցն ես դու քո խելքով: Աստվածները մեզ մատնեցին

աղետների.

Նախանձահույժ՝ չկամեցան, որ միշտ լինենք մենք իրար հետ
Ու, ցնծավետ ապրելով կյանքը մեր ջահել, հասնենք շեմքին՝

մեր ծերության,

Իսկ հիմա դու մի՛ զայրանա, իմ դեմ բնավ մի վրդովվիր,
Որ, նախապես տեսնելով քեզ, չգգվեցի աչսպես սրտանց ու սիրալիր,
Քանզի սիրտն իմ սարսափում էր միշտ սիրեցյալ իմ կրծքի տակ՝
Միգուցե ինձ մեկնումեկը եկվորներից խաթի հանկարծ:
2Է՞ որ շատ կան խարդախ մարդիկ միտումներով նեղ գ ու դաժան,
Եվ Հեղինե՛ն արգիացի, որ ծնունդն էր Զևս զգոնի,

- 220 Զէր միանա անկողնու մէջ սիրով օտար եկվորի հետ,
Եթէ կանխաւ նա իմանար, որ աքեշանց քաջ զաւակները մարտաշունչ
Կրկին կովով ետ կբերեն իրեն իր տունն, հաշրենական սիրաձ երկիրն:
Աստվա՛ծն այդպէս նրան դրդեց, որ կատարի նա գործը այդ
քարվականքի,
Բայց նախապէս իր հոգու մէջ չհասկացաւ նա այդ ոճիրը խուժադուծ,
Որից նաև սկիզբ առան աղետները մեր տանջանքի:
Եւ այժմ ահա, երբ նշանները մահիճի թվարկեցիր դու բացահայտ,
Որոնք բնաւ մարդկության մէջ դէռ չի տեսել և ոչ մի մարդ,
Այլ միմիայն այդ գիտեինք լոկ դու և ես, այլև մեկը նաժիշտներից,
Ակտորիսը, որին հայրս ինձ շնորհեց, որպեսզի 'գա այստեղ ինձ հետ,
Նա որ դուռը ննջարանիս պահպանում էր անվերջ արթուն:
230 Դու, Ողիսևս, համոզեցիր սիրուն իմ արդեն, որ տոկուն էր և անվկանդ»:
Այդպէս ասաց և առաւել հուզեց նրա սրտում փափագը ջաշլանքի,
Նա լաց եղաւ, գրկեց կնոջն իր սիրատենչ և անբաւիր:
Ինչպէս երկիրն է բերկրալի՛ հանկարծ թվում նաւորդներին,
Որոնց նաւը գեղեցկակերտ խիստ խորտակեց Պոսիդոնը ծովերի մէջ՝
Բորբոքելով ամեղագոյ հուժկու ալիք և փոթորիկ,
Ծառ քշերը խուսափեցին անդունդներից ճերմակ ծովի
Եւ, թաթախված ամբողջ մարմնով աղի ջրում, լող տվեցին
դեպի ցամաք
Ու ցնձացին, որ, աղետից խուսափելով, դուրս են գալիս երկրի վրա,
Այդպէս ցնձաց Պենելոպեն, երբ նայում էր իր ամուսնուն,
240 Եւ չէր կարող ամենևին նրա վզից պոկել ձեռքերն իր սպիտակ:
Եւ վարդամատն Արշալույսը նրանց այդ հորդ արցունքի մէջ
պիտ երևար,
Եթէ նոր բան չմտածեր Աթենասը, աստվածունին պաշտառաշյա.
Նա աշխարհի սահմանի մոտ կանգնեցրեց Գիշերն երկար ժամանակով,
Ուշացրեց օվկիանոսում ելքը պաշտառ ու ոսկեզահի Արշալույսի
Եւ սրգելեց լծել ձիերն արագաշու և կորովի՝
Մարդկանց համար միշտ լուսաբեր Փաեթոնին ու Լամպոսին:
Եւ կնոջն իր այնժամ դիմեց ու խոսք ասաց Ողիսևսը ամենիմաց.
«Ա՛յ կին, ալիա՛ղ, դէռ չենք հասել մենք սահմանին աղետալից
մեր փորձության,
Ինձ տակաւին դէռ ապաստում են բյուր ժանտալի, ծանր գործեր,
250 Որոնք բոլորն ես անխուսափ պիտ հանդուրժեմ և կատարեմ,
Ինչպէս ասաց և գուշակեց երբեմն հոգին Տիրեսիասի,
Այն օրը հենց, երբ որ իջա և գնացի ես օթևանը Հադեսի,
Որ գեթ հարցնեմ ընկերներինս, նույնպէս և իմ վերադարձի
մասին այնտեղ:

Բա՛ւլ է սակայն, Պենելոպե, ժամանա՛կն է. գնանք արդե՛ն

դէպի մահիճն,

Որ, իրար մոտ այնտեղ պառկած, հրճվենք քնով քաղցրանուշիկ»:

Եվ թագուհին՝ խոհեմամիտ Պենելոպեն, այնժամ նրան այսպէս ասաց.

«Քեզ անկողին աստ կլինի՛, երբ քո հոգին այդ վափագի,

Քանի որ այժմ աստվածները այդ կամեցան, և դու կրկին

Վերադարձար, եկար քո տունը քարեկարգ և քո երկիրը հայրենի,

260 Բայց քանի որ այժմ հայտնեցիր գալիք գործը, որ աստվածն է

ներշնչել քեզ,

Պատմի՛ր դու ինձ այդ ասպագաւ սլաքարը քո, թէպէտ գիտեմ,

որ և հետո

Պիտի հայտնի այդ լինի ինձ: Վատ չէ սակայն, եթե հիմա այդ իմանամ»:

Եվ Ռդիսևսն ամենիմաց պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց.

«Ո՛հ, դու դժբախտ, ինչո՞ւ կրկին դու ինձ այդպէս ստիպում ես

հորդորելով,

Որ պատմեմ այդ: Լա՛ւլ, կասեմ քեզ ու չեմ ծածկի ես ոչ մի բան,

Բայց քեզ համար ուրախալի չի լինի այդ, ցնծալու չեմ նույնպէս և էս:

Նա ինձ ասաց, որ դեռ մարդկանց շատ քաղաքներ ես պիտ անցնեմ,

Որ տակաւին, ձեռքիս բռնած ամրապինդ թին, պիտի երկար

ես թափառեմ,

Մինչև որ գամ, հասնեմ մարդկանց, որոնք ծովին անծանոթ են,

ծով չգիտեն

270 Եվ կերակուրն ուտում են միշտ առանց աղի, որոնք նաև

Անտեղլակ են ու չգիտեն՝ ի՞նչ է նավը արագաչու և կարմրակող,

Եվ չեն տեսել թէթև թէրեր, որոնք թւերն են սև նավի:

Ասաց, որ ինձ նա ցույց կտա մի լավ նշան, որն ես երբեք չեմ մոռանա.

Երբ, շրջելիս, ես հանդիպեմ որևիցե մի ճամփորդի,

Որն հարց տա ինձ՝ «այդ ի՞նչպիսի հացի թիակ կա քո ուսին

լուսաշողիկ»,

Այդ ժամանակ թէթև իմ թին պիտի ցցեմ, տնկեմ գետին ես փութապէս,

Պիտի հարուստ զոհ մատուցեմ երկրասան Պոսիդոնին գերերջանիկ.

Մի խոյ, մի եզ և խոզերին բեղմնավորող մի մեծ վարազ

Եվ, այնտեղից ետ գալով տուն, զոհ պիտ քերեմ հարյուրաեզն

280 Անծալրածիք երկնքի տեր աստվածներին հավերժակց,

Եվ բոլորին, ինչպէս հարկն է: Մինչ մահը ինձ հասնելու չէ ծովի վրա,

Այլ կլինի այն շատ թէթև և անտանջանք, ինձ կտանի

Իմ լուսավոր ծերության մեջ, երբ որ լինեմ շրջապատված

Ես հանրային երջանկությամբ ժողովրդի: Ասաց, որ սա կկատարվի»:

Նրան նորից իր խոսքն ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.

«Եթե իրոք աստվածները սահմանել են այդ ծերությունը երջանիկ,

Ապա ուրեմն հույս կա, որ մենք աղետներից խույս պիտի տանք»:

Այդպէս նրանք այդ գործերից խոսում էին իրարու հետ,
 Մինչդեռ արդեն Ելիինոմեն և դայակը, ճրագների վառ լույսի տակ,
 290 Նրանց մահիճն հարդարեցին, պերճ անկողինը փափկագույն:
 Երբ, ժրածիր աշխատելով, ննջարանում մահնակալը լավ սարքեցին,
 Դայակն ավսարդ քուն մտնելու իր սենյակը գնաց կրկին:
 Ելիինոմեն, վառ ճրագը ձեռին բռնած, իբրև ծառա-սենեկապան,
 Պենելոպի, Ոդիսևսի առաջն ընկած, տարավ նրանց դեպ ննջարան,
 Իսկ երբ բերեց, հասցրեց այնտեղ, ննջարանը, ինքը դարձավ
 ու ետ գնաց:

Ուրախասիրտ նրանք մտան իրենց սովոր ու վաղեմի մահիճի մեջ:

Այդ ժամանակ Տելեմաքոսն, եզնարածը և խոզարածն
 Ընդհատեցին ոտքի դուրսն ու պարերը, դադարեցին նաև կանաչ,
 Եվ քուն մտան բոլորեքյան ապարանքում ստվերամած:
 300 Երբ երկուսով նրանք սիրո խոր տարփանքը վաշելեցին,
 Ակտեցին իրար պատմել, զրույց անել հոգեզվարճ:
 Պատմեց կինը չքնադագեղ, որքա՛ն կրեց ինքը իրոք
 Իր հարկի տակ դաժան վշտեր՝ միշտ նայելով սեղեխներից
 ամբարտաւան,
 Ինչպե՛ս գույքը վատնում էին և լափլիւմ բյուրաբազում եզ ու ոչխար,
 Որքա՛ն նաև քաղցր գինի կարասներով դատարկեցին:
 Պատմեց նաև Ոդիսևսն իր գլխով եկածն և այն, որքա՛ն ժանտ աղետներ
 Նա պատճառեց իր թշնամյաց, որքա՛ն ինքն էր կրել վշտեր
 ու տառապանք:

Եվ լսում էր Պենելոպեն հոգեզվարճ, և քունն անգամ նրա աչքին,
 Թարթիչների՛ն, բնավ չիջավ, մինչև որ նա լսեց ամբողջ պատմությունը:
 310 Նախ սկսեց պատմել նա այն՝ ինչպէս ինքը հաղթահարեց կիկլոնների՛ն,
 Ինչպէս եկավ այնուհետև նա լուտոփագ ազգի երկիրը պտղատու,
 Ի՛նչ կատարեց կիկլոպն ահեղ, ինչպէ՛ս նրան ինքը պատժեց
 դաժանորեն՝

Հանուն սիրած ընկերների, որոնց հրեշն այդ լափլիւնց անդ անողոր,
 Ինչպէ՛ս հաւաք Էդուսին, որն ընդունեց իրեն սիրով և ջերմեռանդ
 Ու արտալի ճանապարհեց, բայց չթողեց բախտը, ավա՛ղ, որ գա, հասնի
 Սիրատենչիկ իր հայրենիք, ինչպէ՛ս ապա թնդաց ահեղ մի փոթորիկ,
 Քշեց, տարավ իրեն, խորունկ հառաչելիս, դեպի ծովերը ձկնափետ,
 Ինչպէ՛ս հետո եկավ հաւաք Տելեպիլոս, քաղաքը այդ լեւտրիգոնյանց,
 Որոնք նավերն ու գեղեցկոտն ընկերների՛ն ջախջախեցին անդ չարաղետ,
 320 Բայց խույս տվեց այնժամ մահից Ոդիսևսը, իր սևաթույր նավի վրա,
 Պատմեց գործերը Կիրկեի խիստ խորամանկ, հնարագետ ու գերհրաշ,
 Ինչպէ՛ս հաւաք իր բազմաթի նավի վրա տունն Հադեսի այն հեղձուցիկ,
 Որպէսզի անդ հարցմունք անի թեքեացի Տիրեսիասի սովեր-հոգուն,

Որ և տեսավ ինքը բոլոր ու բազմաբայոր ընկերներին իր ուղեկից
Եվ իր մորը, որ ծնել էր և սնել էր իրեն մանուկ իր հասակից,
Ինչպե՛ս լսեց նա այնուհետ ծովալքների երգն ու նվագն հրապուրիչ,
Ինչպե՛ս հասավ նա ժայռերին այն շարժովո՞ղ, Քարիբդիսին

այն ահավոր

Եվ Սկիլլային, որից երբեք չեն ազատվել մարդիկ բնավ,

հանց բախտավոր,

Եվ ինչպե՛ս անդ ընկերներն իր կոտորեցին արջառներին Հելիոսի,

330 Ինչպե՛ս Ջևալ բարձրադիրդ գարկեց շանթով հրաբորբոք

Եվ խորտակեց նավը արագ ու ծովակուր եղան ազնիվ իր ընկերներն,

Մինչդեռ ինքը անդ խույս տվեց ժանտ օրհասից և սև մահից

իր վերահաս,

Ինչպե՛ս ապա նա Օգիգիե կղզին եկավ, դեպ Կալիսսոն հավերժահարս,

Ինչպե՛ս իրեն պահում էր նա քարայրի մեջ իր խորափոր,

Սնում էր միշտ և փափագում, որ ամուսին դառնա իրեն ինքն հավիտյան,

Խոստանում էր անմահ դարձնել և մշտապես երիտասարդ,

Բայց այդպիսով չհասնո՞ղեց սիրուն իր բնավ իր կրծքի տակ,

Ինչպե՛ս հետո, բյուր աղետներ կրելուց ետ, երկիրն եկավ փեակների,

Որոնք իրեն, հանց աստըծու, մեծարեցին սիրով, սրտանց,

340 Ինչպե՛ս նրանք առաքեցին իրեն նավով դեպ սիրելի իր հայրենիքն՝

Ծնորհելով բյուրաբազում ոսկի, պղինձ և հագուստներ, իբրև նվեր,

Եվ հենց որ նա արտասանեց խոսքն այդ վերջին, Քուկը իջավ

նրա աչքին,

Քունն հոգու դեղ, որ թուլացնում է անդամներն և ցրում է

սրտի ցավերն,

Մինչդեռ մի այլ բան մտածեց Աթենասը, պայծառաշյա աստվածուհին,

Երբ որ սրտանց նա համոզվեց, որ Ոդիսևսը լիովին

Արդեն հրճվեց իր խոր քնով և իր կնոջ անկողինով:

Փութանակի նա հորդորեց, որ հորդահոս Օվկիանոսից շուտով

դուրս գա

Եվ իր լույսը սփռի մարդկանց մահկանացու պերճ Արշալույսը ոսկեգահ:

Այնժամ փափուկ իր մահիճից Ոդիսևսը ելավ, կնոջն այս խոսքն ասաց.

350 «Ա՛յ կին, արդեն մենք երկուսովս լավ հագեցանք՝ կրելով բյուր

ցավ ու փորձանք,

Դու աստ անվերջ և հոգեբոլս ողբում էիր իմ վերադարձը տխրալի,

Իսկ, ես կամավ Ջևաի և այլ աստվածների, վշտերի մեջ ու կաշկանդված,

Մաշվում էի հայրենագուրկ, թեպետ և միշտ ձգտում էի ետ գալ

իմ տուն:

Եվ քանի որ մենք երկուսովս հիմա արդեն արժանացանք

մեր մահիճին փափագելի,

Դու ալժմ հոգաւ և պահպանիր մեր գույքն ու գանձն, որքան որ կա
մեր հարկի տակ,

Իսկ պակասը նախիրների, որ վատնել են սեղեխները ամբարտաւան,
Ես ամեն կերպ կհաղթայթեմ՝ ինքս կուլով, և կամ իրենք աքեացիք
Հոծարական կտան մասամբ մինչև լցվեն մեր փարախները լիովին,
Իսկ ես հիմա պիտի գնամ ծառաշատ մեր այգին ու մեր արոտները՝

360 Տեսնելու անդ իմ ազնիվ հորն, որ հոգեհուլզ վշտանում է

միշտ իմ համար:

Եվ քեզ, ա՛յ կին, պատվիրում եմ, թեպետ և դու խելացի ես

ու խորագետ.

Հենց որ ծագի լույս Արևը, համբաւն իսկույն կտարածվի
Խոսնայրների մասին անշուշտ, որոնց ալստեղ սպանեցի

ես մեր տան մեջ.

Նածիշտ կանանց հետ միասին դու վերնատունը բարձրացիր,

Նստիր այնտեղ և ոչ ոքի էլ չերևաս և ոչ մի խոսք էլ չխոսես»:

Ասաց, ապա իր ուսերին գցեց իսկույն զենքն ու զրահը պերճագույն,

Ծոսաւ քնից արթնացրեց Տելեմաքին, խոզարածին, եզնարածին,

Հրամայեց, որ և նրանք շուտով հագնեն զենքն արեւայան:

Նրանք նրան չհետադադարեցան, այլ զինվեցին հապճեպ զենքով պղնձակոտ

370 Եվ, բացելով դռներն ապա, դուրս գնացին, առաջնորդում էր Ռոփսեսն:

Լույսը բացվեց ու տարածվեց երկրի վրա, Աթենասը պաշտառաչա

Խիտ խաւարով պատեց նրանց և քաղաքից հանեց, տարաւ արագորեն:

ՀԱՇՏՈՒԹՅՈՒՆ

Կիլլենական Հերմեսն ահա, ձեռքին ոսկի իր մականը գեղեցկափայլ,
Որով դյութում, քնեցնում էր մահկանացու մարդկանց աչքերն,
Ում կամենար կամ թե նրանց արթնացնում էր խոր քնից,
Կանչեց իսկույն ու ձայն տվեց խոսնայրների հոգիներին,
Բոթեց նրանց գավազանով: Ծղրտալով նրանք նրան հետևեցին.
Հանց երամը չղջիկների քարանձավի խորքերի մեջ սրբազնաբույր,
Սերտ իրար հետ և խմբովի, աջ ու ձախ են այնտեղ սուրում,
Երբ ինչ-որ բան հանկարծակի պոկվի ժայռից և ընկնի ցած,
Այդպես նրանք ճղրտացին ու սլացան: Երախտագործ Հերմեսն իրենց

10 Առաջնորդում ու տանում էր ճանապարհով մի հեղձուցիկ:

Այդպես անցան դեպ Օվկիանոսն հորդահոսան, դեպի ժայռերը

Լևկադյան,

Որտեղ բունն է երազների, ուր Հելիոսի դարպասներն են

հաստատական,

Այդպես եկան, շոտով հասան ասփոդելյան դաշտավայրը,
Բնակավայրն հոգիների, ուր ապրում են մեռյալների ուրվականներն:
Այնտեղ ահա նրանք գտան հոգիներին Պելևսածին Աքիլլեսի,
Պատրոկլոսի, Անտիլոքի ազնվաբարո և անբասիր,
Մեծ Էասի, որ իր տեսքով գերազանցն էր դանայանց մեջ,
Բացի միայն գերահռչակ, դիցազնասիրտ Պելևսյանից,
Որի շուրջը անդ հավաքված էին նրանք այդ միջոցին:

20 Եվ մոտեցավ Ագամեմնոն Ատրիդեսի տխուր հոգին.

Շրջապատել էին նրան հոգիները այն բոլորի, որոնք իր հետ
Սպանվեցին այնտեղ՝ տան մեջ Էգիսթոսի և օրհասին դարձան բաժին:
Ահավասիկ, նրան դիմեց այնտեղ հոգին Պելևսյանի և խոսք ասաց,
«Մենք, Ատրիդես, կարծում էինք, որ քաջագոր հերոսներից ամենից շատ
Դու ես իրոք շանթազվարճ Զևսի արտին գերհաճելի,
Ուստի և դու իշխողն էիր բյուր մեծամեծ և գերազոր դյուցազների

Տրոյական երկրավայրում, ուր կրեցինք մենք աղետներ
 բյուր-բյուրավոր,
 Սակյան և քեզ վիճակված էր բաժին դառնալ ժանտ օրհասին,
 Որից չէ՞ որ չի խուսափում միշտ մահապարտ ծնվածներից
 և ոչ մի մարդ,
 30 Բայց ավելի՞ լավ կլիներ, եթե հանդերձ իշխանությամբ քո վեհաշուք,
 Դու տրոյական այն երկրի մեջ մահվան վիճակն ընդունեիր
 առոք-փառոք,
 Եվ քեզ այնտեղ աքեացիք բոլորեքյան կկանգնեին դամբան-բլուր,
 Իսկ դու այնժամ կթողնեիր քո զավակին մեծարելի փառքը հապալս,
 Մինչ այժմ, ավա՜ղ, թշվառ մի մահ քեզ վիճակեց ճակատագիրը,
 ժանտ օրհաս»:
 Այն ժամանակ այսպես նրան ասաց հոգին Ատրիդեսի.
 «Ո՛հ, Աքիլլես գերերջանիկ, աստվածակերպ դու վեհ զավակդ Պելևսի,
 Դու մահացար Տրոյայի մոտ, այնտեղ, հեռու մեր Արգոսից,
 Եվ քո շուրջը, մարմնիդ համար մաքառելիս, կոտորվեցին
 քաջ զավակներն
 Աքեացոց և տրոյացոց: Հաղթ կովամարտը մոռացած՝
 40 Ինքդ, հզոր և մեծագույն, ընկած էիր անդ փոշու մեջ փոթորկալից:
 Մինչ մարտեցինք մենք ամբողջ օրն ու կոիվն այդ ընդհատելու
 միտք չունեինք
 Ամենևին, եթե Չևսը չընդհատեր այն՝ բորբոքելով մի փոթորիկ:
 Սակայն մենք քեզ մարտամբոխից դուրս բերեցինք նավերի մոտ
 Ու դրեցինք պերճ մահիճում: Օծելիքով և գոլ ջրով մենք լվացինք
 Անդ մարմինդ չքնադագեղ, քո շուրջն այնժամ բյուրաբազում
 դանաջացիք
 Հորդ թափեցին ջերմ արտասուք և կտրեցին վարսերն իրենց,
 Մայրդ, լսած բոթը՝ մահվան, հավերժակյաց նայադների հետ միասին,
 Ծովից ելավ, հնչեց ջալանքն, ու բռնկվեց ծովում հանկարծ
 մի ահագանգ,
 Չարհուրելի թնդյուն, աղմուկ. ահաբեկված աքեացիք դողդողացին,
 50 Ու քիչ մնաց, որ փախչելով շուտ թափվեին նավերի մեջ
 այն լայնանիստ,
 Եթե նրանց անդ չզսպեր ծերն իմաստուն, բազմահնար գիտության տեր
 Վեհ Նեստորը, որն և առաջ մարդկանց տալիս էր իմաստուն
 միշտ խորհուրդներ:
 Եվ նա ճառեց աքեյանց դեմ ու խոսք ասաց բարեխորհուրդ.
 «Օ՛հ, կանգնեցե՛ք, արգիացիք, մի՛ փախեք դուք, աքեյանց
 քաջ պատանիներ,
 Մայրն է սրա, անմահական նայադների հետ միասին ծովից ելած՝

Այս ծովափին, ահալասիկ, այժմ գալիս է իր մահացած որդուն այցի»։
Սաաց այդպես, և զսպեցին փախուստն իսկույն արեացիք մեծահոգի,
Ու կանգնեցին քո շուրջն այնժամ չքնաղ դստերք ծովակենցաղ
մեծ ծերուկի

Եվ լաց եղան կականալիր, քեզ հագցըրին հագուստն անեղծ,
անմահական։

60 Ինն մուսաներն այնտեղ հերթով ելգում էին քաղցր ձայնով
ու արտատենչ,

Եվ այնքան էր նրանց ողբը հոգետոշոր ու սրտահույզ,
Որ էլ ոչ ոք արեյանց մեջ անդ չմնաց առանց լացի և արցունքի,
Ու շարունակ, տասնևյոթ օր գիշեր-ցերեկ, վայելչապես և անընդհատ
Ողբում էին քեզ աստվածներն հավերժակյաց և մահապարտ
անթիվ մարդիկ։

Երբ օրն հասավ տասնութերորդ, մենք հանձնեցինք քեզ խարույկին,
Կոտորեցինք, որպես զոհեր, հույր ոչխարներ և կորեղջյուր
շատ արջառներ,

Քաղցր մեղրով և նուրբ յուղով փարթամ օծված աստվածային
հագուստի մեջ

Հրկիզվեցիր դու խարույկում, իսկ արեյանց մեծ հերոսները բազմաթիվ
Պառույտ եկան ու շրջեցին խարույկիդ շուրջը բոցավառ,

70 Ծուրջը թնդաց աղմուկն ահեղ։ Երբ վերջապես հեփեստյան բոցն
հրկիզեց քեզ,

Մյուս առավոտ հավաքեցինք մենք սպիտակ ոսկորներդ, ո՛վ Աթիլլես,
Որոնք իսկույն մենք լվացինք օծելիքով, այլն գինով անապական։

Մայրդ տվեց ոսկի կնուն, Դիոնիսի նվերն էր այդ պերճապաճույն,
Հեփեստոսի կերտվածքն էր դա գեղեցկափայլ, ինչպես հայտնեց
այնտեղ քո մայրն։

Դրա մեջն են քո ոսկորները սպիտակ, ո՛վ Աթիլլես դու գերափառ,
Վաղամեռիկ Մենետածին Պատրոկլոսի ոսկորների հետ միասին,
Բայց քաջագոր Անտիլոքից առանձնակի, որին բոլոր ընկերներից,
Պատրոկլոսի մահից հետո, հարգում էիր դու առավել ու գերադաս։
Այնուհետև մենք, արգիլանք, ամբողջ զորքով աշտեավոր,

80 Հեղլեսպոնտի լայնատարած այն ծովափին, ոսկորներիդ վրա այնտեղ,
Քեզ կանգնեցրինք շքեղ դամբան, մեծ ու բարձրիկ և փառահեղ,

Որ երևա, հայտերևակ, այն միշտ հեռուստ, ծովի միջից,
Արդի մարդկանց, նաև գալիք սերունդներին հավիտյանս հավիտենից։
Մայրդ հանեց աստվածների տված շքեղ մրցանակները գեղեցիկ,
Ապա դրեց դրանք իսկույն, հանց ընծաներ, քաջերի դեմ մրցանքի մեջ։
Դու շատ անգամ մասնակցել ես, ո՛վ Աթիլլես, բազմաբազում

թաղումներին

Գերամեծար հերոսների կամ մահացած արքաների,

Երբ պատանիք, գոտեպնդված, կատարում են մրցությունը այդ քաջարի,
Սակայն դու խի՛ստ, արտանց պիտի զարմանայիր, եթե իրոք

տեսնեիր անդ,

90 Թե որպիսի՝ մրցանակներ էր դուրս բերել արծաթաոտ Թեոփան

այնժամ քո մեծ պատվին,

Քանզի չէ՞ որ դու սիրելին էիր անմահ աստվածների:

Այդպես անա քո անունը չի վերանա, թեպետ արդեն մահացել ես,

Եվ քո փառքը մարդկության մեջ կմնա միշտ, հավերժորեն,

ո՛վ Աքիլլես,

Իսկ ես, ավա՛ղ, ի՞նչ ստացա, ի՞նչ մի՛ բերկրանք, երբ պատերազմն

ավարտեցի,

Բացի նրանից, որ Զևսը ինձ, վերադարձիս, Էգիսթոսի ձեռքով դաժան

Եվ դավանքով իմ չար կնոջ, պատրաստեց մահն օրհասական»:

Այդպես նրանք այդ ստիժով խոսում էին իրարու հետ,

Մինչ մոտեցավ այնտեղ նրանց բամբերն հանկարծ Արգոսապան

Եվ անդ բերեց Ոդիսևսի ձեռքով ջարդված խոսնայրների հոգիներին:

100 Շատ զարմացան Ագամեմնոնն և Աքիլլեսն՝ այդ տեսնելով,

Ու ընդատաջ անդ գնացին: Այնժամ հոգին Ագամեմնոն Ատրիդեսի

Լավ ճանաչեց Մելանևսի ազնիվ որդուն՝ Ամփիմեդոն քաջ հերոսին,

Քանզի երբեմն հյուր էր եղել Իթակեոն նրա տանը ու հարկի տակ,

Եվ նախ նրան դիմեց հոգին Ատրիդեսի ու խոսք ասաց.

«Ամփիմեդոն, ի՞նչ պատահեց, որ դուք եկաք այս մութ երկիրը

խավարչոտ,

Դուք, բոլորդ այդքան արի, հասակակից և փառավոր:

Եթե նույնիսկ մարդ ցանկանար մեծ քաղաքում ընտրել մարդիկ

ականավոր,

Այսպիսիներ նա չէր գտնի: Գուցե ծովում Պոսիդոն՝նը կործանեց ձեզ՝

Բորբոքելով ձեր նավի դեմ ժանտ փոթորիկ և մեծագոչ թունդ ալիքներ,

110 Գուցե նույնիսկ ձեզ ցամաքում կոտորեցին թշնամիներ՝ըլ ոխերիմ

Այն ժամանակ, երբ դուք շորթում էիք նրանց նախիրներից

եզ ու խաշինք,

Եվ կամ գուցե տապալվեցի՞ք քաղաքի դեմ կանանց համար

խիստ մարտելիս:

Պատասխանիր դու իմ հարցին, ես քո հյուրն եմ և դրանով էլ՝

ինքնապանծ:

Իրավ, մի՞թե դու չես հիշում, ինչպես ձեր տուն ես հյուր եկա

մի ժամանակ՝

Աստվածազարմ Մենելայի հետ միասին հորդորելու Ոդիսևսին,

Որ արշավի և գա մեզ հետ գեղեցկակերտ նավի վրա դեպի Իլիոն:

Ամբողջ ամիս մենք շրջեցինք լայնատարած ծովում այնժամ,

Մինչև որ մեծ դժվարությամբ համոզեցինք Ռոբիսևսին քաղաքավեր»:
Այնժամ նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ամփիմեդոն քաջի հոգին..
120 «Ո՛վ գերափառ Ատրևտորդի, Ագամեմնոն, մարդկանց արքա,
Հիշում եմ ես այդ ամենը, հանց ասացիր, դիցանո՞ւմդ դու գերակա,
Եվ ամեն բան, ահալասիկ, քեզ կպատմեմ ճշմարտացի՝
Ինչպես իրոք անդ կատարվեց մեր կործանումը չարաբաստ:
Մենք խոսնայրներ էինք կնոջ Ռոբիսևսի, երբ նա չկար, բացակա էր,
Բայց ո՛չ մերժեց Պենեկուպեյն ժանտ հարսանիքն և ո՛չ էլ նա
կատարեց այն՝

Մտածելով և նյութելով մեզ համար մահ ու սև օրհաս,
Եվ իր սրտում նա հղացավ խարդախությունն այս խորամանկ.
Իր տանը նա սարքեց ոստայն և սկսեց գործել սավան՝
Անչափելի, լայն ու երկայն, ապա նա մեզ այնտեղ դիմեց և այս ասաց.
130 «Դո՛ւք, դեռահաս իմ խոսնայրներ, երբ մեռած է Ռոբիսևսը

աստվածագարմ,
Երբ աշխարհում նա էլ չկա, մի՛ շտապեք, հետաձգեք մեր հարսանիքն,
Մինչև սավանն ես ավարտեմ. թող հյուսվածքը և թելերն իմ
գուր չկորչեն,

Պատանքն է սա հերոսասիրտ ծեր Լաերտի: Երբ նրան
բախտը դժնդակ՝
Ծակատագիրն, հանձնի մահվան հավերժավիշտ ժանտ վիճակին,
Պիտ ավարտեմ ես այդ գործը, որ աքելանց կանալք այնժամ
չկշտամբեն,

Թե պառկած է այդ ունկոր, հարուստ մարդը իր դագաղում,
բայց անպատանք»:
Այդպես նա մեզ այնժամ ասաց, ու մեր ոգին հնազանդվեց նրա խոսքին:
Եվ սավանն այդ, հաստոցի մոտ, նա գործում էր լոկ ցերեկով,
Իսկ գիշերը հյուսվածքն ամբողջ քանդում էր նա՝ վառ ճրագը
իր դեմ դրած:

140 Այդպես ուղիղ երեք տարի նա՝ խաբխբեց մեզ, աքելանց,
Բայց երբ եկավ չորրորդ տարին, պտըտվեցին ժամանակներն,
Անցան, կորան շատ ամիսներ, և սլացան բազմաբազում
շատ-շատ օրեր,

Այնժամ նրա ստրկուհիք, անկարեկից իր վիճակին,
Գործն հալտնեցին, ու մենք նրան, ներս մտնելով, գաղտնի գործի
մեջ բռնեցինք:

Ստիպեցինք, որ, հակառակ իր ցանկության, գործն ավարտի
նա ակամա,
Իսկ երբ որ մեզ Պենեկուպեյն ցույց տվեց մեծ, գեղեցկափայլ
գործվածքը այդ,
Այն, մաքրափայլ, շողշողում էր արևի պես, ասես լուսինը լուսացալո:

Ծուտով հանկարծ Ռդիսուսին աստվածներից մեկն անհրապ
Բերեց, հասցրեց իր ագարակն, ուր ապրում էր իր խրճիթում

խոզարածը:

- 150 Այնտեղ եկավ սիրահոժար նաև որդին աստվածազարմ Ռդիսուսի՝
Ավազածիր սուրբ Պիլոսից նավի վրա ետ դառնալով,
Եվ արդ, նրանք, մտածելով սեղեխների մահն ու կորուստը

ժանտաժուտ,

Անդուստ եկան, ժամանեցին հանկարծ քաղաքը փառալուր:
Նախ ժամանեց Տեղեմաքը, իսկ Ռդիսուսն եկավ հետո և անագան,
Խոզարածը բերեց նրան, որն իր մարմնին հագած ուներ նոլկ ցնցոտի,
Իբրև մուրիկ թշվառական, ծերուկի պես և հասակում խոր ծերության,
Ցուպը ձեռին, որպես նեցուկ: Այդպես նրան, որ ցնցոտի ուներ հագած
Եվ հանկարծուստ հանդես եկավ, չճանաչեց մեզգից ոչ ոք,
Ոչ էլ նրանք, որ հասակով երիցագույն էին՝ նույնիսկ:

- 160 Մենք անարգում էինք նրան հարվածներով ու խոսքերով հայհոյանքի,
Բայց և այնպես՝ նա իր տան մեջ վիրավորանքն հանդուրժում էր

առժամանակ

Եվ սրտապինդ համբերում էր հարվածներն ու եպարանքը

ամեն տեսակ,

Բայց երբ նրան անդ ներշնչեց կամքը Ջևսի ասպարակիր,
Տեղեմաքի հետ միասին վերցրեց բոլոր նա իր զենքերը մարտական,
Տարավ, թաքցրեց այլ սենյակում և դռները փակեց ամուր,
Ապա, սիրտն իր լեցված դաժան մի նեղությունք, նա ստիպեց
անդ կնոջն իր՝

Առաջարկել մեզ՝ տարաբախտ սեղեխներին, հանց մրցություն,
Փայլուն երկաթն ու աղեղը, որ սկիզբն էր և աղբյուրը կոտորածի:
Մինչդեռ մեզնից և ոչ մեկը չկարեցավ ձգել մի կերպ լարն աղեղի,

- 170 Քազնի ամուր էր չափազանց և դա բարձր էր մեր ուժերից:

Եվ աղեղն այդ բազմահնար Ռդիսուսի հաղթ ձեռքն ընկավ,
Թեպետ և մենք խոզարածին արգելեցինք, գոռգոռալով պատվիրեցինք,
Որ աղեղը նրան չտա: Հայհոյեցինք ու ճառեցինք մենք այդ մասին,
Բայց Տեղեմաքն հրամայեց խոզարածին, որ աղեղը հանձնի նրան,
Եվ լայն աղեղն իր ձեռքն առավ բազմաչարչար Ռդիսուսը աստվածային,
Նա հեշտ ձգեց լարն աղեղի, երկաթների անցքով սուրաց

սլաքն իսկույն,

Այնուհետև եկավ, կանգնեց նա շեմքի մոտ, շորջը նայեց ահեղասատ,
Ապա թափեց նա սլաքներն արագաթիռ, զարկեց արքա Անտիոնոսին
Եվ արձակեց մյուսներին գլխին նետերը վշտաբեր,

- 180 Ու բոլորս տապալվեցինք, թափվեցինք ցած իրար վրա ու խիտառխիտ.
Պարզ երևաց, որ օգնում էր նրան այնտեղ մեկնումեկը աստվածներից:

Նա հարձակվեց՝ շուրջն, աջ ու ձախ պտույտ գալով, անդ բոլորին
զարկեց նետով.

Գլուխները ջախջախվեցին, և հատակը արյամբ ծածկվեց ամբողջովին,
Թնդաց տան մեջ զարկվածների ճիչն, հառաչանքն, աղմուկն հուժկու
ու ալլանդակ:

Արդ, մենք այդպես կոտորվեցինք, Ագամեմնոն, Ոդիսևսի
տան բակի մեջ

Մեր մարմինները տակավին թափված մնում են դեռ անթաղ,
Ու չգիտեն դեռ այդ մասին մեր սիրելիք, ազգականները մեր մոտիկ.
Նրանք դեռ մեզ չեն հավաքել, չեն լվացել մե արյունը մեր վերքերի,
Դեռ մեզ վրա ողբ չեն արել, որ մեռելոց շուքն ու պատիվն է

լուկ վերջին»:

190 Եվ բարբառեց սլնժամ հոգին Ատրիդեսի և խոսք ասաց.

«Երջանի՜լ ես դու, Ոդիսևս բազմահնար, ո՛րլ իմաստուն Լաերտածին,
Որ այդպիսի առաքինի կին ընտրեցիր, որպիսին է Պենելոպեն,
Եվ ինչպիսի՜ արժանագույլ, ազնվաբարո վեհ սիրտ ունի
Իկարիոսի դուստրը վսեմ՝ իր ամուսնուն հավատարիմ և անբասիր.
Իսկապես որ հավերժորեն կշողշողա երկրի վրա, փառքը նրա:
Խոհեմամիտ Պենելոպի փառքի մասին սերունդները միշտ, ապաքեն,
Կամքով անմահ աստվածների վսեմ երգեր պիտի երգեն:
Մինչ այդպես չէր դաժան դուստրը Տիևդարևսի. գործ կատարեց

նա չարանենգ

Եվ սպանեց օրինական իր ամուսնուն, ու միմիայն նզովքի երգ

200 Պիտի երգեն նրա մասին մարդկության մեջ: Խալտատակեց

նա հավիտյան

Նաև կանանց թույլ ու անգոր, թեկուզ լինեն նրանք բարի,

անմեղապարտ»:

Այսպես նրանք իրարու հետ խոսում էին այն ժամանակ
Տանն Հադեսի, այնտեղ, երկրի անդունդների մեջ խորխորատ:

Մինչդեռ խումբը Ոդիսևսի, քաղաքից շուտ հեռանալով,
Ծեր Լաերտի դաշտը եկավ: Ինքը՝ ծերուկն էր ձեռք բերել

այդ ագարակն

Եվ այն անձամբ մշակել էր անդուլ ջանքով, աշխատանքով:

Տունն էր նրա կանգնած այնտեղ, շուրջը գավիթ, տաղավարներ,

հյուղ ու խրճիթ,

Որտեղ իրենց նիստուկացով ապրում, սնվում և գիշերում էին կանայք,
Որոնք, որպես ստրկուհիք, անդ աշխատում էին դաշտում նրա համար:

210 Գտնվում էր այնտեղ նաև պառավ կինը սիկելիացի, որ ժրաջան

Խնամում էր այդ ծերուկին ագարակում, քաղաքից դուրս:

Ոդիսևսը այդ ժամանակ այսպես ասաց հովիվներին և իր որդուն.

«Ծո՛ւտ գնացեք և ներս մտեք ահա տունը այդ բարեշեն,

Մի ընտրովի ու լավագույն խոզ մորթեցեք և ճաշկերույթ

սարքեք շուտով,

Իսկ ես այսպես դեռ կգնամ և կփորձեմ իմ հորն այնտեղ.

Կճամաչի՞ր արդյոք նա ինձ, երբ այժմ տեսնի ինձ իր աչքով

և դեմառդեմ,

Թե՞ր այլևս չի ճամաչի, զի հեռու եմ եղել երկար ժամանակով»:

Ասաց այդպես, հանձնեց իսկույն ծառաներին նա զեմքերը արեսական,

Եվ փութապես նրանք այնտեղ տունը մտան: Իսկ Ողիսևսն

220 Հապճեպ գնաց փորձն անելու դեպի այգին բազմապտուղ,

Բայց ընդարձակ այդ այգու մեջ նա չգտավ ո՛չ Դոլիոսին,

Եվ ո՛չ նրա զավակներին, ո՛չ էլ նույնիսկ ծառաներից մեկնումեկին,

Զի գնացել էին քարեր հավաքելու, որ ցանկ շինեն այգու համար:

Գնացել էր և Դոլիոսը, որ դաշտերում քարերի տեղ ցույց տա նրանց:

Ահավասիկ, նա այգու մեջ այդ պերճատունկ գտավ միայն իր հորը ծեր,

Որը փորում, թուփ էր տնկում: Նա իր հագին զգեստ ուներ մի անվայել,

Խիստ կարկատված և անմաքուր, իսկ ոտքերին արջառենի

սոնապաններ,

Որ քերծվածքից գեթ պաշտպանվի, իր ձեռքերին հագած ուներ

նա ձեռնոցներ,

Որ փշերը չծակծկեն: Գլխին ծածկել էր այծենի մի հին գլխարկ,

230 Որով շեշտվում էր տարաբախտ և տանջալից կեցվածքը յուր:

Ահավասիկ, երբ Ողիսևսը բազմափորձ, աստվածային,

Տեսավ նրան ծերությանից այդպես ընկճված, վշտերի մեջ

հոգեկորույս,

Կանգնեց իսկույն անդ քարձրաքերձ տանձենու տակ և արտասվեց

նա դառնադառն,

Ապա իսկույն տարակուսեց, սրտով, հոգով նա մտածեց ինքը իր մեջ.

Նետվե՞լ արդյոք դեպի հայրն իր, գրկել նրան, համբուրել ջերմ

ու սիրատենչ,

Բացեիքաց պատմել՝ ինչպե՛ս ինքը եկավ, հասավ երկիրն հայրենական,

Թե՞ր նախապես հարցմունք անել ու ծերուկին փորձել խոսքով

մի խորամանկ:

Եվ արդ, այդպես մտածելիս, ավելի լավ ու գերադաս թվաց նրան՝

Նախ և առաջ ծերին փորձել խոսքով խարդախ, նախատական:

240 Այդպես անա մտադրված՝ Ողիսևսը դեպի ծերուկն ուղղվեց, գնաց,

Մինչ Լաներտը, գլուխը կախ, փորփորում էր և տնկում էր՝

ինչ-որ մի բույս:

Եվ արդ, նրան մոտիկ կանգնեց ու խոսք ասաց նրա որդին մեծահոշակ.

«Ծի՛շտ որ, ծերուկ, դու անգետ չես այգեստանիդ մշակման մեջ,

Եվ խնամքն է քո գերազանց, երևում է, որ ամեն ինչ՝ տունկն ու թփերն

խաղողն ու որթը, թզենիք, թմբերն, ածուն, տանձենիներն ու ձիթենիք

Իրոք առանց խնամքի չեն այս այգու մեջ, ահաւասիկ:
Բայց այլ մի բան ես քեզ ասեմ, և դու սրտանց չզայրանաս.
Հոգատար չես դու քո մասին, ինչպես հարկն է. ծերության մեջ
այդ հալումա՞շ:

Հագուստ ունես դու անվայել, կեղտոտ ես դու և անմաքուր,
250 Եվ հազիվ թե քո տերը քեզ լավ չի պահում քո ծուլության
իսկ պատճառով,
Քանզի, այսպես քեզ նայելով, ոչինչ քո մեջ ես չեմ տեսնում
ստրկական.

Իրավ, տեսքով ու հասակով նման ես դու արքայազոր մի մեծ մարդու,
Ավելի շուտ նման ես դու այն ծերուկին, որ, կուշտ կերած և լվացված,
Պառկում, քնում է գիրգ մահճում, ինչպես որ այդ պատշաճ է ծեր,
զառամ մարդկանց:

Բայց հիմա ինձ դու այս ասա, ճշմարիտը պատմիր միայն.
Ո՞վ է տերդ, ո՞ւմ ծառան ես, ո՞ւմն է այգին, որ խնամում ես
դու այսպես:

Մի բան ևս դու ինձ ասա ճշմարտացի, անկեղծ խոսիր, որ իմանամ.
Ծի՛շտ է միթե, որ ընկել եմ ես Իթակե, ինչպես մեկը ինձ այժմ ասաց,
Հենց նոր, մի մարդ, մի անծանոթ, որին այստեղ պատահեցի:

260 Բայց նա բնավ սիրալիր չէր, քանզի ինձ հետ չհանդուրժեց
խոսել անգամ,

Նույնիսկ լսել չցանկացավ, երբ ես նրան հարցնումք արի
Իմ վաղեմի հյուրի մասին՝ կենդանի՞ է նա տակավին և կա՞ արդյոք,
Թե՞ մահացել է նա արդեն և Հանդեսի տանն է վաղուց:
Ես կարող եմ և քեզ ասել, դու ինձ լսիր և լավ հիշիր,
Որ իմ տանը, հայրենիքում, մի ժամանակ ընդունեցի հյուր մի մարդու.
Մինչև հիմա իմ տունն եկած տարաշխարհիկ մահկանացու
մարդկանց մեջ

Մի այդպիսի վե՛հ, իմաստուն, սիրալիր մարդ դեռ չեմ տեսել:
Պարծենալով պատմում էր նա, որ ծնված է Իթակեում ապառաժոտ
Նա ասում էր, որ իր հայրն է Արկիսիոսի որդի Լաերտն:

270 Արդ, ես նրան մեր տուն տարա, ընդունեցի հյուրամեծար
Ու պատվեցի սիրով, սրտանց մեր տան եղած պաշարներով
առատագույն:

Նրան ես շատ պերճ ընծաներ նվիրեցի, ինչպես վայել էր այդ հյուրին.
Նախ լոթ տաղանդ ճարտարակերտ ոսկի նրան տվեցի ես,
Նվիրեցի նրան նաև մի սարկարան արծաթակերտ ու ծաղկազարդ,
Տասներկու հասարակ ձորձ և նույնքան էլ գորգ ու ծածկոց,
Նույնքան լողիկ գեղեցկափայլ և նույնքան էլ սիրուն բաճկոն,
Եվ բացի այդ՝ չորս ստրուկ կին չքնադատես ու անաղարտ,

Պերճապաճույն ձեռագործը լալ իմացող, որոնց ընտրեց

իմքն անճնապես»:

Պատասխանեց այնժամ նրան հայրը նրա՝ հորդ արտասուքն

իր թափելով.

280 «Օտարակա՛ն, հենց այն երկիրն էս դու եկել, որի մասին

հարց ես տալիս,

Մինչ այս երկրին այժմ իշխում են մարդիկ նպերտ ու չարագործ:

Իզուր ես դու առատ ըստնել այդքան ընծա, հանց մեծարանք,

Սակայն եթե այդ քո հյուրին Իթակեում այժմ կենդանի դու գտնեիր,

Քեզ փոխադարձ նա կընդուներ հյուրամեծար, կնվիրեր պերճ ընծաներ

Ու պատվարժան քեզ կառաքեր քո հայրենիք, ինչպես վայել է հյուրերին,

Բայց դու հիմա ա՛յս ինձ ասա, ճշմարիտը միայն պատմիր.

Ավա՛ղ, ե՛րբ էր, ո՛ր տարին էր, երբ պատվելով, հանց հյուրընկալ,

Ընդունեցիր դու այդ անբախտ եկվոր հյուրին, իմ զավակին,,

եթե երբեմն

Եղել է ճիշտ նա իմ որդին: Արդեն, հեռու սիրած երկրից իր հայրական,

290 Նրան լափել են ձկները ծովում մի տեղ, կամ որևէ մի ցամաքում

Կեր է դարձել նա հավքերին, գազանների: Ո՛չ իր մայրը ողբաց նրան՝

Մահվան պատանքը հագցնելիս, ո՛չ էլ հայրը: Ավա՛ղ, նրան ողբալու չէ

Նաև կինն իր բազմածիտ, Պեճեղուպեն խոհեմամիտ:

Էլ չի դնի նա, մահամերձ, մահիճի մեջ նրան, որպես իր ամուսնուն,

Էլ չի փակի նրա աչքերն մահվան ժամին, ինչպես պատշաճ է մեռյալին:

Բայց դու պատմիր ճշմարիտն ինձ, որ ստուգապես ես իմանամ.

Ի՞նչ մարդ ես դու կամ ո՛ր ցեղից, և որտե՞ղ են ծնողներիդ, քաղաքը քո,

Որտե՞ղ կանգնեց այն նավն արագ, որ բերեց քեզ և ուղեկից

Ընկերներիդ աստվածակերպ: Գուցե եկար դու մի օտա՛ր նավի վրա,

300 Որը այստեղ քեզ ափ հանեց, ապա իսկույն վերադարձավ ու ետ գնաց»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Ռդիսևը ամենիմաց.

«Ես քո հարցին ի պատասխան կասեմ ահա ճշմարտացի և ամեն ինչ.

Քաղաքից եմ ես Ալիբաս և ապրում եմ այնտեղ, իմ տանը փառահեղ,

Որդին եմ ես Ափիդասի, Պոլիպեմիդ թագավորի.

Իմ անունն է Էպերիտոս: Արդ, այսպես ինձ մի ոմն աստված

Սիկանիեից քշեց, բերեց հիմա այստեղ, բայց ցանկությանն իմ

հակառակ,

Եվ նավն է իմ կանգնած հեռու ձեր քաղաքից, բայց մոտ է այս

ազարակին:

Հինգ տարի է անցել ուղիղ այն օրվանից, երբ Ռդիսևն

այդ վատաբախտ

Անդուստ մեկնեց ու հեռացավ իմ այն երկրից հայրենավանդ:

310 Ո՛հ, տարաբախտ. նույնիսկ կալին թռչունների լալ ճշաններ

աջ կողմից, երբ

Նա հեռացաւ: Ես ճանապարհ դրի նրան ուրախասիրտ,
Այո, և նա սաստիկ ուրախ էր մեկնելիս: Հույս ունեւինք մենք
սրտատենչ՝

Պահպանել մեր մտերմությունն և իրարու միշտ ընծաներ տալ գեղեցիկ»:
Ասաց այդպէս, և խոր վշտի սևաթույր ամպն իսկույն ծածկեց
հեզ ծերուկին.

Երկու ձեռքով վերցրեց հապճեպ նա ծխահար մոծիր-փոշին
Եվ այն իսկույն իր ալևոր գլխին ցանեց ու հեկեկաց նա հոգեհույզ:
Հուզվեց սիրտը Ռդիսևսի, և կծվակիծ շնչառությունն, ասես մի բոց,
Ժայթքեց նրա ըռունգներից, երբ որ տեսավ հոր հեծեծամբն ու կականը:
Ցատկեց իսկույն, գրկեց նրան, ջերմ համբուրեց և հոգեքովս
բացականչեց.

320 «Հա՛յր իմ, հա՛յր իմ, ես այստեղ եմ, ես, քո որդին, որին այդքան
կարոտ ես դու,
Ռդիսևսն եմ, որ ետ եկա հաչրենիքն իմ քսան տարի անցնելուց ետ:
Թո՛ղ այդ ջալանքը դառնադառն, լաց մի՛ լինի արտոսրախառն:
Քեզ կպատմեմ ես ամեն ինչ, թեպետ պետք է, որ մենք սաստիկ
աճապարենք.

Սպանեցի ես մեր տան մեջ այն հոգետանջ սեղեխներին,
Վրեժն սուա նրանց դաժան ոճիրների և խաչատառակ արարքների»:
Եվ Լաերտը, այնժամ նրան առարկելով, այսպէս ասաց.
«Եթե իրոք Ռդիսևսն ես, իմ զավակը, որ այժմ ահա վերադարձար,
Յույց տուր դու ինձ մի ապացույց կամ բացահայտ գեթ մի նշան,
որ համոզվեմ:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենհիմաց.
330 «Ահա, մայիր, տես քո աչքով սպին ոտքիս. վերքն այս մի օր
Ինձ Պառնասում իր սպիտակ, սուր առամով հասցրեց վարազն,
Երբ որ այնտեղ ինձ հղեցիք դու և մայրս գերամեծար:
Ես գնացի դեպ Ավտոլիկն, դեպի հայրը իմ սիրած մոր,
Որ ստանամ ընծաները, որոնք երբեմն Ավտոլիկն էր խոստացել ինձ,
Իսկ այժմ ահա քեզ թվարկեմ այն ծառերը այս այգու մեջ,
Որոնք երբեմն այստեղ դու ինձ նվիրեցիր: Մանուկ էի ես մի փոքրիկ
Եվ վազվզում էի այգում քո ետևից, խնդրում էի, որ հայտնես ինձ
Անունները այս ծառերի: Հայտնելով այդ՝ դու ինձ այստեղ նվիրեցիր
Տասններեք տանձենիներ ու քառասուն թզենիներ,

340 Ապա տասը խնձորենի և խոստացար ինձ տալ հիսուն խաղողի որթ,
Որոնց վրա աճում են միշտ և շողշողում են ողկույզները պտղանոխ:
Այժմ էլ ահա աստ աճում են բազմապիսի շատ պտուղներ,
Երբ որ լույսի շողքը առատ վերուստ թափում են Ժամերը՝
Զևսի դստրերք»:

Ասաց այդպէս, և ծերունու սիրտն ու ծնկները թուլացան.

Ո՛իշտ համարեց նա նշաններն, որ թվարկեց եկվորն այնտեղ,
Դեպ իր որդին ձեռքերն ուղղեց բազկատարած, բայց ուշաթափ էր
նա արդեն:

Եվ փութապես գրկեց նրան բազմաշարժար Ողիսևը աստվածային,
Երբ ծերն արդեն ուշքի եկավ, երբ շողացին գիտակցությամբ
սիրտն ու հոգին,

Պատասխանեց նրան իսկույն և հետևյալ խոսքը ասաց.

350 «Փա՛ռք քեզ, Ջևա հայր, դեռ կան ուրեմն վեհ աստվածներն

Օլիմպոսում բարձրակատար,

Որ պատժեցին խոսնայրներին ոճիրների, ամբարտաւան գործի համար:

Սակայն, ավա՛ղ, սիրտս սաստիկ սարսափում է, մի գուցե այժմ

Խթակեցիք բոլորեքյան աստ հավաքվե՛ն և մի գուցե համբավն համայն

Ամենուրեք շուտ տարածեն և բորբոքեն քաղաքները Կեփալլեմյան»:

Այնժամ նրան ի պատասխան այսպես ասաց Ողիսևը ամենհիմաց,

«Հանգի՛տ եղիր, և այդ մասին թող մտահոգ էլ չլինի այժմ քո հոգին,

Գնա՛նք շուտով ապարանքն այն, որ գտնվում է այգու մոտ,

Այնտեղ արդեն ուղարկել եմ Տելեմաքին, խոգարածին ու նախորդին,

Որ շուտափույթ անդ հարդարեն և պատրաստեն մեզ համար

մի ճոխ ճաշկերույթ»:

360 Եվ գնացին նրանք, աղպես խոսակցելով, դեպի տունը գեղեցկաշեն,

Իսկ երբ եկան, շուտով հասան ապարանքը այն բարեկարգ,

Այնտեղ գտան Տելեմաքին, խոգարածին ու նախորդին եզնահովիվ,

Որ կտրատում էին միսը, այլև խառնում սարկարանում քաղցր գինին

Մինչ պառաւիճ սկելիացի տան մեջ իսկույն մեծահոգի ծեր Լաերտին

Պատշաճապես, լավ լողացրեց, նրա մարմինն օծեց լողով,

Ապա քերեց ու հագցրեց չքնաղազեղ մի պատմունճան:

Եվ մոտեցավ այդ ժամանակ ազգասպետին Աթենասը աստվածուհի,

Դարձրեց նրան բարձրահասակ, այլև տեսքով իր մեծաշուք:

Երբ աղպիստվ նա դուրս եկավ լոգարանից, խիստ զարմացավ

սիրած որդին,

370 Քանզի տեսավ, որ նա տեսքով աստվածներին էր նմանվում,

Ուստի նրան նա ձայն տվեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Հա՛յր իմ, անշուշտ մեկնումեկը հավերժակյաց աստվածներից

Տեսք շնորհեց քեզ ավելի քաջահասակ, հաղթ, ամրապինդ»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց ծերուկ Լաերտը խորիմաց.

«Ո՛հ, երանի՛ թե լինեի, Ջևա զգո՛ն հայր, դուք, Աթենաս և Ապոլլոն,

Ես այնպիսին, ինչպիսին որ իշխում էի մի ժամանակ Կեփալլեմյան

կղզիներին

Եվ տիրեցի ես ծովափնյա գեղեցկակերտ հարուստ քաղաք Ներիկոսին

Ու երանի՛ հենց աղպիսին ես լինեի երեկ մեր տանն, մեր հարկի տակ,

Որ զենքն հագած մասնակցեի կովին ընդդեմ խոսնայրների.

380 Պիտի անշուշտ ջախջախեի եւ ծնկները շատ շատերի,
Որպեսզի անդ, մեր դահլիճում, տեսնելով այդ՝ ցնծար, խնդար
և քո հոգին»:

Այսպես, սրանք իրարու հետ խոսում էին այդ առիթով,
Մինչդեռ նրանք, աշխատանքը ավարտելով, ճոխ ճաշկերույթը
սարքեցին,

Ու նստեցին բազմոցներին, նստիքներին, իրար կողքի ու շարեշար,
Ապա շուտով ձեռք մեկնեցին ուտեստներին: Այնժամ եկավ
ու ներս մտավ

Ծերուկ Դոլիոսը յուր որդոց հետ միասին՝ ետ դառնալով
աշխատանքից:

Նրանց հապճեպ գնաց կանչեց սիկելիացի կինը պառավ.
Նա էր սենլ նրանց իրոք, նամանալանդ միշտ հոգատար
Խնամում էր նա ծերուկին այն օրվանից, երբ նա հասավ ծերությանը:

390 Մինչ, երբ նրանք այնտեղ տեսան Ոդիսևսին, իսկույն հոգով
ճանաչեցին

Ու տեղնուտեղը, զարմացած, անդ կանգ ստան սեմյակի մեջ:

Ոդիսևսը դիմեց նրանց՝ ու խոսք ասաց գորովալիք.

«Դե՛հ, ծերունիդ, նստի՛ր, ճաշենք, արմանք-զարմանքդ մոռացիր.

Վաղուց է մենք սաստիկ ուտել ենք ցանկանում այս հարկի տակ,

Սակայն միայն մենք ձեզ էինք աստ սպասում, այսպես նստած»:

Այդպես ասաց Ոդիսևսը, բայց Դոլիոսը բազկատարած

Վազեց իսկույն, բռնեց ձեռքը Ոդիսևսի և համբուրեց թաթը ձեռքի

Ու ձայն տվեց ապա նրան և խոսքն ասաց այս թևալոր.

«Բարեկամս սիրակարոտ, վերադարձա՛ր դու վերջապես,

400 Բոլորովին հույս չունեինք. ճիշտ որ քեզ այժմ աստվածներն են
բերել այստեղ:

Ո՛հ, ողջույն քեզ, խնդա՛ սրտանց, թող աստվածները կյանք տան քեզ
գերերջանիկ,

Բայց այս ասա դու ինձ հիմա, ճշմարիտը հայտնի՛ր միայն, որ իմանամ.

Գիտի՞ արդյոք գործն իսկապես Պենելոպեն իմաստնագույն,

Որ դու արդեն վերադարձար, ապա թե ոչ՝ ես կողարկեմ

բանքեր իսկույն»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Ոդիսևսը ամենիմաց.

«Արդեն գիտե՛, գիտե՛, ծերուկ, պետք չէ, որ դու այդ բանն հոգաս»:

Ուստի իսկույն կոկ բազմոցին նստեց Դոլիոսը գերազնիվ,

Նույնպես նրա զավակները օղակեցին Ոդիսևսին,

Զեռքը նրա սիճի սեղմեցին, ողջունեցին քաղցր խոսքով ու սրտալի,

410 Ապա, որպես սեղանակից, իրենց հոր մոտ նստոտեցին:

Այդպես նրանք, սեղան՝ նստած, այնտեղ, տան մեջ ճաշում էին

հրճվանքով լի,

Մինչդեռ արագ շշուկն, համբավն, բանքերի պես, մտալ քաղաքն

և ձախ ու աջ,

Ամենուրեք անդ տարածեց խոսնայրների օրհասն անեղ և մահը ժանտ:
Բյուր-բյուր մարդիկ, բոթն իմացած, եկան հապճեպ ու ամբոխով,
Հեծեծանքով, տրտունջով լի, հավաքվեցին Ռդիսեսի դռան առաջ:

Դուրս բերեցին դիակները, և ամեն մարդ տարավ, թաղեց իր մեղալին,
Սակաւն նրանց, որոնք ուրիշ քաղաքներից էին եկած,

Շուտ հանձնեցին ձկնորսներին և նավերով իրենց տներն առաքեցին,

Ապա տխուր ու սրտահուլ՝ ամբոխալից հրապարակն եկան իսկույն:

420 Երբ բոլորը միահամուռ հավաքվեցին ժողովի մեջ,

Եվալիթն հապճեպ ոտքի կանգնեց և նրանց դեմ այսպես ճառեց.

Նրա սիրտը որդու համար կրծում էր վիշտը չարատանջ,

Անտիհոռսին էր նա ողբում, ում Ռդիսեսն անդ սպանեց առաջինը,

Նրա համար դառն արտասուք հեղեղելով՝ այսպես ճառեց

արդ նա այնտեղ.

«Բարեկամներ, այդ քաջն իրոք չար աղետներ թափեց գլխին

աքեացոց.

Մեծահոշակ շահ տ քաջերի իր հետ տարավ բյուրաբազում նավերի մեջ,

Մինչ խորտակեց ծովում նավերը խորափոր, իսկ այն մարդկանց էլ

կործանեց:

Աղքատն էլ այժմ, տուն դառնալով, նա կոտորեց Կեփալենցի

դյուցազնների:

Գործի դիմենք, քանի շուտ է, նախքան հապճեպ դեպի Պիլոս

նա հեռանա,

430 Նախքան փախչի դեպի Էլիս աստվածային, որի իշխողն են Էպիացիք:

Օն ա՛նդր, շո՛ւտ, գեթ հարձակվենք, որ ամոթանք չվատակենք

մենք մեր պատվին,

Քանզի ստոր մի քարվականք պիտ համարեն սերունդները

մեր գործն հետո,

Եթե չստնենք մենք վրեժը մեր սպանված եղբայրների ու մեր որդոց:

Ես, օրինակ, այլևս ապրելը հաճելի չեմ համարի, ավելի շուտ

Կցանկանամ ես մահանալ, որ միանամ մեղալներին այդ շուտափույթ:

Ծարժվե՛նք շուտով, բարեկամներ, որ չկանխեն նրանք և շուտ

փախուստ չտան»:

Ասաց այդպես ու արտասվեց, կարեկցությամբ հուզվեց սիրտը

աքեացոց,

Մինչ մոտեցան այնտեղ նրանց ինքը՝ Մեդոնն և երգիչը աստվածային,

Որ արքայի տնից եկան, երբ որ քունը նրանց թողեց ու հեռացավ:

440 Նրանք եկան ու կանգ առան մեջտեղն ուղիղ, և բոլորը

խիստ զարմացան:

Մեդոնն այնժամ, որ խելացի մտքեր ուներ, դիմեց նրանց ու խոսք ասաց.

«Դուք ինձ հիմա ականջ դրեք, իթակեցիք: Ողիսևսը, ահա վապիկ,
Կատարեց գործն այդ ահալոր ոչ հակառակ կամքին անմահ

աստվածների:

Ես ինքս անդ տեսա անմահ մի աստծու, որն աղընթեր Ողիսևսին՝
Կանգնած էր անդ՝ անանվելով վեհ Մենտորի կերպարանքին,
Եվ այդ աստվածն այն ժամանակ, Ողիսևսի առաջն ընկած,

հանց առաջնորդ,

Քաջալերում էր նրան խիստ, վազվզելով դահլիճի մեջ՝ խոսնայրներից
Ահաբեկում, շփոթում էր, որոնք ընկնում, թափվում էին իրար վրա»:
Ասաց այդպես, և բոլորին դալուկ սարսափն իսկույն տիրեց,

- 450 Եվ բարբառեց այնժամ այնտեղ Մաստորածին Հալիթերսեսը ծերունի.
Միակն էր նա, որ տեսնում էր ու լավ գիտեր և՛ անցյալը, և՛ ապագան:
Արդ, սա սրտանց, բարեխորհուրդ նրանց դիմեց ու խոսք ասաց.
«Հիմա դուք ինձ ականջ դրեք, իթակեցիք, թե՛ ի՛նչ պետք է ասես

ես ձեզ.

Ձեր սեփական մեղքից է այդ, որ կատարվեց դաժան գործը, աղետը այս,
Քանզի ոչ ինձ, ոչ ազգապետ վեհ Մենտորին չլսեցիք,

Որ զսպեիք գեթ ձեր որդոց, թույլ չտալիք արարքները չար ու դժնի.

Գործեր արին նրանք անչափ նողկ, անօրեն, կատարեցին չար ոճիրներ
Եվ վատնեցին ու լափեցին գուլքն ու գանձը վսեմագույն դյուցազունի,
Անարգեցին նրա կնոջն՝ զուր կարծելով, թե ետ չի գա նա հավիտյան:
Եվ ալժմ, ահա, ինձ լսեցեք, թող կատարվի այն, ինչ կասես

ես հիմա ձեզ.

- 460 Ո՛չ, չգնանք. թող որ ոչ ոք ինքն իր մեղքով մահտարածամն իր չգտնի»:
Ասաց այդպես, և ժողովուրդը խառնամբոխ աղմկեց խիստ,
Նրա մեծ մասը վեր կացավ ու հեռացավ, բայց մնացին մյուսներն

այնտեղ միահամուռ.

Քանզի բնավ նրանց սրտին խոսքն այդ չազդեց, այլ Եվալիթին՝

հետևեցին,

Ուստի շուտով վազ տվեցին, որ զենք հագնեն պղնձակոտ,

Իսկ երբ արդեն լավ զինվեցին, հագան պղինձը շողշողուն,

Ամբոխախիտ հավաքվեցին քաղաքի մոտ լայնատարած:

Առաջնորդում էր Եվալիթը՝ անմիտ մի գործ, որոճալով.

Կարծում էր նա, որ կլուծի վրեժն՝ որդու սպանության, բայց չգիտեր,

Որ այլևս ետ չի դառնա ինքը իր տուն, այլ կգտնի մահն իր դաժան:

- 470 Աթենասը այն ժամանակ Կրոնոսյան Ջեսին դիմեց 'և խոսք ասաց.

«Ո՛վ ծնող հայր Կրոնոսյան, որ մեծագույնն ես միշտ իշխող

արքաներից,

Հայտնիք դու ինձ, այս իմ հարցին. ի՞նչ միտք ունես դու քո սրտում

գաղտնի պահած,

Արդյոք ուզո՞ւմ ես նախնիրը շարունակել, այս ահալոր մարտը հուժկու,
Թե՞ հարկավոր է հաստատել հաշտության սերը կողմերի մեջ

այս երկու»:

Պատասխանեց նրան Զևար ամպահալած և իր խոսքը այսպես ասաց.
«Ո՛հ, զավակս, ինչո՞ւ ես դու հարցմունք անում ինձ այդ մասին,
Զե՞ որ ինքդ, հենց դու անձամբ, մտածեցիր այն խորհուրդը իմաստալից,
Որ Ողիսևսն, հայրենիքն իր ետ դառնալով, լուծի վրեժն իր նրանցից,
Ուստի վարվիր, ինչպես կուգես, բայց ասեմ քեզ, ո՛րն է այստեղ
ավելի լավ.

480 Այդ, քանի որ Ողիսևսը աստվածագարս սեղեխներից վրեժն առավ,
Թող որ երդմամբ հավատարիմ դաշինք կնքեն, որ միշտ լինի

նա թագավոր,

Իսկ ես մահը նրանց որդոց, եղբայրների, այսուհետև

Մոռացության կտամ առմիշտ, թող նրանց մեջ առաջվա պես

սերն հաստատվի,

Թող երկիրը լիության մեջ հաշտ ու խաղաղ բարգավաճի»:

Այդպես ասաց, քաջալերվեց Աթենասը, քանզի ինքն էր ցանկանում այդ.

Ուստի նետվեց ու սլացավ օլիմպական գագաթներից դեպի երկիր,

Մինչդեռ նրանք Լաերտի տանն, ինչպես հարկն է, ճաշում էին

սրտահաճո:

Եվ խոսք ասաց այնտեղ այնժամ բազմահմար Ողիսևսը աստվածագարս.

«Թող մեկն հիմա դուրս գա, տեսնի, մոտենո՞ւմ են արդյոք նրանք,

մեր դեմ ելած»:

490 Ասաց այդպես, ու Դոլիոսի որդին վազեց, որ իմանա:

Գնաց, կանգնեց նա շեմքի մոտ և լավ տեսավ, որ շատ մոտ են՝

նրանք արդեն,

Ուստի իսկույն նա ձայն տվեց Ողիսևսին ու խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Այո՛, մոտ են նրանք արդեն, օն ա՛հողր, շո՛ւտ, զենքերն հագնենք

մենք շուտափութո՞ք»:

Ու վեր թռան քոլորն իսկույն, զենքերն հագան փութանակի՝

Ողիսևսի հետ չորս հոգի և բացի այդ՝ վեց քաջ որդիք Դոլիոսի:

Նաև Լաերտն ու Դոլիոսը զենքերն հագան հոժարակամ,

Թեպետ և ծեր էին իրենք, բայց զինվեցին, հանց մարտիկներ:

Իսկ երբ արդեն՝ այդպես հագան սղնձակոտ զենքն ու զրահը լուսաշող,

Դուրը բացվեց, և դուրս եկան քոլորն հապճեպ, Ողիսևսն էր

առաջնորդող:

500 Եվ մոտեցավ այդ ժամանակ դուստրը Զևսի՝ Աթենասը, հանց զորավիգ,
Որն իր ձայնով, կերպարանքով, նմանվել էր քաջ Մենտորին:

Նրան տեսավ ու խոր խնդաց բազմաշարժար Ողիսևսը աստվածային

Եվ փութապես իր խոսքն ասաց Տելեմաքին, իր զավակին սիրատենչիկ.

«Տէլեմարտն, քանի որ դու դուրս ես եկել ասպարեզն այս մարտակովի,
Ինքդ գիտես, որ այժմ այստեղ մրցելու ես քաջարությամբ քաջերի հետ:
Ո՛հ, խայտառակ չանես տոհմը իմ պապերի, որոնք համայն երկրի վրա,
Ծակատներում քաջարությամբ և զորությամբ գերազանցել են բոլորին»:
Պատասխանեց իր հորն իսկույն և խոսք ասաց Տէլեմարտը խորիմաց.
«Ո՛հ, սիրելիդ, իմ ծնող հայր, եթե սիրտդ ցանկանա այժմ,

դու կտեսնես,

510 Որ պապերիդ տոհմը բնավ աստ խայտառակ ես չեմ անի»:

Ասաց այդպես, խնդաց Լաերտն ու բարբառեց իսկույն և եթ.

«Ո՛հ, աստվածներ սիրանվեր, ի՞նչ օր է սա, որին հասա: Յնծում եմ ես,
Երբ իմ թողը և իմ որդին մրցում են այժմ քաջարության

փառքի համար»:

Այնժամ նրան, մոտենալով, այսպես ասաց Աթենասը պայծառաչյա.

«Ո՛վ Արկիսյան, որ ամենից ավելի շատ սիրելի ես դու իմ սրտին,

Արդ, օգնության կանչիր Զևսին և դստրիկին նրա խաժակն

Եվ ուժգնակի ճոճիր նիզակն երկնայնասուվեր, ապա նետիր»:

Այդպես ասաց նրան Պալլաս Աթենասը և ներշնչեց մեծագույն ուժ,

Եվ նա իսկույն Զևսի դստերն անդ աղոթեց սրտանվեր ու ջերմեռանդ,

520 Ապա, նիզակն երկնայնասուվեր հաղթ ճոճելով, նետեց ուժգին,

Զարկեց այդպես նա Եվպիթի պղնձակերտ սաղավարտին,

Զվրիպեց տեգը, հարկալ, այլ միջանցուկ պղինձն ուժգին

Ծակեց, անցավ.

Ցած գլորվեց Եվպիթն հոռվու, ու շառաչեց պղինձ գեները նրա վրա:

Ողիսեսն, իր ազնիվ որդին հարձակվեցին նախամարտիկ թշնամու դեմ

Եվ սկսեցին նրանց սրով և երկասլորի նիզակներով ջախել, ջարդել:

Արդ, բոլորին պիտ ջարդեին, և ոչ մի մարդ տուն չէր դառնա

այդ ժամանակ,

Եթե իսկույն Աթենասը՝ դուստրը Զևսի ասպարակիր,

Չաղաղակեր ահեղագոչ և չգուպեր ժողովրդին ամբոխասաստ.

«Ծո՛ւտ կանգ առեք, իթակեցիք, դադար տվեք մարտակովի

արվահիրքին,

530 Որ շուտափույթ և անարյուն վերջ տանք մարտին այս անողորք»:

Աթենասը այդպես գոռաց, և դալկադեմ զարհուրանքը տիրեց նրանց.

Սարսափահար նրանց ձեռքից գեներն անգամ ցած թափվեցին,

Ու ամեն ինչ աստվածուհու ահագնագոչ աղաղակից ընկավ գետին:

Ետ դառնալով՝ նրանք փախան դեպի քաղաք, որ գերթ այդպես

փրկվեն մի կերպ,

Մինչ բազմափորձ աստվածազարմ Ողիսեսը այնժամ գոռաց

ահեղաձայն

Եվ հարձակվեց ու հալածեց, հանց արծիվը բարձրաթռիչ:

Բայց այդ պահին Կրոնոսյանն իր հրաշեկ շանթը նետեց ծծմբախառն,

Որ և ընկավ Զևսի անհաղթ, զորավոր հոր դստեր առաջ:
Այդ միջոցին Ռդիսևսին պաշտառաչյա Աթենասը այսպես ասաց.

- 540 «Դիցանունդ Լաերտաճին, ո՛վ Ռդիսևս ամենիմաց,
Ծո՛ւտ դադարիր, այլև զսպիր կազն ու կռիվը չարադետ,
Որպեսզի այժմ չզայրանա քո դեմ Զևսը, Կրոնոսյանն որոտաձայն»:
Այդպես ասաց Աթենասը, Ռդիսևսը հնազանդվեց ուրախասիրտ:
Այդպես Պալլան՝ վեհ Աթենասն, դուստրը Զևսի ասպարակիր,
Որ նմանվել էր Մենտորին կերպարանքով և իր ձայնով,
Թագավորի և ազգի մեջ անխախտ երդմամբ կնքեց դաշինք:

Ծ ա ն ո թ ա գ Ր Ո Ւ Ե Յ Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

ԵՐԳ ԱՌԱՋԻՆ

Տող 8— Եզներն Արև— Հիպերիոնի— արևի աստված Հելիոսը Հիպերիոնի որդին էր, սակայն ինքն էս, իր հոր անունով, կոչվում էր «Հիպերիոն»: Հիպերիոնը տիտան էր, Ուրանոսի որդին:

Տող 12— Բոլոր բաշերը— այսինքն՝ սքն աքեացիները (հույները), որոնք արշավել էին Տրոյա բաղնաքը նվաճելու, այլ կերպ՝ «Իլիականի» մեջ հանդես եկող, Տրոյայի դեմ պատերազմող արքայական հերոսները:

Տող 25— Հարյուրեզնյա— բնագրի «հեկատոմբե» հասկացությունն է, որ բառացի նշանակում է հարյուր եզներից բաղկացած («հարյուրաեզ») զոհ, սակայն իրականում «հեկատոմբեն» միշտ բառացի նշանակություն չունի, այլ արտահայտում էր զոհաբերությանը վերաբերող «հարուստ», «նոխ», «փարթամ» ածականները, այլ կերպ՝ «հարուստ զոհ», «փարթամ զոհ»:

Տող 51— Որը կենտրոնն է ծովերի— բնագրում կենտրոնի փոխարեն ասված է «պորտը», այսինքն՝ ծովերի մեջտեղը:

Տող 52— Դուստրը կախարդ և դավադիր Ատլասի— այսինքն՝ դիցունի Կալիստոն: Ատլասը տիտաններից մեկն էր, Կալիստոյի և հավերժադարձ Մեդեայի հայրը: Ատլասի կոսմոկլական ֆունկցիան արտահայտված է սույն հատվածի 54—55-րդ տողերի մեջ. «պահում է իր ուսերին երկինքն, երկիրը բաժանող պոլոսները»: Երկրագնդի այն կետը, որտեղ Ատլասը իր ուսերի վրա պահում էր երկինքն ու երկիրը միացնող վիթխարի պոլոսները, Աֆրիկայի հյուսիսային ափն է, Ջիբրալթարի շրջակայքը, Ատլանտյան օվկիանոսի ափը, որտեղ գտնվում էին Հերկուլեսյան պոլոսները:

Տող 101— Պղնձե սայր— հոմերոսյան վիպերգությունների մեջ հիշատակված զենքերը չխափորապես պղնձից են «պղնձակոտ», «պղնձակերտ», «խափկոտ», «խափկամա» և այլն: «Իլիականն» ու «Ոդիսականը» համարյա չգիտեն երկաթյա գրքծիքներ, զենքեր, և միմիայն երբեմն հիշատակվում է «սիդերոս» (երկաթ) հասկացությունը:

Տող 102— Դստրիկը անպարտելի մեծ աստծու— այսինքն՝ Աթենասը, որը Ջևի աղջիկն էր համարվում և, ըստ առասպելի, գրառավորված դուրս էր եկել իր հոր գանգից:

Տող 111— Հոմերոսյան հույները մաքուր, զուտ և անխառն գինի չէին խմում, այլ խառնում էին ջրի հետ և այնպես խմում: Գոյություն ունեւ դրա համար հատուկ անոթ, աման, որ կոչվում էր «կրատեր», խառնարան, սարկարան:

Տող 153— Կիթառը («կիթարա») երաժշտ. լարավոր գործիք էր, ջնարի նման:

Տող 202— Հավանմա գործեր— այսինքն՝ գուշակության գործեր: Բնագրում ասված է՝ «թոչնագուշակություն», այսինքն՝ «թոչուններով գուշակելը»: Թոչնագուշակությունը («հավանմաություն») գուշակության ամենատարածված ձևն էր հոմերոսյան Հունաստանում:

Տող 239— Հնադարյան Հունաստանի ամենագորեղ և իշխող ցեղն էին կազմում աքե-
ացիները (դանապացիները): Հոմերոսը, «աքեացի», «դանապացի» կամ «արգիացի» ասելով,
հասկանում է սոմաասարակ հույներին, իսկ «հույն» հասկացությունը, որպես համացեղական
բնդհանուր, էթնիկ հասկացություն, Հոմերոսը չգիտե:

Տող 241— Նրան Հարպիաները փախցրին— Հարպիաներ. դիցաբանական հափշտա-
կող, գիշատիչ էակներ: Մի այլ մեկնությամբ՝ մրրիկների, բրաբեր հողմերի դիցունիներն
էին: Երբ հույներն ասում էին «հարպիաները հափշտակեցին» կամ «հարպիաները լափե-
ցին»՝ դա ժողովրդական դարձվածք էր, որ կնշանակեր «անհայտ կորավ», ինչպես հայ
ժողովուրդն է ասում՝ «գրողը տարավ», «չարքերը տարան», «սատանան տարավ»: Հոմե-
րոսյան Հունաստանի և հայ ժողովրդի մեջ գործածվող տվյալ սովորությանից-հնգէշաճա-
կան գաղափարների նույնությունը վկայում է նրանց էթնիկական մերժությունն ու միա-
կերպությունը:

Տող 248— Համաձայն հնադարյան Հունաստանի սովորությանից-ընտանեկան իրավուն-
քի՝ այրի կինը, այսինքն՝ ամուսնու բացակայության պատճառով մեհակ մնացած (соло-
менная вдова) կինը իրավունք ուներ մարդու գնալ և փեսացուներ ունենալ: Այդ վիճա-
կում էր հակՊենելոպեյեն, քանզի նրա ամուսինը՝ Ոդիսևսը, համարվում էր անհայտ կորած,
անհետացած: Իրավական տեսակետից՝ էթն Պենելոպեյեն իրավունք ուներ փեսացուներ,
խոսնայքներ ունենալ, ապա հակ աղ փեսացուները իրավունք ունեին խնդրել Պենելոպեյի
ձեռքը: Այս խնաստով՝ Ոդիսևսի տանը հավաքված խոսնայքների բարոյական դիրքը ան-
շուշտ օրինական էր: Սակայն ապօրինի, անբարոյական և լսիրշ էր նրանց վարմունքը,
ուրիշի գույքը, «տունն ու տեղը» վատնելը և ամբարտաժան վերաբերմունքը: Հունական
սովորությանից-ընտանեկան իրավունքի վերոհիշյալ սկզբունքը որոշ չափով համապատաս-
խան է և մեր, հայկական սովորությանից-ընտանեկան իրավունքին. հայ այրի, ամուսնա-
գուրկ կինը տվյալ պայմաններում իրավունք ունի փեսացուներ ունենալ, խոսնայքների մեջ
ընտրություն անել և մարդու գնալ:

Տող 283— Ջևսի լուրը— բնագրում ասված է «օսսա», որ նշանակում է «համբավ»,
«լուր». Հոմերոսը, հետևելով գաղափարների հիպերբոլիզմին, շատ հաճախ վերացական
հասկացությունները անձնավորում, մարմնավորում է գերբնական էակների, աստվածների
մեջ: Այդպիսի անձնավորումը պետք է ճանաչել որպես բանաստեղծական արտաբայության
յուրատեսակ մեթոդ, որով գաղափարներն ավելի ցայտուն և տպավորիչ են դառնում: Տըլ-
յալ «կայքում «Ջևսի լուրը», «օսսա էլ դիուս»՝ նշանակում է «Ջևսից ծնվող լուրը», «Ջևսի
գավակ» լուրը, այսինքն՝ մի իրական երևույթ, որը տարածվում է անխուսափելիորեն, ինք-
նաբերաբար և անհասկանալի ու խորհրդավոր կերպով:

Տող 300— Էգիսթոսը Ագամեմնոնի հորեղբայր Թիետեսի որդին էր. Թիետեսն ու
Ատրևսը (Ագամեմնոնի հայրը) եղբայրներ էին: Ագամեմնոնի բացակայության ժամանակ,
երբ հա գտնվում էր Տրոյական պատերազմում, Էգիսթոսը սիրային կապով միացել էր
Ագամեմնոնի կին Կլիտեմնեստրայի հետ: Իսկ երբ, տրոյական պատերազմից հետո, Ագա-
մեմնոնը վերադարձավ, Էգիսթոսը, դավադրության մեջ մտնելով իր սիրունի Կլիտեմնեստ-
րայի հետ, սպանեց Ագամեմնոնին: Այս ոճրագործությունը պատկերված է Էսքիլոսի «Ագա-
մեմնոն» ողբերգության մեջ: Ագամեմնոնի սպանության վրեժը լուծեց նրա որդին՝ Օրեստեսը:

Տող 320— Երդկից թուավ— այստեղ ակնարկվում է սենյակի, տան կտորի մեջ շին-
ված անցքը, ավելի ճիշտ՝ «լուսանցքը», որը մեր հայկական գյուղական տներում կոչվում է
երդիկ: Այսպիսով՝ պարզվում է, որ հնադարյան հոմերոսյան դարաշրջանի Հունաստանում
բնակարանները, հայկական գյուղական տների նմանությամբ, երդիկ ունեին, կտորի մեջ
շինված երդիկ: Այս հանգամանքը ևս վկայում է Հոմերոսյան Հունաստանի և հայ ժողո-
վրդի սովորույթների նույնությունը:

Տող 432— Հոմերոսյան դարաշրջանի Հունաստանում փոխանակության միավոր էր մահաչվում եզը, ըստ որում ստրուկի արժեքը հավասար էր 8—20 եզան:

ԵՐԳ ԵՐԿՐՈՐԴ

Տող 22— Մինչ երկուսը վարում էին գործերը հոր— այս միտքը հետազոտողները մեկնում են այն իմաստով, որ «երկուսը մշակում էին հայրական հողերը»: Հոմերագետները այս կապակցությամբ շեշտում են, որ «Ուլիսականի» մեջ հաճախակի հիշատակվող ֆիզիկական աշխատանքը մեծաթելի էր համարվում և կապվում էր մարդու բարձր արժանիքների հասկացության հետ, սակայն նրանք աչքաթող են անում այն, որ այդ հաճախանքը առհասարակ ընդհանուր երևույթ էր հնադարյան աշխարհի քաղաքակրթական պայմաններում, երբ ֆիզիկական աշխատանքը առհասարակ գերազանցող ու ստավել նշանակալից էր մտավորի համեմատությամբ:

Տող 38— Նրա ձեռքը մական դրեց— մականը, գավազանը, հին աշխարհում առհասարակ, մասնավորապես հոմերոսյան հասարակարգում, իշխանության, իշխանավոր հեղինակության խորհրդանիշ էր համարվում: Գավազանը ձեռքին հանդես էին գալիս թագավորները, առաջնորդներն ու դատավորները, և քանի որ հնադարյան իրավահայեցողության տեսակետից թագավորների և առհասարակ իշխանավորների իշխանությունն ու առանձնահատկությունը թեոկրատիկ բնույթ ուներ և «աստվածային» ծագում, գավազանները հաճախակի որակվում էին որպես աստվածային պարգև: Այսպես, օրինակ, «Ուլիսականի» մեջ շեշտված է, որ Ագամեմնոնի գավազանը տրված էր Զևսի կողմից: Ժողովրդական ասոցացում հանդես եկող ատենախոսի ձեռքը անմիջապես գավազան (մական) էր գրվում որպես տվյալ դիրքում նրան վերապահվող իշխանության (խոսքի իրավունքի) նշան: Գավազանը նույն դերն ունեցել է նաև հին Հայաստանում:

Տող 53— Իր աղջկան գին որոշել օրինավոր— այս տողը ցույց է տալիս, որ հոմերոսյան հասարակարգում կնոջը գնում էին, որ կինը առ ու ծախի առարկա էր, սակայն նույն այս երկրորդ երգի 198—199 տողերում շեշտված է օժիտի գաղափարը, հետևապես՝ հայերը կարող էին իրենց դստերին վաճառել, երբեմն էլ մարդու տալ օժիտով: Կին ձեռք բերելու այս երկու կարգերն էլ հավասարապես գոյություն են ունեցել նաև հին Հայաստանում:

Տող 121— Տիրոն Սալմոնեոսի դստրիկն էր, որ Պոսիդոն աստծու հետ սիրով կապվեց և ծնեց երկու եղբայրների՝ Նեկևսին (Նեստոր ծերունի հորը) և Պելիասին, իսկ Միկենեն Ինարքոսի դստրիկն էր:

Տող 125— Իկարիոսին տալ մեծ տուգանք— Հոմերոսի վիպերգությունների մեջ առատացրված սովորույթային իրավունքի տեսակետից՝ ամուսինը կամ, նրա բացակայության դեպքում, նրա չափահաս որդին տուգանքի էին ենթարկվում, եթե առանց հարգելի և օրինական պատճառների կնոջը կամ մորը ետ տալին, վերադարձնեին նրա հորը:

Տող 131— Քաջաբանիկ հավանման— այսինքն՝ իմաստունն ու բազմափորձը թոչնագուշակության մեջ:

Տող 292— Կարասներում հեղեն գինի— բնագրում «ամֆիֆորես», որը միանգամայն համապատասխանում է հույկական կարասին:

Տող 337— Խոպնալիքները մտադիր էին Տեգեմաքոսի կործանման դեպքում նրա ամբողջ գույքը բաժանել իրարու մեջ:

Տող 368— Ողիսեսը աստվածագարմ— Հոմերոսի շատ հերոսներ, ինչպես և նրա դարաշրջանի ազնվական մեծամեծներն ու իշխանավորները ներկայացվում էին որպես «աստվածային ծագում ունեցողներ», մի բան, որ դարաշրջանի իրավահայեցողությանը հասկանալի էր երևույթ էր:

Տող 2— Երկինքն պղնձափայլ— Հոմերոսը սովորաբար երկինքը որակում է «պղնձյա», «պղնձափայլ» մակդիրներով: Գիտնականները այս հանգամանքը բացատրում են նրանով, որ երկինքը դիտողի աչքին սովորաբար երևում է որպես մի պղնձյա կամ երկաթե կիսաշրջան: Հսկերեն «երկինք» բառը Նիկ. Մառը, հակադրվելով բազմաթիվ այլ լեզվագետների մեկնություններին (Լնին, Բուպ, Մյուլլեր, Հյուբշման և այլն), բացատրում է «երկաթի» գաղափարով: Այսպիսով՝ հալոց «երկինքը», իր մեջ պարունակելով «երկաթյա» կամ «պղնձյա» հատկանիշները, համագոր է հոմերոսյան «պղնձյա» կամ «պղնձափայլ» մակդիրներով օժտված գաղափարին:

Տող 5— Թուխ եզներից փարթամ զոհեր— սև կամ թխագույն անասունները զոհաբերվում էին ստրեբերկյա (խալարշուտ աշխարհում գտնվող) աստվածներին, քանզի ներքանք խավարի, մթության ու սևի աստվածներն էին: Ծովը նույնպես պատկերվում էր որպես մթագույն զանգված, ուստի նաև ծովի աստված Պոսիդոնին զոհվում էին թխագույն անասուններ:

Տող 43— Ինչպես երևում է «Ողիսականի» և «Իլիականի» բովանդակությունից առհասարակ և հատկապես տվյալ տողից, հոմերոսյան դարաշրջանում, բացի անասունների զոհաբերումից, հույները գիտեին նաև անարյուն զոհեր, օրինակ՝ ջրի, գինու կամ կաթի նեղումը:

Տող 72— Ծովահեն սվազակներ— հոմերոսյան դարաշրջանում սվազակությունը, կողոպուտն ու թալանը և նույնիսկ սպանությունը, երբ դրանք կատարվում էին ալլագգիների հանդեպ, համարվում էին անպատժելի գործողություններ, ոչ թե հանցանք կամ ոճրագործություն: Վերջինիս գաղափարը, որպես պատասխանատվություն առաջ բերող, արգելված, պատժարժան գործողություն, ծագում և զարգանում էր միայն տվյալ տոհմական կազմակերպության մեջ և նրա անդամների համար:

Տող 130— Այստեղ ակնարկված է այն առասպելը, համաձայն որի Տրոյա քաղաքն ավերելուց հետո հայրենիք վերադարձող արքայական հերոսները, իրենց կատարած անօրեն գործերի համար, աստվածների կամքով ճանապարհին ենթարկվեցին աղետների:

Տող 166— Տիդևալանը— այսինքն՝ Դիոմիդեսը: Հոմերոսյան հույները ազգանունով չէին կոչվում, այլ հայրանունով, մի հանգամանք, որով շեշտվում էր հայրիշխանության նշանակությունը և հոր գերիշխող դերը սերնդի ծագման մեջ:

Տող 188— Ազնիվ որդին Աթիլեսի— այսինքն՝ Նեոպտոլեմոսը:

Տող 192— Ատրիդեսի— այսինքն՝ Ագամեմնոնի:

Տող 280— Հին հույների պատկերացմամբ՝ ծաղկահասակ մարդու հանկարծակի մահը տեղի էր ունենում Ապոլլոնի կամ նրա քույր աստվածուհի Արտեմիսի թեթև կոշիկով հարվածներով, ըստ որում Ապոլլոնը մահացնում էր տղամարդկանց, իսկ Արտեմիսը՝ կանանց:

Տող 332— Այստեղ հիշատակված գործողությունը կազմում էր զոհաբերության վերջին, եզրափակիչ մասը:

Տող 378— Ավարաբաշխ, տրիտոնածին, դուստրը Զևսի— այսինքն՝ աստվածուհի Աթենան. որը, որպես քաղաքաջարդ (քաղաքները կործանող), հանդիսանում էր նաև «ավարաբաշխ», այսինքն ավար վերցնող ու բաշխող, իսկ «տրիտոնածին» ամսական ինձատը, որ նույնպես Աթենասի մակդիրն է, գիտնականները վիճելի են համարում. քննադրում չափված «տրիտոնգենիա» բառը թերևս նշանակում է «ծովածին» ծովից, ջրից ծնված, որովհետև Տրիտոնը Պոսիդոնի որդին էր և ծովային մի աստված: Այս մեկնության հախճախանությունը ապացուցվում է Ամփիարիտեի անվան ստուգաբանությամբ, որը ծովային աստվածուհի էր և Պոսիդոնի կինը:

Տող 446— Այստեղ նկարագրված է զոհաբերության հատուկ մի ծես, որի կրոնական նշանակությունն այն էր, որ աստվածները տեղյակ լինեին կատարվող արժանապատիվ զոհի մասին:

ԵՐԳ ՉՈՐՈՐԴ

Տող 5— Աքիլլեսի որդին Նեոպտոլեմոսն էր:

Տող 11— Մեգապեմեդեսը Մենելաոսի և Երա ստրկուհու զավակն էր:

Տող 14— Հերմիոնեն Մենելաոսի և Հեղինեի լատրիկն էր:

Տող 18— Կիթառով— բնագրում աաված է «Ֆորմինգս», որ Եշանակում է մի այլ գործիք, կիթառից ավելի մեծ ու տարբեր:

Տող 73— Քահրիբարին— բնագրում՝ «Էլեկտրոն», որ Եշանակում է ա) մետաղ, որի չորս մասը ոսկի էր, իսկ մի մասը՝ արծաթ և բ) սաթ, քահրիբար, որն անտիկ աշխարհում մեծ արժեք ուներ:

Տող 129— Տասը տաղանդ մաքուր ոսկի— «Ողիսականի» և «Իլիականի» մեջ հանդիպելի է հիշատակվում որոշ քանակությամբ «տաղանդ ոսկի», սակայն անկասկած է, որ ոչ տաղանդը և ոչ ոսկին փոխանակության միավորի ֆունկցիա չէին կատարում:

Տող 208— Հունական դիցաբանության հիմնական սկզբունքներից մեկը այն էր, որ մարդու «կյանքի թելերը» մանուկ էր բախտը, «նակատագիրը» (Մորյա), բայց այստեղ կյանքի երջանկությունը սահմանողը Զևսն է:

Տող 348— Ծովածերուկն արդարախոս— այսինքն՝ Պրոտևր:

Տող 367— Որ ձուկ էին որսում այնտեղ— հոմերոսյան հույները ձուկ չէին ուտում առհասարակ, միայն սովի և ծայրահեղ կարիքի ժամին էր ձուկը գործածվում որպես ուտելիք:

Տող 400— Ծովի դատերը գեղեցիկ— այսինքն՝ ծովային աստվածուհի Ամփիտրիտեի դատրիկները:

Տող 473— Անձրևածին հզոր գեսի ջրերի մոտ— խոսքը վերաբերում է Նեդոս գետին, որը, իբրև անձրևածին գետ, Զևսի ծնունդն էր համարվում, քանզի անձրևները Զևսից էին:

Տող 502— Եռաժանին— Պոսիդոն աստծու զորության խորհրդանիշը. դրանով նա բորբոքում էր ծովային փոթորիկները կամ խաղաղեցնում էր հուզվող ծովը:

Տող 559— Դաշտերը էլիսյան— հոմերոսյան պատկերացմամբ աշխարհի սահմաններից դուրս գտնվում էին երջանկությամբ լցված «էլիսյան դաշտերը», որ ողարկվում էին անմահության արժանացած հերոսները:

Տող 758— Գարին այստեղ զոհ է՝ հանուն Պենելոպեի:

Տող 831— Հա, էսի տուն— այսինքն՝ մահվան աշխարհ, ստորերկրյա աշխարհ:

ԵՐԳ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Տող 1— Բնագրում՝ Էոս, Արշալույս: Համաձայն դիցաբանության՝ Էոսը (այսինքն՝ Արշալույսը), որն, իբրև աստվածուհի, Արևի նախակարապետն էր, փախցրել էր տրոյական թագավոր Լաոմեդոնի մահկանացու որդուն՝ Տիթոնոսին ու դարձրել էր իր ամուսինը:

Տող 48— Արգոսառապան— Արգոս հարյուրակն հրեշը Հերա աստվածուհու կամքով պահապան էր կարգված Զևսի սիրուհի Իոի վրա, որին Հերան, իր խանդի դրդմամբ, կոլ էր դարձրել, իսկ Հերմեսը սպանել էր այդ հարյուրակն հրեշ Արգոսին:

Տող 272— Խոսքը այստեղ վերաբերում է Մեծ Արջ համաստեղությանը: Բնագրում աաված է «արկտոս», այսինքն՝ արջ, իսկ տվյալ կոնտեքստում՝ Մեծ Արջ համաստեղություն, որը կոչվում էր նաև Սայ: Այդպես էր տվյալ համաստեղությունը անվանվում այն պատճառով, որ Հունաստանում հունձը սալերով հավաքելու ժամանակ միշտ գտնվում էր իր նվազագույն բարձրության վրա:

Տող 309— Այստեղ հիշատակված է այն անեղ մարտակոխը, որը բորբոքվել էր արևացիների և տրոյացոց միջև՝ սպանված Աքիլլեսի դիակի շուրջը:

Տողեր 330—331— Հոմերոսն իր վիպերգությունների մեջ հիշատակում է միայն չորս յուրահասույկ հողմեր, որոնք համապատասխանում են երկրի աշխարհագրական չորս կող-

մերին. ւ) Բորեաւը՝ հյւսիսային ցուրտ, ձմեռվա քամին, բ) Զեփյոռը՝ արեւմտյան հողմը, գ) Նոտոսը՝ հարավային հողմը և դ) Եփրոսը՝ արեւելքի հողմը: Այս չորս հողմերին հրամայող իշխանավորն է Էոլոսը:

Տող 395— Քանգի դևն էր տկարության մատնել նրան— Հոմերոսի հայեցողությամբ՝ «դևը» համագոր է «աստված» գաղափարին և, ինչպես նաև աստվածներից յուրաքանչյուրը, կարող է լինել և՛ չարագործ, և՛ բարեգործ:

ԵՐԳ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Տող 5— Հիպերիայում լայնատարած— Հիպերիան, հավանորեն, այն երկիրն է, որտեղ առաջ ապրում էին փեակաները: Մինչև այժմ չի պարզված, թե որտե՞ղ էր գտնվում փեակաների այդ հայրենիքը:

Տող 94— Լկացքի հագուստեղենը կամայք տրորում ու կոխ էին տալիս, հավանաբար, չարակերտ փոսիկների մեջ:

Տող 161— Աչտեղ հիշատակված «նկերները», որոնք փեսացուների կողմից տրվում էին աղջկա հորը, ոչ այլ ինչ էին, եթե ոչ աղջկա գինը, արժեքը, որը վճարվում էր նրա ծնողներին նրան գնելու, ձեռք բերելու համար: Այլապես՝ դա սցեն գլխագինն էր, որը գոյություն ուներ նաև հայ ժողովրդի մեջ: Կինը առ ոչ ծախի առարկա էր, և նրան ձեռք բերելու համար համապատասխան գին էր տրվում:

Տող 209— Չևսը, հոմերոսյան իրավահայեցողությամբ, համարվում էր մորիկների, ճրճողների և թափառականների սլաշտպան-հովանավորը:

Տող 235— Աթենասն ու Հեփեստոսը ճանաչվում էին որպես մի շարք արհեստների հովանավորներ:

Տող 269— Ընդարձակ հրապարակ— բնագրում «սագորա», այսինքն ժողովրդական ստանդարտի տեղը: Հայերեն այդ գաղափարը կարելի է արտահայտել «ատենավայր» հասկացությամբ: Ատենավայրը անտիկ աշխարհում հսկայական նշանակություն ուներ, քանգի այնտեղ էր անցնում հասարակական կյանքը իր ամբողջ էությամբ: Բնորոշ է և այն, որ «ատենավայր», «հրապարակ» («սագորա») գաղափարից հույն ժողովրդի լեզուն անեղծել է նաև համապատասխան բալը՝ «սագորեո», այսինքն՝ խոսել՝ հրապարակում, հրապարակորեն, ճառել ժողովրդական ատյանում, ատենախոսել:

Տողեր 288—290— Այս տողերում արտահայտված է ընտանեկան իրավունքի այն սկզբունքը, որը ընդհանուր էր և հայ ժողովրդի, և հոմերոսյան հասարակարգի համար, սկզբունք, համաձայն որի աղջիկը փողոցում, իր հայրական օջախից դուրս, չէր կարող և իրավունք չուներ շփվել, մոտենալ կամ հաղորդակցություն ունենալ կողմնակի և օտար տղամարդու հետ:

Տող 312— Չեղբերով... ծնկներն իմ մոր— ծնկները գրկելը ազդեցիկ աղերսանքի, խոհեմ ու սրտառու խնդրանքի անհրաժեշտ մի ձևն էր, որը ընդհանուր էր և հոմերոսյան հնադարյան հասարակության, և հայերի համար:

Տող 326— Անպարտելի— բնագրում՝ «ատրիտոնե». նշանակում է «անպարսելի», «անհաղթելի»: Դա Աթենաս աստվածուհու մականունն է: Մեր մեկնությունը, բառի ստուգաբանության և իմաստի տեսակետից, վիճելի է համարվում:

ԵՐԳ ՅՈԹԵՐՈՐԴ

Տողեր 54—56— Ալկինոոսն ու նրա կին Արեաեն արյունակից ազգականներ էին: Արյունակցական ամուսնությունը, որ սովորական երևույթ էր հոմերոսյան հասարակության համար, գործադրվելիս է եղել նաև հայ ժողովրդի մեջ:

Տող 138—139— Խոսքը վերաբերում է Հերմես աստծուն, որին քնելուց առաջ հույները աղոթում էին, որովհետև նա համարվում էր «քուն ներշնչող»:

Տող 153— Այսա նստեց... փռու փրա— փռու փրա նստելը հույնական նվաստության, խոնարհության և սրտառույ աղերսանքի մի ձև էր, բացի այդ, օջախի մոտ, կրակի դեմ նստելը նշանակում էր նստել տվյալ տան մեջ սրբազան համարվող տեղում:

Տող 197— Մոյրաները— ճակատագրի աստվածուհիները, որ մահում էին մարդու կյանքի թելերը:

Տող 319— Եվբեան Էգեյան ծովի մեծագույն կղզիներից մեկն է:

ԵՐԳ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

Տող 65— Հոմերոսը, համաձայն ժամանակի առասպելներին, գուսանին կույր է պատկերում: Ենթադրվում է, որ հույնիսկ ինքը՝ Հոմերոսը, եղել է կույր երգիչ: Այս հանգամանքը հիշեցնում է և մեր հայ ժողովրդական կույր աշուղներին:

Տող 80— Ապոլլոնի գուշակավայր տաճարը գտնվում էր Դելփիքում (Փոկիս երկրամասում), որտեղ Ապոլլոնի անունից գուշակությունն անում էր տաճարի քրմուհին:

Տողեր 112—114— Փեակների համարյա բոլոր անունները այնպիսի ստուգաբանություն ունեն, որը որևէ կերպ կապված է «ծովի», «ծովայինի», «ծովագնացության» գաղափարի հետ, օրինակ՝ «Պրիմնես» նշանակում է դեկ բռնող, «Պոնտես» նշանակում է «ծովային», «Նափտես» նշանակում է «նավորդ» և այլն: Այս հանգամանքը ցույց է տալիս այլ առասպելական ժողովրդի կապը ծովի հետ:

Տող 167— «Օտարական»— բնագրում «քսեյնոս», որ հավասարապես նշանակում է օտարական, տարագրի, հյուր, հյուրընկալ և այլն:

Տող 225— Եվրիտոսն ու Հերակլեսը, տրոյական պատերազմի հերոսների համեմատությամբ, ավելի վաղ դարաշրջանների հերոսներից էին: Եվրիտոսը մեծահոշակ նետաձիգ էր, որից նրա աղեղը անցավ Խիիտոսին, իսկ սրանից՝ Ոդիսևսին:

Տող 283— Լեմնոս կղզին, որպես հրաբխային կղզի, գտնվում էր Հեփեստոսի, իբրև կրակի ու հրաբխային երևույթների աստծու, հովանավորության տակ:

Տող 289— Կիթերոնի— սիրո և գեղեցկության աստվածուհի Ափրոդիտեի մյուս անունը: Կիթերան մի կղզի է, որտեղ տարածված էր Ափրոդիտեի պաշտամունքը:

Տող 300— Կրկնակաղ— այսինքն՝ երկու ոտով կաղ, կրկնակաղ: Հեփեստոսի մակդիրը:

Տող 318— Ամուսինը, տվյալ դեպքում Հեփեստոսը, հնադարյան սովորությանին իրավունքով, կարող էր իր աներոջից, իր անհավատարիմ կնոջ հորից, ետ պահանջել վերջինիս համար վճարված փրկագինը:

Տող 322— Երախտագործ— Հերմես աստծու մակդիրն է:

Տող 348— Այստեղ հիշատակված «վնարը» ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ տուգանք անձնական վիրավորանքի, անպատվության համար:

Տողեր 359—363— Արեսն ու Ափրոդիտեն Հեփեստոսից փախուստ տվին՝ հեռանալով դեպի իրենց անձնական սրբավայրերը:

Տողեր 491—493— Փաշտա ձիու պատմությունը և նրա կատարած դերը Տրոյա քաղաքի գրավման մեջ բերված է այսպես կոչված Կիկլիկ պոեմներից «Իլիոնի ավերումը» և «Կրոսեր Իլիական» պոեմներում:

ԵՐԳ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

Տող 39— Ոդիսևսի առաջին ճակատագրական արկածը, նրա Տրոյայից ետ վերադառնալիս, տեղի ունեցավ կիկլոնների երկրում: Իլիականի մեջ (երգ 2-րդ, 845 և մյուս տո-

դերը) կիկոնները հիշատակված են որպես տրոյացոց դաշնակիցներ: Նրանք, լինելով թրակիական ցեղերից, բնակվում էին Էգեյան ծովից դեպի հյուսիս:

Տող 65— Մեռյալների հողիներին երեք անգամ կանչելը ծիսական սովորություն էր:

Տող 80— Մալիա— հրվանդան՝ Լակոնիկե մարզի հարավում:

Տող 81— Կիթերա, մի փոքրիկ կղզի, որի բնակիչները պաշտում էին Ափրոդիտե աստվածուհուն: Համաձայն առասպելի՝ սիրո և գեղեցկության այդ աստվածուհին ծագել էր փրփուրից Կիթերա կղզու ափերին, ուստի Ափրոդիտեի անուններից մեկը Կիթերունի էր:

Տող 84— Լոստիագոսներ— առասպելական ժողովուրդ, որ սնվում էր լոտոսի ծաղիկներով: Հոմերագետներից շատերը ենթադրում են, որ նրանք ապրում էին Աֆրիկայում: Եթե միշտ համարենք այս ենթադրությունը, ապա պիտի ընդունենք, որ Ոդիսևսն իր նավերով շատ տարածություն էր անցել՝ կիկոնների երկրից (Էգեյան ծովի հյուսիսային մասերից) մինչև Աֆրիկայի ափերը:

Տող 126— Սևակտոց, կարմրալանջ— հոմերոսյան հավերի մակդիրներն են: Հավա-
հարար այն ժամանակի հավերի գլուխն ու կողերը ներկվում էին այդ գույներով:

Տող 155— Ասպարակիո— Ջևի մակդիրն է:

Տող 182— Կիկլոպները, ըստ Հոմերոսի, վայրենաբնակ, միայն մեկ աչք ունեցող հրականներ էին, որոնք ապրում էին քարանձավներում և օտար էին հասարակական կյանքի վարք ու բարքին, օրենքներին: Նրանց համար, որոնց Հոմերոսը բնութագրում է մարդակերությամբ և անվանում է հրեշներ, անհայտ էին հողագործությունն ու հողի մշակումը:

Տող 199— Իամարոսը գտնվում էր Թրակիայում, որտեղ ապրում էին կիկոնները, և հռչակված էր գինեգործությամբ: 7-րդ դարի (մ. թ. ա.) մեծահուն բանաստեղծ Արքիլոքոսը իր ոտանավորներից մեկում հիշատակում է Իամարոսը «Ես հասցս միշտ հիզակով եմ հայթայթում, հիզակով էլ ձեռք եմ բերում Իամարոսից իմ գինին ու խմում եմ ես հիզակիս հեմվելով»:

ԵՐԳ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

Տող 1— Էոլոսը, հողմերի իշխանագոր տերը, ապրում էր Էոլական կղզու վրա (Սիկե-
լիայից դեպի հյուսիս-արևելք գտնվող Լիպարյան կղզիներից մեկը): Էոլոսի վեց որդոց
ամուսնությունը նրա վեց դստրիկների (հարազատ քույրերի) հետ ցույց է տալիս ամուս-
նության հնագույն ձևը:

Տող 81— Քաղաքը Լամոսի, Տելեպիոս— Լամոսը լեստրիգոնների նախահայրն էր և
Տելեպիոս քաղաքի հիմնադիրը:

Տողեր 136—138— Կախարդ Կիրկե դիցունին, որը բնակվում էր Էական կղզու վրա,
Ոդիսևսի հետ սիրով միանալով, դարձավ Տելեգոնոսի մայրը, իսկ Տելեգոնոսը, ըստ կիկ-
լիկ «Տելեգոնիա» պոեմի, հետագայում Իթակե կղզին եկավ և, չճանաչելով իր հայր Ոդի-
սևսին, կռվի բռնվեց ու սպանեց նրան:

Տող 179— Ոդիսևսի ընկերները, տվյալ պայմաններում, մինչև Ուխևսի վերադարձը,
սգալով էին, սգում էին իրենց չարաբաստիկ վիճակը, իսկ երբ նկատեցին վերադարձող
Ոդիսևսին, որպես նշան այդ սգո վերացման, «բաց արին» իրենց դեմքերը:

Տող 491— Տիրեսիասը, այդ մեծահուն գուշակը, որը հիշատակված է նաև Սոփոկլեսի
«Էդիպոս արքա» ողբերգության մեջ, միակն էր, որը ստորերկրյա աշխարհում տակավին
պահպանել էր իր գիտակցության ուժը, մինչ մյուս բոլոր մեռյալների հողիները, որպես
ստվերներ, ըստ Հոմերոսի աշխարհայացքի, միանգամայն զրկված էին գիտակցելու կամ
մտածողության ընդունակությունից:

ԵՐԳ ՏԱՍՆՄԵԿԵՐՈՐԴ

Տող 291—Քաջ գուշակը— այսինքն՝ Մելամուղը, գերամուշակ մի գուշակ, որը հասնում էր գազանների լեզուն:

Տող 300—Պոլիդեկեսն ու Կաստորը Սպարտայի թագավոր Տինդարեւի և Լեդայի գավակներն էին, որենք այլ կերպ կոչվում էին դիոսկուրոսներ, այսինքն՝ «Ջևաի (սեռ. «Ինոս») որդիներ», որովհետև իրականում նրանք ծնված էին Ջևաի և Լեդայի սիրային կապից: Դրանցից Կաստորը մահկանացու էր, իսկ Պոլիդեկեսը՝ անմահ, սակայն նրանք նվիրված էին միմյանց անձնուրաց սիրով և մտերմությամբ: Երբ Կաստորն սպանվեց, Ջևաը կատարեց Պոլիդեկեսի աղերսանքը, և այնուհետև երկու եղբայրները փոխարինում էին իրար: Երբ Կաստորն էր հանդես գալիս լույս աշխարհում, Պոլիդեկեսն իջնում էր Հադեսի տունը և, ընդհակառակը, երբ Պոլիդեկեսն էր բարձրանում լույս աշխարհ, Կաստորն էր իջնում Հադեսի տուն:

Տողեր 321—325—Այստեղ Կրեոնե կղզու թագավոր Մինոսի դստրիկ Արիադնեի առասպելը Հոմերոսը բերում է յուրատեսակ վերջավորությամբ: Համաձայն ընդհանուր առասպելի՝ Արիադնեին, երբ նրան Թեսեսը դավաճանաբար թողեց անմարդաբնակ կղզու վրա ու հեռացավ, ընդունեց Դիոնիսոս աստվածն ու յարձրեց իր տաճարի քրմունի, մինչդեռ, Հոմերոսի մեկնությամբ, Արիադնեին, հանդիպելով կղզու վրա, Դիոնիսոսի մեղադրանքով սպանեց Արտեմիս աստվածուհին:

Տող 409—«Եվ անիծյալ իմ ժանտ կնոջ»— Ագամեմնոնը այստեղ անիծյալ է անվանում Կլիտեմնեստերին:

Տող 469—Էսկյանի— այսինքն՝ Աթիլեսի:

Տող 489—«Որդուս մասին»— այսինքն Նեոպտոլեմոսի մասին:

Տող 520—«Որովայնում երիվարի»— խոսքը փաշտյա ձիու մասին է:

Տող 534—Դաշտավայրով ասփողեցան— հնադարյան հույները հավատում էին, որ ստորերկրյա աշխարհում կան առանձին դաշտավայրեր, որտեղ աճում են ասփողեղու ծառիկները, որոնք մեռյալների հիշատակին կատարվող ծեսերում մեծ նշանակություն ունեն: Այդ ծառիկների անունով էլ այդ դաշտավայրերը կոչվում էին «ասփողեցան»:

Տող 539—Ստորերկրյա աշխարհում Էասի հոգին ոչ միայն չմոտեցավ Ռ.իսևսին, այլ նրանից խուսափեց: Այս հանգամանքով շեշտված է Էասի և Ռիսևսի հայտնի թշամանքը, որ ծագեց տրոյական պատերազմում: Աթիլեսի մահից հետո նրա մայր Թետիսը հայտնել էր, որ իր որդու աստվածային զենք ու զրահը պիտի հասնի արեակաճ սպն մեծ հերոսին, որն իր քաջարությամբ Աթիլեսից հետո առաջինն էր արեակաճ բանակի մեջ: Այդպիսին էր իսկապես մեծ Էաս Տելամոնյանը, սակայն զենք ու զրահին տիրացավ Ռիսևսը: Այդ պատճառով պատվագուրկ եղած Էասը խելագարվեց և ինքնասպանությամբ մահացավ (տե՛ս Սոփոկլեսի «Էաս» ողբերգությունը):

Տողեր 590—622—Տվյալ հաստվածում Հոմերոսը ընդհանրացրել ու միացրել է քաջ հերոս Հերակլեսի մասին եղած՝ զանազան ծագում ունեցող և տարբեր տարբերակներ ներկայացնող առասպելները: Հերակլեսի հոգին, որպես աստվեր, մյուս մեռյալների հետ գտնվում էր Հադեսի տանը, մինչդեռ ինքը, անմահացած ու հավերժացած, մյուս աստվածներին հավասար, երջանիկ կյանք էր վարում Օլիմպոսի գագաթին:

Տող 617—Ստոր ու ճողկ մարդու կամքին— խոսքը վերաբերում է Եվրիպոսին, որի կամակատարն էր Հերակլեսը իր ճակատագրական ծննդի հետևանքով:

Տող 618—Ծունն ահաբեր— խոսքը երեք գլխանի Կերքերոս շան մասին է, որին Հերակլեսը, Եվրիպոսի հրամանով, դուրս բերեց Հադեսի տնից:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ

Տոլ 39— Ծովալքներ— կիսակին և կիսաթռչուն առասպելական էակներ, որոնք բնակվում էին Սիկելիայի և Էսկան կղզու միջև:

Տոլ 60— Ամփիտրիտե— ծովակենցաղ Նեբևսի դստրիկներից մեկը, Պոսիդոնի կինը:

Տոլ 127— Թրինակիե— առասպելական մի կղզի, որի վրա արածում էին Հելիոսի (Արևի) նախիրները:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ

Տոլեր 14—15— Ալկինոոսի հայտարարությունը ցույց է տալիս, թե ինչպես այլևայլ պատրվակներով թագավորը կեղեքում ու շահագործում էր ժողովրդին:

Տոլ 77— Ծակված քարից— դա այն քարն էր, որին կառաններով կապում, ամրացնում էին նավը:

Տոլ 140— Երկրատատան— Պոսիդոնի մակդիրն է. Պոսիդոնը հունական մեծագույն աստվածներից մեկն էր, Ջևսի եղբայրը:

Տոլ 270— Այստեղ խոսքը վերաբերում է փյունիկյան վաճառականներին, որոնք հունական դարաշրջանում զբաղվում էին առևտրական գործերով:

Տոլ 387— Այս տողը բնագրում բառացի այսպես է ձևավորված. «Երբ Տրոյայից մենք պոկեցինք նրա գլխի փայլուն ծածկոցն», որի իմաստն է՝ «երբ մենք խորտակեցինք Տրոյայի պարիսպները»: Տողը մենք թարգմանեցինք ըստ իմաստի:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆՁՈՐՍԵՐՈՐԴ

Տոլ 233— Ռագմական ավարը սովորաբար բաժանում էին վիճակով, սակայն զուգահեռն իրավունք ունեւ ավարի որոշ մասը ստանալ առանց վիճակի, որպես արտոնություն:

Տոլեր 247—248— Պատմական տվյալները ցույց են տալիս, որ դեռ միկենյան ու կրետեական քաղաքակրթության դարաշրջանում Եգիպտոսի և Կրետե կղզու միջև գոյություն ունեին առևտրական հարաբերություններ և հաղորդակցություններ:

Տոլ 325— Տվյալ տողը հաճախակի է կրկնվում Հոմերոսի վիպերգությունների մեջ, ըստ որում ամեն անգամ երկաթը հատկանշված է որպես դժվարությամբ մշակվող: Այս հանգամանքը վկայում է, որ մետաղագործության զարգացման սկզբնական շրջանում ոսկին, պղինձն ու, նամանավանդ, երկաթը հազվագյուտ էին ու դժվարությամբ ձեռք բերվող:

Տոլ 400— «Ժպտի գլխից ա.դո.դ նետելը» հայտնի է պատմության մեջ որպես հնագույն և ամենուրեք տարածված պատիժ: Այդպիսին գործադրվում էր Հոմերոսյան Հունաստանում:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Տոլ 104— Ձեռագործ հագուստները— բնագրում՝ «պեպլոս», որ նշանակում է ծածկույթ, երկար ու լայն կանաչի հագուստ, պատմության և այլն, իսկ բանաստեղծության, վիպերգության մեջ՝ առհասարակ զգեստ:

Տոլ 133— Հոմերոսյան դարաշրջանում հյուրերն, առհասարակ, խնջույքի մեջ նստում, բազմում էին և ոչ թիկնում, հենվում կամ կողքի վրա պառկում, ինչպես այդ ընդունված էր հետագա Հունաստանում:

Տոլ 159— Հավանմայության արհեստն ու թոշնագուշակությունը հիմնվում էր բազ-

մաթիվ նշանների վրա, որպիսիք էին, օրինակ, թռչունների միջև ու աղաղակը, նրանց թռիչքն ու թռիչքի ուղղությունը, նրանց ճանկերի մեջ եղած առարկան և այլն, ըստ որում թռչունների չուն աչ կողմից համարվում էր բարի և հաջող, իսկ ձախ կողմից՝ ձախորդության նշանակ:

Տող 273— Առանց քաշվելու և բացեփաց Ողիսնաը հալտնում է, որ ինքը, որպես մարդասպան, հալածվելիս է եղել վրեժխնդիրների կողմից:

Տող 297— Այստեղ ակնարկվում են Ակարնանիայի շրջակայքի կղզիները:

ԵՐԳ ՏԱՍՆՎԵՅԵՐՈՐԴ

Տող 229— Բանաստեղծն այստեղ քերում է հունական ժողովրդական ստույթ. «բայց այդ գործը գտնվում է (ընկած է) աստվածների ծնկների մոտ», այսինքն՝ գործի հաջողությունն ու անհաջողությունը տակավին անհայտ են ու պայմանավորված միայն աստվածների կամքով: Աստույթի հասարակական իմաստը, որպես թեոկրատիկ սկզբունք, որոշ չափով համապատասխան է հայկական դարձվածքին՝ «աստված գիտե, ինչ կլինի» և ռուսական ստույթին՝ «Бог знает, что будет или как будет?»:

Տող 288— Հույների բնակելի տան որոշ մասում ծուխ էր լինում վառվող օջախի պատճառով, որով լուսավորում և տաքացնում էին բնակարանը:

ԵՐԳ ՏԱՍՆՅՈՒԹԵՐՈՐԴ

Տողեր 543—544— Ինչպես հայ ժողովրդի մեջ, փոշտոցը բարի ու հաջողության նշան էր համարվում նաև հոմերոսյան հասարակարգում:

ԵՐԳ ՏԱՍՆՈՒԹԵՐՈՐԴ

Տող 1— Համագգային մուրացկան— այսինքն՝ մուրացկան, որը հայտնի է ամբողջ ազգին և որը ողորմություն է խնդրում բոլորից:

Տողեր 5—6— Ողիսնաի տանը գտնվող երկրորդ մուրիկի անունն էր՝ Արնեոս: Նա, բացի մուրացկանություն անելուց, իբրև բանբեր, կատարում էր սրա-նրա հանձնարարությունը, ուստի նրան կատակով անվանում էին Իրոս: Այս հեգեմոնը ստուգաբանորեն ծագել էր օլիմպական աստվածների բանբեր դիցուհի Իրիսի անունից: Այլապես ասած՝ հասկացության ծագումը հիմնված է դերի նույնության վրա:

Տող 263— Հոմերոսը հաճախ, «նծույզներ», «ձիեր» ասելով, հասկանում է ձիերով լրծված մարտակառք: Այն ժամանակ հեծելազոր, հեծյալ զորք չկար, այլ մարտակառքերով էին կռվում պատերազմի դաշտում:

Տողեր 328—329— Տաք դարբնոցը հաճախ հարմար ապաստան էր մուրացկանների համար, նամանավանդ՝ ձմեռը: Բնագրում, բացի դարբնոցից, կա և «լեսխես», նշանակում է պանդոկ, ու այդպես էլ մենք թարգմանել ենք:

Տող 368— Կոր գերանդի— այստեղ՝ մանգաղ, քանզի հոմերոսյան հույները հունձն անում էին մանգաղով:

ԵՐԳ ՏԱՍՆԻՆՆԵՐՈՐԴ

Տող 34— Հոմերոսն առհասարակ հիշատակում է ջանքերն ու օջախները որպես լուսավորության միջոցների, իսկ այստեղ խոսքը վերաբերում է նրազին:

Տողեր 317—319— Հյուրերի և առհասարակ մեծերի ոտքերը լվանալը, սովորությամբ իրավունքի տեսակետից, պարտականություն է: Հաշվական նահապետական ընտանիքում հարսները լվանում են տան մեծերի, ավագների ոտքերը: Հյուրի համար լավագույն ու մաքրապալլ անկողին պատրաստելը, որը Հոմերոսի վիպերգության մեջ համարյա միշտ կըրկընկում է, նույնպես համապատասխանում է հայ ընտանիքների սովորությանը:

Տող 473— Խոսակցի կզակը փաղաքշաքար բռնելը սիրո կամ ազդեցիկ աղերսանքի նշան է:

ԵՐԳ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ

Տողեր 25—27— Խորոված անելը, շամփուրները կրակի վրա շոտումնու տալը և դրա բոլոր մանրամասնությունները համապատասխանում են հաշվական ընտանիքի սովորույթներին:

Տող 281— Հյուրը, ինչպես շեշտված է վերևում, գտնվում էր Զևսի հովանավորության տակ. հյուրընկալը պարտավոր էր իր հյուրին պաշտպանել փորձանքից և ամեն տեսակ վտանգից: Սա հոմերոսյան հասարակարգին հատուկ սովորույթ էր, որ հատուկ է նաև հայերին:

Տող 356— Թեոկլիմենոսը, «ուրվական սովերներ» ասելով, նկատի ունի սպանված խոսնայրների հոգիները:

ԵՐԳ ՔՍԱՆՄԵԿԵՐՈՐԴ

Տող 413— Նշանը նենգ Կրոնոսի հզոր որդու— Կրոնոսի հզոր որդին Զևսն է, իսկ Կրոնոսը որակված է «նենգ» ածականով, քանզի խորամանկությամբ աշխատում էր խույս տալ այն գուշակությունից, համաձայն որի ինքը պիտի կործանվեր իր զավակներից մեկի ձեռքով:

ԵՐԳ ՔՍԱՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ

Տողեր 54—59— Սովորությամբ իրավունքի տեսակետից խոսնայրները կարող էին իրենց գործողություններով Ուխտահան հասցրած վնասի և վիրավորանքի փոխարեն առաջարկել տուգանք: Այդ առաջարկը անում է Եփիմաքոսը՝ խոստանալով վնասը հատուցել և անխառնության համար տուգանք վճարել 20 եզան արծեքի չափ: Ուլիսեսը, համաձայն նույն այդ սովորությամբ օրենքների, պարտավոր էր ընդունել այդ պայմանը, որով ստեղծված կոնֆլիկտը կվերանար, սակայն նա արհամարհեց այդ առաջարկը և սկսեց կոտորել խոսնայրներին, ուստի վերջինների ծնողներն ու ցեղակից ազգականները իրավունք ունեին վրեժ լուծելու:

Տող 297— Ասպարը— բնագրում՝ «էգիս», այսինքն՝ վահան, ասպար: Ստուգաբանորեն բառի նշանակությունն է՝ աջենի: Հնագույն զրահը, որով մարտիկը ծածկում էր իր կուրծքը կամ թիկունքը, այժի մորթի էր, և այդտեղից՝ «էգիս» հասկացությունը: Ըստ ստուգյալի՝ առաջին ասպարը (էգիսը) պատրաստված էր Զևսի համար այն աջի մորթուց, որը կկտրվեր իր նրան:

Տողեր 439—441— Տանտերը (ընտանիքի հայրը, մեծը), բացարձակ և միանեծան իրավունք ուներ ընտանիքի անդամներին, նաև ծառաներին ու ստրուկներին մահապատժի ենթարկել: Նույն իշխանությունը ընտանիքի հորը տալիս էր և հայոց սովորությամբ ընտանեկան իրավունքը:

Տողեր 460—462— Ընտանիքի անդամներից որևէ մեկի, ծառայի կամ սպասարկող ստրկուհու պրոնկությունն ու շնանալը մահացու մեղք, մահվան արժանի ոճիր էր համարվում:

վում հոմերոսյան հասարակության մեջ, նույնը՝ և հայկական սովորությանին իրավունքի տեսակետից:

Տողեր 473—475— Հոմերոսյան հասարակարգը կիրառելի էր համարում անդամախեղական պատիժները: Նույնը ընդունում էր նաև հայոց սովորությանին իրավունքը, որի օրինակը տեսնում ենք «Սասունցի Դավիթ» վիպերգության մեջ (Դավիթը պատժում է Կոզ-բաղիճին):

Տող 479— Անտիկ աշխարհի կրոնական ծեսերում ծծմբի գործածությունը, որպես սըր-բագործման ու մաքրության միջոց, շատ էր տարածված:

ԵՐԳ ՔՍԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ

Տողեր 118—120— Հոմերոսյան հասարակության մեջ մարդասպանը, հեռանալով իր հայրենիքից, կարող էր ապաստան գտնել այլազգի մարդու տանը, որը պարտավոր էր տալ ապաստան:

Տող 119— Սպանված մարդու ժառանգներն ու ազգականները հոմերոսյան հասարակարգում պարտավոր էին նրա վրեժը լուծել: Այդ վրիժառությունը նրանցից պահանջում էր սպանվածի հոգին:

Տող 150— Ամուսնու մահից հետո կամ նրա բացակայելու դեպքում՝ այրիացած կինը պարտավոր էր պատվով ու ամօթով հավատարիմ մնալ իր ամուսնուն, պահել ու պահպանել նրա տունն ու տեղը: Նրանից այդ պահանջում էին և հասարակական կարծիքը, և մահացած ամուսնու հոգին: Նույնը՝ նաև հայոց սովորությանին իրավունքի տեսակետից:

ԵՐԳ ՔՍԱՆՉՈՐՍԵՐՈՐԴ

Տողեր 1—10— Հերմես աստվածը քշում, տանում է խոսնայրների հոգիները՝ ևս ստորերկրյա աշխարհը, ըստ որում այդ հոգիները օժտված են գիտակցությամբ, միևնույն Հադեսի տանը եղած մեռյալների հոգիները, համաձայն «Ողիսականի» այլ մասերում բերված մեկնության, գիտակցությունից զուրկ ստվերներ են:

Տող 46— Պատանիները կտրում էին իրենց վարսերը և գցում մահացածի դիակի վրա: Սա մի ծես էր, որի նշանակությունն այն էր, որ ցուցաբերվի կենդանի մահացածների և մահացածի միջև եղած անբաժանելի կապը:

Տող 47— Մայրը, լսած բոլոր մահվան— այսինքն՝ Աքիլլեսի մայրը՝ աստվածուհի Թետիսը:

Տողեր 432—436— Սպանված ազգականի, որդու կամ եղբոր մահվան վրեժը չլուծելը խաչտառակություն էր համարվում¹:

¹ Վերը բերված ծանոթագրությունների մեծագույն մասը ինքնուրույն է և պատկանում է թարգմանչին, իսկ մնացյալ մասը կազմված է Վ. Վ. Վերեսևսկի «Ողիսականի» թարգմանությանը և Պ. Ա. Շույսկու կատարած նույն վիպերգության թարգմանությանը կցված ծանոթագրությունների օգտագործմամբ:

Բ ա ռ ա ղ ա ն

ԴԻՑԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐԻ

Ա.

ԱԳԱՄԵՄՆՈՆ— Միկենեի թագավոր, Ատրևսի որդին, Մենելաոսի ավագ եղբայրը. տրոյական պատերազմում Ագամեմնոնը արքայական զորքերի զորապետն էր:

ԱԳԵԼԱՌՍ— Դամաստորի որդին, Պենելոպեի խոսնայրներից մեկը:

ԱԴՐԵՍՏԵ— Հեղինեի ստրկուհին:

ԱԵԴՈՆ— Դուստրը Պանդարևսի, կինը թերեական հերոս Ջեթոսի: Աեդոնը ունեցավ մի-նունար որդի՝ Իտիլոսին: Նախանձելով թերեական Ամփիոն թագավորի բազմազավակ կնոջը՝ Նիոբեին և ծաղրանքի ենթարկվելով վերջինիս կողմից՝ հարձակվեց, որ սպանի նրա սիրասուն զավակին, սակայն մթության մեջ սխալմամբ սպանեց իր որդուն: Նա վշտաբեկ, գլուխը կորցրած, ընկավ որդու դիակի վրա: Աստվածները, կարեկցելով, հրան դարձրին տիսակ. «աեդոն» նշանակում է «տխալ»:

ԱԹԵՆԱՍ— Աստվածուհի, Ջևսի դուստրը, որ ծնվել էր իր հոր գլխից, ուստի կոչվում էր կառապինածին: Աթենասը իմաստության, պատերազմի և ձեռագործի աստվածուհին էր և մշտական հովանավորը Ոդիսևսի:

ԱԹԵՆՔ— Ատտիկեի մայրաքաղաքը, Հունաստանի քաղաքակրթության կենտրոնը:

ԱԼԵԿՏՈՐ— Ալպարտացի:

ԱԼԻԲԱՍ— Առասպելական մի քաղաք:

ԱԼԿԱՆՐԻՆ— Կորնթական թագավոր Պոլիքոսի կինը:

ԱԼԿՄԵՆԵ— Ամփիտրիոնի կինը. Ամփիտրիոնի բացակայության ժամանակ Ջևսը սիրային կապով միացավ Ալկմենեի հետ, և նա ծնեց երկու զավակ՝ Իփիլեասին և Հերակլեսին, որոնցից առաջինը Ամփիտրիոնի արյունից էր, իսկ երկրորդը՝ Ջևսի:

ԱԼԿՄԵՆՈՆ— Ամփիարատի որդին:

ԱԼՈՆՎԱ— Պոսիդոնի որդին, Իփիմեդիայի ամուսինը, Էփիալտեի հայրը:

ԱԼՓԻՌՍ— ա) Մի գետ Պելոպոննեսում, բ) նույն գետի աստվածը:

ԱԿԱՍՏՈՍ— Դուլիքիոն կղզու թագավոր:

ԱՄԲՐՈՍԻԱ— Աստվածների անմահական կերպեր:

ԱՄԻԹԱՌՆ— Մելամպոսի հայրը:

ԱՄՆԻՍՈՍ— Ծովափնյա մի քաղաք Կրետե կղզու վրա:

ԱՄՓԻԹԵՆ— Ավտոլիկոսի կինը, Ոդիսևսի տատը:

ԱՄՓԻՄԵԴՈՆ— Որդին Մելանևսի, խոսնայրը Պենելոպեի:

ԱՄՓԻՈՆ— Ջևսի և Անտիոպեի որդին, Ջեթոսի եղբայրը:

ԱՄՓԻՏՐԻՈՆ— Ալկմենեի ամուսինը:

- ԱՆՏԻՈՔՐՈՍ**— Նեստոր ծերուկի որդին, տրոյական պատերազմի ջնճագույն հերոսներից մեկը, որին, իր հորը պաշտպանելիս, սպանեց եթովպական հերոս Մեմնոնը:
- ԱՆՏԻԿԼԻԱ**— Ողիսևսի մայրը:
- ԱՆՏԻՆՈՈՍ**— Եվպիթեսի որդին, Պենելոպեի խոսնայրների գլխավորը:
- ԱՆՏԻՈՊԵ**— Ասուպո գետի դուստրը, Զեթոս և Ամփիոն եղբայրների մայրը:
- ԱՆՏԻՓԱՏԵՍ**— 1) Լեստրիգոնների արքան, 2) Մելամպուսի որդին:
- ԱՆՔԻԱԼՈՍ**— Մենոտեսի հայրը:
- ԱՊԸԼԼՈՆ**— Զևսի և Լետոյի որդին, Արտեմիս աստվածուհու եղբայրը: Ապոլլոնը, որ տրոյական պատերազմում Տրոյա քաղաքի պաշտպանն էր, համարվում էր երաժշտության, լույսի աստված:
- ԱՍՈՊՈՍ**— Բեոտական մի գետ:
- ԱՍՏԵՐԻՍ**— Մի կղզի Իթակեի շրջակայքում:
- ԱՍՓԱԼԻՈՆ**— Մենելաոսի տան տնօրենը, կառավարիչը:
- ԱՎՏՈԼԻԿՈՍ**— Հերմեսի որդին, Ողիսևսի պապը (մոր կողմից), ճարպագույն գող, խարդախության ու ճեղքանքության վարպետ, որն այդ հատկություններն ստացել էր իր հայր Հերմեսից:
- ԱՎՏՈՆՈՆ**— Պենելոպեի ստրկուհին:
- ԱՏԼԱՍ**— Տիտան, որն իր ուսերի վրա պահում էր երկնական մարը:
- ԱՐԳՈ**— Այն առասպելական ճավը, որի վրա հունական արգոնավորդ կոչված հերոսները, Ցասոնի գլխավորությամբ, Կուքիս գնացին ոսկեգեղմը բերելու:
- ԱՐԳՈՍ**— 1) Բազմակն հրեշ, որը Հերաի կարգադրությամբ հսկում էր Իո գեղեցկուհուն և որին սպանեց Հերմես աստվածը, 2) Ողիսևսի շան անունը:
- ԱՐԳՈՍԱՍՊԱՆ**— Հերմես աստծու մականունն է, որը սպանել էր Արգոս հրեշին:
- ԱՐԵԹՈՒՍԱ**— Մի աղբյուր՝ Իթակեում:
- ԱՐԵՍ**— Զևսի և Հերաի որդին, պատերազմի աստվածը, որը տրոյական պատերազմում պաշտպանում էր տրոյացիներին:
- ԱՐԵՏԵ**— Ալկինոոս թագավորի կինը:
- ԱՐԻԱՂՆԵ**— Կրետական թագավորի դուստրը, որի օգնությամբ Թեսևսը, սպանելով Մի-նոտափրոսին, կարողացավ դուրս գալ Լաբիրինթոսից:
- ԱՐԻԲԱՍ**— Առասպելական մի քաղաք, որտեղից բերված էր Եվմեոս խոզարածի հոր ստրկուհին:
- ԱՐԿԻՍԻՈՍ**— Լաերտեսի հայրը, Ողիսևսի պապը:
- ԱՐԿՏՈՍ** կամ **ԱՐՁ**— Համաստեղություն, որը կոչվում է հաս Սալլ:
- ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ**— Արշալույսի, այգի աստվածուհին: Նրա մականուններն են «վարդամատն», «ոսկեգան» և այլն:
- ԱՓՐՈՂԻՏԵ**— Զևսի և Դիոնեի դուստրը, Հեփեստոսի կինը, սիրո և գեղեցկության աստվածուհին: Համաձայն մի այլ առասպելի՝ նա ծնվել էր փրփուրից Կիպրոս կղզու ափերին, ուստի անվանվում էր Կիպրոնի: Առասպելը նրան համարում է հաս Արեսի կինը:
- ԱՔԻԼԵՍ**— Ծովակենցեղ աստվածուհի Թետիսի և միամիդոնյան թագավոր Պելևսի որդին, «Իլիականի» մեջ գովերգված գերագույն հերոսը, որն սպանեց Հեկտորին և որին, միակ խոցելի գաղափարին զարկելով, սպանեց Պարիսը: Աստվածներից Աթիլեաը ստացել էր գերբնական զորություն, մեծամեծ վարանքների ընդունակություն, քայց և կարճ կյանք:

- ԳԵՐԵՆՈՐ— Մի քաղաք, որտեղ Նեաւոր ծերուն ստացել էր իր դաստիարակությունը, ուստի կոչվում էր Գերենացի:
- ԳԵՐԵՍՏՈՍ— Մի նավակայան Եվբեա կղզու վրա:
- ԳԻԳԱՆՏՆԵՐ— Նրկրի ծնած հրեշային, հսկա էակներ, որոնց ոտքերը օձեր էին և որոնք ահուկի զորությամբ էին օժտված: Գիգանտները կռվի դուրս եկան օլիմպական աստվածների դեմ, որպեսզի նրանցից իշխանությունը իլեն, բայց պարտվեցին:
- ԳԻՐԵ ԺԱՅՌԵՐ— Ծովային ժայռեր՝ Եվբեայի հարավային ափին կամ, ըստ այլ տվյալների, Կիկլա յան կղզիներից մեկի վրա:
- ԳՈՐԳՈՆ— Կին հրեշ, որի գլուխը սարսափ էր ազդում, քար էր դարձնում նրա վրա հասցր գցողին:
- ԳՈՐՏՈՆ— Մի քաղաք Կրետե կղզու վրա:

Դ.

- ԴԱՄԱՍՏՈՐ— Պենեկոպեի խոսնայր Ագելաոսի հայրը:
- ԴԱՆԱՅԱՆՔ կամ ԴԱՆԱՅԱՑԻՔ— Այս անունով կոչվում էր աքեական ցեղերից մեկը: Դանայանք ստերով՝ Հոմերոսը հասկանում է առհասարակ հույներին:
- ԴԵԼՈՍ— Մի կղզի Էգեյան ծովում, Ապոլլոնի ծննդավայրը և նրա պաշտամունքի տեղը:
- ԴԵՄԵՏԵՐ— Հողագործության և հացաբույսերի աստվածուհին, մայրը Պերսեփոնեի, որը ծնված էր Զևսի հետ սիրային կապից:
- ԴԵՄՈՂՈՎՈՍ— Փեակների կույր երգիչը:
- ԴԵՄՈՊՏՈՆԵՄՈՍ— Պենեկոպեի խոսնայրներից մեկը:
- ԴԻԵ— Մի կղզի:
- ԴԻՄԱՍ— Փեակ, Նավսիկայի ընկերուհու հայրը:
- ԴԻՈՎԼԵՍ— Փերե քաղաքի թագավոր, որը Ալիիոս գետաստծու թոռն էր համարվում:
- ԴԻՈՄԵԴԵՍ— Որդին Տիդևսի, սրայական պատերազմի մեծահոշակ հերոս:
- ԴԻՈՆՍՈՍ— Բնության ստեղծագործ ուժերի մարմնավորումը, խաղողի և գինեգործության աւտված, Զևսի և Սեմելեի որդին: Նրա պաշտամունքը կապված էր մուլեգին հրճվանքների, խնջույքների հետ, որոնց մասնակիցները գլխավորապես կանայք էին, Բաքոսուհիները, իսկ Բաքոս անվամբ կոչվում էր ինքը՝ Դիոնիսոսը:
- ԴՄԵՏՈՐ— Կիպրոսի իշխանավոր Յատոսի որդին:
- ԴՈՐՈՆԵ— Հնագույն արքավայր, որ գտնվում էր Էպիրոսում: Դորոնեն Զևսի պաշտամունքի տեղն էր, որտեղ, կաղնու տերևների խորհրդավոր. ստափլյունի համաձայն, Զևսի գուշակը հալոնում էր իր գուշակությունները:
- ԴՈՒԻՆՍ— ա) Ողիսևսի ստրուկներ Մելանթևսի և Մելանթոյի հայրը, բ) Ողիսևսի՝ վեց որդից հայր ստրուկը:
- ԴՈՐԻԱՑԻՔ— Հունական մի ցեղ:
- ԴՈՒԼԻՔԻՈՆ— Իթակեի շրջակայքի մի կղզի:
- ԴԵՎԿԱԼԻՈՆ— Կրետական Կնոսոս քաղաքի թագավորը, որ Խդմենես հերոսի հայրն էր և Մինոսի որդին:

Ե

- ԵՎԱՆԹԵՍ— Դիոնիսոսի և Արիստոների որդին:
- ԵՎԶԵՍ— Կղզի, որտեղ ապրում էին աքանտները:
- ԵՎԵՆՈՐ— Լիոկրիտոսի հայրը:
- ԵՎՄԵԼՈՍ— Թեսալական Փերե քաղաքի թագավոր, Ադմետոսի որդին:

ԵՎՊԵԹԵՍ— Իթակեցի, Պենելոպեի խոսնայր Անտինուսի հայրը:
ԵՎՐԻԱԼՈՍ— ա) Մի փեակ, բ) Պենելոպեի խոսնայրներից մեկը:
ԵՎՐԻԲԱՏԵՍ— Ողիսևսի բանբերը, որն ուղեկցել էր նրան „Եպի Տրոյա“:
ԵՎՐԻԴԱՄԱՍ— Իթակեցի, Պենելոպեի խոսնայրներից մեկը:
ԵՎՐԻՄԵՆԴՈՒՍԱ— Ալկինոսն թագավորի ստրկունին:
ԵՎՐԻՄԻԴԵՍ— Կիկլոպների գուշակը:
ԵՎՐԻՆՈՄԵ— Պենելոպեի ստրկունին:
ԵՎՐԻՆՈՄՈՍ— Իթակեցի, Պենելոպեի խոսնայրներից մեկը:
ԵՎՐԻՊԻԼՈՍ— Տրոյացիների դաշնակիցը: Աստվածների ճախորոշումով՝ նա, եթե դուրս գար պատերազմի, պիտի կործանվեր: Նրա մայրը, խմահայով հանդերձ այդ հանգամանքը, կաշառվեց Պրիամոսի ձեռքով և որդուն դրդեց դուրս գալ պատերազմի, որտեղ և սպանվեց Եվրիպիլոսը:
ԵՎՐԻՏՈՍ— Թեսալական թագավոր, որ գերհռչակ աղեղնավոր էր և ստացել էր իր աղեղը Ապոլլոնից: Հետագայում նա հանդգնեց Ապոլլոնին մրցության կանչել և սպանվեց նրա ձեռքով: Հռչակավոր աղեղը նրանից անցավ իր որդի Իփիտուսին, որը հետագայում նվիրեց Ողիսևսին:
ԵՎՐԻՏԻՈՆ— Կենտավրոս, որը ներկա գտնվեց Պրիթոոսի հարսանիքին:
ԵՎՐՈՍ— Արևելյան հողմը:

Զ

ԶԱԿԻՆԹՈՍ— Կղզի՝ Էլիսի ափերին:
ԶԵԹՈՍ— Զևսի և Անտիոպեի որդին, Ամփիոնի եղբայրը, Անդոնի ամուսինը:
ԶԵՓՅՈՒՌ— Արևմտյան հողմը, որը Հունաստանում փչում էր Թրակիայից:
ԶԵՎԱ— Օլիմպական աստվածների հայրն ու տիրակալը: Զևսը Կրոնոսի և Հռեայի որդին էր, երկնքի, որոտի ու կայծակի աստվածը:

Է

ԷԱԿԱՆ ԿՂԶԻ— Առասպելական կղզի, որի վրա ապրում էր Կիրկե դիցունին:
ԷԱԿՈՍ— Զևսի և Էգիսեի որդին, Պելևսի և Տելամոնի հայրը, Աքիլլեսի և Էասի պապը:
Նրա անունով Աքիլլեսը կոչվում էր Էակյան:
ԷԳԵ— Մի քաղաք Պելոպոննեսոսում, որտեղ տարածված էր Պուսիդոնի պաշտամունքը:
ԷԳԻԱԾՈՍ— Թիեստեսի որդին, Ագամեմնոնի հորեղբոր որդին, օգտվելով Ագամեմնոնի բացակայությունից՝ սիրով միացավ նրա կնոջ՝ Կլիտեմնեստրայի հետ: Երբ Ագամեմնոնը վերադարձավ տրոյական պատերազմից, Էգիսթոսն ու Կլիտեմնեստրան նրան սպանեցին:
ԷԴԻՊՈՒՍ— Թեբե քաղաքի Լայոս թագավորի որդին, որն, ակամա ճակատագրական անխուսափելիությամբ, սպանեց իր հորը և ամուսնացավ իր մոր հետ:
ԷԹԵՆ— Կեղծ, հորինովի անուն, որով իրեն անվանում էր Ողիսևսը:
ԷԼԱՏՈՍ— Պենելոպեի խոսնայրներից մեկը:
ԷԼԻՍ— Մարգ՝ Պելոպոննեսոսում:
ԷՆԻՊԵՎԱ— Թեսալական մի գետ:
ԷՈՒՈՍ— Հողմերի աստված, որն իր կնոջ և որդեց հետ ապրում էր Էոլական կղզու վրա:
ԷՊԻԱՅԻՔ— Պելոպոննեսոսի հյուսիսային մասի հնագույն բնակիչները:
ԷՊԻԿԱՍՏԵ— Թեբե քաղաքի Լայոս թագավորի կինը, Էդիպոսի մայրը:
ԷՊԻՈՍ— Աքեացի, որ կառուցել էր հռչակավոր փայտյա ձին:
ԷՏՈՒԱՅԻՔ— Էտոլիայի (մարգ՝ Միջին Հունաստանում) բնիկները:
ԷՊԻՐԻՏՈՍ— Ողիսևսի հորինած կեղծ անունը:
ԷՊԻՐՈՍ— ա) Առնասարակ՝ ցամաք, բ) Հունաստանի հյուսիս-արևմտյան մասը:

ԷՐԵԲՈՍ— Խավարչուտ խորխորատ:

ԷՐԵՄԲՆԵՐ— Առասպելական մի ազգություն, որ ապրում էր Փյունիկիայի շրջակայքում:

ԷՐԵՔԹԵՎԱ— Աթենքի հնագույն առասպելական թագավոր:

ԷՐԻՄԱՆԹՈՍ— Լեոնային մի բարձունք Պելոպոննեսում:

ԷՐԻՆՍԻՆԵՐ— Վրեժխնայի ոգիներ, դիցունք, որոնք հետապնդում էին մարդասպանների, պատժում և խելագործ անում:

ԷՐԻՓԻԼԵ— Ամփիարասի կինը, որը, կաշառվելով Պոլիքսիդեսի կողմից, ստիպեց ամուսնուն դուրս գալ արշավանքի թերեք քաղաքի դեմ: Ամփիարասը, որը գիտեր իր անխուսափելի կործանումը, զոհվեց: Նյառ որդին հոր վրեժը լուծեց, սպանեց իր մորը և սպա ենթարկվեց Էրիսիսների հալածանքին:

ԷՓԻԱԼՏԵՍ— Պոսիդոնի թողը, Օտոսի եղբայրը:

ԷՓԻՐԵ— ա) Կորնթոսի հին անունը, բ) պելասգական մի քաղաք, գ) թեսպրոտական մի քաղաք:

ԷՔԵՆՈՍ— Փեսկների ծերունի մի իշխան:

ԷՔԵՏՈՍ— Դաժանագույն մի թագավոր, որն, իբրև թե, ապրում և իշխում էր Էպիրոսում:

ԷՔԵՓՐՈՆ— Նեստորի որդին:

Թ

ԹԵԲԵ— ա) Բեոտական յոթնադուռն քաղաք, բ) եգիպտական քաղաք:

ԹԵՄԻՍ— Արդարադատության աստվածուհին:

ԹԵՈԿԼԻՄԵՆՈՍ— Աթենքի գուշակ, որը Պիլոսից Տելեմաքոսի հետ եկավ Իթակե:

ԹԵՍԵՎԱ— Ատտիկական մեծահուշակ հերոս, Աթենքի առասպելական թագավոր:

ԹԵՍՊՐՈՏՅԱՆՔ— Էպիրոսի հունական մի ցեղ:

ԹԵՏԻՍ— Ծովակենցաղ դիցունի, Ներևի դուստրը, Պելևսի կինը, Աքիլլեսի մայրը:

ԹԻԵՍՏԵՍ— Ատրևսի եղբայրը, Էգիսթոսի հայրը:

ԹՈԱՍ— Անդրեմոնի որդին, Էտոլիայի թագավոր:

ԹՈՆ— Եգիպտացի, որի տանը հյուր եղան Մենելասն ու Հեղինեն:

ԹՈՈՍԱ— Կիկլոպ Պոլիփեմոսի մայրը:

ԹՐԱԿԻԱ— Մակեդոնիային հարևան ընդարձակ երկիր:

ԹՐԱԽՄԵԴԵՍ— Նեստոր ծերունիի որդին:

Ի

ԻԴՈԹԵԱ— Պրոտևսի դուստրը:

ԻԴՈՄԵՆԵՎԱ— Կրետական Կնոսոս քաղաքի թագավոր, Դակալիոնի որդին, կրետական գործամասերի առաջնորդը տրոյական պատերազմում:

ԻԹԱԿԵ— Էդգի Իոնիական ծովում: Ողիսևսի հայրենիքը:

ԻՈԻԹԻԱ— Դուստրը Զևսի, ծննդաբերության հովանավոր աստվածուհին:

ԻԼԻՈՆ— Տե'ս Տրոյա:

ԻԼՈՍ— Մերմերոսի որդին:

ԻԿՄԱԼԻՈՍ— Այն վարպետը, որը Պենելոպեի համար շինել էր մեծարվեստ մի աթոռ:

ԻԿԱՐԻՈՍ— Պենելոպեի հայրը, Ողիսևսի անեղը:

ԻՆՈ— Կարթոսի դուստրը:

ԻՈԼԿՈՍ— Թեսալական քաղաք:

ԻՍՄԱՐՈՍ— Կիկլոների գլխավոր քաղաքը՝ թրակիական ծովափին:

ԻՏԻԼՈՍ— Աեդոնի որդին, որ թյուրիմացաբար սպանվեց մոր ձեռքով, որին մայրը ողբում էր հավերժ:

ԻՐՈՍ— Ողիսւսի տան մութացկանը, որ մենամարտեց Ողիսւսի հետ:
ԻՓԻՄԵՐԻԱ— Օտուսի և Էփիալտեսի մայրը:
ԻՓԻՏՈՍ— Տե'ս Եփիալտու:
ԻՓԹԻՄԵ— Իկարիոսի դուստրը, Պենեյոպեի քույրը:
ԻՓԻԿԼՈՍ— Թեսսալական արքա, որ իր նախիրը նվիրեց Մելամպուսին:

Լ

ԼԱԵՐԿԵՍ— Դարբին, որը Նեստորի զոհաբերած կովի եղջյուրները ոսկեզօծեց:
ԼԱԿԵՐԵՄՈՆ— ա) մարգ՝ Պելոպոննեսոսում, բ) Սպարտա քաղաքը:
ԼԱՌԴԱՄԱՍ— Ալկինոոսի որդին:
ԼԱՄՈՍ— Լեստրիգոնների թագավոր, հիմնադիր Տելափիոս քաղաքի:
ԼԱՄՊԵՏԻԵ— Հավերժահարս, Հելիոսի (սօրի) դուստրը:
ԼԱՄՊՈՍ— Էոսի (Արշալույսի) անմահ նծույզը:
ԼԵԴԱ— Սպարտական Տինդարևս թագավորի կինը, Հելիոսի, Կլիտեմնեստրայի, Կաստորի և Պոլիդեկեսի մայրը:
ԼԵՄՆՈՍ— Մի կղզի՝ Էգեյան ծովում, Հելենասոս աստծու պաշտամունքի սրբավայրը:
ԼԵՍՔՈՍ— Մի կղզի՝ Էգեյան ծովում, Տենեդոսի շրջակայքում:
ԼԵՍՏՐԻՓՈՆՆԵՐ— Առասպելական հսկաներ ու մարդակերներ: Նրանք ապրում էին այն երկրում, որտեղ օրերը այնքան էին կարճատև, որ Արշալույսն ու Վերջալույսը հանդիպում էին իրար:
ԼԵՎԿԱԴՅԱՆ ԺԱՅՈ— Առասպելական ճերմակագույն ժայռ, որ գտնվում էր անդրաշխարհի (մեռյալների աշխարհի) սահմանին:
ԼԵՎԿՈԹԵԱ— «Ծերմակ դիցուհի», այսինքն՝ փրփրալից ալիքների աստվածուհի: Լևկոթեան մի ժամանակ մահկանացու կին էր, թեթևական Կադմոս թագավորի դուստրը՝ Ինո անունով: Հերա աստվածուհուն ներշնչմամբ Ինոն, խելագարվելով, իր մանուկ զավակի ձեռքը բռնած, ծովը նետվեց: Այնուհետև աստվածների կամքով և՛ նա, և՛ իր որդին աստված դարձան. Ինոն լարձավ փրփրալից ալիքների աստվածուհի՝ Լևկոթեա անունով:
ԼԵՏՈ— Աստվածուհի, Ապոլլոնի և Արտեմիսի մայրը:
ԼԻԴԵԱ— Էնոպի որդին, Պենեյոպեի խոսնայրը:
ԼԻՈԿՐԻՏՈՍ— Իթակեցի Եվեմորի որդին, Պենեյոպեի խոսնայրներից մեկը:
ԼՈՏՈՓԱԳՈՍՆԵՐ— Առասպելական մի ցեղ, որը սնվում էր լոտոսի ծաղիկներով:

Կ

ԿԱԴՄՈՍ— Ջևսի ձեռքով առևանգված Եփրոպեի եղբայրը և Թեբե քաղաքի առասպելական հիմնադիրը: Կադմոսը գնաց որոնելու իր քրոջը, ճանապարհին նրան մի կով պատահեց, որի հետքը բռնած նա եկավ, հասավ Հունաստան, Բեոտիա և ապա այնտեղ, որտեղ կովը կանգ առավ, նա հիմնեց Թեբե պատմական քաղաքը:
ԿԱՍՏՈՐ— Տինդարևսի և Լեդայի որդին, Հելիոսի և Պոլիդեկեսի եղբայրը:
ԿԱՎԿՈՆՆԵՐ— Հնագույն մի ազգություն, որ ապրում էր Պելոպոննեսոսում:
ԿԵՓԱԼԼԵՆՅԻՋ— Իթակեի շրջակայքի կղզիների բնիկները:
ԿԻԹԵՐԱ— Մի կղզի՝ Պելոպոննեսոսից հարավ:
ԿԻԹԵՐՈՅԻԶԻ— Ափրոդիտեի մյուս անունը: Ենթադրվում է, որ Կիթերա կղզու վրա կալին նրա պաշտամունքի սրբավայրեր:
ԿԻԼԼԵՆԱԿԱՆ— Հերմեսի մականունը, որ ծնված էր Կիլլենե լեռնաշղթայի վրա:
ԿԻԿԼՈՂՆԵՐ— Վայրենի հսկաներ, միաշքանի հրեշներ:
ԿԻԿՈՆՆԵՐ— Թրակիական մի ցեղ:
ԿԻՄԵՐՆԵՐ— Առասպելական մի ժողովուրդ, որ ապրում էր հեռավոր հյուսիսում, մի

երկրում, որ հավերժ առգլած էր խավարի մեջ, բանգի արևի ճառագայթներն աչնտեղ չէին ճառնում:

ԿԻՊՐՈՍ— Կղզի՝ Միջերկրական ծովում:

ԿԻՐԿԵ— Աստվածունի, Արևի դուստրը, կսմար լուսի, որն ապրում էր Էսկան կղզու վրա:

ԿԼԻՄԵՆԵ— Իփիկոսի մայրը:

ԿԼԻՄԵՆՈՍ— Եվրիդիկեի հայրը, Նեստորի աները:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐԱ— Տիեզերքի աղջիկը, Հեղինեի քույրը, Ագամեմնոնի կինը:

ԿԼԻՏԻՈՍ— Իթակեցի, Պրիեոսի հայրը:

ԿՏԵՍԻՈՍ— Եվմեոսի հայրը:

ԿՏԻՄԵՆԵ— Ողիսևսի քույրը:

ԿՐԱՏԵԻՍ— Սկիլլա հրեշի մայրը:

ԿՐԵԹԵՎԱ— Էդուսի որդին, Տիրույի ամուսինը:

ԿՐԵՏԵ— Մի մեծ կղզի՝ Միջերկրական ծովում:

ԿՐԵՈՆ— Թեբեական թագավոր:

Հ

ՀԱԴԵՍ— Ստորերկրյա մահվան աշխարհի թագավորը: Հադեսը Կրոնոսի որդին էր, Ջևի
և Պոսիդոնի եղբայրը:

ՀԱԼԻԹԵՐՍԵՍ— Իթակեցի ծերունի հավաքմա, Ողիսևսի վաղեմի ընկերը:

ՀԱՐՊԻԱՆԵՐ— Մորիկների ոգիները, կին թևավոր Էսկներ, որոնք աներևույթաբար աա-
հում էին օդի մեջ և հափշտակում մարդկանց:

ՀԵԲԵ— Աստվածունի, Ջևի և Հերալի դուստրը, հովանավորը ծաղկալիթի կյանքի: Հե-
բե, որ սպասարկողն էր օլիմպական աստվածների և քաջատուջությամբ ու կազմ-
վածքով մարմնացումն էր ծաղկալի կյանքի, հետագայում, երբ Հերակլեսը անմահա-
ցած երկինք բարձրացավ, դարձավ նրա կինը:

ՀԵԼԻՈՍ— Արև, արևի աստվածը:

ՀԵԼԼԱԴԱ— Հունաստան:

ՀԵԼԼԵՄՊՈՆՏՈՍ— Դարդանելի նեղուցը:

ՀԵՂԻՆԵ— Ջևի և Լեդայի դուստրը, Մենելաոսի կինը, որին առևանգեց Պարիսը, և որի
համար ծագեց տրոյական պատերազմը:

ՀԵՐԱ— Հունաստանի ալիսգ և գերագույն աստվածունին, դուստրը Կրոնոսի, քույրն ու
կինը Ջևի:

ՀԵՐԱԿԼԵՍ— Ջևի և Ալմենեի որդին, ահպարտելի ու մեծագույն զորության տեր հերոս,
որը Հունաստանում կատարեց քաղմաթիվ սխրանքներ, ի թիվս որոց և 12 հրաշքներ:

ՀԵՐՄԻՈՆԵ— Մենելաոսի և Հեղինեի աղջիկը:

ՀԵՓԵՍՏՈՍ— Որդին Ջևի և Հերալի, ամուսինը Ափրոդիտեի, երկու ուղքից կաղ աստ-
ված, օլիմպական դարբին, վարպետ ու արվեստագետ:

ՀԻՊԵՐԵՍԻԵ— Բաղաք՝ Պելոպոննեսում:

ՀԻՊԵՐԻՈՆ— Բառացի՝ բարձրալ, բարձրագույն, նույնն է՝ Հելիոս:

ՀԻՊՈԴԱՄԻԱ— Պենեոպեի ստրկունին:

ՀՈԱԴԱՄԱՆԹԻՍ— Ջևի որդին, արդարագույն մարդ, Մինուի եղբայրը:

ՀՈՒՔՍԵՆՈՐ— Ալկինոոսի եղբայրը:

ՀՈՒԹՐՈՆ— Նավահանգիստ՝ Իթակեում:

Մ

ՄԱԼԻԱ— Մի հրվանդան՝ Պելոպոննեսի հարավում:

ՄԱՆՏԻՈՍ— Մելամպոսի որդին, Թեոկլիմենոսի պապը:

ՄԱՍՏՈՐ— Հալիթերսևսի հայրը:

ՄԱՐԱԹՈՒՆ— Բնակավայր՝ Ատտիկեի արևելյան կողմում:
 ՄԱՐՈՒՆ— Ապոլլոնի քուրմը Իսմարոս քաղաքում:
 ՄԵԱՍ— Ատլասի դուստրը, Հերմեսի մայրը:
 ՄԵԳԱՊԵՆԹԵԱ— Մենելաոսի և նրա ստրկուհու որդին:
 ՄԵԳԱՐԱ— Թեբեական Կրեոն թագավորի աղջիկը, Հերակլեսի կինը:
 ՄԵԴՈՆ— Իթակեցի, Ոդիսևսի տան սպասարկողը:
 ՄԵԼԱՄՊՈՒՍ— Մեծահոջակ գուշակ, որ հասկանում էր գազանների լեզուն:
 ՄԵԼԱՆԵՎԱ— Իթակեցի, Ամփիմեդոնի հայրը:
 ՄԵԼԱՆԹԵՎԱ— Ոդիսևսի այծարածը:
 ՄԵԼԱՆԹՈՂ— Պենելոպեի ստրկուհին, որ լրբորեն պախարակում էր Ոդիսևսին:
 ՄԵՄՆՈՆ— Եթովպական թագավոր, Արշալույսի որդին, որ սպանվեց Աքիլլեսի ձեռքով:
 ՄԵՆԵԼԱՌՍ— Ատրևսի որդին, Ագամեմնոնի կրտսեր եղբայրը, Սպարտայի թագավոր, Հեղինեի ամուսինը:
 ՄԵՆԵՏԻՈՍ— Պատրոկլոսի հայրը:
 ՄԵՆՏՈՐ— Ոդիսևսի ընկերը:
 ՄԵՆՏԵԱ— Տափոսացոց թագավորը, Ոդիսևսի ընկերը:
 ՄԻՆՈՍ— Ջևի և Եվրոպեի որդին, Կրեոնե կղզու առասպելական թագավոր: Մինուրը հռչակված էր որպես իմաստուն և արդարամիտ հերոս. նա հանձնարամիտ Դեդալոսի ձեռքով կառուցել տվեց հալտնի լաբիրինթոսը: Իբրև իմաստուն և արդար իշխանավոր, նա արժանանում էր անմիջական հաղորդակցման Ջևի հետ, իսկ իր մահից հետո դարձավ դատավոր մեռյալների աշխարհում:
 ՄԻԿԵՆԵ— ա) Արգոսին մերձակա մի քաղաք, բ) Միկենացի մի հերոսուհի:
 ՄԻՄԱՍ— Մի լեռ Փոքր Ասիայում:
 ՄԻՆԻԱՑԻՔ— Բեռտիայի հնագույն մի ժողովուրդ, որի գլխավոր քաղաքն էր Օրբոմենոսը:
 ՄՈՒՍԱ— Արվեստի ու բանաստեղծության ոգևորիչ դիցուհի:

3

ՅԱՍԻՈՆ— Դեմետեր աստվածուհու սիրելեանը:
 ՅԱՍՈՆ— Հունաստանի մեծահոջակ հերոս, արգոնավորների առաջնորդը, Մեդեայի ամուսինը:
 ՅԱՐՂԱՆՈՍ— Գետ՝ Կրեոնում:

Ե

ԵԱՅԱԴ— Ջրալք, հավերժահարս:
 ԵԱՎՍԻԹՈՌՍ— Ալկիմոսի հայրը:
 ԵԱՎՍԻԿԱ— Ալկիմոսի դուստրը:
 ԵԵԵՐԱ— Օվկիանոսի դուստրը:
 ԵԵԼԵՎԱ— Պիլոսի թագավոր Նեստորի հայրը, Պուսիդոնի և Տիրույի որդին:
 ԵԵՈՊՏՈԼԵՄՈՍ— Աքիլլեսի որդին:
 ԵԵՍՏՈՐ— Պիլոսի թագավոր, հռչակավոր ճարտապետ, որը տրոյական պատերազմում աքեական հերոսների իմաստուն խորհրդականն էր:
 ԵԵՐԻԿՈՍ— Մի քաղաք՝ Լևկաս կղզում:
 ԵԵՐԻՏՈՆ— Մի լեռ՝ Իթակեում:
 ԵԻՍՈՍ— Դուլիքիոնցի:
 ԵՈՆՄՈՆ— ա) Լիկիացի, բ) Իթակեցի:
 ԵՈՏՈՍ— Հսրավալին քամին:

ՊԱԼԼԱՍ— Աթենաս աստվածունու մականունը:

ՊԱՆԴԱՐԵՎԱ— Անդրոնի հայրը:

ՊԱՆՈՊԵՎԱ— Քաղաք՝ Փոկիսում:

ՊԱՌՆԱՍՈՍ— Լեւ՝ Փոկիսում, նվիրական վայրը Ապոլլոնի և մուսաների:

ՊԱՏՐԻՎԼՈՍ— Աքիլլեսի անիւնի ընկերը, որ սպանվեց Հեկտորի ձեռքով:

ՊԱՓՈՍ— Մի քաղաք՝ Կիպրոս կղզու վրա:

ՊԵԱՆ— Բժշկության աստված: Նրա անունով կոչվում էին և այլ հուշակալոր բժիշկներ, օրինակ՝ Ապոլլոնը որպէս բժիշկ, Ասկլեպիոսը և այլն:

ՊԵԱՍ— Փիլոկտետեսի հայրը:

ՊԵՆԵՎԱ— Էսկրոսի որդին, Աքիլլեսի հայրը, ամուսինը Թետիս աստվածունու, մորմիդոնցոց թագաւոր:

ՊԵՆԻԱՍ— Պոսիդոնի և Տիրոյի որդին, թեսալական Իոլիոս քաղաքի թագաւոր:

ՊԵՐԻԲԵԱ— Եվրիմեդոնի դուստրը, Նաւաիթոոսի մայրը:

ՊԵՐԻԿԼԻՄԵՆՈՍ— Նելսի և Բլորիսի որդին, Նեստորի եղբայրը:

ՊԵՐՐ— Նելս թագաւորի չքնաղ դուստրը:

ՊԵՐՍԵ— Օվկիանոսի դուստրը:

ՊԵՐՍԵՎԱ— ա) Մեծագույն հերոս, Ջեսի և Դանաւայի որդին, բ) Նեստորի որդին:

ՊԵՐՍԵՓՈՆԵ— Դեմետեր աստվածունու դուստրը, Հադեսի կինը, մահւան աշխարհի թագուհին:

ՊԻԹՈՆ— Դելփյան գուշակարանի հնագույն անունը:

ՊԻՆՈՍ— Նելսի հիմնած քաղաքը Մեսսենեում, որ իշխում էր Նեստորը:

ՊԻՍԱՆԴՐՈՍ— Իթակեցի, Պոլիկտորի որդին, Պենելոպեի խոսնայրը:

ՊԻՍԵՆՈՐ— ա) Կլիտոսի հայրը, բ) Օպսի հայրը, գ) Իթակեցի մի բանքեր:

ՊԻՍԻՍԵՐՍՈՍ— Նեստորի կրտսեր որդին:

ՊԻՐԵՆԱ— Իթակեցի, Տեղեմարոսի ընկերը:

ՊԻՐԻԹՈՆԱ— Լապիրների թագաւորը, որի հարսանիքին կենտաւորսները, գլուխւած, հարձակվեցին լապիրների կամուսն Վրա: Այդ պատճառով կոիվ ծագեց լապիրների և կենտաւորսների մեջ:

ՊԻՐԻՓԼԵԳԵԹՈՆ— Հրեղեն մի գետ մեղսւների աշխարհում:

ՊՈԼԻԲԵՍ— ա) Մեծահարուստ մի եգիպտացի, որի տանը հյուրընկալվեցին Մենէլասոն ու Հեղինեն, բ) Պենելոպեի խոսնայրը, գ) Արվեստագետ մի փեսայ, դ) Իթակեցի, Եվրիմեդոսի հայրը:

ՊՈԼԻԴԱՄՆԵ— Եգիպտոսի, Թոնի կինը:

ՊՈԼԻԴԵՎԵՆԱ— Ջեսի և Լեդայի որդին, Կաստորի և Հեղինեի եղբայրը:

ՊՈԼԻԿԱՍՏԵ— Նեստորի դուստրը:

ՊՈԼԻԿՏՈՐ— Իթակեցի, սխարանքներ կատարած մի հերոս:

ՊՈԼԻՆԵՈՍ— Մի փեսայ:

ՊՈԼԻՓԵՄՈՍ— Կիկլոպ, Պոսիդոնի որդին, որին կտրացրեց Ոդիսեւը:

ՊՈՆՏՈՆՈՍ— Մի փեսայ:

ՊՈՍԻԴՈՆ— Կրոնոսի որդին, Ջեսի և Հադեսի եղբայրը, ծովի աստված:

ՊՍԻՐԵ— Փոքրիկ կղզի՝ Քիոսից ոչ հեռու:

ՊՐՈԿՐԻՍ— Էրեքթոսի դուստրը, որտորդ Կեփալոսի կինը:

ՊՐՈՏԵՎԱ— Մարգարեություններ անող ծովածերուկ, որը ընդունակ էր կերպարանքը փոխել դառնալ գազան, կրակ, ջուր և այլն:

ՍԱԼՄՈՆԵՒԼՍ— Էդուսի որդին, Տիրույի հայրը:

ՍԱՄԵ— Մի կղզի՝ Իթակեի շրջակայքում:

ՍԱՅԼ— Համաստեղություն, այլ կերպ՝ Արջ:

ՍԻԴՈՆ— Հնագույն փյունիկական մի քաղաք:

ՍԻԿԱՆԻԵ— Սիկելիայի հին անունը:

ՍԻՆՏՈՒՍԹԻՔ— Լեմնոսի բնիկները:

ՍԻՍԻՓՈՍ— Կորնթոսի թագավոր, նեմգ ու խորամանկ մի հերոս, որը գիտեր աստվածների գաղտնիքները և տարածում էր մարդկության մեջ: Դրա համար նա դատապարտվեց հավերժական ծանր աշխատանքի:

ՍԿԻԼԼԱ— Ծովային վեցգլխանի հրեշ, որը, հենված ծայրին, շորթում, լսվում է նավորդների:

ՍԿԻՐՈՍ— Մի կղզի՝ Էգեյան ծովում:

ՍՈԼԻՄՆԵՐ— Փոքր Ասիայի ժողովուրդ:

ՍՊԱՐՏԱ— Լակոնիկեի գլխավոր քաղաքը, Մենելասի տիրապետության արքունիստ կենտրոնը:

ՍՏԻՔՍ— Հանդեսի թագավորության գետերից մեկը:

ՍՏՐԱՏԻՈՍ— Նեստորի որդին:

ՍՈՒՆԻՈՆ— Մի հրվանդան՝ Ատտիկեյի հարավային մասում:

ՍՔԵՐԻՍ— Առասպելական մի կղզի, որի վրա ապրում էին փեսիկները:

S

ՏԱՆՏԱԼՈՍ— Փոյուգիական թագավոր, ագան, նեմգ և խաբեքա մի հերոս: Մասնակից լինելով աստվածների սեղանին՝ նա գաղանում էր նեկտար և ամբրոսիա: Իր մեղքերի համար մեղյալների աշխարհում նա դատապարտվեց անեղ տանջանքի:

ՏԱՎԳԵՏՈՍ— Մի լեռնաշղթա՝ Պելոպոննեսում:

ՏԱՓՈՍ— Մի կղզի՝ Ակարնանիայի ափերի մոտ:

ՏԵԼԵՊԻԼՈՍ— Լեստրիգոնների քաղաքը:

ՏԵՆԵԴՈՍ— Կղզի՝ Էգեյան ծովում:

ՏԻԴԵՎՍ— Դիոմեդեսի հայրը:

ՏԻԹՈՆՈՍ— Գեդեցկագույն տղամարդ. Էոսը (Արշալույսը) նրան փախցրեց երկինք տարալ: Աստվածները նրան շնորհեցին անմահություն, սակայն հավերժ երիտասարդություն չտվեցին, ուստի նա ապրում էր որպես զառամյալ:

ՏԻՆԴԱՐԵՎՍ— Սպարտական թագավոր, Լեդայի ամուսինը:

ՏԻՏԻՈՍ— Երկրի որդին, հզորագույն զորության տեր մի հսկա: Նա կամեցավ բռնաբարել Լետո աստվածուհուն, ուստի աստվածուհու զավակները՝ Ապոլլոնն ու Արտեմիսը նրան տղանեցին: Մեղյալների աշխարհում, իր մեղքերի համար, նա ենթարկվում էր դաժանագույն տանջանքի:

ՏԻՐԵՍԻԱՍ— Թեբեական կույր գուշակ, որը մեղյալների աշխարհում իսկ պահպանել էր իր գիտակցությունը:

ՏԻՐԻ— Սալմոնեսի դուստրը, թեսսալական Կրեթևա թագավորի կինը:

ՏՐԻՏՈՆԱԾԻՆ— Աթենոսի մականիքը:

ՏՐՈՅԱ— Տրոյական երկրի գլխավոր քաղաքը՝ Ալամանդրոս գետի հովտում:

Փ

ՓԱԵԹՈՆ— Արշալույսի նմուշը:

ՓԱԵԹՈՒՍԱ— Հելիոսի դուստրը:

ՓԱՐՈՍ— Մի կղզի՝ Եգիպտոսի ափերի մոտ:

ՓԵԱԿՆԵՐ— Սքերիա կոչված առասպելական կղզու բնակիչները, որոնք աստվածների սիրելիներն էին. գլխավորապես հավորոյութամբ էին զբաղվում:

ՓԵՐՈՍ— Ապոլլոնի մականունը:

ՓԵՐԻՄԵՆ— Փյունիկեցի թագավորը:

ՓԵՐՐԱ— Թեսևսի կինը, որը սիրահարվեց իր խորթ որդի Հիպպոլիտոսին: Երբ Հիպպոլիտոսը մերծեց հրա սիրո առաջարկը, նա ինքնասպանութուն գործեց:

ՓԵՄԻՈՍ— Իթակեցի երգիչ:

ՓԵՐԵ— Թեսալական մի քաղաք:

ՓԵՐԵՍ— Ադմետոսի հայրը, թեսալական Փերե քաղաքի հիմնադիրը:

ՓԹԻԱ— Թեսալական քաղաք, Աքիլլեսի հայրենիքը:

ՓԻՌՈՆ— Թեսալոտացիների թագավորը:

ՓԻՍԿԵ— Թեսալական մի քաղաք:

ՓԻՍԿՈՍ— Փիլակե քաղաքի թագավորը:

ՓԻԼԵՏԻՈՍ— Ողիսևսի հավատարիմ հովիվը:

ՓԻԼՈ— Հեղինեի առկյունին:

ՓԻԼՈՎՏԵՏԵՍ— Մեծահոյակ աղեղնավոր, որ իր ձեռքին ուներ Հերակլեսի աղեղը: Թեսալական զորքի հետ նա արշավեց դեպի Տրոյա: Շահապարհին, կղզիներից մեկում, հրան խայթեց օձը, և նա, վիրավորված, մեռ-մեռակ մնաց ամայի կղզու վրա: Բայց կար գուշակություն, որ Տրոյա քաղաքն անկարելի է նվաճել առանց հերակլեսյան աղեղի, ուստի, քաղաքը նվաճելիս, աքեացիք հրան Տրոյա քերեցին:

ՓԻԼՈՄԵԼՅԱՆ— Լեսբոս կղզու թագավորը, որն առիպում էր Լեսբոս ալցելեդներին բռնակով: Դուրս գալ իր լիւմ և բոլորին սպանում էր մեղամարտի մեջ:

ՓՅՈՒՆԻԿԻԱ— Հին երկիր՝ Միջերկրական ծովի արևելյան ափերին:

ՓՈՐԿԻՍ— Ծովալիճն աստված:

ՓՐՈՆԻՈՍ— Իթակեցի, Նոեմոնի հայրը:

Ջ

ՋԱՐԻԲԴԻՍ— Ծովալիճն մի հրեշ, որը կլանում և զգայում էր ծովի հոսանքը: Ջարիբ-դիսը և Սկիլլան սարսափի աղբյուր էին ծովագնացության համար:

ՋԱՐԻՍՆԵՐ— Խնդության, գեղեցկության, հրապույրի և քնքշանքի դիցունիները:

ՋԻՈՍ— Մի կղզի՝ Էգեյան ծովում:

ՋԼՈՐԻՍ— Նեստորի մայրը, Նելևսի կինը, Ամփիոնի դուստրը:

Ո

ՕԳԻԳԻԵ— Մի կղզի, որտեղ ապրում էր Կալիստո դիցունին:

ՕԳՍ— Պիսեոնի որդին, Եվրիկլիայի հայրը:

ՕՍՍԱ— Մի լեռ՝ հյուսիսային Թեսալիայում:

ՕՏՈՍ— Էփիալտեսի եղբայրը. հրանք հաչոնի էին իրենց գերբնական գորութամբ և ձըգտում էին երկինք հասնել: Նրանց սպանեց Ապոլլոնը:

ՕՐԵՍՏԵՍ— Ագամեմնոնի և Կլիտեմնեստրայի որդին:

ՕՐԻՈՆ— Առասպելական հսկա մի որսորդ, Արշալույս (Էոս) դիցունու սիրելեանը, որին սպանեց Արտեմիսը: Նույնիսկ մեղալների աշխարհում Օրիոնը շարունակում էր որսորդությունը: Կա Օրիոն համաստեղությունը:

ՕՐՄԵՆՅԱՆ— Այլ կերպ՝ Կոնստնու. Եվմեոս խոզարածի հայրը:

ՕՐՏԻԿԻԱ— Կղզի, որտեղ տարածված էր Արտեմիս աստվածուհու պաշտամունքը:

ՕՐՔՈՄԵՆՈՍ— Բեոտական քաղաք:

Բովանդակություն

ԵՐԳ ԱՌԱՋԻՆ	
Աստվածների ժողովը. Աթենասը քաջալերում է Տելեմաքոսին	5
ԵՐԳ ԵՐԿՐՈՐԴ	
Իթակեցոց համաժողովը. Տելեմաքոսի ուղևորումը	19
ԵՐԳ ԵՐՐՈՐԴ	
Պիլոսում	32
ԵՐԳ ԶՈՐՐՈՐԴ	
Լակեդեմոնում	47
ԵՐԳ ՀԻՆՔԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսի լաստանավակը	72
ԵՐԳ ՎԵՑԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսը գալիս է փեակների մոտ	88
ԵՐԳ ՅՈԹԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսը գալիս է Ալկինոոսի տուն	99
ԵՐԳ ՈՒԹԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսը ճերիպացնում է փեակներին	110
ԵՐԳ ԼՆՆԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսի պատմությունը. Կիկլոպական	128
ԵՐԳ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ	
Էոլոսի, Լեստրիգոնների և Կիբկեի մասին	146
ԵՐԳ ՏԱՍՆՄԵԿԵՐՈՐԴ	
Մանվան աշխարհ	164
ԵՐԳ ՏԱՍՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ	
Մոլայիքները, Ակիլլան ու Քարիբդիսը. Արևի եզները	184
ԵՐԳ ՏԱՍՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսը փեակների ուղեկցությամբ ժամանում է Իթակե	199
ԵՐԳ ՏԱՍՆԶՈՐՍԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսը Մոոսի մոտ	213
ԵՐԳ ՏԱՍՆՀԻՆՔԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսի սրդին Լակեդեմոնից վերադառնում է Իթակե	229
ԵՐԳ ՏԱՍՆՎԵՑԵՐՈՐԴ	
Տելեմաքոսը ճանաչում է իր հորը	246
ԵՐԳ ՇԱՍՆՅՈԹԵՐՈՐԴ	
Տելեմաքոսը վերադառնում է Իթակե	262
ԵՐԳ ՏԱՍՆՈՒԹԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսի և Իրոսի բռնցքամարտը	282
ԵՐԳ ՏԱՍՆԻՆՆԵՐՈՐԴ	
Ոդիսևսի և Պենելոպեի տեսակցությունը. ոտնավա	296
ԵՐԳ ՔԱՍՆԵՐՈՐԴ	
Նախքան կոտորածը սեղեխների. Ջևսը քաջալերում է Ոդիսևսին	316

Հոմերոս

ՈՂԻՍԱԿԱՆ

Հրատարակության պատրաստեց՝ Ռ. Հ. Գրիգորյանը

Հրատարակչության խմբագիր՝ Գ. Գ. Բրուսյան
Գեղարվեստական խմբագիր՝ Ն. Ա. Թովմասյան
Տեխնիկական խմբագիր՝ Հ. Ս. Ալվրցյան
Վերատպող տրագրիչներ՝ Ս. Վ. Ղազարյան
Ս. Վ. Ավետիսյան

ԻԲ 763

Հանձնված է շարվածքի 10. 06. 1988 թ.: Ստորագրված է տպագրության 19. 09. 1988 թ.:
Չափեր՝ 70×90^{1/16}: Թուղթ № 2: Տառատեսակը՝ «Նորք»: Տպագրության եղանակը՝ «Բարձր»:
Հրատարակչական 19,6 մամուլ: Տպագրական 26,0 մամուլ=30,4 պալմանական մամուլի:
Տպարանակ 30 000: Պատվեր 981: Գինը՝ 1 ռ. 90 կ.:

Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, Երևան, Մոսկվյան փ. № 1:
Издательство Ереванского университета, Ереван, ул. Мравяна, № 1.

Երևանի համալսարանի տպարան, Երևան, Արուսյան փ. № 52:
Типография Ереванского университета, Ереван, ул. Абовяна, № 52.

ԳՍՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0222084

ЦЕНА

$\frac{A \text{ II}}{77268}$